

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 5 • 13.–14. oktober
Sesjonen 2025–2026

Møte mandag den 13. oktober 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 5):

1. Hans Majestet Kongens tale til det 170. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)
2. Referat

Presidenten [10:00:05]: Presidenten vil meddele at valget av medlemmer og varamedlemmer til valgkomiteen, som ble foretatt i Stortingets konstituerende møte fredag 10. oktober, hadde som resultat at samtlige foreslåtte medlemmer ble valgt med 165 stemmer.

Statsråd Jan Christian Vestre vil overbringe ti kongelige proposisjoner.

Statsråd Jan Christian Vestre [10:00:29]: På vegne av regjeringen har jeg den ære å overbringe ti kongelige proposisjoner:

- endringer i finansforetaksloven (utvidelse av garantiordningen for skadeforsikring)
- endringer i menneskerettsloven mv. (inkorporering av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne)
- endringer i domstolloven mv. (saksfordeling m.m.)
- endringer i straffegjennomføringsloven mv. (isolasjon i fengsel)
- endringer i plan- og bygningsloven (planbestemmelser om borettslag)
- endringer i vergemålsloven (dekningsansvaret for vergeutgifter og kompetansen til å ta imot søksmål)
- lov om folkefinansiering av næringsvirksomhet (folkefinansieringsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 30/2024 om innlemmelse i EØS-avtalen av forordning (EU) 2020/1503
- endringer i husleieloven (omorganisering av Husleietvistutvalget)
- lov om inkassovirksomhet og inndriving av forfalte pengekrav (inkassoloven)
- endringer i naturmangfoldloven (forbud mot næringsmessig uttak av myr)

Presidenten [10:01:41]: Proposisjonene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Representanten Abid Raja vil framsette tre representantforslag.

Abid Raja (V) [10:01:54]: Jeg har gleden av på vegne av representantene Guri Melby, Grunde Almeland og meg selv å framsette et representantforslag om en kraftinnsats for forebygging og bekjempelse av ungdomskriminalitet.

Så har jeg gleden av å fremme et representantforslag på vegne av Guri Melby, Grunde Almeland og meg selv om en helhetlig og forpliktende tiltakspakke for å utjevne og bekjempe sosiale forskjeller.

Til sist vil jeg fremme et representantforslag på vegne av Guri Melby, Grunde Almeland og meg selv om en ny næringspolitikk for en ny tid.

Presidenten [10:02:32]: Representanten Tone Wilhelmsen Trøen vil framsette et representantforslag.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:02:45]: På vegne av representantene Haagen Poppe, Tage Pettersen, Mahmoud Farahmand, Mudassar Kapur, Mathilde Tybring-Gjedde og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om økonomisk likebehandling av barnevernet i Oslo.

Presidenten [10:03:04]: Representanten Grunde Almeland vil framsette to representantforslag.

Grunde Almeland (V) [10:03:18]: På vegne av representantene Guri Melby, Abid Raja og meg selv ønsker jeg å framsette to representantforslag – det første om en plan som sørger for at Norge kutter utslipp og når klimamålene, og det andre om en konkret handlingsplan for naturen.

Presidenten [10:03:35]: Representanten Kristian August Eilertsen vil framsette et representantforslag.

Kristian August Eilertsen (FrP) [10:03:53]: På vegne av representantene Sylvi Listhaug, Julia Brännström Nordtug, Stig Atle Abrahamsen, Anne Grethe Hauan og meg selv ønsker jeg å framsette et representantforslag om ny finansieringsmodell for sykehus.

Presidenten [10:04:07]: Representanten Hanne Beate Stenvaag vil framsette et representantforslag.

Hanne Beate Stenvaag (R) [10:04:23]: På vegne av representantene Sofie Marhaug, Geir Jørgensen og meg selv vil jeg fremme forslag om å stanse den videre elektrifisering av Melkøya-anlegget.

Presidenten [10:04:36]: Representanten Maren Grøthe vil framsette to representantforslag.

Maren Grøthe (Sp) [10:04:56]: På vegne av representantene Trygve Slagsvold Vedum, Bjørn Arild Gram, Geir Pollestad og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om å stanse ytterligere elektrifisering av sokkelen med kraft fra land.

På vegne av representanten Trygve Slagsvold Vedum og meg selv vil jeg fremme et representantforslag om å stanse innføringen av en ny EU-avgift på drivstoff i Norge.

Presidenten [10:05:24]: Representanten Guri Melby vil framsette to representantforslag.

Guri Melby (V) [10:05:42]: På vegne av representantene Abid Raja, Grunde Almeland og meg selv vil jeg legge fram et representantforslag om løft for læring – en styrking av elevenes grunnleggende ferdigheter.

På vegne av de samme representantene vil jeg legge fram et representantforslag om styrket norsk støtte til Ukraina for frihet, rettsstat og europeisk sikkerhet.

Presidenten [10:06:01]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16, og avsluttes senest kl. 22.

Sak nr. 1 [10:06:17]

Hans Majestet Kongens tale til det 170. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten [10:06:26]: Debatten går over to dager og starter med innlegg fra parlamentariske ledere på inntil 10 minutter, med en etterfølgende replikkrunde på inntil sju replikker til hvert innlegg.

Deretter er det 40 innlegg på inntil 5 minutter som avvikles i sin helhet på første debattedag og fordeles slik mellom partiene:

Arbeiderpartiet 11 innlegg, Fremskrittspartiet 10 innlegg, Høyre 6 innlegg, Sosialistisk Venstreparti 3 innlegg, Senterpartiet 3 innlegg, Rødt 3 innlegg, Miljøpartiet De Grønne 2 innlegg og Kristelig Folkeparti 2 innlegg.

Det åpnes for fire replikker etter to av innleggene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre og etter ett av innleggene fra SV, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Fire statsråder gis en taletid på inntil 5 minutter hver med en etterfølgende replikkrunde på inntil sju replikker.

Etter avvikling av fordelt taletid åpnes det for innlegg på inntil 3 minutter.

Første debattedag avsluttes senest kl. 22.

Møtet for debattens andre dag settes kl. 10 og starter med et innlegg fra statsministeren på inntil 15 minutter med etterfølgende replikkrunde – 20 replikker fordelt etter størrelse.

Deretter kommer eventuelle resterende treminuttersinnlegg fra debattens første dag samt de som melder seg på andre dag.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:07:54]: Valget er over. Jonas Gahr Støre og Arbeiderpartiet fortsetter i regjering

med Senterpartiet, Rødt, SV og MDG som støttehjul. I fire år har svaret fra regjeringen vært at man følger situasjonen nøye. Trontalen er fri for visjoner, fri for løsnings som gir folk mer frihet og økt trygghet i hverdagen. I tillegg til pompøst selvskrut det ikke er dekning for, inneholder trontalen ingenting nytt annet enn mer byråkrati. Det skal settes ned nye kommisjoner og lages nye utredninger, og man skal fortsette den storstilte sløsingen innenfor klimaområdet. Til tross for at de fleste seriøse aktører fraråder Arbeiderpartiets havvindsatsing, fortsetter man sløsingen videre. Milliarder av kroner svis av på dette mens det kuttes i sykehustjenester i hele landet, og omsorgstilbud og skoler legges ned. Ja, kommuneøkonomien har mange steder ikke vært dårligere på nesten 40 år.

Før sommeren inngikk Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre et klimaforlik ingen av dem kan fortelle hva vil koste. Prislappen for det norske folk og bedrifter kan komme opp i mange hundre milliarder kroner i økte utgifter og avgifter. På toppen av det hele kan vi ende opp med et enda høyere klimamål enn EU, som kan bli direkte konkurransevridende for norsk næringsliv.

Elektrifiseringen av sokkelen, som er rådyr symbolpolitikk som flytter heller enn å kutte utslipp og øker strømprisene, ser ut til å komme til en ende. Nå roper det ene oljeselskapet etter det andre varsku om at kostnadene blir for store, og det til tross for at de får det aller meste av investeringskostnadene dekket av staten. Fremskrittspartiet fremmer i dag forslag om å stanse elektrifiseringen av flere felt i Midt-Norge, og jeg håper på et flertall for å stanse navngitte elektrifiseringsprosjekt med kraft fra land.

Mens Arbeiderpartiet snakker om trygghet, har politikken deres ført til det motsatte de siste fire årene. Kriminaliteten har gått i helt gal retning mange steder. Svenske kriminelle nettverk, annen organisert kriminalitet og ungdomskriminalitet har fått fotfeste i Norge. Bare de siste ukene har det gått helt av skaftet. Flere håndgranater har gått av i Oslo-området, og det har vært en skyteepisode i Sarpsborg, for å nevne noe. Fellesnevneren er at personene er svært unge. Det er bestillingsoppdrag. Som vi har sett i Sverige, bruker de kriminelle nettverkene svært unge personer til å begå vold og kriminalitet. Barnevernet ser ut til å svikte fullstendig. Flere av de unge som er involvert i alvorlig kriminalitet, har vært under barnevernets omsorg. Dette kan ikke fortsette. Mange foreldre opplever at barna deres blir sykere av å være plassert i barnevernet.

Vi må få på plass lukkede institusjoner for dem som er under den kriminelle lavalderen. Det må få konsekvenser å begå kriminalitet, selv om man er ung. Vi må kunne beskytte samfunnet mot dem som er farlige, uansett alder.

Heller ikke i denne trontalen kommer det nye forslag om tiltak, ingenting, annet enn et nytt utvalg. Det er verdt å minne statsministeren om at han senest tre dager før valget mente at svenske tilstander var et overskriftstema, og at kriminelle nettverk i Norge er veldig ulike de vi ser i Sverige. Vel, folkens: Nå står vi her.

Mens Arbeiderpartiet snakker om trygghet, opplever folk over hele landet at det nå kuttes i helsetjenestene. Helsekøene har økt og blir forsøkt pyntet på. Amerikaniseringen av helsevesenet pågår for fullt. Stadig flere kjøper private tjenester og privat helseforsikring fordi de ikke stoler på at de får helsehjelp fra det offentlige når de trenger det. Mens over 200 000 venter i kø, kuttes det og legges ned tilbud over hele landet. Det er flere direktører med millionlønn enn det er intensivplasser i landet. Vær så snill: Slutt å si at helsevesenet går tomt for folk før det går tomt for penger, for det er rett og slett ikke sant. Det kuttes nå stillinger over hele landet fordi det mangler penger.

Mens Arbeiderpartiet snakker om trygghet, opplever mange at pengene ikke strekker til. Statsministeren skryter av at folk har fått bedre råd, men mange opplever det ikke slik. Mange opplever at pengene ikke strekker til, at de må bruke kredittkort eller gå på matutdeling for å sette mat på bordet. Renten i Norge er fortsatt høy, kronen er fortsatt svak, og inflasjonen har ennå ikke kommet ned.

Fremskrittspartiet har fremmet forslag om å redusere drivstoffavgiftene og halvere matmomsen. Vi ser at Sverige gjør dette uten en eneste oljekrone, men det rikeste landet i Norden har ikke råd til å la innbyggerne beholde mer av egne penger. Norge bruker mest penger. Norge har et av de høyeste skatte- og avgiftsnivåene blant sammenlignbare land. Da skulle man tro at vi får langt bedre velferdstjenester og -tilbud enn i Danmark og Sverige, men slik er det ikke. Tvert imot ser vi at norsk skole er middelmådig, og resultatene går ned. Syke folk med smerter må vente og vente for å få hjelp. Veiene i våre naboland er av en helt annen standard, og bompenger er nesten ikke-eksisterende. Det er ikke mangel på penger i Norge, men det er mangel på politikere som tør å prioritere det viktigste først.

Onsdag får vi svaret på hva Arbeiderpartiet skal bruke pengene våre på neste år, og Fremskrittspartiet frykter at sløsingen fortsetter. Mens Arbeiderpartiet snakker om trygghet og det kuttes i grunnleggende velferdstjenester her hjemme, sløses det bort nesten 60 mrd. kr på bistand bare i år. Neste år blir det sikkert mer. Mye av disse pengene kommer heller aldri fram til dem vi ønsker å hjelpe. Mye av pengene går til å finansiere byråkrati i Norge, i FN og i andre organisasjoner. Uansett om vi gang på gang får dokumentert at resultatene uteblir, vir-

ker det å være viktigere å bruke én prosent av BNI på bistand enn å få effekt av pengene.

Mens Arbeiderpartiet snakker om trygghet og det kuttes i grunnleggende velferdstjenester her hjemme, er det alltid penger til å ta imot asylsøkere, uansett hvor mange som kommer. Nå tar strømmen fra Ukraina seg opp igjen, og det er kostbart. Her får man husvære og inntekt, alt man trenger, rett fra det offentlige. Samtidig bruker vi 85 mrd. kr årlig i støtte til Ukraina, som Fremskrittspartiet støtter helhjertet opp om, men Ukraina mangler altså soldater ved fronten, mens vi aksepterer å ta imot stridsdyktige menn som flyktninger. Dette er ikke fornuftig – for ikke å snakke om kostnadene og utfordringene knyttet til integrering.

Heldigvis begynner realitetene å synke inn over flere her i salen. Vi har alvorlige problem. Kriminalitetsproblemet er også et innvandrings- og integreringsproblem. Klankultur og verdier som er uforenlige med det norske, har fått fotfeste i landet vårt, og det er på tide å sette foten ned. Det er bra at Arbeiderpartiet nå ønsker en integreringskontrakt, men konsekvensene av å bryte den må skjerpes. Et språk man forstår, er at brudd på betingelsene fører til at man mister retten til permanent opphold, mister retten til statsborgerskap og familiegjenforening. Nå er det på tide å stramme inn innvandringspolitikken og stille mer krav til integreringen.

Mens Arbeiderpartiet snakker om trygghet og det kuttes i grunnleggende velferdstjenester her hjemme, er det alltid penger til å opprettholde eller øke byråkratiet. Når det skal bygges, spares det heller ikke på pengene. Det settes klimakrav til utslippsfrie byggeplasser og utslippsfrie maskiner som gir mer ineffektivitet, dyrere prosjekt og dårligere beredskap. Litt av et råttent kinderegg!

Det er dette også Senterpartiet nå blir ansvarlige for, så lenge de fortsetter å være Støres støttehjul. Vi har ikke glemt at det er Vedums budsjett Støre nå styrer på, og som er grunnlaget for at tilbudet i Lærdal, i Nordfjordeid, i Møre og Romsdal, i Helse nord nå kuttes, sammen med helsetilbudet i resten av landet. Nå skal Senterpartiet gjøre opp statsbudsjett med MDG, SV og Rødt. Om de velger å gjøre det, er helt frivillig, det er helt opp til dem. Om de ser at det er et tvilsomt selskap å være en del av, finnes det alternativer – med et sterkt FrP som kommer til å være den ledende opposisjonskraften de kommende fire årene.

Fremskrittspartiet skal stemme for det vi er for, og vi skal stemme mot det vi er mot. Vi skal søke flertall for vår politikk og gjøre alt som står i vår makt for å få til et skifte om fire år, for det trengs dersom vi skal gi folk mer frihet, økt trygghet og stanse sløsingen – for å prioritere det viktigste først.

Presidenten [10:17:27]: Det blir replikkordskifte.

Tonje Brenna (A) [10:18:12]: Det var en hel del å gripe fatt i i Listhaugs innlegg, men jeg vil holde meg til det representanten er inne på når det gjelder trygghet for både folks og bedrifters økonomi. I Norge har vi – ikke minst langs kysten – et næringsliv som produserer og selger varer til en verden utenfor Norge. For veldig mange av disse bedriftene er Europa det største markedet. Deres viktigste og mest forutsigbare rammevilkår er EØS-avtalen, som er helt avgjørende for både inntjening og arbeidsplasser. Den sikrer trygghet her og nå, men EØS-avtalen sikrer også trygghet for framtiden.

Fremskrittspartiet har programfestet en reforhandling av EØS-avtalen, og vi vet hva det vil si i praksis. Norske bedrifter, arbeidstakere og næringslivet vet også veldig godt hva det vil bety. Hva vil Listhaug si til bedriftene, arbeidsfolk, den som eier en virksomhet, som har lyst til å satse videre, og som nå frykter at framtiden deres står på spill hvis Fremskrittspartiet får det som de vil?

Sylvi Listhaug (FrP) [10:19:14]: For det første vil jeg si at vi er veldig tydelig på at vi aldri vil sette EØS-avtalen på spill, for det er helt avgjørende for norske bedrifter å ha markedsadgang i Europa, på lik linje med det de konkurrerende bedriftene har.

Jeg vil også si til dem at jeg skal jobbe for å få til bedre rammevilkår i Norge. Vi har opplevd et næringsliv som har blitt usikkert de siste fire årene, som har sett at Arbeiderpartiet har økt skattene kraftig, med tilbakevirkende kraft, noe som har gjort at veldig mange har valgt å forlate Norge. Jeg ønsker at vi her i denne salen skal føre en politikk som gjør at noen av dem ønsker å komme tilbake, og at det skal bli attraktivt å skape verdier i Norge.

Det blir interessant å se Arbeiderpartiet i sving sammen med Rødt, SV og MDG. Det er vel ikke akkurat næringsvennlighet som slår meg når jeg hører navnene på disse partiene.

Tonje Brenna (A) [10:20:17]: Jeg vet ikke om det er vilje eller evne som gjør at jeg opplever ikke egentlig å få noe svar på spørsmålet, men jeg skjønner at representanten har mer lyst til å snakke om Fremskrittspartiets viktigste valgløfte, nemlig å bruke de store pengene på landets aller rikeste.

Dette handler om usikkerhet og utrygghet for helt ekte mennesker. Det er usikkerhet for den som jobber som sveiser på Aibel, som fagoperatør på Boliden, som ingeniør i Aker Solutions i Sandnessjøen. I det ene øyeblikket snakker Fremskrittspartiet om at de vil ha en reforhandling. De presenterer det nesten som om EØS er en slags a la carte-meny der Norge kan plukke det som passer, og ignorere resten. Det er ikke å gi næringslivet

eller arbeidsfolk trygghet. Det er å sette hele EØS-avtalen på spill.

For å spørre på en annen måte: Er representanten enig i at det blir tøffere, mer krevende og mindre forutsigbart å være eksportbedrift, tjene penger og sysselsette folk dersom Norge skal fortsette uten EØS-avtalen?

Sylvi Listhaug (FrP) [10:21:17]: Norge skal ikke fortsette uten EØS-avtalen så lenge Fremskrittspartiet har hånden på rattet. Vi er veldig tydelig på at det er helt grunnleggende for norske bedrifter.

Det er interessant at Arbeiderpartiet nå er opptatt av dette. Er det virkelig sånn at Arbeiderpartiet ikke tror at det går an å snakke med gode venner og få til løsninger sammen som tjener både Norge og vår gode samarbeidspartner Europa? Hvis det er sånn at EU da vil gi straff til oss, hvorfor har Arbeiderpartiet vært tydelig på at man skal utsette innføring av disse EU-direktivene innenfor energi? Det er noen løse tråder her jeg ikke får tak i. Jeg regner med at grunnen til at Arbeiderpartiet sier at man ikke ønsker å gjøre det, er nettopp at man ser at det er fint mulig å snakke med EU, fint mulig å samarbeide med EU, og at vi er gode venner som ønsker hverandre vel. Da må vi faktisk legge opp til at man kan ha en diskusjon på de områdene som er viktige.

Tonje Brenna (A) [10:22:21]: Jeg hadde vært enig i resonnetet dersom det stod i Fremskrittspartiets program at de skulle snakke med gode venner, men det er altså ikke det som står. Det står at Fremskrittspartiet har et ønske om å reforhandle EØS-avtalen. Det er spesielt å registrere et parti som er så opptatt av å snakke om næringslivet, og samtidig i så liten grad tar inn over seg hva det er bedriftene egentlig trenger.

Det er ikke bare EØS-avtalen representanten vil til livs. Gjennom hele valgkampen og også her fra talerstolen nå har vi hørt uendelig med angrep på ordninger for næringsstøtte. Ikke alle angrepene er like spesifikke, men sannheten er at det er mer komplisert enn bare på overskriftsnivå å si at man skal kutte til Innovasjon Norge eller Enova. Det handler om støtte til bedrifter som direkte omstiller seg for å ta vare på framtidens arbeidsplasser, for at det skal være mulig å tjene penger i dette landet, og for at man skal bruke den kompetansen som finnes i dagens økonomi, inn i framtidens økonomi.

Spørsmålet til representanten Listhaug blir: Hva mener egentlig Fremskrittspartiet at Norge skal leve av i framtiden?

Sylvi Listhaug (FrP) [10:23:20]: Norge skal leve av olje og gass, Norge skal leve av sjømat, Norge skal leve av alle de bedriftene som skaper lønnsomme næringer. Det vi ikke ønsker, er Arbeiderpartiets statskapitalisme,

der politikere og byråkrater skal sitte og plukke ut hvem som skal få tildelt milliarder av offentlige kroner.

Jeg kan ikke forstå at Arbeiderpartiet kan være bekjent av at det kuttes i omsorg, legges ned skoler og kuttes i helsetjenester over hele landet. Det mangler penger, mens man har milliarder å gi ut til havvind, til private selskap – mange av dem er også eid av utenlandske selskap. Man pøser ut penger. Disse pengene er gjerne hentet ut av norskeide bedrifter, der man har økt skatten kraftig gjennom formuesbeskatningen. De er hentet fra den norske kysten, hentet rundt omkring i lokalsamfunn, fra bedrifter som bygger arbeidsplasser, bygger bolyst og sørger for at Norge kan ha en spredt bosetting. Denne politikken skjønner jeg ikke at Arbeiderpartiet kan fortsette med, til tross for at det er advarsler fra alle hold.

Henrik Asheim (H) [10:24:35]: La meg begynne med å gratulere representanten Listhaug med et svært godt valgresultat og en stor partigruppe, som Fremskrittspartiet nå kommer inn på Stortinget med. Det Stortinget vi skal ha de neste fire årene, er et storting som har et svært fragmentert flertall på venstresiden, en form for tuttifrukti-koalisjon som kanskje vil slite med å bli enige om mange saker.

Representanten Listhaug varslet selv i sitt innlegg, på vegne av Fremskrittspartiet, at de kom til å stemme for det de er for, og mot det de er mot. Det tror jeg alle partiene i Stortinget kommer til å gjøre. Likevel: Av og til, og særlig når Stortinget er så fragmentert som det er nå, kommer det til å bli mulig å bli enige om noe som kanskje ikke er det primære standpunktet man hadde, men som er bedre enn det kunne blitt. Derfor er mine spørsmål knyttet til en interesse for hvordan Fremskrittspartiet vil se på dette.

Vil Listhaug og Fremskrittspartiet være åpne for å finne enigheter både på borgerlig side og på tvers av blokkene i store saker? I så fall: Kan representanten nevne noen av de sakene hun ser for seg å finne brede enigheter om?

Sylvi Listhaug (FrP) [10:25:31]: Takk for gratulasjonen. Det er klart at vi er villig til å se på hvordan vi kan få til flertall for å dra politikken i riktig retning. Jeg mener det er viktig innenfor mange områder, enten det er helsepolitikk eller skolepolitikk. Jeg skulle også ønske at vi kunne få til noe innenfor skattepolitikken, men jeg synes det ser vanskelig ut så lenge Arbeiderpartiet blir nødt til å samarbeide med Miljøpartiet De Grønne, SV og Rødt om budsjettet. Vi skal i hvert fall være konstruktive for å prøve å finne løsninger til det beste for Norge. Det vi ønsker, er å få mer trygghet og frihet for folk, og det er en oppgave vi tar på alvor.

Justispolitikk er et annet område jeg mener det er helt avgjørende at vi finner gode løsninger på. Det harter. Det jeg er bekymret for, er den gode tiden regjeringen ser ut til å ha, all den tid vi nå ser at unge har utfordringer med kriminalitet, og vi ser at det er alvorlige hendelser. Jeg tror vi sammen er nødt til å dra dem i riktig retning.

Mirell Høyer-Berntsen (SV) [10:26:50]: Representanten Listhaug og Fremskrittspartiet vil åpne opp for å sette barn i fengsel – barn som allerede er sviktet av samfunnet, barn som vokser opp med tomme kjøleskap, fravær av trygge voksne og en følelse av å være uønsket. SV spør: Hva slags samfunn er vi når barns desperasjon møtes med låste dører og straff? Gir vi ofrene bedre trygghet når vi baserer politikken vår mer på ideologi og lettvinne løsninger enn det vi vet virker? Skal vi virkelig møte barn med håndjern istedenfor med hjelp? SV velger fellesskapet – Fremskrittspartiet velger straff.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:27:39]: Vi er vant til den naive tilnærmingen SV har til disse spørsmålene, der man utelukkende ser på den kriminelle som offer, mens man glatt overser at det faktisk er de barna det begås kriminalitet mot, som er ofrene.

Det er barn i Norge i dag som ikke tør å gå på skolen, ikke tør å være med på fritidsaktiviteter og ikke tør å gå utenfor døren, fordi de er utsatt for barn som har begått grov kriminalitet mot dem. Jeg vil nesten spørre tilbake om man synes det er greit, og om det skal være på disse kriminelles premisser man skal føre politikk.

Vi mener at vi som samfunn skal hjelpe de barna som kommer ut på feil kurs. Det må vi gjøre gjennom bl.a. å ha lukkede institusjoner, der de kan få et helhetlig tilbud. Dette handler også om å beskytte samfunnet, og den delen av saken har SV dessverre aldri forstått seg særlig godt på, heller ikke når håndgranater og skyteepisoder involverer svært unge personer. Da mener jeg at man bør ta en ny tilnærming til dette.

Geir Pollestad (Sp) [10:28:53]: Framstegspartiet dreiv valkamp med pompøst sjølvskryt om deira kamp mot byråkratisering. Realiteten er at politikken til Framstegspartiet er ein politikk for meir byråkrati. La meg ta nokre eksempel:

- Framstegspartiet splitta opp jernbanen i Noreg i ei rekke selskap, direktørar og byråkrati. Passasjerane står igjen på perrongen.
- Framstegspartiet stemte i vår mot å avvikla det byråkratiske organet Regelrådet.
- Framstegspartiet er for detaljstyring og rettsfesting av samfunnet, òg der det gjev meir byråkrati.

Sylvi Listhaug snakkar mot byråkrati, men i praktisk politikk er Sylvi Listhaug gudinne for byråkratiet.

Kvifor er det så langt mellom liv og lære når det gjeld politikken Framstegspartiet har for avbyråkratisering? Dette kan minna om eit røtent kinderegg, for å bruka Listhaugs eigne ord.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:29:55]: Det er interessant å høre den største forkjemperen for fylkeskommunen stå her og raljere over Fremskrittspartiets innsats for å bekjempe byråkratiet. Vi ønsker å legge ned de regionale helseforetakene, og det er Senterpartiet i utgangspunktet enig i, men det man skal gjøre i stedet, er altså å gi enda mer makt til fylkespolitikkerne til å sitte og styre dette området. Det var jo hele grunnen til at man hadde en sykehusreform i sin tid – det fungerte rett og slett svært dårlig da fylkeskommunen hadde dette ansvaret. Hvis det var sånn at Senterpartiet hadde mange gode ideer til hvordan man kunne gjøre noe med dette, så vi ingen spor etter det i de årene Senterpartiet satt i regjering. Tvert imot ble det gjort svært lite, også når det gjaldt jernbanen.

Vi mener at vi er nødt til å vri ressurser fra byråkrati og ut til tjenesteyting. Vi mener at vi er nødt til å se på helsevesenet, vi mener at vi bør legge ned Innovasjon Norge i sin nåværende form, og vi mener at vi må gå igjennom alt for å gjøre det mer effektivt.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:31:09]: For arbeidsfolk som går på jobb hver dag, var det veldig lite å hente i innlegget til representanten Listhaug. Det er egentlig ikke så veldig overraskende, for i hele valgkampen har det vært vanskelig å få FrP til å diskutere rettigheter i arbeidslivet. Det er kanskje ikke så rart, for FrPs politikk handler om å ta fra arbeidsfolk rettigheter de har fått.

Spesielt de siste fire årene har man forbedret arbeidsmiljøloven, gjort det lettere å få fast jobb, sørget for mindre midlertidighet og mindre innleie – bl.a. på byggeplassene her på Østlandet, der vi har hatt sosial dumping, og der vi har gått fra å ha 70 forskjellige bemanningsbyråer som jobber på ett sted, til at folk nå faktisk jobber der de jobber, og har den tryggheten det innebærer. Hvorfor er det sånn at FrP gikk til valg på å gjøre flere arbeidsfolk midlertidig ansatt, innleid og utrygge?

Sylvi Listhaug (FrP) [10:32:00]: Det vi ønsker, er å gi flere muligheten til å få en fot innenfor arbeidslivet. Det vet vi bidrar til at flere av dem som får prøve seg, får vist seg fram, og dermed kan de få fast ansettelse.

Rødt har et slags syn på arbeidsgivere som liksom den store fienden. Det er sikkert inspirert fra tidligere tider i land som for så vidt heldigvis ikke eksisterer lenger. Vi ser på arbeidsgivere som at de i utgangspunktet øns-

ker det beste for sine arbeidere. De som ikke gjør det, og som bryter lovene, må vi ta, og vi må følge dem opp.

Det er veldig mye å hente for norske arbeidsfolk hos Fremskrittspartiet. Vi ønsker lavere skatter og avgifter, noe som betyr at de får beholde mer av de hardt opp-tjente pengene de har. Det er i motsetning til Rødt, som ønsker å legge ned norsk olje- og gassnæring, kutte det meste for dem som skaper verdier, og øke skattetrykket kraftig slik at færre kommer til å skape noe som helst. På toppen av det hele har de en utgiftsside de ikke har inndekning for i det hele tatt. Arbeidsfolk får det bedre med FrP.

Presidenten [10:33:05]: Replikskordskiftet er avsluttet.

Tonje Brenna (A) [10:33:27]: Den 8. oktober forrige uke var det nøyaktig 80 år siden Norge avholdt sitt første stortingsvalg etter fem år med okkupasjon. Da hadde det allerede vært fred i fem måneder, men nordmenn hadde ikke fått muligheten til å bruke sin frie stemme ved frie valg på nesten ni år. Tenk hvilken frihet de følte på, de kvinner og menn som gikk til stemmeurnene den dagen.

Frihet handler nemlig ikke bare om fravær av en okkupasjonsmakt eller om at det er fred. Å kjenne at man er fri, henger også sammen med å ha makt til å bestemme i sitt eget liv og makt til å påvirke det samfunnet en er del av. Frihet handler også om å kjenne på at akkurat du, med din stemme, din mening, din tro og ditt håp – akkurat du – betyr noe.

Tenk hvilket enormt ansvar våre forgjengere kjente på at hvilte på deres skuldre, de 150 representantene som ble valgt inn den høsten. 80 år senere er det på vår vakt. I en urolig verden er det nå vi som har dette ansvaret. Det er vi som skal forsøke å finne løsninger i en verden som er mer polarisert og mer urolig, og som endrer seg raskt. Når folk kjenner på avmakt, er det alvor for et demokratisk samfunn. Når avstanden til dem som bestemmer, føles lang, og når tryggheten for det aller viktigste i livet rokkes ved, er ansvaret vi i denne salen har tatt på oss, spesielt stort.

Stortinget som trer sammen denne høsten, har et bredt spenn i både bakgrunn, erfaring og alder. Det vi likevel har til felles, er at vi på ulike måter tilhører generasjoner som har vokst opp i en verden hvor det meste tilsynelatende beveget seg i riktig retning – der både vår egen og naboers frihet ble tatt for gitt, der demokratiene ble flere og krigene færre, der land samarbeidet, murer ble revet, og verden ble mer åpen, der stadig nye grupper fikk sine rettigheter, og der vi hadde en helt grunnleggende tro på at neste generasjon ville få det bedre enn vi selv hadde det.

Det bekymrer meg at det ikke lenger er sånn for dagens unge. Jeg er urolig for at de som er unge i dag, er den første generasjonen siden andre verdenskrig som føler på at de kanskje ikke vil få det bedre enn deres egne foreldre fikk det, at generasjonene før dem skal trekke opp stigen etter seg og etterlate dem en verden som er mer urolig, med store klimaendringer, flere kriger og færre muligheter, og hvor hver og en overlates mer til seg selv.

Sånn kan vi ikke ha det. Vi kan ikke akseptere at unge folk vokser opp i Norge uten håp og framtidstro. Derfor er Arbeiderpartiet urokkelig i sin tro på at trygghet for morgendagen er avgjørende for at en skal kunne ha tro på framtiden. Vi må gi de unge troen og håpet tilbake.

Ved inngangen til en ny stortingsperiode kjenner jeg på en takknemlighet for at det norske demokratiet virker. På tross av motsetninger og uenighet finner vi sammen i denne salen når det kreves av oss, når det er til beste for Norge, og når det er til beste for alle de tusenvis av velgerne som har gitt oss både tillit og ansvar. Det ansvaret er Arbeiderpartiet rede til å ta. Velgernes dom ved høstens valg gir mandat til en regjering ledet av Arbeiderpartiet, med støtte fra flere partier her i Stortinget. Vi har til felles at vi tror på fellesskap, at vi løser de store oppgavene best sammen, og at vi skal eie og forvalte våre felles ressurser til beste for oss alle.

Vi har i den forrige perioden også vist at vi finner sammen på tvers av de politiske blokkene når det kreves. For første gang samlet vi oss alle om en langtidspan for forsvaret, som forplikter oss fram mot 2036. Det sender et klart og sterkt signal til våre allierte. Denne enigheten skal vi bygge videre på for å trygge folk i Norge i en urolig tid. Vi har også samlet oss om kraftfulle bidrag til Ukraina. Vi stiller opp for Ukraina, og dermed også for vår egen og europeisk sikkerhet. Vi bidrar til å styrke Ukrainas evne til å stå imot den russiske aggresjonen. Det er helt avgjørende.

Urolighetene i verden har også slått inn her hjemme, på strøm, renter og priser og gjennom handelskonflikter. Det påvirker nordmenns økonomi, og det påvirker kommunenes økonomi. Det gir oss nye utfordringer i jobben med å trygge velferden. Det er avgjørende at vi fører en rettferdig politikk og gjør riktige prioriteringer. Til nå har mer enn 900 000 tegnet norgespris. Norgespris er en beslutning i denne salen som gir folk forutsigbarhet for hva strømmen vil koste.

Arbeiderpartiet har styrt Norge trygt. Nå får vi prisveksten ned. Lønningene er på vei opp. Nordmenn har fått bedre kjøpekraft. Samtidig har vi holdt arbeidsledigheten lav. 162 000 flere har kommet i jobb siden 2021, hvorav åtte av ti i privat sektor. Vi har gjort tøffe prioriteringer i budsjettene, og vi har styrt stramt. Alternativet med å finansiere dyre valgløfter med milliarder av nye

oljepenger pumpet inn i norsk økonomi ville kunne gitt økte regninger og – som to millioner nordmenn frykter aller mest – økt rente.

Arbeiderpartiet går på jobb for folk, for landet og for framtiden. Våre løfter for den kommende perioden er klare: Vi skal sørge for trygghet i økonomien. Folk skal få bedre råd, og renten skal videre ned. Vi tar kontroll på strømrregningen til hus og hytter. Arbeidsledigheten skal fortsatt holdes lav, og flere skal i jobb.

Vi skal ha trygghet for næringslivet. Vi har et næringsliv i Norge som har høyere investeringer, høyere overskudd og langt høyere eksport enn da Høyre og Fremskrittspartiet styrte. Vi skal gi næringslivet forutsigbare rammevilkår, sånn at de tør å satse, og et forutsigbart skatte- og avgiftsopplegg. Vi skal garantere for EØS-avtalen som grunnstein for tilgangen til markedene i Europa, og vi skal kutte utslipp og skape jobber.

Vi skal gi trygghet til barn og unge. Arbeiderpartiet tenker stort om de minste. Aldri har det vært billigere å gå i barnehage og på SFO. Vi skal bygge en sterkere fellesskole, med mer disiplin og læring, med et sterkere lag rundt eleven, med en mer praktisk skoledag, og med læreren som sjef i klasserommet, og vi skal gjennomføre et historisk leseløft.

Folk skal ha trygghet for helsen sin, trygghet for at en får den hjelpen en trenger, den dagen en trenger den. Køene skal videre ned, og sykehusøkonomien skal styrkes. Vi skal fjerne tidstyver og byråkrati i sykehusene. I tiden som kommer, vil vi trenge enda flere på jobb i velferden. Vi skal rekruttere og beholde mer viktig helsepersonell og sørge for flere hele og faste stillinger. Vi skal modernisere fastlegetjenesten.

Vi skal sørge for at folk opplever trygghet i møte med en urolig verden. Ikke minst her hjemme i Norge skal folk være trygge. Vi må bekjempe kriminaliteten og sørge for at kriminelle aktører ikke får fotfeste i Norge. Det er helt uakseptabelt at kyniske bakmenn utnytter og rekrutterer unge mennesker til å begå grove kriminelle handlinger. Det må stoppes. Derfor skjerper vi straffene. Vi sørger for raske reaksjoner mot unge lovbryttere, vi sørger for mer politi, vi styrker forsvarsevnen raskt, og vi gjør samfunnet mer motstandsdyktig. Sammen skal vi samarbeide med våre allierte for å trygge Norge i en urolig verden.

Jeg ser fram mot både enighet og uenighet her de neste fire årene. Jeg ser fram til å finne politiske løsninger som trygger folk i sitt liv, og som gir folk tro på og optimisme for det som skal komme. Jeg kan love at Arbeiderpartiet vil stå støtt i sine verdier, og jeg kan love at vi vil være åpne og konstruktive og finne gode løsninger sammen med andre partier i denne salen. Ingen er i tvil om at vi også skal klare å være uenig når det trengs. Det tåler vi, heldigvis.

Med det tar jeg opp forslagene fremmet av Arbeiderpartiet.

Presidenten [10:42:22]: Representanten Tonje Brenna har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:42:37]: Det sies her at de kriminelle aktørene ikke skal få fotfeste, men sannheten er jo at de kriminelle aktørene har fotfeste. I løpet av de fire årene Arbeiderpartiet nå har styrt, har de svenske kriminelle nettverkene etablert seg i alle landets politidistrikt. Den 26. april 2024 var representanten Brenna ute sammen med Hadia Tajikog sa at de nå skulle knekke ryggen på gjengene. «Vi skal ta tryggheten på gata tilbake igjen», sa de. Siden det har det vært kidnappinger, det har vært bomber, og nå sist har det vært håndgranater.

Vi ser en regjering som er tafatt i møte med alvorlig kriminalitet, og som prater mye og setter ned utvalg, men som ikke greier å levere forslag som kan gjøre noe med dette. Er representanten Brenna fornøyd med egen innsats siden dette oppslaget i 2024?

Tonje Brenna (A) [10:43:39]: Representanten har den fordel at det er mulig å ha to tanker i hodet på en gang. Det er mulig å mene at det vi har gjort, er bra, og samtidig være utålmodig etter å få til mer.

Det er alvorlig når vi ser kriminalitetsbildet og den utviklingen som er nå, spesielt med de unge som rekrutteres til lovbrudd. Samtidig mener jeg at det er rom for noe ydmykhet også fra Fremskrittspartiet. Per august i år er det f.eks. flere politiårsverk ansatt i Norge enn på noe tidspunkt da Fremskrittspartiet styrte landet. Vi har endret reglene og skjerpet straffene for mange alvorlige saker. Vi har styrket innsatsen overfor de unge. Nå doubler vi innsatsen i ungdomsfengslene, med sikte på å treoble den. Vi har økt bemanningen i politiet og PST, og veldig mange av dem som er nyutdannede, får jobb i politiet. Det betyr at vi er på vei, men Arbeiderpartiet er utålmodig etter å få til enda mer, for den kriminalitetsutviklingen vi ser nå, kan vi ikke akseptere, og den må bekjempes.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:44:41]: Det skulle bare mangle at det ikke var flere politifolk. Problemet er at man har bygd ned politiet i distriktene. Det har blitt færre stillinger der hvor de er i førstelinjen for å håndtere dette.

På radioen i dag sa politimesteren i Oslo, Ida Melbo Øystese, at det som trengs, er at vi kan lukke døren for disse yngste. De står i realiteten uten verktøy for å håndtere dem som er under den kriminelle lavalderen, men som begår alvorlig kriminalitet. Det er ingen forslag for

å håndtere dette. Arbeiderpartiet har så langt avvist å være med på denne tankegangen, og vi ser at de som er toneangivende og faktisk jobber ute for å prøve å hanke inn disse barna, etterlyser dette virkemiddelet. Det som kom i trontalen, var et politirulleutvalg – ingenting nytt, nå skal man sitte og diskutere og diskutere. Mener virkelig representanten Brenna dette holder når vi står på et vippepunkt i Norge for å miste kontrollen?

Tonje Brenna (A) [10:45:46]: Jeg mener som sagt det er mulig å være både stolte av det vi har fått til, og samtidig utålmodige etter å få til mer. Derfor legger Arbeiderpartiet i dag, sammen med Senterpartiet, inn et forslag om å utvide adgangen til å låse dørene på de institusjonene representanten selv beskriver, både for å bidra til å forebygge at den enkelte begår kriminalitet, selv om en er under strafferettslig lavalder, og for å beskytte samfunnet mot de unge som både gjør stor skade og skremmer enda flere.

Vi må klare både å ta vare på de ungene som er aller mest sårbare, bekjempe kriminaliteten, forebygge bedre, samarbeide tettere mellom alle som har ansvar for barn og unge, fortsette å øke bevilgningene til politiet, fortsette å øke bemanningen i politiet og fortsette å gjøre en særegen innsats for sårbare områder i storbyene våre, hvor vi vet at disse fenomenene er større enn mange andre steder. På knapt noe av dette har jeg sett forslag fra Fremskrittspartiet, men dersom representanten Listhaug nå kan bekrefte at de vil være med på nye forslag fra Arbeiderpartiet, er representanten hjertelig velkommen til det.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:46:47]: Dette har man snakket om i fire år: hele tiden mer til forebygging, mer til politi. Resultatene er jo at det har gått fra vondt til veldig mye verre, og at vi nå ser en utvikling som bare eskalerer. Jeg ser ingen nye forslag for å møte dette, noe som trengs.

Det Øystese også var inne på, er dette med barnets beste. Hvilke barn da? Er det hele veien de kriminelle barna vi skal ha barnets beste som utgangspunkt for? Jeg mener jo at det å lukke døren og gi dem et opphold på en institusjon der man kan jobbe med dem, er barnets beste. Samtidig: Hva med de barna som i dag ikke tør å gå ut av døren på grunn av de handlingene disse farlige kriminelle barna har utsatt dem for? Når er det man skal begynne å ta inn over seg at vi må tenke både barnets beste og også samfunnsvern, uansett alder? Er man farlig, må man håndteres deretter. Jeg vil utfordre Brenna på det.

Tonje Brenna (A) [10:47:50]: Barnets beste er å ikke bli utsatt for kriminalitet. Barnets beste er å ikke utøve kriminalitet, og barnets beste er at vi beskytter dem,

også når vi bidrar til at de ikke gjør noe galt som setter andre menneskers liv og helse eller opplevelse av trygghet i fare. Det er også barnets beste. Derfor er Arbeiderpartiet så opptatt av både at vi skal bekjempe kriminaliteten med straff som virker, og med raske reaksjoner mot mindreårige som begår kriminalitet, og at vi skal forebygge på en måte som gjør at vi over tid får mindre kriminalitet.

Folk er forskjellige, unger har ulike behov. Noen unger trenger hjelp til å unngå å bevege seg ut i samfunnet, for å unngå å utsette andre for fare. De unge skal vi også hjelpe – det er til deres beste – men vi må altså klare å ha tanken om forebygging i hodet samtidig som vi skjerper straffene og gjør det enda mer risikabelt å begå lovbrudd. Sånn klarer vi å bekjempe kriminaliteten. Jeg er helt overbevist om at Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet har ønsket om å bekjempe denne kriminaliteten til felles.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:49:06]: Jeg vil først gratulere Arbeiderpartiet med fortsatt regeringsmakt og representanten Brenna med ny rolle.

EØS-avtalen er avgjørende for norsk økonomi og næringsliv. Den er avgjørende for norske hjørnesteinsbedrifter i hele landet. Vi har en markedsadgang på like vilkår som EU-land, mot at vi forplikter oss til å innføre EU-direktiv uten opphold – for at det skal være samme kjøreregler for alle. Det gjelder også de fem gjenstående rettsaktene i ren energi-pakken, som må innføres uten tilpasninger. Det som er nytt i norsk politikk, er at regjeringa har lovet ikke å oppfylle EØS-forpliktelsene våre ved ikke å innføre de fem rettsaktene i denne stortingsperioden.

Hva er regjeringas konkrete begrunnelse i dag for å stå fast på dette standpunktet når det kan få store negative konsekvenser for helt sentrale norske interesser og arbeidsplasser og, som Tonje Brenna selv sa, for helt ekte mennesker?

Tonje Brenna (A) [10:50:05]: Akkurat hvordan regjeringen vil svare, må de gjøre selv, men på Arbeiderpartiets vegne svarer jeg veldig gjerne – og takk for lykkeønskninger på veien.

Arbeiderpartiet er opptatt av at vi skal overholde våre EØS-forpliktelser med tilgang til Europas markeder og arbeidskraft vi får tak i der. Også det at vi kan handle varer og tjenester er avgjørende for Norge, for norsk økonomi og for norske arbeidsplasser. Samtidig betyr ikke det at Arbeiderpartiet ikke er opptatt av at vi også tar andre hensyn når vi vurderer direktiv for direktiv som kommer fra EU.

Vurderingen nå er at vi er i en situasjon med ustabilitet i det europeiske kraftmarkedet. Vi mener det er riktig, slik situasjonen er nå, at å knytte oss tettere til det eu-

ropeiske kraftmarkedet gjennom å ta inn markedsregulverket i ren energi-pakken, utfordrer målet om å ha trygg tilgang på rimelig kraft i Norge. Derfor mener vi at vi må utsette innføringen av det og fortsette å holde fast ved målet, som er todelt: både å stå ved våre EØS-forpliktelser og samtidig være opptatt av trygge kraftpriser i Norge.

Ine Eriksen Søreide (H) [10:51:10]: Dette kommer til å bli to størrelser som ikke henger sammen. Rettsakter er direktiver som ikke kan tilpasses. Enten tar man dem inn, eller så tar man dem ikke inn. Tar man dem ikke inn, bryter vi våre EØS-forpliktelser. Det har stadig større konsekvenser for et tredjeland som Norge. Akkurat nå står vi en situasjon hvor Norge prøver å komme på innsiden av EUs beskyttelsestiltak, hvis de skal gjennomføre det på bakgrunn av amerikansk toll på varer. Vi står midt i en krevende sak om ferrolegeringer, som altså har enormt mye å si for norske industriarbeidsplasser langs kysten i Norge. Svaret til Arbeiderpartiet er altså å gjenta det budskapet statsministeren kom med etter at Senterpartiet gikk ut av regjering, som er et svar som ikke står seg over tid.

Spørsmålet mitt er: Hvordan skal Arbeiderpartiet klare å gjøre det Tonje Brenna sier i sitt innlegg, nemlig å garantere for EØS-avtalen, når de samtidig ikke er villige til å oppfylle de forpliktelsene Norge har etter avtalen?

Tonje Brenna (A) [10:52:14]: Arbeiderpartiet er opptatt av å slå ring om EØS-avtalen, og vi tar løpende inn mange direktiver fra EU. Det har vært en tydelig prioritet fra regjeringen, og vi har også fått ned etterslepet på EØS-området. Jeg mener at det ikke er i motsetning til å være opptatt av at norske husholdninger og bedrifter har tilgang på ren og rimelig energi. Det er det samme målet vi hadde da vi innførte strømstøtteordningen for husholdningene, som gjorde at folk som var urolige for strømregningen sin, fikk lavere strømregning. Det er det samme vi hadde som mål da vi innførte norgespris, som allerede har over 900 000 abonnenter, og det er et mål vi må fortsette å ha. Det å ha usikkerhet for hva strømregningen ender opp med å bli, enten det er for en bedrift eller for en husholdning – eller for en hytteeier, for den saks skyld – skaper stor uro og usikkerhet i folks liv. Derfor vil Arbeiderpartiet fortsette å prioritere at folk får trygghet for strømregningen sin, at vi får prisene ned, og at vi sikrer tilgang på kraft. Samtidig mener vi at det er mulig å slå ring om EØS-avtalen – parallelt med det.

Marthe Hammer (SV) [10:53:33]: Først vil eg gratulere representanten Tonje Brenna med vervet som parlamentarisk leiar for Arbeidarpartiet, og eg vil frå SV invitere til godt samarbeid.

I dette valet valde ikkje folk skattelettar for dei få på toppen; dei valde fellesskap og velferd for dei mange. Derfor har fleirtalet i denne salen også peikt på Jonas Gahr Støre som statsminister, og det er i dette fleirtalet regjeringa må finne einigheit og samarbeid, om dette skal gå bra.

Eg registrerer at regjeringa likevel har valt å bruke dei store invitasjonane etter valet til å vende seg til høgresida, som å gjenta invitasjonen til eit skatteforlik. Derfor lurar eg på: Kva er det som får Arbeidarpartiets parlamentariske leiar til å tru at ein sikrar eit forlik som omfordeler, tettar skattehol og omstiller Noreg, når det er høgresida dei vender seg til?

Tonje Brenna (A) [10:54:26]: La meg gjengjelde gratulasjonen til representanten Hammer og ønske hjertelig velkommen til hardt rød-grønt arbeid her i Stortinget.

Jeg er uenig i beskrivelsen av at det er en invitasjon til høyresiden. Det ligger i sakens natur at et bredt forlik spenner over en bredest mulig del av Stortinget. Grunnen til at Arbeiderpartiet er opptatt av det, er for det første at vi mener det er bra for norsk næringsliv og alle som skal etablere seg eller drive bedrift i dette landet, at det er forutsigbarhet for skatteopplegget. Det gir oppslutning om skattesystemet vårt at vi er flest mulig som er enige om det, men også fordi det – i en tid og en økonomi som endrer seg – er behov for å gjøre justeringer i skattesystemet.

Skatt er ikke noe undertegnede elsker. Det er et nødvendig onde for å fordele og omfordele ressurser i dette samfunnet, og det at det gjøres på en måte som er bra for bedriftene, for enkeltmenneskene, for arbeidslinja og for arbeidstakerne, er helt avgjørende for at vi bidrar til at også skattesystemet understøtter målet om vekst i norsk økonomi og god utvikling og fordeling av ressursene våre.

Det er begrunnelsen for at vi er opptatt av å få et bredt skatteforlik, og jeg håper at flest mulig partier vil være med på det.

Ingrid Liland (MDG) [10:55:43]: Representanten Brenna sier til Dagbladet i dag at

«(...) tida for de stiligste overskriftene og den hardeste retorikken er forbi. Nå er det tida for de som har tenkt å gjøre en jobb (...)».

Jeg kunne ikke vært mer enig. Miljøpartiet De Grønne og jeg er klare for et godt samarbeid, og på vegne av de 152 000 velgerne som har stemt for en ny klimapolitikk og en trygg og forutsigbar omstilling ut av oljealderen, ønsker jeg et godt samarbeid. De velgerne har gitt Arbeiderpartiet det grønne flertallet noensinne å styre sammen med.

Arbeiderpartiet har lovet trygghet for framtiden, og et moderne og framtidsrettet sosialdemokrati må forbedre seg på at oljealderen snart er forbi. MDG deler Arbeiderpartiets ambisjon for trygghet, trygghet for framtiden, men hvorfor nevner representanten Brenna da ikke den viktigste forutsetningen for stabilitet og trygghet i verden, nemlig at vi løser klimakrisen?

Tonje Brenna (A) [10:56:42]: Takk for et hyggelig spørsmål. Jeg mener bestemt at jeg nevnte klimændringene i mitt innlegg. Jeg kunne helt sikkert brukt mer tid på det, for jeg er enig med representanten i at det å sikre trygghet for framtiden handler om at vi også har noe å leve av i framtiden.

Arbeiderpartiet er opptatt av å utvikle, ikke avvike, norsk olje- og gassproduksjon, men vi tror at det – også her – er mulig å ha flere tanker i hodet på samme tid, for det er også mulig å investere i nye næringer og mer fornybar energi, få opp havvindsatsing og sørge for at vi får ned utslippene på en måte som gjør at vi samtidig kan skape jobber, og hvor folk opplever at de henger med gjennom det grønne skiftet.

Den største trusselen for norsk klimapolitikk er at folk begynner å oppleve at klimapolitikk bare er en byrde, at det bare er dyrere, vanskeligere og gjør livet deres mer komplisert. Derfor må vi klare å omstille oss på en måte som er rettferdig, som gjør at folk ikke opplever at det de trenger i hverdagen, blir dyrere, men at de blir med på den store grønne dugnaden vi skal igjennom. Det gleder jeg meg til å fortsette å diskutere med MDG.

Presidenten [10:57:43]: Replikskordskiftet er avsluttet.

Erna Solberg (H) [10:58:09]: I dag er det første debatt i et nytt storting for en hel fireårsperiode. Ofte er disse debattene en viss repetisjon av de siste debattene i en valgkamp, og jeg kan vel føle at vi allerede er litt der, så langt i debatten.

La meg begynne med å gratulere Arbeiderpartiet med høstens valgseier og mandatet til fortsatt å styre videre i regjering. Jeg vil både gratulere og ikke minst kan skje gi et hjertelig ønske om lykke til. Det kan trenge, slik Stortinget er satt sammen. Regjeringen utgår av under en tredjedel av Stortingets mandater, noe som er ganske lite målt mot det som er vanlig. Det betyr også at den er avhengig av å finne løsninger på tvers med partiene på Stortinget, og med ganske mange av dem. Norsk venstreside er nå fragmentert, med rekordmange partier. De har pekt på én regjering og har også et ansvar for å levere stabil politikk og et budsjett fremover. Velgerne har altså satt sammen et mer fragmentert storting. Det blir større sprik i hvilke partier som kommer til å stå bak

ulike saker og vedtak. Det betyr selvfølgelig rom for spill, men det betyr også at vi alle har et større ansvar.

Det bør kanskje ikke overraske noen, men jeg kan si med en gang at i den situasjonen kommer Høyre alltid til å søke gjennomslag for vår politikk. Om Arbeiderpartiet vil bli med på borgerlig politikk og gi flertall for den, er døren åpen, men vi forutsetter at det vi er med på, bringer vårt samfunn i en retning med mer frihet, mer velferd og ikke minst med et godt grunnlag for verdiskaping i årene fremover. Vi er opptatt av at det må være politiske endringer som er reelle, nye løsninger som løser problemer for folk, ikke bare invitasjoner til lange prosesser og nye kommisjoner.

Om vi sitter i posisjon eller opposisjon, er vi alle her valgt for å løse de store utfordringene Norge står overfor i årene som kommer, og for å peke ut en langsiktig kurs, samtidig som vi klarer å løse folks utfordringer i dag.

Dette er min tiende periode på Stortinget og min siste trontaledebatt som leder i Høyre. Når jeg løfter blikket, kan jeg bare si: I årene som kommer, er det all grunn til at denne salen er seg sitt ansvar bevisst når det gjelder politisk ledelse, men også når det gjelder det ansvaret denne salen har når vi har en så svak regjering. Vi snakker ofte om ansvarlighet som det å holde igjen, men ansvar er også det å våge endring. Ansvar handler ikke alltid bare om å forsvare status quo, men også om å forsvare fremskrittet, fremgangen og endringen som skal til for å bygge samfunnet vårt sterkere, ansvaret for å skape gode, trygge rammevilkår både for folk og for næringsliv.

Et av områdene hvor behovet for endring er størst, er i arbeidslivet. Om jeg skal beskrive en positiv visjon for Norge fremover, er den første beskrivelsen jeg tenker på, et samfunn hvor folk kan og vil jobbe, et samfunn hvor folk legger sin kompetanse og sin innsats inn i å gjøre samfunnet litt bedre hver dag, for seg selv, for sin familie, for sin bedrift, for sitt lokalsamfunn. I sum gir det et bedre Norge. Det ligger store verdier både for samfunnet og for den enkelte i den innsatsen. Ja, det er faktisk der de aller største verdiene i vårt samfunn ligger. Det er vår største ressurs – folks arbeidskraft og innsatsvilje – men akkurat nå sløser vi med den.

Sysselsettingsandelen har falt jevnt og trutt siden 2022. Den trenden fortsetter i andre kvartal i år, med to prosentpoeng ned fra toppen i 2022. Mangelen på arbeidskraft fremover blir størst for helsepersonell og andre yrker som krever fagbrev. Det vil mangle 30 000 sykepleiere og 24 000 helsearbeidere i 2040, ifølge Navs omverdensanalyse. Den utfordringen er vi ikke rustet for å møte. 700 000 personer i yrkesaktiv alder sto utenfor arbeid og utdanning ved utgangen av 2024. Samtidig mangler norske virksomheter 39 000 personer. 21 pst. av virksomhetene oppgir at de har hatt problemer med å få tak i arbeidskraft i løpet av de siste tre månedene.

Når vi skal reise oss mot de utfordringene Norge står overfor – utfordringene knyttet til at vi trenger å omstille næringsgrunnlaget vårt, satse mer på ny teknologi, sørge for å finansiere og bemanne Forsvaret vårt – kan vi ikke gå til dyst med en femtedel av laget vårt i garderoben. Det viser et system som ikke fungerer, og som passiviserer enkeltmennesker med uendelig kraft i seg selv til å gjøre samfunnet vårt bedre. Det synes jeg vi nå må vise politisk ansvar og politisk lederskap ved å fremme.

Jeg skal ikke si at vi har alle svarene, men når vi bruker hundrevis av milliarder av skattebetalernes penger og har titusener av ansatte i ulike offentlige stillinger, og med et resultat der hver femte nordmann blir stående igjen på perrongen, så er det ikke godt nok. Det tror jeg vi alle bør anerkjenne. Det er noe fundamentalt mangelfullt med måten vi går til verks på.

Jeg har lyst å trekke frem to store grep Høyre har gått til valg på. For det første gikk vi til valg på en storstilt reform for uføre, der vi flytter fokuset fra paragrafene til arbeid, fra administrasjon til aktivitet. Vi skylder hvert eneste av menneskene utenfor arbeidslivet å snu alle steiner for å se på hvordan vi kan få dem inn i arbeidslivet. Det dreier seg om selvspekt, det dreier seg om evnen deres til å fungere i vårt samfunn, og det dreier seg om behovene i vårt samfunn.

For det andre vil vi gå for et nytt grep i norsk skattepolitikk, et jobbskattefradrag, som vi først foreslo for unge i 2021, og som vi nå har utvidet til å gjelde alle. Et slikt jobbskattefradrag ville gitt en sårt tiltrengt håndrekning til arbeidsfolk, som får mer å rutte med generelt, og ikke minst til dem vi ser en økende tendens til at vi også får i Norge, de såkalte «working poor», noe bl.a. Thomas Seltzer belyste i sin dokumentar om norsk fattigdom. Det ville vært et grep som sørget for at det alltid lønnet seg å jobbe, noe som er helt nødvendig hvis vi skal klare å snu utviklingen med utenforskap i vårt samfunn. Det ville vært et grep som svarte til alvoret som ligger i arbeidslivspolitikken, og som speiler hvor viktig det er å få flere i jobb.

Samtidig har vi behov for å gjøre reformer på andre områder, som sørger for at vi, når vi har flere folk, bruker arbeidskraften der vi trenger den mest. Derfor er jeg glad for at man trekker frem kommunekommisjonen i trontaledebatten, som var et Høyre-forslag i Stortinget som ble vedtatt i fjor, og som viser at vi kan komme videre. Kommisjonen i seg selv er likevel ikke nok. Den store kampen står når alle pressgruppene banker på døren for sin øremerkede ordning, sin forskrift, sin paragraf, sin bemanningsnorm, noe som bidrar til at vi verken bruker arbeidskraften vår godt nok eller sørger for at vi får rom til å skape mer effektive og bedre kommuner.

Dette stortinget kan ikke hele tiden skyve ansvaret for å gjøre de vanskelige prioriteringene over på alle de

andre folkevalgte. Jeg har registrert at kommunalministeren nå har sagt at det kommer til å bli tynt og vanskelig i kommunesektoren fremover. Jeg vet hva det betyr. Jeg håper at kommunalministeren og regjeringen også står ansvarlig og er ærlig når de kuttene som kommer i kommunesektoren fremover, faktisk skal gjennomføres. Noen av oss har vært der, og har sagt det, og har ikke alltid ment at dagens regjeringssparti har klart å vise ansvar og ansvarlighet rundt hvilke rammebetingelser de har gitt for kommunesektoren.

Det finnes mange måter å beskrive politikk på. For meg handler det egentlig om at vi på best mulig måte kan klare å slippe fri og støtte opp under skaperkraften som bor i hver enkelt av oss – hvordan vi kan gi den retningen og det spillerommet for å gjøre samfunnet bedre, hvordan politikere kan legge til rette for dem som bygger samfunnet nedenfra og opp, og hvordan vi sørger for nettopp det Arbeiderpartiets nye parlamentariske leder sa var en utfordring: at neste generasjoner får et like bra samfunn å gå til. Det har vi ikke klart de siste fire årene. Vi har hele tiden kommet i minus i generasjonsregnskapet, år for år, med regjeringens politikk så langt.

De som bygger samfunnet nedenfra og opp, er gründerne, det er frivillige, det er lærere, og det er arbeidsfolk. Det er alle oss, og det er hver enkelt av oss. Da er ansvaret for oss i denne salen å vise politisk lederskap og politisk mot, sørge for forutsigbarhet og ikke falle for fristelsen til alle små spill og stikk som ender i at det er andre som må ta regningen, utenfor dette huset.

Selv om det blir fire år i opposisjon for Høyre, kommer vi til å være forutsigbare. Vi kommer til å arbeide for vår visjon, som sørger for at det skal være muligheter for alle i vårt samfunn, for det vet vi kommer til å skape et bedre samfunn, også for alle.

Presidenten [11:08:21]: Det blir replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [11:08:35]: For en drøy måned siden kunne vi lese i Dagens Næringsliv at norsk økonomi er den mest produktive i verden, veksten er høyere, og vi konsumerer mer enn våre naboer. I artikkelen hvor åtte usannheter om norsk økonomi gjennomgås, kan vi f.eks. lese at Norge har verdens høyeste verdiskaping per time arbeidet og troner øverst på pallen, foran Qatar og Danmark. Videre kan vi lese at veksten i produktiviteten er på linje med, eller bedre enn, sammenlignbare land. BNP-veksten, inkludert petroleumssektoren, har vært klart høyest i Skandinavia siden 1970 og fram til i dag, men også Fastlands-Norge har større vekst enn i våre naboland. I tillegg vises det en positiv utvikling i nordmenns kjøpekraft og konsum.

Nå som vi kjenner fasiten og valgresultatet, synes Erna Solberg at Høyre hadde en feilaktig framstilling av tilstanden i norsk økonomi i denne valgkampen?

Erna Solberg (H) [11:09:35]: Nei, jeg mener ikke at vi hadde en feilaktig framstilling av norsk økonomi i løpet av denne valgkampen. Vi har påpekt at det har vært større vekst de siste tre årene i sysselsettingen i offentlig sektor enn det som er offentlig sektors andel av BNP. Det betyr en gradvis forskyvning fra privat sektor til offentlig sektor.

Vi har påpekt at investeringsveksten har flatet ut og gått ned. Det er en utfordring som helt tydelig vil være der fremover. Vi har påpekt at gründerne i Norge opplever at kapitaltilfanget er mye dårligere enn det var tidligere. Etter at vi i løpet av vår regjeringssperiode brukte mye tid på å forsøke å bygge opp større rammer og bedre tilgang til privat kapital i Norge, har man opplevd at mange av disse bedriftene starter andre steder. Nå har vi opplevd at Arbeiderpartiet selektivt bruker en del tall de får, bl.a. over hvor mange nye bedrifter som er startet, men tallet på bedrifter med faktisk aktivitet har altså vært rekordmessig lavt.

Tuva Moflag (A) [11:10:38]: Jeg kan anbefale artikkelen, og kanskje også statistikken, som viser at åtte av ti som ble ansatt i forrige stortingsperiode, ble sysselsatt i privat sektor – men la meg gå videre.

Skape og dele står sentralt i Arbeiderpartiets politikk. Selv om tilstanden i norsk økonomi og norsk næringsliv er god, er vi opptatt av å legge til rette for å lykkes enda bedre. Derfor har vi gitt et tydelig skatteløfte, og vi har også invitert til et arbeid om skatteforlik for å sikre en forutsigbar skattepolitikk i årene framover. For Arbeiderpartiet er det viktig at vi har et skattesystem som er effektivt, med brede grunnlag og lave satser. Vi skal ha et skattesystem som er rettferdig og omfordelende. Den som har den sterkeste ryggen, må bære den tyngste børa, og sånn må det fortsatt være. Likevel er Arbeiderpartiet villig til å diskutere innretningen på alle skatter. Er Høyre villig til å være med og sikre flertall for et skatteforlik? Hva er i så fall Høyre villig til å gi for å få til et skattesystem som kan stå seg over tid?

Erna Solberg (H) [11:11:43]: La meg først kommentere «åtte av ti». I 2022 satte vi rekord i ny sysselsetting. De gjorde vi også i 2021 – etter hvert. Ettervirkningene av pandemien var store. Vi hadde et betydelig høyt antall som var utenfor arbeidslivet i begynnelsen av pandemien. Ettervirkningene i 2022 gir de tallene representanten viser. Etter 2022 har sysselsettingen i privat sektor gradvis gått ned, og den har økt i offentlig sektor, relativt sett.

Arbeiderpartiet velger å bruke tall de vet ikke har noe med deres egen økonomiske politikk å gjøre, men som har å gjøre med at det var en stor åpning etter pandemien. Fortsatt er det sånn at den langsiktige veksten de siste tre årene av Arbeiderpartiets periode har vært større i offentlig sektor enn i privat sektor.

Vi kan godt fortsette med alle disse tallene, men det er på tide at Arbeiderpartiet er litt ærlige om hva som er årsaken. Deres politikk har bidratt til å stramme inn for privat næringsliv.

Tor Mikkelt Wara (FrP) [11:12:59]: Stortinget har vedtatt en klimalov hvor Norge skal redusere utslippene med 70–75 pst. i forhold til 1990 innen 2035. Vi vet på dette tidspunktet ikke hva EU kommer til å gjøre, men det ville være ironisk hvis vi havner med et mål som er over EUs mål. Jeg ønsker at representanten Solberg gir en vurdering av hvor realistisk hun mener dette målet er.

Vi har mange ganger fra Fremskrittspartiet prøvd å finne ut hva dette målet kommer til å koste. Vi har stilt en rekke spørsmål, men vi får aldri svar på det. Mitt spørsmål til representanten Solberg er derfor: Vil Høyre gå for dette målet, uansett pris, uansett kostnad, eller er det sann at Høyre kanskje må melde pass og si at dette blir for dyrt?

Erna Solberg (H) [11:14:00]: Det er fastsatt et mål under én vesentlig forutsetning, som er et kompromiss Høyre har vært med på sammen med regjeringspartiet: at vi også skal se på hvordan EUs mål endelig blir. Vår kritikk på spørsmålet om at vi skulle fastsette og rapportere inn et mål så tidlig som vi gjorde, var at vi nettopp ikke visste hva EUs var. For oss er det helt naturlig at man nå vurderer om EUs mål faktisk ligger litt lavere enn vårt, og at vi da eventuelt justerer det målet. Det var en forutsetning vi gikk inn i de forhandlingene med, og som er en forutsetning som ligger der.

Diskusjonen om hva det koster oss, er selvfølgelig viktig, men jeg synes også vi skal ta diskusjonen om hva det vil koste oss ikke å gjøre noe. På Vestlandet, der jeg kommer fra, er det mer nedbør nå enn det har vært tidligere, det er mer ras, det er flere utfordringer. Det er klimaendringene som er med på å gjøre dette. Det betyr at kostnadene for samfunnet vårt hvis vi ikke får gjort noe med klimautslippene våre, blir større. Det er gjort bindsterke utredninger knyttet til at det er mye dyrere å reparere etterpå enn å forebygge, og det er et av grunnlagene våre.

Tor Mikkelt Wara (FrP) [11:15:09]: Jeg deler representanten Solbergs vurdering av at når man skal se på kostnader, må man ta med alle kostnader, også hva som skjer dersom man ikke gjør noe. Poenget er å få alle kostnadene på bordet så vi har noe å forholde oss til.

Jeg registrerer at representanten henviser til EU istedenfor selv å gi en vurdering av hvor realistisk dette målet er. Det blir litt en sann gjettekonkurranse om hvor EU-landene er. Hvis nå Høyre skulle tenke selv – dette er et hypotetisk spørsmål – og gjøre seg opp en egen me-

ning om hva som er realistisk å få til, helt uavhengig av EU, mener representanten da at det er realistisk å nå 70 pst. eller 75 pst?

Erna Solberg (H) [11:16:00]: Jeg mener at det ikke er mulig å gjøre noen realistiske vurderinger uten at vi tar med EU. Store deler av norsk økonomi er knyttet til det europeiske kvotemarkedet. Vi har faktisk fulgt opp med lov, og vi har tett tilknytning til EU i gjennomføringen, nettopp for å sikre gode rammebetingelser rundt vårt næringsliv. Derfor er vi så opptatt av hvilket vedtak EU til slutt kommer til å ende opp med på dette området.

Som representanten Wara kanskje husker, satt han i en regjering som faktisk fremmet den loven som bandt oss til å følge opp EUs system på en tettere måte, og det var faktisk den beste måten for å ivareta konkurransekraften til norsk næringsliv og sørge for at vi ikke hadde andre rammebetingelser. Derfor er det helt unaturlig å gi en vurdering av hva det vil koste uten at vi tar hensyn til hva EU gjør.

Kathy Lie (SV) [11:17:03]: Høyres mantra er å slippe alle gode krefter til i helse- og omsorgssektoren – en omskriving av å slippe alle mulige slags aktører inn i helsetjenesten. Vi står nå midt oppe i en helsekrise. Det offentlige helse- og omsorgstilbudet sliter med å rekruttere og beholde kvalifisert personell. Det blir ikke flere leger og sykepleiere av at det blir flere tilbydere, det gjør bare at vi sprer personellressursene tynnere ut.

I vår vedtok Stortinget å gjøre det mulig å begrense veksten i kommersielle tilbud for å sikre at vi har nok personell i den offentlige helsetjenesten. Vil Høyre være med på å sørge for at vi klarer å beholde nok personell i den helsetjenesten som skal ta vare på oss alle, uavhengig av bosted og lommebok? Vil Høyre være med på å stanse profittfesten til de kommersielle aktørene i helsetjenestene våre?

Erna Solberg (H) [11:17:55]: Nå har ikke jeg sett så mye profittfest hos den typen aktører. Vi ser at avkastningen på dette er relativt liten.

Jeg er grunnleggende uenig i hele analysen til representanten. For det første tror jeg vi får flere sykepleiere og leger til å jobbe som sykepleiere og leger når de kan ha ulike arbeidsgivere. Jeg tror vi får flere arbeidstimer hos leger og sykepleiere av at det er ulike aktører som jobber på ulik måte og dermed kan vise mer effektiv drift. Vi vet jo at de private aktørene gjør de samme operasjonene mer effektivt enn de offentlige gjør, sannsynligvis fordi de må drive med logistikk for å få overskudd, og ved å gjøre tingene på en bedre måte. Vi får mer pasientbehandling av at vi også har alternativer. Jeg mener at det viktigste er at vi fokuserer på at vi får nok behand-

ling, og at syke får hjelp i Norge, ikke hvem som utfører de ulike operasjonene.

Når vi ser hvor viktig det er å bruke også private for å få ned topper og ha beredskap til kriser, bør vi være for at vi har flere alternativer i vårt helsevesen.

Maren Grøthe (Sp) [11:19:12]: Solberg fokuserte mye på riktig bruk av ressursene i sitt innlegg. I Kåre Willochs tid var Høyre også opptatt av mindre reguleringer og avgifter for folk og næringsliv. Dagens EU representerer det stikk motsatte. EUs reviderte bygningsenergidirektiv kan koste norske boligeiere 450 000 kr i nye krav. EUs vann- og avløpsdirektiv vil innebære store investeringer på opptil 33 mrd. kr i kostbare renseanlegg som ikke er tilpasset norske forhold. Ikke minst vil EUs nye klimalov legge opp til avgiftsøkninger på drivstoff på inntil 7 kr literen. Alle disse direktivene er det Høyre og Arbeiderpartiet som nå ivrer for sammen.

Finnes det en grense for hvor mye fordyrende EU-regelverk Høyre er villig til å innføre i norsk rett?

Erna Solberg (H) [11:20:05]: Jeg er helt enig i at EU har laget for mye detaljregulering på mange områder. Noe av det aller viktigste en norsk regjering kan gjøre, er å være tidlig ute med å delta i prosessene rundt utviklingen av politikk i EU for å forhindre at de lager reguleringer som er for omfangsrike, og for å sørge for at de tar hensyn til det. Det vi ofte ser, særlig når Senterpartiet har sittet i regjering, er at det svikter i deltakelsen i forkant, og så ender det opp med mye kritikk etterpå.

Er det én organisasjon som for øyeblikket har kommet til erkjennelsen av at de har laget for mye byråkrati, er det EU selv, og det er jeg veldig glad for. Det har vært betydelig bevegelse i den europeiske unionen nå, ikke minst etter Draghi-rapporten, for å se at vi må bygge opp konkurransekraften gjennom å bygge ned byråkratiet. De har altså satt seg som mål at de for hver nye regulering de lager, skal fjerne 27 andre reguleringer. Det vil ha enorm positiv virkning. I årene fremover vil den største dynamiske kraften for deregulering i det norske samfunnet sannsynligvis komme fra EU, basert på dette, og da håper jeg at Senterpartiet applauderer når det skjer.

Bjørnar Moxnes (R) [11:21:26]: I 1949 var Norge blant de første landene i verden til å anerkjenne Israel. I 2024 var vi land nummer 143 til å anerkjenne Palestina, etter et forslag fra Rødt og en bred folkelig mobilisering. Det ble ikke godt mottatt i Høyre. Solberg mente at anerkjennelsen kom «på feil tidspunkt», og at «regjeringens egne handlinger har jo gitt oss en mindre rolle i Midtøsten». Hun kritiserte regjeringen for å bruke for mye tid på Midtøsten og mente at Norge tapte innflytelse. Siden den gang har Storbritannia, Frankrike, Por-

tugal og Canada fulgt Norge. Nå varsler flere land det samme. Akkurat nå er statsministeren i Egypt for å være med på å mekle fram en fredsavtale.

Mitt spørsmål er: Ser Erna Solberg at Norge ikke satte seg på sidelinjen ved å anerkjenne Palestina, og vil Høyre ta lærdom av dette neste gang Rødt tar initiativ til å stille opp for det palestinske folk, og legge press på okkupasjonsmakten Israel?

Erna Solberg (H) [11:22:28]: Nei. Jeg mener fortsatt at det var feil tidspunkt å anerkjenne Palestina på. Vi var jo enige her i Stortinget om at vi skulle gå for en anerkjennelse av Palestina på et tidspunkt hvor det kunne ha en betydning for fredsutviklingen og for forhandlingene. Det var det et bredt flertall for ca. et halvt år før denne anerkjennelsen kom. Anerkjennelsen kom på et tidspunkt hvor det ikke var noe bevegelse i forhandlinger rundt fred. Den kom på et tidspunkt hvor det var få andre land som fulgte med. Den kom på et tidspunkt hvor vi endte opp med å ha mindre innflytelse på å kunne hjelpe inn i de palestinske områdene, og det svekket vår posisjon som leder av det palestinske hjelpearbeidet og hjelpegruppen på det tidspunktet.

Jeg er veldig glad for den situasjonen som utvikler seg nå, som i og for seg er i tråd med det vi har sagt lenge fra Høyres side: Det viktigste er at vi holder fokus på at USA holder presset oppe, for det er den eneste makten som faktisk er i stand til å kunne fremforhandle eller gjøre noe, og det har også utviklingen vist.

Presidenten [11:23:32]: Replikskordskiftet er avsluttet.

Kirsti Bergstø (SV) [11:23:53]: Det var gledelig å høre trontalen. Der var det sterke spor av SVs gjennomslag den siste tiden. Der kunne vi høre om barnefamiliene, som skal få styrket økonomi gjennom økt barne-trygd, kutt i barnehageprisene og gratis SFO, at det bygges flere studentboliger, at en ny husleielov, som skal styrke leietakernes rettigheter, er på gang. Vi hørte om løft for Oslofjorden, mindre matsvinn og nullutslippsferjer, for å nevne noe.

Da er det ekstra gledelig å stå her og se utover en sal med et rød-grønt flertall. Det vet vi at betyr noe. Det betyr noe for politikken, for hvem som blir sett, for hvilke interesser som blir hørt, og også for de menneskene som nå ikke bare kjenner en enorm lettelse over høyrepolitikken som ikke blir gjennomført, men også håp i det et nytt flertall kan representere for dem.

Det betyr noe for familier som har fått en tryggere økonomi, med gratis tid på SFO, økt barnetrygd og billigere barnehage. Det betyr et håp for fiskerne i kystsamfunnene, som ønsker å lande ressursene der og bygge samfunn, og som trenger kvoter for å gjøre det. Det betyr

noe for gründere som vet at deres virke bare hadde vært en drøm hvis virkemiddelapparatet ble satt under angrep og lagt ned, som enkelte partier her har gått til valg på. Det betyr også noe for bønder rundt omkring i landet som trenger drahjelp for klimatilpasning, men også for en inntekt å leve av. Det betyr noe for industriarbeidere som håper på grønne prosjekter, fra f.eks. flytende havvind, for å sikre viktige oppdrag til verftene, leverandørindustrien og videre arbeid til seg selv. Det betyr noe for sjøfolk, som trenger norsk lønn på norsk sokkel, og ikke minst for alle de ansatte i velferden, og for alle de til-litsvalgte som sårt har forklart hvordan deres hverdag er preget av at de trenger flere kollegaer, ikke kutt.

Veldig mange har håp nå – håp om en politikk som skal merkes i deres liv og hverdag. Derfor må flertallet her på Stortinget samarbeide for nettopp å gripe fatt i de nødvendige utfordringene vi har i vårt samfunn og i vår tid. SV er klar for å være en samlende drivkraft i det arbeidet. I alle komiteer, på alle områder og i alle saker er vi klare for å gjøre det vi er kjent for å gjøre: drive politikken i rød og grønn retning, for miljø, for rettferdighet, for solidaritet.

Jeg hører en viss uro her om kaos og utrygghet over at det er et bredt samarbeidsklima nå. Jeg har lyst til å si at det er mer som samler oss enn som skiller oss, og jeg har stor tro på at det nye flertallet også vil meisle ut en ny politisk kurs, til det beste for folk, for fellesskap og for landet vårt. I Norge har vi mye å ta vare på, men også mye å gripe fatt i. Vi er nødt til å gripe fatt i nedbyggingen av natur og de alvorlige klimaendringene som gjør at vi må få ned utslipp og omstille samfunnet på en rettferdig måte. Hvem har bedre forutsetninger for det enn et av verdens rikeste land, med sterke fagforeninger, til-litsvalgte i front og en god tradisjon for samarbeid?

Vi har muligheten til å ha en offensiv politikk mot økonomiske forskjeller. Det må være en politikk som går i retning av omfordeling. Vi har muligheten til å stå sammen om å ruste opp velferden. Folk skal kjenne en trygghet for at grunnleggende behov blir dekket. Da må vi ha gode tjenester over hele landet og nok folk på jobb i velferden. Vi må også våge å utvide den og ha visjoner for flere deler av livet, slik som tennene, noe vi startet på i forrige periode. Vi må sørge for at penger som er satt av til velferd, går til velferd og ikke forsvinner ut i privat profitt. Vi må også samle oss om tid og tillit i tjenestene, hele og faste stillinger.

Det rød-grønne flertallet er som velferden: Det er til bruk, ikke til pynt. Bare sånn kan folk merke endringer i hverdagen, og at det betyr noe hvem som styrer, at man stemmer og hvilket parti man stemmer på. Politikken er til for å løse folks problemer, og det flertallet vi har nå, tror jeg vil ta den oppgaven på det største alvor.

Vi har hørt litt om svenske tilstander også i denne debatten. Det er bare å slå fast at Sverige har blitt et farligere land og et fattigere land, og jeg vil si at det i stor grad er høyrepolitikken som har ført til det. I Sverige har man ført en politikk for økonomiske forskjeller – med å kutte i arveskatten, i formuesskatten og i tryggheten til vanlige folk, som taper arbeid og taper helse. Vi ser at det er kuttet i sosialpolitikken, og særlig i de områdene som hadde trengt det mest. Det er ført en aggressiv privatiseringspolitikk som nå gjør at de ikke bare har et todelt skoleløp, men også barnevernstjenester der kriminelle drifter dem og samtidig rekrutterer sårbare barn inn i kriminell virksomhet, fordi det er lønnsomt å drive med skattefinansiert velferd. Dette er en utvikling svensk politi hadde advart mot i lengre tid, og som vi har all mulighet til å stoppe før den kommer hit. Det skjer med rød-grønn politikk.

Vi har absolutt våre utfordringer å ta fatt i – med å ha forebygging, sikre gode liv, hindre rekruttering til kriminelle miljø, men også med å sørge for raske reaksjoner når lovbrudd begås, og at vi gjør mer av det som virker – men da må vi ha godt samarbeid, både med fagfolk, med politi og med hverandre, for å få til det.

Vi i SV vet – og det tror jeg vi deler med flertallet i denne salen, og kanskje med enda flere – at det i stor grad handler om hva slags samfunn vi skal bygge. Samfunn med små forskjeller og med sterke fellesskap har mindre kriminalitet og større tillit, bedre liv for folk og bedre vilkår for bedriftene. Nettopp den visjonen er viktigere enn på lenge. Når ytre høyre mange steder styrker seg, når demokrati settes under press i deler av verden, må vi huske på at vårt bolverk er et samfunn med sterke fellesskap, der folk får dekket behov og ikke skyves ut eller settes opp mot hverandre, et samfunn med sterke fagforeninger og kollektiv kampkraft for arbeidsfolk og et politisk flertall for folk flest, på lag med fagbevegelsen. Visjoner blir bare virkelighet hvis man velger dem hver eneste dag og også søker fellesskap med dem som vil i samme retning. Da er det helt avgjørende at politikken gjøres opp med det rød-grønne fellesskapet som nå er valgt inn, og som har fått tilliten fra det norske folk. Sammen kan vi meisle ut en retning, sammen kan vi bygge et samfunn som folk trenger.

Det er urolige tider, med krig i Europa, humanitær krise og et Gaza i grus. Nå kan det se ut som om det er håp for en prosess mot fred. Det er iallfall en våpenhvile vi alle ønsker velkommen. Det er en krig som har definert vår tid, og som fremdeles gjør det, og der vi alle må velge hvilken side av historien vi skal stå på. SV har vært en utålmodig kraft, sammen med den brede solidaritetsbevegelsen og andre parti, for å drive fram at Norge både kan og må gjøre mer og være den stemmen som

trengs i verden. Jeg er glad for at vår statsminister er til stede for å gjøre den jobben nå.

Vi fremmer noen forslag i dag, fordi vi synes det er viktig å forsikre oss om at Norge tar ansvaret knyttet til folkemordkonvensjonen på tilstrekkelig alvor og har et tydelig svar på hva det forplikter oss til, men også at vi gjør det vi kan for å hindre folkerettsbrudd, for å hindre at vi kan delta i eller støtte opp under okkupasjon på noen som helst måte, for å forsikre oss om at vi gjør det vi kan for å søke den rettslige prosessen knyttet til folkemord, men også at vi har gjort alt vi kan for å hindre at det finner sted.

Jeg tar opp SVs forslag.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [11:33:53]: Representanten Kirsti Bergstø har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Even A. Røed (A) [11:34:08]: Det er veldig hyggelig å høre at SV har tenkt å være en samlende drivkraft for det rød-grønne samarbeidet. De siste fire årene hadde vi Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV som det parlamentariske grunnlaget, og det har vi brukt godt. Det har ikke vært til pynt. Vi har hatt en fornuftig pengebruk. Vi har hatt kontroll på prisveksten, renten er på vei nedover, og økonomien fungerer godt. Samtidig fikk vi til gode velferdsløft, som billigere SFO og billigere barnehage. Vi har styrket det psykiske helsevernet og sykehuse, og vi har økt barnetrygden. Når vi nå går inn i en ny periode, består det parlamentariske grunnlaget av flere partier, men målet må være det samme: en trygg økonomisk styring samtidig som vi løfter velferden.

Derfor er det også interessant å høre hva SV mener er de viktigste politiske prioriteringene vi i fellesskap kan ha de neste fire årene.

Kirsti Bergstø (SV) [11:35:02]: Jeg takker for spørsmålet og det gode samarbeidet i perioden som har vært. Vi ser også fram til et godt samarbeid i den perioden vi er ved starten av.

SV er et forutsigbart parti. Vi er tydelige i kampen mot økende økonomiske forskjeller, men også for sterke fellesskap. Folk skal kjenne en velferd som er der, og de skal betrygges gjennom de reformene vi har drevet fram, bl.a. tannhelse reformen vi har startet på, gratis tid på SFO og billigere barnehage. Det tar bort storregninger, og det trygger folks økonomi.

Det er også viktig for oss at vi har et organisert arbeidsliv, der folk har hele og faste stillinger. Det vet vi er grunnlaget for å organisere seg, for hvordan makt fordeles i samfunnet vårt, og for hvordan vanlige arbeidsfolk

kan ta makt. Vi trenger også å ha et felles samarbeid og en drivkraft mot en grønn og rettferdig omstilling for å få ned utslipp og ta vare på mer natur.

Even A. Røed (A) [11:36:06]: Jeg er enig i linjen, og dette skal vi klare å finne godt ut av samtidig som vi ønsker en styrking av velferdstjenestene. Vi ønsker en styrking av folks lommebok, og kommunenes økonomi må også styrkes – også gjennom at renten kan gå ned. I den forbindelse er det viktig med ansvarlig pengebruk. Gjennom valgkampen advarte vi mot Fremskrittspartiet, som ikke har klart å prioritere, og som ville brukt veldig mye penger, noe som hadde gått ut over prisvekst og renter i Norge. Vi har vårt ansvar på vår side av streken også.

Mitt spørsmål til SV er: Hvilke bidrag vil SV gi for at vi skal få en ansvarlig pengebruk også de neste fire årene, og særlig nå i starten av perioden?

Kirsti Bergstø (SV) [11:36:51]: SVs svar er alltid å omfordele, ikke å bruke mer oljepenger. Det er derfor vi inviterer til å sikre fellesskapet og statens inntekt. Vi ønsker å invitere til å sørge for at de som har mye, kan bidra mer. Jeg synes det er et paradoks at bankenes overskudd har vokst med så mange milliarder – vi snakker i størrelsesordenen to forsvarsbudsjetter – samtidig som folk har kjent at det har vært krevende å betale de økende rentene på boliglånet, uten at det har vært vilje til å skattlegge bankenes enorme overskudd. Vi opplever også at det ikke finnes vilje til å skattlegge tekgigantene eller sørge for at de som i dag ikke bidrar til fellesskapet, skal gjøre det.

Vi er klar for en ansvarlig politikk, men det må være en ansvarlig politikk som omfordeler, trygger fellesskapet og sikrer inntektene, og der vanlige folk får mindre i skatt og færre regninger på bordet.

Erlend Wiborg (FrP) [11:38:04]: Jeg registrerte med interesse at Sosialistisk Venstreparti nå innrømmer at Sverige har blitt et farligere land. Dette er en utfordring Fremskrittspartiet har advart mot gjennom mange år – at svenske gjengkriminelle tar over deler av samfunnet. Vi kan daglig lese og høre om personer som blir skutt. Det er en generell utrygghet i det svenske samfunnet. Når Fremskrittspartiet har advart mot dette, som også Sverige innrømmer skyldes en naiv innvandrings- og integreringspolitikk, har Sosialistisk Venstreparti i Norge ment at Fremskrittspartiet har tatt helt feil. Derfor er det gledelig at Bergstø i dag innrømmer at Sverige har blitt et farligere land.

Mitt spørsmål blir da: Er Bergstø enig med sin forgjenger, Audun Lysbakken, som mente at Sverige var et lys i Europa når det gjaldt innvandringspolitikk?

Kirsti Bergstø (SV) [11:39:06]: Sverige har blitt et farligere land. Det vil alle kunne slå fast. Det har blitt et farligere land også fordi det har blitt et fattigere land, fordi nettopp den høyrepolitikken Fremskrittspartiet ønsker å overføre til Norge, har bygd ned fellesskap og bygd ned trygge lokalsamfunn. Der de menneskene som trenger sosiale tjenester mest, bor, er det kuttet mest. Man har også fått et todelt skolesystem – et for de rike og et for de andre, noe som er med på å reproducere tapere. Det er også klart at når man får kriminelle inn i velferden, er det et veldig alvorlig trusselstegn på et farlig land, der kriminelle både styrer barneverntjenester og rekrutterer sårbare barn og unge.

Jeg lurer på om representanten Wiborg mener at det er veien å gå, siden Fremskrittspartiet er de mest ivrige både når det gjelder å øke de økonomiske forskjellene, og når det gjelder en blind privatisering.

Erlend Wiborg (FrP) [11:40:09]: Fremskrittspartiet ønsker, i likhet med det svenske politikere nå selv har innsett, å stramme inn på innvandrings- og integreringspolitikken. Det har Fremskrittspartiet ønsket å gjøre i mange år, da vi ikke ønsker svenske tilstander i Norge.

Det er mange områder jeg har hevdet at Sosialistisk Venstreparti er naive på. Vi har nå lagt bak oss en valgkamp der vi så at Sosialistisk Venstreparti med glede knyttet seg tett opp til konservative muslimske miljøer. Islam Net er en ytterliggående organisasjon som alt fra Fremskrittspartiet til Rødt har advart mot. Arbeiderpartiets stortingsrepresentant Kamzy Gunaratnam har kalt dem en radikaliseringsmaskin. Lederen deres har tatt til orde for dødsstraff for homofili og steining ved utroskap. Dette er holdninger som hører hjemme i mørket, ikke i et moderne demokrati.

Mitt spørsmål til Sosialistisk Venstreparti er enkelt: Har SV en god smak i munnen når de direkte eller indirekte knyttes til en organisasjon med slike verdier?

Kirsti Bergstø (SV) [11:41:11]: Først til inkludering: Vil man ha inkludering, må man satse på språk, på at folk kommer seg i jobb, og på at det er trygge steder å bo. Jeg savner at Fremskrittspartiet faktisk prioriterer dette, sånn at folk kan ta del i samfunnet, enten det er Sverige eller Norge man har kommet til.

SV samarbeider bredt. Vi samarbeider med religiøse samfunn, utenomparlamentariske bevegelser, fagbevegelsen, miljøbevegelsen og kvinnebevegelsen. Hvilke holdninger enkeltpersoner innenfor de ulike miljøene har, må representanten nesten ta opp med dem, hvis det er problematiske ting knyttet til det. Det vi har samarbeidet om, er kampen mot et folkemord. Vi har samarbeidet med alle som ønsker å stå opp for folk i Palestina, som nå utsettes for – og har blitt utsatt for – grove brudd

på folkeretten. Vi har virkelig savnet Fremskrittspartiets stemme der.

Nikolai Astrup (H) [11:42:28]: De siste fire årene har SV bidratt til betydelig uforutsigbarhet i skattepolitikken. Det er innført nye skatter, midlertidige skatter og skatter med tilbakevirkende kraft, og skatteregningen har økt med 130 mrd. kr på fire år. Resultatet av det er en betydelig lekkasje av talent og kapital. Arbeiderpartiet, kanskje klok av skade, har nå lovet at skattenivået skal fryses de neste fire årene. Samtidig skal Arbeiderpartiet gjøre opp budsjettene sine med nettopp SV. Er SV også klok av skade, eller blir det fire nye år med hopp og sprett i skattepolitikken? Eller sagt på en annen måte: Hvordan vil SV forholde seg til Arbeiderpartiets løfte om skattefrys i de årlige budsjettforhandlingene?

Kirsti Bergstø (SV) [11:43:15]: Jeg tror mange av de eksemplene som ble tatt opp i representanten Astrups replikk, er regjeringens egne initiativ. SV har ikke gått inn for noen midlertidig arbeidsgiveravgift eller den typen ting, så her må man rette kritikken til rett adresse.

Det jeg oppfatter at spørsmålet går ut på, er om vi vil ha en forutsigbar skattepolitikk. Det kan jeg forsikre representanten Astrup om at vi vil, og den er veldig forutsigbar. Det handler om at vi ønsker at folk som har under 800 000 kr i inntekt, skal få skattelett. Mennesker som har mer enn det, ønsker vi at skal få noe mer økning, og vi ønsker at de som har aller mest i samfunnet, skal bidra mer. Vi er villig til å se på endringer i innretningen av både formuesskatt og andre skatter, men ikke med et løfte om å kutte i fellesskapets inntekter, øke økonomiske forskjeller eller fryse skattene på et nivå som ikke sier noe om hvem som skal betale hva.

Bengt Fasteraune (Sp) [11:44:34]: Senterpartiet og SV har, slik jeg oppfatter det, en felles enighet om at vi vil fjerne helseforetakene og sørge for folkevalgt styring av sykehusene. Det er bra, og det må vi snarest få til.

Arealpolitikk er midt i kjernen av hva politikk dreier seg om: Det er ofte konkret vektning av ulike hensyn satt opp mot hverandre, der hver sak ofte er unik på sin måte. I arealpolitikken har vi fra flere partier dessverre sett et ønske om at denne delen av politikken skal sentraliseres og flyttes vekk fra kommunestyrene, spesielt når det gjelder vern av natur. Det er Senterpartiet imot. Det er de lokalt folkevalgte som skal få lov til å bestemme over arealet i sin kommune, akkurat på samme måte som folkevalgte skal få lov til å bestemme hvordan sykehusene skal drives.

Er representanten Bergstø enig med Senterpartiet i at arealpolitikken, på samme måte som sykehuspolitikken, skal bestemmes av folkevalgte nærmest mulig dem det gjelder?

Kirsti Bergstø (SV) [11:45:40]: SV og Senterpartiet står sammen om en politikk som skal være basert nedenfra og opp, og jeg er glad for at SV har klart å drive gjennom noe jeg tror har gått hjem i Senterparti-land også, nemlig frivillig skogvern som en del av vern av natur. Vi har litt ulike tilnærminger til det å ta vare på matjord og natur og sørge for at det som kan gå tapt for alltid, blir tatt vare på, men vi skal nok finne kloke løsninger der også.

Jeg registrerer at det nok blir lettere å få gjort noe med den ulykksalige helseforetaksmodellen når vi skal samarbeide med Senterpartiet fra Stortinget, for vi har ikke kommet så langt med det i tidligere forhandlinger. Vi ønsker nettopp det initiativet velkommen, for vi trenger mer demokratisk styring, vi trenger at fagfolk bruker tiden på pasienter og ikke på papirer, og vi trenger at man ikke må kutte i drift for å ha nye bygg.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [11:46:57]: En av de mest grunnleggende lovendringene vi fikk forrige stortingsperiode, var den radikale utvidelsen av abortloven, med nå selvbestemt abort inntil uke 18. SV er som kjent for en økning også av den grensen. Midt i valgkampen uttalte Marian Hussein, tidligere helsepolitisk talsperson, at hun støtter anbefalingene fra WHO om at alle lovbestemte grenser for når abort i et svangerskap kan utføres, kan fjernes – at man i realiteten da åpner for abort helt fram til fødsel. Derfor vil jeg spørre representanten Bergstø om hun er enig i det representanten Hussein sa om at abort bør være tillatt fram til fødsel.

Kirsti Bergstø (SV) [11:47:57]: Jeg oppfatter at det er et spørsmål som er tatt litt ut av sin sammenheng, for hvis man ser på anbefalinger fra Verdens helseorganisasjon, er det knyttet til abort som en helsetjeneste og i helt spesielle situasjoner og tilfeller.

SV står trygt på abortloven vi var med på å forhandle fram og også sikre flertall for i denne salen. Vi mener at det er nødvendig at kvinnen bestemmer over egen kropp.

Vi har vært og er skeptiske til nemndsystemet. Grunnen til det er at de som står i den spisse enden av abortdebatten, altså de som får sine drømmer knust og må avbryte svangerskapet fordi noe er galt med fosteret, har fortalt oss at de må gjennom en veldig belastende runde ved også å ha dette opp i nemnd. Jeg ønsker en dempet og respektfull abortdebatt.

Presidenten [11:48:54]: Replikskordskiftet er omme.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:49:19]: Jeg tror det er første gang jeg har vært med i en trontaledebatt der statsministeren ikke er til stede. Man kunne blitt indignert på vegne av Stortinget av den grunn, men det

blir man ikke i dag, for når vi nå ser bildene fra Israel, etter 737 dager i fangenskap, 737 veldig mørke dager, må man bare glede seg over grunnen til at statsministeren ikke er til stede akkurat i dag. Endelig er det noen lyse nyheter, både for de israelske familiene som har samlet sine aller nærmeste, som har levd i den dypeste frykt i 737 dager, og for alle de palestinerne som har opplevd noe av det røffeste mennesker kan oppleve. Vi får glede oss over at statsministeren ikke er her.

Vi har en trontaledebatt i det norske storting, og vi har diskusjoner om hvem som skal bestemme i Stortinget, i nasjonalstaten Norge, i det norske felleskapet. Vår modell bygger på folkestyre og folkesuverenitet – det at vi som sitter her, representerer folk i landet. Det var en høytidsstund i forrige uke, selv om det ikke ble noen oppmerksomhet rundt det, da vi 169 fikk våre fullmakter – ryddig, ordentlig og godkjent. Hvis man ser på alle plassene i salen, ligger Grunnloven der, og i § 49 står det egentlig veldig fint:

«Folket utøver den lovgivende makt ved Stortinget.»

Altså: Folket utøver sin makt gjennom Stortinget. Men det representative folkestyret har bevisst og ubevisst fått svekket sin makt i styringen av Norge. Hver enkelt fullmakt har mindre makt nå enn den hadde for ti år siden, for tjue år siden, for tretti år siden. Kampen om hvor makten skal ligge, er ikke noen ny diskusjon i det norske folkestyret, ei heller i det norske stortinget. Den går tilbake til kampen mot embetsmannsstaten. Da Norge skulle bli en selvstendig nasjon, var det nettopp en kamp om hvem som skulle bestemme, hvem som skulle styre. Kampen handlet om at det brede lag av folket – ikke noen få eliter enten i Norge eller da i Sverige eller i utlandet – skulle bestemme, at nettopp det norske folket skulle bestemme.

Politikk og historie går i bølger. De siste tiårene har de folkevalgte i Norge mistet makt, og Stortinget vil gjøre det også videre. Stortinget om fire år vil ha mindre makt hvis vi ikke gjør noen aktive grep i denne stortingsperioden og bryter en trend der vi gang etter gang gir fra oss makt – fra de folkevalgte til andre organer. Maktutredningen til Øyvind Østerud fra 2003, da vi hadde en bred maktutredning, var tydelig på hvordan rettsliggjøring har vingeklippet det representative folkestyret, altså vårt demokrati. De siste tiårene har vi sett en ytterligere rettsliggjøring: at flere og flere beslutninger, både nasjonalt og internasjonalt, går fra de folkevalgte til ulike juridiske vurderinger og ulike domstoler langt fra folks hverdag.

Dette er Senterpartiets hovedkritikk mot EØS-avtalen: at den går inn på stadig nye områder, og at den er en helt annen avtale nå enn den var i 1993. Vi importerer et sentraleuropeisk byråkrati med en voldsom vilje til å de-

taljregulere. Da vi hadde debatten om EØS-avtalen i 1993, var det en diskusjon om handel og økonomi, men sånn som EØS-avtalen og EU-systemet er nå, har det blitt veldig byråkratisk, det har blitt dyrt, og det er grunnleggende udemokratisk. Det er heller ikke bare et norsk problem; det er et europeisk problem at EU skal inn og regulere på stadig flere områder, og det svekker også vår konkurransekraft.

Jeg vil ta opp noen helt konkrete problemstillinger vi kommer til å møte i denne stortingsperioden. La oss ta vann- og avløpsdirektivet: At EU skal ha en oppfatning om hvordan vi skal rense vann og avløp i Finnmark, er grunnleggende ufornuftig, og det kommer til å bli kjempedyrt hvis ikke det norske storting rammer det inn. At EU skal ha en oppfatning om hvordan vi skal isolere hus på Tynset, er det ingen grunn til, og det har ingenting med handel og økonomi å gjøre. Det er bare en voldsom vilje til å detaljregulere fra Brussels side. Min partikollega stortingsrepresentant Maren Grøthe tok opp dette med drivstoff og regulering av det i en tidligere replikk. Jeg håper dette stortinget tør å ramme inn mer enn det man har hatt for vane, for uansett hvilke reguleringer som har kommet gjennom EØS, blir det av flertallet sagt at vi da setter hele EØS-avtalen i fare. Jeg mener det er et problem, og at vi må få snudd den utviklingen, for den veksten vi har sett nå, skaper store kostnader for folk og for næringsliv, og den skaper et byråkrati som også gjør at vi som folkevalgte mister mer og mer makt.

Det er imidlertid ikke bare internasjonale reguleringer som har gjort at dette huset har mistet makt, og at folk har mistet makt. Da Jens Stoltenberg var statsminister første gang, gjennomførte han helseforetaksreformen. Han var veldig stolt av at han gjorde det veldig fort. Det var nesten ingen utredninger, det skjedde på tre måneder, det ble hastet igjennom, og nå bærer vi konsekvensene av det.

Hva er egentlig folkestyreprosjektet og demokratiprojektet? Jo, det er at folk skal kunne ta beslutninger som er med på å styre deres hverdag. Det er egentlig poenget med hele demokratiet, at vi skal være med på å ta de beslutningene som styrer vår hverdag.

Helseforetaksreformen handlet nettopp om det motsatte: å fjerne beslutninger fra de folkevalgte og flytte dem til et byråkrati folkevalgte ikke kan være med og bestemme over. Man fjernet dem fra det lokale og det nasjonale.

Den tredje største posten på statsbudsjettet går til våre sykehus – den er på 230 mrd. kr. Min påstand er at vi 169 som sitter i denne salen, har mindre makt over hvordan de 230 mrd. kr brukes enn de 338 direktørene som er i norske helseforetak. Her blir det bare et vedtak, en bevilgning, og så er det direktørene rundt omkring i norske helseforetak som vedtar hvilke tilbud vi skal ha

på de lokale stedene – om vi skal ha ambulanse, om vi skal ha føde, om vi skal ha akutt. Det er grunnleggende udemokratisk at det for en av de største budsjettpostene dette stortinget vedtar, er et ikke-valgt system som tar de store beslutningene. Vi har fått en slags ny klasse i Norge, direktørklassen i norske helseforetak, skapt av Stoltenberg I-regjeringen. Jeg håper denne stortingsperioden er den perioden da vi begynner å demontere det og ta tilbake den folkevalgte styringen over norske sykehus, og at det er politikere som står til ansvar i valg, som må ta de beslutningene.

Videre: Denne reformen ble gjennomført så fort at man ikke kunne ta høyde for alle ting som kom til å skje. En av utfordringene ved denne modellen er at man ikke skiller drift og investeringer. Det merker vi spesielt godt nå, for når det er urolige økonomiske tider, blir kapitalkostnadene mye mer uforutsigbare. Det gjør at en del sykehusstyrer akkurat nå føler at de må kutte i grunnleggende tilbud fordi kapitalkostnadene har økt så mye på grunn av at det har blitt dyrere bygg og høyere renter.

Det er ingen grunn til at sykehusene skal behandles på andre måter enn øvrig offentlig virksomhet. Ved øvrig statlig virksomhet er det staten som bærer risikoen, men akkurat når det gjelder sykehus, skal pasientene bære risikoen. Hver enkelt representant her i salen kommer til å oppleve at det er foreslått kutt i sitt fylke på grunn av en modell som gjør at sykehusene skal bære kapitalrisikoen. Den modellen må vi endre, og sykehusene må behandles som resten av den norske stat: Vi må skille drift og investeringer.

Noe av det spennende i denne stortingsperioden er at vi har en regjering som har cirka samme mandat som Bondevik I-regjeringen. Den har altså et svakt mandat i Stortinget. Regjeringen må være svært lydhør for Stortinget og hva som er Stortingets vilje. Her kommer det til å være flertall som går på kryss og tvers. Noe av styrken i det norske parlamentariske systemet er at vi snakker sammen, at vi sitter fylkesvis, og at det ikke bare er partipolitikk i alt.

Derfor skal jeg på vegne av Senterpartiet for første gang i mitt politiske liv ta opp forslag sammen med Erna Solberg, partileder i Høyre, for vi mener at det er klokere å vurdere at Politihøgskolen skal være flere steder enn bare i Oslo. Det mener begge partiene politisk. Sammen med Marie Sneve Martinussen, Sylvi Listhaug, Kirsti Bergstø og flere skal jeg legge fram forslag om budsjett-systemet. Vi mener det var feil da Arbeiderpartiet og Høyre gikk sammen i vår og sa at Stortinget skulle få mindre makt, og at den til enhver tid sittende regjering skulle få mer makt, så da har vi det flertallet.

I denne debatten skal jeg ta opp forslag alle partier står bak. Det kommer også til å bli den nye virkeligheten i dette stortinget: Det at vi finner løsninger på tvers, er

ikke et demokratisk problem, det er et gode – at vi i det norske stortinget, vi 169 som har fått en fullmakt fra folk i vårt fylke, på tvers av partier er opptatt av å finne løsninger, ikke bare drive partipolitisk spill. Jeg ser fram til godt og konstruktivt samarbeid.

Presidenten [11:59:04]: Representanten Trygve Slagsvold Vedum har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Rune Støstad (A) [11:59:23]: Trontalen slår fast det som er kjernen i Arbeiderpartiets politiske prosjekt: Vi skal skape, og vi skal dele. Vi skal trygge folks økonomi, bygge landet og sørge for arbeid til alle, små forskjeller og sterke fellesskap. Det er fortsatt retningen. I en tid med handelsuro og økende geopolitisk spenning svarer vi med å satse på norsk verdiskaping, industri og trygghet i hele landet. Det krever samarbeid og ansvarlighet, som representanten også var innom i sitt innlegg.

Representanten Vedum har flere ganger vært tydelig på at vi fikk til mye viktig sammen i regjering. Det er jeg enig i. Vi sto i krevende tider og leverte for arbeidsplasser, beredskap og trygghet for folk i hele landet. Hva er representanten Vedum er mest stolt av av det våre to partier fikk til sammen i regjering?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:00:26]: Dette er det man kaller en støtterepikk – det er jo noe eget på Stortinget. Hva er jeg mest stolt av? Etter en valgkamp sier vi ofte hva vi er mest stolt av – vi fikk til det og det, og vi hadde de og de satsingene.

Når det gjelder det jeg kanskje er aller mest glad for: Jeg har vokst opp på et sted som heter Ilseng, og bor der fortsatt. Da jeg vokste opp, var det veldig høy arbeidsledighet. Da var det også høy rente, høye kostnader og høy ledighet, og folk mistet husene sine. Det gjorde et uutslettelig inntrykk på meg som liten gutt. Jeg husker også at det ble plassert ting hjemme, for husene ble tvangssolgt. Det vi fryktet mest høsten 2022, var at vi skulle få høy arbeidsledighet i Norge – at folk igjen skulle miste huset. Det har ikke skjedd. Jeg er ikke stolt av det, men jeg er veldig glad for at vi har kommet oss gjennom denne perioden, som har vært så røff for folk, uten at det har blitt solgt flere hus på tvangsauksjon, for det formet meg som liten gutt at det var så mange som mistet huset der jeg bodde.

Rune Støstad (A) [12:01:33]: Takk for svaret.

Vi står framfor en ny periode med behov for politisk kraft for å utvikle Norge i en tid preget av internasjonal usikkerhet. Regjeringen har pekt på noen hovedprioriteringer. Det er å sikre arbeid for alle, løfte verdiskapingen, styrke eksport og markedstilgang gjennom EØS og internasjonalt samarbeid, sørge for mer rimelig kraft til

industri og folk, satse på ny, grønn industri og teknologi, styrke matproduksjon og beredskap i hele landet og gi bedrifter forutsigbare rammer. Hvilke av disse prioriteringene mener representanten Vedum er de viktigste, og hvordan vurderer han mulighetene for å få til et godt samarbeid mellom partiene som utgjør det parlamentariske grunnlaget for regjeringen?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:02:29]: Mange av dem er gode prioriteringer jeg tror et nesten samlet storting også kan stille seg bak. Jeg mener at det i hverdagspolitikken finnes veldig mange gode løsninger mellom Senterpartiet og Arbeiderpartiet. Noe av det jeg er opptatt av, og som har vært nevnt i flere innlegg her før i dag, er at vi også må sette grenser for politikk. Jeg er for et samfunn der det er små forskjeller, både geografisk og sosialt. Det er både Senterpartiet og Arbeiderpartiet opptatt av.

Det som er bekymringsverdig, er at viljen til å detaljregulere er blitt så stor, egentlig på tvers av de politiske skillelinjene, for å vise en form for handlekraft. Det er en eller annen skandale, vi reiser en debatt, en statsråd må komme med en forskrift. Der har vi et veldig stort ansvar, alle mann – vi må ha mer tillit til det lokale. Sånn som det har vært styrt på tvers av ulike regjeringer nå, har det lokale handlingsrommet blitt smalere og smalere, og viljen til å detaljregulere har blitt større og større. Den trenden håper jeg vi skal klare å snu. Det blir krevende, for det er på tvers av alle partier.

Tor Mikkelt Wara (FrP) [12:03:43]: Senterpartiet stemte imot det nye forsterkede målet i klimaloven, på samme måte som Fremskrittspartiet. Det er bra. Det lover jo godt for at man kanskje kan finne et samarbeid om energi- og klimaspørsmål. Senterpartiet får sjansen allerede i denne debatten, for vi har fremmet forslag om å stoppe elektrifiseringen med kraft fra land til Heidrun, Grane og Snorre, og jeg håper representanten Vedum kan bekrefte at han vil støtte forslaget.

Senterpartiet har riktignok hatt et annet klimamål. De skulle redusere med 63,75 pst. Jeg skal ikke spørre hvordan man kom seg frem til det tallet, eller hva det koster, men jeg spør heller om det er sånn at Senterpartiet vil nå klimamålet for enhver pris. Grunnen til at jeg spør om det, er jo at man skal forhandle budsjett med MDG. Da vet vi at det fort kan komme grønne avgifter. Vil Senterpartiet være en garantist for at det ikke kommer slike økninger på grønne avgifter?

(Representanten Tor Mikkelt Wara forlot her talerstolen og satte seg på plassen sin.)

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:04:48]: Grunnen til det tallet er at vi forholder oss til målet i Parisavtalen.

– Det er helt greit at representanten Wara går. Han hører meg, for han har gode ører.

Poenget er at det var nettopp det prosentmålet vi fikk gjennom Parisavtalen. Vi er opptatt av å oppfylle Parisavtalen. Noe som ligger i den avtalen, er at vi har det vi kaller fleksible mekanismer og kvotekjøp. Der har det vært en veldig stor debatt. Noen partier har ment at vi skal ha veldig tydelige nasjonale mål. Vi mener at vi skal være veldig tydelige på at vi skal nå de internasjonale forpliktelsene vi har, og også kunne bruke kvoter. Når vi er opptatt av verdens klimagassutslipp, er jo poenget å få ned verdens klimagassutslipp. Hvis man da kan gjøre tiltak utenfor Norge som gir større effekt, men som er veldig dyre tiltak her, må vi gjøre det. Det er det som er utfordringen med elektrifisering: Selv om vi får ned utslipp fra sokkelen, går ikke de europeiske utslippene ned, for det er en del av EUs kvotesystem. Jeg tror alle vi som ønsker å få ned klimagassutslippene, må gjøre det så billig og så rimelig som overhodet mulig å nå Parismålet sammen.

Presidenten [12:05:50]: Presidenten vil understreke at det er vanlig at representanter blir stående på sin plass mens replikksvaret avgis.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [12:06:11]: Arbeiderpartiet er jo avhengig av støtte ikke bare fra Senterpartiet, men også fra MDG, for å få flertall for sitt statsbudsjett. Den første delen av MDGs varslede plan for å avvikle norsk oljeindustri er å stenge Statfjord, Draugen, Ula, Brage, Balder, Yme, Norne og Eldfisk. Flere av disse feltene har blitt forlenget i flere omganger, og ny teknologi og nye forretningsmodeller gjør at en får ut flere ressurser. Dette handler om ekte arbeidsplasser, og det er ikke trygghet å legge ned arbeidsplasser med et pennestrøk. Vil representanten verne om inntektene og arbeidsplassene knyttet til disse åtte feltene, og vil han garantere at Senterpartiet vil avvise MDGs plan?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:06:56]: Ja.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:07:12]: Jeg er stolt over den enorme verdiskapingen i distriktene i landet vårt. Potensialet for verdiskaping og jobber er så mye større, for jobber er helt avgjørende i en fungerende distriktpolitikk. Hvorfor herjet Senterpartiet i Støre-regjeringen med distriktsnæringslivet med skattesjokk etter skattesjokk for nettopp de bedriftene som skaper verdier i distriktene våre? Hvorfor gjorde man i Støre-regjeringen distriktsarbeidsplasser usikre, samtidig som man har favorisert å skape byråkratjobber i Oslo? Nationen viser til at Høyre i regjering flyttet ut fire ganger så mange statlige jobber som Støre-regjeringen. Vil Senterpartiet nå snu og begynne å legge til rette for

både flere private lønnsomme jobber og offentlige jobber i distriktene, slik Høyre ønsker?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:08:11]: Dette var ikke en støttereplikk, i motsetning til den fra Arbeiderpartiet.

Poenget er at Senterpartiet ønsker en aktiv politikk for å utvikle hele Norge. Da må vi selvfølgelig bruke skattepolitikken til det, og det viktigste skattepolitiske virkemiddelet for det er en differensiert arbeidsgiveravgift, som vi, da vi kom inn i regjering, var opptatt av å sikre at flere bedrifter i Nord-Norge fikk. Det klarte vi å få til, og det er avgjørende viktig.

Vi er opptatt av å ha lav selskapsskatt. Spesielt for mange mindre bedrifter i Distrikts-Norge er det å ha en stabilitet rundt selskapsskatten på 22 pst. avgjørende viktig. Det er også viktig at man har et velfungerende samfunnsliv rundt arbeidsplassene – at det er sykehus, at det er utdanningsinstitusjoner, at det er ferjer og fly, at man har et velfungerende samfunn, og at man har kommuner som kan tilby gode tjenester. Det er helheten. Når det gjelder skatt og man ser på de skattegrepene vi har tatt: Det aller viktigste for mange mindre bedrifter er nettopp at vi har klart å holde selskapsskatten på 22 pst. – målrettet og konkret.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [12:09:26]: SV og Senterpartiet deler et ønske om levende lokalsamfunn i hele landet. Vi heier på bygdeliv, på nabolag og på nærbutikker med kaffekrok, begge to. Representanten Vedum sier ofte, og har også indirekte i denne innledningen sin sagt det: Ta hele landet i bruk. Jeg svarer: Ja, la oss bruke landet til å skape framtiden. Distriktpolitikken må ikke bare handle om det som var, men om å bygge det som skal komme. I stedet for å trekke folk, makt og jobber bort fra distriktene gjennom sentralisering, må vi bygge sterke og livskraftige lokalsamfunn over hele landet. Vi trenger ikke flere grøfter mellom by og bygd. Vi trenger mer rettferdighet og grønt gress på begge sider.

Mitt spørsmål til representanten er: Er Senterpartiet villig til å sette seg ned sammen med SV for å finne ut hvordan vi kan bygge disse lokalsamfunnene og stoppe sentraliseringen?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:10:32]: Vi er villig til å sette oss ned med alle partier når det gjelder det – det er derfor vi er her. Senterpartiets mandat er veldig tydelig: Vi kommer til å støtte alle initiativ som kan skape vekst og utvikling i hele landet, og så må vi se hva vi kan bli enige om. Det er helt sikkert mange forslag vi kan bli enige om, f.eks. med tanke på en av de siste debattene jeg var i i Oppland, om hvordan man skulle klare å sikre Jotunheimen privatistskole. Der mener jeg vi i

praksis må se på hvordan vi kan løse dette på tvers, selv om vi har litt ulikt utgangspunkt. Det er mange store og små initiativ jeg er helt sikker på at vi kan bli enig med SV om, og også med andre partier.

Seher Aydar (R) [12:11:19]: Representanten Vedum snakket om sykehusene og det demokratiske underskuddet som er i sykehuspolitikken i dag. Det er vi ganske enige om, og det er mye vi selvfølgelig kan stå sammen om. Det har rast en stor debatt den siste tiden, først og fremst med fokus på Helse nord, der lederlønningene er skyhøye, samtidig som viktige helsetilbud legges ned. De ansatte melder om 12- eller 18-timers lange vakter etter at de har lest disse nyhetene.

I dag fremmer Rødt to forslag. Det ene handler om at man skal ha en gjennomgang av ressursbruken for å sikre at vi bruker pengene til likeverdige helsetjenester framfor skyhøye lederlønninger. Det andre handler om at ingen av disse helsetoppene skal tjene mer enn helseministeren. Er det noen av disse forslagene vi i dag kan starte med å bli enige om, slik at denne helseenigheten jeg tror vi kan ha i mange saker, starter allerede i morgen ved voteringen?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:12:16]: Nå må vi gå gjennom de forslagene. Vi har også et forslag når det gjelder lønn. Det er at det i helseforetakene skal være det samme systemet som i resten av staten – statens lederlønssystem. Det er vårt utgangspunkt, at vi skal likebehandle helseforetakene med øvrig statlig virksomhet. Derfor mener vi at helseforetakene skal inn under den modellen. Det er et litt annet forslag enn det Rødt har, for i statens lederlønssystem er det et makstak på 2,1 mill. kr, men at man da skal reguleres som ekspedisjonssjef, departementsråd eller som i annen type statlig virksomhet. Det er det vi ønsker, så får Rødt vurdere om de vil stemme for det forslaget. Vi vil likebehandle helseforetakene med resten av staten. Vi må gå inn i det.

Jeg tror også det var en debatt med representanten fra Rødt sist uke, der diskusjonen var å skille investering og drift. Der opplevde jeg at Senterpartiet og Rødt var enige. Også Fremskrittspartiets representant i den debatten var veldig enig. Jeg håper at vi på tvers av politiske skillelinjer ser på forslagene og stemmer for det vi er for, og mot det vi er mot, og så har vi respekt for hverandre.

Presidenten [12:13:17]: Replikskordskiftet er omme.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:13:33]: Hvert fjerde år har alle like mye makt når vi gir stemmen vår til et parti og til folkevalgte som skal forvalte den. Årets stortingsvalg ga velgerne noen klare valg, og partiene som

gikk til valg på å få ned forskjellene økonomisk og geografisk, fikk flertall.

På noen områder var alternativene særlig tydelige: Både Høyre og Fremskrittspartiet gikk til valg på ikke å innføre en tannhelsereform og behandle tennene som en del av kroppen. Hos fastlegen har vi frikort, men hos tannlegen er det bare bankkortet som gjelder, og sånn kan vi ikke ha det. Derfor går Rødt i spissen for en ordentlig tannhelsereform for alle og har fått med oss stortingsflertallet på at regjeringen nå skal legge fram en stortingsmelding om en universell tannhelse for å få ned de økonomiske og geografiske forskjellene.

I arbeidslivet gikk Høyre og Fremskrittspartiet til valg på å gjøre flere midlertidige, innleide og utrygge – framfor flere faste jobber. Høyresiden ville reversere de forbedringene i arbeidsmiljøloven vi har fått med innstrammingene for bemanningsbransjen og forbud på byggeplassene på Østlandet, som var løftet av fagforeningene og på Stortinget av Rødt. Vi vant den kampen, men det er fortsatt mye skitt i krokene i det norske arbeidslivet. Derfor trengs det at vi fullfører storrensjøringen. Det er fortsatt rester igjen av høyreregjeringens svekkelse av arbeidsmiljøloven. Vi må sikre at arbeidsfolk og fagbevegelsen får mer makt, bl.a. over arbeidstiden, og svekke arbeidsgivernes mulighet til å presse fram veldig lange arbeidsdager med gjennomsnittsberegning. Vi må forsvare og styrke arbeidsmiljøloven, innleieforbudet og sykelønnen og sikre faste jobber både i industrien, i helsevesenet og i hele arbeidslivet.

Høyre gikk også til valg på at Norge skal engasjere seg mindre i Midtøsten, og der var laget i oppstillingen veldig tydelig, sammen med Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Til tross for sult, bombing av sivile, okkupasjon, folkerettsbrudd og folkemord gikk de imot større innsats for Palestina. Rødt har jobbet for at Norge skal gjøre mye, mye mer.

Heldigvis tapte høyresiden valget. Folk flest ville heller ha en solidarisk politikk bygd på arbeidsfolks interesser i by og land. Valgresultatet gir grunnlag for selvtillit til å gjennomføre. For Rødts del har vi gått framover i hele landet, i by og bygd, i Tromsø og Stavanger, i Karasjøk, Kåfjord og Sauda.

Vi hadde tre mål i dette valget: for det første å bli sterkere, for det andre at verken Sylvi Listhaug eller Erna Solberg – ingen av dem – skulle få nøkkelkortet til statsministerboligen, og for det tredje at Rødt skulle bli så stort og sterkt at vi ble uunnværlige for flertallet. For oss var det full pott, og vi har gjort et historisk godt valg som gjør at den gruppen av stortingsrepresentanter som er i salen her, er den største folkevalgte gruppen vår noensinne noe sted.

Vi skal bruke den styrken vi har fått av velgerne i dette valget, til å gi konkrete resultater til beste for arbeidsfolk og fagbevegelsen, alle som går på jobb og skaper verdier i samfunnet, uføre som har slitt seg ut før pensjonsalder, og pensjonister som har lagt et langt liv i arbeidslivet bak seg.

Det er en måned siden stortingsvalget nå, og endelig kan vi ta fullt fatt på den store jobben som ligger foran oss. Det har noe å si hvem som styrer. Derfor må vi bruke det flertallet velgerne har stemt fram. Det er fem røde og grønne partier som skal finne sammen, og Rødts mål er at vi skal levere forbedringer i folks hverdag, for det er resultatene som teller. Det er avgjørende å sørge for at flertallet til venstre for midten leverer en politikk som får ned forskjellene, og som gir folk framtidstroen tilbake. Jeg vil at flertallet skal ha selvtillit til å levere den forbedringen folk faktisk stemte fram i valget, og fram mot neste stortingsvalg må det være målet at folk flest skal sitte igjen med mer av penger, makt og framtidstro.

Jeg vil advare dem som tenker at vi allerede i første sving skal nøytralisere de politiske konfliktsakene som er mellom høyre- og venstresiden, for det er interesse-motsetninger i samfunnet vårt som også speiles i motsetninger langs høyre-venstre-aksen. Dette må vi møte ved å være tydelige på at vi jobber for interessene til det brede lag av befolkningen – arbeidsfolk, minstepensjonister og uføre – ikke med å file ned de mest vesentlige politiske uenighetene mellom partiene. Særlig er dette viktig i den økonomiske politikken og i velferden. Derfor er jeg en smule bekymret for at regjeringen kan bli for opptatt av å stilne kritikken fra Høyre ved å komme dem i møte i skattepolitikken og i helsepolitikken.

Brede forlik kan ha noe for seg når det er nasjonale interesser vi kan og bør stå sammen om, men på områder der det er klare interesse-motsetninger: «not so much». Vi kan ikke risikere at de store partiene gjør opp mellom seg på bakrommet mens folk flest sitter igjen som tapere. Det var det som skjedde med pensjonsreformen i sin tid, og det er også en oppskrift på å flytte makt vekk fra det valget folk tross alt har gjort. Det er også veldig, veldig kortsiktig, for hva får vi hvis interessekonfliktene og sakene som betyr noe i folks hverdag, tas i et forlik ved det politiske bordet? Da er det symbolpolitikk og kulturkrig som står igjen.

Det såkalte Fremskrittspartiet har også gjort et veldig godt valg i år. Heldigvis har vi nå fire år på oss til å levere resultater til det beste for folk, sånn at vi ikke gir neste stortingsvalg til høyresiden på walkover. Da trengs det en selvtillit på vegne av en solidarisk politikk bygd på arbeidsfolks interesser i by og land, og det trengs at vi gjennomfører. Da må vi bruke det flertallet vi har, og Rødt er veldig klar for å være med på det. Vi skal

være konstruktive, vi skal forhandle knallhardt, og vi skal få til resultater.

Kampen mot Forskjells-Norge er fortsatt det aller viktigste for Rødt. Vi må stoppe de økende forskjellene. Det siste året har prisene på strøm, mat og bolig økt helt katastrofalt, og folk flest sitter igjen med mindre å rutte med og mindre de skulle ha sagt. Også folk med helt vanlige jobber sliter med å få endene til møtes, mens bankene og dagligvarekjedene sitter igjen med milliarder. Det vokser fram et Forskjells-Norge. Målet for politikken må jo være at folk skal sitte igjen med mer å rutte med og mer å si.

Folk som får livet sitt forandret av politikken, skal selv kunne forandre politikken. Det trengs en selvtillit i møtet med sterke kapitalkrefter som de få, store dagligvarekjedene. Rødt vil flytte makt fra det oligopolet og over til alle som er med på å få maten fra jord til bord, fra samlebandet på fabrikkene til samlebandet i butikken, og få ned prisene for folk. Vi vil forby skjulte prisøkninger, og i dag har vi et forslag om å hindre såkalt krympflasjon, altså at ting blir mindre, men at prisen ikke blir lavere.

I valget skal det være stemmeseddelen og ikke pengeseddelen som avgjør. Vi har sett stadig større pengestrømmer til partiene og anonym markedsføring for å påvirke valgresultatet – både i postkassen og på sosiale medier. Det mener jeg ikke hører hjemme noe sted. Vi har i dag levert et forslag om å få slutt på sånn anonym markedsføring. I forrige stortingsvalg fikk Rødt flertall for å stanse anonym partistøtte og deretter at både bakenforliggende givere og størrelsen på bidrag skal offentliggjøres. Dette har vært veldig viktig. Nå fortsetter arbeidet med å svekke pengenes makt over politikken.

Apropos folkestyre: I morgen kommer det til å bli gjort et veldig viktig vedtak der et klart stortingsflertall setter en stopper for det Høyre og Arbeiderpartiet har ønsket seg for å endre måten statsbudsjettet behandles på, noe som potensielt kunne flyttet makt til de største partigruppene og mindretallsregjeringer og vekk fra et parlamentarisk grunnlag og stortingsflertallet. Siden forslaget fra Høyres Jan Tore Sanner først ble løftet i reglementskomiteen på Stortinget, har Rødt kjempet for å få dette stoppet. I et folkestyre og på Stortinget skal det være flertallet, og ikke det største partiet, som bestemmer. Derfor er vi veldig glad for at det kommer til å bli lagt i en skuff og låst igjen når Stortinget i morgen stemmer over et vedtak som vil oppheve det forrige vedtaket.

Vi har fire viktige år foran oss. Rødt er klar til å bidra med ny giv. Vi vil styrke velferden, vi vil forsvare, forsterke og fornye folkestyret, og vi fortsetter kampen mot Forskjells-Norge. Rødt skal bruke den styrken vi har fått fra velgerne, til å skape faktisk forandring, og med det tar jeg opp Rødts forslag i saken.

Presidenten [12:22:54]: Representanten Marie Sneve Martinussen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Agnes Nærland Viljugrein (A) [12:23:13]: Jeg vil først gratulere Rødt med et godt valgresultat, og jeg merket meg av innlegget at det er mye politikk som Arbeiderpartiet og Rødt kan finne sammen om i Stortinget, ikke minst for arbeidsfolk. I en urolig tid trenger også arbeidsfolk trygghet, ikke minst trygghet for våre internasjonale samarbeid. På LO-kongressen i mai i år vedtok representanter fra hele fagbevegelsen en klokkeklar oppslutning om EØS-avtalen. La meg sitere:

«Et forutsigbart og gjensidig samarbeid er nødvendig for å sikre Norge tilgang til EUs indre marked og rammevilkår som er likeverdige med andre EU- og EØS-land.»

Og videre:

«EØS-avtalen har siden inngåelsen ivaretatt Norges interesser på dette området. EØS-avtalen er derfor grunnlaget for LOs faglige europapolitikk.»

Hvis Rødt-lederen er enig med oss i Arbeiderpartiet om å jobbe for arbeidsfolks interesser de neste fire årene, hvorfor er ikke stemmene til en million arbeidsfolk overbevisende nok for Rødt i dette spørsmålet?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:24:13]: Takk for lykkønskningene, og store gratulasjoner til Arbeiderpartiet med valgresultatet og til representanten Viljugrein med stortingsplassen.

Jeg er helt sikker på at representanten Viljugrein er klar over at det er uenigheter også i fagbevegelsen om EØS-avtalen. Det er selvsagt fordi EØS-avtalen på enkelte områder står i direkte motstrid til arbeidsfolks interesser. Ta f.eks. Holship-dommen, som gjorde at man sa at rettighetene havnearbeidere hadde kjempet seg til, bl.a. her i Oslo, i en stor konflikt, ble underlagt EØS-rettighetene. Det samme gjelder jernbane. Jeg kjenner mange fagtiltillsvalgte i jernbanen som er veldig frustrert over den oppsplittingen som har skjedd med jernbanen, og hvordan det har svekket rettighetene til arbeidsfolk. Det er nok sånn i fagbevegelsen og i arbeiderbevegelsen at man har ulikt syn på ting. Rødt respekterer selvsagt både LO-kongressens vedtak og Arbeiderpartiets syn på dette, men vi representerer nok også den delen av fagbevegelsen og de forbundene som er kritisk til at EØS-avtalens lover, spesielt om arbeidsliv, får forrang i Norge.

Agnes Nærland Viljugrein (A) [12:25:17]: Er det én ting de siste fire årene har vist, er det at Arbeiderpartiet og regjeringen har klart å bruke handlingsrommet i EØS-avtalen til å rydde opp i mange av de utfordring-

ene arbeidslivet står overfor, og jeg håper vi skal fortsette å stå sammen om det også de neste fire årene.

Noe av det som bekymrer meg, er mangelen på anerkjennelse av hvor viktig denne avtalen også er for veldig mange arbeidsplasser over hele landet vårt, og den bekymringen kommer ikke bare fra Arbeiderpartiet. La meg f.eks. vise til lederen for Avdeling 61 i Odda Kjemiske Arbeiderforening, Gard Folkvord. Også han bekymrer seg over at det er mange partier som ikke ser hvor avgjørende EØS-avtalen er, og han understreker i tillegg hvordan f.eks. frihandelsavtalen fra 1974 er helt utilstrekkelig med hensyn til det som trengs for å sikre industrien og arbeidsplassene på «Zinken» i Odda. La meg da spørre på en litt annen måte: Mener Rødt-lederen at klubbleder Gard Folkvord tar feil?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:26:17]: Rødt har aldri foreslått å si opp EØS-avtalen uten å ha en erstatning. Det vi ønsker, er å erstatte EØS-avtalen med en ordinær og balansert handelsavtale, sånn vi har med andre land i verden, der vi handler med våre produkter. Jeg synes «Zinken» er et godt eksempel. Rødt mener at handelen Europa driver med Norge, ikke er noe veldedighetsprosjekt fra Europa. Vi produserer noen av de rene og beste metallene i verden. Vi produserer både råvarer og industrivarer Europa trenger, og vi mener at det er gode grunner til å ta opp forhandlinger med EU og få bedre vilkår for Norge. Dette handler jo om folkestyre og om hvem som skal bestemme, om det så er over arbeidslivet eller jernbanen, men det handler også om å sikre en forutsigbarhet for folk.

Det er Arbeiderpartiet som må vise at dette såkalte handlingsrommet, som noen ganger har føltes som et lite bøttekott, faktisk finnes og kan brukes. Der kan jeg love at Rødt i åtte år på Stortinget mange ganger har tatt initiativ, sammen med Arbeiderpartiet, til å bruke nettopp dette handlingsrommet – som vi gjerne ser at blir utvidet til i hvert fall et vanlig rom.

Erlend Wiborg (FrP) [12:27:29]: Rødt har vært tydelig på at de ønsker å outsource til FN å bestemme hvor mange flyktninger Norge skal ta imot. Det er en politikk Fremskrittspartiet er uenig i, da vi mener Norge selv må ta den avgjørelsen – også utfra hvilken kapasitet vi har i Norge. Vi vet også at Rødt for innværende år ønsket å tidoble mottaket av FN-flyktninger til Norge, og det skjer samtidig som kommunene melder at kapasiteten deres er sprengt, de sliter med å få tak i nok boliger, skoleplasser osv. Mitt spørsmål til Rødt er hvordan de vil håndtere dette i praksis, all den tid mottakskapasiteten i Norge er sprengt.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:28:20]: Det er ingen nyhet at Fremskrittspartiet og Rødt er veldig uenige

om hvilken rolle Norge skal ha i verden, både når det gjelder vår rolle overfor palestinerne, når det gjelder vår rolle overfor demokratiet, som er under angrep i USA, eller vår rolle overfor de mange hundretalls millioner mennesker som er på flukt i verden. Vi har ikke out-sourcet vår beslutning til FN, men vi velger å lytte til FN, fordi FNs system for kvoteflyktninger er en dugnad. Hvis Norge, som er et av verdens rikeste land, ikke kan ta imot sin del av de flyktningene, så forstår ikke jeg hvordan noe land som har dårligere råd enn Norge, skal ønske å bidra i den dugnaden i det hele tatt. Alternativet er jo at flere mennesker blir sendt på flukt, og at det blir større lidelser.

Rødt har hele tiden vært klar på at norske kommuner må få bedre rammer for å ta imot de flyktningene som kommer. Da er Fremskrittspartiet ikke akkurat opptatt av å styrke den norske kommuneøkonomien, verken på fylkeskommunalt eller kommunalt nivå.

Erlend Wiborg (FrP) [12:29:21]: Man skal alltid lytte nøye når Rødt snakker om demokrati. Senest forrige fredag kom Rødt med kraftig kritikk mot Nobels fredspris til en demokratiforkjemper.

Vi ser at regjeringen i fjor lot seg presse av Sosialistisk Venstreparti til å øke mottaket av FN-flyktninger ut over planlagt nivå. Nå er den parlamentariske situasjonen sånn at regjeringen ikke bare må forhandle med Sosialistisk Venstreparti, de må også forhandle med MDG og Rødt. Det betyr at tre av fem partier som skal forhandle om statsbudsjettet, ønsker en massiv oppmykning av innvandringspolitikken. Mitt spørsmål blir derfor om Rødt vil kreve en økning i antall kvoteflyktninger neste år, og eventuelt hvor mange.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:30:14]: Jeg lurer på om representanten Wiborg kan minne meg på hvor mange kvoteflyktninger Norge tok imot da Fremskrittspartiet satt i regjering i åtte år, for hvis jeg husker riktig, så er det tallet mye nærmere Rødts 5 000 enn dagens 500. Alle mindretallspartier forhandler med Stortinget. Det gjorde også Fremskrittspartiet da Fremskrittspartiet satt i regjering, da vel både Kristelig Folkeparti og Venstre i flere omganger fikk økt det tallet litt nærmere det FN ba om.

Noe som er helt sikkert, er at Rødt vil bruke mer penger på å integrere og ta imot dem som kommer. Vi har foreslått flere timer med norskopplæring. Vi har foreslått å gi folk mulighet til å arbeide mens man er på asylmottak. Det er mange som kan og vil arbeide, og som bør få lov til det i stedet for å vente 15, 16 eller 17 måneder på det. Dette er tiltak Fremskrittspartiet er helt imot, fordi Fremskrittspartiet først og fremst er opptatt av å gjøre innvandringsdebatten til en symboldebatt der Fremskrittspartiet skal skåre billige poeng –

ikke at Norge forholder seg til de forpliktelsene vi har, og ikke minst at vi tar imot folk på en ordentlig måte, som også gjør at det blir mindre ungdomskriminalitet og andre problemer i samfunnet vårt.

Anna Molberg (H) [12:31:29]: I VG kunne vi nylig lese at Mímir Kristjánsson sa at tuttifrutti-partienes fellesprosjekt er å styrke velferden, styrke kommuneøkonomien, ha en skikkelig distriktspolitikk, innføre en tannhelsereform og utjevne forskjeller. Her er det mye bra, men det er også enormt dyrt, og Rødt sier ingenting om finansiering, eller hva de vil prioritere ned.

Samtidig har vi et barnevern som er i ferd med å bryte sammen, vi har 13-åringer som kaster håndgranater i gatene, foreldre sender barn i barnehagen med for få voksne, folk står i lange helsekøer, og barn lærer ikke det de skal på skolen. Jeg vil at tro at representanten Martinussen er enig i at dette er utfordringer som må løses, men er det rom for dette når Rødt bl.a. skal bruke de store pengene på gratis tannhelse til de aller friskeste av oss, og ikke minst øke ytelsene? Er det i en virkelig verden mulig at Rødt klarer å finansiere alle sine fagre løfter?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:32:26]: Det er fascinerende at representanten Molberg konkluderer med at «her er det mye bra», når ingenting av det er noe Høyre er enig i – men for all del. Som representanten Molberg selv refererte til, er det å styrke velferden en av våre viktige prioriteringer, og selvsagt er det å styrke både barnevernet og bemanningen i barnehagen en del av det.

Når det gjelder å få regnestykket til å gå opp, foreslår jeg at Molberg gjør et Google-søk på «Høyre» og «skattefølge», for før sommeren la partilederen til representanten Molberg fram løfter om skattekutt på – jeg husker faktisk ikke – 40-50-60 mrd. kr. Uansett: Det var ingen regnestykker som viste hvor de pengene skulle hentes fra. Rødt, derimot, har levert salderter, gjennomførbare og gjennomregnede budsjetter hvert eneste år de siste åtte årene, og jeg kan love at dette er noe Mímir Kristjánsson også kommer til å ha med seg når han skal forhandle budsjett i Stortinget.

Lars Haltbrekken (SV) [12:33:31]: Gratulerer til Rødt med valget!

I sommer kom nyheten om at Rosenberg verft i Stavanger må si opp eller permittere 300 personer. Nå som virkningen av oljeskattepakken tar slutt, går antall oppdrag ved verftsindustrien langs norskekysten ned. Utfordringene til Rosenberg vil også spre seg til andre verft, som Aibel på Stord og Aker Verdal i Trøndelag. Arbeiderne som jobber her, har bygd seg opp en enorm kompetanse det er viktig for Norge å ta vare på. Det er en kompetanse vi vil kunne ha stor nytte av i satsingen på

flytende havvind. Mitt spørsmål til Rødt er om Rødt vil være med på å berge disse viktige industriarbeidsplassene gjennom en omfattende satsing på flytende havvind.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:34:38]: Først får jeg gratulere også SV generelt og representanten Haltbrekken med gjenvalget.

Jeg lurar jo litt på om Haltbrekken lurar på det spørsmålet, for representanten Haltbrekken er veldig klar over Rødts holdning når det gjelder vindkraft – på land, i fjæra og til havs. Når det gjelder verftsindustrien i Norge, har Rødt flere ganger lagt fram forslag som nettopp kan sikre oppdrag til verftsindustrien. Nå skal det norske forsvaret kjøpe inn flere mindre og mellomstore fartøyer de mener bør kunne bygges i Norge. Det er også en konkret utfordring at vi ikke har lange nok produksjonshaller til å bygge lange skipsskrog i Norge. Dette er noe Rødt gjerne diskuterer med SV.

Når det gjelder havvind, mener vi at 260 mrd. kr til havvind er penger som kunne vært brukt til energisparing, som hadde vært den minst konfliktfylte og billigste formen for å frigjøre energi, og det er selvsagt også av hensyn til fiskeriressursene, som allerede er sterkt truet av både klimaendringer og miljøproblemer.

Erling Sande (Sp) [12:35:54]: Eg skal få utfordre Raudt på noko representanten Martinussen ikkje brukte mykje tid på i sitt innlegg. Det er slik at små og mellomstore private bedrifter er ryggrada i distrikta våre, langs kysten og i innlandet, og dei sikrar sysselsetjing, aktivitet og busetjing – stor verdiskaping i heile landet vårt. Senterpartiet er veldig oppteke av rammevilkåra for desse bedriftene, nettopp av den grunn.

Eg har erfart gjennom ganske mange bedriftsbesøk at partiet Raudt har eit noko frynsete rykte når ein besøkjer desse bedriftene. Difor tenkte eg eigentleg å gje Raudt ein sjanse til å rette opp dette ryktet ved rett og slett berre å spørje: Kva meiner Raudt er dei viktigaste grepa vi kan gjere for å styrkje rammevilkåra for små og mellomstore bedrifter landet over?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:36:47]: Det er et veldig godt spørsmål, og la meg starte med skattepolitikken: Mye av skattepolitikken i dag favoriserer selskaper som er en del av konsern, ikke minst multinasjonale selskaper. Det gjør at små lokale og regionale bedrifter ofte taper i konkurransen, fordi disse større selskapene rett og slett har en lavere skatteregning enn de mindre selskapene.

I tillegg mener jeg at mange av de rettighetene Rødt ønsker seg i arbeidslivet, f.eks. det å ha faste jobber, er viktige grep. Den lokale rørleggerbedriften i Moss har faste jobber, mens de store selskapene – som kanskje kommer utenfra, eller som er i hele Norge, veldig ofte

enten i Skandinavia eller i resten av verden – kanskje ikke har det. Det å ha trygge, gode rettigheter for arbeidsfolk er faktisk også bra for de fysisk etablerte bedriftene, som er basert på den lokale arbeidskraften.

Sist, men ikke minst: Rødt er også en forkjemper for distriktene. Det å utvikle hele Norge, det å sette i gang byggeprosjekter og ruste opp, gir ofte også grunnlag for spesielt entreprenørbedriftene i landet.

Presidenten [12:37:52]: Replikskordskiftet er omme.

Arild Hermstad (MDG) [12:38:08]: Som stortingsrepresentanter er vi valgt inn for fire år, men jobben vår er å tenke veldig mye lenger fram. Samtidig som vi er nødt til å jobbe for dagens nordmenn som sliter, og for alle som føler usikkerhet i en stadig farligere verden, må vi også sikre velferden til de generasjoner av nordmenn som kommer etter oss. Vi må klare å se utover egne landegrenser, men også utover egne artsgrenser. Vi står i flere krevende kriser, som må håndteres med full kraft. Det handler om klima og natur. Det handler om krig i Europa, folkemord i Midtøsten, barn som vokser opp i fattigdom, ytre høyres framvekst i verden rundt oss og trusler mot vårt eget demokrati. Politisk ledelse i vår tid kan ikke handle om hvilken av de krisene vi skal løse. Vi må klare å håndtere dem alle sammen, alle på en gang.

Stortingsvalget ga Norge et nytt rød-grønt flertall, med et tydelig mandat om å ta Norge i en grønnere og mer solidarisk retning. Jeg fikk et spørsmål her om dagen om hva som egentlig er status i forholdet mellom MDG og Arbeiderpartiet. Jeg måtte tenke meg litt om, før jeg svarte: «It's complicated». Vi har et slags «situationship». Vi har pekt på Støre som vår foretrukne partner, fordi vi tror at det er mulig å gjøre Arbeiderpartiet grønnere, men de vil heller ha fleksibilitet enn et forutsigbart forhold. Dermed er det Støre som må by opp til budsjettens dans. MDG skal danse med og være konstruktive, og vi ser fram til å forhandle, men som vi har sagt i hele valgkampen, er det Støre som må sikre flertall for budsjettet, og vi er ikke forpliktet til å stemme for et statsbudsjett vi er rykende uenig i. Vårt mandat er å gjøre politikken betydelig grønnere og mer solidarisk enn det vi har sett de fire siste årene. Det er jeg fortsatt overbevist om at vi skal klare.

Klimautløst ekstremvær, forurensede fjorder, nærnatur som forsvinner – alt dette kommer av vårt overforbruk. Derfor er vi nødt til å gi folk flere gulrøtter som kan redusere ressursforbruket. Det må kort sagt bli enklere og billigere å velge miljøvennlig. Kollektivtilbudet må bli billigere og bedre. Det må bli billigere å gjenbruke og reparere. Det må bli billigere å spise sunt og miljøvennlig. Vi trenger et systemskifte, sånn at det alltid lønner seg å ta vare på miljøet.

Omstilling krever vilje til endring og at vi tar et oppgjør med dagens politiske kurs. Vi klarer ikke å løse de store utfordringene i vår tid ved å fortsette som før, særlig ikke i oljepolitikken. Oljeinvesteringer skader klimaet. Det skader kanskje ikke økonomien og arbeidsplassene de neste månedene eller det neste året like mye, men det er bare et spørsmål om tid før baksmeden vil komme. Landene rundt oss jobber intenst med å kutte utslipp og utvikle ny teknologi. På noen områder har Norge også vist vei, f.eks. i elbilpolitikken, men effekten av de gode tiltakene vi gjør, nulles ut av et ekstremt høyt investeringsnivå i oljenæringen. I verden investeres det nå dobbelt så mye i fornybar som i fossil energi. I Norge investeres det 32 ganger mer i olje og gass enn i fornybar energi. Norge henger etter, men det er ikke fordi vi ikke kan. Kompetansen vi har fått fra bl.a. oljeindustrien, gir oss utrolig gode forutsetninger for å utvikle klimaløsninger som også resten av verden kan ta i bruk, men den ensidige fokuseringen på olje gjør at Norge risikerer å stå igjen som Europas forlatte bensinstasjon, med høy arbeidsledighet, svakere økonomi og mindre penger til velferd. Vi kan unngå dette. Norske bedrifter står faktisk klare, men skal de lykkes, trenger de politikere som tenker langsiktig, og som tør å handle.

Det trengs en plan for sluttfasen til petroleumssektoren. Det første steget må være å stanse letingen. Da vil vi frigjøre arbeidskraft, kompetanse og kapital, sånn at vi kan satse på framtidens næringer. En sånn plan gir stabile rammevilkår for næringslivet, og det vil sikre trygge arbeidsplasser og bærekraftige lokalsamfunn langs kysten vår.

Den vakre og verdifulle naturen er noe av det beste med landet vårt. Likevel bygger norske kommuner og staten ned 79 m² natur hvert eneste minutt. Norge er verst i Europa til å ødelegge naturen. Matjord, myrer og andre leveområder for insekter, fugler og fisk blir ødelagt. Nærnaturen forsvinner. Gammelskogen hogges. Fjordene tømmes for liv. Det lønner seg å bygge ned natur. Det er gratis for den enkelte, selv om fellesskapet taper. Nå er det på tide å tenke nytt. Norge bør bli verdens første land som innfører juridisk bindende arealnøytralitet. Det betyr at vi må gjenbruke og fortette områder som allerede er utbygde, framfor å bygge ned natur. Der som kommunen likevel skulle tillate nedbygging, må utbygger betale for restaurering av tilsvarende områder med ødelagt natur. Nordre Follo har gjort dette, og over 80 kommuner har nå satt arealnøytralitet som mål. Norge må slutte å være Europas versting i naturødeleggelse og heller bli en ledende nasjon i å stanse naturtapet.

Å løfte dem som sitter nederst ved bordet, er en stolt norsk tradisjon. Ingen skal ha kake før alle har fått brød, som Einar Gerhardsen skal ha sagt. Nå må vi være på vakt, for forskjellene i Norge øker, og fattigdommen er i

ferd med å bite seg fast. Altfor mange havner på utsiden av samfunnet. 100 000 barn vokser opp i fattigdom, og det er like mange som det var for ti år siden. Det fører til utenforskap, gir mindre tillit i samfunnet og kan gi mer kriminalitet. Er det greit at så mange barn får en dårlig start på livet, at de går sultne til sengs og ikke får være med på fritidsaktiviteter? Det tror jeg ingen i denne salen vil si ja til, men det er likevel konsekvensen av politikken som har blitt vedtatt her. Om vi skal løfte mange av disse barna ut av fattigdom, bør vi målrette tiltakene, sånn at vi treffer dem som virkelig trenger det, uten å uthule systemet med universelle rettigheter. Derfor vil MDG kutte skatten for dem som har lavest inntekt, og derfor vil vi ha et historisk løft i barnetrygden. Hvis vi doubler og samtidig skattlegger barnetrygden, får de som har minst, veldig mye mer, mens de som har høy inntekt, får omtrent det samme som i dag. Det er mulig å skape et samfunn med nok til alle, uten at alle skal få mer, men da må vi være villig til å innrømme at oppskriften vi har fulgt, ikke har fungert godt nok.

Det er et privilegium å stå her i en folkevalgt forsamling i et velfungerende demokrati, men over hele verden er demokratiene under press. Ledere som Putin, Netanyahu og Trump dyrker mistillit og polarisering. Høyrepopulister er på frammarsj i veldig mange land rundt oss. Når autoritære krefter, godt hjulpet av kunstig intelligens og lukkede algoritmer, pøser inn milliarder for å undergrave samholdet og tilliten, som er limet i et demokratisk og rettsbasert samfunn, er det fare på ferde. Vi kan ikke utelukke at flere demokratier faller. Selv ikke Norge er for evig vaksinert mot antidemokratiske krefter. Derfor må Norge gjøre mer. Vi må forsterke støtten til Ukrainas kamp mot Putin, vi må gjøre mer for Palestina, og vi må ha en ærlig debatt om hvordan vi kan knytte tettere bånd med landene rundt oss. Vi lever i urolige tider, og svaret på det kan ikke være alenegang og Norge først-mentalitet. Svaret på det bør være mer samarbeid. Derfor er tiden kommet for en ny debatt om Norges forhold til EU, med forhandling om medlemskap, etterfulgt av en folkeavstemning, som et mål.

Jeg tar opp MDGs forslag.

Presidenten [12:47:53]: Representanten Arild Hermstad har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [12:48:10]: Aller først vil jeg gratulere Hermstad og MDG med å bryte sperregrensen. Selv om de som kanskje ønsket å bytte navnet sitt, ikke fikk det godkjent, klarte dere i hvert fall oppgaven ved valg.

Vi i Arbeiderpartiet har erfaring med å samarbeide med MDG i flere byer og kommuner. Hermstad var inne på Nordre Follo i sitt innlegg, en kommune som er sam-

mensatt av tidligere Ski kommune og Oppegård kommune, hvor jeg var ordfører og samarbeidet med både Senterpartiet og MDG. Her viste vi at vi kunne få til mye i fellesskap, f.eks. en nullvisjon for tap av matjord, som både MDG, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og hele den rød-grønne gjengen stilte seg bak.

Min erfaring er at vi for å lykkes med omstilling må gjøre tiltak folk kan stille seg bak og vil være med på. Har representanten Hermstad noen gode eksempler på hvordan vi kan få til det i fellesskap – en klimaomstilling folk heier på og vil være med på?

Arild Hermstad (MDG) [12:49:10]: Dette er musikk i våre ører. I denne valgkampen har vi tatt til orde for å bruke gulrøtter som en mye viktigere ingrediens i oppskriften for å klare å få folk med oss på det grønne skiftet. Det betyr f.eks. kollektivsatsing hvor folk som bor i Nordre Follo, og kanskje bare ti minutter fra grensen til Oslo, slipper å betale 1 800 kr i måneden for et måneds-kort. Man kunne heller hatt en nasjonal ordning med 499 kr i hele landet. Det har de innført i Tyskland, som vi kan bli inspirert av.

I naturpolitikken tror jeg også det er veldig mye vi kan få med folk på. Her i Oslo har vi gjort veldig mye for å restaurere mye natur. Vi har åpnet opp bekker og plantet masse trær, som folk vil ha. Det er populære tiltak. Vi vet at det er altfor mye som er uprøvd i miljøpolitikken, hvor vi har vært for dårlige til nå med å ta i bruk de gulrøttene og de gode tiltakene vi kan få folk med oss på.

Tuva Moflag (A) [12:50:13]: I innlegget sitt var Hermstad også innom oljeindustrien og den fantastiske kompetansen vi har i norsk næringsliv og på norsk sokkel. Vi i Arbeiderpartiet er opptatt av at vi skal ta utgangspunkt i denne kompetansen, bygge nye næringer og utvikle landet vårt videre. Vil MDG være med på en tilnærming der vi ser på hva vi skal fase inn, istedenfor å være så opptatt av hva vi skal fase ut?

Arild Hermstad (MDG) [12:50:44]: Først må jeg bare takke for komplimentet når det gjaldt valget og at vi endelig har brutt sperregrensen. Det er bra. Gratulerer også til Arbeiderpartiet med å ha sikret gjenvalg – bl.a. med oss som parlamentarisk grunnlag.

Vi er overbevist om at vi må snakke om hva vi skal fase inn, vi må snakke om havvind, vi må snakke om batterifabrikker. Derfor er det å samarbeide med våre naboland, helst gjennom EU, også en viktig strategi for at Norge skal være rustet for den internasjonale konkurransen om de grønne arbeidsplassene. Norge er for lite til å bygge svære batterifabrikker selv, men vi kan samarbeide med andre land for å få dette til.

Vi tar når som helst en diskusjon om alle de nye næringene og hvilke virkemidler vi trenger for å bygge dem

ut. Likevel må vi også parallelt snakke om at altfor mye av kapitalen, altfor mye av kompetansen og altfor mye av kreativiteten og skattevirkemidlene i dag kommer oljenæringen til gode. Det er en situasjon vi er nødt til å gjøre noe med hvis vi skal lykkes med det grønne skiftet.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [12:51:57]: Det var en hel del å gripe fatt i i innlegget. Hver gang MDG foreslår å utvikle norsk olje- og gassvirksomhet, sies det ingenting om hvordan MDG har tenkt å erstatte de enorme inntektene som finansierer skoler, barnehager og sykehjem. I Oslo alene vil en nedlegging av petroleumsnæringen bety at omtrent like mange mennesker som et nesten fullsatt Ullevaal stadion, ikke har en jobb å gå til. I oljefylket Rogaland vil flere enn 66 000 mennesker kunne miste jobben. Staten vil kunne miste 698 mrd. kr.

Hva vil MDG si til de 210 000 sysselsatte som kan miste sin arbeidsplass, og hvordan har en tenkt å erstatte de enorme inntektene? Betyr det ingenting for MDG at fortsatt leting etter olje og gass kan gi oss mer enn et halvt oljefond som kan brukes på gode tjenester til innbyggerne?

Arild Hermstad (MDG) [12:52:51]: Representanten Sivertsen har ikke fått med seg at Norge har et gigantisk oljefond allerede. Vi bruker ikke engang avkastningen fra det oljefondet hvert eneste år. Det vil si at det ikke betyr så fryktelig mye for det norske statsbudsjettet om vi fortsetter å lete etter olje og gass. Det betyr kanskje mer penger på oljefondet, men det avhenger av oljeprisen. Det avhenger også av de ulike andre tingene vi kunne tjent penger på, som ville styrket Norges handelsbalanse, kompetanse og konkurranseevne i en verden som skal omstille seg bort fra olje og gass.

Spørsmålet tilbake til representanten blir jo: Hva om oljeprisen faller til et historisk lavt nivå og blir liggende der? Hva har du tenkt å gjøre for å sikre arbeidsplassene til de fagarbeiderne og de folkene som bor langs kysten vår, som i veldig mange tilfeller er 100 pst. oljeavhengig? Hvordan skal du bygge opp den næringen uten en plan for sluttfasen, uten en plan for hva som skal komme etterpå?

Presidenten [12:53:52]: Presidenten gjør oppmerksom på at talen skal rettes til presidenten og ikke i «du»-form til replikanten.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [12:53:59]: Representanten Hermstad ser ikke ut til å ha noen betenkeligheter med å legge ned petroleumsnæringen, men bare i år vil EU-land trolig bruke 100 mrd. kr på å kjøpe russisk gass, og EU produserer selv mindre gass enn før. I 2024 tilsvarte gasseksporten fra Norge mer enn 30 pst. av EUs og Storbritannias samlede gassforbruk.

Kan representanten utelukke at en nedleggelse av norsk petroleumsnæring vil føre til at Europa bidrar til å fylle opp Putins krigskasse enda mer? Er ikke representanten enig i at flere stater som uansett vil produsere og fylle tomrommet, ikke er demokratiske og produserer med høyere utslipp, slik at effekten blir negativ for verden hvis Norge legger ned sin produksjon?

Arild Hermstad (MDG) [12:54:44]: Takk for påpekingen, president.

EU er i dag avhengig av både russisk gass, norsk gass og gass fra andre land, men EU sier at de allerede fra 2027 skal klare seg uten russisk gass. De har konkrete planer for å komme vekk fra den. Det neste som står på menyen, er at andre lands gass også blir mindre viktig for EU. Det betyr at det i et langsiktig perspektiv er lite å hente for Norge på å fortsette å tro at det europeiske markedet for gass kommer til å være uforandret om 10 år, om 15 år, om 20 år.

Vår ambisjon er ikke at Norge skal være det siste landet som selger gass til Europa eller til resten av verden. Vår ambisjon er at Norge skal være med og gjøre flere land uavhengig av olje, gass og fossil energi og hjelpe til med omstillingen, sånn at den går raskere og vi også klarer å løse klimautfordringene.

Aleksander Stokkebo (H) [12:55:52]: I Nettavisen kan vi lese at MDG har bestemt seg. De skal presse regjeringen på to budsjettkrav. Det ene er en utfasingsplan for oljen, vår største og viktigste næring. Samtidig vet vi at Arbeiderpartiet og Senterpartiet har valgt og er helt avhengig av MDG som sin budsjettpartner. Det gir mye makt.

Derfor har jeg et enkelt spørsmål, hvor jeg ber om et ja eller nei: Er det aktuelt for MDG å støtte en budsjettavtale som ikke gjør endringer i oljepolitikken?

Arild Hermstad (MDG) [12:56:37]: Forhandlingene kommer vi ikke til å ta i salen, i åpent lende. Vi kommer til å ta forhandlingene med våre budsjettpartnere når vi begynner på den prosessen. Vi har ikke stilt noe ultimatum før dette valget.

Vi har tatt opp kravet om en plan for sluttfasen, vel vitende om at Bent Høie, tidligere nestleder i Høyre, mener at det er en veldig god idé, og at vi bør gjøre det. Som statsforvalter tar han nå til orde for det. Vi har også konstatert at Klimautvalget 2050 tok til orde for at Norge trenger en plan for sluttfasen for norsk olje og gass. Det mener vi er et rimelig krav som vi selvfølgelig kommer til å holde fast på på vei inn i forhandlingene med regjeringen. Jeg vil verken slå fast noe om utfallet eller om ultimatum i denne saken, men takk for godt spørsmål.

Ingrid Fiskaa (SV) [12:57:42]: Noreg har i dag eit kraftsystem som premierer dei med størst kjøpekraft,

eit system der dei med mest betalingsevne i praksis har størst tilgang på den fornybare krafta vår.

For det fyrste har me eit prissystem der marknad og børs set straumprisen, noko som har gjeve oss langt høgare og meir ustabile straumprisar enn dei rimelege prisane me historisk har vore vande med, og som har vore grunnlaget for Noreg som industrinasjon.

For det andre har me eit fyrstemann til mølla-prinsipp for tildeling av kraft, i staden for eit system der miljø og samfunnsnytte blir lagde vekt på. Resultatet er at oljeselskapa og internasjonale teknologigigantar i praksis har fyrsteretten til norsk kraft.

Vil MDG vera med SV på å erstatta denne marknadsstyringa med meir demokratisk styring av krafta vår?

Arild Hermstad (MDG) [12:58:42]: Takk for spørsmålet, som jeg egentlig oppfatter som to ulike spørsmål. Vi er enig med SV i at fyrstemann til mølla-prinsippet for tildeling av kraft ikke er hensiktsmessig. Det bør være flere kriterier, og det bør være bærekraftsprinsipper som ligger til grunn for hvem som skal få tildelt ny kraftforsyning til nye prosjekter i Norge.

Jeg er uenig med representanten Fiskaa i at vi kan få tilbake en situasjon hvor strømprisen skal kunne loves å være lav for alle i Norge til evig tid. Vi skal elektrifisere samfunnet vårt for å løse klimautfordringen. Da må vi ta i bruk de virkemidlene vi har. Å tro at vi kan klare å få lave og stabile strømpriser for alltid, samtidig som vi skal gjennom det grønne skiftet, uten at vi bygger ut vanvittig mye strøm og da bygger ned en masse natur, mener vi er naivt. Vi mener vi heller må fikse markedet, slik at de som har lave inntekter, ikke blir rammet, men at vi samtidig klarer å få til den omstillingen vi skal gjennom.

Geir Inge Lien (Sp) [13:00:03]: Ei meir grøn retning, ein meir grøn budsjettans – det snakka representanten Hermstad om i innlegget sitt. Eg har lyst til å spørje representanten om noko og med det bringe eit problematisk tema på banen. Den havgåande fiskeflåten må i dag betale ei særnorsk CO₂-avgift, som medfører at fiskeriflåten bunkrar på f.eks. Shetland. Konsekvensane er at bunkeranlegg langs heile kysten står i fare for å verte nedlagde av di det vert bunkra andre stader. Dette er mot miljøomsyn. Vil Miljøpartiet Dei Grøne vere med på å fjerne den særnorske CO₂-avgifta som gjev norsk næringsliv og fiskeriflåten dårlegare vilkår?

Arild Hermstad (MDG) [13:00:54]: Takk for et godt spørsmål. Vi er enig i at dette er et uheldig utslag av en slik ordning. Det viser også betydningen av både samordning av klimapolitikken og hvordan vi klarer å få til god koordinering med andre land for å sørge for at omstillingen går smertefritt.

Vi har ikke tatt stilling til dette konkrete spørsmålet, men den prinsipielle løsningen på slike problemer er at man sørger for at de som omstiller slik de bør gjøre, blir premiert for det. Hovedløsningen for fiskefartøyene er at vi elektrifiserer flåten, og at Norge blir et av de første landene i verden som går foran og utvikler den teknologien og sørger for at det blir lønnsomt. Det kan bety at vi er nødt til å gi mer støtte til dem som står for omstillingen, men ensidig å fjerne avgiften vil også fjerne alle insentiver til å få til en grønn omstilling, så her må vi i hvert fall sammen finne gode løsninger.

Masud Gharahkhani hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [13:01:52]: Replikordskiftet er omme.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [13:02:14]: La meg aller først få lov til å gratulere statsminister Jonas Gahr Støre både med valget og med videre regjeringsansvar. Jeg vil ønske regjeringen lykke til. KrF vil være et konstruktivt opposisjonsparti, samtidig som vi kjemper for mest mulig gjennomslag for den politikken vi har gått til valg på.

I en urolig tid er det et gledelig bakteppe for denne debatten at partene i krigen i Gaza nå ser ut til å komme nærmere en fred. Det er en skjør fred, men det gir håp. Samtidig vil den alvorlige sikkerhetssituasjonen, med krig i Europa og en aggressiv nabo i øst, prege også denne perioden. Den siste tidens krenkinger av norsk luftrom og droneaktivitet understreker bare dette. Norge må fortsette styrkingen av forsvar og beredskap, og vi må også fortsette å støtte Ukrainas befolkning militært, politisk og humanitært.

KrF mener det er noen grunnleggende nasjonale utfordringer som krever handling i denne perioden – ikke flere utvalg og kommisjoner, ikke flere rapporter, men politisk vilje og gjennomføring, for det haster.

For det første: Fødselstallene stuper. Det er 45 000 færre barn mellom 0 og 9 år i dag enn i 2017, men det hadde ikke trengt å være slik. Valget om å få barn er dypt personlig. Nordmenn vil ha barn, flere enn det de får. For mange er det nettopp økonomien som står i veien. Det mangler ikke på ledende politikere som har oppfordret folk til å få flere barn, men det er ikke avisutspill familiene trenger. De trenger politisk handling.

KrF har sett til land som faktisk har lyktes. Derfor foreslår vi en ordning med skattelette per barn – 50 000 kr i skattefradrag for hvert av de to første barna og 100 000 kr for barn nummer tre og oppover. En familie med tre barn vil da få 200 000 i fradrag, og det vil utgjøre en stor forskjell og skape mer rom i en presset familieøkonomi.

Vi må endre et system som i dag belønner det å vente med å få barn. Det er ikke rart at mange utsetter det, når forskjellen mellom dem som starter tidlig og dem

som venter, kan være mer enn 650 000 kr. KrF sier at alle som får barn, skal få foreldrepenger, og minstenivået skal være 3 G – omtrent 400 000 kr, fire ganger mer enn det er i dag. KrF vil også fjerne dagens rigide tredeling av foreldrepermisjonen. Der venstresiden i norsk politikk vil detaljstyre familiene, vil KrF la foreldrene bestemme selv og gi familiene mer valgfrihet og fleksibilitet i hverdagen.

Den andre utfordringen er det demografiske skiftet vi står midt oppe i. Mest sannsynlig vil vi i løpet av denne stortingsperioden få et Norge der det er flere innbyggere over 65 år enn det er barn og unge under 20 år. Det har aldri skjedd før. Mange av kommunene våre står allerede på kanten av en omsorgskrise. Vi har for få sykehjemsplasser, for få tilrettelagte boliger og for lite personell. Det haster med en nasjonal satsing. Vi må bygge flere sykehjemsplasser, vi må sørge for trygge, tilrettelagte boliger, og vi må sikre nok kvalifiserte folk i omsorgstjenesten. Det handler om mennesker. Det handler om at eldre skal kunne bo godt og trygt, enten det er hjemme, i en tilpasset leilighet eller på et sykehjem. Det handler om at noen av våre aller mest sårbare skal få slippe å bli kasteballer i systemet.

Den tredje utfordringen handler om skolen, læringen og resultater som peker helt feil vei. Siden 1990-tallet har de andre partiene brukt milliarder på å gjøre grunnskolen to år lengre, uten at læringen har økt. Tvert imot har resultatene falt til et nordisk bunnivå. Vi må lytte til forskningen, vi må lytte til OECD, og vi må lytte til lærerne selv. Vi må satse på kvalitet, ikke kvantitet. Det betyr å satse mer på lærerne. Derfor foreslår KrF 50 000 kr mer i årslønn til lærerne.

Samtidig vil vi ha bøkene inn i klasserommet igjen og prioriterer 1,5 mrd. kr til flere trykte lærebøker, nettopp for å styrke leseforståelsen og redusere skjermbruken i skolen. Vi vil innføre en førskole for seksåringene med mer frilek, for lek er ingen motsetning til læring, det er en forutsetning for læring. Det bygger glede, sosial trygghet og lærelyst hos de yngste. Vi trenger ikke flere timer, vi trenger mer læring, mer kvalitet og mer tillit.

Den fjerde utfordringen vi vil ta opp, handler om verdiskaping, om at morgendagens verdiskapere må få bedre og mer stabile rammevilkår, slik at de kan skape de arbeidsplassene våre barn og barnebarn skal leve av, slik at vi kan løse de utfordringene samfunnet vårt står overfor, og slik at vi kan sikre velferden for neste generasjoner. Derfor mener KrF at formuesskatten på arbeidende kapital må bort, for å gi gründere, bedriftseiere og familiebedrifter muligheten til å kunne vokse, investere og ansette – bygge landet videre. Det er nettopp dette som har vært grunnlaget og forutsetningen for utviklingen av bygd og by over hele landet vårt, og det er slik vi mener landet skal bygges videre.

Et bredt skatteforlik kan være et riktig skritt i retning av å gi mer stabilitet, mer trygghet og bedre rammebetingelser – trygghet for framtidige investeringer, etter en periode som har vært preget av alt annet. KrF vil bidra til ro og bedre rammebetingelser for næringslivet, men da må det innebære faktisk politisk handling, ikke nye endeløse runder med kommisjoner, utredninger og vurderinger.

I en av sine nyttårstaler sa kong Harald:

«I en tid som ofte vektlegger det utvendige, og hvor alt skal være effektivt og målbart, kan man lett miste av syne det enkelte menneskes selvstendige verdi; - den verdi vi har, nettopp fordi det er mennesker vi er (...)»

Ingenting er viktigere for et samfunn enn det menneskesyn som råder. Derfor må vi heller aldri slutte å løfte fram dette ene enkle, men uendelig store: at hvert menneske er unikt og uendelig verdifullt, uavhengig av alder, kjønn eller egenskaper, uavhengig av hva vi evner å prestere, ja, uavhengig av alt. I den kommende fireårsperioden vil vi møte vanskelige spørsmål, spørsmål som handler om menneskeverd. Skal vi innføre dødshjelp, tillate surrogati eller gi ekstra støtte til foreldre som venter barn med Downs syndrom? Dette er ikke bare etiske spørsmål, det er etiske prøver. Svarene vi gir, vil forme samfunnet mer enn vi aner. La det også være prøven vi består.

Presidenten [13:12:16]: Det blir replikkordskifte.

Kamzy Gunaratnam (A) [13:12:31]: Jeg vil starte med å gratulere representanten som ny parlamentarisk leder for KrF.

Jeg går rett på sak: Jeg lurte på hvordan representanten definerer hva valgfrihet er, og hvordan dette kommer fram i KrFs politikk. Valgfrihet har jo vært et gjentakende stikkord for KrF gjennom hele valgkampen. Representanten snakker om veldig mye fint, og mange av tiltakene høres veldig positive ut ved første øyekast. Vi i Arbeiderpartiet mener at det er den hellige kombinasjonen av barnehetilbud, arbeidsliv – hvordan vi innretter det – foreldrepermisjon og velferdsstaten som sikrer den valgfriheten. Da vil jeg spørre: Gir det mer eller mindre frihet, særlig for kvinner, å være i arbeidslivet?

Ida Lindtveit Røse (KrF) [13:13:23]: Valgfrihet handler om å kunne velge selv. Derfor er jeg opptatt av at kvinner – spesielt når man får barn, men for øvrig når som helst – skal kunne velge hvordan de lever livet sitt. Når man får barn, handler det spesielt om tiden med barnet, den første perioden etter at barnet er født. Veldig mange kvinner opplever faktisk at de har altfor lite tid sammen med barnet, og de velger da ulønnet permisjon. Halvparten av mødrene velger ulønnet permisjon

for å være hjemme litt lenger. Da mener jeg det er politikken, og ikke foreldrene, som må endres. Valgfrihet handler nettopp om å kunne bestemme og velge selv.

Kamzy Gunaratnam (A) [13:14:15]: Det jeg hører, er at selv når begrepet valgfrihet brukes, er det i praksis KrF som definerer hva som skal være et lettere valg å ta.

I Oslo styrte Arbeiderpartiet i åtte år. Da fikk vi på plass mange barnehageplasser og lettere tilgang på barnehager. Barnehagesatsingen var historisk. Resultatet var at bruken av kontantstøtte automatisk dalte i en rekke bydeler. I en del bydeler hvor jeg har bodd eller vokst opp, gikk det ned med 50 og 60 pst. Vi bygget ut barnehageplasser, og bruken av kontantstøtten gikk rett ned. Er ikke dette et bevis på at satsing på barnehageplasser og motivasjonen til å bruke barnehageplasser også er en satsing på valgfrihet?

Ida Lindtveit Røse (KrF) [13:15:00]: KrF er opptatt av å ha gode barnehager, styrke dem, og gi foreldre mulighet til å ha barna sine der. Jeg vet at KrFs familiepolitikk er noe som provoserer Arbeiderpartiet, og det er nettopp fordi det er et kinderegg av deler Arbeiderpartiet ikke liker. Folk får beholde mer av pengene sine selv, staten mister kontroll over familiene, og familiene får økt valgfrihet. Det er å sette familiene først, og det er nettopp det KrF har gått til valg på. Det er jeg stolt over.

Kamzy Gunaratnam (A) [13:15:35]: Representanten Ida Lindtveit Røse sa at hvert menneske er unikt og uendelig verdifullt. Det mener også Arbeiderpartiet. Vi mener det uansett om man er mann eller kvinne, uansett om man vil være lenger hjemme med barna, eller om man ønsker å komme seg ut i arbeidslivet, noe de absolutt fleste kvinner velger å gjøre. Derfor er det fortsatt vanskelig å forstå om representanten forklarer om det er faktisk, reell valgfrihet hun kjemper for, eller om det er en valgfrihet KrF definerer retningen på.

Vi har sett et Norge som har utviklet seg i tråd med et arbeidsliv som har gjort at kvinner ønsker å jobbe. Vi ser at lønn og det å leve av egen inntekt er det som skaper reell frihet. Vi har sett en høyreregjering som reverserte det de dro tilbake av foreldrepermisjon, og vi ser fortsatt at vår politikk skaper mest mulig frihet for enkeltmennesket. Er det ikke noe representanten ønsker å gjøre om på i KrFs politikk?

Ida Lindtveit Røse (KrF) [13:16:33]: Når det gjelder KrFs familiepolitikk, er jeg utrolig stolt av den og ønsker ikke å endre et ord. Det er nettopp fordi vi vil sikre familiene valgfrihet. Det handler om at hvis man ønsker at barnet skal begynne i barnehage som ettåring, skal det være en barnehageplass tilgjengelig for det. Det er noe denne regjeringen ikke har sørget for. Hvis man

ønsker å være hjemme litt lenger, skal man også ha mulighet til det. Jeg mener det er et paradoks at etter man innførte den rigide tredelingen, tar halvparten av mødre ut ulønnet permisjon fordi de ønsker å være litt lenger hjemme. Det er ikke likestilling; det er tvert imot en likestillingsfelle.

Rikard Spets (FrP) [13:17:35]: La meg først få lov til å gratulere Røse og KrF med valgresultatet. Jeg tror det var veldig lurt og taktisk klokt å gå ut med en garanti om borgerlig regjering hvis det ble borgerlig flertall, å fjerne seg fra person og fokusere på politikk. Det tror jeg var veldig lurt. Det burde kanskje flere ha gjort.

Når vi snakker om politikk: Vi opplevde i vår at KrF vinglet lite grann. De var først imot elektrifisering av Melkøya, så var de for, og så var de imot igjen og stemte imot – og det er bra. Det gjør at jeg ønsker å forsikre meg om – eller Fremskrittspartiet ønsker å forsikre seg om – at KrF fremdeles mener det er en dårlig idé å elektrifisere sokkelen med kraft fra land. Følgelig lurar jeg på om de i forlengelsen av det ønsker å støtte Fremskrittspartiets forslag om stans i elektrifiseringen av sokkelen. Det er en rekke forslag, nr. 1–4.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [13:18:42]: Jeg vil gjengjelde gratulasjonen fra Fremskrittspartiet med et godt valg. Ikke minst har vi på ikke-sosialistisk side lang tradisjon for å kunne både samarbeide godt og finne fram til gode løsninger i fellesskap. Det opplever jeg at vi også skal få til framover.

Når det gjelder elektrifisering, har vi vært tydelig på det. Vi er imot elektrifisering av prosjekter med kraft fra land, nettopp fordi industrien vår trenger kraft, folk trenger kraft, og da skal det ikke brukes på prosjekter som er dyre, og som også gir en tvilsom klimateffekt i andre enden.

Når det gjelder de forslag vi skal behandle i Stortinget i tiden framover, skal det opp til behandling i vår gruppe, men FrP skal være klar over at vi har et tydelig landsmøte, som også har gitt tydelig signal om hvor vi står når det gjelder elektrifisering av Melkøya og nye prosjekter.

Marian Hussein (SV) [13:19:57]: Jeg kan være enig med representanten i at hvert menneske er unikt og verdifullt. Samtidig har det vært vanskelig å vite hvilken verdi enkelte mennesker har hatt de to siste årene, slik KrFs leder har uttalt seg om en av de største krisene som definerer vår tid – folkemordet i Gaza, hvor 18 000 barn er drept. Noen av dem er brent i hjel. Stadig vekker vi et KrF som ikke klarer å si hva de egentlig mener, så jeg lurar på: Hvordan forsvarer man tausheten som har vært, og hvordan vil man svare de palestinske

mødrene som har mistet sine barn, på hvorfor KrF har vært tause?

Ida Lindtveit Røse (KrF) [13:21:06]: Ingen kan se på de sivile lidelsene som har vært på Gazastripen, uten å bli veldig, veldig sterkt berørt av det. Kristelig Folkeparti har ikke vært taust. Tvert imot har vi vært veldig tydelige, også i vår kritikk hva gjelder at nødhjelp ikke slapp inn på Gazastripen. Krigen i Gaza begynte med et angrep for to år siden, den 7. oktober. Det sitter fortsatt gisler fanget i Gaza. Nå ser vi tendenser til en fredsløsning, at gisler slippes fri, og det er ingenting vi heller kan ønske, håpe på eller jobbe for enn fred på Gazastripen.

Marian Hussein (SV) [13:22:00]: Dagens situasjon, med våpenhvilen og bildene av gisler fra begge sider som løslates, gir et pust, men det må ikke bli et punktum for verken fred eller et vendepunkt i situasjonen til palestinerne. Mange menneskerettighetsorganisasjoner, også israelske, har omtalt det som har skjedd i Gaza de siste to årene, som et folkemord. Vi har aldri registrert at KrF har kritisert Israel når regjeringsmedlemmer fra Israel faktisk har omtalt at de ønsker å fordrive palestinerne fra Gaza, og når vi ikke har evnet å stå opp for palestinerne menneskerettigheter. Den tausheten er det ikke bare SV som har registrert. Det har vært ganske mange, også KrF-medlemmer, som har kritisert KrF for det. Jeg håper at det blir et tydeligere KrF framover – for alles menneskeverd.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [13:23:10]: KrF er opptatt av fred i Midtøsten. Vi er opptatt av en varig, langsiktig fred i Midtøsten. Da er det gledelig å se det vi ser nå, med gisler som settes fri og et håp om en slik fred. Det er viktig hvordan den freden kommer. Vi har også vært opptatt av Hamas' rolle, og at nærmest ingen har tatt tak i å presse Hamas for å komme til en fredsløsning. Det har vært vårt viktige perspektiv, i tillegg til at man må få satt gislene fri for å sikre nettopp den varige freden.

Vi er på Norges linje når det gjelder hva man definerer dette som, for det å definere noe som et folkemord er en rettslig prosess, og det har vi veldig stor respekt for. Vi hadde håpet at også flere hadde hatt det.

Kjersti Toppe (Sp) [13:24:27]: Først vil eg gratulera representanten med valet som parlamentarisk leiar, og ikkje minst som medlem i helse- og omsorgskomiteen. Eg gleder meg til samarbeidet.

Styring av sjukehus vil nok verta ei stor sak framover, og da helseføretaksmodellen vart vedtatt, uttalte KrFs daverande stortingsrepresentant, Are Næss, følgjande i stortingsdebatten 6. juni 2001:

«[D]et er bemerkelsesverdig at jo mindre peiling Arbeiderpartiets helseministere har på helsevesenet, desto større reformer dukker de opp med.»

Næss sa òg at kampen mot føretaka er kampen om sjela til helsevesenet, og han sa at det i språket til helsevesenet er pasienten i sentrum, men i språket til føretaka er det økonomisjefen i sentrum. Dette er veldig godt sagt. Spørsmålet mitt til KrF er om dei er like mykje imot føretakssystemet i dag som dei var da føretaksmodellen vart innført.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [13:25:32]: Jeg kan ikke love representanten Toppe at jeg fulgte debatten i 2001 i denne sal veldig nøye, men det var nå godt sagt. Det er kritisk når vi har flere direktører enn intensivplasser i norsk helsevesen, og det er åpenbart at det må gjøres noe med styringen av norske sykehus. Vi har vært kritisk til de regionale helseforetakene, og så har vi vært tydelige på at det må utredes en løsning, for skal vi endre på sykehusstrukturen, må vi ha et godt faglig belegg, og vi må være sikre på hvordan vi skal endre det til det bedre. Jeg er helt sikker på at vi får gode diskusjoner rundt de regionale helseforetakene og en mulig endring av det i perioden som kommer. Jeg gleder meg og ser fram til et godt samarbeid i helsekomiteen.

Presidenten [13:26:20]: Replikordskiftet er omme.

Guri Melby (V) [13:26:40]: Selv om valget i år ikke gikk slik verken jeg eller Venstre hadde håpet på, vil jeg likevel si at vi er overbevist om at dette stortinget trenger et parti som står støtt i det liberale sentrum, et parti som står opp mot de ytterliggående, som kjemper mot autoritære strømninger, og som tror på frihet, kunnskap og fellesskap samtidig.

Trontalen i år bekreftet min fremste bekymring for fire nye år med en Arbeiderparti-regjering, nemlig at de ikke ville være ambisiøse nok eller modige nok til å gjøre de store endringene landet vårt trenger. De har ingen visjoner for landets framtid og heller ikke mot til å gjøre det som trengs for å ruste oss for framtiden. I en verden som endrer seg i høyt tempo, bruker de milliarder på å stå bom stille, og det gir ikke trygghet for framtiden.

Venstre vil de kommende fire årene derfor være en tydelig opposisjon til regjeringen, men i motsetning til resten av Stortinget vil vår kritikk ha utgangspunkt i en liberal ideologi, samtidig som vi vil ta ansvar og være med på å levere løsninger som faktisk fungerer. Vi skal videreføre en vilje til kompromiss når det er nødvendig. Vi har inngått forlik om rusreform, om klimamål, om forsvar og støtte til Ukraina – ikke fordi det var lett, men fordi det var riktig. Det er slik ansvarlig politikk ser ut.

Når jeg reiser rundt i Norge og møter mennesker fra alle bakgrunner og samfunnslag, møter jeg folk som job-

ber hardt, folk som elsker familien sin, folk som engasjerer seg, folk som bruker tid på å hjelpe andre, og som bidrar i samfunnet. Det gjør meg stolt av Norge, og det gir meg håp for framtiden.

Det er ingen tvil om at det er mye i dette landet som må fikses: helsekøer, for dårlige skoler, bedrifter som sliter, forurensning i fjordene våre, kriminalitet, ulikhet som begrenser mulighetene for unge mennesker, boligkrise, naturkrise, klimakrise og levekostnadskrise. Samtidig må vi ikke glemme de mange styrkene Norge har å by på. Vi har de mest teknologitunge bedriftene i verden. Vi har små forskjeller. Vi har høy tillit. Vi har gode og gratis universiteter. Vi har fantastiske skoger og fjorder. Vi har nydelige fjell og de vakreste stedene man kan tenke seg. Vi har midnattssol om sommeren og nordlys om vinteren. Vi har livlige byer og gode bygder. Vi har en rik kulturarv, fra vikingtid til moderne kunst og musikk. Vi har Erling Braut Haaland og Jon Fosse, og vi har barnetog på 17. mai og en stolthet over hvem vi er, som er sunn – ikke innadvendt, men tolerant.

Framfor alt ligger vår styrke i våre felles liberale verdier. Vi er en nasjon som tror på toleranse, på anstendighet og respekt for både individuell frihet og rettsstatsprinsipper. Det er vårt Norge.

Vi tror også på den norske skaperkraften og på verdiene som har bygget dette landet: toleranse, samarbeid og tillit. Vi tror på den norske mann og kvinne og deres evne til å skape, til å løse problemer og til å ta vare på hverandre. Når vi ser at utenforskapet øker, når bedrifter går over ende, når folk mister troen på framtiden, da er det ikke nordmenn som har sviktet – det er politiken. Det er myndighetene, det er en regjering som har valgt feil, og som har valgt bort folk.

I de tidene vi har foran oss, må vi tørre å møte virkeligheten sånn som den er. Vi må snakke med folk, ikke bare til dem. Vi må lytte til folks problemer, og vi må ta dem på alvor, også når vi ikke er enig i de løsningene de foreslår. At vi avfeier en løsning, må aldri bety at vi avfeier problemet. Liberalisme i praksis handler om å være på lag med den lille mann mot systemet. Det handler om å se enkeltmennesket og om å forstå at frustrasjonen mot tungroddede systemer ofte har rot i noe som er reelt, og så må vi gjøre noe med det – ikke ved å komme med tomme løfter, men med politikk som faktisk utgjør en forskjell.

Venstre mener vi framover er nødt til å se næringspolitikk og klimapolitikk som to sider av samme sak. Vi tror på at det går an å kutte utslipp og samtidig skape arbeidsplasser. Vi tror på at det grønne skiftet ikke bare er en kostnad, men en mulighet, og vi tror på at næringslivet må være en medspiller og ikke en motstander. Klimapolitikken i Norge har vært preget av for mye sløsing – ikke fordi vi har gjort for mye, men fordi vi har

gjort for lite, og vi har gjort det dyrt. Vi vil kutte utslipp, men vi vil gjøre det smart. Vi vil belønne grønn omstilling, og vi vil gjøre det dyrere å forurense. Vi vil skape nye arbeidsplasser og ikke bygge ned naturen.

Det er fullt mulig å føre en grønn politikk som er økonomisk fornuftig. Venstre er det partiet som bruker minst oljepenger i våre alternative budsjetter, og som kutter mest utslipp innen 2030. Dette er ikke bare politikk, dette er regnestykker med to streker under svaret.

Likevel har vi i denne valgkampen sett hvordan enkle fortellinger kan overskygge fakta. Fremskrittspartiet har lyktes med å framstille klimapolitikken som sløsing, til tross for at de selv kutter minst utslipp og bruker mest penger. Det er ikke for mye klimapolitikk som er problemet, det er for dyr og dårlig klimapolitikk. Vi må vise at det går an å slutte med både sløsing og forurensning. Det er mulig å kutte utslipp og samtidig skape verdier i dette fantastiske landet.

Vi må bygge landet på kunnskap. Skolen er vår viktigste arena for frihet og for fellesskap. Venstre vil gi lærere faglig frihet og ressurser, slik at de kan gi elevene både trygghet, trivsel og kunnskap. Vi vil ha en skole som ser hele barnet, og som gir alle muligheten til å lykkes. Vi vil styrke lærernes rolle. Vi vil redusere detaljstyring, og vi vil gi mer tid til undervisning. Vi vil investere i tidlig innsats, i spesialpedagogikk og i skolebygg som fremmer trivsel og læring, for vi vet at en god skole er nøkkelen til et godt samfunn.

Hvis vi skal forandre Norge til det bedre, må vi også gjøre vårt for å forandre verden til det bedre. Mange av truslene mot tryggheten vår for fremtiden er internasjonale trusler som ikke ser noen landegrenser: fra Putins Russland til klimaendringer, og fra internasjonale kriminelle gjenger til utenlandske konflikter som forårsaker kaos rundt om i verden, og som skaper flyktningkriser som også påvirker oss i Norge. Norge må stå sammen med våre allierte, stå som en kraft for det gode, som vi stolt har gjort i solidaritet med Ukraina mens de motstår Putins brutale krigsmaskin. Uansett hva Donald Trump gjør videre, må Norges støtte til Ukraina aldri vakle. Vi må fortsette å forsvare våre ukrainske venner, forsvare vårt kontinent og forsvare de grunnleggende verdiene demokrati, frihet, menneskerettigheter og rettsstatsprinsipper.

Vi må styrke forholdet vårt til Europa, og i en tid da nasjonalismen vokser og allianser svekkes, må Norge stå støtt i verdifellesskapet med våre allierte. Venstre vil ta Norge inn i EU. Vi vil sikre at vi er et land som satser på bistand, som styrker Forsvaret, og som bygger internasjonalt samarbeid. Vi har sett hva som får skje når autoritære krefter får vokse. Vi ser det i Ukraina, vi ser det i USA, og vi ser det i Europa. Vi vil ikke være et parti som tier når menneskerettigheter brytes, vi vil ikke være et

parti som snur ryggen til Gaza, til Ukraina eller til dem som kjemper for frihet i Iran. Vi vil være et parti som står opp også når det er snakk om folk som ikke er i mediebildet.

Venstre er ikke et parti som har som formål å dyrke motsetninger. Vi ønsker å vise at det går an å kombinere flere hensyn samtidig, at man ikke må velge mellom miljø eller næring, mellom frihet eller fellesskap, eller mellom trygghet eller utvikling. Vi har troen på at det går an å få til begge deler, vi tror på politikken som gjør det mulig, og vi vil ikke akseptere at folk må velge mellom disse ytterpunktene. Vi vil være et alternativ, et sosialliberalt sentrum, som bygger bro mellom mennesker og mellom ideer.

Vi vil ikke være et parti som bare responderer på problemer, vi vil være et parti som løser dem. Der populistene peker på syndebukker, vil vi peke på løsninger. Der andre dyrker frykt, vil vi dyrke håp. Vi vil ikke være et parti som lover alt til alle. Vi vil være et parti som lover det vi kan holde, og som holder det vi lover. Vi vil ikke være et parti som snakker komplisert om enkle ting. Vi vil være et parti som snakker enkelt om kompliserte ting, for det er det folk fortjener, og det er det demokratiet vårt trenger.

Venstre har en lang historie. Vi har vært med på å bygge det moderne Norge. Vi har kjempet for folkestyre, for likestilling, for like muligheter, for miljø, for utdanning og for internasjonalt samarbeid. Vi har vært kompromissløse på verdier og pragmatiske i løsningene, og det er det liberalismen handler om: hva slags land vi er, og hva slags land vi ønsker å bli. Vi har gjort det fordi vi har tro på Norge, vi tror på folk, og vi tror på fremtiden. Det skal vi fortsette med.

Jeg fremmer herved også Venstres forslag.

Presidenten [13:36:33]: Representanten Guri Melby har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Elise Waagen (A) [13:36:45]: Velferdsstaten er ikke bare et system vi høster fra; det er også et fellesskap vi bygger hver eneste dag. Et sterkt sikkerhetsnett med god helsehjelp når man trenger det, og et utdannings-system som bygger en framtid, står på skuldrene av et organisert arbeidsliv. Likevel går Venstre gjentatte ganger til angrep på det organiserte arbeidslivet. I talen sin nå kunne vi høre representanten ta opp noe av det fine med Norge – høye fjell, dype daler og tog på 17. mai – men kanskje noe av det norske vi har, er jo den norske modellen. Det er påtakelig at Venstre gjentatte ganger går til angrep på arbeidsmiljøloven, at man vil halvere fagforeningsfradraget, eller at man sier at man vil anerkjenne det uorganiserte arbeidslivet. Da lurer jeg på: Mener Venstre at et organisert arbeidsliv er et

konkurransefortrinn for Norge? Hvis ja, hva vil de gjøre for å styrke det?

Guri Melby (V) [13:37:50]: Venstre støtter helhjertert opp om den norske modellen. At arbeidsfolk har et sted der de kan få sagt sine meninger, og at folk organiserer seg, er med på å gjøre arbeidslivet vårt bedre, det er med på å gjøre bedriftene våre bedre, og det gjør at vi har et demokrati der mange kommer til orde.

Jeg må si at jeg reagerer når representanten kaller det å ha et annet syn på hva det er riktig at står i arbeidsmiljøloven, for et angrep på arbeidsmiljøloven. Vi har ment at lovverket vi har, på mange områder er utdatert, at det ikke er tilpasset dagens arbeidsliv. Vi har et regelverk som f.eks. ikke er tilpasset det at folk i større grad har hjemmekontor, i stedet for fysisk å reise på jobben. Det betyr at mange av dem som jobber hjemme, ikke har den samme beskyttelsen mot skader som dem som er fysisk til stede på et kontor. Det å oppdatere en arbeidsmiljølov i forhold til dagens regler og dagens arbeidsliv, er ikke et angrep; det er tvert imot en måte å ta vare på den gode arbeidsmiljøloven vi har, på.

Elise Waagen (A) [13:38:54]: Én ting er å si at man heier på et organisert arbeidsliv, noe annet er hva man faktisk prioriterer, og hva man viser gjennom enten et budsjett eller det man legger til rette for. Jeg tror at når Venstre i dag har lagt fram forslag om at man må styrke de grunnleggende ferdighetene i skolen, kommer de med konkrete tiltak for det fordi de mener det. Når de fremmer forslag for å styrke forskning, mener de det. Jeg har aldri sett et forslag fra Venstre der man foreslår aktive tiltak for å styrke det organiserte arbeidslivet. Det er langt fra ord til handling.

Nå har vi fått tall som viser at organisasjonsgraden i arbeidslivet går opp fordi vi har valgt å øke fagforeningsfradraget. Det er politikk som virker. Da lurer jeg på: Vil Venstre faktisk legge handling bak ordene? Vil de være med og støtte tiltak som å heve og øke fagforeningsfradraget?

Guri Melby (V) [13:39:52]: Når det gjelder størrelsen på fagforeningsfradraget, er det noe man vurderer fra budsjett til budsjett. Venstre har ikke lagt inn noen endringer i det siden vi hadde makt og satt i regjering, og vi har heller ikke noen planer om å gjøre det.

Jeg mener at det finnes mange måter å beskytte arbeidstakere på og kanskje flere måter enn dem Arbeiderpartiet gjør i sine budsjetter og i sin politikk. Noe av det som er et viktig skille mellom Arbeiderpartiet og Venstre, er f.eks. skole- og barnehagepolitikk, som representanten selv tok opp. Der har vi tatt til orde for å øke bemanningen i barnehagene og sikre at de som faktisk går på jobb hver eneste dag, har nok ressurser til å få

gjort jobben sin. Jeg tror at det er minst like viktig for dem som jobber i viktige yrker, som størrelsen på fagforeningsfradraget. Det handler også om at de opplever en respekt for den jobben de gjør. Arbeiderpartiet har gang etter gang latt være å bruke muligheten til å styrke bemanningen i viktige tjenester som barnehage og skole. Det mener jeg er en stor mangel i denne regjeringens politikk.

Elise Waagen (A) [13:40:54]: Dette er direkte feil. Arbeiderpartiet, sammen med våre budsjettpartnere, har vist at vi nettopp gjør konkrete tiltak for å styrke bemanningen i barnehagen. Det er konkrete bevilgninger til kommunene, som vi har en forventning om at de følger opp, en styrket veileder med krav om bemanning, og ikke minst penger til toppet bemanning, som kom på plass i år. Dette gjør vi i tillegg til at vi har tiltak for å styrke det organiserte arbeidslivet, fordi det er nettopp disse fagforeningene som målbærer behovet som fins på gulvet ute i barnehagene og på alle arbeidsplasser hver eneste dag. Derfor er det så viktig med et organisert arbeidsliv – det er de viktige stemmene for endring.

Jeg har ennå ikke fått et svar: Hva er det egentlig Venstre mener skal til for å ha et organisert arbeidsliv? Hvordan skal vi bevare den norske modellen, hvis man ikke har konkrete tiltak for å gjøre det?

Guri Melby (V) [13:41:46]: Jeg er veldig usikker på hvem Arbeiderpartiet lytter til, men jeg vet ikke om Arbeiderpartiet har registrert at det er et barnehageopprør som har pågått veldig lenge. Både foreldre og ansatte er i et stort opprør fordi det er lav bemanning. Det er et kommuneopprør fordi kommuneøkonomien ikke har vært så svak på flere tiår som den er nå. Alt dette går ut over hverdagen til dem som jobber hver eneste dag for å levere velferd i landet vårt. Jeg er helt overbevist om at det er viktigere for dem som jobber der, enn størrelsen på fagforeningsfradraget.

Når det gjelder trepartssamarbeidet og samarbeid med fagforeninger i dette landet, er det noe jeg har stor respekt for, og som jeg mener er viktig for at samfunnet vårt skal fungere. Det som er Venstres politikk, er at vi skal lytte til alle, ikke bare noen få. Det er et bærende prinsipp i måten vi ønsker å styre Norge på.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:42:45]: Representanten snakket mye om internasjonal trygghet i sitt innlegg. Det er viktig, og det er bra, men vi har også en situasjon her i landet hvor vi har mistet trygghet. Vi har fått en alvorlig utvikling som har gått i gal retning, spesielt når vi tenker på ungdomskriminalitet. Partiet Venstre har i mange år advart mot f.eks. FrP når vi har hatt diskusjonen om svenske tilstander og ungdoms-

kriminalitet. Det er et parti som gang på gang har gått imot innstrammingstiltak og ment at vi ikke står overfor en trussel. Vi har hatt representanter som Abid Raja, som har sagt at han er mer redd for Sylvi-tilstander enn for svenske tilstander.

Da er mitt spørsmål: Er Venstre enig i at vi trenger strengere tiltak for å håndtere den situasjonen vi nå står oppi?

Guri Melby (V) [13:43:50]: Representanten har kanskje lagt merke til at vi ved møtestart i dag fremmet et representantforslag nettopp for å forebygge og bekjempe den økende ungdomskriminaliteten, som vi ser på som veldig bekymringsfull. Når representanten viser til strengere tiltak, er jeg litt usikker på hva han egentlig mener, for spørsmålet er jo: Hva er det som er effektivt i møte med økende ungdomskriminalitet?

Jeg tror det er viktig at vi ser på hva land rundt oss har gjort, og hva som ikke fungerer. Det kun å ta til orde for strengere straffer og senket kriminell lavalder, som vi ser andre land rundt oss har gjort, f.eks. Storbritannia og USA, har vist seg ikke å være en veldig effektiv politikk. Det å satse på tydelige tiltak rettet mot dem som begår kriminalitet – Venstre var bl.a. de første til å foreslå én-til-én-tiltak mot yngre lovbrøyttere i denne sal – men også samtidig å satse på forebygging mener vi er rett medisin, og vi mener det er riktig at vi handler nå.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [13:44:52]: Jeg har registrert at Venstre-representanten Abid Raja har vært ute i mediene og snakket mye om strengere tiltak, men det er vanskelig å se igjen dette i Venstres forslag. Jeg har gått gjennom Venstres forslag som ble fremmet i dag, og der snakkes det egentlig utelukkende om sårbare barn og veldig lite om hvordan man beskytter samfunnet mot kriminalitet.

Etter at vi i 2014 vedtok ungdomsstraff og ungdomsoppfølging, som er en mye mildere straffereaksjon enn det vi hadde, snudde kriminalitetsutfordringen og gikk fra en nedadgående trend over mange år til å gå oppover igjen hvert år etter 2015 – da vi innførte denne milde tilnærmingen til kriminelle ungdommer. Da vil jeg jo tenke at det er på tide å se om det er en sammenheng.

Spørsmålet til Venstres representant er: Mener Venstre at det utelukkende er tilfeldig at kriminalitetsstatistikken snudde og det ble mer ungdomskriminalitet fra året etter at vi innførte ungdomsstraff og ungdomsoppfølging?

Guri Melby (V) [13:45:58]: Nå har vi levert et representantforslag som skal behandles her på Stortinget, det skal gjennom behandling i komiteen, og jeg ser fram til at vi kan sette oss ned og diskutere hva som er

den beste politikken for å greie å gjøre noe med et alvorlig samfunnsproblem. Vi har flere ganger tatt til orde for at vi ønsker et bredt forlik. Senest i forrige uke tok min medrepresentant Abid Raja til orde for nettopp det. Man utfordret regjeringen til å ta initiativ til den type forlik, fordi det er viktig at vi er villig til å snu alle steiner. Vi kan godt innrømme at det kan være ting vi har tatt feil om før. Det håper jeg også FrP er villig til å gjøre, og at alle partier er villig til å gjøre det.

Den utviklingen vi ser nå, er veldig skremmende, og hvis vi ikke gjør noe med det, risikerer vi at det bærer veldig feil av sted. Jeg håper dette er en sak der partiene på Stortinget er villig til å sette seg ned og diskutere på tvers av partigrenser for å finne løsninger som står seg over tid, og som faktisk løser problemene.

Sunniva Holmås Eidsvoll (SV) [13:47:08]: I valgkampen var Venstres slagord: «Tenk nytt om skolen. Alle skal lære å lese, skrive og regne.» Kritiske røster stilte spørsmål ved hva som var nytt med det, men jeg har ikke tenkt å fokusere på det nå.

Venstre har i sitt program en kritikk av mye i norsk skole som SV er helt enig i, så jeg vil gjerne invitere til samarbeid. Både SV og Venstre vil gi mer tid og frihet til lærerne. Både SV og Venstre er bekymret over at skolen i dag gjør altfor mange elever demotiverte. Her kan vi få til noe.

Når Venstre vanligvis er med og styrer, er de avhengig av Høyre og Fremskrittspartiet, enten i regjering eller i byråd, som i Oslo, men med situasjonen i Stortinget nå har Venstre mulighet til å tenke nytt om skole for å få gjennomslag. La meg ta tre eksempler: Både Venstre og SV vil ha mer lekbasert læring i grunnskolen, vi vil gi praktiske og estetiske fag en sterkere plass i grunnskolen, og vi vil tilrettelegge for mer fysisk aktivitet i grunnskolen. Er Venstre med på mer samarbeid for å få en mer motiverende skole?

Guri Melby (V) [13:48:08]: Jeg er veldig positiv til alle som inviterer til samarbeid for å få til noe som betyr noe i folks hverdag. Noe av det jeg er mest bekymret for i dagens samfunn, er at stadig flere elever ikke møter på skolen. Stadig flere elever har ikke de helt grunnleggende ferdighetene på plass, sånn som å lese, skrive og regne. Det er en utvikling vi er nødt til å ta på alvor, og jeg er veldig glad for at SV også ønsker å gjøre noe med det.

Jeg har opplevd at de tiltakene våre partier fremmer for å løse dette problemet, ofte er ganske forskjellige. Vi fremmer tiltak som handler om å gi læreren mer tid og om å stille tydelige krav til hvem som kan bli lærer, men samtidig gi dem stor tillit og stor frihet. Der vi ønsker å øke lærerens ressurser til å være kontaktlærer, f.eks., mener jeg at SV går mer i retning av det Arbeiderparti-regje-

ringen gjør, med en detaljstyring av læreren, noe som ligner mer på en mistillitsreform enn en tillitsreform. Hvis vi kan finne sammen om mer tid, mer ressurser og mer tillit til lærerne, tror jeg nok vi skal greie å bli enige.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [13:49:20]: Senterpartiet ser med stor bekymring på den utviklingen som nå skjer knyttet til ungdomskriminalitet. I Debatten på NRK 7. oktober sa nestleder i Venstre, Abid Raja, følgende:

Vi må anerkjenne at vi står overfor en helt ny virkelighet i Norge. Vi må anerkjenne at vi har havnet virkelig bakpå. Vi som samfunn har sviktet når 13-åringer blir rekruttert inn i kriminelle nettverk.

Når politiet peker spesifikt på narkotika som en tydelig driver bak den organiserte kriminaliteten, som kynisk rekrutterer barn og ungdommer til kriminalitet, hvorfor vil Venstre frata politiet virkemidler i kampen mot narkotika?

Guri Melby (V) [13:49:59]: Det er en veldig bekymringsfull samfunnsutvikling vi står overfor. Det er ingen tvil om at kjernen i det hele handler om de kriminelle gjengene, som både rekrutterer ungdommene som begår denne kriminaliteten, og utgjør en trussel mot hele samfunnet. Vår politikk på dette området har handlet om å strupe gjengenes tilgang på økonomiske ressurser gjennom å gjøre endringer i narkotikapolitikken som bidrar til nettopp det.

Jeg må jo bare si at Senterpartiet er i dag en representant for de partiene som har hatt gjennomslag for sin ruspolitikk i flere tiår. Partiet har også sittet med justisministeren i tre og et halvt av de siste fire årene. Dette er et problem som har eskalert på deres vakt, uten at de har greid å gjøre noe med det. Jeg mener det er på tide at de partiene som forsvarer dagens politikk, faktisk går i seg selv og ser hva som har feilet, i stedet for å angripe oss som faktisk har stått for en alternativ linje.

Presidenten [13:50:35]: Replikordskiftet er avsluttet.

Statsråd Jan Christian Vestre [13:51:11]: Det er snart 25 år siden de siste store reformene som gjorde sykehusene våre statlige, og som innførte fastlegeordningen, og nå er det igjen tid for å reformere vår felles helse- og omsorgstjeneste. Vi går nå inn i en epoke med store endringer, og regjeringen inviterer til bredt samarbeid.

Norge har blant verdens beste helsetjenester, og vi har flere leger og sykepleiere per innbygger enn mange andre land. The Lancet har uttalt at Norge er på topp fem i verden for tilgang til og kvalitet på helsetjenester. Vi bruker mer penger på helse enn veldig mange andre

land, og det er mulig å bo, leve, bli syk og bli frisk igjen i hele vårt langstrakte land. Det er en kvalitet vi skal ta vare på. For at det fortsatt skal være sånn, må vi ta grep før det er for sent, for vi blir stadig flere eldre, og forventningene i befolkningen endrer seg. Vi har ikke ubegrenset tilgang verken på folk eller på penger, og vi må sørge for at ressursene våre brukes mest mulig effektivt. Vi må rett og slett sikre at vår felles helsetjeneste forblir førstevalget til både pasienter og ansatte.

Derfor skal vi ta grep: Velferdsstaten skal fornyes, forsterkes og forbedres. Vi skal gjennomføre en nødvendig helsereform. Helsereformutvalget har det bredeste mandatet på 25 år. De skal tenke nytt, med et friskt og fordomsfritt blikk, slik at våre pasienter og vårt helsepersonell opplever én sammenhengende helsetjeneste der ingen blir kasteballer. Utvalget skal foreslå nye modeller for organisering, for styring og for finansiering til det beste for folk i landet vårt. Om et år kommer utvalgets anbefalinger, og da får vi et godt kunnskapsgrunnlag for å treffe beslutninger som vil stå seg de neste 25 årene. Regjeringen inviterer til bredt samarbeid på Stortinget. Sammen kan vi gjøre de endringene som er nødvendige.

Regjeringen vil også invitere til samarbeid om en langsiktig og forpliktende helsepersonellplan. Det er helt nødvendig å sikre at Norge har nok fagfolk i årene framover. Vi må tenke langsiktig, utover både en og to stortingsperioder. Da må vi utdanne flere, rekruttere flere og beholde flest mulig av dem vi allerede har. Vi kan ikke bare bemanne oss ut av problemene, vi må også ta i bruk ny tidsbesparende teknologi, fjerne tidstyver og slanke helsebyråkratiet.

Det siste halvannet året har vist at bredt samarbeid fungerer. Gjennom trepartssamarbeidet Ventetidsløftet har vi fått ned ventetidene og helsekøene i norske sykehus til førpandemiske nivåer, men vi er heller ikke her tilfredse. Derfor kommer regjeringen til å presentere nye ambisjoner og nye løsninger for ytterligere å redusere ventetidene norske pasienter opplever. Rask helsehjelp er avgjørende for at folk beholder tilliten til vår felles helsetjeneste. Det samme er tilgang på fastleger. For fire år siden sto vi i en fastlegekrise, og i dag kan vi si at denne krisen nesten er avblåst. Om lag 200 000 flere nordmenn har fått fastlege, og i løpet av det neste året vil vi sannsynligvis komme helt i mål.

Framover skal vi også bygge flere heldøgns omsorgsplasser. Statistisk sentralbyrå anslår et behov for 18 000 nye plasser det neste tiåret, og vi skal bidra til å ruste kommunene til å møte dette behovet. I tillegg vil vi bygge et mangfold av aldersvennlige boliger. Vi vil innføre en høreapparat-garanti der alle som trenger det, er sikret høreapparat innen fire måneder, og vi etablerer en ny tilskuddsordning i Husbanken, der eldre som ønsker å bo hjemme lenger, får mulighet til å gjøre det gjennom

tilskudd til oppgradering og tilpasning av boligen. Dette gir både kvalitet, verdighet og valgfrihet i eldreomsorgen.

La meg til slutt få si noe om det som påvirker alt det vi gjør, nemlig folkehelsen. Vi skal utjevne sosiale, økonomiske og geografiske helseforskjeller. Da må vi også forebygge ungt utenforskap, få ned sykefraværet og legge til rette for at flest mulig kan stå lengst mulig i arbeid, enten helt eller delvis.

I årene som kommer, vil vi gjøre store endringer. Vi er ikke dogmatiske eller bundet til bestemte organisasjonsformer. Vi er pragmatiske og gjør det som virker, og vi skal gjøre det som trengs for at Norge også i framtiden har verdens beste helsetjeneste. Til dette inviterer vi Stortinget til samarbeid.

Presidenten [13:56:13]: Det blir replikkordskifte.

Kristian August Eilertsen (FrP) [13:56:30]: Innlegget bærer preg av nye takter fra statsråden.

Under kommunevalgkampen i 2023 lovet Arbeiderpartiet 1 500 nye sykehjemsplasser, men regjeringen har ikke vært i nærheten av å levere. Til tross for at vi trenger 13 000 nye sykehjemsplasser innen fire år, har regjeringen ikke lagt fram en eneste plan for å få til dette. Samtidig er kommuneøkonomien den verste vi har sett på flere årtier. Konsekvensene av den elendige kommuneøkonomien er at det i kommune etter kommune legges ned sykehjemsplasser og boliger med heldøgns omsorg, framfor at det bygges ut nye plasser. Blant annet i min egen hjemkommune, Harstad, der Arbeiderpartiet har hatt ordføreren siden 2011, står sykehjemsplasser i fare for å bli lagt ned, særlig i distriktet.

Spørsmålet til statsråden er: Kan Stortinget forvente seg en historisk satsing i statsbudsjettet for 2026, eller vil regjeringen fortsette å ignorere de eldste og sykeste blant oss?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:57:23]: Takk for spørsmålet – og gratulerer med valget.

Det er slik at alle som har behov for sykehjemsplass, skal få sykehjemsplass. Det er riktig, som representanten sier, at vi i enkelte kommuner ikke har et tilstrekkelig antall sykehjemsplasser i dag. Dette er et kommunalt ansvar. Den beste måten staten kan legge til rette for at det bygges flere sykehjemsplasser på, er å sikre at vi har en kommuneøkonomi som fungerer, og det er å sikre at vi har tilskuddsordninger som gjør det attraktivt for kommunene å bygge flere sykehjemsplasser.

Denne regjeringen har lovet minst 1 500 nye heldøgns omsorgsplasser i året. Det betyr helt nye boliger, men det kan også bety rehabilitering og oppgradering av eksisterende boliger. Det løftet står vi ved. Framskrivningene fra SSB viser at behovet sannsynligvis vil

være enda større, og det er derfor vi kommer til å legge fram en plan for hvordan vi skal sette kommunene i stand til å bygge et stort nok antall boliger, slik at alle som går alderdommen i møte, kan være trygg på at sykehjemsplassen er der når man trenger den.

Kristian August Eilertsen (FrP) [13:58:27]: Jeg takker statsråden for svaret.

Et annet område regjeringen ikke har levert på, er ventetid og behandlingstid. Helsekøene er fremdeles altfor lange. Det er rekordmange pasienter som blir avvist, og flere venter i skjulte interne køer. Dette faktumet framstiller regjeringen som at den leverer på det såkalte Ventetidsløftet, men i realiteten er det tallmagi.

Hva tenker statsråden om at det på Arbeiderpartiets vakt skjer en amerikanisering av helsevesenet, der folk med helseforsikring og penger kan kjøpe seg ut av køen, mens folk flest må vente og vente på å få hjelp fordi Støre-regjeringen har en aversjon mot å slippe alle gode krefter til?

Statsråd Jan Christian Vestre [13:59:06]: Det er et mål for regjeringen at folk skal få helsehjelp raskere. Derfor lanserte vi Ventetidsløftet i fjor – i et partnerskap med Legeforeningen, Psykologforeningen, Fagforbundet, Sykepleierforbundet, Delta og arbeidsgiverorganisasjonene i både offentlig, ideell og privat sektor.

Det er jo beviselig slik at Ventetidsløftet virker. Det viser offisielle tall fra Folkehelseinstituttet. Ventetidene i august i år var 17 dager kortere enn for ett år siden, de er 15 dager kortere enn for to år siden, og de er to dager kortere enn i 2019, da Fremskrittspartiet satt i regjering. Helsekøene er også redusert med om lag 60 000 pasienter det siste året.

Regjeringen er likevel ikke tilfreds med dette. Ventetidene skal ytterligere ned. Folk skal være helt trygge på at velferdsstaten er den beste forsikringen vi har i Norge. Da trenger vi en sterk offentlig helsetjeneste. Vi er helt åpne for at den kan samarbeide godt med ideelle og private aktører, og derfor kommer de offentlige sykehusene i år til å kjøpe privat behandlingsskapasitet for om lag 18,5 mrd. kr. Vi gjør det som virker.

Erlend Svardal Bøe (H) [14:00:23]: Sykehusene våre står i en alvorlig situasjon. Vi ser helsepersonell som melder om økt belastning, vi ser pasienter som avvises i helsetjenesten, og vi ser nå kutt i flere helsetjenester. På UNN kuttet det i sengeposter på kreftavdelingen, på OUS kuttet det nå i barne- og ungdomspsykiatrien, og Helse Møre og Romsdal må de neste tre årene kutte i budsjettene med nesten en halv milliard kroner. Dette skjer altså over hele landet, og det skjer på Arbeiderpartiets vakt, med dårligere sykehusøkonomi, der en har styrt sykehusene etter innfallsmetoden.

Når jeg hører innlegget fra statsråden, hører jeg en statsråd som snakker om at en inviterer til samarbeid i årene framover. Spørsmålet er hvor den samarbeidsinvasjonen har vært de siste fire årene. Spørsmålet til statsråden er: Er invitasjonen fra statsråden til samarbeid en erkjennelse av at en ikke har lykket med Arbeiderpartiets helsepolitikk, når en ser de alvorlige kuttene som nå gjøres i norske sykehus?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:01:25]: Jeg tar avstand fra denne svartmalingen. Norske sykehus har aldri behandlet flere pasienter enn nå. Vi har i praksis rekordlave ventetider. Vi er inne i en investeringsboom, der det nå åpnes nye sykehus og nye avdelinger, og det tas i bruk nytt, banebrytende medisinsk-teknisk utstyr. Vi har flere leger og flere sykepleiere per pasient enn vi hadde før pandemien.

Arbeiderparti-regjeringen har – alene og da vi samarbeidet i regjering med Senterpartiet – levert historisk sterke sykehusbudsjetter. Tall fra Teknisk beregningsutvalg viser at den reelle veksten i sykehusbudsjettene har vært mange ganger så høy som da Høyre og Fremskrittspartiet styrte, så den virkelighetsfortellingen fra representanten må nok nyanseres noe.

Likevel: Det er omstillingsbehov. Det representanten bl.a. tar opp, med at det er pasienter som opplever å bli kasteballer, at en opplever å bli avvist, er en av grunnene til at vi nå må gjennomføre et nødvendig reformarbeid, der kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten henger bedre sammen. Det er det regjeringen inviterer til samarbeid om.

Ove Trellevik hadde her teke over presidentplassen.

Kathy Lie (SV) [14:02:48]: OUS la i vår ned 20 døgnplasser i DPS, og nå kommer de med store kutt i barne- og ungdomspsykiatrien. Vi står midt oppi en psykisk helsekrise, og det er spesielt sårbare ungdommer som rammes. De ansatte ved BUP er dypt bekymret over dilemmaene de havner i, når de f.eks. må velge mellom en psykotisk gutt med voldsfantasier og en dødssyk anorektiker, som de sier selv.

Helseforetaksmodellen, som Arbeiderpartiet sto i spissen for å innføre, gjør at vi driver helsetjenestene våre som en butikk som skal tjene penger – på tross av folkevalgtes signaler og på tross av fagfolks advarsler. Det burde ikke være noen overraskelse at helse koster penger. Derfor er jeg veldig glad for at helseministeren nå varsler samarbeid rundt en helsereform og en helsepersonellplan.

Det jeg lurer på, er om helseministeren kan garantere at helsereformutvalget leverer forslag som igjen gjør

det mulig å styre spesialisthelsetjenestene etter demokratiske og faglige vurderinger.

Statsråd Jan Christian Vestre [14:03:54]: En av de tingene helsereformutvalget er bedt om å se på, er nettopp hvordan en kan få bedre demokratisk styring av helsesektoren. I mandatet – som er veldig åpent og veldig bredt – har vi ikke bare bedt om alternative forslag, men vi har til og med bedt om at det skal legges fram alternative modeller for både styring, organisering og finansiering. Det viser litt av den pragmatismen regjeringen har i synet på dette.

Det har gått mange år siden staten overtok eierskapet til sykehusene. Det var veldig gode grunner til at staten gjorde det i sin tid. Jeg er glad for at ingen partier i denne sal foreslår å legge sykehusene tilbake til fylkeskommunene, men det har skjedd mye. Utfordringsbildet har endret seg, og mulighetene er helt annerledes i dag. Det å gå inn i dette med et åpent sinn og se på om vi kan gjøre det bedre enn i dag, er jeg veldig for å invitere til samarbeid om, men da må vi også ha et ordentlig kunnskapsgrunnlag. Vi snakker om 150 000 ansatte, vi snakker om et budsjett på 230 mrd. kr. Helsetjenesten er en supertanker, og den kan vi ikke bare snu etter innfallsmetoden. Det er jeg helt sikker på at representanten og hennes parti er enig i.

Kjersti Toppe (Sp) [14:05:12]: Helse- og omsorgsministeren har sagt at Noreg skal ha helse- og omsorgstjenester i verdensklasse, men når helseforetak foreslår store kutt i heilt sentrale tenester, lar statsråden det skje, med å visa til at han har tillit til vurderingane til føretaka. I Helse Førde har dei no foreslått å kutta i barseltilbodet, å kutta i skadepoliklinikken og å avvikla ortopedien i Lærdal, i tillegg til generelle kutt i psykiatri og i ambulansetjenesta. Statsråden kan jo enkelt gå inn og seia at dette ikkje kan skje. Han kan endra finansieringsmodellen ved å skilja investering og drift – for dei må gjera dette for å finansiera det store sjukehusbygget i Førde.

Spørsmålet mitt er om statsråden no vil visa politisk vilje og stoppa desse forslaga, som skaper så mykje usikkerheit i Sogn og Fjordane. Eller gjeld ikkje verdas beste helseteneste for Sogn og Fjordane?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:06:18]: Jo, verdens beste helsetjeneste skal vi ha i hele landet vårt, men det er slik at Stortinget har besluttet at det er de regionale og lokale helseforetakene som beslutter hvordan tilbudet skal se ut. Jeg vil advare mot at en komité eller et organ i Oslo skal ha detaljkunnskap og beslutte i detalj hvordan sykehustilbudet skal se ut rundt i landet. Jeg tror at de beste beslutningene fattes tett på der hvor folk bor.

Det er ikke tatt noen beslutninger om omlegginger i Helse Førde. Det er overhodet ikke snakk om at noen lokale sykehus skal legges ned, men Helse Førde, som alle andre helseforetak, må forholde seg til de budsjettene de har fått av Stortinget. Det er skattebetalernes penger vi forvalter, og hvis det var sånn at en kunne bruke så mye penger en ville, uten at en hadde budsjettkontroll, ville vi fått et helt annet velferdstjenestenivå i Norge. Det vil jeg advare sterkt imot.

Jeg forutsetter selvfølgelig at lokalbefolkning, kommuner og tillitsvalgte blir hørt, og jeg håper og tror at en i denne prosessen vil finne gode løsninger som trygger helsetilbudet.

Seher Aydar (R) [14:07:33]: Det er fint å høre ambisjonen om verdens beste helsetjeneste. Verdens beste helsetjeneste baserer seg på at det ikke er så store forskjeller mellom dem som gjør jobben på gulvet, og dem som sitter på toppen.

I sykehusene er det vanskelige prioriteringer bak all bruk av penger. Likevel øses det ut millioner til skyhøye lederlønninger. Det gjør at folk blir forbannet. Spesielt leser vi om sykepleiere og leger som har vært på jobb i 12, 15 og 18 timer, og som forteller hvordan det føles å lese disse nyhetene. Jeg har ganske høye tanker om mennesker som jobber på sykehusene, men de er tross alt ikke overmennesker, og de kan også bli leie. Hvis vi skal gjøre noe med rekrutteringen der det faktisk trengs – og det er ikke på kommunikasjonsdirektørnivå, men på gulvet, hos dem som gjør jobben – må vi faktisk gjøre noe med forskjellene, og det nytter ikke å be helseforetakene pent om det.

I dag har vi to forslag. Det ene handler om en gjennomgang, det andre handler om helseministerens egen lønn og at det blir et tak for helsetoppene. Er ikke det en god start på å snu denne utviklingen?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:08:36]: Regjeringen har jo skjerpet forventningene til at alle ledere skal vise moderasjon. Statlige virksomheter skal ikke være lønnsledende, men de skal ha en konkurransedyktig lønn. Dette er krevende vurderinger hele tiden, for på den ene siden ønsker vi ikke at offentlig virksomhet skal dra ifra. Jeg forstår veldig godt at noen av de lønningene som har kommet fram i media den siste tiden, gjør at mange stiller spørsmål, for det er tall som er fjernt fra mange arbeidfolks hverdag. Jeg skjønner det veldig godt. Samtidig er dette lederstillinger, som gjerne konkurrerer med det private næringslivet, der vi vet at lønningene kan være veldig mye høyere, kanskje flere ganger så høye.

Dette er det dilemmaet offentlig sektor står i hele tiden, men i lys av at regjeringen nå har skjerpet forventningene, og i lys av de sakene som nå har vært omtalt i

media, mener jeg det er en god idé at vi nå har en fullstendig gjennomgang av dette systemet, vurderer hvordan lønnsutviklingen har vært i helseforetakene sett opp mot andre samfunnsområder og samfunnsutviklingen for øvrig, og eventuelt da vurderer om det er behov for å gå til Stortinget og foreslå å endre disse forventningene.

Marius Langballe Dalin (MDG) [14:09:57]: Eg er lege og kirurg og har jobba i faget heilt fram til eg blei vald inn her. Det er god grunn til å stille spørsmål ved leiarlønningar, men eg synest det er endå større grunn til å spørje om vi har rett leiarkompetanse og rett leiingskultur. Erfaringa mi er at leiarar innan helse i altfor stor grad har minimal kontakt med grasrota og er usynlege ute i avdelingane dei skal leie. Dei er prega av interne møte og rapportering oppover, og det blir vanskeleg å skilje vesentlege frå mindre vesentlege klager og dermed prioritere rett. Vi som er helsearbeidarar, er vane med å drukne i dokumentasjon og byråkrati, og vi har etter kvart stor utryggleik i jobben på grunn av stadig lågare terskel for kva som kan kallast for ein feil.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Vil han bidra til ein annan leiingsfilosofi, der god og tett kontakt med fagfolk og fotfolk er sentralt, og der dokumentasjonen skal ned og tryggleiken til fagfolka opp?

Statsråd Jan Christian Vestre [14:11:01]: Takk for spørsmålet – og gratulerer med valget. Jeg ser fram til samarbeidet.

Representanten tar opp en lang rekke viktige problemstillinger. At norsk helsetjeneste har blitt for byråkratisert, er det ingen tvil om. Jeg tror ikke jeg har møtt en eneste fagperson dette halvannet året som helse- og omsorgsminister som ikke har tatt opp med meg at en betydelig større andel av hverdagen nå går med til rapporteringskrav, dokumentasjon, unødvendig møtevirksomhet, datasystemer som ikke snakker sammen, og annet unødvendig byråkrati. Hvis vi skal beholde fagfolkene i vår felles helsetjeneste, må vi fjerne disse tidstyvene, det er helt avgjørende. Bare å ta bort 30 minutter hver dag av den tiden leger og sykepleiere selv rapporterer at de bruker på oppgaver de selv mener er nødvendige, vil frigjøre om lag 4 500 årsverk vi kan bruke til fornuftige oppgaver i helsetjenesten.

Dette er vi nå i full gang med. Dette er en helt sentral del av Ventetidsløftet, og dette er noe vi jobber godt med sammen med partene. Jeg forutsetter at tillitsvalgte og ansatte involveres aktivt, på alle nivåer, i alle diskusjoner, og vi skal også jobbe for å få ned leder- og kontrollspennet, slik at fagfolkene møter lederen sin.

Presidenten [14:12:07]: Replikskordskiftet er omme.

Tuva Moflag (A) [14:12:26]: Trontaledebatten markerer startskuddet for den politiske høsten, og det er noe litt ekstra når det er første gang etter et stortingsvalg. Denne gangen er det også mange nye stortingsrepresentanter, det er nye veier til flertall, og oppmerksomheten er stor knyttet til alt vi skal bli enige om her på Stortinget.

Arbeiderpartiet har klare ambisjoner for retningen vi ønsker for Norge. Vi skal sørge for trygg økonomisk styring og en ansvarlig pengebruk. Dette er viktig både for folks privatøkonomi og for å sikre en god drift av velferdstjenestene våre. For Arbeiderpartiet står skape og dele helt sentralt i den økonomiske politikken. Vi applauderer resultatene norsk næringsliv har oppnådd de siste årene, og vi ønsker å legge enda bedre til rette for dette i årene som kommer.

Siden Arbeiderpartiet kom i regjering høsten 2021, har om lag 162 000 flere kommet i jobb, åtte av ti i privat sektor. Dette er ganske formidable tall, som vi er stolte av, men vi trenger også å styrke bemanningen i offentlig sektor. Når det blir flere eldre, trenger vi flere ansatte i eldreomsorgen. Når vi skal bekjempe kriminalitet, skal vi ha flere politifolk på jobb. Når vi skal trygge landet vårt, må flere velge en yrkesvei i Forsvaret.

De siste fire årene har andelen nye sysselsatte i offentlig sektor vært lavere enn det historiske snittet på rundt 30 pst. De neste tiårene kan det bli en kamp om ressursene på arbeidsmarkedet, og derfor er det helt avgjørende at vi lykkes med å inkludere flere. Vi må ha et krafttak for å hindre ungt utenforskap. For mange av de unge er ikke utenforskapet noe som skjer etter sykdom eller skade når man allerede er i arbeidslivet. Tvert imot er det mange unge som aldri kommer inn, selv om de vil. Da må vi satse på en helhetlig tilnærming med kompetanse, helsehjelp, språkopplæring og praktisk arbeidstrening.

Skatt preget en god del av debatten både i forrige stortingsperiode og ikke minst i årets valgkamp. I forrige periode innførte stortingsflertallet rettfærdige grunnrenteskatte på både havbruk og landvind, og vi har fått på plass en utflytterskatt som sikrer at verdier som er opptjent i Norge, også blir beskattet i Norge.

Arbeiderpartiet er opptatt av at vi skal ha et skattesystem som er rettfærdig, omfordelende og stabilt. Derfor har vi tatt initiativ til en skattekommisjon som kan legge til rette for et skatteforlik som står seg over tid. Næringslivet har gitt tydelige tilbakemeldinger om viktigheten av et forutsigbart skattesystem. Det tar vi på alvor, og dermed har vi både vårt skatteløfte og invitasjonen til et skatteforlik som viktige politiske prioriteringer for oss.

Arbeiderpartiet ser framover og vil utvikle velferden i Norge med utgangspunkt i de ressursene vi har, og med en demografi som snus på hodet. Vi må husholdere godt med både folk og penger. Vi kan ikke binde opp tiden til

folk på oppgaver som ikke gir bedre velferd, og vi kan ikke bruke ressurser på prosjekter som koster mer enn de smaker.

Kommunekommisjonen er allerede i gang med sitt arbeid og vil levere sine første anbefalinger før jul. Oppdraget er å foreslå endringer i statens styring av kommunesektoren som legger til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning i kommunesektoren.

Helsereformutvalget skal se på arbeids- og oppgavefordelingen mellom de kommunale helse- og omsorgstjenestene og spesialisthelsetjenesten og foreslå ulike modeller for framtidig organisering, styring og finansiering av en sammenhengende og integrert helse- og omsorgstjeneste i Norge. Ingen pasienter skal oppleve å bli kasteballer i systemet. Vi har som mål å bli enda bedre.

Sammen med fellesskoleutvalget, som skal se på skolens innhold, omfang og organisering, og politirulleutvalget, som skal foreslå tiltak som styrker politiets evne til å løse samfunnsoppdraget mer effektivt, er dette grep som skal ruste oss for å møte framtiden.

Få har så godt utgangspunkt som Norge. Med en klokt forvaltet oljeformue har vi større økonomiske muskler enn mange andre land til å møte omstillingen vi står overfor. Likevel vil også Norge oppleve at ressursene blir knappere i tiden framover. Utfordringene og løsningene ble oppsummert i regjeringens perspektivmelding, som ble behandlet tidligere i år. Vi skal mobilisere mer arbeidskraft, vi skal sørge for en omstilling som ruster Norge for framtiden, og vi skal sørge for fortsatt rettfærdig fordeling i Norge.

Vi i Arbeiderpartiet er klare til å få til dette, både sammen med de rød-grønne partiene og i samarbeid med hele Stortinget.

Presidenten [14:17:31]: Det vert replikkordskifte.

Tom Staahle (FrP) [14:17:46]: Siden 2021 har det samlede skatte- og avgiftstrykket økt med 27 mrd. kr. Vi har hatt 13 renteøkninger, og vi har hatt to rentereduksjoner. Vi har dobbelt så høy styringsrente som Sverige. Folk flest opplever å ha dårligere råd. Når vi ser på næringslivet, ser vi at det var over 658 000 aktive bedrifter ved inngangen av 2025, noe som var en marginal økning på 0,2 pst. sammenlignet med året før. Veksten i antall bedrifter har avtatt gradvis siden starten av 2022. I andre kvartal 2025 opplevde vi den laveste etableringsgraden for nye bedrifter på ti år. Arbeidsledigheten ligger på i overkant av 4,5 til 4,6 pst. Da er mitt spørsmål til representanten om hun mener at regjeringens økonomiske politikk er en suksess.

Tuva Moflag (A) [14:18:42]: Jeg mener at vi har kommet ut av en svært vanskelig periode med gode re-

sultater. Arbeidsledigheten i Norge ligger på historisk lave nivåer. Det er flere måter å måle arbeidsledighet på: Vi har den registrerte ledigheten i Nav, og så har vi arbeidskraftundersøkelsen, som representanten viser til.

For å trekke parallellen til Sverige: Norge er mye bedre økonomisk stilt enn det Sverige er. Ja, renten er høyere i Norge, men det er fordi vi har klart å holde folk i jobb. Det er fordi vi har en bedre vekst enn man ser i Sverige. Hvis vi ser framover, kommer renten i Norge til å gå ytterligere nedover, og det er ventet at renten i Sverige vil gå oppover. Den forskjellen man peker på her, vil bli mindre i tiden framover.

Nikolai Astrup (H) [14:19:49]: Gratulerer som vise-president, president.

Den 21. september spurte TV 2 Arbeiderpartiets nye parlamentariske leder, Tonje Brenna, om det blir økt oljepengebruk i statsbudsjettet. Svaret var som følger:

«Nei. Det kommer det ikke til. Det er ikke vårt utgangspunkt.»

De siste fire årene har oljepengebruken økt med over 200 mrd. kr, og regjeringen Støre og deres budsjett-partnere har vist liten vilje til å holde igjen på pengebruken.

I lys av dette vil jeg gjerne spørre representanten Moflag: Hvor realistisk er løftet fra representanten Brenna om at oljepengebruken ikke kommer til å øke? Vil løftet fra Arbeiderpartiets parlamentariske leder avlyses allerede på onsdag, når statsbudsjettet for 2026 legges fram?

Tuva Moflag (A) [14:20:42]: Nå trenger ikke representanten Astrup å vente så lenge i spenning før vi får det nye foreslåtte statsbudsjettet. Vi mener at vi i den perioden vi har lagt bak oss, har hatt en oljepengebruk som har vært riktig balansert sett opp mot de utfordringene vi har stått overfor. Da krisen rammet i begynnelsen av denne stortingsperioden, og vi måtte ha store kutt for å finne nok penger til både å støtte Ukraina og å ta imot mange flyktninger, så vi at det gikk ut over tjenestene i Norge. Vi har brukt oljepenger for å løse de store oppgavene vi står overfor. Mye av det har også Høyre stått bak, gjennom et enstemmig forsvarsforlik og ikke minst den store støtten til Ukraina, som utgjør en stor del av den økte oljepengebruken i forrige periode. Vi mener at vi har både lagt fram ansvarlige budsjetter og fått til ansvarlige forlik, og det lover vi å få til også i denne perioden.

Erling Sande (Sp) [14:21:57]: Då Senterpartiet og Arbeidarpartiet i lag i 2021 overtok regjeringsmakta frå ei Høgre–Framstegsparti-regjering som hadde sentrali-

sering som svar på alle spørsmål, stod vi i lag om ein ny kurs. Det var ein kurs der vi skulle utvikle heile landet. I månadene etter at Senterpartiet gjekk ut av regjering, kan det verke som at Arbeidarpartiet har lagt opp til ein litt meir sentraliserande kurs. Vi ser det innanfor helse, der viktige helsetilbod er i fare for å bli sentraliserte – i Sogn og Fjordane, i Telemark – og vi ser det gjennom at statsadvokatembetet er føreslått sentralisert. Det er eigentleg freistande å spørje om vi må forvente fleire sentraliseringsforslag frå Arbeidarpartiet i den komande ti-da, men eg skal vri det litt meir positivt.

Eit av grepa vi har drøfta, og som Senterpartiet har peika på for å motverke sentralisering, er å flytte statlege arbeidsplassar ut av Oslo. Spørsmålet er: Er Arbeidarpartiet einig i at det er ein god idé å flytte fleire statlege arbeidsplassar ut av Oslo, og har Arbeidarpartiet nokre planar om å flytte ut arbeidsplassar?

Tuva Moflag (A) [14:23:07]: Takk for et godt spørsmål. Arbeiderpartiet mener at vi skal ha gode arbeidsplasser over hele landet. Det har vi fått til sammen med Senterpartiet, det har vi fått til på rød-grønn side, og det vil vi selvfølgelig også få til i denne kommende stortingsperioden. Vi mener det er en god idé å se på hvilke virksomheter som kan ligge i andre deler av landet, men jeg mener vi skal se på det fra sak til sak.

I forkant av denne debatten er det f.eks. fremmet et forslag om Politihøgskolen i Oslo. Arbeiderpartiet har vært tydelig på at vi mener at den skal ligge i Oslo, men det er mange arbeidsplasser og mange muligheter, og de mulighetene er jeg helt sikker på at vi kan gripe sammen på denne siden av streken i politikken.

Joel Ystebø (KrF) [14:24:06]: Jøder er kanskje Norge og Europas mest utsatte minoritet. Mange europeiske jøder har i lys av terrorangrepet 7. oktober 2023 valgt å flytte tilbake til et krigsherjet hjemland for å slippe å bo i et Europa preget av antisemittisme. Likevel har den norske venstresiden i to år kommet med uttalelser som jøder i Norge har opplevd belastende. Istedenfor å utøve press på terrororganisasjonen Hamas har man valgt å fordømme Israel på autopilot. Krig er grufullt, og lidelsene til sivilbefolkningen på Gaza har vært forferdelige, men hvorfor har venstresiden tydd til en retorikk som man vet nører opp under hat mot Israel og på den måten rammer hverdagen til norske jøder? Mitt spørsmål er: Vil Arbeiderpartiet nå legge om retorikken, når håpet om fred i regionen er større enn på mange år?

Tuva Moflag (A) [14:25:03]: Det kan være fristende å stille dette spørsmålet tilbake – om KrF er villig til å legge om retorikken. Jeg synes representanten Ystebø i mye større grad kan skille mellom staten Israel og jøder

som bor i Norge. Norge skal være trygt for jøder. Antisemittisme er helt uakseptabelt. Det er Arbeiderpartiets holdning, selv om vi også har stått bak Palestina og anerkjent Palestina. Vi er opptatt av å bygge opp under den freden som nå forhåpentligvis kommer. Retorikken KrF har bidratt til, vil jeg ta avstand fra.

Presidenten [14:25:43]: Replikordskiftet er avsluttet.

Hans Andreas Limi (FrP) [14:26:04]: Da jeg hørte trontalen på lørdag, ble jeg egentlig litt skuffet – ikke over det politiske innholdet, men egentlig over mangel på konkret politisk innhold og hva som er regjeringens viktigste prioriteringer for å løse Norges utfordringer. Det ble mye kommisjon, og det ble veldig mange utvalg. Hva er regjeringens visjon for utvikling av det norske samfunnet? Det gir ikke trontalen noe tydelig svar på. Det er kanskje på grunn av den vanskelige flertalls-konstellasjonen som nå er i Stortinget.

I fire år har næringslivet i Norge levd med uforutsigbarhet, skatteøkninger og stadig flere påbud. Istedenfor å spille på lag med dem som skaper verdier, har regjeringens politikk egentlig bidratt til å svekke stabiliteten og forutsigbarheten i rammebetingelsene for norske bedrifter. Det har blitt innført nye skatter, midlertidige skatter og til og med skatter med tilbakevirkende kraft. Norske bedrifter blir solgt til utlandet fordi skattesystemet presser norske eiere ut, samtidig som det gir utenlandske aktører skattemessige og valutamessige fordeler. Man kan egentlig si at Norge er på billigsalg.

Investeringene i privat sektor har falt siden 2022, og veksten i antall nye bedrifter flater ut. Titalls milliarder har flyttet ut av landet de siste årene. Unge gründere flytter ut, finansmiljøer flagger til utlandet, og Norge faller stadig lenger bak Sverige og Danmark. Bare i løpet av 2022 og 2023 flyttet altså flere personer med høye formuer ut enn i hele perioden fra 2014 til 2021.

Små og mellomstore bedrifter bruker 20 mrd. kr årlig på byråkrati, og Arbeiderpartiets løfte om kutt i byråkrati for bedriftene våre er langt fra innfridd.

Dagens situasjon er langt på vei et resultat av feilslåtte politiske beslutninger over lengre tid. Nettopp derfor kan den også reverseres med god og riktig politikk. Vi må få tilbake stabilitet og forutsigbarhet i politikken. Det er den viktigste forutsetningen for vekst.

Derfor er Fremskrittspartiet åpne for et skatteforlik, hvis målet er at det samlede skatte- og avgiftsnivået skal ned, ikke opp, og at det skjer raskt. Regjeringens forslag om å nedsette en skattekommisjon tar unødvendig lang tid. Det er fullt mulig å starte arbeidet i Stortinget nå, for det haster.

Vi har også en krevende situasjon, for regjeringspartiet skal altså forhandle statsbudsjett med fire partier,

hvorav i hvert fall tre ønsker ganske massive skatte- og avgiftsøkninger. Da må vi forvente at regjeringspartiet Arbeiderpartiet kan garantere at det ikke blir gjennomført skatte- og avgiftsøkninger i budsjettforhandlingene samtidig som vi forhandler om et eventuelt skatteforlik. Det må være et minimumskrav som i hvert fall Fremskrittspartiet vil stille til regjeringspartiet.

For å finansiere skatte- og avgiftsreduksjoner må statens utgifter reduseres. Derfor vil Fremskrittspartiet avvikle meningsløse klimasubsidier, redusere innvandringen og senke bistandsprosenten. Vi må også effektivisere offentlig sektor. Vi må stoppe sløsingen, prioritere kjerneoppgaver og sørge for at folk og bedrifter får beholde mer av sine egne penger, fordi det gir frihet, det gir trygghet, og det gir langt større økonomisk handlingsrom.

Våre naboland viser at det er mulig. I Sverige har regjeringen redusert drivstoffavgiftene, varslet lavere matoms og nylig lansert en skattepakke med både billigere strøm og betydelige skattelettelser for folk og bedrifter.

Det er ingen grunn til at Norge skal ha høyere skatter og avgifter enn våre naboland – snarere tvert om. Norge burde ha verdens beste skattesystem og rammebetingelser. Norge burde være et land som tiltrekker seg kapital, kompetanse og gründere, ikke et land som skremmer kapital og kompetanse til utlandet. Det er det som må være målsettingen. Da blir Norge et godt land å bo i, og da sikrer vi også velferden for fremtidige generasjoner.

Presidenten [14:30:54]: Det vert replikkordskifte.

Trond Giske (A) [14:31:10]: Det viktigste i politikken er hva man gjør når man har makt til å handle. Da Fremskrittspartiet satt i regjering, økte barnehageprisen i Norge med 40 pst. Under Arbeiderpartiet er den kuttet til en tredjedel, med 20 000 kr i året. Er Limi enig i at det for barnefamiliene var best at Fremskrittspartiet ikke hadde makta?

Under Arbeiderpartiets styre er fagforeningsfradraget økt kraftig. Fremskrittspartiet vil fjerne hele fradraget. Er Limi enig i at det for fagorganiserte er best at Fremskrittspartiet ikke har makta?

Fremskrittspartiet styrte Norge, ble pensjonistene faktisk fattigere. Under Arbeiderpartiet har pensjonistene fått mer igjen i lommeboka. Er Limi enig i at det for pensjonistene er best at Fremskrittspartiet er i opposisjon?

Det er 600 000 barnefamilier, én million pensjonister, to millioner fagorganiserte – det er vel det som kan kalles folk flest.

Hans Andreas Limi (FrP) [14:32:11]: Jeg visste ærlig talt ikke at det var mulig å stille så mange replikker i én,

men svaret er nei på det representanten Giske utfordret meg på. Representanten Limi er ikke enig i noen av disse påstandene. Det kan vi dokumentere gjennom de prioriteringer vi gjør i våre alternative statsbudsjett, både for barnefamilier, for vanlige folk med normale inntekter, som får betydelig mer skattelette med redusert inntektsskatt enn det man får med Arbeiderpartiets fagforeningsfradrag, og ikke minst for pensjonistene, som vi har bidratt til å løfte. Derfor tok vi også sammen med SV i sin tid initiativ til å fjerne den urimelige avkortingen eller reduksjonen på 0,75 pst. som Arbeiderpartiet og flertallet i Stortinget dessverre innførte i 2011.

Oppsummert er representanten Limi ikke enig i noen av de påstandene representanten Giske fremsatte nettopp.

Trond Giske (A) [14:33:16]: Det er ikke påstander, det er fakta. Pensjonistene i Norge var fattigere i 2021, etter sju år med Siv Jensen som finansminister, enn de var i 2013. Nå har pensjonistene fått økt kjøpekraft med Arbeiderpartiet. Barnehageprisen er redusert med to tredeler siden vi overtok etter FrP. Under FrP økte den.

Det var ikke bare dette: Arbeidsløse ble fratatt feriepenger. Uføre ble fratatt barnetillegget. Ungene ble fratatt brillestøtte, funksjonshemmede mistet støtte til bil og – rosinen i pølsa – bompengene i Norge økte med 50 pst. mens FrP satt med både finansministeren og samferdselsministeren. Jeg skjønner at FrP ikke ser på arbeidsløse, uføre, barn som trenger briller, eller funksjonshemmede som folk flest, men bilister og pensjonister – hva var grunnen til at FrP skulle slå hardest ned på dem da de satt i regjering?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:34:16]: Påstanden er fortsatt feil. Det var ikke Fremskrittspartiet som gjennomførte denne reduksjonen i pensjonsreguleringen. Det var altså Arbeiderpartiet og flertallet i Stortinget mot Fremskrittspartiets stemmer i 2011. Vi fikk korrigert det etter at vi gikk ut av regjering i 2020, ved å ta et initiativ sammen med SV som fikk flertall i Stortinget for å oppheve den urimelige underreguleringen av pensjoner. Det er det ene.

I vår tid gikk bilavgiftene ned. Nå har de gått kraftig opp, med Arbeiderpartiet og Senterpartiet først. Bilavgiftene gikk ned. Bompengene har økt mer i denne perioden enn de gjorde i vår periode, da vi satt i regjering. Vi bygget mye mer vei. Vi reduserte skatter og avgifter med ca. 35 mrd. kr, mens Arbeiderpartiet har økt skatter og avgifter med nesten 30 mrd. kr.

Det er en forskjell, og vi ser i dag at tiltakene vi har foreslått for barnefamilier, ville hatt langt større betyd-

ning for barnefamiliens økonomi enn det som har skjedd med barnehagepriser og SFO.

Bjørn Arild Gram (Sp) [14:35:38]: Avgifter kan ha betydelige konsekvenser for dem som må betale dem. Noen ganger bidrar de til å vri atferd i ønsket retning, men samtidig tar ikke avgifter fordelingshensyn på samme måte som et progressivt skattesystem gjør. Med Senterpartiets leder i Finansdepartementet gikk det samlede avgiftstrykket for folk ned. På Fremskrittspartiets vakt i regjering, også med partilederen som finansminister, gikk det samlede avgiftstrykket betydelig opp. Fra 2013 til 2020 økte avgifter, gebyrer og moms med godt over 6 mrd. kr, gjennom f.eks. hyppige økninger av elavgiften, økning av laveste momssats, flyavgift, veibruksavgift og avgiftene på sukkervarer og ikke-alkoholholdige drikkevarer. Er det egentlig sånn at når alt kommer til alt, er folks fremste garanti for å unngå kraftige avgiftsøkninger å holde Fremskrittspartiet langt unna regjeringsskontorene?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:36:39]: Jeg må minne representanten Gram på at da Senterpartiet satt i Finansdepartementet, gikk altså skatter og avgifter i Norge opp med nesten 30 mrd. kr. Faktisk var det høyere, men man klarte å fjerne den ekstraordinære arbeidsgiveravgiften, så jeg tror ikke Senterpartiet har så veldig mye å skryte av når det gjelder skatte- og avgiftslettelser. CO₂-avgiftene har de vært med på å fortsette å øke, og i tillegg ser vi at bilavgiftene har gått veldig kraftig opp.

Det Fremskrittspartiet fikk til da vi forhandlet budsjett med Solberg-regjeringen i 2021, var å redusere avgiftene med rundt 7 mrd. kr. Det betyr altså at vi, da vi hadde en hånd på rattet i budsjettforhandlingene, samlet reduserte skatter og avgifter med rundt 35 mrd. kr. Det er omtrent like mye som Senterpartiet har økt skatter og avgifter med i foregående periode.

Seher Aydar (R) [14:37:50]: Over 300 000 personer i Norge har ikke råd til tannlegen. Fremskrittspartiet mente før at tennene er en del av kroppen, men nå er Fremskrittspartiet blitt likere Høyre og mener at det er bankkortet som skal gjelde hos tannlegen, ikke frikortet – utenom noen få grupper som slipper unna med Fremskrittspartiets modell. Hvis man er 40 eller 50 år og har en tannlegeregning og smerter, synes Fremskrittspartiet bare at det er synd på en, og at det må man fikse selv, og hvis man blir utsatt for en ulykke og brenner både armen og tennene, synes Fremskrittspartiet at det offentlige skal dekke armen med et egenandelstak, men ikke tennene – da må man klare seg selv. Hva er det som gjør at Fremskrittspartiet mener at folk

flest ikke skal ha lik rett på helsehjelp også når det gjelder tennene?

Hans Andreas Limi (FrP) [14:38:38]: I utgangspunktet er vi jo enig i at tennene også er en del av kroppen, men så må vi gjøre noen prioriteringer. Det vi har prioritert, er at vi skal ha gratis eller fri tannhelsebehandling for de gruppene som er mest utsatt, spesielt eldre, som kanskje har dårlig råd og dårlige tenner, mens unge i dag har god tannhelse. Det bekrefter også alle tannleger, at det ikke er de yngste og ungdom som egentlig trenger et utvidet tanntilbud, det er snarere tvert om. Det er noen, selvfølgelig, på grunn av dårlig økonomi, men det er de eldste blant oss – sånne som meg og utover – som har mest behov for å få hjelp til å holde orden på tennene.

Presidenten [14:39:27]: Då var replikkordskiftet ferdig.

Henrik Asheim (H) [14:39:42]: Disse debattene blir fort til en slags kamp om virkeligheten. Der regjeringen gir inntrykk av at det aller meste går på skinner, kan opposisjonen gi inntrykk av at det meste går galt. Sannheten er at ingen av de historiene stemmer helt.

Det som samler oss, er at vi er utrolig stolte av Norge og alt det vi får til sammen. I en urolig verden er vi et samfunn hvor vi stoler på hverandre, hvor vi har en fri og uavhengig presse, og hvor minoriteter respekteres og vernes om. Det skal vi i fellesskap ta vare på.

Norge har også mangler. Derfor er det et stort behov for å tenke nytt. Vi må være villig til å utfordre noen av de systemene vi har, som ikke klarer å gjøre hverdagen og folks liv bedre. Også vi kan risikere å sitte fast i gamle mønstre.

I flere europeiske land øker nå polariseringen. På den ene siden har man en venstreside som forsvare systemer som ikke leverer for folk, og på den andre siden finner man ofte protestpartier uten reelle løsninger. I Norge er ikke polariseringen like sterk, men også her har velgerne satt sammen et storting som er mer fragmentert enn det var før. Løsningen kan da verken være å bli systemforsvarere eller å kaste på båten alt det vi har bygget opp sammen.

Vi kan heller ikke tro at vi skal løse store internasjonale problemer uten å jobbe tett sammen med våre nærmeste allierte i Europa. Vi må erkjenne utfordringene vi står i, og vi må finne løsninger som kan samle befolkningen også på de mest betente politikkområdene.

Høyres mål er at våre barn og barnebarn skal arve et velferdssamfunn som er bedre, sterkere og tryggere enn det vi har i dag, og målet må være at alle har trygghet og frihet til å leve sitt liv slik de ønsker, og ha overskudd til å ta ansvar for seg selv og for andre. Samtidig må vi ha en

sterk velferdsstat for dem som trenger en ny sjanse, eller dem som simpelthen ikke klarer seg på egenhånd.

Da må vi prioritere det viktigste. Velferdsstaten må være mer for dem som trenger det mest, og ikke bare litt for alle. Nå står vi i en situasjon hvor barnevernet vårt har store mangler. Noen av våre mest sårbare barn opplever at samfunnet svikter dem når de trenger hjelpen mest. Det skjer etter fire år med venstresidens prioriteringer, ikke fordi de ønsker at det skal være slik, men fordi de har vært mer opptatt av å prioritere kostbare velferdsløfter som billigere tannlege til friske 20-åringer enn faktisk å prioritere barna som opplever omsorgssvikt i vårt samfunn.

Pasienter blir stående i helsekø. For mange som kan jobbe, står utenfor arbeidslivet, og unge opplever ikke å slippe inn på boligmarkedet slik deres foreldre gjorde. Skaperkraften i samfunnet vårt trues av et lite gründervennlig skattesystem og en konkurransekraft som reguleres bort av overivrige politikere.

Venstresiden tror ofte at løsningen er mer stat og mer system, men å forsvare et system som ikke virker, skaper ikke trygghet. Ansvarlighet nå er ikke å bevare status quo, det er å våge å endre. Derfor vil Høyre ha en annen politisk kurs enn den venstresiden peker på.

Høyre vil at folk skal få beholde mer av sin egen lønn. Det er også velferd å vite at man kan betale regningene sine, og at man sitter igjen med litt mer hver måned. Derfor vil vi ta 1 000 kr mindre i skatt hver måned for alle som går på jobb.

Norge burde være et av de beste landene å drive bedrift i, men vår, og egentlig Europas, politikk har overregulert og gjort at nye vekstbedrifter ikke etableres her. Derfor vil Høyre sørge for at for hver ny regel som innføres, skal minst to vekk. Vi må regulere mindre, vi må skatte mindre, og vi må skape mer.

Høyre vil også gjenreise kunnskapsskolen som gir muligheter for alle, en skole som ikke bare lærer elevene å lese og skrive, men som faktisk sikrer det samfunnsliket vi trenger i et samfunn som endrer seg og blir mer polarisert.

Høyre er valgt til å jobbe for Høyres politikk, og det er veldig bra om vi kan få til forlik som også flytter politikken i vår retning, men mange av de reformene Arbeiderpartiet snakker om, følges i dag opp av kommisjoner, og egentlig mistenker vi at det handler om å sette i gang lange prosesser for å komme unna det flertallet man er valgt til å styre sammen med. Det kommer ikke Høyre til å være en garantist for å bidra til.

Presidenten [14:44:46]: Det vert replikkordskifte.

Frode Jacobsen (A) [14:45:06]: La meg gripe fatt i det representanten Asheim avsluttet med. I mars fikk Høyre, i likhet med de andre partiene på Stortinget, en

invitasjon fra finansministeren til en skattekommisjon. Den gang var Høyre først positive, men slo deretter følge med Fremskrittspartiet og sa nei likevel. Ut fra det Asheim nå sier, blir jeg litt usikker på hvor stor interessen er for et skatteforlik. Vanligvis har Høyre vært et parti som har vært med og tatt ansvar for store reformer. Vi har inngått forlik om skatt før, og i forrige periode ble vi enige om pensjon, da Fremskrittspartiet valgte ikke å være en del av det brede pensjonsforliket her i Stortinget.

Hva kan vi egentlig forvente av Høyre i denne perioden? Vil de gjøre selvstendige vurderinger av hvilke forlik de vil være med på, eller vil vi oppleve det vi så i mars, at Høyre først sier ja og deretter sier nei, når Fremskrittspartiet har sagt at de ikke vil?

Henrik Asheim (H) [14:46:08]: Jeg skal ikke ta en veldig lang historiebeskrivelse, men den historien skriver seg egentlig tilbake til 2023. Da kom Torvik-utvalget med sin NOU, og da sa vi at vi burde sette oss ned i Stortinget, med Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen, og forsøke å få til et forlik i hvert fall om det vi kan bli enige om. Den gangen svarte Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen at det var uaktuelt fordi man hadde gjort så store endringer i skattesystemet allerede. Man hadde innført nye skatter, midlertidige skatter osv.

Vi er et parti som er positivt til brede forlik og enigheter, f.eks. innenfor skattefeltet. Det inngikk Høyre og Fremskrittspartiet i 2016, da vi bli enige om å redusere selskapsskatten betydelig. Det opplegget som finansministeren nå har skissert, tyder på at man kanskje ikke vil få virkning av et slikt forlik før så sent som høsten 2029. Det må jo være paradoksalt for Arbeiderpartiet nå at de fire borgerlige partiene går sammen om å etterlyse fortgang i en slik reform. Da inviterer jeg gjerne Arbeiderpartiet til å si til Stortinget: La oss sette oss ned med dem som nå er valgt av folket, for å lage et forlik om skatt.

Martin Virkesdal Jonsterhaug (FrP) [14:47:26]: Mange i næringslivet ønsker et skifte bort fra Arbeiderpartiets statskapitalisme og tilbake til at vi lar det private næringslivet selv avgjøre hvilke selskaper det skal investeres i. Jeg undrer meg derfor over at vi i Høyres alternative budsjett for 2025 kunne lese at Høyre ville investere i tidligfasefond. Man skulle tro at Høyre, i likhet med Fremskrittspartiet, heller ville bruke de pengene på å fjerne hele formuesskatten og ikke bare deler av den, sånn at det private næringslivet selv kunne valgt hvilke bedrifter det skal investeres i, og hvem som er morgendagens vinnere.

Jeg lurer på om representanten Asheim mener at staten, så lenge Høyre er en del av den, er bedre egnet til å plukke morgendagens vinnere i næringslivet enn det private aktører er.

Henrik Asheim (H) [14:48:17]: Det mener jeg på ingen måte. Det er helt åpenbart at den typen investeringer skal gjøres av næringslivet, som søker og som også kan gjøre en vurdering av hva som er lønnsomt, og hva som er mulig. Norge har imidlertid en ganske lang historie med også å ha en næringspolitikk som gjør at man f.eks. bygger opp og gir muligheten til å investere i og teste ut ny teknologi.

Representanten er selv fra Vestlandet, og jeg tror at Fremskrittspartiet, hvis det er denne linjen man skal legge seg på, kommer til å få en utfordring når leverandøri industrien i 2026 og 2027 opplever stor nedgang i aktiviteten. Spørsmålet er om også vi skal være inne for å sørge for at vi får opp nye, spennende teknologier. Det er en stor forskjell på det Høyre og Fremskrittspartiet gjorde sammen i regjering, f.eks. da vi sørget for å få på plass karbonfangst og lagring – vi bidro til forskning på det – og på å peke på vinnere. Det at vi gikk sammen i regjering og investerte store beløp for å få opp den teknologien, gjør at industrien, på konkurransedyktige vilkår, kan kutte sine utslipp, spare CO₂-avgift og konkurrere i Europa.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [14:49:29]: Fram til 1. oktober jobbet jeg ved en offentlig tannklinikk. Noe av det som virkelig var givende, var å møte dem mellom 20 og 28 år som endelig fikk mulighet til tannbehandling uten å måtte spørre foreldrene om hjelp eller be om lån av kamerater. Som representanten har sagt i sitt innlegg, er det noen som ikke har dette behovet, men det er urovekkende mange som velger ikke å gå til tannlegen fordi de ikke har råd. Det er også vesentlig mange som går med smerter og ubehag fordi de ikke har råd. Anerkjenner ikke Høyre det behovet, og mener de virkelig at man skal måtte be om almisser for å få hjelp når man har behov for akutt behandling?

Henrik Asheim (H) [14:50:28]: Grunnen til at SV forhandlet inn dette og fikk med seg regjeringspartiene på å innfase dette for de aldersgruppene de gjorde det for, er at det er det billigste stedet å begynne. Dette er de gruppene som har de laveste utgiftene, fordi de har de friskeste tennene. Når et rikt land som Norge skal prioritere velferden sin, velger jeg vår løsning, som f.eks. er å prioritere rusavhengige – ikke bare de som er i aktiv rus, men også de som er ute av aktiv rus – slik at de får den offentlige støtten de trenger for å få reparert tennene sine. Det er veldig mange grupper som trenger dette før friske 20-åringer, og uansett hvor man er plassert på høyre–venstre-skalaen, må man prioritere både penger og personressurser til de gruppene som trenger det mest. Jeg mener helt bestemt at de gruppene man prioriterte nå, prioriterte man ikke fordi de trenger det mest, men fordi de utgjorde den laveste kostnaden på statsbudsjettet, fordi de trengte minst behandling.

Geir Pollestad (Sp) [14:51:39]: Det var eit interessant innlegg. Det vert sagt at ein skal høyra mykje før øyra dett av, men når representanten Asheim var bekymra for samansetninga av Stortinget som veljarane har sørgd for, var det iallfall sånn at det skrangla litt i mine øyre. Det er for så vidt å ha litt store tankar om seg sjølv, og ein kunne òg mistenkja at ein nærmast var Venstre-mann, sånn som det vart snakka.

For Senterpartiet er det eit mål å utvikla heile Noreg. Etter valet har me høyrte nokre stemmer i Høgre som har teke til orde for ei nyorientering, med ei meir aktiv haldning til distriktpolitikken og mindre fokus på den ein-sidige sentraliseringa, som me har sett dei siste stortingsperiodane.

Mitt spørsmål til representanten Asheim er litt ope: Kan me venta eit meir distriktsvenleg Høgre dei neste fire åra?

Henrik Asheim (H) [14:52:41]: Jeg holdt et innlegg som advarte mot polarisering, og noe av det jeg opplever at representanten nå startet sitt spørsmål med, var et forsøk på å polarisere ved å gi inntrykk av at det jeg har uttrykt, er en slags motstand mot velgernes sammensetning av Stortinget. Det har jeg selvfølgelig ikke gjort – det kan sikkert bli et fint klipp på TikTok, men det har jeg selvfølgelig ikke gjort. Det jeg har sagt, er at Stortinget de facto har satt sammen et mer fragmentert storting. Det kommer representanten selv til å merke når han ikke skal forhandle med bare to partier om et statsbudsjett, men med fem, så det er et faktum.

Så spør representanten om man ser for seg et mer distriktsvennlig Høyre. Jeg tror at den store forskjellen på Høyre og Senterpartiet aldri har vært f.eks. synet på å flytte ut statlige arbeidsplasser – det har vi hatt et felles syn på – men at distriktpolitikk også er f.eks. god næringspolitikk, og at man sørger for at man f.eks. ikke legger en svær ekstraskatt på noen av kystens aller viktigste næringer, eller har en altfor høy beskatning av norsk, lokalt eierskap. Det er også distriktpolitikk, for det skaper arbeidsplasser over hele landet.

Presidenten [14:53:51]: Replikordskiftet er omme.

Marthe Hammer (SV) [14:54:06]: Fleirtalet i dette valet valde fellesskap og velferd, ikkje skattelette til dei få. Det betyr at det arbeidet SV sikra i førre periode, gjennom ei rekkje fornuftige skattegrep for å redusere forskjellane, som å auke formuesskatten og å tette skattehol, må fortsetje.

Millionar blei pøste inn i valkampen for å støtte høgrepertia, men likevel tapte høgresida valet. Dei tapte det i stor grad fordi formuesskatten var korthuset som ramla saman. I fleire år har høgresida, med sine milliardærar, fortald ei historie om at formuesskatten er skade-

leg for norsk næringsliv. Sjølv om solid forskning i stor grad har underbygd det motsette, låg forteljinga om ein urimeleg skatt over debatten lenge – heilt til «trollmannen frå Os» kom. Denne gongen er det ikkje eventyret eller filmen eg siktar til, heller ikkje Framstegsparti-ordføraren i Os, Terje Søviknes. Eg siktar til Asle Olsen, olje-arbeidaren og SV-medlemen frå Os, og hans nettside faktaomformuesskatt.no.

Etter år med anekdotar om påståtte verknader av formuesskatten gjekk Olsen igjennom tala for bedriftene. Kor mykje har eigarane teke ut i utbytte, og kor mykje har dei betalt i formuesskatt? Det same gjekk igjen: Det var teke ut betydeleg meir i utbytte enn det som blei betalt i formuesskatt. Formuesskatten var ikkje deira største problem.

Etter kvart skjønnte lokalaviser og nasjonale medium kva slags sprengstoff «trollmannen frå Os» sat på. Bedrift etter bedrift måtte innrømme at forteljingane deira ikkje heldt. Millionkampanjar forkledde som journalistikk, med Aksjon for norsk eierskap og Fellesaksjonen – for verdiskaping og privat norsk eierskap, blei punkterte av Olsen og fakta. Kvifor seier eg dette? Jo, fordi eg meiner at det snudde valkampen, og at det å tore å gå inn i skattedebatten er avgjerande for å vite kva slags interessekampar som finst i norsk politikk.

For SV er det viktig med gode rammevilkår for næringslivet og eit rettferdig skattenivå som omfordeler meir av verdiane i samfunnet og som skaper trygge, grønne arbeidsplassar. Aukande økonomisk ulikskap legg til rette for polarisering og mobilisering av ytre høgre. Når vanlege folk får det verre, mens dei aller rikaste stikk av, mistar folk tilliten til dei som styrer, og vender seg til ytterleggjåande høgreperti, som Reform UK i Storbritannia, og Trump blir attvald i USA. Det har gått så langt at ordet «klima» ikkje kan bli brukt i søknader i USA. Det faktum at vi risikerer å miste tilliten til noko så grunnleggjande som klima og vêrdata, set heile klimakampen i fare. Det burde bekymre langt fleire enn berre venstresida.

Difor må vi i Noreg ikkje vere naive i møte med vår eiga ulikskapsutvikling. I Noreg hadde vi 436 milliardærar i 2024. I år 2000 hadde vi 40. Vi har no ein formuesulikskap i Noreg som er på nivå med land som nettopp Storbritannia og USA. Det seier noko om kvar samfunnet vårt er på veg.

Formuesskatten blir ofte kalla særnorsk, men debatten om å skattleggje formue er langt frå særnorsk: «Tax wealth, not work». I ei rekkje andre land veks det no fram ei større mobilisering rundt det heilt rimelege kravet om å skattleggje formue meir, ikkje arbeid. Dette kravet går inn i kjernen av den norske skattedebatten, der Noreg har gått framfor. I møte med ei uroleg verd hastar det meir enn nokon gong å gjere meir av det vi

veit fungerer, nemleg å sikre meir velferd og mindre forskjellar – ikkje det motsette. Det er det SV har gjort og skal gjere meir av.

Vi vil betre økonomien til vanlege folk, slik at foreldre kan betale rekningane sine, slik at færre barn veks opp i fattige familiar. Vi vil sørge for at fleire folk jobbar med å passe barna våre, stelle dei eldre og behandle dei sjuke. Vi vil også fortsetje å utvide velferda med store, nye velferdsreformer.

SV er gjennomføringspartiet. Våre gjennomslag og velferdsreformer er så gode og populære at når regjeringa i trontaledebatten skal skryte av kva dei har fått til, er det gjennomslaga til SV dei viser til: auka barnetrygd, gratis SFO, auka studiestøtte, fleire studentbustader, billigare tannhelse og aukeingar i ei rekkje ytingar til dei som har minst.

Skal vi fortsetje å gjere det som verkeleg hjelper folk i dyrtid, som verkeleg får folk ut av fattigdom, og som får fleire folk på jobb, gjer regjeringa lurt i å kome SV i møte i komande forhandlingar om statsbudsjett.

Vi har i to år vore vitne til omfattande krigsbrotsverk, okkupasjon og folkemord i Gaza. Nesten 70 000 er drepne. Med våpenkvila er det no eit lysglimt over Gaza, men våpenkvila er ikkje ein fredsavtale. Noreg må halde presset oppe og sikre at vi ikkje er medansvarlege for folkemord og folkerettsbrot gjennom investeringane våre i oljefondet.

Presidenten [14:58:43]: Det vert replikkordskifte.

Linda Monsen Merkesdal (A) [14:59:14]: La meg starta med å gratulera både presidenten og representanten med nye, viktige verv.

SV er, som Arbeidarpartiet, oppteke av å kutta i utslipp. Me har sett at det er kome inn fleire ulike forslag om å stansa bl.a. elektrifisering. Vegen til lågutslepps-samfunnet må skje på ein trygg måte, der vi sikrar både arbeidsplassar, næringsliv og verdiskaping i heile landet. Tiltak som faktisk gjev utsleppskutt, er bl.a. elektrifisering av sokkelen og investering i grøn industri. Dette krev vanskelege avvegingar og prioriteringar.

Då lurar eg på: Korleis vil SV stå opp mot FrP for å sikra at rammevilkår blir gjennomførte, og at me får raske og reelle utsleppskutt?

Marthe Hammer (SV) [15:00:22]: Takk for spørsmålet frå representanten Merkesdal. SV er oppteke av å kutte klimagassutsleppa. Vi meiner at det å kutte klimagassutsleppa på sokkelen er avgjerande for å nå Noregs klimamål. Spørsmålet er kva som er vegen til å kutte klimagassutsleppa. Både eg og representanten Merkesdal kjem frå Hordaland valkrins, og vi har sett korleis krava og behovet for straum er i fylket vårt. Difor har vi vore tydelege på at det å ta straum frå land og ut

til sokkelen er dårleg bruk av straumen vår. Vi har i samarbeid med Arbeidarpartiet heller lansert ein ganske omfattande plan for havvindutbygging, der vi meiner at det er mogleg å gjere tre ting på ein gong, nemleg både å kutte klimagassutslepp på sokkelen og å skape ny næring med havvind.

Hilde Grande (FrP) [15:01:43]: SV har som uttalt politikk at de ønsker å fase ut oljevirkksomheten av hensyn til klima og miljø – en politikk de har gått til valg på, og som de nå skal forhandle med regjeringen om. Samtidig vet vi at dette partiet innenfor andre områder er for en rekke tiltak som koster enorme beløp, og som forutsettes finansiert via statsbudsjettet. Videre er det et faktum at man for å få statsbudsjettets inntektsside og utgiftsside til å gå opp er avhengig av å bruke av overskuddet fra olje- og gassinntektene våre.

Ser representanten fra SV den åpenbare logiske bristen i egen politikk når de skal fase ut inntekter på rundt 500 mrd. kr i et ordinært budsjettår og samtidig bruke mer penger?

Marthe Hammer (SV) [15:02:42]: Vi i SV meiner at vi skal ta klimatrusselen på alvor. Det gjer at vi er nøydde til å ta ansvar, som kanskje ein av verdas største oljeverandørar. Vi fekk store gjennomslag i førre periode med at vi stoppa 26. konsesjonsrunde, og vi meiner det er klokt ikkje å starte å leite etter nye område som uansett vil vere langt unna og koste mykje pengar.

Vi meiner vi heller må gjere det den førre representanten utfordra meg på, nemleg å satse på andre grønne næringar, sånn at folk som i dag jobbar innanfor leverandørindustrien, kan gå tørrskodde over i andre næringar. Havvind er ein slik industri. Der har vi arbeidsplassar på Stord, i fylket mitt, som i dag monterer havvindmøller. Det er ein måte å sikre grøn omstilling på i praksis.

Tage Pettersen (H) [15:03:56]: Svenske tilstander har vært løftet fram av bl.a. SV i debatten i dag, og SV-leder Bergstø sa i sitt innlegg at det er høyrepolitikk som har gjort Sverige til et farligere land. Det framstår som en kunnskapsløs uttalelse. Det virker som man helt neglisjerer den egentlige grunnen, som er stor innvandring og ikke minst dårlig integrering. Jeg minner om at venstresiden har styrt Sverige i 20 av de 30 siste årene, og at årene med den desidert største innvandringen var fra 2015 til 2018, med 163 000 ankomster bare i 2016, mens sosialdemokraten Stefan Löfven var statsminister.

Når vi ser den siste utviklingen her hjemme med svært unge kriminelle, mange av dem med innvandrerbakgrunn, mener da representanten at innvandring, og ikke minst dårlig integrering, ikke er noe av årsaksbildet i Norge, eller er det også her slik at en Arbeiderparti-

regjering støttet av SV fører en høyrepolitikk som er årsaken til det vi nå ser rundt oss?

Marthe Hammer (SV) [15:04:54]: SV meiner det er god dokumentasjon internasjonalt på at samfunn med små økonomiske forskjellar har høgare grad av tillit, mindre helseproblem og også mindre kriminalitet. Vi ser at det er ein klar samanheng mellom rettferdig fordeling og i kor stor grad ulike land har store problem med kriminelle. Vi anerkjenner at det er eit stort problem i Sverige, og vi synest det er urovekkjande at det også kjem til Noreg.

Der vi skil oss frå høgresida, er at vi likevel meiner at tiltaka som må gjennomførast, er å sikre at alle dei som er nøydd til å kome til Noreg eller Sverige fordi dei er nøydd til å rømme frå eit krigsherja land – og vi har forpliktingar til å ta imot folk som treng beskyttelse – er nøydd til å få ei god inkludering. Dei er nøydd til å få ein god skulegang, og dei er nøydd til å få moglegheita for arbeid og føle at dei blir verdsette og kan bidra i det norske samfunnet. Vi trur at det er det som er den riktige vegen for å sikre reell inkludering og mindre kriminalitet.

Maren Grøthe (Sp) [15:06:16]: Det er ingen hemmelighet at Senterpartiet og SV har en litt ulik inngang til både skatte- og avgiftspolitikken. Det vi er opptatt av, er at særlig avgifter rammer usosialt, om det handler om bompenger, avgifter på drivstoff, elavgift eller moms på vann og avløp. For Senterpartiet er det et uttalt mål å ta dem ned, for vi vet at de rammer uavhengig av folks inntekter og ikke minst hvor i landet man bor, og hvilket utgangspunkt man har.

I den forbindelse lurer jeg på om representanten er enig i at det kan være en god sak hvis man er opptatt av å utvikle hele Norge, og ikke minst en viktig forutsetning både for utvikling av næringslivet vårt og for at folk skal sitte igjen med mer i sin egen lommebok. Mener SV at avgifter er usosialt, og at det er et mål å ta dem ned?

Marthe Hammer (SV) [15:07:12]: Takk for spørsmålet. Avgiftene har jo ulike funksjoner. Mange av dem er sjølvskatte og bidrar til å sikre finansene til velferdsstaten. Der vi i SV kan møte Senterpartiet, er at vi ønsker avgifter som tydelig hjelper forbrukerne til å velge riktig. Vi er f.eks. veldig for avgifter som gjør at det løner seg å velge miljøvennlig, og avgifter som sørger for at vi når klimamålene våre.

Vi er enige i at det er mogleg å sjå på avgiftssystemet, men for oss er det viktig at det i så fall har eit formål, og at vi tek den sosiale delen gjennom skattesystemet vårt. Det er den mest effektive måten å sikre at det blir rettferdigheit for alle saman på, nemleg at dei som har mest, betaler mest, og at dei som har minst, betaler minst. Den mest effektive måten å sikre rettferdig

fordeling på er gjennom skattesystemet, og så er SV villig til å sjå på endringar i avgiftssystemet, spesielt for å nå klimamål og betre handling.

Presidenten [15:08:20]: Då er replikkordskiftet ferdig.

Kjersti Toppe (Sp) [15:08:42]: Den tyske legen og politikeren Rudolf Virchow, som levde på slutten av 1800-tallet, er rekna som sosialmedisinens far. Han er kjend for utsegna om at «politikk er intet annet enn medisin i stort». Med det viste han til at politikk er å fordela levekår og verdier, og dermed helsevilkår, mellom grupper i samfunnet. Når politiske myndigheter lokalt, nasjonalt og globalt fordeler levekår som inntekt, arbeid, utdanning, bustad, mat og miljø, fordeler ein òg rammevilkåra for helse. Grunnlaget for ein trygg helsepolitikk ligg difor i stor grad utanfor helsevesenet: at vi har eit samfunn med små forskjellar og sterke fellesskap, at miljøet vi lever i, ikkje er helseskadeleg, at vi hindrar utanforskap, at alle har arbeid og inntekt å leva av, og at barn får ein trygg oppvekst og sunn utvikling.

I Noreg har vi sosiale forskjellar i helse vi ikkje kan forklare eller akseptere. Helse og levekår er avhengig av inntekt og utdanning, og det er eit politisk ansvar å forebyggja dette gjennom ein tydeleg folkehelsepolitikk og sikre likeverdige helsetenester uansett kvar ein bur i landet, eller kva bakgrunn ein har.

Senterpartiet vil løfte helsetenesta sitt verdigrunnlag og samfunnsansvar. Helsetenester må byggja opp under dei grunnleggjande verdiane i samfunnet, som likeverd, rettferd og solidaritet. Helsetenester må vera politisk styrte og sikre nasjonale mål. Senterpartiet vil skapa eit helsevesen som skapar tryggleik i samfunnet. For å få det til må vi prioritere eit sterkt offentleg helsevesen som er til stades over alt og for alle, og da må vi satsa på fastlegeordninga og løfte kommunehelsetenesta.

Det er ein del bekymringar. På under tre år har 1 980 legar slutta i jobbane i offentlege sjukehus, ifølgje TV 2. Det inkluderer ikkje legar som har gått av med pensjon. Dette er veldig høge tal. Helse- og omsorgsministeren har sagt at han vil skapa verdas beste helseteneste i Noreg, men då må ein starta med å skapa eit helsevesen legar vil jobba i over tid. No mistar sjukehusa både erfarne legar og nyutdanna i starten av sin karriere. Det er flott at vi har fått ei betring i fastlegekrisa, men det hjelper lite om ein ikkje klarar å stoppa den kompetanseflukta ein no ser frå offentlege sjukehus.

I trontalen vart det varsla ei helsereform frå regjeringa, men den reforma norske helsevesen treng, er å utvikle helseføretaksmodellen og ta norske sjukehus tilbake igjen til offentleg forvaltning, med stadleg og fagleg leiing. Vi må slutta å driva sjukehus som butikk. Det er ingen grunn i verda til at akkurat helse, beredskap og sjukehusenester er så spesielt at vi må styra det etter be-

driftsøkonomiske prinsipp, og det er heller ingen grunn til å akseptera ei utvikling med fleire og fleire godt betalte direktørar i helseføretaka. No har vi fleire sjukehusdirektørar enn intensivsenger i norske sjukehus, og det seier litt om byråkratismakta – at byråkratar i dag har stor makt til å bestemma over helsetilbodet vårt.

Senterpartiet vil ta rekneskapslova bort frå sjukehusa, sånn at vi skil investering og drift, og at større investeringar i sjukehusbygg må fullfinansierast over statsbudsjettet i staden for at ein må kutta i tenester og drift. Vi vil ha ein helsepolitikk som sikrar desentraliserte akutt-, føde- og barseltilbod, ei ny retning som hindrar nedbygging og den manglande satsinga vi ser innan rus, psykiatri og rehabilitering, og som styrkjer og vidareutviklar lokalsjukehusa, grunnmuren i helsetenesta vår. Vi vil løfta kommuneøkonomien og kommunehelsetenesta, inkludert eldreomsorga, og vi vil hindra at kommunane må ta imot stadig sjukare pasientar frå sjukehus utan at finansieringa følgjer med. Vi må òg ta vare på og løfta pårørandepolitikken.

Senterpartiet vil altså ha ei helseteneste og ein helseberedskap som gir likeverdige tilbod i heile landet, som skapar tryggleik i samfunnet og tillit i befolkninga – ei offentlig helseteneste der helsepersonell vil og kan klara å jobba.

Presidenten [15:12:47]: Det vert replikkordskifte.

Truls Vasvik (A) [15:13:48]: Som oftest når vi prater om helse, prater vi om sykehus, ventetider, medisiner, hjemmetjenester og antall døgnplasser innenfor ulike fagfelt. Det er realpolitikken. Både representanten og jeg er ganske ofte invitert på ulike seminarer om folkehelse. Da er samtlige politikere enig i at folkehelse er kjempeviktig, det skal vi prioritere. Så ser vi hva som skjer her i salen – det er veldig sjelden det følges opp.

Heldigvis har Arbeiderpartiet og Senterpartiet stått sammen i flere saker i forrige periode. Jeg skal innrømme at det ikke er like populært hos alle, bl.a. markedsføringsforbud for usunn mat og drikke mot barn og unge. Viktige folkehelseiltak går kraftig utover noen, fordi noen taper penger på at det usunne blir forbudt. Vi i Arbeiderpartiet er villig til å ta noen tøffe valg, også i kommende periode. Vil representanten, som – heldigvis, vil kanskje noen si – har blitt leder av helsekomiteen og er Senterpartiets fremste helsepolitiker, støtte oss i dette arbeidet også i neste periode?

Kjersti Toppe (Sp) [15:14:46]: Eg vil takka for at replikken kom på folkehelse. Eg er bekymra for at vi har ein trontaledebatt der mange forslag og innlegg er om helse, men veldig få tar opp folkehelse, så takk for det.

Vi har jobba godt saman med Arbeidarpartiet og eigentleg eit fleirtal på Stortinget for å få gjennom viktige

folkehelsesatsingar, særleg satsingar som er viktige for barn og unge. Som eg tok opp i innlegget mitt, er det ei stor urettferdigheit i Noreg i dag at helse er ulikt fordelt, og at ein er avhengig av inntekt og utdanning når det gjeld kor godt liv ein skal få, og kor lenge ein faktisk lever.

Invitasjonen var veldig generell, så eg kan svara generelt tilbake: Ja, vi og eg er veldig positive til at vi skal samarbeida for ein veldig god folkehelsepolitikk. Så må vi gå inn i dei enkelte forslaga, for det har jo alltid sine sider. Det skal òg ha tillit i befolkninga.

Kristian August Eilertsen (FrP) [15:16:02]: I innlegget til representanten Toppe snakker hun bl.a. om helseforetaksmodellen og at det er behov for å gjøre endringer i den modellen. Mye av innholdet i det innlegget som ble holdt, kan til forveksling høres ut som noe Fremskrittspartiet har sagt i alle år når vi har kritisert organiseringen av helseforetakene, men så snakker representanten om at man skal ha økt politisk styring av helseforetakene, med ny driftsmodell. Vi vet at man ønsker at det skal være større innslag av fylkeskommunale politikere som skal være med og styre denne nye organiseringen. Med ti års erfaring som fylkespolitiker kan jeg konstatere én ting, og det er at fylkeskommunene trenger færre oppgaver, ikke flere oppgaver.

Spørsmålet mitt til representanten Toppe er: Hva er grunnen til at representanten tror at bare fylkespolitikere får mer innflytelse over helseforetakene, vil resultatene bli bedre?

Kjersti Toppe (Sp) [15:16:52]: No høyrest ikkje eg ut som det Framstegspartiet har sagt i alle år, for Framstegspartiet var faktisk med på å innføre helseforetaksmodellen, så då var det iallfall andre tonar frå Framstegspartiet. Eg er likevel glad for at Framstegspartiet no har snudd og er einig med oss i at dette ikkje er ein klok måte å styra, organisera og finansiera sjukehusstilbodet vårt på.

Det som er viktig for oss, er at vi får meir folkevald styring. Først og fremst er det viktig å få ein styrande nasjonal helse- og sjukehusplan – det trur eg Framstegspartiet er einig med oss i – slik at denne forsamlinga kan ta stilling til og vedta dei store endringane: kvar sjukehusa skal liggja, kvar dei største tilboda skal vera, og òg ta stilling til store investeringar, på same måte som vi tar stilling til andre statlege investeringar. Så vil vi òg ha ein modell for folkevald styring lokalt. Vi er imot Framstegspartiet sin modell med eit sjukehusdirektorat som skal ta alle avgjerder her i hovudstaden.

Erlend Svoldal Bøe (H) [15:18:12]: Jeg er veldig glad for at representanten tok opp helseberedskap i sitt innlegg. Vi står overfor mange utfordringer i helsetjenesten, enten det er økende legemiddelmangel eller

antibiotikaresistens. Det er også en mangel når belastninger på helsepersonell gjør at det er vanskelig f.eks. å trene og øve i fredstid – det er jo da en skal bygge den gode helseberedskapen.

En av sakene Senterpartiet gikk ut av regjering på i vår, var bl.a. spørsmål knyttet til Norges forhold til Europa, Norges forhold til EU og EØS. Vi så ikke minst under koronapandemien hvor viktig og helt avhengig vi var av EU, f.eks. når det gjaldt tilgang til vaksine, smittevernuttstyr, osv. Det er ingen tvil om at god helseberedskap ligger nettopp i et godt forhold til EU.

Spørsmålet mitt til representanten fra Senterpartiet er om representanten mener at god helseberedskap for norske innbyggere kun ligger i nasjonale løsninger, eller at det faktisk ligger i mer europeisk samarbeid når det kommer en ny helsekrise – for det er ikke spørsmål om den vil komme, men når den vil komme.

Kjersti Toppe (Sp) [15:19:16]: Takk for replikken. Eg trur vi kan samarbeida veldig mykje om både legemiddelberedskap og antibiotikaresistensutvikling, osv. Når det gjeld erfaringa frå pandemien og beredskap, er det sjølvsagt slik at vi er for eit samarbeid både i Europa og i Norden, og sjølv om vi er imot EU, er vi for Europa. Under pandemien trur eg òg vi var glade for at vi kunne ha noko å seia når det gjaldt kva tid vi ønskte å stengja grensene for smitte som gjekk, og at vi hadde ein diskusjon om det òg nasjonalt.

Svaret er ja, vi vil vera ein pådrivar for at vi skal ha eit samarbeid i Europa bl.a. om legemiddelberedskap og annan beredskap, men vi vil òg løfta det nordiske samarbeidet. Det hindrar ikkje at vi må ta eit større ansvar nasjonalt for å få f.eks. nasjonal produksjon av legemiddel opp igjen i Noreg.

Une Bastholm (MDG) [15:20:27]: Først vil jeg gratulere med et viktig komitélederverv.

Jeg er også glad for fokuset på folkehelse i innlegget til representanten, og jeg tenker at dette er et område hvor vi bør klare å få til noen enigheter i løpet av denne stortingsperioden. Folkehelse er veldig mye forskjellig. For mange barn og unge som bor i byer, er faktisk mindre trafikk, bedre framkommelighet for gange og sykling og ikke minst det å få bedre luftkvalitet, særlig vintertid, veldig viktige folkehelseiltak. Nærnatur er også veldig viktig for mange barn og unge i store byer, som ikke har den samme tilgangen på nærnatur som i distriktene. Vil Senterpartiet bli Miljøpartiet De Grønnes nye allierte for mer grønt i og rundt byene og for mindre trafikk inn til storbyene?

Kjersti Toppe (Sp) [15:21:15]: Takk for gratulasjonen og takk for invitasjonen. For å seia det sånn: Ei av mine første politiske saker i Senterpartiet – eg har jo

vore i Bergen bystyre i mange år – var barns rett til å ha ein leikebakke som var så stor at ein slapp å aka i sving. Eg har veldig stor forståing for og er begeistra for denne delen av Miljøpartiet Dei Grøne sin politikk, det er utruleg viktig for folkehelsa og utruleg viktig for barn og unge sin oppvekst. Til og med Senterpartiet forstår at det er veldig mange barn og unge som bur i byar og tettbygde strok, og at vi må skapa dei gode nærmiljøa, dei grønne lungene og eit miljø der som ikkje er farleg å veksa opp i. Sjølv sagt vil vi vera med og sjå på kva vi kan gjera betre akkurat på det området. Det er ein viktig del av folkehelsepolitikken.

Presidenten [15:22:11]: Replikskordskiftet er omme.

Seher Aydar (R) [15:22:31]: Forskjellene øker, og det har konsekvenser for folks liv og hverdag. Folk gruer seg til å dra bankkortet enten det er i matbutikken, hos tannlegen eller når regninger for strøm og bolig, som har økt veldig mye, skal betales. Folk sitter igjen med mindre å rutte med og mindre de skulle ha sagt.

Økonomisk usikkerhet betyr også noe for helsen vår. Folk med dårlig råd bor dårligere, har mindre stabile oppvekstvilkår, spiser dårligere, har tøffere arbeidshverdager eller kan ikke jobbe lenger, og i tillegg er det mer stress og dårligere tilgang på helsehjelp. Fattigdom gjør oss syke. Kampen mot Forskjells-Norge er også en kamp for bedre helse. Det er en kamp for leveår og livskvalitet. Da må vi både styrke og utvide velferden, ikke minst med en ordentlig tannhelsereform som gjør at det ikke koster mer å gå til tannlegen enn det gjør å gå til fastlegen. Det vil si med egenandelstak for nødvendig tannhelse, sånn som vi har i de andre helsetjenestene våre elters, for det finnes ingen medisinske eller logiske grunner til å holde tennene utenfor. Når tennene ikke behandles som en del av kroppen, legges det i praksis opp til at de forskjellene vi har i samfunnet vårt, kommer til uttrykk i tannhelsen. Hos fastlegen får vi frikort, men hos tannlegen er det bankkortet som gjelder, og det har gjort at over 300 000 personer i Norge ikke har råd til å gå til tannlegen. Vi har altså et lite stykke USA i munnen, men sånn trenger det ikke å være. Heldigvis har vi en historisk mulighet, for Fremskrittspartiet og Høyre vant ikke valget. De ville ikke ha en tannhelsereform, men de partiene som vil ha det, har nå flertall, så la oss gjøre det i praksis, sammen.

Sykehusene våre er drevet etter markedsøkonomiske prinsipper. Budsjettene er så stramme og kravene til rask gjennomstrømming av pasienter så høye at fagfolkene slutter. Denne politikken forsterker helsepersonellkrisen samtidig som den gjør livet som pasient og pårørende mer sårbart. Det har gjort at eldre har blitt kasteballer mellom sykehus og kommune. Markeds-tenkningen i sykehusene våre er høyrepolitikk som sær-

lig straffer føde og barsel og psykisk helse. Vi må styrke sykehusene, vi må ikke svekke dem. Nedleggelser og kutt i helsetilbud, som vi ser nå, er feil vei å gå. Viktige beslutninger om plassering av fødetilbud og akuttfunksjoner tas i dag i lukkede styrerom. Tiden er overmoden for å ta makten vekk fra overbetalte direktører og begynne å lytte til fagfolkenes og pasientenes behov, og ikke minst for politiske beslutninger.

Folkene er den knappeste ressursen vi har. Arbeidsbelastningen for helsepersonellet er for stor. Styrket bemanning er et av de viktigste tiltakene. Ja, vi må rekruttere flere, men det holder ikke å fylle en bøtte med hull i. Vi må også tette hullene, og det gjør vi gjennom bedre bemanning og bedre arbeidsvilkår. Når vi kjemper for bedre arbeidsvilkår, kjemper vi også for syke, for pleietrengende og for deres pårørende. Kampen for bedre arbeidsforhold i helsetjenestene er en av de viktigste jobbene vi har foran oss hvis vi skal ha et godt offentlig helsevesen også i framtiden. Når helsesektoren drives med minimumsbemanning, fører det til overtidsbruk, høy innleie og belastning for de ansatte. Rødt vil stanse pengeflommen som går fra våre offentlige sykehus til kommersielle vikarbyråer. De pengene må heller brukes til bedre bemanning og til å styrke sykehusenes egne bemanningsenheter.

I sykehusene er kontrasten mellom de knallharde prioriteringene pasienter og ansatte blir møtt med, og de skyhøye lederlønningene helt slående. Det er et enormt gap mellom helsetoppenes lønns- og arbeidsvilkår og vilkårene til helsepersonell og sykehusansatte som faktisk gjør selve jobben. Denne utviklingen må stanse. Hvis man vil bygge tillit til helsevesenet vårt, er det gjennom gode helsetjenester, ikke overbetalte kommunikasjonsdirektører.

Vi kan løse problemer i fellesskap ved å satse på våre helsetjenester og ved å endre på hvordan sykehusene og helsetjenestene våre drives. Vi kan styrke hele velferden, fra sykehus til eldreomsorg, fra barnehage til skole og barnevern, og veien dit går gjennom å styrke bemanningen. For å kunne styrke bemanningen må vi begynne med gode arbeidsvilkår og gode lønnsvilkår for dem som løfter velferden hver eneste dag.

Presidenten [15:27:23]: Det vert replikkordskifte.

Julia Eikeland (A) [15:27:39]: Representanten tar opp mange viktige tema, og det er mye av det som blir sagt av representanten fra Rødt, som legger et godt grunnlag for viktig samarbeid videre. Som representant fra Stavanger vet jeg også at et samarbeid med Rødt er mulig, og det er viktig at vi finner gode løsninger sammen, til beste for innbyggerne våre.

Jeg ble også glad da Rødt valgte å støtte norgespris, som trådte i kraft den 1. oktober, som nettopp ga forut-

sigbarhet, men også trygghet for strømregningen. Partiet var i utgangspunktet av dem som var kritiske til regjeringens forslag, fordi de ønsket en annen løsning, men de valgte allikevel pragmatisk å få det til.

Mitt spørsmål til representanten er: Kan vi forvente samme pragmatisme fra Rødt når det gjelder EØS og Norges forhold til EU? Mine velgere langs vestlandskysten er opptatt av bedriftene sine, av forutsigbarhet for næringslivet, og av at vi skal konkurrere på like vilkår.

Seher Aydar (R) [15:28:50]: Det er gode erfaringer med samarbeid i flere kommuner og fylker, og det ønsker vi selvfølgelig å satse videre på.

Når det gjelder norgespris, er det helt riktig at vi ikke syntes det var godt nok, for vi ønsker en makspris som setter en grense for hvor mye folk trenger å betale. Likevel: Vi er for alle forbedringer, og hvis det er en forbedring for folks hverdag og folks økonomi, da støtter vi det. Vi ønsker selvfølgelig likevel at vi skal kunne ta et ordentlig oppgjør med markedstenkningen og ta kontroll over kraften.

Vi kommer heller ikke til å støtte EUs fjerde energi-markedspakke. På direkte spørsmål om EØS, er Rødt mot EØS-avtalen. Vi håper at Arbeiderpartiet selvfølgelig er villig til å samarbeide om å finne handlingsrom og bruke det der det er nødvendig.

Julia Eikeland (A) [15:29:44]: Arbeiderpartiet har også vist at vi er villige til å rydde opp innenfor rammen av EØS-avtalen. Det bekymrer meg imidlertid at representanten ikke synes å anerkjenne hvor avgjørende denne avtalen nettopp er for næringslivet langs Vestlandet, for arbeidsplassene og for innbyggerne våre. I 2023 eksporterte bedriftene i Rogaland varer for nærmere 141 mrd. kr. Utenom olje og gass ga dette arbeidsplasser til nærmere 46 000 personer. Det omfatter industri, teknologi og annen eksportrettet virksomhet, som er helt avgjørende for Vestlandets økonomi. Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til representanten: Hvordan kan Rødt rettferdiggjøre å sette disse arbeidsplassene og ikke minst Vestlandets konkurranseevne på spill?

Seher Aydar (R) [15:30:44]: For det første er ikke EUs handel med Norge et veldedighetsprosjekt. Eksport av varer til Europa handler om at vi produserer varer de trenger, som f.eks. metaller og fisk. Vi må ha selvtillit på vegne av Norge og på vegne av industrien. Vi må selvfølgelig også satse på industrien, og der er Rødt ganske tydelige.

Når det gjelder EØS-avtalen i sin helhet, er det to viktige områder jeg også vil løfte. Det ene handler om arbeidsliv, der det er tariffavtalene og norsk lov som skal ha forrang, ikke EU, og det andre gjelder jernbanen, hvor

det har blitt en splitting av jernbanen som ikke er bra for oss som bruker toget, og i hvert fall ikke for de ansatte, som forteller at det har gjort deres arbeidsvilkår vanskeligere. Her er det snakk om at EØS-avtalen er mer enn en handelsavtale. Det er også noe som griper direkte inn i norsk politikk.

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Erlend Svardal Bøe (H) [15:31:49]: Et av de store skillene mellom Høyre og Rødt i helsepolitikken er at vi i Høyre ønsker å ta i bruk alle gode krefter, enten det er private eller ideelle, for å sikre mangfold og valgfrihet for pasientene. Det var en av grunnene til at Høyre sist vi satt i regjering, klarte å få ned ventetidene med i snitt elleve dager. Rødt vil derimot ha mer offentlig og mer stat og mindre gode krefter med private og ideelle i helsepolitikken. Det tenker jeg er et helt fair skille mellom Høyre og Rødt.

I valgkampen hørte vi Arbeiderpartiet si at de skulle ta ansvar for samarbeid og enighet på rød-grønn side, og i det flertallet inngår bl.a. Rødt. Vi hørte Arbeiderpartiet i sin første replikk hylle at en skulle få til et samarbeid mellom Arbeiderpartiet og Rødt, så spørsmålet til Rødt er: Hvilke krav kommer Rødt til å stille for at en skal ha færre private og færre ideelle som en del av helsetjenesten – i møte med Arbeiderpartiet og forhandlinger her på Stortinget?

Seher Aydar (R) [15:32:49]: Heldigvis skal vi ikke forhandle med Høyre når det gjelder kommersielle og private i helsetjenestene, for det vi så med Høyre ved roret, var mange år der offentlig velferd ble nedprioritert. Det tar også mange år å rydde opp etter Høyre.

Når det gjelder kommersielle og ideelle, må jeg understreke at det er forskjell mellom private ideelle og private kommersielle. Rødt er for bedre vilkår for private ideelle, men kommersielle aktører har profittmotiv, dvs. at hele ideen med å være kommersiell er å ta ut penger fra bedriften eller helsetjenesten. Når de gjør det, er det en del av helsekronene som ikke går til helse, men til private lommer, og blant dem er det internasjonale fond og utenlandske selskaper som tjener penger på våre helsetjenester. Vi mener at hver eneste helsekrone skal gå til helse, ikke til private lommer.

Erling Sande (Sp) [15:34:00]: Senterpartiet er oppteke av gode helsetjenester over hele landet. Eg er glad for at Raudt og Aydar i sitt innlegg peika på dei same svakheitene som vi har peika på når det gjeld føretaksmodellen, og dei same svakheitene som Senterpartiet har peika på knytt til finansieringsmodellen for helseføretaka og også profittenkinga i helseføretaka. Sanninga er at i dag har folk i Nordfjord, i Sogn, i Telemark fått

beskjed om nedbygging av det lokale helsetilbudet sitt, med forslag om nedbygging av akuttberedskap og fødselsomsorg, og også det som går på psykisk helsehjelp.

Spørsmålet til Raudt er: Vil Raudt stå side ved side med Senterpartiet i kampen for folk i desse områda og helsetilbudet deira for å hindra at forslaga om nedbygging no blir ein realitet?

Seher Aydar (R) [15:35:08]: Takk for spørsmålet. Det er viktige helsetilbud som står i fare, og det har de gjort lenge. Rødt sto selvfølgelig på lag med befolkningen også tidligere og kommer til å fortsette å gjøre det. Vi mener det er viktig at et flertall på Stortinget står sammen om det og side ved side med befolkningen og de ansatte, som skjønner hvilke konsekvenser det har når sånne tilbud legges ned. Det gjelder alt fra akutfunksjoner til psykisk helse, over hele landet.

Vi er også glad for at vi ikke bare jobber for de konkrete enkelthendelsene, men også for å endre hele systemet. Det gjør at vi slipper å ta disse kampene gang på gang og kan ha et system der befolkningen og de ansatte er trygge på at de har en helsetjeneste i framtiden. I dette arbeidet er vi selvfølgelig allierte med både Senterpartiet og flere andre i denne sal.

Presidenten [15:35:25]: Replikskordskiftet er omme.

Une Bastholm (MDG) [15:36:12]: Her er vi, den smarteste arten som noensinne har levd. Så hvordan har det seg at vi klarer å ødelegge den eneste planeten vi har?

Vi er stadig flere som grubler på det. En av dem som gjorde det, er nylig avdøde Jane Goodall, som dette var et sitat fra, etologen og primatologen som viet livet sitt til å studere sjimpanser og andre dyrs atferd og formidle til verden om dem og om hvordan vi kan ta bedre vare på vår felles planet. Hennes poeng er ikke at mennesker er håpløse, men tvert imot at vi har veldig mye å lære av andre arter, og at vi mennesker kan bruke intellektet og samarbeidsevnene våre mye smartere.

Miljøpartiet De Grønne har nå fått et historisk sterkt mandat på Stortinget av velgerne, og vi vil bruke det til å kjempe for systemendring, for et grønnere, varmere og smartere samfunn. Smartere kan bety å utvikle teknologi, forbedre funksjoner innen medisin, lage en ny app eller erstatte forurensning med ren energi. Det var dette teknologiske fokuset som fikk dominere, både i trontalen og i beretningen om rikets tilstand, da regjeringen – på ganske få sekunder – skulle oppsummere sine planer for vår tids største utfordring. Vi må også huske at den viktigste teknologien for å stanse klima- og naturkrisen har vi allerede. Den må videreutvikles, ja, men vi må først og fremst begynne å prioritere å bruke den kunnskapen vi har.

Det finnes f.eks. fornybare busser. Vi må sørge for at folk kan bruke dem. Derfor har Miljøpartiet De Grønne gått til valg på billigere og bedre kollektivtilbud, med et månedskort til 499 kr. Fornybar energi og batterier finnes også, og Miljøpartiet De Grønne gikk til valg på trygg omstilling ut av oljealderen og for en utfasingsplan for olje og gass, i tråd med anbefalingene fra Klimautvalget 2050.

Smartere betyr også mer. I vår urolige tid er det smart å innse teknologiens begrensninger og ta bedre vare på det vi har – på matjorden og fisken i fjorden, på naturlig karbonlagring og flomdemping som finnes i skog og myr og langs vassdrag. Det betyr å la være å ødelegge, men også å restaurere mer natur på land og i vann. Det betyr å produsere maten vår mer bærekraftig og regenerativt. Det betyr å forvalte skogene skånsomt for plante- og dyreliv. Alt dette vil også gi Norge bedre selvforsyning av mat og beredskap mot ekstremvær. Derfor kommer Miljøpartiet De Grønne til å kjempe hardt i denne stortingsperioden for å stanse tapet av natur.

I vår hyperinformerte, effektiviserte og angstpregede tid er det også smart å ta naturen inne i oss mer på alvor: hvordan stress og produksjonsprosess angriper folkehelsen, hvordan vi mennesker blir glade av å gi omsorg, men kan bli utmattet av å gjøre det hele dagen under en stoppeklokke, og hvordan barn trenger at foreldrene deres har tid til å lytte når noe har vært vondt på skolen. Vi må ta tilbake tiden. Vi må ta tilbake øyekontakten og ta bedre vare på hverandre i det nære. Det er også smart. Vi, som sjimpanser, trenger tilhørighet. Når noen barn henger på gaten og blir rekruttert av kriminelle, kunne de like så godt sittet hjemme og skadet seg selv eller sluttet å spise. Barn reagerer ulikt på utenforskap. Miljøpartiet De Grønne gikk til valg på å bekjempe utenforskap og fattigdom, og det blir et veldig viktig fokus for oss i denne stortingsperioden.

Goodall var forsker. Mens vi aldri har hatt mer tilgang på kunnskap, har vi i vestlige, demokratiske land kanskje begått den ultimate selvmotsigelsen i å bruke det til å viske ut skillene mellom fagfellekvurdert, uavhengig forskning, og meningsyttringer og enkeltobservasjoner. Trusselen mot fakta er ikke følelser, det er fornektelse og forvrengning. Det truer demokratiet. Jeg er glad for at stortingspresidenten i sin tale under åpningen minnet oss på det ansvaret vi alle har for å snakke sannferdig og beskytte forskningen som skal hjelpe oss med å ta gode valg. Det må også bety at Arbeiderpartiet må ta inn over seg kunnskapen vi har om naturens tålegrenser. Norge er fullt av folk og bedrifter som ønsker å investere i klima og gjenbruk, drive mer naturvennlig og med et generasjonsperspektiv, men som ikke tar sjansen fordi politikerne vinger.

La dette bli stortingsperioden vi jobber sannferdig og konsistent for vår eneste planet.

Presidenten [15:41:06]: Det blir replikkordskifte.

Aleksander Stokkebo (H) [15:41:18]: Tidligere i dag utfordret jeg Hermstad på hvor hardt man vil stå på kravene når det gjelder oljepolitikken, men fikk ikke svar. Derfor spør jeg igjen, for de 200 000 som jobber i næringen, fortjener et tydelig svar. Nå som MDG for første gang er over sperregrensen og er på vippen i Stortinget, hva er ambisjonene? Hvor mye vil MDG kreve av endringer i oljepolitikken framover? Er det ingen nye letebrønner, er det stopp i all leting, er det nedstengning av konkrete felt? Hvor mange færre skal jobbe i næringen om fire år hvis MDG får gjennomslag?

Une Bastholm (MDG) [15:42:04]: Vi deler denne planeten. Miljøpartiet De Grønnes krav inn i de forhandlingene er ganske tydelige. Vi vil ha en utfasingsplan for olje og gass, og vi vil at man skal slutte å dele ut nye letelisenser, slutte å investere i fossil energi. Det betyr dermed at hva som blir Norges politikk framover, er opp til Arbeiderpartiet.

Aleksander Stokkebo (H) [15:42:30]: Takk til representanten for en mye større tydelighet enn det vi opplevde tidligere i dag. Nå er det mer i tråd med utspillet i Nettavisen der man var krystallklar på at man ønsker en utfasingsplan. Nå som man er på vippen og har støtte fra både SV og Rødt, vil jeg utfordre representanten: Vil man akseptere en budsjetttavtale dersom regjeringen nekter å gå med på en sånn utfasingsplan?

Une Bastholm (MDG) [15:43:01]: Vi kan godt leke at de svarene kommer nå. Det gjør de ikke. Vi står foran forhandlinger. Vår politikk er veldig tydelig. Vi har også et historisk sterkt mandat fra velgerne. Vi er en allianse her av tre partier som har gått til valg på det samme, og det er Arbeiderpartiet som må komme oss i møte.

Geir Inge Lien (Sp) [15:43:32]: I innlegget sitt var representanten Bastholm bl.a. innom fornybar energi og å ta bedre vare på det vi har. Det leiar meg inn på eit anna tema: fylkesvegar. I vår fremja Senterpartiet eit representantforslag der vi i denne perioden ønskte å løyve minst 10 mrd. kr til vedlikehaldsetterslepet på fylkesvegar. Vi ser at det i dag er stipulert til ca. 108 mrd. kr for heile landet. Det er store tal. Der fekk vi støtte frå Miljøpartiet Dei Grøne i å ta vare på det vi har, altså nettopp fylkesvegane. Står Miljøpartiet Dei Grøne framleis bak den lovnaden, og vil dei kjempe for å få gjort noko med etterslepet og slitassen på fylkesvegane våre, noko som er sårt tiltrengt?

Une Bastholm (MDG) [15:44:26]: Ja, absolutt. Dette er en ganske sentral del av vår transportpolitikk – både å flytte penger fra store motorveier til kollektivtransporten og også til å trygge i dag farlige og rasutsatte fylkesveier. Det er et område der jeg håper at Miljøpartiet De Grønne og Senterpartiet kan finne enighet sammen. På tilsvarende måte håper jeg også på støtte fra Senterpartiet når det gjelder f.eks. å styrke kollektivtransporten i distriktene, for også de som bor på bygda, bør ha rett til å kunne reise rimelig og med god kollektivtransport.

Presidenten [15:45:02]: Replikordskiftet er omme.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [15:45:22]: Det er en ære å få lov til å stå her igjen i denne sal og som stortingsrepresentant for Kristelig Folkeparti. Jeg tror det norske folk raskt vil merke at Kristelig Folkeparti på nytt, med en mer enn dobbelt så stor stortingsgruppe, er sterkere representert her på Stortinget.

Vi lever i en urolig verden, og uroen har også funnet grobunn her hjemme i Norge. I møte med slik uro trengs det et solid fundament, og selve grunnmuren i samfunnet vårt er familien. Familien er det viktigste og det første sosiale fellesskapet vi mennesker er en del av – et naturlig sikkerhetsnett og et sted der vi kan møte betingelsesløs kjærlighet, omsorg og aksept. Det er nettopp derfor Kristelig Folkeparti alltid vil sette familien først.

Et hjem er ikke bare fire vegger; det er trygghet, det er varme, og det er et sted å høre til, men for mange nordmenn er hjemmet de siste fire årene blitt en kilde til bekymring. Klarer jeg å betjene huslånet mitt, husleien min? Klarer jeg å betale den neste strømregningen? Unge mennesker utsetter å få familie fordi de ikke har råd. Ja, vi vet at mange får færre barn enn de faktisk ønsker seg. Nettopp derfor er det behov for å sette familien først i politikken.

Over lang tid har det vært ført en aktiv politikk som har svekket familiens rolle i samfunnet vårt. Vi har fått merke at venstresidens hensyn til arbeidslinjen og likestilling har vært prioritert foran familiens behov. Den rigide tredelingen av foreldrepermisjonen er det beste eksempelet på dette, hvordan man trekker statlig overstyring langt inn i familiesfæren. Tall fra Nav viser at tre av fire kvinner ønsker seg lengre tid hjemme med barnet sitt, og at dette igjen fører til at nesten halvparten av alle norske kvinner – vel og merke de som har råd til det, da – velger å ta ut ulønnet permisjon med alt det innebærer av tapte rettigheter og svekket pensjonsopptjening. Venstresiden må merke seg at denne tredelingen deres paradoksalt nok heller ikke har tjent noen likestillingspolitiske mål.

Vi i Kristelig Folkeparti mener det når vi sier «familien først». Det er derfor vi vil fortsette å styrke ordninger

som kan gi familiene valgfrihet, fleksibilitet og mer tid sammen. Vi trenger ikke at politikere nøder folk til å få flere barn, det må de få finne ut av selv, men når det viser seg at mange får færre barn enn de faktisk ønsker seg, må det være vår oppgave å fjerne de økonomiske og strukturelle hindrene som gjør at folk ikke får realisert sine familiedrømmer. Ved å gi skattelette, øke barnetrygden og sikre rett til foreldrepenger til alle, inkludert studenter, gjør vi det mulig for folk å få barn tidligere og å få flere barn om man ønsker det.

Jeg vil også si litt om tro her i dag, for tro representerer enorme verdier både i enkeltmenneskers liv og som en samfunnsbyggende kraft. «Verden er blitt så sprø at unge søker mot gudstro», skrev Aftenposten tidligere i år, men hva er så sprøtt med det, egentlig? Spør du meg, er det helt naturlig at vi i urolige tider søker mot våre røtter, at vi søker mening, at vi søker en himmel over livet.

Det landet og det samfunnet vi er så heldige å få leve i i dag, er så godt å leve i nettopp fordi det er formet av en sterk kristen kulturarv. Det er også verdt å merke seg at hele tre av fire nordmenn er medlemmer av et trossamfunn, men det for høye antallskravet som kom på plass under denne regjeringen, har ført til at mange små trossamfunn og menigheter nå sliter. De opplever at staten ikke lenger ser verdien av de små fellesskapene, de som virkelig holder liv i lokalsamfunn med aktiviteter og diakonalt arbeid, de som møter mennesker med omsorg og fellesskap. Kristelig Folkeparti advarte mot denne svekkelsen av trossamfunnenes finansiering, og selv er jeg bekymret for at statstilskuddet nok en gang blir brukt som et politisk virkemiddel og ikke som en anerkjennelse av den verdien trossamfunnene gir oss.

Kristelig Folkeparti vil jobbe for en god statlig tilskuddsordning som sikrer likebehandling, og også for å styrke skattefradrag og ordninger som gjør det attraktivt å gi til tros- og frivillighetslivet. Disse aktørene representerer enorme verdier for oss som samfunn, og særlig i urolige tider.

Presidenten [15:50:16]: Det blir replikkordskifte.

Kai Steffen Østensen (A) [15:50:29]: Nå blir det en sørlandsduell. Når Kristelig Folkeparti med folkelig i navnet sitt snakker om familiepolitikk, er det naturlig å stille spørsmål om hva folkelig familiepolitikk er.

Som sørlending med beina godt plantet både i folkekirken og i arbeiderbevegelsen har jeg i valgkampen lurt på hvorfor Kristelig Folkeparti har tatt en u-sving og blitt et smalere, mer populistisk og enda mer høyrevendt parti – betalt av de rikeste i dette landet.

Hvis Kristelig Folkeparti er et folkeparti som tar barnefamilier på alvor, hvorfor pekte man da på et FrP-ledet regjeringalternativ som vil skrote gratis SFO, øke de historisk lave barnehageprisene og fjerne norgespris på

strøm, noe som nå gir folk og familier trygghet og kontroll på strømregningen sin, også på Sørlandet?

Fra én sørlending til en annen: Hvordan kan Kristelig Folkeparti mene at det er folkelig å skrote velferdsordninger som gir trygghet til nettopp helt vanlige barnefamilier?

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [15:51:30]: Kristelig Folkeparti er absolutt et folkeparti på den måten at vi legger til rette for at folk faktisk er forskjellige – barn er forskjellige, og familier er forskjellige – og alle våre familiepolitiske løsninger bygger opp om nettopp dette, i motsetning til venstresidens og Arbeiderpartiets familiepolitikk, som handler om at man skal få alle inn på den samme strømlinjede måten å organisere familielivet på.

Jeg kunne tenke meg å høre hva representanten Østensen mener om hvordan vi skal møte de lave fødselstallene vi erfarer i dag, for det er kritisk lave fødselstall. Hvis vi skal lykkes med å gjøre noe med det, må vi faktisk komme med konkrete løsninger. Det er derfor Kristelig Folkeparti kommer med forslag om skattelette og økt barnetrygd, og ønsker å gi foreldrepenger til alle. Arbeiderpartiet, derimot, er mer opptatt av hvordan man kan overstyre familiepolitikken.

Silje Hjemdal (FrP) [15:52:34]: Jeg vil begynne med å ønske representanten hjertelig velkommen tilbake til Stortinget.

Vi har samarbeidet om saker tidligere, bl.a. om familiepolitikk. Vi er mer uenige når det gjelder å øke bevilgningene til trossamfunn, men jeg håper at Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti også i denne perioden kan finne løsninger sammen.

En av sakene som er kritisk nå, er å ta oppstramninger med tanke på alvorlig ungdomskriminalitet. Det har rett og slett gått på tryggheten løs. Fremskrittspartiet har ved flere anledninger tatt til orde for at vi trenger lukkede institusjonstilbud, noe som kan være bra både for barn og unge, og ikke minst for samfunnet. Kristelig Folkeparti har imidlertid vært skeptisk til bruk av tvang, men jeg håper at vi nå, sammen med Kristelig Folkeparti, vil være mer samfunnsbevisste.

Kan Kristelig Folkepartis representant utdype om man er for et lukket institusjonstilbud?

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [15:53:39]: Øknin-gen vi ser i ungdomskriminaliteten, må vi ta på alvor. Vi ser i lokalsamfunn rundt om at flere familier og barn nærmest er redde for å bevege seg ute. Det er klart at her må regjeringen først og fremst komme på banen med flere midler og flere tiltak.

Kristelig Folkeparti tenker også at vi må gi politiet flere virkemidler. Vi må gjøre det straffbart å rekruttere

mindreårige – og det er veldig mye vi kan gjøre på forebyggingssiden. Å gå inn for et lukket institusjonstilbud er drastisk, men, igjen, man kan ikke lukke øynene for at kjøp og salg av narkotika er selve driveren for mye av den ungdomskriminaliteten vi ser nå. Dette er veldig viktig, og jeg skulle ønske flere partier sto sammen med oss i å si et helt tydelig nei til narkotika.

Kjersti Toppe (Sp) [15:54:43]: Eg vil gratulera med stortingsplass. Vi er iallfall eit parti som står saman med dykk om å seia heilt tydeleg nei til narkotika, så eg kan helsa med det.

Eg har tenkt å spørja om familiepolitikk. Eg har vore ein av representantane som i mange år har synst at KrF har ein god politikk der, som vi deler veldig mykje av, men eg har rett og slett vorte skuffa over at KrF eigentleg har gått i den andre grøfta. Ein vil ikkje berre justera ei tredeling – det kan eg forstå at det er argumenter for – men også fjerna heile fedrekvoten. Så langt ønskjer ikkje eg at vi skal gå i Noreg. Vi veit at fedrekvoten har ført til haldningsendringar, til at det er lettare for fedrar å vera heime og til at fedrar lettare er som ein heilt naturleg omsorgsperson. Meiner eigentleg KrF at ein faktisk skal ta bort heile fedrekvoten? Er ein ikkje bekymra for konsekvensane av ein slik politikk?

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [15:55:51]: Jeg tenker at når hele tre av fire kvinner sier i en undersøkelse fra Nav at de ønsker seg mer tid hjemme med barnet sitt, må vi ta det på alvor. Når vi ser at halvparten av norske mødre tar ut ulønnet permisjon, er det virkelig et likestillingsproblem. Samtidig er det at vi gir fri fordeling av foreldrepermisjonen først og fremst tenkt som et gode til familiene. Jeg tror at fedrekvoten gjennom flere tiår har tjent sin hensikt. Vi har moderne, oppegående fedre som ønsker å være hjemme med sine barn, og som er trygge på hele omsorgsrollen. Samtidig handler moderne familiepolitikk om å gi familiene frihet til å velge selv. De kjenner sine barn. De kjenner sitt hverdagsliv. En gang er det kanskje pappa som tar mesteparten av foreldrepermisjonen, og neste gang er det mamma.

Oda Indgaard (MDG) [15:56:55]: Representanten Lossius snakker om valgfrihet for familien, men hva med friheten til å velge det som ikke er standard? Representanten hevder at dagens ordning skaper ufrihet, men vi vet at det nettopp er i de tradisjonelle kjønnsrollene man er minst fri. Der er det minst frihet for mannen til å velge å være hjemme, minst frihet for kvinnen til å velge å være hovedforsørger og minst frihet til faktisk å dele likt.

Jeg vil løfte denne debatten til et litt høyere nivå, for hvorfor er det så mange småbarnsforeldre som føler seg

helt utslitt? Hvorfor er det flere som er utbrent i dag, enn før? Hvorfor er det sånn at familier, selv om de i sum jobber flere timer i dag enn det man gjorde for 20 år siden, føler seg tvunget til å velge det permisjonsalternativet som gir dem best økonomisk uttelling? Her må vi faktisk ta en diskusjon om hva slags samfunn vi skal være, og om vi ønsker å prioritere mer tid til hverandre over materielt forbruk. Jeg lurar på om KrF vil være vår allierte i det.

Jorunn Gleditsch Lossius (KrF) [15:58:00]: Jeg setter pris på veldig mange av representantens familiepolitiske betraktninger. Jeg tror veldig mange kan kjenne seg igjen i det virkelighetsbildet representanten beskriver, men jeg skjønner ikke det spørsmålet representanten stilte innledningsvis, der representanten satte spørsmålsteget ved hvordan KrF ønsker at familien skal ha frihet til å velge. Igjen: Hele vår familiepolitikk handler om at foreldre kjenner sine barn og sin hverdag best, at de skal få velge hvordan de vil organisere sine liv med barn, at vi skal legge til rette for at de kan få de barna de ønsker seg, når de ønsker seg dem, og også om unge studenter – at det skal være mulig å få barn mens man biologisk sett best er i stand til det.

Presidenten [15:58:43]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Cecilie Myrseth [15:59:01]: Vi lever i ganske så urolige tider. Da er det utrolig viktig at vi har politikk som sørger for trygghet for økonomien, trygghet for næringslivet og trygghet for framtiden. Norge, som har en liten og åpen økonomi, er avhengig av eksport. Det gjelder økonomien vår, og det gjelder arbeidsplassene våre. Det som skjer i verden nå, påvirker næringslivet i stort, bedriftene våre og arbeidsplasser over hele landet. I det arbeidet er samarbeid og dialog med næringslivet og med partene, ja, til og med på tvers av partigransene, utrolig viktig.

Selv om det er krevende tider, er det mye som går bra. Det er ikke alltid man får inntrykk av det når man hører på den politiske debatten, men det er altså det. Vi har veldig lav ledighet. Det er skapt 162 000 nye jobber de siste fire årene, hvor åtte av ti av dem er i privat sektor. Vi ser av tallene at eksporten går opp, det er større investeringer, og det er større overskudd i bedriftene. Det er bra, men det betyr ikke at vi ikke har utfordringer som skal løses. Det er viktig å sikre forutsigbarhet og samarbeid. Vi skal stille opp, og vi skal stille krav i en nødvendig omstilling som vi nå er på vei gjennom.

Vi ser skyer i horisonten. Det er en mer uforutsigbar og utrygg verden. Det påvirkes enkeltpersoner av, og det merker også norske bedrifter. Når handelsbarrierer oppstår, er det vår jobb å sikre gode rammebetingelser for norske bedrifter. Det handler om å navigere trygt i et ganske urolig farvann. Da er jeg takknemlig for den dia-

logen vi har med allierte, med våre partnere og med næringslivet, som alle står opp for norske interesser. For det arbeidet vil jeg si takk.

Det er viktig for Arbeiderparti-regjeringen å slå fast at EØS-avtalen ligger fast. Europa, gjennom EØS, er vårt viktigste marked. I underkant av 70 pst. av eksporten går til nettopp EU, 20 pst. går til UK, og 8 pst. av fastlandseksporten går til USA.

Det er viktig å sikre at norske bedrifter har tilgang til våre viktigste markeder på like vilkår. Det handler om eksport til 30 land, hvor det bor rundt 400 millioner mennesker. Derfor er det viktig å styrke samarbeidet med Europa, spille inn Norges interesser, redusere EØS-etterslepet, fortsette å inngå industripartnerskap og følge opp de partnerskapene vi har. Vi skal også delta i de investeringsprogrammene som er. Det er viktig for næringslivet.

Norske bedrifter produserer helt kritiske komponenter i europeiske verdikjeder. Det er viktig for Norge, men det er også viktig for den europeiske industrien å ha tilgang til det som skapes i Norge.

I en urolig tid ser vi noen lysglimt. Jeg mener handelsavtalene vi inngår, er den typen lysglimt. Det er ikke mange ukene siden jeg hadde æren av på vegne av Norge å underskrive avtalen med handelsblokken Mercosur. Det betyr at norske bedrifter nå får tilgang til viktige markeder i Brasil, Argentina osv. Handelsavtalen med India ble gjort gjeldende fra 1. oktober. De siste to årene har vi inngått seks nye handelsavtaler, og vi har oppdatert tre.

I denne tiden er det viktig at vi står opp for den regelbaserte handelen. Når barrierene bygges opp, må vi bidra til å bygge dem ned. Det er viktig for arbeidsplassene våre, det er viktig for lokalsamfunnene våre, og det er viktig for industrien vår. Da trenger vi samarbeid internasjonalt.

Da trenger vi også mer mineraler. Derfor var det viktig at vi fikk på plass en ny minerallov før sommeren her i Stortinget. Vi trenger at det går raskere. Vi skal gjøre det på en bærekraftig måte sammen med våre allierte. Vi trenger mineraler både for å sikre den grønne omstillingen og for å sikre forsvarsindustrien vår.

Det er mange ting vi skal få til også i samarbeid med Stortinget i årene som kommer. Vi er nødt til å sikre gode rammebetingelser. Vi er nødt til å ha en stat som stiller opp, men som også stiller krav til næringslivet. Vi skal utvikle romindustrien vår, vi skal utvikle reiselivsindustrien, og vi skal fortsette å arbeide med dagligvareindustrien. Det kommer til å bli mer enn nok å gjøre for Stortinget, og jeg gleder meg til samarbeidet med den nye komiteen og Stortinget.

Presidenten [16:03:42]: Det blir replikkordskifte.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [16:04:20]: Arbeiderpartiet har gått i bresjen for batteriproduksjon i Norge. Statsministeren omtalte den tidligere, og nå havarerte, etableringen av batterifabrikken i Mo i Rana som kjernen i Arbeiderpartiets klimapolitikk. Morrow Batteries i Arendal fikk i fjor et statlig lån på 1,5 mrd. kr. En måned senere sa selskapet opp mellom 50 og 60 ansatte og utsatte planene om ny fabrikk. I sommer kom det fram i selskapets årsrapport at det er vesentlig usikkerhet om fortsatt drift, og at det er behov for mer kapital i selskapet innen første halvår 2026. Kan statsråden avklare om hun setter foten ned for økt statlig støtte, eller er hun åpen for å gamble enda mer med skattebetalernes penger for videre drift av selskapet?

Statsråd Cecilie Myrseth [16:05:07]: Jeg er usikker på hvor mange ganger jeg og representanten har hatt denne runden rundt batterier. Jeg kan bare minne om hvem som utgjorde flertallet da det ble gitt støtte til Freyr. Det var ikke mitt parti som utgjorde det flertallet.

Det er ikke opp til meg som statsråd å avgjøre hvilke selskaper som får støtte fra ulike virkemidler vi har i statlig regi. Det er det virkemiddelapparatet som gjør ut fra kriteriene som er satt. På tross av at Fremskrittspartiet prøver å gi det inntrykket gang etter gang, er det altså ikke riktig.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [16:05:46]: Grønne subsidier og regjeringens aktive næringspolitikk har feilet. En storstilt grønn sløsing og skattlegging av gode bedrifter ved å kaste penger etter grønne tapsprosjekt har økt skattetrykket betydelig for norske bedriftseiere de siste fire årene, med tilbakevirkende kraft. Eierbeskatningen er doblet. Det har ført til storstilt eksport av kapital og kompetanse til Sveits og andre land. Dersom man ser bort fra offentlig eide selskaper, er det i dag flere utenlandske eiere av norske selskap enn det er norske eiere. Regjeringens næringspolitikk baserer seg på å skattlegge de lønnsomme bedriftene, for så å subsidiere ulønnsomme næringer. Gjennom økt formues- og utbytteskatt har Støre-regjeringen gjort det mindre attraktivt å investere i norsk næringsliv og norske arbeidsplasser. Ser statsråden at regjeringens skattepolitikk og rammevilkår for norsk næringsliv har slått feil og skapt politisk usikkerhet for investeringer, og at det svekker det norske eierskapet?

Statsråd Cecilie Myrseth [16:06:43]: Tallene viser et helt annet virkelighetsbilde enn det representanten prøver å vise til. Det går opp med eksporten, investeringene går opp, overskuddene går opp, og ledigheten er lav. Dette er liksom en tone som går på repeat, hvor man omtaler alt man gjør for å sikre omstilling og norske arbeidsplasser, som sløsing. Det var vel en grunn til

at lederen i Norsk Industri måtte gå ut i valgkampen og advare mot Fremskrittspartiets politikk, som vil legge ned alt det vi har av virkemidler som skal bidra til arbeidsplasser, og som skal bidra til å sikre lokalsamfunnene en omstilling, som ikke bare Norge, men også resten av Europa står overfor. Man har en havvindsatsing der man allerede har eksportinntekter på over 40 mrd. kr. Man kan jo prøve seg med dette budskapet om man f.eks. drar til Aibel i Haugesund, som virkelig har behov for at man har en stat som stiller opp, og som også stiller krav.

Bård Ludvig Thorheim (H) [16:07:57]: Norge har fantastiske muligheter for verdiskaping. De mulighetene må vi ta i bruk for å kunne betjene økende forsvarsutgifter og gi neste generasjon minst like gode muligheter som vår hadde. Vi må skape mer, ikke bare for å dele, men også for å overleve. Vil regjeringen derfor ta et oppgjør med de siste fire årenes uforutsigbare skattepolitikk og nedsnakkingen av norsk næringsliv, som har satt Norge tilbake? Vil de nå heller lytte til næringslivet og høre om de behovene og mulighetene som er der, i stedet for å lytte til tuttfifrutti-koalisjonen om hvordan man kan lage dårligere rammevilkår for næringslivet?

Statsråden var inne på det med mineraler, men hvorfor er hun da handlingslammet når Kina nekter tilgang på mineraler som Norge er rikt på? Hvorfor er ikke næringsministeren i hastemøter nå for å realisere Fensfeltet, naturlig grafitt på Sørlandet og i Nord-Norge og gallium fra restavfallet fra aluminiumsproduksjon?

Statsråd Cecilie Myrseth [16:09:02]: Nå sitter jo finansministeren, som har invitert til et bredt forlik når det gjelder skatt, i salen. Høyre kan heller bestemme seg for hvilken vinglevei man skal gå i dette spørsmålet, i stedet for å anklage regjeringspartiene.

Det er store muligheter i norsk næringsliv. Det har vi tett dialog med næringslivet om. Det handler om hvordan vi skal utvikle og øke norsk konkurransekraft i en krevende tid, hvordan vi skal få opp innovasjon, bruk av digitalisering og KI, osv. Derfor fikk vi også gjennomført ny industripolitikk i vår.

Når vi snakker om mineraler, er det litt spesielt å tenke på at Høyre for bare få måneder siden i denne salen var på vei til å frata oss råderetten over statens mineraler. Heldigvis snudde Høyre, og derfor har vi nå fått på plass en god, ny minerallov.

Bård Ludvig Thorheim (H) [16:10:00]: Rammevilkår for næringslivet handler om mye mer enn skatt. Ja, det som har skjedd når det gjelder skatt, har vært skadelig, men det er flere ting som utgjør rammevilkårene. Man må tenke mye bredere enn det. Den tydelige tilba-

kemeldingen fra næringslivet i valgkampen var at det som har kommet fra regjeringen, ikke har vært bra.

Vi har også en viktig og veldig bred oppgave når det gjelder samfunnsberedskap. Det er kommet meldinger, og det er mange initiativ. Spørsmålet mitt er: Hva har næringsministeren helt konkret gjort for å involvere næringslivet i å skape en sterkere samfunnsberedskap?

Statsråd Cecilie Myrseth [16:10:40]: Vi involverer næringslivet i alle de prosjektene vi jobber med. Beredskap er en del av alle saker som legges fram, f.eks. lov om offentlige anskaffelser, som nå er til behandling i komiteen representanten nå har blitt en del av. Det var en viktig del av industripolitikken og industrimeldingen som ble lagt fram. En av de seks stolpene i norsk industripolitikk handler om sikkerhet og beredskap, som er mye mer enn kuler og krutt. Næringslivet er selvsagt en del av dette arbeidet. Vi har ulike beredskapsråd som ledes fra mitt departement. Ett av de tre viktigste punktene i sikkerhetsstrategien vi la fram i vår, var økonomisk sikkerhet. Det er et arbeid som ledes fra mitt departement, og hvor næringslivet også er involvert.

Ingrid Fiskaa (SV) [16:11:40]: Eg har mista teljinga på kor mange gonger regjeringa har kalla inn daglegvarekjedene til møte for å be dei om å vera så greie å gje frå seg litt av den enorme makta dei har over matprisane og korleis maten blir frakta og selt til butikkar over heile landet. Fint lite har skjedd, bortsett frå at matprisane fortset å auka og bøndene blir endå meir låste i avhengigheit til kjedene. Regjeringa har dessutan nettopp lagt vekk forslaget om å forby usakleg prisdiskriminering, eit tiltak som kunne ha gjeve små aktørar ein meir rettferdig sjanse i daglegvaremarknaden.

SV meiner det er på høg tid å avgrensa makta til dei tre dominerande selskapa, ei makt som i aukande grad går ut over både forbrukarar og produsentar. Er statsråden einig i at det ikkje er nok å snakka med daglegvarekjedene, men at det òg trengst handfast handling og politisk styring?

Statsråd Cecilie Myrseth [16:12:42]: Ja, det er jeg helt enig i. Derfor er jeg ikke enig i den beskrivelsen representanten fra SV her gir. Det vi har gjort, er å fjerne etableringshinder for mindre aktører, bl.a. når det gjelder butikklokaler. Vi har også fått på plass en helt ny lov om markedsetterforskning, som trådte i kraft den 1. juli. Det er et nytt verktøy Konkurransetilsynet kan benytte overfor dagligvarebransjen, men også i andre deler av konkurransepolitikken. Det har bl.a. i UK har vist seg å gi store besparelser for britiske forbrukere, noe vi håper skal skje også her. I tillegg gjennomgår vi nå hele konkurranseloven. Vi har også hatt en ny lov om god handelsskikk ute på høring, og vi har fått inn

ganske mange høringssvar. Jeg ser fram til å diskutere alle disse forslagene med SV også framover.

Når det gjelder forslaget om å bryte opp kjedene, som SV har tatt til orde for, vet man ikke om det vil gi den effekten man ønsker. Man burde kanskje lytte til f.eks. fagforeningen Handel og Kontor, som har advart ganske sterkt mot det.

Geir Pollestad (Sp) [16:14:03]: Noreg treng fleire arbeidsplassar. Me har ei stor moglegheit til å utvikla ny, grøn industri. Eitt konkret prosjekt er Billerud Vikens fibermassefabrikk i Hønefoss. Det er no tre år sidan dåverande næringsminister Jan Christian Vestre og statsminister Jonas Gahr Støre besøkte fabrikkene og sa at dette såg ut til å vera gode greier. Dei lovde òg at det skulle vera ei rask behandling av søknaden om utsleppsløyve. Tre år seinare er det framleis rask behandling av utsleppsløyvet. Me står i fare for å mista eit viktig norsk industriprosjekt som byggjer på skogen.

Spørsmålet mitt til næringsministeren er: Vil ho sørge for at Billerud Viken får løyva sine og kan starta opp denne viktige produksjonen?

Statsråd Cecilie Myrseth [16:15:06]: Jeg har også besøkt den fabrikkene og de fantastiske folkene som jobber der, men jeg tror at representanten, som tidligere statsråd, vet at dette er en sak som nå ligger til behandling hos en annen statsråd. Da må det følges opp på den måten det skal.

Geir Jørgensen (R) [16:15:39]: Norge driver næringsvirksomhet i alle verdensdelene og i veldig mange land. En stor del av denne virksomheten utøves av selskaper der staten enten er majoritetseier eller heleier av de norske selskapene. I Rødt forventer vi at statlige selskaper følger de standarder og det regelverket som gjelder hjemme i Norge, når de opererer i utlandet, men når vi ser hva som skjer i praksis, ser vi at dette ikke er tilfellet. Dette gjelder Statkraft, som har kjøpt seg inn i vannkraftlisenser vi kan spore helt tilbake til Augusto Pinochets militærdiktatur i Chile, og det gjelder ikke minst Telenor, som var en stor aktør i telemarkedet i Myanmar. Vi vet nå at 474 organisasjoner i Myanmar har klaget Telenor inn for OECD for dårlig forretnings-skikk, og Norges fremste folkerettssekspert mener dette er et brudd med menneskerettighetene.

Vil statsråden ta egne initiativ for å frambringe klarhet i om Norge, gjennom de statlige selskapene i utlandet, bryter menneskerettighetene?

Statsråd Cecilie Myrseth [16:16:53]: Det statlige eierskapet i Norge er utrolig viktig. Det sikrer store verdier som kommer tilbake til fellesskapet. Det sikrer arbeidsplasser over hele landet, og det sikrer at vi har ho-

vedkontorene til viktige selskaper i Norge. Det skal vi ivareta på en veldig klok måte. Stortinget har også besluttet hvordan man skal følge opp eierstyringen av de statlige selskapene i denne salen, og jeg, som statsråd, forventer at man både gjør aktsomhetsvurderinger og følger de lover og regler som er satt for statlige selskaper når man opererer i utlandet.

Presidenten [16:17:26]: Replikordskiftet er omme.

Rune Støstad (A) [16:17:50]: Arbeid til alle er Arbeiderpartiets fremste mål, for arbeid gir frihet for den enkelte og et sterkere fellesskap. Vi vet at nye arbeidsplasser ikke blir vedtatt i denne salen. De skapes av bedrifter som tør å satse. Derfor legger vi fram en offensiv næringspolitikk, bl.a. gjennom Industrieløftet, som skal doble eksporten utenom olje og gass innen 2030, Kraftløftet, som øker tempoet i utbygging av nett for å gi industrien mer forutsigbar tilgang på kraft, kompetanse-reform fordi bedriftene mangler folk, og folk trenger muligheter for å lære hele livet, målrettet risikoavlastning fra staten gjennom Innovasjon Norge, Enova og Eksfin for å gi støtte til næringsaktører som vil realisere store industriprosjekter, og Eksportløftet, som styrker markedsadgang for norske bedrifter gjennom EØS og nye handelspartnerskap. Dette handler ikke om politikk på papiret. Det handler om å bygge og trygge arbeidsplasser i Norge.

Raufoss Industripark i mitt eget fylke er et godt eksempel. Det er en av Norges største industriparker med over 70 bedrifter og over 3 000 ansatte. Ledelsen der er tydelig og sier at vi kan legge ned hele Raufoss om vi i det hele tatt sår tvil ved EØS-avtalen. Med Arbeiderpartiet i regjering vil EØS-avtalen alltid være en solid grunnmur.

Jeg merker meg at representanten Listhaug i salen i dag uttalte at trontalen er fri for ambisjoner. Da bør hun lese talen en gang til. Regjeringens ambisjon er klar: 150 000 flere i jobb innen 2030. Det er ikke bare et mål, det er en retning for hele næringspolitikken. I tillegg har regjeringen varslet flere store reformer for landet vårt for å sikre velferdsstaten inn i framtiden.

Norge skal fortsatt leve av naturressurser og av å foredle dem. Dette er ressurser hele verden etterspør. Vi har unik erfaring fra havet, energien, jorden og skogen. Petroleumsnæringen leverer energi, teknologi og inntekter samtidig som vi bygger nye, grønne verdikjeder innen havvind, karbonfangst og -lagring, batteri, prosessindustri og maritim sektor.

Matproduksjon er også industri og beredskap. Jordbruk, fiskeri og havbruk skal være lønnsomt og bærekraftig og gi trygge arbeidsplasser over hele landet.

Omstilling er nødvendig for å sikre Norge konkurransekraft. Mens FrP kaller det sløseri og vil legge ned Innovasjon Norge, står Arbeiderpartiet opp for norsk

næringsliv. Vi skal støtte omstilling, avlaste risiko og sikre stabile rammevilkår, ikke snu ryggen til bedrifter som vil bygge framtidens arbeidsplasser. Privat kapital skal være i førerretet, men staten skal være med og avlaste risiko. Regjeringen vil bl.a. modernisere lov om offentlige anskaffelser, slik at staten etterspør lave utslipp, innovasjon, lærlinger og sirkulære løsninger. Når det offentlige kjøper for hundrevis av milliarder, kan vi flytte markedet og åpne nye næringsmuligheter.

Formuesskatten tok mye plass i valgkampen. Skatt er viktig, men næringslivet etterspør også veldig mye annet – forutsigbare rammer innenfor kraft, eksportmuligheter, kompetanse, logistikk og raskere tillatelser, for å nevne noe. Derfor må skattedebatten handle om helhet og konkurransekraft, ikke om enkeltslagord. Regjeringen har invitert til et bredt samarbeid om en skattekommisjon for å sikre et effektivt og forutsigbart skattesystem som stimulerer til arbeid og investeringer.

Det er politiske forskjeller i salen, også i næringspolitikken. Vi vil styrke landbruket, mens FrP foreslår kutt på 3,4 mrd. kr, som vil svekke arbeidsplasser og matsikkerhet over hele landet. Vi vil ha en aktiv næringspolitikk for å støtte bedrifter i omstilling.

Arbeiderpartiets retning er klar. Vi skal sikre arbeid til alle, økt verdiskaping og små forskjeller. Vi skal skape mer i Norge av det vi har i Norge, og bygge et samfunn der fellesskapet er en styrke, ikke en motsetning til næringsutvikling. Slik skal vi bygge et tryggere Norge som er best til å skape og best til å dele rettferdig.

Presidenten [16:22:48]: Det blir replikkordskifte.

Anna Molberg (H) [16:23:05]: Jeg vil gjerne gratulere min kollega fra Innlandet med ny posisjon som leder av næringskomiteen. Det blir en viktig oppgave, for nå kan vi jo lese i Dagens Næringsliv at statsminister Støre erkjenner at han må gjenreise tilliten fra norsk næringsliv. Dette er nye toner fra Arbeiderpartiet, partiet som innførte tidenes skatteøkninger i forrige periode. I tillegg fikk ikke næringslivet være en del av Arbeiderpartiets strømstøtteordning, og LO fikk presset gjennom store innstramminger i innleieregelverket, til bedriftenes store fortvilelse. Nå skal Arbeiderpartiet altså gjenvinne tilliten fra næringslivet i samarbeid med partier som ber næringslivsledere om å ryke og reise, som vil øke skattene, som vil legge ned oljenæringen, og som vil ha et nasjonalt innleieforbud.

Noe må jo Arbeiderpartiet gi i forhandlingene framover. Hva tenker næringskomiteens leder – er det forbud mot innleie, høyere skatter eller stans i oljeleting som må gis for å beholde regjeringsmakten?

Rune Støstad (A) [16:24:04]: Takk for gratulasjonen, og takk for spørsmålet.

Høyre fortsetter med det Høyre gjorde mye i forrige periode, nemlig å prate ned norsk næringsliv, og si at alt er så vanskelig i norsk næringsliv. Historien er litt annerledes, for det går veldig bra i store deler av norsk næringsliv. Nesten 160 000 har kommet i jobb, og vi har en tydelig målsetting om at 150 000 flere skal komme i jobb innen 2030. Innleie er et tema, og jeg møter veldig få som peker på det som et problem. Det er veldig mange andre områder som er viktige for næringslivet. Det går på rekruttering, kompetanse og å slå ring om EØS.

Ja, vi er et parti som skal ta næringslivet på alvor, og som skal legge til rette for gode og trygge arbeidsplasser over hele landet.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [16:25:17]: Jeg vil også slutte meg til gratulasjonene til lederen i næringskomiteen, og jeg ser fram til et innholdsrikt arbeid sammen.

Etter fjorårets nedtur klatrer Norge igjen opp på den anerkjente Global Innovation Index og går opp fra 21. plass til årets 20. plass. Norge har de siste fem årene hatt stabile plasseringer rundt 20. plass. De fleste landene som topper listen, er høyinntektsland som Norge. Av de 139 landene som er blitt rangert, er det Sveits, Sverige og USA som topper årets liste. I tillegg til Sveriges andreplass er også Finland og Danmark inne på topp ti, henholdsvis på 7. og 9. plass.

Til tross for at Norge skårer høyt på innovasjonsinnsats, skårer vi dårlig på resultat. Ser representanten en sammenheng mellom hvordan bl.a. Innovasjon Norge i sin nåværende form opererer med altfor høy risiko og bidrar til en usunn konkurransevridding i næringslivet, der pengene kanaliseres til bedrifter som ikke har mulighet til å stå på egne bein, og Norges plassering på listen?

Rune Støstad (A) [16:26:26]: Takk for gratulasjonen, og jeg sender den tilbake. Jeg ser fram til et fortsatt godt samarbeid med Strifeldt i næringskomiteen. Vi kommer til å diskutere mye næringspolitikk og ikke minst virkemiddelapparatet, for der har Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet vidt forskjellige oppfatninger.

Jeg tror at Arbeiderpartiet er mer på lag med næringslivet enn det Fremskrittspartiet er når det gjelder virkemiddelapparatet. Fremskrittspartiet vil ta bort Innovasjon Norge, ta bort virkemiddelet jeg vet at både bedrifter i en startfase og også etablerte bedrifter trenger, fordi bedriftene selv ikke alltid er i stand til å ta den risikoen som skal til for å lykkes med innovasjon, nye produkter eller nye satsinger.

Arbeiderpartiet er og vil være på lag med næringslivet. Vi vil ha et virkemiddelapparat. Vi vil ha Innovasjon Norge, med dyktige fagfolk som kan gi gode råd. Vi vil også ha muligheten til å være med med risikokapital der det er nødvendig.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [16:27:30]: Jeg vil ikke si at det var noe svar på mitt spørsmål. Vi skårer veldig høyt på innovasjonsinnsats, de midlene vi putter inn i virkemiddelapparatet, men vi skårer veldig lavt på output, noe som gjør at vi havner på en 20. plass, mens de andre landene i Fastlands-Norden faktisk ligger blant topp ti.

Jeg vil stille spørsmålet på nytt: Ser representanten noen sammenheng mellom det vi putter inn og at vi får veldig lite ut, med tanke på at vi havner langt nede på listen i forhold til de landene det er nærliggende å sammenligne oss med? Bruker vi kanskje ikke virkemiddelapparatet rett, eller er ikke innretningen helt riktig, med tanke på at vi skal utvikle næringsliv?

Rune Støstad (A) [16:28:22]: Jeg er ikke enig i premisset om at det kommer så mye dårlig ut. Tvert imot ser jeg daglig og ukentlig resultater av det norsk næringsliv skaper, og de resultatene ser vi bl.a. i form av nye, trygge arbeidsplasser i hele landet. Skal vi lykkes med det i et land som Norge, i et langstrakt land der privat kapital ikke alltid er tilgjengelig, spesielt ikke i distriktene, trenger vi å ha et virkemiddelapparat og ordninger som gjør at en kan være med og støtte næringslivet. Det skal være privat kapital, ja, som er i førersetet, men jeg er veldig for en aktiv stat og en aktiv næringspolitikk som er med og bidrar til å skape enda flere jobber. Jeg er ikke enig i premisset om at det kommer mye dårlig ut. Tvert imot mener jeg at det skapes veldig mye bra i vårt land.

Bent-Joachim Bentzen (Sp) [16:29:30]: Jeg ønsker også å gratulere med vervet.

Jeg kommer fra Nordland, og langs kysten vår skapes det store eksportverdier. En forutsetning for denne eksporten er ofte ferger, et område Senterpartiet har fått Arbeiderpartiet med på å satse på gjennom gratis ferger. De aller fleste av disse fergene næringslivet er avhengig av, tilhører fylkeskommunen. Forrige uke gikk kommunal- og distriktsminister Bjørnar Skjæran ut og sa at det nå var på tide å ta fram sparekniven i Kommune-Norge, deriblant da i fylkeskommunen. Er representanten, som leder av næringskomiteen, enig i kommunalministerens utsagn? Hvordan tror han næringslivet på kysten tar dette budskapet?

Rune Støstad (A) [16:30:12]: Jeg skal være forsiktig med å kommentere det statsråd Skjæran har sagt, men jeg vil si at tiltaket med gratis ferge er godt. Det er godt for folk som bor i de områdene der dette er aktuelt, men det er også bra for næringslivet.

Om en må ta fram sparekniven? Det er trangt, det vet jeg, selv om vi nå har en regjering som har styrket kommuneøkonomien og fylkeskommuneøkonomien år for år. I motsetning til da representantens regjering

styrte, har vi nå en regjering som prioriterer kommuneøkonomien, og som har prioritert distriktstiltak som gratis ferge. Vi er klar over at det framover er trangt også i kommuner og i fylkeskommuner. Det må til en omstilling også innenfor den sektoren.

At dette er et godt tiltak, mener jeg bestemt. Selv om ikke jeg kjører ferge veldig ofte, mener jeg det er et veldig godt tiltak, og jeg er sikker på at en finner gode løsninger på det representanten peker på.

Presidenten [16:31:16]: Replikordskiftet er over.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [16:31:35]: De dystreste spådommene har blitt en virkelighet. Det trygge samfunnet vi har brukt generasjoner på å bygge opp, er på vei til å smuldre opp rett foran øynene våre. Det er trist at norske politikere har latt dette skje.

For dem som har fulgt med en stund, er det dessverre ikke overraskende at vi har havnet her. Dersom man følger en spesiell oppskrift, bør det ikke være overraskende at man får et spesielt resultat. Oppskriften Norge har fulgt, er at flertallet har ført en hodeløs innvandringspolitikk som har vært basert på følelser, ikke på fakta. Vi har tatt imot langt flere innvandrere enn det vi har klart å integrere. I likhet med alle andre land som har fulgt denne oppskriften, har også vi fått alvorlige problemer.

Selv om det kan se mørkt ut, kan vi likevel ikke tillate oss å gi opp. Vi kan fortsatt snu utviklingen, men da må vi handle raskt og kraftfullt. Vi skal ikke gjøre noe overilt, men vi må ta inn over oss den lærdommen andre land har skaffet seg som følge av en dumdristig og hodeløs innvandringspolitikk. Sverige har innsett at de reagerte for sent, de var for naive, de hadde for milde straffer, og de turte ikke peke på de egentlige årsakene til problemene.

I all moderne tid har kriminaliteten i det store og hele gått nedover. Det gjorde også ungdomskriminaliteten i Norge år for år fram til 2014, spesielt for vold, ran, utpressing, mishandling osv., men etter 2014 skjedde det noe. Den positive utviklingen stanset helt opp, og ungdomskriminaliteten begynte å stige.

Det som skjedde i 2014, var at vi innførte ungdomsstraff og ungdomsoppfølging som nye reaksjonsformer mot kriminelle ungdommer. Ungdomsoppfølging, som er det som brukes mest mot kriminelle ungdommer som har begått til dels grov kriminalitet, består av tiltak som samtaler, terapi, jobbsøking, skolegang og en rekke andre tiltak som ikke minner om straff.

Året etter at vi innførte denne svært milde formen for straff, begynte kriminaliteten å stige for alle alderstrinn som var omfattet av den. Derimot hadde 18-åringene, som tradisjonelt alltid har begått mest voldskriminalitet, ingen økning – de fortsatte nedgangen. 18-åringene hadde da heller ingen endring i oppfølgingen i 2014.

Skal vi bare anta at det var en tilfeldighet at det meste på kriminalitetsstatistikken ble snudd på hodet samtidig som vi innførte svært milde straffer for ungdom?

Ungdom som begår kriminalitet, er som regel raskt ute på gata og begår ny kriminalitet. Dette skjer fordi politikerne er mer opptatt av å beskytte de kriminelle mot straff enn av å beskytte samfunnet mot kriminalitet. Politiet har i en årrekke bedt om å få virkemidler til å bruke mer tvangsmidler for å holde kriminelle ungdommer borte fra gatene – senest i dag ba politiet om det – men svært lite skjer. Det siste eksempelet vi fikk, var to ungdommer som ble tatt for å være involvert i håndgranatkasting på Strømmen, og den ene måtte løslates for å få plass til den andre. Sånn kan vi ikke ha det.

Regjeringen har slept beina etter seg lenge i møte med en eksplosiv utvikling i ungdomskriminalitet. Regjeringen mener selv at de forstår kriminalitetsbildet, men politikken de fører, røper at de dessverre forstår veldig lite av hva som skjer. Det trengs en helhetlig politikk, og det evner ikke regjeringen å legge fram.

Det hjelper f.eks. fint lite med et hurtigspor for ungdom dersom det bare fører til et hurtig klapp på skulderen, og ikke til en straff som har en preventiv effekt. Det hjelper også fint lite med én-til-én-oppfølging for kriminelle ungdommer så lenge det skal utføres av miljøarbeidere som egentlig kan sendes hjem hvis ungdommen har tenkt å begå ny kriminalitet. En av suksessfaktorene da vi knuste A- og B-gjengen, var at det var politiet som drev én-til-én-oppfølging, og det var politiet som fotfulgte de kriminelle slik at de ble tatt for alt de gjorde.

Fremskrittspartiet har fremmet en lang rekke forslag i Stortinget som kunne ha gjort en forskjell. Noen av disse forslagene har fått flertall, men regjeringen jobber veldig sent for å følge opp disse forslagene, og vi har ikke lenger råd til at det skal gå prestisje i ikke å følge opp gode forslag fra FrP når de fremmes, og at man heller venter.

Presidenten [16:36:41]: Det blir replikkordskifte.

Vebjørn Gorseth (A) [16:36:55]: Fra nyttår 2026 vil det ikke lenger være lov til å bruke sidevendte seter og ståplasser under kjøring på busser utenfor rutetrafikk – les russebusser. Det handler om at folk skal være trygge når de ferdes på norske veier, og det handler om at ungdommene våre fortjener å feire sin skolegang uten å føle seg ekskludert. I tillegg viser nå nye studier at russebussekulturen er en av driverne bak den økende kokainbruken blant ungdom – en bekymringsfull utvikling, og en bekymring jeg antar også deles av representanten. Likevel er opphevingen av dette regelverket omtalt i VG som en av Fremskrittspartiets viktigste saker i den perioden vi er inne i.

Spørsmålet er derfor hvorfor et parti som ellers hevder at man er opptatt av å bekjempe ungdomskriminalitet, ikke klarer å finne det samme engasjementet når den kriminaliteten skjer blant bussruss på Oslo vest?

Jon Engen-Helgheim (FrP) [16:37:53]: Jeg er vel mer overrasket over at replikanten bruker sin replikk på å ta opp dette som Arbeiderpartiets viktigste tilnærming til ungdomskriminalitet, for jeg tror ikke at hvordan man har stilt setene på russebussene, har noe som helst å gjøre med den utviklingen vi har sett i ungdomskriminalitet.

Det er helt riktig at Fremskrittspartiet ikke støtter de forslagene, men det er ikke riktig at vi har nevnt noe som helst sted at vi mener det er det viktigste tiltaket. Det viktigste tiltaket mot ungdomskriminalitet er å få preventive straffer, det er å få mer politi, det er f.eks. å få dømt flere av dem som driver med dopsalg. Noe av det man tar opp i denne replikken, handler om kokainsalg, der Arbeiderpartiet har vært med på å liberalisere lovverket sånn at vi har fått en økning.

Vebjørn Gorseth (A) [16:38:52]: Det var heller ikke min påstand. Faktum er likevel at Fremskrittspartiet ikke bare har sagt at de er imot endringer i dette regelverket, det er referert til i VG som en av de viktigste sakene for Fremskrittspartiet de neste fire årene. Arbeiderpartiet mener at når 23 av 39 kontrollerte russekjøretøy i 2025 ble gitt bruksforbud, er det på tide å ta grep, samtidig som vi ser den koblingen som gjøres til økning i kokainbruk.

Spørsmålet er rett og slett om representanten er enig med sin stortingskollega og partikollega Velle i at opphevingen av dette regelverket bør være Fremskrittspartiets hovedprioriteringer de neste fire årene, eller om det allerede har oppstått splid innad i FrP-gruppen.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [16:39:43]: Jeg har stor respekt for at representanten Velle har som en prioritet – blant mange – å ivareta også russens frihet til å gjøre sånn som de ønsker, men det er ikke riktig at Fremskrittspartiet har som en hovedprioritet å bekjempe si-destilte seter i bussen. Vi har som vår hovedprioritet å bekjempe den økende ungdomskriminaliteten. Det var det mitt innlegg handlet om, og det er der vi kommer til å sette inn de store ressursene, hvis vi klarer å få flertall for det, fordi det er der problemet ligger. Da hadde det, som jeg var inne på, vært bedre om Arbeiderpartiet, dersom de er bekymret for utviklingen i rusbruk blant ungdom og rusen, hadde latt være å liberalisere regelverket, sånn at det nå er enklere både å selge og bruke rusmidler, og at man skaper et inntrykk av at rusbruk er greit. Den utviklingen må nesten Arbeiderpartiet ta på seg selv.

Bengt Fasteraune (Sp) [16:41:01]: Jeg vil snakke litt om beredskap. For å kunne møte kriser, enten de skyldes væpnet konflikt, naturkatastrofer eller cyberangrep, må vi bygge opp en desentralisert og robust beredskapsorganisasjon. Da trenger vi operative enheter. Vi trenger beredskapsressurser spredd utover hele landet og ikke konsentrert i sentrale strøk.

Fremskrittspartiet vil – i tillegg til det de gjorde da de satt i regjering forrige gang, da de sentraliserte store deler av statens ressurser – legge ned fylkeskommunene og legge ned kommuner for å etablere større kommuner, og derav automatisk flytte og sentralisere mer makt til staten og byråkratiet, noe de for øvrig er skeptiske til, blir det sagt.

Da er mitt spørsmål: Kan representanten Engen-Helgheim svare på hvorfor Fremskrittspartiet ønsker å sentralisere makt vekk fra lokalsamfunnene og de lokale folkevalgte, som er limet i beredskapsorganisasjonen, i en usikker internasjonal situasjon?

Jon Engen-Helgheim (FrP) [16:42:05]: Jeg og Fremskrittspartiet deler synet på at det er viktig å ha beredskapsressursene tilgjengelig og spredd, men vi deler ikke synet på at det har en sammenheng med f.eks. å måtte beholde et fordyrende og unødvendig tungrodd byråkrati, som fylkeskommunen faktisk er. Jeg har mer tro på at vi kan få mer ut av ressursene, at vi kan få mer beredskap for pengene, dersom vi fjerner unødvendig byråkrati og unødvendige forvaltningsledd og heller flytter dem over til organer som kanskje kjenner lokalsamfunnene og behovene enda bedre. Det fylkeskommunen driver med i dag, kan tas over av andre, f.eks. kommunen, om så måtte være. Jeg ser ikke sammenhengen mellom den problemstillingen representanten forsøker å ta opp, og vår politikk om å legge ned fylkeskommunen.

Presidenten [16:43:05]: Da er replikkordskiftet over.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [16:43:23]: «Du er henta, mammaen din er her!»

I hverdagens heseblesende tempo er det lett for oss småbarnsforeldre å glemme hvor fint det er – at vi kan hente og levere små, energiske unger til et trygt sted med omsorgsfulle fagfolk, vel vitende om at de kommer til å leke, lese, synge og utvikle seg.

For Høyre er gode barnehager og skoler avgjørende for å gi alle barn mulighet til å leve det livet de ønsker. Det rustet barna med kunnskapen de trenger for å møte både motgang og medgang. Det motvirker utenforskap i et mer mangfoldig samfunn.

Derfor er jeg dypt bekymret for utviklingen i skolen. Skoleresultatene faller. Elever presterer svakere i lesing,

matematikk og naturfag, og stadig flere ligger på det laveste mestringsnivået. Det er mer bråk og uro i klasserommene, fraværet øker, og det tar for lang tid før elever får den hjelpen de trenger. I mellomtiden vokser kunnskapshullene, og mange elever mister den verdifulle mestringsfølelsen og troen på seg selv i fellesskapet.

I stedet for å ty til ansvarsfraskrivelse, pekeleken og lettvinde forklaringer på hvorfor resultatene går feil vei, mener jeg alle partiene må erkjenne at skolepolitikken har endret seg de siste 20 årene. Jeg mener vi har gjort en del riktig, men samfunnet har endret seg mye raskere. Det er noen tunge samfunnstrender som nå slår innover skolen og utfordrer skolesystemet.

Skjerm og sosiale medier har gjort sitt inntog i barnas liv og er profesjonelt rigget til å stjele oppmerksomhet og svekke konsentrasjon og leseglede. Algoritmer bidrar til polarisering. KI frister til snarveier som gjør at elevene ikke lærer det grunnleggende. Sosiale medier gjør at mobbingen og ekskluderingen ikke stopper eller starter ved skoleporten. Samtidig øker ulikheten blant elevene våre. Vi har flere unge som sliter med psykiske helseplager, og diagnoser som ADHD og autisme er vanligere. Vi har også flere elever med innvandrerbakgrunn nå enn for 20 år siden. Særlig i og rundt byene finnes levekårsutsatte områder der mange elever sliter med lesing og regning og har foreldre utenfor arbeidslivet. Med andre ord: Elevene våre er veldig mye mer forskjellige nå, og behovet for tilpasset undervisning har økt kraftig, samtidig som kampen om ressurser og kvalifiserte folk i kommunene skyter fart.

Vår jobb er å skape en skole som klarer å være en motvekt mot disse trendene, der alle barn får like muligheter til å lykkes uansett hvem de er og hvor de bor. Da må vi prioritere det viktigste først: at elever lærer å lese, skrive og regne. Det må være nok kvalifiserte lærere i klasserommet, men også flere yrkesgrupper som kan avlaste læreren, for lærerne kan ikke alene utjevne sosiale forskjeller i et klasserom med 28 så ulike elever. De trenger tid, støtte og verktøy for å være sjef i klasserommet og følge opp elevene.

I klasserommet må vi dyrke ferdigheter som algoritmer ikke lærer oss. Det betyr at elevene må lese mye mer på skolen – mye mer enn de 15 minuttene nesten alle leser i dag. Det betyr at elever må lære seg faktakunnskap, for det går ikke an å tenke kritisk uten grunnleggende kunnskap i bunnen. Det betyr at skolen må respektere at ulike elever lærer på ulike måter. Da må vi tenke nytt: mer nivådeling i kortere perioder, intensivundervisning til elever som sliter, mer fleksibel skolestart for dem som ikke er helt klar for første klasse, og flere alternative opplæringsarenaer for de elevene som har opplevd nederlag på nederlag i den ordinære skolen, slik at læringsgleden kan tennes på nytt.

Jeg tror kunnskapsministeren og jeg hadde blitt gode allierte på et FAU-møte. Vi er enige om at barna bør få «dumtelefon», ha mindre skjerm og flere fysiske bøker. Som mamma håper jeg at barna mine sparer i BSU framfor satsebuss i russetiden. Det er likevel ikke nok for å løse de store utfordringene i skolen. Det er for smått.

Nå kuttes det i laget rundt eleven i Skole-Norge på Støre-regjeringens vakt. Det er flere ukvalifiserte lærere. Regjeringens svar er å fjerne opptakskrav til lærerutdanningen, kutte i videreutdanning og fjerne kompetansekrav. De dyreste skoleløftene til Arbeiderpartiet handler ikke om læring eller kvalitet, men om skolemat, gratis SFO og heldagsskole med flere obligatoriske timer uten lærer. Det har en prislapp på 10 mrd. kr. Det er ti ganger mer enn det man nå sier man skal satse på lesing. Samtidig som forskjellene mellom elever, skoler og kommuner øker, vil regjeringen fjerne nasjonale prøver, som gjør det mulig å lære av dem som lykkes, og sette inn målrettede tiltak der utfordringene er størst.

For mange elever møter i dag en skole som ikke er rigget for å gi dem mestring og muligheter. Vi må våge å ta større grep og prioritere det viktigste. Høyre vil gjenreise en kunnskapsskole som gir muligheter for alle.

Presidenten [16:48:11]: Det blir replikkordskifte.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [16:48:23]: Først vil eg gratulere representanten med komitéiarvervet, og eg ser fram til samarbeidet, men eg må nok kome med nokre oppklaringar. For det første tek Arbeidarpartiet norsk skule framover. Vi byggjer ein meir praktisk skule, der elevane får bruke både hovudet og hendene, vi har gjeve lærarane tilliten tilbake, dei er igjen sjefen i klasserommet, og vi sørgjer for at elevane skal trivast betre og lære meir. Mens vi gjer det, kva er det FrP, som leiande parti på høgresida, er oppteke av? Jo, det er russebussar. Dei snakkar meir om russebussar enn om barnehagar, lærarar og læringar. Då Høgre styrte i åtte år, såg vi kva dei var til for. Resultatet av Høgre-skulen blei ein for stillesitjande, teoritug og skjermbasert skule med svakare læringsresultat.

Eg vil gjerne få ei oppklaringa av representanten: Er Høgre no mest einig med FrP, om at det viktigaste er russebussar, eller med Arbeidarpartiet, om at det er læraren som er sjefen i klasserommet, og at elevane skal få moglegheit til å lykkast?

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [16:49:27]: De eneste partiene jeg ser bruker tid, krefter og ressurser på russebuss, er Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet. Høyre er det partiet som er helt tydelig på at vi må prioritere det viktigste i skolen, og det er nok kvalifiserte lærere som har tid til å følge opp hver enkelt elev. Det er lesing, skrive og regning fra dag én. Det er flere yrkesgrupper

som kan avlaste lærerne, slik at de kan følge opp elevene. Jeg vil minne representanten om at det nå er flere ukvalifiserte lærere i skolen, og bråk og uro øker.

Det jeg også er ganske bekymret for, er at Arbeiderpartiet ikke bare bruker tid på russebuss, men på å love å bruke 10 mrd. kr på skolemat, heldagsskole og andre tiltak som ikke vil bidra til at elevene får den undervisningen de fortjener. Det er det viktigste for Høyre. Når vi opplever så mange samfunnstrender som slår inn over skolen og gjør jobben til lærerne vanskeligere, kommer vi i årene framover til å være knalltydelige på å spille på lag med lærerne og elevene i klasserommet, så får Arbeiderpartiet krangle med Fremskrittspartiet om russebusser.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [16:50:26]: Eg ser gjerne framover, men eg har lært at det er lurt å ta med historia, for ein må jo dømme etter kva ein gjorde då ein hadde makta. I dei åtte åra då Høgre styrte, skapte dei ein skule som var for stillesitjande, som var teoritung og skjermbasert, og der det var svakare læringsresultat. Arbeidarpartiet har større ambisjonar for norsk skule. Vi vil gjere han meir praktisk, la læraren vere sjefen i klasserommet og sørgje for at elevane trivst betre og lærer meir.

Det høyrst ikkje ut som det er nokon nye tankar frå Høgre, så då kan eg kanskje få eit betre svar om eg spør på ein annan måte: Er Høgre no einig med Arbeidarpartiet i at elevane må lære meir, at læraren skal vere sjefen i klasserommet, og at det er viktigare enn det Framstegspartiet, det leiande partiet på høgresida, meiner er det viktigaste i utdanningspolitikken, nemleg å gå tilbake til sidestilte russebuskar?

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [16:51:20]: Høyre har alltid vært for en mer praktisk og variert skole, med dyktige lærere i klasserommet som varierer undervisningen, for elever er ulike.

Jeg forstår ikke helt spørsmålet til representanten, for det jeg advarte mot i mitt innlegg, var nettopp det å forenkle debatten om hva som er grunnen til at det går dårlig med resultatene i norsk skole, istedenfor å løfte blikket litt og se at det er store samfunnstrender som slår inn over skolen, enten det er teknologi og sosiale medier, eller det faktum at elevene har blitt mer mangfoldige og krever mer tilpasset undervisning.

Jeg synes det er bra med litt flere fysiske skolebøker og litt tilskudd til praktiske verktøy i skolen, og litt mindre skjermbruk er jeg også enig i, men det er jo veldig smått når utfordringene er så store. Jeg tror ikke lærerne der ute i norske klasserom, foreldre eller elever opplever at det Arbeiderpartiet legger fram, vil løse den store og vanskelige situasjonen norsk skole står i.

Sunniva Holmås Eidsvoll (SV) [16:52:26]: Marianne Borgen, tidligere ordfører i Oslo, har fortalt meg om

et besøk hun hadde på Tøyen skole for over ti år siden. På vei inn møtte hun veldig mange barn som lekte utenfor gjerdet, og så spurte hun om hvorfor de ikke ble med inn og lekte sammen med de andre inne i skolegården. Det kunne de ikke, for det kostet penger å være med på SFO, eller AKS, som det heter i Oslo. Før måtte altså ansatte jage barn ut av skolegården hvis foreldrene deres ikke hadde råd til å betale. Det var før, for SV i byrådet i Oslo sørget for at AKS ble gratis for alle barn, og på Stortinget har SV i statsbudsjettforliket de siste fire årene sørget for at en halvdagsplass i SFO har blitt gratis for alle på 1. til 3. trinn i hele landet. Vi har sett at det virker: Områdene med størst levekårsutfordringer hadde svært lav deltakelse i AKS før SVs reform, men når det blir gratis, universelt for alle og uten byråkratiske krav om å måtte dokumentere inntekt eller be om moderasjon, ja, da deltar så godt som alle.

Skolen er gratis for alle, uavhengig av inntekt. SFO er et tilbud på skolens område i skoletiden. (Presidenten klubber.) Hvorfor vil ikke Høyre at SFO skal være gratis?

Presidenten [16:53:33]: Tiden er ute.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [16:53:35]: Høyre i Oslo, og også i andre kommuner, har jo vært i front på å gjøre SFO gratis for dem som trenger det, altså gratis for dem som ikke har råd til å betale regningen, slik at det er åpent for alle å være en del av AKS eller SFO etter skoletid.

Jeg vil minne representanten på at det største problemet i norsk skole nå ikke er at de som har høy lønn, ikke sender barna sine på AKS eller SFO. Problemet nå er at man ikke lærer det man skal når man er på skolen. Det mener jeg er den største driveren for sosial ulikhet i Norge: at elever med minoritetsbakgrunn, eller elever som ikke har ressurssterke foreldre, går på skolen og ikke lærer å lese, skrive og regne.

Da er spørsmålet vårt: Hva skal vi bruke de store milliardene kroner på i årene framover? Skal det være å gjøre SFO gratis opp til 4. klasse også for alle foreldre som har god inntekt, eller skal det faktisk være å prioritere mer til innholdet i skolen de timene elevene er på skolen – med nok kvalifiserte lærere som kan følge opp, og med flere yrkesgrupper som kan avlaste lærerne og hjelpe de elevene som faller utenfor? Det er en prioritering, og vi prioriterer dem som trenger det mest, og elevene i norsk skole.

Bengt Fasteraune (Sp) [16:54:52]: Skole og bruk av tid og krefter, samt ledelse og utøvelse av dette, er jo det som på en måte er framtiden for oss. Jeg legger merke til at Høyre er opptatt av at det må flere timer inn i skolen, altså at vi må ha mer «rene» skolefag for at vi skal kunne klare å beherske hverdagen vår. Hvis vi ser på samfunn-

et i dag, som mye av denne debatten har dreid seg om, er jo dette en kjempeutfordring, for det å beherske livet er kanskje vel så viktig som å beherske kunnskapen. Hvordan skal dette grensesnittet komme til uttrykk ute i kommunene, som tross alt er ansvarlige for å gjøre dette i hverdagen? Har man noe fleksibilitet til å gjøre dette på forskjellige måter når vi får en så stringent holdning til utdanning?

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [16:55:49]: Det viktigste for Høyre er å sikre innhold og læring, dannelse – det også – og utdanning i de timene er elevene på skolen. Det er det vi har lagt fram mange tiltak for, nettopp fordi vi tror på at det er i møtet mellom kvalifiserte lærere og elever – og lærere som har tid til å være lærer med elevene – at vi får mestringsøyeblikk, og at man får dannelseselementet, som også er en viktig del av norsk skole. Jeg tror for å være helt ærlig at når samfunnet vårt er mer mangfoldig og elevgruppen er mer mangfoldig, vil også dannelseselementet i norsk skole ha stor betydning, for vi trenger at skolen sikrer et samfunnslim. Det er en veldig viktig oppgave for Skole-Norge, og det betyr altså at samfunnsoppdraget til lærerne våre er mer komplisert nå enn det var for 20 år siden.

Høyre er opptatt av å prioritere det viktigste i skolen, slik at vi nettopp kan kanalisere ressursene våre til elevene i klasserommet, til læringen og til mestringsøyeblikkene. Jeg ser ikke at det er noen motsetning mellom dette, for man skal lære å lese, skrive og regne, men man skal også trives, og det henger sammen. Læring og mestring er to alen av samme stykke, og det er det vi ønsker å prioritere.

Presidenten [16:56:51]: Da var replikkordskiftet over.

Mirell Høyer-Berntsen (SV) [16:57:09]: Vi er valgt til det 170. storting, og det i en tid som krever mer av oss enn bare forvaltning. Vår tid krever mot. Vår vakt krever handling. Vi står midt i en epoke der klimakrisen, naturkrisen og ulikhetskrisen truer både livsgrunnlaget og fellesskapet. Samtidig ser vi en urolig verden der autoritære krefter utfordrer ytringsfrihet og demokrati. Dette må vi møte med solidaritet, rettferdighet og vilje til å stå opp imot, her på vår vakt.

Vi i SV går inn i denne høsten med stolthet. Vi er ikke her for å administrere status quo. Vi er her for å flytte på makt, fordele rikdom og redde naturen, for vi ser det tydelig: Naturen bygges ned, bit for bit. Høyresiden kaller det vekst. Vi kaller det tap – tap av artsmangfold, tap av livsgrunnlag, tap av framtid. SV vil stanse nedbyggingen, styrke vernet og gi naturen rettigheter, for naturen er vårt felles ansvar – lokalt, nasjonalt og globalt.

Klimakrisen er ikke lenger en trussel i horisonten. Den er her, og den krever betydelig handling nå. Tempe-

raturen må ned, og naturen under vann og på land må vernes. Klimaendringene rammer skjevt. Derfor må klimapolitikken være rettferdig. SV vil kutte utslipp, men også kutte forskjeller. Vi vil ha billigere kollektivtrafikk. Vi vil ha støtte til energiltak og grønne jobber der folk bor. Vi vil ta kraften av børs og få ned strømpriene. Det gjelder særlig i mitt hjemdistrikt, Agder, der næringslivet sliter og vanlige folk er de som betaler prisen. Det grønne skiftet må være sosialt bærekraftig, og vi må ha en klok og langsiktig arealforvaltning og klimaforvaltning.

Vi vil også løfte blikket utover. SV står i solidaritet med det palestinske folket. Vi krever varig våpenhvile, humanitær tilgang og respekt for folkeretten. Norge må være en stemme for fred og ikke en tilskuer.

Som SVs stortingsrepresentant for Agder, den andre i historien, vil jeg si: Agder er ikke bare en enormt vakker landsdel. Det er en region med kraft, kunnskap og vilje til å gå foran. Agder er en nøkkelregion i det grønne skiftet. Vi har kraften, kompetansen og ikke minst viljen, men vi trenger en politikk som ser hele Agder, og som investerer i folk, i lokalsamfunn og i framtidens arbeidsplasser. Jeg vil være en tydelig stemme for Agder her i denne salen.

SV er klare. Vi utfordrer regjeringspartiet. Vi inviterer de rød-grønne partiene til å stå sammen. Vi sier til høyresiden: Framtiden er ikke til salgs. Den skal bygges – rettferdig, grønn og solidarisk på vår vakt. På vår vakt skal ikke naturen være prisgitt markedet. På vår vakt skal ikke barn vokse opp i skyggen av ulikhet. Vår tid krever handling, langsiktighet og klokskap. La oss – det 170. storting – vise at vi tar dette ansvaret.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Maren Grøthe (Sp) [17:02:19]: Lave og stabile strømpriser har vært et avgjørende fortrinn for norske innbyggere og bedrifter i mange år. Gjennom generasjoner har kraftressursene våre lagt grunnlaget for industri, bosetting og verdiskaping over hele Norge.

De siste årene har det endret seg. Da Høyre og Fremskrittspartiet styrte Norge, ga de konsesjon til utenlandskabler, noe som økte eksportkapasiteten på strøm med over 50 pst. Samtidig gikk de, sammen med Arbeiderpartiet, inn i EUs energibyrå, ACER. Resultatet har alle som betaler strømrregning, sett i praksis: Vi har hatt for høye, varierende og tidvis ekstreme strømpriser i Norge.

Tiden for å gi mer makt til EU over norsk kraft må være forbi. I trontalen sa regjeringen at vi skal ha nasjonal styring og kontroll over kraften. Til nå har Arbeiderpartiet og Høyre vist liten vilje til nettopp det. Sammen sikret de senest i vår flertall for å knytte Norge enda tet-

tere til EUs dysfunksjonelle strømmarked. Vi må ikke glemme at EUs klare mål med energiunionen er fri flyt av kraft over grensen, med en likest mulig pris for hele EU. Det er i direkte konflikt med grunnverdien vår om at den norske kraften skal komme norske bedrifter og forbrukere til gode, og er selve årsaken til at vi har kraftkrevende industri etablert i landet vårt. Senterpartiet forventer nå at Arbeiderpartiet holder valgløftet sitt om ikke å innføre resten av EUs fjerde energimarkedspakke. Dette stortinget bør heller gå motsatt vei.

Det er ikke Norges ansvar å beskytte europeiske land mot konsekvensene av deres egen feilslåtte og uansvarlige klima- og energipolitikk. Når Tyskland selv velger å stenge ned all atom- og kullkraft og kun erstatter det med uregulerbar kraft, skaper det et kraftunderskudd som vokser dramatisk når det ikke blåser eller når solen ikke skinner. Med den store eksportkapasiteten vi nå har gjennom utenlandskablene, og den tette integrasjonen med EUs strømmarked, er resultatet at vind i Tyskland avgjør strømprisen i Kristiansand eller i Stavanger.

Sånn kan vi ikke ha det. Vi skal ha kraftutveksling med andre land. Det har vi hatt i veldig mange tiår, men den prissmitten folk og næringsliv i Norge opplever nå, er uholdbar. Senterpartiet mener derfor vi må ta kontroll over eksporten i de kraftkablene vi allerede har, og at vi ikke kan tillate nye. Vi fremmer derfor forslag i dag om å stanse utredningen i Statnett om å fornye eksportkablene til Danmark, Skagerrak 1 og 2. Arbeiderpartiet har programfestet at de er imot å fornye disse kablene, men så langt har de likevel ved hver eneste korsvei stemt imot våre forslag om å stanse prosessen. I morgen har de muligheten til å snu, for det er ingen grunn til at vi skal bruke millioner av kroner og kapasitet på å vurdere nye danmarkskabler i Statnett og NVE når vi mangler strømmettet i Norge og ingen vil ha disse kablene.

Senterpartiet mener det nå er på tide å ta tak, gå fra ord til handling, ta mer nasjonal kontroll i strømpolitikken, sikre tilgangen på nok kraft og ha lave, stabile strømpriser for folk og næringsliv over hele landet.

Hanne Beate Stenvaag (R) [17:06:17]: Før jeg begynner innlegget mitt, vil jeg gi uttrykk for min dype medfølelse med alle som har mistet noen i den tragiske bilulykken i Tromsø på lørdag. Tankene går til alle som er pårørende, venner og kjente, alle som gjennom arbeidet sitt er berørt av ulykken, befolkningen i Ramfjord, i Kaldfjord og i hele Tromsø.

Så til innlegget: I innlegget mitt vil jeg snakke om kommuneøkonomien. For noen dager siden snakket jeg med en venn som hadde vært på et informasjonsmøte Harstad kommune arrangerte om de planlagte kuttene i kommunen. Målet som ligger inne i økonomiplanen fra i fjor, er en innsparing på 150 mill. kr, og den største inn-

sparingen skal tas innen pleie og omsorg. Harstad kommune står, i likhet med Tromsø og i likhet med seks av ti kommuner i Norge, i en situasjon med store underskudd i 2024, som fortsetter i 2025.

Budskapene fra informasjonsmøtet i Harstad handlet om forventningsgapet – beskrivelsen av at folk flest sies å ha for høye forventninger til velferdsstaten. Budskapet er at folk må senke forventningene sine og i større grad ta ansvar for å klare seg selv. Min Harstad-venn var overrasket over i hvor stor grad jeg nærmest kunne fullføre setningene og resonnementene fra møtet hun hadde vært på. Grunnen var at jeg har hørt dette budskapet før i Tromsø, og jeg tror at dette er et budskap som vokser seg sterkere i stadig flere norske kommuner.

Budskapet om forventningsgapet står i stor kontrast til den virkeligheten jeg opplever der ute, og som jeg tror jeg deler med mange. Folk har ikke urimelig høye forventninger til offentlige tjenester. Jeg tror manges forventninger er ganske i tråd med det gode, gamle budskapet om å yte etter evne og få etter behov. Det betyr at man skal få gode tjenester etter behov når man blir gammel og trenger omsorgsbolig, hjemmetjeneste, dagtilbud eller sykehjem. Det betyr at man skal være trygg for at barnet sitt skal få tilrettelagt undervisning og ekstra ressurser hvis hen trenger det. Det betyr at det skal være nok folk på jobb i barnehagen, lærere på skolen og blyanter, mapper og skolebøker. Det betyr rett og slett faglig gode tjenester – ikke luksus, men heller ikke at når man trenger velferdsstaten, så er det dessverre akkurat der tjenestene er blitt kuttet, redusert eller tatt bort: «Beklager det, men her hadde du for store forventninger.»

Realiteten er at kommunene er underfinansiert. Mens demografien tilsier at vi må øke innsatsen innenfor helse og omsorg fordi behovene øker, er det det motsatte som skjer. Urealistiske innsparingskrav tvinges fram på grunn av dårlig kommuneøkonomi og henger over hodet på de ansatte. Det er kommunene som er spydspissen i velferdsstaten, som følger oss fra vugge til grav. Derfor angår kuttpolitikken oss alle. Hvis vi ikke kan stole på at velferdsstaten er der når vi trenger den, svekkes tilliten.

Kuttpolitikken vil føre til en forsterkning av For skjells-Norge med privatisering av velferdsoppgavene som sannsynlig resultat. I byene, der det er et marked, vil velferdsprofitører kunne slå seg opp og tilby hjemmetjenester og helsetilbud til de velstående. De som har dårlig råd, vil måtte klare seg med dårligere kommunale tjenester og klare seg selv som best de kan. I distriktskommunene blir befolkningen i enda større grad overlatt til svekkede kommunale tjenester. Det blir lommeboka og hvor man bor, som bestemmer – ikke behovene.

Derfor er vi helt nødt til å prioritere kommuneøkonomien. Dyrtiden har rammet kommunene, og de kutt-

kravene som nå henger over kommunepolitikkerne, er urimelige. Det handler ikke om luksusforbruk og elendig økonomistyring. Det er ikke luksus å kunne bygge et nytt sykehjem eller en ny skole der bygningsmassen er helt nedslitt og utdatert. Rødt vil at Kommunalbanken skal gi kommunene bedre vilkår, lengre nedbetalingstid på lån og lavere rente, i stedet for at denne statlige banken skal drives som en privat bank med mål om størst mulig fortjeneste.

Min bekymring når det gjelder forventningsgapet, gjelder et annet forventningsgap, nemlig gapet mellom de forventningene mange av dem som jobber i kommunens grunnleggende velferdstjenester, har til arbeidsvilkår man kan leve med, og på den andre siden virkeligheten der man altfor ofte ikke når over arbeidsoppgavene – noe som er alvorlig fordi arbeidsoppgavene er levende mennesker med grunnleggende behov man ikke får dekket godt nok. Når jobbene blir for harde og strikken ikke kan strekkes lenger, har vi et stort problem.

Sykefraværet i de store, kvinneorienterte omsorgsyrkene er høyt, og folk søker seg bort. Vi er nødt til å øke grunnbemanningen i barnehagene og på sykehjem, og vi må gi nok tid og tillit til de ansatte i hjemmetjenesten. Kvinners samvittighet kan ikke redde velferdsstaten, og den lar seg ikke presse lenger.

Norge har aldri vært rikere. De som tjener mest, tjener stadig bedre. Likevel har vi mange uløste oppgaver og fattige kommuner. Sånn trenger det ikke å være. Vi kan gjenreise velferdsstaten og styrke de kommunale tjenestene, men det krever at det nye stortingsflertallet går raskt i gang. Jeg ser fram til det arbeidet.

Statsråd Astri Aas-Hansen [17:11:21]: Kriminalitetsbildet er i endring. Trusselen fra kriminelle nettverk i Europa har aldri vært større. Internasjonale aktører utnytter åpne grenser, digitale flater og økonomiske sårbarheter og truer både tryggheten og tilliten i samfunnet. Det er alvorlig, og det tar vi på største alvor. Regjeringen har derfor gjennomført en kraftfull nasjonal satsing mot kriminelle nettverk. Innsatsen bygger på to hovedpilarer: effektiv straffeforfølgelse og tverretattlig forebygging.

Politibudsjettet er økt med 5 400 mill. kr under regjeringen Støre, en økning på 26 pst. I 2025 prioriterte regjeringen 600 mill. kr til bekjempelse av kriminelle nettverk. Dette styrker etterretning, etterforskning, påtale og internasjonalt samarbeid. Ikke minst styrker det muligheten til å gå etter den kriminelle økonomien, som er driveren for den kriminelle aktiviteten. Grepene gir resultater. Gjennom oppbemanning, spesialisering, ny teknologi og regelverksendringer er politiet bedre rustet til å avdekke og straffeforfølge kriminelle nettverk. Politiet har avverget alvorlige voldshendelser, tatt flere saker for retten og sørget for lange fengselsdommer.

Kriminelle nettverk jakter profitt gjennom nye arenaer. Voldsoppdrag og kriminelle tjenester legges ut på sosiale medier og digitale markeds plasser, der barn og unge lokkes til å utøve vold. Kyniske kriminelle bakmenn går særlig etter sårbare barn, som de vet er lettere å utnytte.

Regjeringen vil gjøre involvering og rekruttering av barn til kriminalitet til et eget straffbart forhold og gå etter bakmennene. Det kombineres med andre, målrettede tiltak mot barne- og ungdomskriminalitet:

- én-til-én-oppfølgning av unge i flere byer i landet for å få barna på rett kjøll, vekk fra kriminalitet
- bedre samarbeid og informasjonsdeling mellom ulike etater, som politiet, barnevernet, skole og helse, med mål om å forebygge kriminalitet
- styrket arbeid mot vold og overgrep for å beskytte barna og redusere deres sårbarhet
- tydeliggjøring av dagens regelverk i barnevernet og økt handlingsrom til å sette tydelige rammer for barna som er der

Det viktigste er å hindre lovbrudd, med all den skade, frykt og ødelagt liv, helse og trygghet, det kan føre med seg. Når kriminalitet likevel begås, skal reaksjonene komme raskt – uansett alder – og det skal ha et klokt innhold. Derfor vil regjeringen ha hurtigspor for raskere straffesaksbehandling i U18-saker i alle politidistrikter.

Det jobbes godt med kriminalitetsbekjempelse i Norge. Regjeringen vil styrke innsatsen ytterligere. Vi driver imidlertid ikke med symbolpolitikk. Vi skal ha tiltak som virker, prioritere midler dit det gir best resultater, sikre at myndighetene har nødvendige virkemidler og hjemler, og vi ønsker å samarbeide bredt for å trygge folk og trygge Norge. Vi går inn i dette arbeidet og ønsker å gjøre det sammen med Stortinget, og vi går inn i det uten dogmer.

Et grep vi bør gå sammen om, er å få våpnene bort fra gatene. Bruk av kniv og skytevåpen er alvorlig og kan få fatale konsekvenser. Vi trenger straff som svarer til alvorlighetsgraden, og som virker avskrekkende. Derfor har regjeringen et forslag om skjerpede straffer for bæring av kniv og våpen i offentlig rom. Dette vil vi sende på høring før jul.

I denne salen er det betydelig vilje til å finne gode, tverrpolitiske løsninger. Som politikere forventer vi at alle gode krefter rundt barna klarer å jobbe sammen. Da skulle det bare mangle at ikke vi også klarer å gjøre det samme.

Presidenten [17:16:24]: Det blir replikkordskifte.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [17:16:38]: Statsråden snakker om å gi politiet nødvendige hjemler for å gjøre det som skal til, hvis jeg forstår det riktig, for å bekjempe ungdomskriminaliteten. Det jeg mener politiet har

bedt om flest ganger, er hjemler og muligheter til å gjøre noe med spesielt de som er under den kriminelle lavalder, som begår til dels alvorlig kriminalitet, og som veldig raskt etter at de har begått kriminalitet, er ute igjen og begår ny kriminalitet. Politiet vil altså ha hjemler til å holde disse bak en lukket dør.

Hva konkret har regjeringen lagt fram, eller har tenkt å legge fram, for å gjøre det politiet senest i dag ba om og sa at de trengte – hjemler til å lukke dørene etter det behovet som er, som statsråden selv pekte på?

Statsråd Astri Aas-Hansen [17:17:38]: Det er vanskelig for meg å se at politiet kan ha hjemler til å lukke barn under 15 år inne. Det som er viktig for meg å understreke, er at politiet har veldig mange virkemidler, også når det gjelder barn under 15 år. De har f.eks. plikt til å etterforske lovbrudd som begås av barn mellom 12 og 15 år. De har selvfølgelig også virkemidler knyttet til å inndra f.eks. kniver og mobiltelefoner som brukes til straffbare handlinger, og de kan benytte seg av Konfliktrådet og de virkemidlene som er der. Politiet har virkemidler, og det er viktig for meg at jeg i dialog med politiet er tydelig på at de bruker disse virkemidlene, og selvfølgelig også at de gir beskjed hvis det er virkemidler utover dette de mener at de har bruk for.

Representanten lurer kanskje på hvilke virkemidler f.eks. barnevernet eller andre kan ha for å holde tilbake barn, og for å samarbeide med politiet. Sett fra mitt ståsted vil det å få til et godt samarbeid og god informasjonsdeling være et av de virkemidlene som er viktig å få tydeligere på plass.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [17:18:47]: Det er politiet som har bedt om virkemidlene, men hvem som får hjemlene, tror jeg er revnende likegyldig for både FrP og politiet, bare man får innført muligheten til å holde de kriminelle barna og ungdommene borte fra gaten.

Statsråden var også innom i sitt innlegg at regjeringen skal legge fram et forslag om å skjerpe straffene for å bære våpen. Dette er jo et forslag FrP har fremmet i Stortinget gang på gang, og som har blitt nedstemt av bl.a. Arbeiderpartiet. Sist gang vi fremmet det, ble riktignok regjeringen presset til å snu og stemme for det. Det er fint at regjeringen har tenkt å følge opp det Stortinget har bedt regjeringen følge opp, men det er jo ikke noe nytt tiltak fra regjeringen, og det er besynderlig at vi gang på gang må dra regjeringen etter oss.

Har statsråden andre tiltak, og mener statsråden nå at skjerpede straffer kan ha en preventiv effekt?

Statsråd Astri Aas-Hansen [17:19:52]: Ja, jeg har troen på at straffeloven og straffebestemmelser der har en preventiv effekt.

Når det gjelder Stortingets forslag knyttet til bæring av kniv og våpen, er det riktig at Stortinget har et vedtak om dette, som også Arbeiderpartiet var en del av. Det regjeringen nå ønsker å gjøre, er å gå lenger enn det Stortinget vedtok. Stortinget har et vedtak knyttet til straffnivået, mens regjeringen og jeg mener at det ikke holder å gjøre noe med straffenivået; vi må også gjøre noe med strafferammene. Altså: Vi må øke strafferammen, som i dag er på ett år. Den mener vi at bør ytterligere opp, og det er det vi fremmer forslag om, som sendes på høring før jul.

Mahmoud Farahmand (H) [17:20:55]: Statsråden holdt en fin tale, men den berørte ikke kjernen i problemet. Innvandrere og barn av innvandrere er kraftig overrepresentert i kriminalitetsstatistikken. I gruppen menn 15–24 år er første- og annengenerasjons innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre overrepresentert i kriminalitetsstatistikken. Verst er det fra enkeltland i Midtøsten og Nord-Afrika. Det angår og påvirker ufatte- lig mange i deres hverdag, ikke minst den store lovlydige andelen av innvandrerbefolkningen.

Spørsmålet mitt til statsråden er: Deler statsråden synet på at det er en sammenheng mellom ikke-vestlig innvandring, feilslått og naiv integrering og en økning i kriminaliteten, særlig i storbyene? Hva er i så fall justisministerens syn på hvordan dette kan håndteres politisk på en klok, men realistisk og realitetsorientert måte?

Statsråd Astri Aas-Hansen [17:21:43]: De tallene som trekkes fram, er helt riktige, og det bekymrer meg at barn og personer med innvandrerbakgrunn er overrepresentert i kriminalstatistikken. Hvis en går inn og spør f.eks. statistikere i SSB, vil de kunne nyansere litt hvorfor det er sånn. Unge menn er overrepresentert, og det vil også ha en betydning inn i dette.

Det til side: Det er klart at det at barn, ungdommer og også unge voksne med innvandrerbakgrunn er overrepresentert, er noe vi må gå inn og være enda mer målrettet i, både i forebyggingen og i hvordan vi møter dette når kriminalitet skjer. Dette er et av de forholdene jeg tenker at det er viktig at vi går sammen om. Vi skal selvfølgelig være enda bedre på integreringen. Fra Arbeiderpartiets side sier vi at vi ikke skal ta imot flere enn vi kan integrere på en god måte, men det er klart at vi også må målrette innsatsen når det gjelder kriminalitetsbekjempelsen.

Mahmoud Farahmand (H) [17:22:49]: Jeg takker for svaret.

Så over til noen av de tiltakene statsråden nevnte: Ni av tolv politidistrikt sier at de ikke har kapasitet til å håndtere kriminalitetsbildet slik det er nå. Elleve av tolv politidistrikt sier at de ikke har blitt bedre i stand til å håndtere ungdomskriminelle nå enn de var i 2021. Stor-

stilt bestillingsvold fra utenlandske aktører, det som en gang var svenske bander, er nå på plass i alle landets fylker og er blitt en del av det norske kriminalitetsbildet. Det har vært en naiv tilnærming til forebygging og bekjempelse og noe sendrektighet fra regjeringen til å fatte vedtak som monner.

Mitt spørsmål til statsråden er – med dette bakteppet: Var Norge tryggere før eller etter at Støre-regjeringen tok over i 2021? Har Norge blitt mer eller mindre utrygt i løpet av disse årene?

Statsråd Astri Aas-Hansen [17:23:35]: Kriminalitetsbildet har endret seg, og den sikkerhetspolitiske situasjonen har endret seg. Dette treffer selvfølgelig politiet, fordi det er politiet som skal håndtere også det som gjelder den sikkerhetspolitiske situasjonen.

Politiet har for det første – som også representanten er godt kjent med – et veldig bredt og komplekst samfunnsoppdrag, og de har også over tid stått i en krevende situasjon rent ressursmessig. Det som er viktig for meg, er at politiet, både på hjemmelssiden og på budsjettssiden, er godt rustet til å møte disse utfordringene som de står i. Jeg mener at med den betydelige styrkingen Arbeiderparti-regjeringen har gjort i løpet av disse fire årene, er de det. Ta f.eks. den kriminelle nettverkssatsingen: Politiet sier selv at den har vært en «game changer» i deres innsats mot den organiserte kriminaliteten.

Mirell Høyer-Berntsen (SV) [17:24:48]: Det er fint at vi møtes her som sørlendinger.

Jeg er bekymret for barna våre. Mange av de barna som begår grove lovbrudd, er selv ofre for alvorlig kriminalitet. Noen har blitt utsatt for overgrep, omsorgssvikt og vold i hjemmet. Ofte har disse barna blitt sviktet, ikke bare av de voksne i livet sitt, men av samfunnet og fellesskapet.

SV mener at vi ikke gjør nok for å beskytte og forhindre vold mot barn, og det ødelegger liv. Mitt spørsmål er: Hva konkret har statsråden tenkt å gjøre for å stanse voldsspiralen og forhindre at utsatte barn sviktes av dem som skal beskytte dem?

Statsråd Astri Aas-Hansen [17:25:37]: Jeg deler representantens store bekymring knyttet til årsakene til kriminalitet, til sårbarhet. Blant annet politiet i Oslo har vist at det er en helt klar, eksplisitt sammenheng mellom barn som har vært utsatt for vold og vold i nære relasjoner, og barn som begår gjentatt og alvorlig kriminalitet, så det å bekjempe vold i nære relasjoner er også å forebygge kriminalitet.

Et av tiltakene jeg særlig vil trekke fram, og som også politiet selv trekker fram, er det vi kaller RISK-prosjektet. Det betyr at en går inn i familier hvor det er vold i nære relasjoner, mishandling i nær relasjon, og jobber

målrettet med både overgriper og familien som sådan. Dette er evaluert, og en ser at det har veldig god effekt. Det er ett eksempel på noe regjeringen ruller ut i hele landet.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [17:26:46]: På NRK i går kom det fram at tallet på dem som er på kokainavrusning, øker kraftig i hele Norge. I de store byene i Norge har antallet på avrusning steget med over 30 pst. på få år. Alle piler peker mot mer narkotika i samfunnet vårt. Det er Senterpartiet sterkt kritisk til.

I februar 2025, etter at statsråden hadde tiltrådt, kom en rapport fra Oslo politidistrikt som peker på en tydelig sammenheng mellom narkotika og ungdomskriminalitet. Vel vitende om dette, hvorfor velger Arbeiderpartiet å gå sammen med Høyre, SV og Venstre om å redusere straffereaksjonen, slik at det å ta kokain i parken likestilles med det å drikke en pils i parken?

Statsråd Astri Aas-Hansen [17:27:29]: Jeg deler ikke beskrivelsen av hva Arbeiderpartiet sammen med disse andre partiene har gått inn for. Det rusreformen gjorde, var at vi etter iallfall åtte år med uvisshet, for både politiet, påtalemyndigheten og folk der ute, endelig fikk klarhet i at bruk av narkotika og oppbevaring til egen bruk er straffbart, og at man har hjemler, sånn at politiet kan håndheve dette.

Vi har vært veldig tydelig på at det skal være veldig vanskelig å komme inn i narkotikamisbruk, og det skal være lett å komme ut av det. Det er det som er selve kjernen i den rusreformen som Stortinget klarte å lande før sommeren.

Julie E. Stuestøl (MDG) [17:28:30]: For en mangeårig beredskapsbyråkrat og nå beredskapspolitiker er det en gjenganger i evalueringer at felles situasjonsforståelse er en forutsetning for god krisehåndtering. I trontalen hørte vi at regjeringen ser at klimaendringene setter sitt preg på verden, men «setter sitt preg» er vel tides underdrivelse, når klimaendringene er vår tids største trussel mot samfunnssikkerheten og forsterker alle andre kriser som vies mer oppmerksomhet. Klimakrisen betyr mer ekstremvær, flom og skred – med ødelagt infrastruktur, nedetid for strøm og kommunikasjon og igjen: fare for liv og helse.

De økonomiske konsekvensene vil være enorme dersom vi ikke lykkes med å bremse klimaendringene, i tillegg til å klimatilpasse. I tillegg kommer konsekvensene i resten av verden, som øystater under vann, byer i brann og matmangel, som igjen skaper konflikt og massemigrasjon.

Kan statsråden betrygge meg og MDG om at regjeringen vil sørge for at klimapolitikken og beredskapspolitikken ses i sammenheng de neste fire årene?

Statsråd Astri Aas-Hansen [17:29:34]: Ja, og der ønsker vi også å samarbeide med MDG. Som det påpekes: Konsekvensene av klimaendringene er også de konsekvensene vi ser f.eks. hvis vi rammes av sammen satte trusler. Det er det vi står i. Utfordringsbildet knyttet til den sikkerhetspolitiske situasjonen vil for folk der ute ofte være det samme som det vi ser for klimaendringer. Det vil være bortfall av strøm, av nett og av vann, togene står – i det hele tatt. At vi kan se alt dette i sammenheng for å gjøre Norge tryggere, for å være bedre forberedt til å forebygge og selvfølgelig også bedre forberedt når det treffer oss, er helt avgjørende. Der er jeg trygg på at vi går inn i en periode hvor situasjons forståelsen virkelig er noe vi deler, alle sammen, som gjør at vi kan være tydelig på hvordan vi håndterer dette.

Presidenten [17:30:37]: Replikordskiftet er omme.

Even H. Eriksen (A) [17:30:56]: Arbeiderpartiet gikk til valg på «trygghet for framtida». Det handler om trygghet for folks økonomi, arbeids- og næringsliv, helse, barn og unge – ja, trygghet for landet. Det siste handler ikke minst om frihet fra kriminalitet. Norge skal være trygt.

De siste ukene har vi vært vitne til alvorlige hendelser: eksplosjoner, grov vold og kriminalitet der både barn og unge har vært involvert. All kriminalitet, men særlig den siste tidens alvorlige kriminelle handlinger, er helt uakseptabelt. Det skaper uro, og det skal vi ikke ha i Norge.

Etter sju justisministre fra Fremskrittspartiet under forrige regjering, der justissektoren var preget av ustabilitet, har Arbeiderpartiet satt i gang et solid løft for å trygge landet. Arbeiderpartiets justisfraksjon på Stortinget skal bidra til å fortsette dette arbeidet. Vi skal trygge samfunnet, og vi skal gjøre det med tiltak som faktisk virker, men vi skal ikke være naive. Vi ser utviklingen i Europa. Vi ser hvordan Sverige har blitt rammet av kriminelle nettverk som river ned trygghet og tillit. Det skal ikke vi. Derfor har Arbeiderparti-regjeringen tatt grep, og vi skal ta flere grep.

Politiet følger de kriminelle miljøene tett, og vi har gitt dem flere verktøy. Det har vært helt nødvendig. Gjennom oppbemanning, mer spesialisering, ny teknologi og flere hjemler er politiet i dag i vesentlig bedre stand til å etterforske, avverge kriminalitet og ta bakmennene. Til det siste rapporterer politiet selv om økt inndragning av kriminelles verdier – utrolig viktig.

Samtidig vet vi at kampen mot kriminalitet ikke kan vinnes av politiet og i rettssalene alene. Den må også vinnes i oppveksten, i nabolagene og på skolen. Derfor bygges Arbeiderpartiets justispolitikk etter to spor: effektiv straffeforfølging og effektiv, tverrfaglig forebygging. Kriminalitet må forebygges før den skjer. Politiet

og barnevernet må samarbeide tett. Vi skal hindre at kriminelle nettverk utnytter og rekrutterer, og vi skal reagere raskt når kriminalitet først har skjedd. Derfor har Arbeiderpartiet nå etablert hurtigspor for mindreårige lovbrøyttere i flere politidistrikter, og vi vil rulle ut tiltaket i hele landet. Raske reaksjoner virker.

Vi trenger tiltak som virker når vi ser at kriminelle kynisk utnytter barn og unge til å utføre vold og kriminalitet. Derfor sendte Arbeiderparti-regjeringen i september på høring et nytt lovforslag som rammer alle former for involvering av mindreårige i kriminalitet. Vårt mål er krystallklart: å vise at det er fullstendig uakseptabelt å utnytte unger.

Politiet er spydspissen i kampen mot kriminalitet og utnyttelse av unger. Vi mener at politiet må styrkes økonomisk og få flere ansatte, slik de har fått i løpet av denne regjeringsperioden. Flere jobber i politiet nå enn før, det er flere med polituniform i Oslo nå enn før, men vi trenger flere.

Fremskrittspartiets leder, Sylvi Listhaug, åpnet denne trontaledebatten tidligere i dag med å kritisere Arbeiderparti-regjeringens kamp mot kriminalitet. Jeg var derfor veldig spent på å lese FrPs egne forslag til løsninger som de fremmer i løpet av debatten. Til min store overraskelse var det ingen å finne. Mens justisminister Aas-Hansen varsler om nye store tiltak, som hun nettopp har gjort, varsler FrP kun om nye store overskrifter.

Jeg ser fram til et godt samarbeid i justiskomiteen – på tvers av partilinjer – for å sikre et tryggere Norge. Vi i Arbeiderpartiet er for alle tiltak som virker, og vi inviterer til samarbeid om løsninger. Vi vil alltid lytte til gode forslag, uansett hvem som fremmer dem, men vi sier nei til symbolpolitikk. Tryggheten til folk er noe vi ikke gambler med.

Med Arbeiderpartiets politikk tar vi kampen mot gjengene, og vi tar kampen for tryggheten i Norge.

Bård Hoksrud (FrP) [17:35:41]: Trontalen vi hørte på lørdag, viser tydelig hva denne regjeringen ikke bryr seg om. Mens statsministeren snakker om trygghet, fellesskap og reformer, var ett tema totalt fraværende. Det gjaldt vei, tog, samferdsel og infrastruktur.

Trygghet handler ikke bare om store ord og høytidelige løfter. For folk flest handler trygghet om å kunne reise trygt og fritt – til jobb, skole, sykehus og hjem. Trygghet er gode veier, driftssikker jernbane og beredskap når uhellet er ute, men i dag ser vi at pasienten – altså veiene, jernbanen og infrastrukturen – ligger på operasjonsbordet, og regjeringen står og ser på mens tilstanden stadig forverres.

Forfallet fortsetter. Motorveiene, som skulle binde landet sammen, nedskaleres til to- og trefelts veier. Fylkesveiene råtner på rot, og vedlikeholdsetterslepet øker år for år. Det betyr dårligere trygghet for folk og høyere kostnader for næringslivet.

Jernbanen er i krise, den også. Forsinkelser, stengte strekninger og tekniske problemer preger hverdagen for folk. På Vestfoldbanen er det full brems – et bilde på regjeringens samferdselspolitikk i sin helhet.

Fremskrittspartiet mener Norge skal bygges, ikke bremses. Vi vil satse på firefelts motorveier, trygge tunneler, oppgraderte fylkesveier og en jernbane som faktisk fungerer. Det er slik vi skaper trygghet for folk, og arbeidsplasser i hele landet.

I forrige periode la Fremskrittspartiet fram en nasjonal transportplan for å sikre trygge, effektive og framtidsrettede veier. Den planen handlet ikke bare om asfalt. Den handlet om frihet – frihet til å kunne reise trygt, raskt og sikkert, uansett om man bor i Oslo, på Helgelandskysten eller i Vest-Telemark.

I går snakket jeg med en dame fra Telemark som skulle på jakt i Canada. Hun hadde flyskrekk, så da hun satte seg på flyet og var livredd mens de fløy over mot Canada, lukket hun øynene og tenkte på de humpete og svingete veiene i Vest-Telemark. Da var hun ikke redd for å fly lenger, for, som hun sa: Det er tryggere i lufta enn på fylkesveiene hjemme i Telemark!

Regjeringen sier at den vil redusere forskjeller, mens forskjellene faktisk øker – mellom folk som bor i byer med ny infrastruktur, og folk i distriktene som kjører på hullede veier uten verken lys eller midtstripe. Dette er forskjeller skapt av manglende politisk handlekraft.

Fremskrittspartiet står klart med 47 stortingsrepresentanter. De er klare til å bygge landet, styrke samferdselssektoren og gi folk trygghet og frihet på veiene tilbake. Når staten tar inn stadig mer i skatter og avgifter, er det på høy tid å gi mer tilbake – i form av tryggere veier, færre bompenger og bedre framkommelighet.

Trygghet skapes ikke gjennom store ord i en trontale. Trygghet skapes gjennom handling, investering og vilje til å bygge landet. Fremskrittspartiet vil være det partiet som er for trygghet og frihet på veiene, og for et Norge som henger sammen – fra nord til sør, fra øst til vest og fra by til bygd.

Ine Eriksen Søreide (H) [17:39:07]: Jeg prøver meg på et litt lavere toneleie. (Munterhet i salen)

Mens vi står her i dag, skjer det faktisk ting i Midtøsten som kanskje er overraskende for mange. Det er i alle fall det beste forsøket så langt på å få til en våpenhvileavtale, en gisselutveksling og få nødhjelp inn i Gaza, men det er heller ikke en endelig løsning på Israel–Palestina-konflikten. Jeg tror alle må være klar over at det som nå ligger foran partene i å få til en løsning, er omfattende og komplekst, og det er egentlig nå mye av det vanskelige arbeidet begynner. Diskusjoner for å bli enige om grensespørsmålet, Jerusalems status og flyktninger har vært forsøkt i over 30 år, og det er et stort ansvar som hviler på partene.

Uten presset fra den amerikanske presidenten og uten presset fra Qatar, Tyrkia og Egypt hadde vi ikke stått der vi er i dag. Det er et sjeldent lysglimt i internasjonal politikk at vi helt siden våpenhvileavtalen trådte i kraft på fredag og fram til nå, har sett 20 gisler komme hjem. Det jobbes nå med å få ut levningene til de døde gislene. Vi har sett kamphandlingene opphøre og nødhjelpskonvoiene stå klare for å komme inn i Gaza.

Selv om dette er et lysglimt i en veldig urolig verden, tar ikke det alvor et resten av de store problemene vi er i. Vi har den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig. Vi møter både konvensjonelle og hybride trusler, og vi er ikke immune mot noen av dem. Jeg vil understreke hvor viktig det er at vi har vært sammen om å bidra til en enighet rundt langtidsplanen for Forsvaret. Samtidig er det ikke enigheten i Stortinget vi måles på – det er gjennomføringsevne og handlekraft.

Når det gjelder gjennomføringsevne og handlekraft, må regjeringa ta nye steg. Det er nå halvannet år siden vi vedtok langtidsplanen. Det er fortsatt veldig mange av vedtakene som ikke er gjennomført. I tillegg blir de fordyret, det kommer nye krav fra NATO, og ikke minst skjer det en rivende teknologisk utvikling. Det krever at regjeringa må skjære igjennom, og regjeringa må komme til Stortinget med de endringene som er nødvendig.

Vi har også en verden som preges av handelskonflikt, uro og konkurransekraft som reduseres. Midt i det landskapet står Norge. Vi hadde tidligere i dag litt diskusjon om hvordan Norge forvalter forholdet til Europa. Det er ingen tvil om at Norge står i en utsatt situasjon. EØS-avtalen er både viktigere og mer utilstrekkelig enn noensinne. Vi er helt avhengig av den, men vi er også helt avhengig av å fordype samarbeidet vårt med EU på veldig mange områder.

På mange måter øker kostnaden ved utenforskapet vårt, og det blir mer komplisert å være et tredjeland. Vi opplever at vi på stadig flere områder søker et tettere samarbeid med EU – fordi det er i vår interesse å gjøre det – samtidig som antallet irritasjonsmomenter i forholdet mellom tredjeland og Norge og EU blir flere.

Det at EU nå kopler sammen områder på en måte de ikke har gjort tidligere, øker dette problemet. Helt konkret står vi i dag i diskusjonen om ferrolegeringer og om vi skal være på innsida eller utsida av EUs beskyttelses tiltak mot bl.a. amerikansk toll. Vi ønsker å være en fullverdig del av EUs helseunion. Det samme gjør vi når det gjelder Secure Connectivity. Det at EU kopler sammen saker, betyr også at det blir vanskeligere for Norge å argumentere for at vi skal få særfordeler, når vi ikke er villig til å oppfylle vår forpliktelse etter EØS-avtalen.

Det som er det nye i norsk politikk nå, er at regjeringa ikke først og fremst sier at vi er forpliktet til eller lover

å oppfylle forpliktelsene våre etter EØS-avtalen, men har gått til valg på og lovet at vi ikke skal oppfylle forpliktelsene våre, nemlig til å ta inn bl.a. de siste fem rettsaktene i ren energi-pakken. Det er en pakke fra 2018. Akkurat nå vurderer EU å saksøke Sverige fordi de er forsinket i implementeringen av det samme fra 2023. Det forteller noe om at vi er i en utsatt situasjon.

Sunniva Holmås Eidsvoll (SV) [17:44:28]: Det er med stor lettelse, men også stor sorg vi følger nyhetene fra Palestina – lettelse over at det endelig er våpenhvile i Gaza, at gisler frigis, at bombene har stilnet, om så bare midlertidig. Samtidig er sorgen dyp for det som har skjedd, og det som fortsetter å skje. Det er uutholdelig, for denne våpenhvilen kommer altfor sent.

Innbyggerne våre har gang på gang marsjert i gatene utenfor dette bygget og i mange andre byer i landet og ropt seg hese med et krav som burde vært det minst kontroversielle av alle: La barna leve. Over 67 000 mennesker er drept. Flertallet av dem er kvinner og barn. Sykehus er bombet. Skoler er jevnet med jorden. Familier er utslettet. For alle drepte og deres nære kommer våpenhvilen for sent.

Dette er ikke bare en humanitær katastrofe. Det er et folkemord. Det er et brudd på folkeretten. Amnesty International konkluderte i desember 2024 med at Israels handlinger i Gaza utgjør folkemord under folkemordkonvensjonen. Deres rapport dokumenterer drap og alvorlige overgrep som har som formål å tilintetgjøre palestinerne i Gaza. International Association of Genocide Scholars, Human Rights Watch, FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i de okkuperte palestinske områdene og en rekke andre har konkludert med det samme.

Når bombingene nå opphører og gislene settes fri, er det avgjørende at nok nødhjelp slippes inn så raskt som overhodet mulig, og at grensene åpnes. Folkemordet tar først slutt når utsultingen av befolkningen i Gaza tar slutt.

FNs spesialrapportør for Palestina skriver også at folkemordet bør ses i lys av Israels mål om full kolonisering av palestinsk land, med så få palestinere som mulig. Hva som skjer i tiden framover, blir avgjørende. Stans i drap og sult er uansett bra, men er Trumps avtale nå veien til fred? Så langt gir planen ingen garanti for at Israel trekker seg helt ut av Gazastripen, og den er heller ingen garanti for at ikke Israel vil angripe på nytt. Nå må Norge stå fast på at folkeretten skal ligge til grunn for enhver avtale, at palestinerne selv skal være med og bestemme sin egen skjebne og framtid, og at humanitær hjelp må få komme uhindret fram. Norge må bidra med nødhjelp og gjenoppbygging av Gaza.

SV har lenge krevd at Norge må ta grep og gjøre mer for å sikre frihet for det palestinske folket. Det er fortsatt

behov for å trekke oljefondet ut av den israelske okkupasjonen som fortsetter, og vi må sørge for at oljefondet aldri noensinne igjen investeres i selskaper som medvirker til folkemord.

Jeg tror alle som kjenner et barn de er glad i, forstår hva jeg mener når jeg sier at de er uerstattelige. Selv har jeg to barn, og det har ikke gått én dag de siste to årene der jeg har klemte på dem uten å tenke på lidelsene og drapene i Gaza. Det å være vitne til et folkemord nærmest time for time gjennom sosiale medier og nyhetsmedier rokker ved folks forståelse av hva det vil si å være menneske. Det er sørgelig mange konflikter i verden som ikke får den oppmerksomheten de fortjener, men dobbeltmoralen til verdenssamfunnet i møte med folkerettsbruddene i Gaza sammenlignet med andre kriger er likevel både slående, nedslående og ikke til å leve med.

Internasjonal solidaritet er ikke bare en hjertesak for SV, det er en plikt – en plikt til å stå opp mot urett uansett hvor den skjer, en plikt til å bruke vår stemme, vår makt og vår politikk til å gjøre en forskjell, en plikt til å stå opp for folkeretten uansett hvem som bryter den, og uansett hvor det skjer.

Det palestinske folket trenger mer enn vår medfølelse. De trenger vår støtte, vår handling og vår solidaritet. Det finnes ingen fred uten rettferdighet, og det finnes ingen rettferdighet uten frihet for det palestinske folk.

Kamzy Gunaratnam (A) [17:49:16]: Som datter av to som flyktet fra krig, tror jeg det alltid vil føles litt rart å ta ordet og snakke om samferdselspolitikk etter to viktige innlegg om Ukraina, Palestina og Gaza. Med det sier jeg ikke at samferdselspolitikk ikke er viktig; med det sier jeg at vi må snakke edruelig om samferdselspolitikk i landet vårt.

Norge skal henge sammen, fra de minste bygdene til de største byene. Det er målet i Arbeiderpartiets samferdselspolitikk: å ta bedre vare på det vi har, utbedre der vi kan, og bygge nytt der vi må. For oss handler samferdsel ikke bare om asfalt og skinner, men om trygghet, tillit og fellesskap, om hverdagslivet til folk som skal rekke barnehagen, jobben eller ferjen, og om næringslivet som skal få varene fram.

Vi lever i en tid med krig i Europa, klimakrise og økonomisk uro, og da må også samferdselspolitikken ta sin del av ansvaret. Vi må tilpasse infrastrukturen til klimaendringene som allerede merkes, og vi må redusere naturinngrep og tap av matjord. Derfor har regjeringen lagt om kursen: mindre penger til de største prosjektene, mer penger til drift, vedlikehold og mindre, lokale prosjekter, tryggere veier, punktligere tog og mer robuste forbindelser. I den siste nasjonale transportplanen er rammen på over 1 300 mrd. kr, men viktigere enn sum-

men er prioriteringene. 40 pst. går nå til vedlikehold og utbedringer. Det betyr å fikse det som er slitt, styrke fylkesveiene og sørge for at tog og vei tåler både ekstremvær og hverdagsbruk. Slik bygger vi et mer motstandsdyktig og rettferdig samfunn.

La oss også løfte blikket mot storbyene, og da særlig Oslo, for de store byene er motoren i økonomien og nøkkelen til grønn omstilling. Derfor har regjeringen inngått nye byvekstavtaler med Tromsø, Kristiansand-regionen og Nedre Glomma, og den følger opp Osloregionen med Oslopakke 3.

Samarbeidet mellom stat og kommune skal gi bedre kollektivløsninger, tryggere sykkelveier og renere luft. Vi må få flere til å reise kollektivt, ikke fordi de må, men fordi det er det enkleste og beste valget. Vi ser at politikken virker. Flere reiser kollektivt, flere biler går på strøm, og utslippene går ned. I september 2025 var nesten 97 pst. av alle nye personbiler elektriske. Vi skal likevel bygge nytt der vi må. Når ras truer eller gamle traseer ikke lenger holder, må vi legge nye tunneler eller veier trygt, miljøvennlig og framtidsrettet, men hovedregelen skal være å utbedre før man bygger nytt, og bruke det vi allerede har, bedre. Dette er en mer realistisk og ansvarlig samferdselspolitikk for vår tid.

Vi kan ikke love alt til alle, men vi kan love at vi bruker pengene på det som faktisk virker, og vi skal sørge for forutsigbarhet i prosjektene som allerede er vedtatt. Samferdsel handler til sjunde og sist om tillit – tillit til at toget går når det skal, tillit til at veiene ikke raser ut og tillit til at fellesskapet stiller opp, enten man bor i Alta eller i bydel Alna. Arbeiderpartiet vil fortsette å bygge landet, men vi vil bygge klokere, grønnere og mer rettferdig. Vi skal ta vare på det vi har, utbedre der vi kan, og bygge nytt der vi må.

Tor Mikkell Wara (FrP) [17:53:09]: I finansminister Jens Stoltenbergs bok fra 2016 advarer han mot det miljøindustrielle kompleks, som består av en allianse av industri, næringsorganisasjoner og miljøbevegelse som er på jakt etter fellesskapets penger.

Støre-regjeringen har vært en fest for det miljøindustrielle komplekset. Aldri har det vært så lett å få tak i penger, og ingen bremses har vært satt på. Det er interessant at man nå ikke engang vil vite hva kostnadene er. Vi har vedtatt et nytt klimamål, som man ikke oppgir hva koster, og når vi spør, får vi ikke svar. Vi kan jo prøve å regne lite grann, men jeg vet ikke. Dersom vi skulle brukt den samme kostnaden vi har for å få miljødrivstoff på fly, ville det koste 175 mrd. kr årlig for alle andre kostnader. Dersom vi f.eks. sier at alle kostnadene ligger på samme nivå som det å ha planteolje i asfalten, vil den totale kostnaden bli over 200 mrd. kr i året. Dersom vi sa at alle miljøkostnadene skulle være de samme som det det

koster å elektrifisere bygg- og anleggsbransjen, ville vi komme over 350 mrd. kr i året.

Poenget er at vi ikke vet. Jeg vet også at det finnes tiltak som er vesentlig billigere enn det, men selv om vi bare hadde kjøpt kvoter – og det er det jo ingen som vil – kommer vi over 35 mrd. kr årlig. Når man ikke setter frem krav om hva det koster, ja, så åpner man for det miljøindustrielle kompleks, og man åpner opp for lobbyistene og de grønne flosklene. Lobbyister vet jeg jo litt om, så jeg har en slags idé om hvordan argumentene vil komme, og jeg skal oversette hva det betyr: Dersom lobbyistene sier at dette er lønnsomt på sikt, betyr det at det er ulønnsomt, og de trenger subsidier. Dersom de sier at vi ikke har råd til å la være, betyr det at det er svært ulønnsomt, og de trenger store subsidier. Dersom de sier at Norge må være et foregangsland, er kostnadene ekstreme, og man trenger monstersubsidier.

Likevel: Endringer tvinger seg frem – «The times they are a-changin'», som Bob Dylan synger. Finansministeren har vært ute i Dagens Næringsliv og advart mot subsidiene. Regjeringens eget finanspolitiske råd advarer mot det de kaller for «tilkarringsvirksomhet». Nylig har oljeselskapene hoppet av elektrifiseringskarusellen og sagt at det blir for dyrt – de vil ikke være med lenger. I dag er Fornøybar Norge ute i Dagens Næringsliv og sier at deres primære jobb er å skape verdier og ikke be om subsidier.

På mange måter minner dette meg om den gangen vi hadde innvandringsdebatt, hvor heller ingen ville vite regnskapet eller kostnadene ved innvandring, men til slutt kom det jo frem.

Jeg er for klimapolitikk, men jeg vil vite kostnadene. Jeg hater å krasje en fest, men det kan hende at det er nødvendig. Den klimafesten vi har hatt nå, er dominert av sinnelagsetikere, hvor man overgår hverandre i moralske besvergelses. Alle emosjonelle utbrudd er tillatt, og ingen grønn fetisj er for sær. Det eneste som ikke finnes, er en kalkulator. Med fare for å krasje festen tenker jeg at Fremskrittspartiet skal ta frem kalkulatoren, og på vegne av Fremskrittspartiet vil jeg dermed også ta opp forslagene nr. 1–4.

Presidenten [17:56:56]: Representanten Tor Mikkell Wara har tatt opp de forslagene han refererte til.

Erlend Svoldal Bøe (H) [17:57:13]: Den maktesløsheten man kjenner på når man er syk, ikke blir frisk og ikke finner et behandlingstilbud som hjelper, er stor, og den ødelegger liv. For Høyre er ikke det viktigste om folk får hjelp av det offentlige, private eller ideelle, men at folk får hjelp når de trenger hjelp. Derfor mener Høyre at makten i helsetjenesten vår alltid skal ligge hos pasienten og ikke hos systemet, for det er pasienten helsetjenesten vår er til for.

Vi ser nå en alvorlig situasjon i sykehusene våre. Mange som trenger hjelp, får ikke hjelp. Etter fire år med Arbeiderpartiet i regjering har situasjonen blitt verre. Vi ser en økning i antall pasienter som blir avvist for helsehjelp. For eksempel har det siden 2021 vært en økning på 40 pst. i antall avvisninger innen psykisk helsevern – det er pasienter som trenger hjelp, men ikke får det. Vi ser helsepersonell som melder om økt belastning i arbeidshverdagen sin, og som sliter seg ut.

Regjeringens såkalte ventetidsløft har ikke vært noe annet enn et skippertak for å rette opp konsekvensene av egen feilslått politikk. Vi ser kutt i helsetjenestene over hele landet på grunn av dårligere sykehusøkonomi, fra kutt i antall sengeposter på kreftavdelingen på UNN til kutt i barne- og ungdomspsykiatrien ved OUS.

Det vi ser nå, er konsekvensene av Arbeiderpartiets helsepolitikk. De har styrt helsetjenesten etter innfallsmetoden og uten en klar plan – så uten en plan at alle prosjektene og problemene nå skal løses med en ny reform som heter prosjekt X, som ikke forteller noe om hva en egentlig ønsker, eller om hvilken retning en skal ta helsetjenesten i.

For Høyre er det liten tvil om at det må gjøres endringer i sykehusene, og vi er åpne for å se på hva de endringene skal være. Vi er likevel helt tydelig på at rammen til sykehusene må opp, sykehusene må få mer betalt jo flere pasienter de behandler, og vi trenger større fleksibilitet, oppgavedeling og tverrfaglighet – ikke flere utvalg og flere utredninger.

Høyre vil snu opp ned på helsetjenesten. I dag har vi en behandlingstung helsetjeneste, der mesteparten av helsekronene brukes på administrasjon og behandling. Det er viktig at pasienter som trenger hjelp, får hjelp, men vi må gjøre mer for å forebygge at folk kommer dit at de trenger helsehjelp. Det handler om å ta ansvar for egen helse, men det handler også om å legge til rette for en helsetjeneste som setter folk i stand til å ta det ansvaret.

Høyre vil stå for en kraftig endring i helsepolitikken og vri mer av midlene over til mer forebygging. Om vi klarer å forebygge bedre, vil det være færre som trenger behandling, flere som kommer raskere tilbake i jobb, og mindre belastning på et allerede presset helsepersonell. Det vil ikke minst gi den enkelte en bedre helse.

Alle vi som sitter her i salen, har vært sårbare en gang i løpet av livet, og vi vet at det er når vi er på vårt mest sårbare, vi har behov for å kjenne på mest trygghet rundt oss – trygghet for at vi skal få sykehjemsplass når vi blir syke og trenger det, trygghet for at de som kommer hjem for å hjelpe oss, har den riktige kompetansen til det, men også trygghet for at de som står rundt oss, som våre nærmeste og pårørende, ikke sliter seg ut i en motbakke mot systemet, men får god avlastning og god hjelp.

NRK Brennpunkts dokumentar «Omsorg bak lukkede dører» gjorde sterkt inntrykk på oss alle da den ble sendt på tv for to år siden. Den viste forhold i norsk eldreomsorg som er uakseptable, og den viste behovet for å styrke eldreomsorgen i Norge i årene framover. Vi kan spørre oss om det virkelig har skjedd noe med norsk eldreomsorg og norsk eldrepolitikk siden den gangen.

Jeg mener at Arbeiderpartiet i regjering ikke har klart å ta tak i de utfordringene vi så i NRKs dokumentar «Omsorg bak lukkede dører». Det er ikke bygd nok sykehjemsplasser, satsingen på trygghetsboliger ble skrotet, og pårørende har fått mindre og ikke mer avlastning.

Vi må skape en trygg eldreomsorg, og for Høyre handler det om å sikre bygging av flere sykehjemsplasser. Det handler om å gjennomføre et kvalitetsløft i hjemmetjenesten. Det handler om å forebygge ensomhet bedre. Det handler om å bygge flere trygghetsboliger, og det handler om å få på plass flere pakkeforløp for dem som har behov for det.

For Høyre handler det om å skape pasientens helsetjeneste og ikke systemets helsetjeneste.

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [18:02:26]: Det viktigaste er tryggleik, tryggleik for barn og unge. Med Arbeidarpartiet i regjering tek vi skule og utdanningspolitikken framover. Vi har fått til veldig mykje, men vi er langt frå ferdige, for det er framleis mange utfordringar å ta tak i.

Arbeidarpartiet er på vakt for å auke trivselen i skulen. Elevane skal lære meir og betre, leseferdighetene skal opp, og skulen skal bli endå meir praktisk.

I barnehagen startar livet med læring, tryggleik og fellesskap. Difor må vi ha nok trygge og kvalifiserte vaksne i barnehagen, for kvar einaste unge fortener å bli sett, kvar einaste dag. Fleire skal få lov til å delta i barnehage og SFO. Fellesskapet blir større med Arbeidarpartiet i regjering, og vi har aldri hatt så låg makspris i barnehagen som vi har no. Vi kutta maksprisen i 2024 og fortset å kutte prisen i 2025, saman med SV og Senterpartiet. Det betyr at fleire ungar får ta del i fellesskapet, og at barnefamiliiane får meir å rutte med når Arbeidarpartiet styrer. Dette kjem godt med i ei tid der mykje er dyrare og mange barnefamiliar kjenner på ei usikkerheit. Difor er det ikkje lett å skjønne for meg at ikkje alle parti på Stortinget er einige i å halde barnehageprisen låg og føreseieleg.

Når ungane går vidare til skulen, skal dei møte ein skule som ser alle, som lyfter dei, og som stiller krav som gjer at alle kan meistre. Som Arbeidarpartiet ofte seier, skal skulen både stille krav og stille opp, for vi veit at læring skjer i møte mellom menneske – ikkje ved taste-trykk, men gjennom samtalar, samarbeid og meistring. Difor satsar vi på ei meir praktisk undervisning, fleire fysiske lærebøker og mindre skjermbruk. Vi vil ha ein sku-

le som gjev ungane våre ferdigheiter for livet, ikkje berre til testen neste veke, og elevane sine leseferdigheiter skal opp. Vi er heldigvis i gang med eit leselyft, der vi òg prioriterer fysiske lærebøker, og at ungane skal lese minst eit kvarter kvar dag.

Vi styrkjer fellesskapet. Aldri før har så mange ungar gått på SFO. Vi har innført 12 timar gratis SFO i veka for alle landets første- til tredjeklassingar. Det betyr utruleg mykje for den ungen som før måtte gå heim, men som no får lov til å ta del i fellesskapet saman med ungane i klassen sin. Slik meiner eg vi byggjer eit sterkare fellesskap.

Arbeidarpartiet har gjort eit stort lyft for yrkesfaga. Det meiner eg er heilt nødvendig i ei tid der vi treng fleire fagarbeidarar i åra som kjem. I mitt fylke, Møre og Romsdal, søkte over 60 pst. av elevane seg til yrkesfag. Vi er som samfunn heilt avhengig av at vi utdannar fleire med fagbrev som bedriftene våre og kommunane våre treng framover.

Tidlegare i år tok regjeringa ei klok avgjersle om å opprette eit nasjonalt senter for yrkesfag, nettopp i Molde i Møre og Romsdal. Det er no opna, og slik kan vi bli betre på yrkesfaga for framtida. Det styrkjer òg næringslivet vårt langs den viktige kysten, der Møre og Romsdal ligg sentralt plassert for å utdanne til leverandørindustri, fiskeri, bedrifter og omsorg, for å nemne noko. Ja, yrkesfaga er ei stoltheit i Noreg. Det gjev oss fagarbeidarar i verdsklasse som byggjer landet kvar einaste dag.

På utdanningsfeltet er det litt slik Gro Harlem Brundtland sa det, at alt heng saman med alt. Frå barnehagen til skulen til arbeidslivet handlar det om tryggleik, kunnskap og moglegheiter for alle. Det er det Arbeidarpartiet står for.

Vi skal vidare. Vi skal byggje fellesskulen – vi skal ikkje svekkje han. Når vi snakkar om fridom, snakkar vi om fridom for ungane til å lykkast uansett kvar dei bur og kva bakgrunn dei har. Vi skal fortsetje satsinga på høgare utdanning og forskning. Vi skal auke næringslivet sin FoU-del og gjennomføre ein brei kompetansereform for arbeidslivet. Vi satsar på fagskulane, med god politikk og stor opptapping av kapasiteten. Studentane har fått rekordstor auke i studiestøtta, og vi byggjer rekordmange studentbustader over heile landet. Eg håpar på mange fleire studentar med gode kår, som kan lære godt, og som kan gjere ein god jobb for arbeidslivet framover.

Kristian August Eilertsen (FrP) [18:07:37]: I Hans Majestet Kongens tale til Stortinget på lørdag ble det sagt:

«Vår felles helsetjeneste skal være den beste helseforsikringen. Alle i Norge skal ha tilgang til moderne helsetjenester når de trenger det.»

Det høres flott ut, og det er et mål vi alle deler, men virkeligheten for mange pasienter ute i kommunene og

på sykehusene forteller en helt annen historie. Mens regjeringen i trontalen skryter av sin egen fortrefelighet, vet alle som jobber i helsevesenet, at dette bildet ikke samsvarer med virkeligheten. Pasienter får kanskje en konsultasjon, men deretter sendes man videre til lange behandlingsskøer. Når man er syk, hjelper det ikke å få hilse på en lege. Man trenger behandling, og man trenger den raskt.

Regjeringen kaller dette Ventetidsløftet. Fremskrittspartiet mener at dette er tallmagi, ikke en reell forbedring. Helsekøene ble dramatisk lengre etter at Arbeiderpartiet tok regjeringsmakten i 2020, men reduseres nå tilsynelatende fordi sykehusene drives på grensen av hva de ansatte orker. Tillitsvalgte og fagfolk slår alarm, men regjeringen klapper seg selv på skulderen. Samtidig har regjeringen fjernet fritt brukervalg, eldreombudet og ventelistene for sykehjemsplass. Regjeringen har brukt mer krefter på å jage bort private aktører enn på å gi innbyggerne bedre tjenester. Det er helt uforståelig.

La meg være helt tydelig: Helsepolitikk skal ikke handle om ideologi. Det skal handle om mennesker. Vi må slippe alle gode krefter til for å gi folk raskere behandling. For oss i Fremskrittspartiet er det viktigste at man får den hjelpen man trenger, i tide – ikke hvem som gir behandlingen. Pasientene skal ha fritt behandlingsvalg, inkludert muligheten til å velge godkjente tilbud i utlandet når det mangler alternativer i Norge. Derfor mener Fremskrittspartiet at offentlige og private sykehus må likebehandles både juridisk og økonomisk. Vi må også innføre en nasjonal utrednings- og behandlingsgaranti på 30 dager, etter dansk modell, for å sikre at det norske folk får det behandlingstilbudet de fortjener.

De regionale helseforetakene som system fungerer ikke. Det har blitt mer byråkrati, men ikke bedre pasientbehandling. Derfor vil Fremskrittspartiet heller la staten ta over ansvaret, for ved å samle Helse-Norge til ett rike sikrer vi at pasientene får raskere hjelp. Helsepersonell vil også få mer tid til pasientene og ikke bruke den på papirarbeid.

Som de fremste systemforsvarerne setter regjeringen heller ned et utvalg. Fremskrittspartiet vil ha handling. Vi kan ikke vente på regjeringens utvalg samtidig som viktige tilbud for pasientene kuttes i hele landet.

Det blir sagt at all makt er samlet i denne sal. Nå er det et flertall i denne sal mot dagens organisering, og den muligheten må vi gripe. Fremskrittspartiet har fremmet et representantforslag om ny finansieringsmodell for helseforetakene, noe som vil ta Helse-Norge i en bedre retning. Med Fremskrittspartiets forslag vil vi skille mellom drift og investering, sånn at ikke pasienttilbudet må kuttes for å betale renter og avdrag på nye sykehus. Vi håper at Stortinget slutter seg til forslaget.

Når det gjelder eldreomsorgen, er det ingen grunn til å være fornøyd. I mange kommuner er eldreomsorgen en salderingspost når budsjettene nå kuttes, og særlig ettersom kommuneøkonomien ikke har vært verre på flere årtier. Mange eldre lever under uverdige forhold. Sykehjemsplasser og andre viktige tilbud kuttes og legges ned over en lav sko.

Det skal være behovet og ikke postnummeret eller kommuneøkonomien som avgjør om man får hjelp. De som har gjort sin plikt gjennom et langt arbeidsliv, skal være trygg på at de får hjelp når de trenger behandling, pleie og omsorg. Derfor mener Fremskrittspartiet at eldreomsorgen må finansieres av staten.

Regjeringen har varslet at de vil fortsette opptraplingsplanen for psykisk helse. Folk som sliter psykisk, må i dag vente i uker og måneder på å få hjelp, men samtidig stenger regjeringen døren for private og ideelle, som kunne ha bidratt til å hjelpe flere.

I mitt eget valgdistrikt, Troms, har Universitetssykehuset i Nord-Norge besluttet at døgntilbudet innen psykisk helse på Storslett, på Storsteinnnes og på Silsand skal avvikles, legges ned og sentraliseres. Det ødelegger gode fagmiljø, og samtidig hever man terskelen for å søke hjelp for mennesker som har behov for hjelp raskt. Dette framstår verken som noen opptrapping eller utvikling, men heller som nedtrapping og avvikling. Dette vil Fremskrittspartiet stoppe.

Frihet og trygghet er grunnleggende for Fremskrittspartiet. Gamle og syke skal kunne velge selv, uavhengig av om det er et offentlig eller privat tilbud. Man skal være trygg, i visshet om at verken privat eller kommunal økonomi eller geografi skal være avgjørende for hvor godt helsetilbud man får.

Et samfunn måles ikke på hvor mange systemer det har, men hvordan det behandler og tar vare på sine syke og eldre. Der har vi fortsatt en lang vei å gå i Norge. Fremskrittspartiet vil at pasienten skal settes først. Da må både offentlige og private få bidra og alle få den hjelpen man trenger, så raskt som mulig.

Peter Frølich (H) [18:12:53]: Denne høsten var det premiere på kinofilmen om senkningen av «Blücher» 9. april 1940. Regjeringen den gangen var paralisert av forvirring, naivitet og risikoaversjon i dette skjebnesvangre døgnet i norsk historie. Den virkelig store svikten den gangen startet mange år tidligere. I år etter år etter år hadde norske myndigheter sviktet i opprustningen av Norge, og vi var ikke forberedt da det gjaldt som mest. Oberst Eriksens besluttsomhet den natten ga likevel det frie Norge en sjanse, og senkningen av «Blücher» ble avgjørende for motstandskampen i årene som kom.

Siden andre verdenskrig har vi gang på gang lovet oss selv: aldri mer 9. april. For at dette skal være mer enn

bare et tomt uttrykk, må vi, det politiske Norge, bestå testen når vi nå står overfor en ny stor militær opprustning, for å beskytte selve demokratiet vårt. Vi kan ikke regne med eksepsjonell innsats fra enkeltpersoner, og at det alene skal redde oss på nytt.

La meg være helt klar: Opprustningen av Norge trenger heller ikke å være et spørsmål om man hører til på høyresiden eller på venstresiden. Den mest handlekraftige politikerens 9. april var Høyre-mannen Carl Joachim Hambro. En av de mest markante motstandsfolkene dette landet har fostret, var Arbeiderparti-politiker Jens Christian Hauge. Opprustningen vi står overfor nå, vil handle om helt andre ting. Det vil først og fremst avgjøres av om vi klarer å utvise litt av det de viste: ledelse, gjennomføringsevne, handlekraft.

Hele Norge forventer nemlig at vi som sitter i denne salen, klarer å samarbeide for å bygge opp Forsvaret. Med tanke på hvor ustabil verden har blitt, må vi legge til grunn en annen ting også, og det er at vi har dårlig tid. Klokken tikker. Skyene på horisonten nærmer seg. Tiden for den dype fredsmodusen, med trege prosesser, hemmende reguleringer og endeløse utredninger, må være forbi.

Heldigvis klarte vi å samle oss om en ny langtidsplan for Forsvaret i Stortinget i 2024. Et sentralt poeng i den enigheten var å gi regjeringen nødvendige fullmakter til raskt å kunne komme i gang med anskaffelser av ubåter, luftvern, overvåkingsdroner osv. Dessverre har oppfølgingen av forsvarsforliket hittil ikke vært helt preget av den hasten og besluttsomheten som trengs. Vi vet at flere store anskaffelser fortsatt er på vent. Stortinget har ikke fått den dronestrategien vi krevde i langtidsplanen. Øvingsaktiviteten har gått ned i store deler av Forsvaret. Vi har grunnleggende utstyrsangel på både soldatnivå og mannskapsnivå. Produksjonskapasiteten i norsk forsvarsindustri har fortsatt ikke økt nevneverdig. Informasjonsflyten fra regjering til Stortinget har vært varierende og i noen tilfeller så svak at det har endt med kontrollsak.

Jeg kan si at Høyre lover å være et konstruktivt opposisjonsparti i forsvarspolitikken. Vi skal ikke drive med svartmaling. Vi skal komme med kritikk når det er fortjent, med ros når det er fortjent, og vi skal føre nøye kontroll. Nettopp derfor forventer vi også at regjeringen skal være konstruktiv og tillitsfull i sin dialog med Stortinget.

Min oppfordring til regjeringen er: Ikke pakk inn dårlige nyheter i ulne formuleringer, bortgjemt i dokumenter. Ikke la prosesser leve sitt eget liv i forsvarsbyråkratiet. Signer kontrakter på det materiellet Stortinget har bestemt at Forsvaret skal ha. Ikke minst: Still kapital til disposisjon for vår nasjonale forsvarsindustri. De står klare. Det de mangler, er kapital.

Det er vårt felles ansvar, som borgere og som politikere, at opprustningen av Norge lykkes denne gangen, at vi forblir et fritt og fredelig land, og at vi fortsatt kan love hverandre: aldri mer 9. april.

Simen Velle (FrP) [18:17:52]: Norge er ett av landene i verden som bruker mest penger på skole. Vi har en høyt kompetent lærermasse, vi har et høyt gjennomsnittlig utdanningsnivå blant foreldrene, og barna våre går på noen av verdens dyreste skoler.

Ved første øyekast kunne vi kanskje antatt at norske elever leverer i verdensklasse, men det er langt fra sannheten. Hvert tredje år gjennomføres PISA-prøvene, en internasjonal digital prøve som effektivt måler kunnskapen i lesing, matematikk og naturfag hos 15-åringer over hele verden. Disse prøvene er viktige fordi vi gjennom resultatene ikke bare kan se hvor høyt norske elever presterer i forhold til elever i andre land, men også måle ressursutnyttelsen i den norske skolen. Hvor gode resultater får vi for pengene vi bruker?

Som folkevalgte er det viktig å forholde seg aktivt til resultatene fra prøver som PISA, fordi Stortinget ikke bare har et ansvar for å gi elevene muligheten til å lykkes, men også for å bruke skattebetalernes penger med respekt. På begge disse punktene er det mye som tyder på at vi er på feil kurs.

For det første viser PISA-resultatene langt fra verdens skarpeste elever. De viser dessverre det samme som har vært trenden over veldig mange år: en elevmasse som ikke kan kalles mer enn gjennomsnittlig rent faglig, i hvert fall ikke i forhold til andre OECD-land. Vår verden blir mer og mer sammenkoblet for hvert år som går, og det ville vært svært naivt av Stortinget å late som våre elevers kompetanse i forhold til kompetansen til elever i andre land ikke er relevant.

Regjeringen har gjennom hele valgkampen snakket varmt om norsk skole og om sine økonomiske prioriteringer på utdanningsfeltet. Derfor er det skuffende å høre nivået på satsingene regjeringen la frem i årets trontale. Da regjeringen la frem den økonomiske ambisjonen i satsingen Leseløftet, må jeg innrømme at jeg opplevde det som langt mellom liv og lære. 631 369 er tallet på hvor mange norske elever Leseløftet er ment å treffe. De går daglig på hele 2 692 forskjellige skoler, og de er alt fra 5 til 16 år gamle. Til disse nesten 9 pst. av Norges befolkning har regjeringen klart å finne frem 1 mrd. kr, eller 371 471 kr per skole, omtrent 1 600 kr per elev. Ifølge tall fra Den Norske Forleggerforening vil det kunne gå til å anskaffe fem og en halv bok i året, noe jeg må innrømme er skuffende lite, all den tid jeg har vært vitne til statsrådens uttalelser om viktigheten av nettopp denne satsingen. Fem og en halv bok i året er ikke nok. Det skrapes bare på overflaten i utfordringene

norsk skole står i. Jeg registrerer at 15 minutter i timeplanen skal settes av til lesing hver dag, men som en ung mann som for få år siden forlot nettopp det norske utdanningssystemet, må jeg tillate meg å påpeke at dette allerede er praksis i svært mange klasserom.

Fremskrittspartiet har større ambisjoner enn dette. Fremskrittspartiet har ambisjoner om en skole der elevene får både verktøyene, strukturen og tilliten som kreves for å hevde seg, også i et internasjonalt perspektiv. Det betyr først og fremst en strukturell endring av hvordan vi legger opp skolen. Elevene bør møtes med klare krav og forventninger, for så å få bestemme mest mulig over sin egen hverdag. Man burde få rettighetsfestet fritt skolevalg i hele landet, muligheten til å velge flere valgfag og møte et nivå i fagene man velger, som er tilpasset eleven selv – alt pakket inn i klare kompetansemål og tydelige forventninger fra både lærere og foreldre.

Norske elever er ikke dummere enn andre, men de er tvunget til å være deltakere i et skolesystem som dessverre ikke oppnår de resultatene investeringene burde tilsi – langt under det politikerne lover og, viktigst av alt, langt unna det norske elever fortjener.

Jeg håper regjeringen har større ambisjoner enn de tre avsnittene de presenterte på utdanningsfeltet i årets trontale. Studenter, elever og unge håpefulle over hele landet bør få vite hva som forventes av dem, for så å få muligheten til å strekke seg etter drømmene sine på sin egen måte. Det ser det ikke ut til at regjeringen prioriterer.

Frøya Skjold Sjørsæther (MDG) [18:22:28]: Klimakampen er den største rettferdighetskampen i vår tid. Klimaendringene vil føre til mer ressursmangel, sykdomsspredning, store flyktningstrømmer og sannsynligvis også mer krig og konflikt. Likevel ble klimaendringene pratet om i cirka syv sekunder under lørdagens trontale.

Jeg representerer 15 802 velgere i Hordaland som har rettet sitt håp om en bedre og grønnere framtid mot meg og mitt parti. Jeg representerer jo klimaengasjerte velgere i hele Hordaland, i alle aldre, men jeg representerer også min egen generasjon.

For to år siden sa Ola Svenneby, som er leder i Unge Høyre, at «generasjon Greta Thunberg er død». Han tok feil. Jeg ble med i politikken gjennom klimastreikene i 2019 – og nå har «generasjon Greta Thunberg» kommet inn på Stortinget og opp på Stortingets talerstol. Jeg vil påpeke: Det gjorde ikke Ola Svenneby.

Dette er kanskje en modig påstand, men å kutte utslipp er egentlig ikke så fryktelig komplisert: Å brenne fossilt karbon, som olje, kull og gass, destabiliserer klimaet, økosystemene og samfunn over hele verden. Det er uforutsigbart. Det er farlig. Det er et uforutsigbart eksperiment med framtiden vår.

Klimaendringene krever at vi leverer utslippskutt i et langt høyere tempo enn vi har vært vant til, og kanskje også komfortable med, til nå. Skal vi være med på å kutte utslippene og løse klimakrisen, må vi starte utfasingen av olje- og gassnæringen. Vi må gjøre det enklere å velge klimavennlig og dyrere å velge klimafiendtlig.

Etter at jeg klimastreiket i 2019, har Norge satt rekord i utdeling av nye oljelisenser og vedtatt en gigantisk oljeskattepakke. Vi har kuttet utslippene i sneglefart, samtidig som vi har investert mange ganger mer i fossil energi enn i all annen industri til sammen.

Både Miljøpartiet De Grønne og Rødt har gjort sine beste valg noensinne. Det skal selvfølgelig bety historisk gjennomslag for klima og sosial omfordeling. Noe annet ville vært å gå imot det velgerne har bedt om.

MDG har som eneste parti i Norge levert en utfasingsplan for norsk olje- og gassnæring. Det er i grunnen litt rart at vi er de eneste, for alle partiene i Norge er jo enige om at vi er nødt til å slutte med olje og gass på et eller annet tidspunkt. En konkret plan for slutten på norsk oljealder er ikke radikal politikk. Det er sosialdemokratisk politikk som gir forutsigbarhet for alle dem som jobber i oljen i dag. Når vi skal ta fatt på arbeidet, kan jeg love at klimastreikernes slagord om å «la olja ligge» og at «norsk olje og gass koker kloden» skal ligge langt framme i pannebrasken.

Vi lever i en tid da autoritære krefter og ytre høyre er på frammarsj. Verdier vi har kjempet fram i mange generasjoner, er truet: demokrati, folkerett, likestilling og skeives rettigheter. Demokratiet står for fall flere steder i verden, og Ukraina kjemper vår alles frihetskamp. Den palestinske befolkningen har blitt offer for et folkemord, med vestlige våpen og vestlig finansiering. I verdens mektigste land forvitrer demokratiet foran øynene våre. Nå ser det ut som befolkningen i Gaza kan få et lite pusterom, og at gislene og fangene slippes fri. Det er bra, men norsk Palestina-politikk kan ikke stagnere der. Nå trengs konkret politikk, og jeg vil nevne to ting spesifikt:

1. at Norge tar initiativ til fredsbevarende styrker i Gaza
2. at Norge sender en hjelpepakke som skal gå til å bygge opp igjen det palestinske samfunnet

Vi skal selvfølgelig også trekke oljefondet ut av Israel. Dette er politikk som kan være med på å lege sårene etter to år med krig, men også 75 år med okkupasjon og undertrykkelse. Veien til rettferdighet for Palestina er lang; denne fredsavtalen er bare begynnelsen.

Min generasjon vokste opp etter at Berlinmuren hadde falt, Sovjetunionen hadde tapt og demokratiet hadde vunnet. Vi vokste opp med en fortelling om at autokratiet tilhørte fortiden, og at demokratiet tilhører framtiden. Sann er det ikke. Min generasjon må brette opp ermene fra start og kjempe på to flanker: både for å

bevare det vi allerede har, og for å verge oss mot nye, uløste kriser, som klima og naturkrisen.

Når jeg går inn i arbeidet som stortingsrepresentant, er det med en følelse av stort ansvar, men også med stor tro på at jeg er med i det partiet som sitter på de desidert beste løsningene for å møte de problemene Norge og verden står overfor i tiden som kommer.

Joel Ystebø (KrF) [18:27:08]: Det verste med det som ser ut til å bli fire nye mørkerøde år i norsk politikk, er ikke flere strømkabler til utlandet. Det er ikke mindre penger til vei, og det er heller ikke en regjering som trenerer utbygging av kjernekraft. Alt det er ille nok, men det aller verste er at Arbeiderpartiet skal fortsette å styre norsk skole- og barnehagepolitikk.

Deres utgangspunkt virker å være at alle elever er like, alle skoler er offentlige, og private barnehager er i beste fall et nødvendig onde. Denne likhetstanken høres ofte tilforlatelig ut under fine ord som «fellesskap» og «likeverd», men når alle skal gjennom et A4-løp, blir mange barn stående utenfor. Når alt skal være offentlig, blir det ensrettet. Når staten vet best, mister foreldrene sin valgfrihet.

Vi ser det i regjeringens skandaløse friskolepolitikk. Regjeringen hevder at de forsvarer «fellesskolen», men misbruker begrepet til å snakke ned private alternativer. Fellesskolen handler om at alle barn får en god utdanning, uavhengig av bakgrunn, men i stedet for å styrke kvaliteten i alle skoler bruker Arbeiderpartiet begrepet som et forsøk på å angripe friskoler. Som statsråd Nessa Nordtun selv sa i Politisk kvarter: Friskoler er en trussel mot fellesskolen.

Det er kunnskapsløst. Skoler som gir familier reell valgfrihet og skaper sunn konkurranse, blir framstilt som problemet, mens staten behandler sine egne standardiserte løsninger som den eneste riktige veien.

Vi ser det i regjeringens klappjakt på private barnehager, barnehager som har gitt tusenvis av barn gode, trygge og stabile oppvekstmiljøer. I stedet for at man takker dem, blir de mistenkeliggjort. Regjeringen behandler initiativrike private aktører som et problem, snarere enn som en ressurs. Det bryter med prinsippet om foreldreretten – retten til å bestemme hva som er best for egne barn.

Dette er ikke bare dårlig politikk, det er uansvarlig politikk. Det rammer barna direkte, for det begrenser kvaliteten og variasjonen i tilbudet de får. Det rammer foreldrene, som mister valgfrihet og innflytelse over barnas oppvekst, og det rammer lærerne, som får mindre handlingsrom til å bruke sin kompetanse til å skape gode læringsmiljøer.

Vi ser det når organisasjoner med en radikal forståelse av kjønn og familie får fritt innpass i norsk skole, or-

ganisasjoner som fremmer et ideologisk verdisyn uten faglig forankring, mens det blir presentert som grunnleggende sannheter. Barn og unge blir eksponert for læresetninger som utfordrer biologiske realiteter og normer, uten at det gis rom for diskusjon eller kritisk refleksjon. Dette skjer ofte uten samtykke fra foreldrene, og uten at skolen setter tydelige grenser for ideologisk påvirkning. Resultatet er at skolen, som skal være et sted for kunnskap, trygghet og refleksjon, i stedet blir et sted for politisk og ideologisk påvirkning.

KrF vil noe annet. Vi tror ikke at barn er like – vi tror de er unike. Vi tror at lek og læring hører sammen. Vi tror at inkludering og ytringsfrihet hører sammen. Vi tror på foreldreretten – retten til å velge det som er best for egne barn.

Vi vil ha en skole hvor seksåringer får leke mer og pugge mindre, hvor vi bytter ut skjermer med lærebøker, og hvor vi heller vil ha meningsmangfold enn meningspoliti.

Vi vil løfte lærerne – ikke bare med fine ord, men med høyere lønn og mer tid til å følge opp den enkelte elev. Læreren skal være skolens viktigste ressurs, ikke politikernes forlengede arm.

I tillegg vil vi stå fast ved noe venstresiden ofte overser: Verdier betyr noe. Kristne verdier som menneskeverd, nestekjærlighet og forvalteransvar er ikke et hinder for fellesskap. De er grunnen vi står på. Det er disse verdiene som har formet Norge. De må ikke tones ned. De må løftes fram.

Norsk skole og barnehage trenger ikke mer ideologisk likhetstenkning. Den trenger lek. Den trenger valgfrihet. Den trenger lærere som får tid og tillit, og den trenger foreldre som får bestemme hva som er riktig for sine barn.

Derfor vil KrF stå opp for en oppvekstpolitikk som ser barnet, ikke bare systemet, og som slår veldig tydelig fast: Det er foreldrenes oppgave å oppdra egne barn, ikke statens.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:31:58]: Den norske skolen er den viktigste fellesarenaen vi har i Norge. Der møter alle barn hverandre, uavhengig av bakgrunn, økonomi og ferdigheter. Derfor er fellesskolen vårt viktigste konkurransefortrinn. Fellesskolen gjør Norge til Norge. Den gjør at vi skaper nødvendig tillit til hverandre på tvers av forskjellene mellom oss. Det som skjer i skolen i dag, avgjør hvilket samfunn vi får.

I skolen skal ungene våre lære seg å bli trygge mennesker, ledet og hjulpet av kompetente lærere. Da vi overtok styringen, overtok vi en skole med historisk dårlige læringsresultater, der motivasjon og trivsel var på vei ned og fravær og mobbing på vei opp. Den utviklin-

gen jobber vi fortsatt steinhardt for å snu, og nå er vi i gang med det viktigste løftet i norsk skole på mange år.

For å bli tryggere i en urolig verden og hverdag må hver elev bli satt i stand til å forstå. Det å lese er å forstå. Derfor er trygghet for barn og unge at flere kan lese godt. 15 000 elever går ut av grunnskolen hvert år uten å ha lært å lese skikkelig. Å kunne lese godt er avgjørende for å forstå og lære i alle fag, for videre utdanning og arbeid og for å leve et godt liv. En av våre viktigste oppgaver de neste årene er et nasjonalt leseløft. Vårt mål er at norske elever igjen skal bli blant verdens beste lesere. Arbeiderparti-regjeringen vil bruke minst 1 mrd. kr ekstra på et leseløft de neste fire årene.

Trygghet for barn og unge er å mestre. Å mestre noe som er vanskelig å få til, er den beste følelsen i verden. Skolehverdagen var for skjermbasert, for teoritung og for stillesittende da vi tok over. En mer praktisk skole hvor skolehverdagen er mer variert og mer aktiv for elevene våre, var derfor helt nødvendig. Skoler over hele landet får nå mer utstyr og bedre lokaler. Lærerne får flere faglige ressurser til å lage en mer praktisk skolehverdag. En mer praktisk skole gir mer læring, mer motivasjon og mer trivsel, og det gir også i større grad ungene mulighet til å oppdage talenter de ikke visste at de hadde.

Trygghet for barn og unge er et samfunn bygd på fellesskap, og da må hver enkelt stille opp og gjøre sin plikt. Vi har vært tydelig på at vi stiller krav til elevene våre – med omsorg – at de møter opp i tide og gjør det de skal, og bidrar til et godt læringsmiljø og til at folk rundt dem har det bra, akkurat som de må i det arbeidslivet de skal ut i. Derfor har vi endret fraværsreglene i skolen, og derfor har vi gjort helt nødvendige endringer i opplæringsloven og på den måten gitt klar beskjed om at læreren er sjef i klasserommet.

Trygghet for barn og unge er at de møter klare rammer, at de lærer å lese, regne og skrive, og at det er mer ro og konsentrasjon i klasserommet. Som statsminister Mette Frederiksen sa i Folketinget i forrige uke:

«En skole uden autoriteter bliver til et samfund uden autoriteter. Et samfund uden autoriteter er ikke et samfund.»

Trygghet for barn og unge er at mobilen er ute, og at de fysiske bøkene er inne, at elevenes skjermer nå skal ha filter, slik at skadelig innhold unngås og forstyrrelsene og fristelsene blir færre, at skolen skal være der man lærer å inkludere og ikke ekskludere, der man lærer om det som forener oss, der man utvikler forståelse for forskjeller og lærer å møte uenighet med respekt.

Gratulerer til alle nyvalgte og gjenvalgte stortingsrepresentanter! Jeg ser fram til gode debatter her i Stortinget.

Trygghet handler om framtiden til ungene våre. Arbeiderparti-regjeringen tenker stort om de minste. Vi

fortsetter arbeidet med å forbedre norsk skole med full styrke, for vi vil ha en fellesskole som har ambisjoner for alle elever. Fellesskolen er vårt viktigste forsvar for framtiden og for tryggheten vår.

Presidenten [18:36:55]: Det blir replikkordskifte.

Simen Velle (FrP) [18:37:12]: I valgkampen hevdet statsministeren at Fremskrittspartiets skolepolitikk bidro til mer utenforskap og et delt samfunn. Jeg legger til grunn at statsråden er enig i at følgende er gode indikatorer på utenforskap: 41 pst. av 15-åringene i Norge var på det laveste nivået i ett eller flere fag i siste PISA-undersøkelse. Stadig flere elever har ikke minimumskompetansen de trenger for å kunne studere videre og lykkes i arbeidslivet. Over 111 000 mellom 20 og 29 år sto helt utenfor både utdanning og arbeidsliv ved utgangen av 2023, og andelen unge på uføretrygd har aldri vært høyere.

Dette er urovekkende tall og en utvikling som har gått fra vondt til verre på Arbeiderpartiets vakt. En mye brukt definisjonen på galskap er at galskap er å gjøre det samme om og om igjen og forvente et helt annet resultat. Er statsråden enig i at regjeringens skolepolitikk er å gjøre det samme på nytt?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:38:08]: Jeg er overhodet ikke enig i at det er å gjøre det samme på nytt. Vi gjør viktige, store endringer. Vi har gått fra en teoribasert og skjermtung skole med dårlige læringsresultater til å være fullt i gang med å snu utviklingen. Vi har endret opplæringsloven på viktige punkter, nettopp for å sikre lærerne autoritet i klasserommet, noe som ble endret da Fremskrittspartiet satt i regjering. De svekket autoriteten til læreren i klasserommet. Vi satser på en enda mer praktisk skole, for altfor mange skoler i landet vårt har manglet viktig utstyr for å kunne jobbe mer praktisk og få til bedre læring og mestring i alle fag.

Simen Velle (FrP) [18:38:44]: Uten ro og orden i klasserommet er det vanskelig å lese og lære. Med regjeringens politikk får bråkmakerne dessverre fortsette å herje i klasserommene. Læreren kan nå følge elever ut av klasserommet og gripe inn, men regjeringen har ikke gitt oss svar på hvordan de skal følge opp, og hvor de skal gjøre av dem som bare fortsetter å sabotere undervisningen for resten av klassen. I dag ender det ofte med at resten av klassen sitter uten lærer fordi læreren må bruke tiden sin på enkeltelever som ødelegger læringsmiljøet. Fremskrittspartiet vil opprette flere alternative skoletilbud for dem som ødelegger undervisningen for andre.

Statsråden har hårreisende uttalt at spesialskoleplasser vil kunne bli en rekrutteringsarena for kriminelle nettverk. Det forteller mye om statsrådets syn på tilrettelagte skoletilbud. Hvordan vil statsråden sikre ro i

klasserommet uten å gi elever som utagerer over tid, et bedre tilrettelagt tilbud?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:39:35]: Fremskrittspartiet har helt rett i at det har vært for mye uro i norske klasserom, og nettopp derfor har vi tatt mobilen ut av klasserommet. Vi så av PISA-resultatene som ble målt da Fremskrittspartiet styrte, at hele en tredjedel av elevene oppga at de opplevde å bli forstyrret av egne eller andres digitale enheter. Da de trengte å fokusere på undervisningen, ble de forstyrret av egne eller andres digitale enheter. Sånn kan det ikke være. Derfor var vi tydelige på mobilforbudet, og derfor er vi også tydelige på at det må være filter på skjermene, sånn at de ikke blir forstyrret når de faktisk skal sitte der og lære. Vi er i tillegg i gang med flere andre viktige løft.

Spesialskoler er også veldig viktig i norsk skole, men vi må passe på at det ikke blir sånn at det er normalen. Det skal heller være at når man trenger hjelp, skal man ha mulighet til å bruke spesialskole. Det opplever jeg også at norske kommuner benytter seg av.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [18:40:47]: Jeg tror statsråden og jeg kunne blitt gode allierte på et foreldremøte i FAU, for vi er enige om at barna skal ha «dumtelefon» og flere bøker, og at det skal være mindre skjermbruk. Det er fint. Men det løser ikke de store læringsutfordringene i norsk skole. Det er for smått når utfordringene er så store.

På statsrådets vakt kuttes det nå i hele Skole-Norge i laget rundt eleven, det er flere ukvalifiserte lærere, og lærerne opplever at de står alene i klasserommet med langt flere elever som trenger tilpasset undervisning. Det oppsiktsvekkende er at kunnskapsministerens løsning er å fjerne nasjonale prøver og kartleggingsprøver, som gjør det mulig for oss å vite hvordan det går med elevene og sette inn tiltak og ressurser der utfordringene er størst.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Hvordan skal hun sikre at elever som sliter med lesing, får intensiv lesestøtte, når man vil fjerne de kartleggingsprøvene og nasjonale prøvene som nettopp identifiserer de barna som sliter og trenger lesestøtte?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:41:45]: Først ønsker jeg å gratulere representanten som komitéleder for den kanskje viktigste komiteen på Stortinget.

Jeg er veldig glad for at Høyre er enig i at vi trenger flere fysiske lærebøker. Er det noe Riksrevisjonens rapport nå nylig viste oss, er det at de nye læreplanene som ble levert fra Høyre, med nye fysiske lærebøker, faktisk ikke ble finansiert. Det er vi i full gang med å rette opp i, og derfor har vi bevilget penger til det, og fortsetter å bevilge penger til det, som varslet.

Når det anføres at det kuttes i laget rundt elevene i klasserommet, vil jeg si at det ligger et stort lokalt handlingsrom her. Da jeg var så heldig å være ordfører i Stavanger kommune fra 2019 til 2023, nesten doblet vi antall ansatte i helsestasjonene og skolehelsetjenestene. Vi styrket skolene massivt. Det gjorde vi nettopp fordi vi valgte å prioritere det, mens det vi nå ser i f.eks. min hjemkommune Stavanger, er at en kutter i viktige inntekter til kommunene, noe vi vet vil gå på bekostning av tjenestetilbudet til innbyggerne. Det handler også om hvilke lokalpolitikere vi velger, og hvordan de velger å prioritere midlene de faktisk har til rådighet – om de velger å prioritere barn og unge, eller ikke.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [18:43:01]: Jeg tror det også handler om hvilken regjering vi velger, for det er under denne regjeringen kommuneøkonomien er dårligst på 40 år. Det er klart at det gjør at mange kommunepolitikere må ta tøffe grep, og det skjer på statsrådens vakt. Det kan hun ikke frskrive seg ansvaret for.

Mitt spørsmål handlet om hvordan hun skal sikre at en elev på en skole i en kommune får intensivundervisning i lesing når man sliter med det, når hun fjerner kartleggingsprøver og nasjonale prøver som gjør det mulig å målrette tiltak på skolene.

Jeg er bekymret. Det er fint med en bok, men man må ha en kvalifisert lærer som kan undervise barna, og man trenger et lag rundt eleven og et lag rundt læreren. Når man fjerner kartleggingsprøver, fjerner man også kommunens mulighet og nasjonale myndigheters mulighet til å kunne rette innsatsen mer mot der problemene er størst. Da overlater vi det egentlig mer til tilfeldighetene om læreren og elevene klarer det store samfunnsoppdraget som er, nemlig å løfte alle elever, helt uavhengig av bakgrunn.

Mitt spørsmål er igjen: Hvordan skal statsråden sikre at alle elever, uavhengig av skole og uavhengig av kommune, får intensiv leseundervisning hvis de sliter, når hun fjerner kartleggingsprøver?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:44:03]: Det er ekstremt viktig at vi satser på lærerne. Derfor er det den sektoren i landet hvor det er bevilget kanskje mest penger til etter- og videreutdanningstiltak. Det at vi har historisk mange og godt utdannede lærere i norsk skole i dag, er veldig, veldig viktig. Der ser vi en god utvikling de senere årene.

Når det gjelder de nasjonale prøvene, var det en del av meldingen om en mer praktisk skole, som ble levert til Stortinget i fjor og behandlet her. Der sa regjeringen hva den ville gjøre med de nasjonale prøvene. Vi så tydelig – og hadde også fagfolk som så på dette og sa – at de ikke fungerte etter hensikten. De er nødt til å ha ett formål, og det er å være læringsstøttende. Vi valgte det, men

vi sier samtidig i meldingen, som også Høyre stemte for, at hvis det er mulig, skal man ta informasjon ut fra prøvene for å bruke til styringsinformasjon – men ikke utelukkende for styringsinformasjon, for det aller viktigste er at læreren får den tilbakemeldingen som trengs for å kunne hjelpe elevene i fagene de trenger hjelp med.

Sunniva Holmås Eidsvoll (SV) [18:45:13]: Nå har jeg hatt barn i barnehage i ti år, og jeg er så utrolig takknemlig for barnehagen. Den gjør at både jeg og mannen min kan jobbe fullt, den er full av lek, tur og fysisk aktivitet, og den utvikler vennskap og språk. Gode barnehager er noe av det viktigste for å utjevne sosiale forskjeller i samfunnet. Nå er jeg redd for at vi ikke klarer det lenger, for vi har en bemanningskrise i barnehagene. Det er også et foreldreopprør i barnehagene. De krever flere folk på jobb. Kommunene klarer ikke å rekruttere nok barnehagelærere og fagarbeidere, og sykefraværet har økt. De som begynner i en jobb i barnehagen, orker ikke å stå karrieren ut.

I Oslo sørget SV for å gjennomføre et forsøk med økt grunnbemanning i barnehager i levekårsutsatte områder. Fafo sto for følgeforskningen, og resultatene var overveldende positive. Sårbare barn følges bedre opp, de ansatte kan planlegge for tur eller etterutdanning uten å avlyse ved sykefravær, og barnegruppen kan deles opp. Jeg lurer på: Hva gjør regjeringen for å løse bemanningskrisen i barnehagene?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:46:14]: Regjeringen gjør flere grep, noe som også er et resultat av godt samarbeid med SV og Senterpartiet i forrige periode i Stortinget. Vi tar på alvor den situasjonen vi ser at flere barnehager er i når det gjelder å få tilgang til personale, og når det gjelder sykefraværstallene. Vi ser også at det er for mange som forlater yrket, spesielt de siste ti årene. Derfor har vi gitt 14 kommuner ekstra penger, nettopp for å kunne satse på bemanning i de levekårsutsatte områdene. Når vi er ute og snakker med de barnehagene som har gjort det, ser vi at det har god effekt. Vi har på toppen klart å legge 200 mill. kr ekstra i øremerkede midler til bemanning i inneværende år, og ikke minst har vi sagt tydelig ifra til kommunene at 800 mill. kr i kommuneoverføringene skal gå til bemanning i barnehagene. Heldigvis er det veldig mange kommuner som har valgt å følge den anmodningen fra Stortinget.

Vi er på ingen måte ferdig og ser fram til godt samarbeid med partiene på Stortinget for å sikre fortsatt gode barnehager i landet vårt.

Erling Sande (Sp) [18:47:32]: Fleire elevar treng å kjenne på meistring i skulen. Difor er eg så glad for å høyre statsråden snakke om at svaret er ein meir praktisk skule. Det er Senterpartiet brennande oppteke av.

Det er ein annan medisin enn det Høgre og FrP skreiv ut ved å presse fleire timar med teori inn for elevane våre.

Eg skal spørje om ei anna sak. Senterpartiet er svært uroleg over korleis ungar blir brukte til å utføre alvorleg kriminalitet. Nokon ungar blir kynisk rekrutterte via digitale plattformer, mens andre blir dregne inn gjennom omsetjing av ulovleg narkotika. Skuleleiarar har uttrykt bekymring for at narkotika blir omsett på skulen, og det er ei tilbakemelding vi må ta på største alvor. Eg reknar med at statsråden er samd i at vi må ha nulltoleranse når det gjeld narkotika på skulen, men eg er nysgjerrig på kva grep statsråden vil ta for å sikre at skulane våre er frie for narkotika.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:48:28]: Jeg deler representanten og hans partis syn om nulltoleranse mot narkotika. Vi gjør flere grep, og da er vi tilbake til det vi ser er situasjonen i enkelte kommuner. I år får derfor hele elleve kommuner i landet noe som er helt nytt; de får 80 mill. kr til egne beredskapsteam for å ta tak i kriminalitet blant barn og unge på skoler og i nærmiljø. Det er kommunene Oslo, Bergen, Kristiansand, Trondheim, Stavanger, Drammen, Sarpsborg, Skien, Lillestrøm, Lørenskog og Sandefjord, og det er nybrottsarbeid. Jeg ser veldig fram til å følge det kommunene nå setter i gang, hvor de får stort rom til selv å sette inn disse teamene der de trengs mest på den enkelte skole.

Hege Bae Nyholt (R) [18:49:34]: Først må jeg gratulere med valget og fortsatt jobb til ministeren. Så må jeg beklage at en liten hikk i teknologien førte til at representanten sprang i gangen istedenfor å sitte på plassen sin under ministerens innlegg.

I trontalen, som jeg faktisk hørte fra plassen min, viser regjeringen til at dagens barn går to år lenger på skolen enn det bl.a. denne representanten har gjort, og at skoleresultatene har gått tilbake de siste ti årene. Regjeringen konkluderer med at det bl.a. handler om at elevene leser lite, og de har satt i gang en lesestrategi. Rødt har flere ganger tatt til orde for å kutte i antall timer i skolen og gi barn mer tid til å leke, til å være sammen med familien, til fritidsaktiviteter og til å lese bøker.

Mitt spørsmål til ministeren er: Vil regjeringen reelt kutte i timetallet i skolen og dermed sikre barn og familier mer tid?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [18:50:29]: Det er veldig kjekt å se representanten i komiteen igjen, og gratulerer med valgresultatet.

Når det gjelder antall timer i norsk skole, synes jeg vi må ta en god runde på hva innholdet i timene skal være. Det er det aller, aller viktigste. Vi har sett at politikernes svar i for mange år har vært å pøse på: Elevene sliter i matte – flere mattetimer. De sliter i naturfag – flere na-

turfagstimer. Man tror at det er svaret for å forbedre resultatene, når det kanskje heller handler om innholdet i timene og å ha tilgang på utstyr, på gode lokaler og ikke minst nok lærere. Vi er ikke fra vår side fremmed for å tenke de tankene, men det må foretas et veldig grundig arbeid før vi kan lande det helt konkret.

Presidenten [18:51:18]: Replikskordskiftet er avsluttet.

Sigurd Kvammen Rafaelsen (A) [18:51:31]: For Arbeiderpartiet er det avgjørende at kommunene kan tilby gode og likeverdige tjenester til sine innbyggere. Det handler om trygghet, trygghet for vår alles grunnleggende velferd, enten det er trygghet for barnehagen som ungen vår er en del av, trygghet for at vi får den helshjelpen vi har behov for, eller trygghet for at våre eldre blir godt ivaretatt når omsorgsbehovet melder seg.

Mange kommuner står nå i en krevende spagat mellom å tilby lovpålagte tjenester samtidig som trange budsjetter skal gå opp. Det tar Arbeiderpartiet på største alvor. Vi skal prioritere kommunene. Vi har gjort endringer i kommunenes inntektssystem nettopp for å omfordele mer og bedre fra dem med mest til dem med minst. Med Arbeiderpartiet skal man være trygg på at kommunene gis en økonomisk rygg som bærer, for god velferd til alle er viktigere enn skattekutt for de få.

Vi må samtidig erkjenne at penger alene ikke løser alt. Utfordringsbildet er tydelig. Framover blir vi flere eldre og færre i yrkesaktiv alder. Det krever vilje og evne til omstilling, og det statlige styringstrykket – med et mylder av lover, forskrifter, instruksjoner og pålegg – er blitt for stort. Det er maktpåliggende at vi legger til rette for at kommunene skal kunne håndtere oppgavene sine klokere og bedre.

Arbeiderparti-regjeringen går foran i dette arbeidet, med kommunekommisjonen som nettopp skal komme med forslag til hvordan sektoren kan omstille seg, sånn at oppgavene løses bedre, og at fagfolkene våre brukes mer fornuftig. Det vil være noe av det viktigste vi gjør de neste fire årene. Omstillingen må skje i samarbeid, for som i kjent arbeiderpartiånd er vi sterkere sammen enn hver for oss. Sløsing er vi alle imot, men en sterk offentlig velferd er det ikke alle som er for.

For Arbeiderpartiet har målet alltid vært at flest mulig skal eie sitt eget hjem. De siste årene har boligprisene blitt for høye mange steder, og for få har mulighet til å kjøpe et hjem til en overkommelig pris. Boligmarkedet er blitt en av de største forskjellsdriverne i samfunnet. Sånn skal vi ikke ha det. Derfor gjenreiser vi den sosialdemokratiske boligpolitikken med Husbanken som virkemiddel. Vi har satt oss et ambisiøst mål om å starte bygging av 130 000 boliger innen 2030. Det skal følges opp med politikk.

De neste fire årene skal vi gi et nødvendig løft til de største byene. Arbeiderpartiet vil utvikle de unike mulighetene som finnes i våre største byområder, gjennom arbeidsplasser og god kollektivdekning og legge til rette for grønne områder og fritidstilbud. Vi vil utvide og forsterke områdesatsingen, og vi skal sikre trygge byer, bl.a. gjennom tilstedeværende politi, mer ressurser til forebygging og økt innsats mot gjengkriminalitet.

By og land går hånd i hånd. For Arbeiderpartiet er sterke fellesskap og bærekraftig vekst og utvikling i hele landet viktig. Sterke byer er bra for distriktene, og sterke distriktssamfunn er bra for byene. Det gode med Norge er nettopp at vi har gode samfunn, gode velferdstjenester, dyktige private næringsaktører og god infrastruktur – fra Oslo, innom Lindesnes og hjem til Finnmark. Nordområdene skal være Norges viktigste strategiske satsingsområde.

En av vår generasjons største utfordringer og muligheter ligger i hvordan vi håndterer utviklingen og bruken av kunstig intelligens og robotteknologi. Det første og viktigste steget i å møte endringene kunstig intelligens fører med seg, er å forstå hva slags endring dette egentlig er. Vi står ikke overfor et IT-prosjekt. Det er ikke en ny fase i digitaliseringen. Det snakk om en samfunnsomveltning.

Kunstig intelligens vil prege hvordan vi utdanner, lovgir, styrer og tar vare på de mest sårbare. Det vil påvirke hvordan vi skaper verdier, og hvordan vi forstår sannhet og tillit i offentligheten. KI er ikke en teknologi vi kan ta i bruk og så gå videre. Det er en utvikling som vil påvirke hvordan hele samfunnet fungerer, og hvordan vi styrer det. Derfor må vi møte denne utviklingen med klokskap, ansvar og mot – ikke bare for å ta i bruk KI, men for å forme den i tråd med våre verdier som samfunn.

Vi vet også at politikken har sovet i timen før. Vi har sett hvordan sosiale medier og ubegrenset skjermtid har fått prege barn, unge og samfunnsdebatten uten tydelig styring. Det skal vi ikke gjenta. Nå tar Arbeiderpartiet grep for å sikre en mer ansvarlig digital utvikling både i skolen og i samfunnet. Innføringen av KI-forordningen vil være et viktig steg i riktig retning. Den skal bidra til trygg og ansvarlig bruk av kunstig intelligens – til beste for folk, ikke for teknologien. Vårt mål er at Norge skal bli verdens best digitaliserte land.

Alf Erik Andersen (FrP) [18:56:41]: Dagens velferdssystem baserer seg i utgangspunktet på prinsippet om at alle som kan, skal klare seg selv, leve av egen inntekt og ta vare på seg selv og sin egen familie. De som ikke makter dette av bl.a. helsemessige årsaker, skal få hjelp til å leve et verdig liv. Samtidig må velferdspolitikken innrettes slik at det alltid vil være lønnsomt å arbeide.

de. Det er selve grunnlaget for økonomisk handlefrihet, nemlig at innsatsen gir belønning og ikke straff.

Av et budsjett på drøye 2 000 mrd. kr går over 700 mrd. kr til ytelser, og det øker år for år. Det er utfordrende, og vi kan ikke ende i en situasjon hvor stadig færre finansierer stadig mer for stadig flere. Altfor mange i arbeidsfør alder er ikke i jobb. 700 000 mennesker i yrkesaktiv alder sto utenfor arbeid og utdanning ved utgangen av 2024, og det tilsvarer 20,5 pst. av aldersgruppen 20–66 år. Spesielt bekymringsfull er utviklingen blant unge. Ved utgangen av 2025 var det 22 400 uføre i alderen 18–29 år. Unge mennesker skal bli møtt med muligheter og ikke dagens byråkratiske runddans hos Nav. Det er derfor tragisk at flere politikere møter den debatten med passivitet. Det er et svik mot denne gruppen, som i all hovedsak ønsker å stå i jobb.

Norge har verdens friskeste arbeidsstokk og kanskje verdens høyeste sykefravær. Dette koster samfunnet enorme summer, og nå er det på tide at det tas på alvor. Vi må gjennomgå alle ordninger for å finne ut hvor problemet ligger, og hva som skal til for å forbedre det. Det er muligheter for å kutte enorme kostnader dersom vi får flere i arbeidsfør alder ut i arbeid og får ned sykefraværet. Dette handler tross alt ikke kun om økonomi i stort. Det handler også om folks tilknytning til arbeidslivet samt om trygghet, frihet og den økonomiske handlefriheten det gir.

Litt om pensjon: Fremskrittspartiet ser på pensjon som en opparbeidet rettighet og ikke som en salderingspost, slik andre i denne salen gjør. I to omganger har tidligere flertall fratatt og endret folks pensjonsrettigheter. Mens penger øses ut på bistand, innvandring og ulønnsomme klimaprojekter, er pensjon et av de områdene hvor Arbeiderpartiet faktisk vegrer seg for å bruke penger.

Fremskrittspartiet mener at minste pensjonsnivå skal være en pensjon til å leve av. Det er usosialt når pensjonister med minstepensjon henvises til andre sosiale ordninger for å kunne greie seg økonomisk. Minstepensjonen ligger under EUs fattigdomsgrense. Fremskrittspartiet har gjentatte ganger foreslått at det lages en opptrappingsplan for å få minstepensjonen over EUs fattigdomsgrense, og at årlig pensjonsregulering skal følge lønnsutviklingen slik at alle alderspensjonister får ta del i kjøpekraftsutviklingen, men det har regjeringen og Stortingets flertall valgt ikke å tilgodese pensjonistene.

Det er bra at mange som når pensjonsalder, ønsker å fortsette å jobbe. Fremskrittspartiet vil legge til rette for dette, men ikke tvinge pensjonister til å jobbe lenger, slik regjeringen ønsker. Det bør være en selvfølge at folk som fortsetter i jobb etter ordinær pensjonsalder, også skal få ta del i de sosiale rettighetene alle andre lønnsstakere har. Det er faktisk aldersdiskriminering at eldre arbeidstakere fratras sosiale rettigheter i folketrygden, og spesielt usmakelig

er det at regjeringen vil tvinge folk til å jobbe lenger, men ikke samtidig vil inkludere de eldre arbeidstakerne fullt ut i de ordningene andre lønnstakere har.

Fremskrittspartiet vil avskaffe aldersdiskrimineringen som 75-årsregelen utgjør, der man ikke lenger tjener opp pensjon selv om man er i inntektsgivende arbeid og bidrar til verdiskaping som kommer både folk og stat til gode. Det skal lønne seg å jobbe. Folketrygden bygger på at folk i arbeidsfør alder skal bidra til finansieringen. Når flere tusen i arbeidsfør alder står utenfor, må vi stille oss spørsmålet: Hvorfor? Har vi bygget et system som fanger folk i passivitet, istedenfor å løfte dem ut i frihet?

Den beste oppmuntringen til å skaffe seg en jobb er at det vil gi en bedre økonomi, og da må skatten på lønnsinntekt reduseres. Videre er det bekymringsfullt at personer som har uførepensjon, men som ønsker å jobbe noe, faktisk opplever å tape økonomisk med bakgrunn i et for lavt fribeløp. Regjeringen har nå, med Fremskrittspartiets støtte, fått marsjordre om å legge fram forslag om økt fribeløp, og vi forventer at det legges fram for Stortinget snarest.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Bengt Fasteraune (Sp) [19:02:09]: Senterpartiet vil bygge gode lokalsamfunn med tjenester nære folk i hele landet. Kommunene er helt sentrale i folks hverdag og helt avgjørende for å bidra til det gode liv.

For Senterpartiet er en god kommuneøkonomi helt sentralt og noe vi vil prioritere høyt. Mange kommuner og fylkeskommuner står nå i en krevende økonomisk situasjon, selv om situasjonen er noe bedre enn i fjor. Denne våren har det blitt fattet flere viktige anmodningsvedtak i Stortinget, som vil ha betydning for hvordan kommunene kan gi gode tjenester til innbyggerne sine. Vi i Senterpartiet forventer at disse viktige vedtakene følges opp av regjeringen så fort som overhodet mulig.

Denne valgkampen har, som tidligere valgkamper, vært preget av ulike lovnader som vil påvirke kommunene. Arbeiderpartiet har f.eks. gjennom sin utdanningsminister lansert en lese milliard. Lesing er svært viktig. Intensjonen med dette er svært god, men jeg stiller meg ofte spørsmålene: Hvem skal utføre dette løftet? Hvem skal betale for det? Hvem bestemmer hva som skal gjøres? Skal alle gjøre det samme? Alt dette ligger jo i kommunene.

Det er de lokale folkevalgte som møter folk i hverdagen, som vet hvilke utfordringer og muligheter som finnes i lokalsamfunnet, og som vet hvor skoen trykker. Der som Stortinget reduserer detaljstyringen av kommunene, åpner vi for at de kan finne de gode lokale løsningene. Vi reduserer byråkrati, og vi bygger samfunnet nedenfra, noe som er kjernen i Senterpartiets politikk. Svært mange

vedtak som blir fattet av Stortinget, treffer kommunene – ofte hardt og noen ganger brutalt og med en detaljeringsgrad som er utformet uten tanke for at Kommune-Norge er svært forskjellig på svært mange områder. Alle gode intensjoners iboende utfordringer, som ofte fører til talentløs flid, skaper ofte usikkerhet, frustrasjon og feil bruk av ressurser, selv om alle har gode hensikter.

Den virkelige juvelen i det norske folkedemokratiet er lokaldemokratiet. Kommune- og bystyrer rundt omkring i Norge er kraftfulle styringsorganer i vårt lokaldemokrati. De er styringsorganer med et stort ansvar for å forme nasjonale mål og føringer med lokale behov og initiativer til gode og konkrete løsninger som direkte berører folks liv. Skal denne juvelen få utvikle seg, må kommunene videreføre og bygge opp gode strukturer. De må ikke rives ned. Dette gjøres ikke ved å innføre detaljerte krav og normer fra Stortinget, som dessverre ofte er presset fram av særinteresser og deres organisasjoner som et alibi man ofte kan gjemme seg bak. Svært ofte er påleggene underfinansiert og hemmer fleksibilitet. Detaljerte kontrollkrav glir ofte over i rigiditet, og kortsiktige innsparingstiltak som rammer tilfeldig, og svært ofte forebyggende tjenester, er svært krevende å gjennomføre og fører til uheldige og utilsiktede konsekvenser.

Det er et stort flertall på Stortinget for at vi må redusere detaljstyringen av kommunene, og det er bra. Hvor godt dette følges opp av den sittende regjering, er jeg noen ganger litt i tvil om. Når kommunalministeren setter ned et utvalg, også omtalt som kommunekommisjonen, som skal se på det samlede statlige styringstrykket overfor kommunal sektor, med mål om å redusere dette trykket, er det selvfølgelig et viktig arbeid vi støtter. Det er svært viktig. Men når en annen statsråd fra samme regjering foreslår å innføre et voldsomt byråkrati når det gjelder endringer i registreringsplikten for offentlig støtte, kanskje en liten filesak, er det noe som skurrer kraftig for meg. Det illustrerer for meg utfordringen vi må forsøke å løse ved å gi kommunene mer frihet til å løse oppgavene sine og bygge samfunn som evner å videreutvikle seg og håndtere nye og ikke minst uforutsette hendelser.

Dette må Stortinget følge opp i alle fagkomiteer. De sektorstyrte departementene må se på seg selv med et kritisk blikk og være villig til å redusere overstyringen av kommunesektoren. Kommunalministeren har et stort ansvar for å sørge for at dette blir filtrert ned til dem som er nede på grunnplanet, og som skal effektivere veldig mange av de vedtakene som både drøftes og besluttet i dette storting.

Truls Vasvik (A) [19:07:21]: Jeg tror vi allerede kan slå fast at trygghet og usikkerhet er de ordene som oftest har gått igjen i denne salen. Det er kanskje ikke så rart. Det er noe dypt menneskelig i å søke til trygghet,

enten som enkeltmenneske eller som samfunn. Vi vet også som politikere at trygghet som ord slår godt an i befolkningen.

Jeg tør påstå at den viktigste tryggheten vår er tryggheten om at dem vi er glad i, og oss selv, i og for seg, får den helsehjelpen vi trenger, når vi trenger den – at både ungene våre, foreldrene våre og partneren vår får hjelp når det trengs som mest. De aller fleste i Norge får helsebehandling i verdensklasse i vår felles helsetjeneste. Det skal vi være stolte av, og vi skal gi all mulig honnør til de dyktige fagfolkene våre som står på sent og tidlig.

Samtidig er det viktig hele tiden å tenke at vi må komme oss videre. Vi må videreutvikle oss, fordi verden rundt oss forandres. Det at folk blir eldre og lever lenger, er utelukkende positivt. Det at folks forventninger har økt, er et tegn på en levestandard som har bedret seg. Medisiner og fagkunnskap har utviklet seg, så det man tidligere døde av, overlever man i dag. Alt dette er selvfølgelig bare bra, men det stiller noen krav til helsetjenestene våre som er annerledes enn det de var for over 20 år siden.

Derfor er jeg glad for at regjeringen og helseministeren vår er så tydelig på tre ting:

Punkt én: Vår offentlige helsetjeneste skal fortsatt være gullstandarden, og alle skal få den hjelpen de trenger, uansett størrelse på lommeboka eller hvor de bor. Derfor er det viktig å få ventetidene ytterligere ned.

Punkt to: Vi må sikre nok ansatte i helsetjenesten og ikke minst at de fagfolkene som er der, og står i front hver eneste dag, har arbeidsvilkår som gjør at de vil bli værende der.

Punkt tre: Vi må organisere helsetjenestene våre på en måte som gjør at folk ikke blir kasteballer mellom ulike systemer, og det skal en helsereform hjelpe oss med.

Det er et stort ansvar som hviler på oss i denne salen de neste fire årene. Jeg er sikker på at vi sammen skal finne gode løsninger for vår felles helsetjeneste, slik at tryggheten for folk kan opprettholdes, og at vi fortsatt kan være stolt av å ha en av verdens beste helsetjenester om fire år.

Et annet ord på t som er viktig når vi prater om velferdsstaten, er tillit. Et skattefinansiert offentlig helsetilbud må ha tillit blant befolkningen, en tillit til at pengene blir brukt riktig. De siste dagene har jeg opplevd at den tilliten er under press, fordi det åpenbarer seg en så radikal forskjell i lønn mellom fagfolkene på gulvet og enkelte direktører. Vi skal ikke detaljstyre lønnen i helseforetakene, men jeg må innrømme at jeg er svært tilfreds med at Arbeiderpartiet i dag har sendt inn et forslag om en gjennomgang, og at vi presiserer viktigheten av moderasjon i lederlønningene. Like viktig som trygghet, er tryggheten om at pengene brukes riktig, og da er tillit et nøkkelord.

Til slutt: En gjenganger i denne salen de siste årene har vært ønsket om å skille drift og investering for sykehusene våre. Det har sågar tidvis virket som at det skal løse alle problemer, uten at jeg noen gang har hørt hvordan det isolert sett skal gi mer penger til sykehusene våre. Det må tross alt være det som er det viktigste: at sektoren tilgodeses med nødvendig økonomi, som gjør at vi kan ha trygghet i tjenestene våre.

Jeg har allerede nevnt helsereformen. For oss i Arbeiderpartiet er det selvfølgelig at vi skal se på alle aspekter av vår felles helsetjeneste når vi først åpner den døren. Jeg skjønner at ikke alle ser de samme selvfølgelighetene som vi gjør. Derfor skal det ikke være noen som helst tvil: Vi har også på dette feltet lagt inn forslag vi håper på flertall for, nemlig at vi skal se på minst én modell av ulike modeller som kommer opp, som skal se på dette skillet mellom drift og investering.

Jeg gjentar: Det aller viktigste må være å sørge for at Arbeiderpartiet fortsatt får gjennomslag for sine gode budsjetter framover, som sikrer mer penger til sykehusene.

Helt til slutt: Uansett hvordan dette går – det kommer til å gå bra, jeg må bare si det – ser jeg fram til et godt samarbeid i helsekomiteen. Det fortjener vår felles helsetjeneste, og det er vårt ansvar.

Mímir Kristjánsson (R) [19:11:53]: Stortingsvalgkampen vi har lagt bak oss, handlet stort sett om tre ting: formuesskatten, formuesskatten og formuesskatten. Det skyldtes ikke minst en storstilt politisk og økonomisk mobilisering fra Norges aller rikeste mennesker, for å kutte i sin egen skattebyrde. Til slutt var det blitt så mye snakk om formuesskatten at selv ledende Høyre-politikere på slutten av valgkampen, helt i innspurten, beklaget seg i avisene over at det kanskje hadde blitt litt mye om akkurat den skatten. Det er som å høre en pyroman beklage seg over at det ble litt mer flammer enn han hadde tenkt seg.

Resultatet av denne folkeavstemningen om formuesskatten vi har bak oss, er altså at kapitaleierne og høyresiden tapte, og en bred rød-grønn allianse – bestående av Arbeiderpartiet, SV, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne – har flertall i Stortinget, står bak statsminister Jonas Gahr Støre og skal lage budsjetter sammen. De samme kreftene som de siste fire årene har advart om at norsk økonomi har vært på vei utfor stupet, er nå i ferd med å advare om et salig tuttifrutti-kaos her på Stortinget, der det nærmest skal være umulig for disse fem partiene å bli enige om noe som helst.

Til alle som er bekymret for kaos de neste årene, kan jeg berolige med at vi kommer til å finne ut av dette. Stikk i strid med hva mange på høyresiden og en del politiske kommentatorer tror, har disse fem partiene en god del til felles – ikke minst når det gjelder ambisjoner

om å styrke velferden og bygge ned forskjellene i landet vårt, både de økonomiske og de geografiske forskjellene.

Rødt har fått 5 pst. av stemmene i Norge. Vi forstår at vi ikke kan diktere hele statsbudsjettet i landet, men det skal merkes at Rødt er med og lager budsjetter. Det skal f.eks. merkes gjennom en tannhelsereform, som endelig gjør tennene til en del av kroppen i det norske helsevesenet. Det skal merkes gjennom en styrket kommuneøkonomi, som gjør at kommunene ikke må skjære ned på alt av velferdstjenester landet rundt. Det skal merkes gjennom en håndsrekning til dem som har aller minst i Nav-systemet, enten de er uføre eller pensjonister.

Det skal også merkes gjennom å hjelpe de virkelige verdiskaperne. Da snakker jeg ikke om dem som bor i Sveits, men f.eks. om dem som reiser ut i Nordsjøen og på andre offshoreinstallasjoner, for å gjøre oss alle sammen rike. Det er nettopp derfor Rødt sammen med Senterpartiet i dag fremmer et forslag om å framskynde kompensasjonsutbetalingene til ofrene etter Alexander L. Kielland-ulykken, norgeshistoriens største industriulykke.

Det er nok mange som har inntrykk av Rødt som et radikalt, på grensen til rabiat, parti som det knapt er mulig å komme til enighet med om noe som helst. Vi går inn i denne perioden med en pragmatisk holdning, bygget på kirkefaderen Augustins motto, om å holde fasthet i det sentrale, frihet i det perifere og kjærlighet i alt. Jeg tror vi skal få fire fruktbare år for landet vårt, med det budsjettssamarbeidet vi blir en del av.

Elise Waagen (A) [19:15:51]: Arbeiderpartiet jobber for et trygt og godt Norge, men et trygt samfunn kommer ikke av seg selv; det må bygges, og til det trenger vi folk. For å sikre en god eldreomsorg rundt i hele landet trenger vi helsepersonell. For å sikre trygge lokalsamfunn trenger vi politifolk. For å holde hjulene i gang i skoler, barnehager og barnevern trenger vi dyktige fagfolk. For å skape det Norge vi ønsker, må alle være med og bygge samfunnet, og det er nettopp derfor vi trenger hele folket i arbeid.

Jeg er stolt av det Arbeiderpartiet har fått til de siste fire årene, og sammen med de rød-grønne partiene har vi levert mye god politikk. I perioden som har gått, har 162 000 flere kommet i jobb, men det er likevel mye som gjenstår. Altfor mange står på utsiden av arbeidslivet. På tross av et bilde som kan bli skapt her av enkelte representanter, er det faktisk sånn at Norge er i verdenstoppen når det gjelder produktivitet. Vi kan bedre, og flere kan og bør inkluderes inn i jobb. Ungdom som skal ut i arbeidslivet, møter stadig høyere krav til kompetanse og til kunnskap. Samtidig kommer vi til å trenge at flere står lenger i jobb, og de kommer til å trenge mer kompetanse påfyll gjennom et arbeidsliv i endring.

I takt med at arbeidsmarkedet endrer seg, må vi også endre regelverket. Vi trenger et arbeidsliv der det er enkelt å komme inn og enkelt å bli værende.

I vår behandlet Stortinget regjeringens arbeidsmarkedsmelding – med bred enighet om at det må bli lettere for personer som står utenfor arbeid, å få arbeidsrettet oppfølging. For ungdom skal vi opprette et arbeidsrettet alternativ til helserelaterte ytelser. Vi kan ikke legge opp til at man må ha en diagnose for å få hjelp til å komme ut i arbeid. Det må vi få slutt på, og det må bli lettere å delta i utdanning og i kompetansehevende tiltak.

Vi må gjøre systemene enklere for folk. Personer som trenger hjelp til å komme i jobb, skal ikke oppleve et regelverk som er så komplisert og så firkantet at de gir opp. Da trenger vi først og fremst trygghet i arbeidslivet. Vi trenger hele, faste stillinger, sterke fagforeninger og et lovverk som gir trygghet i arbeidshverdagen. Vi må ha et arbeidsliv der det er umulig for de useriøse å drive rovdrift på arbeidsfolk. Vi må ha et arbeidsliv der alle ansatte får muligheten til å utvikle seg og til å lære.

Vi kan ikke spå om framtiden, men vi vet at vi skal gjennom store omstillinger. Arbeidstakere kommer til å trenge kompetanse påfyll og etterutdanning i større grad. For enkelte grupper finnes muligheten der allerede, men for veldig mange, og kanskje dem som trenger det mest, er mulighetene for få. Da må vi – i tråd med den norske modellen – sørge for at vi stiller opp. Det viktigste ansvaret ligger hos partene, men vi skal ta vår andel, og det viktigste arbeidet med dette skjer hver eneste dag på hver eneste arbeidsplass.

Et trygt og rettferdig arbeidsliv er selve grunnmuren i velferdsstaten vår, og det er for nettopp dette vi bærer velferden. Når folk har trygghet for jobben, får de frihet til å bidra, til å lære og til å utvikle seg, og sammen skaper vi verdien vi nå nyter godt av. Det er sånn vi bygger Norge, sammen og i fellesskap, med arbeid som bærebjelken, og nettopp derfor trenger vi alle. Derfor skal Arbeiderpartiet fortsette å styrke den norske modellen – med faste jobber, med et organisert arbeidsliv, med sterke fagforeninger og med trygghet for folk i hele landet.

Erlend Wiborg (FrP) [19:20:41]: Vi må tørre å si det som det er: Innvandringen til Norge har vært for høy og er for høy. Den skaper store utfordringer med tanke på kriminalitet, integrering og velferd. Dette er ikke fakta. Dette er fakta. Da er det også på tide at vi slutter å pakke det inn.

Samtidig ser vi at det er mange innvandrere som lykkes i Norge. Mange klarer å bli godt integrert, komme seg ut i jobb, lære seg språket og bli en viktig del av samfunnet. Selv om mange lykkes, ser vi likevel at vi har store utfordringer i Norge knyttet til integrering. Det hen-

ger sammen med hvor mange man tar imot, for er innvandringen for høy, vanskeliggjør det integreringen.

Fremskrittspartiet ønsker å ta kontroll over innvandringen, for vi ser hva som skjer når vi ikke gjør det: overrepresentasjon i kriminalitetsstatistikken, parallellsamfunn og et velferdssystem som knaker i sammenføyningene. Det er ikke bærekraftig, og det undergraver tryggheten til folk flest. Trygghet er ikke en luksus, det er en rettighet. Når folk ikke lenger føler seg trygge i sitt eget nabolag, og når barn født i Norge ikke kan norsk når de begynner på skolen, har vi sviktet, og det er ikke stygt å si det. Det handler om å ta ansvar.

Integrering handler ikke bare om å lære seg norsk og få en jobb. Det handler om å respektere grunnleggende norske verdier: demokrati, rettsstat, likestilling, ytringsfrihet og religionsfrihet. Men hva ser vi? Vi ser at partier som bl.a. Sosialistisk Venstreparti har latt seg presse av konservative muslimske miljøer i Gaza-saken. De stiller ultimatum til regjeringen – ikke basert på norske interesser, men på krav fra grupper som står for kvinneundertrykking og antidemokratiske holdninger. Er det virkelig dit vi vil? Skal norsk politikk styres av religiøse pressgrupper? Fremskrittspartiet sier klart og tydelig nei. Vi skal ikke bøye oss for ekstremisme, uansett hvor den kommer fra.

Vi må stille krav til dem som kommer, til dem som får bli, og til oss selv om å føre en politikk som er ansvarlig og bærekraftig. Det er grunnen til at Fremskrittspartiet ønsker å endre norsk innvandrings- og integreringspolitikk gjennom bl.a. å etablere asylsentre i trygge tredjeland, returnere dem som ikke har krav på opphold, og stille krav til dem som får bli. Vi vil ha innvandring på et nivå i Norge som vi faktisk kan håndtere, når det gjelder både integrering, arbeid og velferd. Det handler ikke bare om tall eller ønsket om selv å fremstå som god og snill. Det handler om mennesker og om samfunnets evne til å ta vare på dem og gi dem mulighetene til å blomstre i dette flotte samfunnet.

Vi kan se i våre naboland hvordan det går hvis man fører en naiv innvandringspolitikk over tid. Da Fremskrittspartiet begynte å advare om svenske tilstander, ble det forsøkt latterliggjort fra mange av partiene i denne salen. Sågar mente flere politikere som sitter i salen nå, at Fremskrittspartiet drev med skremselspropaganda da vi sa at vi måtte sørge for ikke å få svenske tilstander i Norge. Med hensyn til mye av den kriminaliteten vi nå ser de har i Sverige, som i stor grad er knyttet til en naiv innvandringspolitikk, begynner vi dessverre å få mange av de samme utfordringene i Norge, og da er det viktig at man faktisk drar i bremsen og tar nødvendige grep.

Fremskrittspartiet er tydelig på at vi ikke kan gamble med tryggheten. Vi kan ikke late som om alt går bra når vi vet det ikke gjør det. Fremskrittspartiet vil ha en

streng og ansvarlig innvandringspolitikk som setter tryggheten til folk flest først. Vi håper at flere partier nå åpner øynene og blir med og tar denne kampen, for tiden der man feier problemene under teppet, må være forbi.

Mani Hussaini (A) [19:25:43]: Det viktigste for Arbeiderpartiet er å holde orden i norsk økonomi, sånn at folk får bedre råd. Et viktig enkeltgrep vi har gjort for å bedre folks økonomi og gi folk mer trygghet, er å innføre norgespris på strøm. Fra 1. oktober kunne folk over hele Norge bestille norgespris på strøm, og fram til nå er det bestilt norgespris til om lag 813 000 husholdninger og 156 000 fritidsboliger. Det er en lav, stabil fastpris hele tiden, i hele Norge, hjemme og på hytta.

Vi gjør mer for å sikre at strømregningen blir lavest mulig. Fra 1. oktober reduserte vi elavgiften, og fra 1. januar kutter vi den enda mer. Det kan bety så mye som 50 000 kr i sparte strømutgifter for et vanlig bakeri i Norge.

En gang temmet vi fossene, nå temmer vi strømprisene – for å sikre det som alltid har vært vår politikk: ren og rimelig kraft. Dette er politisk styring og nasjonal kontroll i praksis. Vi bestemmer over våre naturressurser. Vi bestemmer hvor vi skal bygge ut. Vi bestemmer hvilke kabler vi trenger – og om vi trenger dem.

I en tid hvor Europa sårt behøver at Norge er en trygg og stabil leverandør av olje og gass, er det svært uheldig om Stortinget sprer usikkerhet og svekker rammebetingelsene for Norges viktigste næring. I valgkampen har Fremskrittspartiet sagt at de er på lag med oljearbeiderne og vil ha mer utvinning av norsk olje og gass. Da er det veldig spesielt at de på dag én i det nye stortinget velger å angripe rammebetingelsene til vår viktigste næring. Vi kan konstatere at Fremskrittspartiet fra og med i dag forlater en lang tradisjon i partiet og ikke lenger er en garantist for stabile rammevilkår for olje- og gassnæringen. NHO-sjefen kaller den nye linjen i Fremskrittspartiet for svært useriøs. Han sier:

«Det er en uforutsigbarhet som norsk næringsliv ikke trenger. Det er galt av Frp å invitere Stortinget til å stoppe prosjekter som har fått konsesjon og klarsignal med et enkeltvedtak i Stortinget uten komitébehandling og mulighet for å belyse saken.»

En stans av elektrifiseringsprosjekter vil få svært uheldige og utilsiktede konsekvenser og i realiteten bli et nei til andre store og viktige utbygginger på norsk sokkel de neste årene. Det er veldig synd, for Norge står for 30 pst. av Europas gassimport og nærmere 20 pst. av Europas oljeimport. Det gjør Norge til Europas viktigste samarbeidspartner innenfor energifeltet. Alternativene til import av norsk olje og gass er import fra Russland, Qatar, Algerie og så videre. Selv når EU når sine klima-

mål i 2040 og 2050, vil dets importbehov av olje og gass være større enn hva vi vil evne å produsere her i Norge. Europa trenger Norge, og derfor må vi utvikle og ikke utvikle norsk olje- og gassnæring, som Fremskrittspartiet legger opp til i dag.

Skal Norge fortsatt være en industrinasjon, må vi fortsette å bygge ny fornybar kraft. Da vi overtok makten fra Fremskrittspartiet i 2021, lå det inne 66 søknader om tilknytning til nettet. I dag ligger det inne over 1 000 søknader. Det betyr at industrien har troen på vår plan for å bygge mer kraft. Ren, rikelig og rimelig kraft skal fortsatt være et konkurransefortrinn for landet vårt. Gjennom sterk styring og god omfordeling av verdiene fra kraftsektoren skal vi skape trygghet og muligheter for Norge.

Norsk industri har vært verdensledende på å kutte utslipp. Siden 1990-tallet har norske industribedrifter kuttet utslippene med over 40 pst. Industrien har ikke kuttet utslipp for å være grei, men fordi det er lønnsomt. Framover vil det bli enda mer lønnsomt å skape verdier og samtidig kutte utslipp. NHO, LO og de store industribedriftene støttet derfor Norges nye klimamål om å kutte utslipp med 70–75 pst. innen 2035. Hvorfor Fremskrittspartiet går imot industrien og mener at de vet bedre enn industrien selv hva som er lønnsomt, forblir et mysterium. Arbeiderpartiet er i alle fall på lag med industrien.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [19:31:00]: Barnevernet tar hånd om de mest sårbare blant oss. Høyre vil at barnevernet skal være et trygt og godt sted å få omsorg og hjelp for barn som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling. Men barnevernet har store utfordringer: For mange barn må flytte igjen og igjen, for mange venter for lenge på riktig hjelp, og forskjellene mellom kommunene er altfor store.

Når ungdomskriminaliteten øker og stadig yngre barn trekkes inn i vold og uro, ser vi konsekvensene av et samfunn som ikke fanger opp de mest sårbare tidlig nok. De siste ukers hendelser viser hvor alvorlig situasjonen er. Når 12- og 13-åringer begår grove voldshandlinger, må vi tørre å spørre: Hva gikk galt før dette punktet?

Politimesteren i Oslo har vært tydelig. Et fellestrekk ved mange av de unge guttene som begår alvorlig kriminalitet, er at de selv har vært utsatt for vold i hjemmet eller ute. Mange av disse barna har vært i kontakt med barnevernet, og det forteller oss én ting: Dette handler ikke bare om politi og straff, det handler også om omsorg og forebygging. Når barn som allerede har opplevd svikt, sviktes på nytt av systemet som skulle beskytte dem, må vi forstå vårt politiske ansvar.

Høyre har fremmet en rekke forslag i Stortinget i forrige periode, som å sikre mer kompetanse i barnevernet, sørge for tilstrekkelig med institusjonsplasser og landsdekkende institusjonstilbud for barn som har be-

gått alvorlige eller gjentatte lovbrudd. Arbeiderparti-regjeringen har gjort lite.

I VG leste jeg leste akkurat nå, mens jeg satt her i salen, at barne- og familieministeren presenterer tiltak for å beskytte sårbare og utsatte barn og unge mot å bli rekruttert inn i kriminelle miljøer, der man utsetter seg selv og andre for fare. Jeg minner om at dette er tiltak Høyre har fremmet forslag om i Stortinget for lenge siden – tiltak som kunne vært iverksatt og kunne ha forhindret barn i å komme i en situasjon der de utfører alvorlige kriminelle handlinger. Høyre vil være konstruktiv i opposisjon. Vi vil også være med i arbeidet for å sikre et trygt og godt barnevern og tiltak mot ungdomskriminalitet, men da må vi sikre et barnevern som griper inn før det går galt, og jeg er usikker på om statsrådets varslede tiltak er tilstrekkelige.

Vi har nylig mottatt en rapport fra Stene-utvalget, ekspertutvalget som har dypdykket i institusjonsbarnevernet. Denne viser at det statlige barnevernet er ute av kontroll. Det er ikke kontroll på kostnader, kvalitet eller kapasitet i institusjonsbarnevernet. Det er dypt alvorlig, for det betyr at barn ikke får den hjelpen de trenger, når de trenger den. Det gjør sterkt inntrykk å lese rapporten. Bruddene på bistandsplikten har skutt i været siden 2022. Kort fortalt betyr det at det ikke finnes plass til barn som kommunalt barnevern mener det er akutt behov for umiddelbart å omplassere trygt. Vi vet at barn må sove på vaktrommet hos barnevernsvakten eller på en ledig glattcelle fordi det ikke finnes institusjonsplass tilgjengelig. Regjeringen har ikke kontroll. Høyre forventer at regjeringen nå raskt følger opp ekspertutvalgets rapport. Det haster.

Det er også viktig at vi nå ikke ser mer til denne jojo-styringen som skjer når Arbeiderparti-regjeringen lytter til partiene ytterst til venstre. Man må ikke gå tilbake til et korstog mot de private aktørene som bidrar med plasser i det statlige institusjonsbarnevernet for å sikre stabile og trygge tilbud for barna.

Høyre vil sørge for at helsetjenesten overtar behandlingen til dem som sliter med psykisk helse og rus, slik at de barna får ordentlig behandling. Vi vil sikre barnevernfaglig døgnberedskap i alle kommuner. Vi vil sørge for landsdekkende institusjonstilbud for barn som har begått alvorlige eller gjentatte lovbrudd, og jeg kunne fortsatt med denne listen.

Situasjonen for sårbare barn og barna i barnevernet har vært en kjerne i mitt politiske engasjement helt siden jeg var ung, for dette handler om noe av det mest grunnleggende vi kan gjøre som samfunn: å bygge et barnevern med tillit, kvalitet og varme.

Til slutt et perspektiv vi også skal ha med oss: Mange foreldre ber om hjelp fra barnevernet. Vi må sikre at det

barnevernet de ber om hjelp fra, tar vare på barnet deres.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [19:36:22]: Årets trontale framsto som en veldig hyggelig fortelling, men for norske næringsaktører ute i det ganske land ble den i stor grad oppfattet som pompøst selvsøkt uten reell dekning.

Det var en marginal økning av aktive bedrifter på 0,2 pst. ved inngangen til 2025 fra året før. Veksten i antall bedrifter har avtatt gradvis siden starten av 2022, og vi må tilbake til finanskrisetåret 2009 for å finne tilsvarende flat utvikling. I tillegg var det i andre kvartal 2025 den laveste etableringstakten på ti år for nye foretak, og det samme gjelder enkeltpersonforetak.

Ryggraden i den norske økonomien er alle de private bedriftene som skaper verdier og arbeidsplasser over hele landet, men som over tid er pålagt langt flere krav og reguleringer, noe som øker kostnadene og reduserer lønnsomheten.

Det er meningsløst at små bedrifter skal bruke tid på rapportering og unødvendig byråkrati for byråkratiets skyld. Næringslivet trenger en kursendring der byråkratiet kuttes, og der reguleringer som stopper vekst og utvikling, fjernes. For at flere bedrifter skal etableres eller vokse videre, må rammevilkårene være stabile og gode. Gode rammevilkår gjør at næringslivet kan gjøre langsiktige investeringer uten å være bekymret for politiske vedtak som gjør investeringene ulønnsomme.

Arbeiderparti-regjeringen har gjort det motsatte og skapt politisk usikkerhet for investeringer. Regjeringen har økt skattetrykket betydelig, og med tilbakevirkende kraft, og norske bedrifter har opplevd en dobling av eierbeskatningen.

Fremskrittspartiet vil ha en helt annen retning enn det regjeringen legger opp til:

- Fremskrittspartiet vil prioritere det viktigste først.
- Fremskrittspartiet vil redusere skatter og avgifter, slik at folk og bedrifter sitter igjen med mer av egen lønn, og slik at bedriftene går med overskudd og kan investere.
- Fremskrittspartiet vil kutte byråkrati, pålegg og reguleringer for både næringsliv og offentlig sektor.
- Fremskrittspartiet vil fjerne særegne norske skatter og avgifter som gjør Norge til et mindre attraktivt land å investere og starte bedrift i.
- Fremskrittspartiet vil gi lettelse til det brede lag av folket. Derfor går vi inn for å øke personfradraget og kutte i avgifter. Norge må øke konkurransekraften.

I Norge heier vi på gründere så lenge de ikke tjener penger. Når de tjener penger, blir de møtt med byråkratiske utfordringer og høyt skattetrykk. Næringslivet trenger en skattepolitikk der man heier på norsk eier-

skap og tilrettelegger for gründere, vekst og utvikling. Arbeiderpartiet fører en skattepolitikk der man heier fram utenlandsk eierskap, og som gjør at kapital og kompetanse flytter ut.

Fremskrittspartiet mener vi skal heie på verdiskapere som vi heier på våre idrettshelter. Vi vil fjerne formuesskatten og sørge for å gjøre Norge attraktivt for investeringer, også for nordmenn. Formuesskatten rammer indirekte fordi kun norske eiere må ta ut utbytte som beskattes med 37,84 pst., for så å kunne betale formuesskatten. Den må betales uansett om bedriften går med overskudd eller underskudd. Skal vi tolke svarene til næringsministeren i replikkvekslingen, vil subsidieområdet fortsette med uforminset styrke de neste årene, og ulønnsomme tapsprosjekt som Morrow Batteries får beholde sugerøret i statskassen, mens lønnsomme bedrifter nå må stå på egne ben og klare å betale regninger med økte skatter.

Representanten Støstad vil ikke godta premisset om at Norge skårer godt på «innovation inputs» og dårlig på «innovation outputs» i resultatene fra Global Innovation Index. Jeg vil oppfordre representanten til å se nærmere på de resultatene.

Dagens regjering har økt skattene for det lønnsomme næringslivet for å finansiere ulønnsomme, grønne prosjekter. Når regjeringen selv plukker ut vinnere i markedet, tukler man med markedsmekanismene hele den private sektoren er bygd på. Gjennom århundrer har markedet sørget for at de beste løsningene skal vinne fram. Regjeringen tror derimot at den vet best hva som vil være lønnsomt eller ikke i årene som kommer, og man deler ut sugerør til pengebingen til enkeltaktører man selv tror på. Gode bedriftsøkonomiske vurderinger og risikovurderinger tas best av bedriftene selv – ikke av politikerne.

Forutsigbarhet har blitt et fremmedord i næringspolitikken. Tidligere har politikere vedtatt et sett med rammebetingelser for næringslivet, og så har det vært opp til næringslivet selv å finne de gode løsningene. Når politikerne selv skal plukke ut vinnere ved bruk av subsidier, garantier og lån, får man investeringer som ikke er rasjonelle.

Politisk styrte investeringer har gjennom historien vist seg ikke å være lurt.

Bente Estil (A) [19:41:33]: I en tid preget av uro og usikkerhet er vår oppgave å sikre trygghet i livet vårt. Vårt mål er et samfunn der trygghet og framtidstro henger i hop, små forskjeller, sterke fellesskap og trygg økonomisk styring. Vi skal gi barn og unge en god start på livet og la dem vokse opp i et samfunn der de kjenner seg som en del av et fellesskap. Vi skal gi barn og unge mulighet til å delta i idrett og fritidsaktiviteter og gi

dem gode kulturopplevelser uansett hvor hen i landet de bor, og uavhengig av penger på konto. Vi skal trygge oppvekstvilkårene, og ja, vi må inn med tiltak for å snu utviklingen vi har sett den siste tiden innenfor barne- og ungdomskriminalitet.

Det er ingen som er så mye forsket på som trønderne. Gjennom fire runder med Helseundersøkelsen i Trøndelag, HUNT, er det dokumentert at kulturell aktivitet har positiv betydning for god helse og god livskvalitet. Dette gjelder både når vi som mennesker opplever kultur, og når vi er med og skaper opplevelser. Undersøkelsene viser også at det er sosioøkonomiske forskjeller når det gjelder kulturdeltakelse.

Arbeiderpartiet har tatt grep, som å opprette regionale kulturfond og styrke kunst- og kulturinstitusjoner, som musikk, scenekunst og museum, utover hele landet. Vi har prioritert å satse på nye kulturbygg over hele landet. For Arbeiderpartiet er kroner brukt på kultur en investering – en investering for god helse og folks gode livskvalitet. Det er ikke sløsing og byråkrati, slik Fremskrittspartiet vil ha det til.

Deltakelse gir barn og unge mestring og fellesskap, men dessverre ser vi at flere og flere unger ikke har mulighet til å delta, fordi det blir for dyrt. Jeg har selv tre gutter som nå er voksne, men som mamma har jeg stått på fotballbaner, i skiløyper og ved volleyballbaner. Jeg har kokt kaffe og stekt vafler. Jeg vet hvor viktig denne arenaen er for inkludering, og jeg vet hvor viktig frivilligheten er for ungene og for oss som er voksne.

For at flere skulle kunne delta, skal vi fortsette å gi ekstra til lag og foreninger i idretten i områder med høy andel av unger i lavinntektsfamilier. Denne ordningen gjør vi nå permanent. Disse ekstra kronene kan være det som gjør at alle på laget får bli med på Norway Cup til sommeren. Dette kommer i tillegg til at vi over tid har satset på brede og enkle støtteordninger for frivilligheten, som gjør en så viktig jobb for å skape kultur- og idrettsarrangementer for ungene våre. Vi sikrer også full momskompensasjon til frivilligheten, noe som gir forutsigbarhet.

Det vi har sett den siste tiden innenfor barne- og ungdomskriminalitet, er alvorlig. Slik vil vi ikke ha det. Først: La det være helt klart at de aller fleste ungene ikke bryter loven, heller ikke de i barnevernet. Som jeg pratet om tidligere: Deltakelse, inkludering og hvordan idrett, frivillighet og kultur skaper trygge arenaer, mestring og fellesskap, er viktig. Det er forebygging. For dem som blir rekruttert til kriminelle nettverk, må vi som samfunn stille bedre opp, med tydelige grep for å beskytte både ungene og samfunnet. Derfor er jeg glad for at barne- og familieministeren nå varsler at regjeringen skal ta grep. Jeg er også glad for at Arbeiderpartiet og Senterpartiet står sammen om et forslag der vi ber regjeringen kom-

me tilbake til Stortinget med lovhjemler for å hindre at barn på institusjoner blir utnyttet av kriminelle. Barne- ministeren er tydelig: Vi må beskytte ungene våre bedre. Det er bra at ministeren sier at hun raskt vil følge opp forslagene. Jeg deler statsrådens utålmodighet.

Arbeiderpartiets politikk er handling. Vi bygger samfunn der barn og unge får like muligheter, der familier får støtte og trygghet, og der kultur får vokse og bidra til fellesskap. Små forskjeller gir store fellesskap. Vi fortsetter å styrke velferdsstaten, redusere ulikhet og investere i det som betyr mest for folk. Det viktigste i livet vårt skal være det viktigste i politikken også framover.

Silje Hjemdal (FrP) [19:46:46]: Jeg og Fremskrittspartiet er veldig bekymret over stadige rapporter og utredninger om at sårbare barn i Norge sviktes ved at de utsettes for alvorlig omsorgssvikt og ikke får den hjelpen eller den bistanden de skulle hatt for å ha en trygg oppvekst.

Barn og unge i Norge står i dag i unødig lang helsekø i psykiatrien, de blir kasteballer mellom systemene. Andre lever under sterk negativ sosial kontroll, og vi vet at mange ikke har et tilstrekkelig og godt nok vern mot vold og overgrep. Disse barna har ofte ikke en egen stemme, og derfor er det vårt ansvar å tale deres sak i denne salen.

Fremskrittspartiet er derfor skuffet over at nettopp denne gruppen fikk forsvinnende lite omtale i årets trontale. Jeg kan forsikre om at Fremskrittspartiet også i fortsettelsen vil fokusere på å gi barn og unge en god og ikke minst trygg oppvekst der omsorg er i fokus. Til tross for mange anbefalinger, NOU-er og rapporter om et barnevern i krise har regjeringens evne til å handle vært liten. Vi har derfor et særlig ansvar som stortingsrepresentanter for å gjøre det vi kan for å ta vare på de barna der det offentlige har overtatt omsorgen.

Gjennom mange år har vi sett eksempler på svikt og svik av barn som ikke har fått den omsorgen eller det tilbudet de skulle hatt. Det er alvorlig at regjeringen har vært handlingslammet når barn og unge mister livet mens det offentlige har hatt ansvaret for dem. Hva hjelper det å utrede og å få rapporter om hvilke tiltak som bør settes inn, hvis det ikke følges opp av regjeringen i praksis? Jeg synes det er rart at regjeringen somler sånn når det er barn som blir alvorlig syke eller i verste fall dør i mellomtiden.

Det offentlige og det private er avgjørende for at vi skal kunne ha gode barnevernstjenester. Både kommersielle og ideelle bidrar til nødvendig kvalitet og det mangfoldet som det er behov for i barnevernstjenestene våre. Det gir hvert enkelt barn muligheter for gode tilbud. Deler av skylden for den ekstreme kostnadsveksten i barnevernet de siste fire årene må regjeringen ta, ved at

de har forsøkt å fase ut kommersielle leverandører. Dette var noe jeg og Fremskrittspartiet advarte sterkt mot.

Det er uansvarlig å føre en politikk med ideologiske skylapper mot private aktører, som har gitt dyrere og ikke minst dårligere tilbud til de barna det gjelder. En av konsekvensene er at regjeringens ideologi gjorde at mange barn igjen ble utsatt for svikt. Det er noe også en rapport fra Oslo Economics, og ikke minst Riksrevisjonen, har konkludert med. Heldigvis har regjeringen trolig innsett at de offentlige og ideelle aktørene ikke har kunnet levere det som har vært nødvendig for å gi omsorg til trengende barn og unge med omfattende behov, og jeg håper at det har vært en tankevekker for hele venstresiden. Derfor blir det veldig interessant å lese statsbudsjettet kommende onsdag. Vil det være barna eller systemene som står i fokus? Ikke minst: Vil Arbeiderpartiet nok en gang gi etter for press fra SV og eventuelt Rødt i forhandlinger der man kanskje da igjen skal diskutere ideologi foran barns reelle hjelpebehov? Jeg håper at Arbeiderpartiet står sterkt i den saken.

Avslutningsvis må jeg få understreke at det er grenseløst naivt at Norge er det eneste landet i Europa som ikke har lukkede institusjoner i barnevernet. Dette har Fremskrittspartiet foreslått tidligere. Vi må beskytte samfunnet mot farlige personer, også de som er unge. Skal vi stoppe utviklingen med at stadig flere veldig unge utnyttes og brukes av farlige kriminelle nettverk, må vi bruke tvang, men vi må også skjerme kriminelle ungdommer. Vi er positive til innstramminger, men jeg må si fra denne talerstol at jeg er lite grann bekymret for at forslag nr. 26, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, er såpass åpent at det ikke går langt nok. Jeg skal likevel være konstruktiv, og så vil jeg selvfølgelig melde tilbake i morgen når jeg har konferert med min gruppe, om dette er noe vi vil kunne støtte.

Nils-Ole Foshaug (A) [19:51:58]: Vi står midt i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig. Russlands ulovlige angrepskrig i Ukraina viser at trygghet aldri kan tas for gitt i våre nærområder. Krig, uro og usikkerhet preger også andre deler av verden, noe krigene i Gaza og Sudan er grusomme eksempler på. I en slik tid må Norge møte uroen med styrke, solidaritet og samarbeid. Arbeiderpartiets mål er tydelig: Vi skal bygge trygghet for folk i hverdagen, i landet vårt og i verden rundt oss.

Regjeringen har tatt historiske grep for å styrke Forsvaret. Forsvarsbudsjettet for 2025 er på over 171 mrd. kr, mer enn en dobling siden 2021. Vi har nådd NATOs 2-prosentmål med god margin og øker ytterligere i årene framover. Gjennom den nye langtidsplanen skal Forsvaret og alle forsvarsgrener styrkes. I dette arbeidet har regjeringen satset på bedre boforhold, utdan-

ning og rekruttering i Forsvaret. Det er folkene som er Forsvarets viktigste ressurs.

Hele Stortinget sluttet seg til langtidsplanen for Forsvaret. Jeg håper at vi i arbeidet videre kan holde på det fellesskapet her i denne salen. Siden planen ble vedtatt har Norge sluttet seg til NATOs nye forsvarsforpliktelser, vi høster lærdom fra krigen i Ukraina, og vi ser en rask teknologisk utvikling. Dette gjør at det vil være nødvendig å ta grep for å tilpasse langtidsplanen.

NATO er vårt sikkerhetspolitiske ankerfeste. Gjennom medlemskapet står vi ikke alene. Norge bidrar aktivt til alliansens arbeid for å styrke forsvar og avskrekking, også mot hybride trusler. På dette feltet spiller også EU en viktig rolle. Som EØS-medlem står Norge i en unik posisjon til å bidra til Europas samlede innsats for sikkerhet og stabilitet. EØS-avtalen forblir vår viktigste avtale med Europa. Den sikrer arbeidsplasser, næringsliv og økonomisk trygghet for Norge og er viktig for det europeiske samarbeidet om sikkerhet, klima og teknologi.

Russlands brutale angrepskrig mot Ukraina truer ikke bare et naboland, men hele det europeiske sikkerhetssystemet. Vår støtte til Ukraina er derfor både solidarisk og av egeninteresse. Gjennom Nansen-programmet bidrar Norge i år med 85 mrd. kr i støtte. Jeg vil takke et samlet storting for denne enigheten, og jeg håper vi kan videreføre den for 2026. Norge står fast: Russland må stanse sin ulovlige krig. Vi støtter arbeidet for våpenhvile og fred, men det må være en rettfærdig fred, der Ukrainas suverenitet respekteres.

Krig føres ikke bare med våpen. I dag ser vi forsøk på å påvirke, lamme og forvirre vårt samfunn. Desinformasjon, cyberangrep og hybride operasjoner krever at vi ikke bare forsvaret grenser, men også demokratiet vårt. Regjeringen har lagt fram en ny nasjonal sikkerhetsstrategi for å styrke vår motstandskraft. Vi skal forebygge, avdekke og håndtere trusler, i tett samarbeid mellom Forsvaret, politi, næringsliv og sivilsamfunn.

I en verden preget av usikkerhet må Norge stå fast ved våre verdier: internasjonalt samarbeid framfor isolasjon, rettfærdighet og menneskerettigheter framfor den sterkeste rett og å hjelpe dem som rammes hardest. Derfor vil regjeringen opprettholde et høyt bistandsnivå. Vi ser at mange land reduserer bistandspotten, og at enkelte parti ønsker det samme her i Norge. Det synet vil jeg advare sterkt mot. Mens noen ser bistand som en utgift som bør kuttes, mener vi i Arbeiderpartiet det er en investering i en tryggere og mer rettfærdig verden.

Norge skal være et land som står trygt i møte med urolige tider, et land som bygger beredskap, forsvar og allianser, et land som viser solidaritet – ikke bare med egne innbyggere, men med dem som kjemper for frihet og demokrati i Europa og i verden. Det er når verden er på sitt vanskeligste at fellesskapet må stå på sitt sterkeste.

Presidenten [19:56:56]: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Helge André Njåstad (FrP) [19:57:11]: Eg skal snakka om noko trontalen nesten ikkje tok opp i det heile, nemleg bustadpolitikk – men regjeringa har sagt noko om bustadpolitikk tidlegare. Dei sa bl.a. at dei hadde tenkt til å setja i gang 130 000 bustader innan 2030. For å få dette til trengst det eit godt samarbeid mellom offentlege myndigheiter på lokalt, regionalt og statleg nivå og byggenæringa. Dei orda gjentok dei ikkje den gongen, og det kan godt henda det er fordi dei sjølv har oppdaga at det er urealistisk å oppnå eit slikt mål. Det dei derimot sa i trontalen, var at dei «skal bevare mer natur», så det er tydeleg at denne regjeringa er meir oppteken av natur og klima enn av å gje folk tak over hovudet og ein rimeleg heim å bu i.

Noko av det første den nye kommunalministeren gjorde, var å føreslå å verna omtrent 10 pst. av heile landarealet i Noreg, ved å gjera det forbode å byggja på myr. Det betyr at mange bustadprosjekt, mange vegprosjekt og mange næringsområde blir ofra for å ta vare på klimaet. Senterpartiet snakka i innlegget sitt tidlegare i dag om at dei ønskjer meir fridom for kommunane. Dersom dei ønskjer meir fridom og mindre statleg overstyring, kan ein stilla spørsmål om Senterpartiet har valt seg dei riktige venene å samarbeida med i denne fireårsperioden, for den tilliten dagens regjering gjev til lokalpolitikarar, er liten. Dei meiner at det trengst forbod, påbod og reguleringar for å regulera handlingsfridomen til lokalpolitikarane. Det betyr at ein har lite tillit til lokalpolitikarar.

Det nye forbodet dei ønskjer å setja i verk når det gjeld myr, med 10 pst. vern, kjem i tillegg til alle moglege andre forbod – f.eks. forbod mot å byggja i strandsona, nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging, som òg inneheld mange overstyringar over det lokale sjølvstyret, statlege planretningslinjer for klima og energi, statlege planretningslinjer for arealbruk og mobilitet, og som ikkje det er nok, òg rundskriv T-2/16 om «miljøforvaltningens innsigelsespraksis». Eg har ikkje taletid til å lista opp absolutt alt, men eg illustrerer med dette ein liten meny over statlege retningslinjer som alle har som føremål å gjera det vanskeleg å byggja og utvikla kommunar og sørgjer for at ein gjev verktøy til statsforvaltarar, Kystverket, fylkeskommunar og andre statlege etatar for å seia nei til lokalpolitikaren sitt ønske om å utvikla kommunen sin.

Summen av alt dette betyr at det er vanskeleg å nå målet om nok bustader, at det er vanskeleg å nå dei måla regjeringa sjølv har sett seg. Difor er Framstegspartiet kritisk til den politikken denne regjeringa fører når det gjeld bustadpolitikk. Me synest at det tek for lang tid å planleggja for bustadar, og at mange bustader er for dyre

å byggja. Framstegspartiet ønskjer at det skal bli bygd fleire bustader, og me ønskjer å gjera det i samarbeid med kommunane, ved å gje kommunane tillit og ikkje motsegner, forbod, reguleringar og påbod.

Ove Trellevik hadde her teke over presidentplassen.

Tage Pettersen (H) [20:00:19]: Fra Høyres side skal vi fortsette vårt arbeid for at samfunnet skal bidra til å gi muligheter til alle, men da må vi sammen levere på en av statens viktigste oppgaver, som er å sikre befolkningen trygghet.

Her opplever mange at samfunnet ikke leverer i dag. Altfor mange opplever økende trusler og uro i sine nabolag. Enkelte er mest opptatt av å diskutere om vi har fått svenske tilstander eller ikke. Det vi alle bør kunne være enige om, er at vi nå har tilstander som nærmer seg det Sverige har hatt i lang tid.

Derfor var det en merkelig historiefortelling da SVs leder i dagens debatt sa at det er høyrepolitikk som har gjort Sverige til et farligere land. Hun nevnte passende nok ikke innvandring med ett eneste ord.

Politiinspektør Gunnar Appelgren, som i over 30 år har jobbet mot organisert kriminalitet i Sverige, sier til TV 2 i kveld at Norge nå er i det dystre framtidsscenarioet han tegnet i januar 2023.

Dramaserien «Den tynne blå linjen» tar for seg politiets arbeid og hverdagsliv i Malmö. Serien er fra 2021, men kunne dessverre like godt vært spilt inn i Oslo, i Sarpsborg eller på Strømmen de siste ukene – da ikke som fiksjon.

Det må være rom for en politisk diskusjon som reflekterer frykt for kriminalitet og innvandring på den ene siden, i kombinasjon med en bredere debatt om sosiale og økonomiske forhold. Vi kan ikke tillate at det finnes unnskyldninger om hvorfor eller hvordan 12-, 13- eller 15-åringer blir kriminelle. Vår jobb som politikere er å hindre dette. Trontalen sa litt om straffereaksjoner, men dessverre langt mindre om manglende integrering, nyrekruttering og forebygging. Jeg håper det var en glipp.

Medieoppslag rundt de svært alvorlige kriminelle handlingene med håndgranater, skytevåpen og kidnapping de siste ukene, har vist at svært mange av gjerningspersonene er under den kriminelle lavalder, de er ikke etnisk norske, og mange har vært eller er i barnevernets omsorg. Dette er kunnskap vi ikke kan overse når vi nå må diskutere løsninger. Derfor bør heller ikke det samme barnevernet overta ansvaret for mindreårige flyktninger over 15 år. Vi må gi politiet ressurser til å etterforske alle de mindreårige asylsøkerne som faktisk forsvinner fra mottak rundt i Norge. Mange av disse slår

ikke inn på samfunnets radar før det dessverre er altfor sent.

Nå fortjener samfunnet handling og tiltak – ikke flere av oss bekymrede politikere hver gang det smeller der ute. Da bør regjeringen se til høyre og ikke til venstre når de skal finne de bærekraftige løsningene på dette området i den kommende perioden.

Linda Monsen Merkesdal (A) [20:03:28]: Folk har gjeve Arbeidarpartiet tillit til å styra fordi me står for noko trygt, ansvarleg og framtidsretta. Det skal me ta vare på.

Noreg er eit industriland, og det skal me fortsetja å vera, men det krev kloke val. Me må sikra at det er føreseieleg for dei som skapar verdjar. Samtidig skal me kutta utslepp, slik me har forplikta oss til.

Eg er stolt av å representera Noregs største eksportfylke, men eg er også smerteleg klar over at me står for nokon av dei største utsleppa. Arbeidarpartiet har lagt fram Grønt industriløft og Grøn bok for å visa korleis me skal ta ansvar, kutta utslepp og skapa arbeidsplassar. Dette handlar ikkje om symbolpolitikk; det handlar om industri, eksport og framtidig verdiskaping. Me skal gjera dette på tvers av ulike sektorar. Ta f.eks. Northern Lights på Kollsnes, som har skapt over 900 årsverk – med staten som pådrivar. Langs kysten på Stord, i Bjørnafjorden og på Voss investerer investorar i biogass, grøn skipsfart og batteriteknologi, nettopp med hjelp av statlege verke-middel. Dette gjev oss nye næringar.

Slike prosjekt hadde ikkje vore mogleg med politikken til FrP. Dei kallar CO₂-lagring og havvind for sløsing, dei vil fjerna heile verkemiddelapparatet og overlata det til marknaden. La oss vera ærlege: Utan staten, ingen Northern Lights, utan støtte, ingen fart på omstillinga. Omstillinga er på full fart framover. Me ser det innan havbruk, landbruk og olje- og gassnæringa. Me vil ikkje gjera som FrP og gå baklengs inn i framtida. Der FrP skapar usikkerheit, sørgjer me for trygg styring. Arbeidarpartiet spelar på lag med industrien og arbeidsfolk, og me trur på ein stat som stiller krav, men også stiller opp. Det er slik me byggjer framtida.

For å kutta klimautslepp er me nøydd til å ta nokre vanskelege val og gjera prioriteringar som skal stå seg over tid, for framtidige generasjonar. Stans i vedteken politikk og utgreingar fører ikkje til klimakutt. Hovudinteressa til FrP er å stansa alle klimatiltak, men det ville seia at det er kroken på døra for både Vestlandet og industrien i Noreg.

Bjørnar Laabak (FrP) [20:06:40]: Det er kommune-ne som er grunnmuren i det norske demokratiet og den fremste leverandøren av velferdstjenester i folks hverdag. Fremskrittspartiet vil at innbyggerne skal oppleve trygghet i hverdagen, trygghet i gatene gjennom mer

synlig politi og trygghet for å motta hjelp og bistand når man trenger det. Flere kommuner i mitt hjemfylke, Østfold, og fylkeskommunen har en svært presset økonomisk situasjon. Det kuttes i tjenester, videregående skoler legges ned, og grunnskoler vurderes lagt ned. Sykehjem legges ned, eldre venter på sykehjemsplasser eller omsorgsboliger, og kvaliteten på omsorg og eldreomsorg varierer fra kommune til kommune, basert på kommuneøkonomien. Derfor har Fremskrittspartiet tidligere foreslått statlig finansiering av omsorg.

Unge som eldre innbyggere med bistandsbehov kjemper ofte en kamp for å få rett bistand i kommuner med presset økonomi, både til hverdagslivet i seg selv og også til bolig og arbeid. Et eksempel er de som har brukerstyrt personlig assistent, som opplever seg presset på grunn av kommuneøkonomien, og det er kommuneøkonomien som ofte gir en ulik tildeling av BPA fra kommune til kommune.

Fremskrittspartiet mener at BPA skal være et likestillingsverktøy. Det må ligge statlig finansiering i bunnen, som overslagsbevilgning, for å hindre innsparinger i kommuner med presset økonomi.

Vi har store utfordringer i barnehager og skoler med en vesentlig økning av barn med ulike bistandsbehov, også i barnevernet og i avlastningen, og vi ser at demografien og utfordringene for kommunene de siste årene er vesentlig endret.

Omfattende bosetting og sekundærttilflytting i våre kommuner bidrar til stort press på kommuners økonomi. Beregningsutvalgets rapport for 2024 viser at integreringstilskuddet hadde en kostnadsdekning på 90,9 pst. ved bosetting. I tillegg: Blant dem med stort behov for økonomisk sosialhjelp er de fleste sekundærttilflyttede flyktninger. De siste årene har kostnaden til økonomisk sosialhjelp økt dramatisk. Kommunekommisjonen skal foreslå endringer for styring av kommunene og bedre bruk av personell mv. På kort sikt er det viktig at de kommunene som stiller opp for bosetting og tilflytting, sikres en bedre økonomi, slik at ikke omsorgen betaler for tilflyttingen.

Tom Einar Karlsen (A) [20:10:03]: Blant alle andre kriser vi står i, måtte vi i forrige stortingsperiode ta inn over oss at vi lever i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig. Stortinget samlet seg da heldigvis om en ny langtidsplan for Forsvaret, og det er betryggende at vi på tvers av partigrenser greier å sette det viktigste først når tiden krever det av oss.

Jeg håper vi greier det samme i samferdselspolitikken, for det er få ting som er så grunnleggende viktig for sikkerhet og beredskap som gode og trygge transport- og kommunikasjonssystemer.

Vi må rett og slett sette det viktigste først. Vi må ta vare på det vi har. Vi må utbedre der vi kan, sånn at vi øker effektiviteten, kapasiteten og robustheten i transportsystemene våre. Vi må også bygge nytt der vi må. Infrastrukturen må tåle en ny virkelighet, og vi må bruke pengene klokt, slik at de rekker lenger.

Norge skal de neste årene styrke samarbeidet med våre nye NATO-partnere i nord. Trygge farleder, god havneinfrastruktur, øst-vest-forbindelser og grensekryssende transportårer blir viktigere når menneskap, materiell og tungt militært utstyr skal flyttes raskt og effektivt. Særlig viktig blir det i nordområdene og i mitt hjemfylke, Troms, der Norge, Sverige og Finland møtes og deler landegrenser.

Hvis vi skal ha troverdighet når vi hevder vår suverenitet i en verden der folkeretten utfordres av de store, må det bo folk i hele landet vårt. I både by og bygd må folk kunne komme seg på skole, på jobb og til sykehus, og forsyningslinjer for livsviktige varer må være til å stole på.

Det er mange nye hensyn å ta. Villere og våtere vær kan gi flere ras og skred. Mens vi debatterer her i dag, er viktige vei- og jernbaneforbindelser mellom nord og sør satt ut av spill i Levanger i Trøndelag. Den luftfarten vi er så avhengig av i Norge, er også sårbar. Vi ser nå at dronevirksomhet kan lamme flytrafikken, og det skaper usikkerhet blant folk og økte kostnader. Nye trusler møter vi også på internett og i det digitale rom. Bredbånd, data-sentre og den digitale grunnmuren vår blir stadig viktigere å sikre etter hvert som vi blir mer avhengig av digitale løsninger.

Ønskelisten til Nasjonal transportplan kommer nok alltid til å være lengre enn budsjettet gir rom for. Arbeiderpartiet vil derfor jobbe for å gi folk trygghet ved å prioritere det viktigste først. Derfor jobber vi etter prinsippet om å ta vare på det vi har, utbedre der vi kan, og ikke bygge nytt før vi må.

Morgan Langfeldt (FrP) [20:13:21]: Numedalsbanen nord i Buskerud er fredet etter kulturminneloven. Dette ble vedtatt av Riksantikvaren i 2013 og omfatter strekningen fra Rollag til Rødberg. Strekningen er på rundt 45 km, og fredningen omfatter hele jernbaneanlegget med bygninger og skinner.

Fra Nore og Uvdal kommune og Rollag kommune har det blitt uttrykt alvorlig bekymring for tilstanden og sikkerhetsnivået på deler av det fredede banestrekkingen. Buskerud fylkeskommune har befart store deler av strekningen, og mye av infrastrukturen er i ferd med å forfalle. Flere deler av strekningen er i dag ikke trygge grunnet skader som utgjør en risiko for liv og helse. Bygningsmassen har, med noen få unntak, et enormt vedlikeholdsetterslep.

Numedalsbanen er et unikt kulturminne med høy opplevelsverdi og har stor betydning for numedalskommunenes identitet. Det er derfor sterkt beklagelig at Bane NOR ikke ivaretar anlegget i tråd med det ansvaret som påligger av fredningen.

Problemstillingen ble behandlet i Hovedutvalg for kultur, idrett og folkehelse i Buskerud fylkeskommune i møte den 16. september 2025. Utvalget uttrykte tydelig bekymring for forfallet og vedtok følgende:

Hovedutvalget for kultur, idrett og folkehelse ber fylkeskommedirektøren bruke fylkeskommunens fulle myndighet i henhold til aktuelle lover og forskrifter i det videre arbeidet med saken, herunder også å vurdere anmeldelse av Bane NOR.

Etter dette vedtaket har administrasjonen sendt følgende i brev til Bane NOR:

Buskerud fylkeskommune ber med dette om at Bane NOR

1. gjennomfører sikringstiltak for umiddelbart å redusere risiko for ulykker og farlige situasjoner i påvente av gjennomføring av større tiltak

2. utarbeider en plan for rask utbedring og fremtidig vedlikehold av den fredede delen av Numedalsbanen

3. framlegger denne planen for fylkeskommunen innen 1. november

Dersom Bane NOR ikke følger opp dette ansvaret, vil fylkeskommunen vurdere å benytte andre virkemidler etter kulturminneloven for å sikre at det fredede anlegget blir ivaretatt – altså en eventuell anmeldelse.

Den 8. oktober skrev Riksantikvaren følgende:

Riksantikvaren varsler at fem av bygningene langs den fredede delen av Numedalsbanen avfredes. Bygningene, som er eid av Bane NOR, er i så dårlig forfatning av det ikke er noe igjen av den kulturhistoriske verdien.

Det er ekstremt sjelden at noe avfredes, sier Riksantikvaren.

Bane NOR svarte i Laagendalsposten at de som eier har ansvaret for strekningen, men at de samtidig må prioritere sine begrensede midler.

Da er det fristende å stille spørsmålet: Er det slik at statlig eide selskaper er fritatt for å følge fredningsvedtak og forvaltningsplaner på bakgrunn av økonomi?

Kai Steffen Østensen (A) [20:16:21]: Vår felles offentlige helsetjeneste skal være folks beste helseforsikring – en helseforsikring som sørger for at helsehjelp er tilgjengelig når vi trenger det i alle livets faser. Det er derfor vi betaler skatt, for over skatteseddelen får vi helsetjenester i verdensklasse i retur. Vår felles helsetjeneste er innbyggernes trygghet når livet rangler, eller når nye liv kommer til. Det er lokalsamfunnet og industriens sikkerhetsnett når ulykken skjer. Det er pårørendes utvidede familie når livskriser oppstår. Det er

fagfolkenes arbeidsplass, der arbeidsmiljø og faglig stolthet er kjernen.

Nesten 25 år etter at fastlegeordningen ble innført og helseforetaksmodellen rammet inn vår spesialisthelsetjeneste, er det nå på tide å ta skikkelig tak i strukturene. Det er ikke fordi vi skal tilbake til noe som en gang var, men på akkurat samme måte som at jeg har forandret meg fra 1. klasse på Vanse barneskole til i dag, som stortingsrepresentant på Stortingets talerstol, er det helt åpenbart at også helsetjenesten er i endring. Vi blir flere eldre og færre i yrkesaktiv alder. Vi må bruke fagfolkene våre der vi trenger kompetansen mest, og vi må samarbeide bedre mellom ulike tjenester i og utenfor helsetjenesten. Vi må ta kontroll over lederlønningene, flytte penger fra byråkrati til faktiske helsetjenester, og vi må kutte ventetidene og styrke de akuttmedisinske tjenestene, sånn at folk får hjelp når livet står på spill. Alt dette skal skje samtidig som vi fortsatt skal bo og leve i dette deilige landet.

Å være stortingsrepresentant de neste fire årene betyr å ta ansvar for store og helt nødvendige reformgrep for vår felles helsetjeneste. Arbeiderpartiets mål er klare: Ventetidsløftet skal få ned ventetidene i hele behandlingsløpet, psykisk helse skal styrkes, fastlegeordningen skal moderniseres, og eldre skal få hjelp til å bo lenger hjemme hvis de vil, med støtte fra fellesskapet. Vi skal beholde fagfolk i tjenesten, og vi skal utdanne og rekruttere flere. Skal vi klare dette, må vi samarbeide på tvers av partier.

For en som kommer fra en FrP-ledet kommune, i et fylke styrt av Høyre og Kristelig Folkeparti, som bor i en by hvor Arbeiderpartiet er største parti, og som på Agder-benken jobber sammen med en dyktig SV-politiker, har jeg troen på at samarbeid er mulig – et samarbeid som må sørge for at vår felles offentlige helsetjeneste også framover skal være folks beste helseforsikring.

Mirell Høyer-Berntsen (SV) [20:19:31]: Bak tallene om ungdomskriminalitet finnes barn – barn som har opplevd vold, kanskje overgrep og svik fra voksne som skulle ha beskyttet dem, barn som vokser opp med tomme kjøleskap, utrygghet i hjemmet og en følelse av manglende tilhørighet og av å være uønsket. Når disse barna roper om hjelp, skal ikke vi som samfunn møte dem med håndjern. Vi skal møte disse barna – for de er barn – med trygghet, veiledning og tilstedeværende voksne. Vi må bruke de riktige verktøyene.

SV mener at forebygging må være fundamentet i all politikk for barn og unge. Vi vil investere i skole, helse-tjenester, fritidstilbud og psykisk helse, styrke barnevernet og sørge for at barn får hjelp før de havner i krise, ikke etter. Innlåsing og isolasjon er kortsiktige løsninger.

Mange av disse ungdommene har svært dramatiske historier. Ungdomskriminalitet er ikke et resultat av svake individer, men av sviktende systemer – systemer vi har ansvar for. Det er klasseskiller som skaper utenfor-skap, det er fattigdom som skaper desperasjon, og det er politisk svikt som lar disse barna falle mellom alle stoler.

Fremskrittspartiet vil sette barn i fengsel. SV vil isteden møte ungdom med fellesskap, med muligheter og med respekt. Vi vet at tidlig innsats virker, vi vet at trygghet forebygger, og vi vet at straff ikke helbreder traumer. Våre barn her hjemme må gis håp. Det handler om å regulere og hjelpe disse barna med sine følelser.

Vi utfordrer regjeringen til å prioritere barn, ikke bare i festtaler, men i budsjetter. Vi inviterer de rød-grønne partiene til å stå sammen for en politikk som ser hele barnet, hele familien og hele samfunnet. Vi sier til høyresiden at barn trenger håp, ikke straff. De trenger trygghet, ikke mistenkeliggjøring, og vi trenger politikere som ser dem, og som står opp for dem. Den mest treffsikre forebyggingen er å forhindre at barn begår kriminalitet for første gang eller søker tilhørighet i kriminelle miljøer. La oss forebygge sammen og ta vare på våre barn.

Marie Østensen (A) [20:22:50]: Mine barn vokser opp i et område med store forskjeller, og jeg har selv opplevd hva et grundig arbeid med inkludering og bygging av sterke fellesskap kan gjøre for miljøet på skolen. Et godt skolemiljø påvirker læring og muligheten for alle elever til å oppleve mestring. Det krever stor innsats fra skoleledelsen, lærerne og foreldrene. Derfor er jeg så glad for at Arbeiderpartiet er fellesskolens fremste forsvarer. Vi skal fortsette å bygge en sterkere fellesskole med mer trygghet og mer disiplin. Dette får vi til ved å styrke laget rundt eleven, en mer praktisk skoledag og god oppfølging av elevene.

Skolen er en av de viktigste arenaene for utjevning av forskjeller, og vi må ha en skole der alle barn lykkes og er trygge, uavhengig av bakgrunnen til foreldrene. I fellesskolen lærer elevene sammen. De vokser sammen og får støtte av hverandre. De utvikler toleranse for at vi er forskjellige, også faglig. Fellesskolen er for alle og viser at en tror på alle, ikke bare de elevene som presterer tidlig i skolegangen. Dette er en sterk kontrast til Fremskrittspartiets skolepolitikk, der de ønsker en varig nivådeling i skolen. Dette vil føre til større og mer synlige forskjeller, lavere motivasjon, splittelse av klassemiljøer og enda mer karakterpress. Det er virkelig ikke den retningen vi skal gå i for å få bedre skoleresultater og øke trivselen for ungene våre.

Jeg er en skikkelig bokorm, og derfor er jeg ekstra stolt over det nasjonale leseløftet, med daglig lesning for alle i skolen og bedre tilgang på fysiske bøker. Igjen kan jeg vise til mine barns skole, hvor de har hatt lesekvarten

daglig i mange år på alle trinn. Det er rett og slett litt magisk når man kommer inn i et klasserom i løpet av disse 15 minuttene. Det er helt stille. Alle elevene er fordypet i en bok de selv har valgt, tilpasset deres nivå og interesser. Dette gir resultater. Ungene får muligheten til å oppleve leseglede. Lesing er nøkkelen til forståelse og læring i alle fag. Det øker evnen til å konsentrere seg, gir et bedre ordforråd, og man får stimulert fantasien, bare for å nevne noe. Lesing er rett og slett en liten gullgrube for hjernen.

Fortsatt styrking av fellesskolen og det nasjonale leseløftet er noe av det Arbeiderpartiet gjør for å skape mer trygghet i oppveksten til ungene våre, og slik skaper vi trygghet for framtiden.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [20:25:59]: Selv om Norges viktigste næring ikke ble nevnt med et eneste ord i trontalen, er norske hydrokarboner framtiden. Hvis det er tegn på hva vi har i vente med regjeringen, som er avhengig av støtte fra SV, MDG og Rødt, som stadig tar til orde for å avvike, er det god grunn til bekymring for olje- og gassnæringen og tusenvis av arbeidsplasser i Norge.

Det internasjonale energibyrået kom nylig med sin prognose om økt oljeproduksjon til 2050, og at olje og gass kommer til å være de viktigste energikildene globalt i lang tid framover. Oljeeventyrets slutt er skjøvet på, og vi må åpne for leting i nye og umodne områder. Søkeldirektoratet har pekt på at ressursestimatene er størst i Barentshavet, men at det har vært lav leteaktivitet over lengre tid. Det har gjerne en sammenheng med den visjonsløse politikken regjeringen fører.

Forutsigbarhet og stabile rammevilkår for olje- og gassindustrien fikk seg en kraftig trøkk da Arbeiderpartiet og Senterpartiet tillot SV å bruke av statsbudsjettet for å utsette 26. konsesjonsrunde. Før det trakk regjeringen tilbake blokker i Barentshavet fra TFO-en. Det har gitt forsinkelser når det vi trenger, er mer leting, for situasjonen i oljen i dag er prekær. Uforutsigbarheten må aldri få lov til å bli normalen for Norges viktigste næring. Arbeiderpartiet har et særskilt ansvar for at statsbudsjettet aldri blir brukt som et kaosinstrument i norsk oljepolitikk igjen.

Uten olje og gass på norsk sokkel blir det mindre frihet, trygghet, omsorg og økonomisk handlefrihet. Det tror jeg også finansministerens kalkulator vil vise. Norge bør være det siste landet som slutter med olje og gass. Det skal Fremskrittspartiet bidra til, og vi har ambisjoner om å åpne opp for betydelig mer leting og økt produksjon på norsk sokkel.

Det må være viktigere å sikre jobber, den norske velferdsstaten og europeisk energisikkerhet enn å blidgjøre Greta Thunberg med symbolsk klimapolitikk. Sløsingens tid må være over. ConocoPhillips advarer mot elek-

trifiseringen av Heidrun og Grane. Equinor advarer mot Snorre. De sier rett ut at dette blir for dyrt. Det er ikke samfunnsøkonomisk lønnsomt lenger. Nå må vi prioritere skoler, sykehjem og mer politi, ikke sløse bort midler på symbolske klimatiltak. Derfor vil FrP stanse elektrifiseringen med kraft fra land.

Staten tar inn rekordstore inntekter på strøm. Regjeringen bør bruke anledningen til å svare på hvordan den har tenkt til å sørge for at bedrifter i strømprisområde NO2 konkurrerer på like vilkår som bedrifter i andre deler av landet. Fremskrittspartiet har foreslått en makspris på 50 øre per kilowatttime, også for bedrifter. Det er helt urimelig at den delen av landet som produserer aller mest kraft, skal ha høyest strømpris, og at det på toppen planlegges elektrifisering av oljefelt med kraft fra land i NO2.

Ruth Mariann Hop (A) [20:29:19]: Hva betyr arbeid for oss, som enkeltmennesker og som samfunn? Det å ha en jobb å gå til er ikke bare inntekt. Det er også en følelse av mening, tilhørighet og mestring. De som er i arbeid, har beviselig bedre psykisk helse, og de er mer tilfreds med livet. Samtidig vet vi alle at det er samfunnsøkonomisk klokt å få folk ut i arbeid.

Derfor sier vi i Arbeiderpartiet at arbeid til alle er jobb nummer én, og vi mener det. Men for at alle som vil og kan skal få komme i arbeid, må det også være tilgjengelige arbeidsplasser. Arbeiderpartiet skal derfor sørge for å ta vare på eksisterende næring, og vi skal legge til rette for nye grønne næringer gjennom trygge og forutsigbare rammer. Det er viktig, for bedrifter som går med overskudd, er med på å finansiere verdens beste velferdsstat.

Norsk næringsliv går i hovedsak godt. De siste årene har vi satt både investerings- og eksportrekorder i Norge. Antallet konkurser er nå lavere enn det var alle årene Fremskrittspartiet og Høyre styrte, og vi har fått 162 000 flere i jobb. Av disse er åtte av ti i privat sektor. I tillegg har vi rekordlav arbeidsledighet – alt dette i en tid som er preget av geopolitiske og geoøkonomiske uroligheter.

Dette skjer ikke av seg selv. Arbeiderpartiet driver aktiv næringspolitikk sammen med næringslivet i hele landet. Det skal vi fortsette med, enten det handler om industribygging, fornybar energi eller nye teknologiske løsninger. Vi vet at et sterkt virkemiddelapparat er avgjørende for å utvikle nye bedrifter, ny industri og ny teknologi. Derfor utvikler vi virkemiddelapparat – ikke svekker det, slik Fremskrittspartiet vil gjøre når de eksempelvis foreslår å legge ned Innovasjon Norge.

Vi forenkler, fornyer og forbedrer prosessene, og derfor har vi lansert prosjektet En vei inn. Det har allerede spart næringslivet for 5,8 mrd. kr, og vi skal gjøre mer.

Det skal være enkelt å gå fra idé til bedrift i Norge, og hvis vi lykkes med det, lykkes vi med vår viktigste oppgave: arbeid til alle.

Likevel er vi ikke fornøyd. For å fortsette utviklingen av Norge må eksisterende og nye eksportnæringer utvikles. Samarbeidet med Europa blir bare viktigere hvis vi skal bygge helhetlige industrikjeder, og EØS-avtalen gir oss et enormt stort mulighetsrom som vi kan og skal bruke for å nå målet om 50 pst. økning i fastlandseksporten innen 2030. Vi jobber aktivt for å sikre nye handelsavtaler, og det har vi gjort, bl.a. med land som India, Malaysia, Chile, Thailand og Ukraina.

Vi prioriterer stabilitet, og vi står på sammen med næringslivet fordi arbeid til alle faktisk er jobb nummer én.

Kathy Lie (SV) [20:32:49]: Årets stortingsvalg ble et valg for fellesskap, mindre forskjeller og bedre løsninger for klima og natur. Gjennom det rød-grønne flertallet har vi fått mandat til å jobbe for de beste løsningene for å fordele makt og rikdom jevnere i befolkningen.

Med dette bakteppet er jeg utrolig stolt og glad for at jeg skal få lov til å jobbe aktivt for et felles offentlig helsevesen som tar vare på alle, uavhengig av hvor i landet man bor, og uavhengig av hvor mye penger man har i lommeboka. Helsetjenestene våre skal være til for folket, ikke for kommersielle foretak som tar ut profitt og gjør eierne sine rike på våre skattepenger. Sykehusene skal konkurrere om å levere de beste helsetjenestene, ikke om å ha de høyeste direktørlønningene.

Man har en slags forestilling om at man bare får tak i de beste direktørene hvis man tilbyr skikkelig høy lønn. Det tror jeg ikke er sant. Som sykepleier mottok jeg en helt normal lønn. Jeg hadde selvfølgelig blitt veldig glad hvis jeg fikk 100 000 kr i lønnsøkning, men jeg hadde gjort den samme jobben, verken dårligere eller bedre. Nyutdannet helsepersonell begynner på bunnen av lønnsstigen. Da er det svært umusikalsk at direktørene skal starte på topp, før de i det hele tatt har vist hva de kan. Spesielt umusikalsk blir dette når sykehuset de skal lede, må spinke og spare og kutte i bemanningen.

Jeg ser flere utfordringer i hvordan vi organiserer helsetjenestene våre. Det er store forventninger til utvalget som skal se på en helsereform.

Vi snakker mye om å dele på oppgavene og jobbe smartere, men da må vi ha noen å dele oppgavene med. Vi er på full fart inn i en enorm mangel på helsepersonell. Hvis vi fortsetter som nå, vil vi mangle tusenvis av både leger, sykepleiere og helsefagarbeidere. Derfor må vi dele oppgavene på en smartere måte, ikke bare mellom helsepersonell, men også mellom helsepersonell og andre yrkesgrupper. Etter flere år som sykepleier på både sykehjem og sykehus, på sengepost og på inten-

sivavdeling har jeg mange ganger lurt på hvorfor sykepleiere skal vaske pasientrom når vi har fagutdannede renholdsarbeidere, hvorfor sykepleiere skal trille senger når vi har fagutdannede portører, og hvorfor man må være sykepleier for å smøre brødsriver.

Som hovedtillitsvalgt på Drammen sykehus var helsefremmende turnuser noe av det jeg jobbet mest med. Smak på det – helsefremmende turnus – når vi vet at nattarbeid gir helseutfordringer, ny forskning viser at kort hviletid mellom vakter gir høyere sykefravær, og at mange turnuser ikke er forenelig med normalt familieliv eller fritid. Stadig oftere bør vi se til arbeidsmiljølovens formålsparagraf, som lyder:

«Lovens formål er å sikre et arbeidsmiljø som gir grunnlag for en helsefremmende og meningsfylt arbeidssituasjon.»

Stadig flere helsepersonell kjenner på at uansett hvor meningsfylt arbeidet er, svikter det på resten. Det har vi ikke råd til hvis vi skal være verdens beste helsetjeneste. Det er ikke bra for dem som jobber der, og det er heller ikke bra for pasientene, som helsevesenet er til for.

Hans Edvard Askjer (KrF) [20:36:22]: Vi har den siste tiden sett en urovekkende bølge av barn og ungdom som begår grov kriminalitet. Vi er alle enige om at vi ikke skal ha det slik i Norge, og vi ønsker alle å forebygge, men har vi vært for naive, som ikke så muligheten for at selv barn kan hive granater og er villig til å utløse eksplosjoner i tett befolkede områder? Hva gikk galt på veien, og hva førte oss til et slikt kriminalitetsbilde?

Vi må nå være villig til å snu alle stener, sette inn tiltak og sette en stopper for denne skremmende utviklingen én gang for alle. Tillat meg: Kyniske, feige voksne som skyver barn foran seg, må spores opp og gis strenge straffer. Det bør være straffeskjerpende å være så kynisk og feig som disse bakmennene.

Videre må vi finne hensiktsmessige måter å skjerme samfunnet mot barn som er kapable og villige til å utføre grov voldskriminalitet. Barn som tidlig havner i en kriminell løpebane, må få tilrettelagte og skreddersydde tiltak for igjen å delta i samfunnet som gode borgere. Vi trenger tempo og tverrpolitisk arbeid i kampen mot dette samfunnsproblemet.

Historien har vist at naivitet og manglende evne til å se mulige trusler har fått store og skremmende konsekvenser. Kina har skaffet seg en dominerende rolle i utvinning og omsetning av sjeldne jordartsmetaller. Dette har vi visst om lenge, og man skal ikke ha all verdens fantasi for å forstå at et verdensherredømme på dette området er et effektivt våpen i hender på uvennlige aktører. Sjeldne jordarter er vesentlige bestanddeler i forsvars-

materiell, i hele vår hverdag og er helt avgjørende for det grønne skiftet.

Vi ser nå en situasjon hvor Kina rasler med denne sabelen i form av trusler om vesentlige tollsatser på disse kritiske ressursene. Hvorfor har regjeringen gjort så lite og så sent med det faktum at vi i Fensfeltet i Telemark har Europas og kanskje en av verdens største forekomster av nettopp disse viktige ressursene? Vi må få opp tempoet og sette fart i hvordan vi som nasjon og som del av NATO kan bidra til mindre sårbarhet ved å ta ut disse ressursene raskere.

June Trengereid Gruer (A) [20:39:48]: De siste ukene har vi sett store kriminelle nettverk verve barn helt ned i 12–13-årsalderen til å utføre grov vold. De lokkes på Snapchat, på TikTok og på Instagram med løfter om penger, status, fellesskap og nærhet. Barna er ofte utsatt for grov omsorgssvikt, og fellesskapet har ikke klart å fange dem opp.

Vi skal ikke være naive. Det er klart at alle kriminelle handlinger er uakseptable, uansett alder. Det er derfor vi jobber i to spor. Det første er at straffen skal være klok og effektiv. Derfor styrker vi politiet. Aldri før har det vært flere ansatte i politiet for å sikre vår trygghet. Barn og unge som straffes, skal få straff raskere, og nå skjer det i hele landet gjennom hurtigspor. Det er også derfor vi nå ønsker å gi politiet mulighet til å ta bakmennene, ved å gjøre det straffbart å rekruttere unge. Justisministeren lovet det i februar, og forslaget er her allerede.

Arbeiderpartiet vurderer alltid om straffen vi har, er klok, om straffenivået vi har, er riktig, og om reglene vi har, fungerer. Vi skal aldri glemme at straff er det mest inngripende en rettsstat kan gjøre mot enkeltinnbyggerne sine. Det er også derfor vi ikke skal ha straff som ikke fungerer.

Selv om jeg kan forstå at noen ønsker strengere straffer, er Arbeiderpartiet uenig i Fremskrittspartiets forslag, bl.a. om å øke straffene drastisk og å senke den kriminelle lavalderen til 14 år, nettopp fordi man ikke kan vise til forskning som viser at dette er tiltak som vil fungere. Tvert imot ser vi jo at land med høyere straffenivå ikke har mindre kriminalitet, og land som har senket den kriminelle lavalderen, holder ikke barna utenfor kriminaliteten. Det vi derimot vet fungerer, er spor nummer to: forebygging.

Vi må aldri glemme viktigheten av fellesskapet, av trygge rammer, av alt folk ser deg, på skolen, på jobben, i fotballklubben eller i korpset. Det vet vi beskytter barna våre, og det vet vi kveler de kriminelle nettverkene – og det er alltid målet til Arbeiderpartiet.

Aleksander Stokkebo (H) [20:43:01]: Norsk olje og gass er vår største næring. Vi snakker om ingeniørkunst i verdensklasse, over 200 000 norske jobber og mange

hundre milliarder kroner i inntekter til fellesskapet hvert eneste år. Samtidig er norsk naturgass avgjørende for å frigjøre Europa fra russisk energi og erstatte skitten kullkraft. Derfor er det mer enn noen gang viktig at vi fortsetter å lete og levere. Det handler om å trygge jobbene og verdiskapingen og om å fortsette som en stabil leverandør til Europa.

Rosenberg Verft og flere oljeservicebedrifter går inn i tøffe tider. Derfor blir jeg bekymret når MDG i media sier at de skal presse regjeringen på to budsjettkrav, hvor det ene er en utfasingsplan for oljen. At Arbeiderpartiet og Senterpartiet har valgt å gjøre seg avhengig av MDG, SV og Rødt som budsjett partnere, er godt kjent. Samtidig er offshorenæringen for viktig til i forhandling etter forhandling å leve på tuttifrutti-partienes nåde. Derfor strekker Høyre ut hånden og inviterer til samarbeid. Vi vil be regjeringen legge fram en ny petroleumsmelding som et godt utgangspunkt for at styringspartiene i norsk politikk kan sette seg ned og bli enige om den langsiktige utviklingen av næringen, slik at vi kan forebygge at tuttifrutti-partiene får gjennomslag for nedlegging, og at vi heller sørger for leting og aktivitet.

Invitasjonen er herved gitt, og vi håper den blir omfavnet med den største entusiasme fra regjeringen.

Høyre vil iallfall alltid være garantisten for stabilitet for vår viktigste næring, samtidig som vi kutter utslipp og bygger opp flere ben å stå på. La det aldri være tvil om det, og la det aldri være tvil om at vår dør står åpen.

Kristine Løfshus Solli (A) [20:45:48]: Arbeiderpartiet gikk til valg på trygghet for fremtiden. Det handler ikke minst om frihet fra kriminalitet, og trygghet for landet vårt. Norge skal være trygt. De siste ukene har vi sett alvorlige hendelser både i Oslo og på Strømmen. Politiet har siktet flere personer – enkelte så unge som 13 år. Dette er alvorlig, skremmende og veldig bekymringsfullt. Det skaper utrygghet, blant både barn og voksne. Politiets uttalelser om saken tyder på at dette ikke er isolerte hendelser, men en del av en større utvikling, en utvikling der barn og unge rekrutteres til alvorlig kriminalitet av kyniske nettverk. For å lykkes med å bekjempe kriminalitet må vi derfor satse bredt.

Vi må sørge for at politiet har de ressursene de trenger til å avverge og oppklare kriminalitet, men vi må også satse tungt på tidlig innsats og forebygging. Ungdommer som havner i kriminelle miljøer, bærer ofte på tunge belastninger – traumer, utenforskap, vold i nære relasjoner og psykiske lidelser som ikke har blitt fanget opp i tide, enkelte ganger ikke i det hele tatt.

Enkelte politikere forsøker å skape et inntrykk av at det er en motsetning mellom å være tøff mot kriminalitet og å satse på forebygging. Det er jeg uenig i. Skal vi bekjempe kriminaliteten, må vi også bekjempe årsakene

til kriminaliteten. Når Arbeiderpartiet lover rask psykisk helsehjelp, spesielt for barn og unge, og jobber for lavterskeltjenester i alle kommuner, handler det om å gripe inn før problemene vokser. Når vi styrker helsestasjonene og skolehelsetjenesten, handler det om å gi barn trygghet, støtte og håp, slik at færre lar seg utnytte av kriminelle miljøer. Når vi skal sørge for at tjenestene våre snakker bedre sammen – skole, barnevern, helse og politi – da sørger vi for å bekjempe både kriminalitet og årsakene til kriminalitet.

Ungdomskriminalitet handler ikke bare om kriminalitet. Det handler om mennesker – om utenforskap, tilhørighet og psykisk helse. Det handler om å gi barn og unge tro på at de har en fremtid, og at veien inn i kriminalitet aldri skal være et alternativ.

Stian Storbukås (FrP) [20:48:53]: Det var veldig gjevt å bli valgt inn som stortingsrepresentant og å kunne reise til hovedstaden Oslo. Det var ikke like gjevt etter noen få dager å erfare at denne byen blir utsatt for granatangrep – trist, men ikke sjokkerende. Også i egen by sliter vi med knivangrep og macheter. Apropos det å slite med ting: Etter å ha fulgt debatten så langt sliter jeg med å se at regjeringen tar denne situasjonen på nødvendig alvor.

Når en leser spesielt riksmidia, kan en få inntrykk av at dette først og fremst er et Oslo-problem. Nei, dette er et Norges-problem. I min egen by, Kristiansand, opplevde vi i forrige uke elleve ran på én kveld. Wergelandsparken, som skal være byens juvel, er blitt til et sprøyterom uten vegger og tak. Det er slåssing, det er utagerende mennesker, det er kniver, og det er macheter – og det er blitt hverdagskost. Antall utrykninger til nevnte park er firedoblet på bare tre år. I likhet med i Oslo opplever vi at barn rekrutteres over nett til alvorlig kriminalitet.

En mann ble på bestilling bortført, mishandlet i en leilighet som var kledd med plast fra gulv til tak, og reddet i siste sekund. Det er da spørsmålet blir: Hvor lenge må vi vente, og hvor mye må skje, før vi får på plass ressurser og virkemidler – f.eks. visitasjonssoner, som regjeringen har somlet med siden februar?

Det har i løpet av denne debatten fra flere partier vært pratet usedvanlig mye om hva tidligere regjeringer har gjort eller ikke gjort. Dem om det, men det har vært desto mindre prat om hva man faktisk skal gjøre i denne situasjonen. De eksemplene jeg har nevnt her nå, har oppstått og eskalert under Støre-regjeringen. Det er selvfølgelig bra at justisministeren tidligere i dag ga et realistisk oversiktsbilde over situasjonen, og Fremskrittspartiet har forventninger til statsbudsjettet, men med det som skjer der ute, og det som sies her inne, er de forventningene svært lave. De svenske tilstandene har kommet.

Kamzy Gunaratnam (A) [20:52:10]: Jeg har vokst opp i Oslo, og denne byen har endret seg enormt i løpet av min levetid. Jeg husker et Oslo som fortsatt bar preg av bilbyen, da sentrum var fullt av gjennomkjøring, da eksosen lå tungt over byen, og da Rådhusplassen var mest en vei og ikke et torg. Jeg har også sett hvordan modig politikk kan forandre en by. I dag er det ikke biler som dominerer foran rådhuset, det er mennesker som går der – familier med barnevogn, ungdom på vei til jobb, folk som går, sykler og lever. Det er et symbol på en by som er bygd for folk, ikke for biler.

Da Arbeiderpartiet styrte Oslo fra 2015 til 2023, tok vi den arven videre. Vi fornyet T-banen, kjøpte nye trikker, bygde flere sykkelveier og gjorde gatene tryggere. Vi tok igjen vedlikehold, reduserte utslipp og gjorde kollektivtransporten mer tilgjengelig. Vi gjorde det fordi vi måtte, for det var en tid da folk faktisk døde av luften i byen vår. Folkehelseinstituttet anslo at rundt 185 mennesker i Oslo døde for tidlig hvert eneste år på grunn av luftforurensning. Det kunne vi ikke leve med. Derfor valgte vi å prioritere miljø og helse over biltrafikk. Vi sa: Vi bygger en by for folk, ikke for biler. Helt ærlig: Det er uansett ingen som kommer til å savne eksosen. Resultatene kom: Utslippene gikk ned, og bylivet blomstret. Oslo gikk fra å være en by man puster i, til å være en by man faktisk kan puste i.

Nå er det vår oppgave å bygge videre på det. Gjennom byvekstavtaler og Oslopakke 3 skal vi sørge for at staten er en medspiller, ikke en bremsekloss. Arbeiderpartiets samferdselspolitikk handler ikke om kilometer med asfalt; den handler om mennesker, trygghet, tillit og tid. Oslo har gått fra å være en by man kjører gjennom, til å være en by man lever i. Det er et resultat av modige politiske valg, og det forplikter oss også til å fortsette i resten av landet.

Julie E. Stuestøl (MDG) [20:54:52]: Det er stort å stå her som en del av folkestyret. Det gir en sterk følelse av tilhørighet til og ansvar for fellesskapet og det norske demokratiet. Behovet for tilhørighet er grunnleggende for alle mennesker. I løpet av livet vil vi alle kjenne på å være utenfor. Noen ganger har andre et vi, mens en selv står alene uten en gjeng. For majoriteten av oss er dette en livserfaring, men noen er utenfor hele tiden.

I denne debatten har mange uttrykt bekymring for kriminalitet begått av ungdom, og noen har påpekt sammenhengen mellom fattigdom, utenforskap og kriminalitet. Unge som vokser opp uten nok mat på bordet, som sviktes av systemet, eller som utsettes for vold, vil være mer sårbare for å bli utnyttet av kyniske kriminelle nettverk. Det er også andre skjelett i utenforskapet vi må snakke om og ta et politisk ansvar for å gjøre noe med: angrep mot skeives rettigheter, transpersoners

frykt for egen sikkerhet, «funkiser» som stenges ute fra å delta, og alle som ikke får sin stemme hørt. For MDG er det å innse dette å være årvåken, kall det gjerne «woke», og å evne å se komplekse sammenhenger der andre vil ha enkle løsninger. Både kriminalitet, selvskading, skolevegring og ekstremisme er uttrykk for utenforskap, og utenforskap går ofte i arv og skaper ringvirkninger.

I trontalen ble det sagt at unge som begår alvorlige lovbrudd, skal møtes med tydelige og raske reaksjoner. Ja, vi skal reagere raskt når det trengs, men det må også bety raskt å ta grep for å bekjempe systematisk utenforskap, gjennom å ta til motmæle mot polariserende høyrepopulisme og å ta på alvor fascistiske strømninger som setter grupper opp mot hverandre. Vi må også bruke samfunnets ressurser på en effektiv måte mot den alvorlige og samfunnsskadelige kriminaliteten, som vi nok alle er urolige for at skal få fotfeste. Politiet skal gå etter kyniske kriminelle nettverk som beveger seg inn i den hvite økonomien, som utnytter sårbar ungdom, og som sprer utrygghet og vold.

Å bekjempe utenforskap er både en oppgave for demokratiet og en hverdagsaktivitet. Det er trygge nabolag og foreningsliv, en skole med plass til alle, en skjerm- og algoritmefri barndom og mer tid til det som betyr noe. Meningsfulle og inkluderende fellesskap er den viktigste beredskapen vi har i en urolig verden. Det er ikke naivt å snakke om barns beste. Det naive standpunktet i kriminalitetsdebatten er å tro at straff løser alle problemene. Løsningen er kanskje mer komplisert, men også mer inspirerende. Vi må lage et varmere, smartere og rausere samfunn med plass til alle, og det ser jeg fram til å samarbeide med Stortinget og regjeringen om.

Hashim Abdi (A) [20:58:18]: Kevin, Jonas, Samuel og en 12 år gammel Hashim – vi var en helt vanlig vennegjeng i en helt ekstraordinær by, Fredrikstad. Vi spilte sammen i Gressvik Fotballklubb på den samme slitne kunstgressbanen. Jonas og Samuel briljerte på topp, mens jeg og Kevin var høyre og venstre benkeslitere. Som helt vanlige kids i skolegården lekte vi Kongen på haugen og fikk huden full av kjeft hver eneste gang vi kom hjem med hullete jakker. Vi gikk på samme skole, spilte på samme fotballag, hadde de samme drømmene. Vi trodde vi hadde de samme mulighetene, men slik var det ikke.

Vi hadde nye fotballsko, mens Kevin spilte med eldgamle Samba-sko han hadde arvet av broren sin. Vi koste oss på fotballbanen, mens Kevin fikk hjelp fra kommunen – for å sitte på benken ved siden av meg. Vi gikk i North Face-jakker, mens Kevin kviet seg hver eneste vinter for å spørre foreldrene sine om en jakke.

Kevin følte seg uverdig, for han levde i fattigdom i verdens rikeste land. I min kommune er én av fire unn-

taket. For oss var det Kevin, men i Norge er det 100 000 barn. Denne regjeringen har gjort mye for å få ned barnefattigdommen i Norge. Jeg er glad for at det viktigste for denne regjeringen også har vært det viktigste i livet til folk – altså alle Kevin-ene vi kjenner.

Denne regjeringen har samlet sett siden 2023, over statsbudsjettet og gjennom spillemidler, bevilget 800 mill. kr til å utjevne forskjeller og øke deltagelsen i både idretten, kulturen og frivilligheten for øvrig. Det er for å gi hver eneste Kevin muligheten til å finne tryggheten i frivilligheten og breddeidretten. Vi har økt barnestrygden. Vi har gitt full momskompensasjon til frivillige organisasjoner. I 2025 er dette 900 mill. kr mer enn i Solberg-regjeringens siste budsjettforslag.

Listen er for lang, og tiden jeg har til rådighet, for kort, så jeg skal avslutte med et sitat fra statsministeren:

«Uansett hva slags bakgrunn du har, uansett hvor du vil i livet – så skal du som vokser opp i Norge i dag, kunne strekke deg mot drømmen og forme livet ditt.»

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Joel Ystebø (KrF) [21:01:00]: Martin Luther King jr. sa en gang: Urett mot liv hvor som helst, er en trussel mot rettferdighet overalt.

Ofte har sitater som dette blitt brukt for å begrunne internasjonalt engasjement i deler av verden hvor menneskerverdet står svakt. Her tar land som Norge med rette ansvar. Et land uten respekt for menneskerverdet vil for alltid være et fattig samfunn. Forrige stortingsperiode mener jeg viser behov for at vi i Norge setter søkelyset på oss selv. Hvordan står det til med menneskerverdet i vårt eget land?

Jeg er bekymret – bekymret for den retningen Støre-regjeringen har valgt for Norge. I desember i fjor vedtok et flertall i denne salen å ta et langt steg bort fra menneskerverd. Den nye radikale abortloven med utvidet abortgrense er et vedtak som ikke bare endrer loven, men som sier tydelig: Det ufødte barnet har ikke noe rettsvern i Norge fram til uke 18.

Et samfunn måles ikke i hvilke friheter vi gir til dem som har en stemme, men hvordan vi beskytter dem som ikke har det. Å utvide abortgrensen er derfor mer enn en juridisk endring; det er et veivalg. Dette er ikke bare et spørsmål om politikk – det er et spørsmål om verdier.

Vi vet at abortsaken er krevende. Samtidig som det ufødte barnet trenger sterkere rettsvern, vet vi at mange kvinner som havner i den meget krevende situasjonen det er å bli uventet gravid, trenger hjelp og støtte. Selv om vi kan ha klare standpunkter knyttet til abortspørsmålet, må man møte de menneskene dette berører, med varme, kjærlighet og god hjelp. Det er derfor helt uforståelig at regjeringen samtidig som man utvider adgan-

gen til abort, i foregående stortingsperiode kuttet i støtten til viktig abortforebyggende arbeid som f.eks. Amatheia.

Jeg vet at mange stemmer i den norske abortdebatten forsøker å hindre meningsmotstandere med merkelapper som f.eks. «mørkemann». Et av partiene vi får høre denne typen anklager fra, er SV – et parti som i sitt program nå tar til orde for å utvide abortgrensen til Verdens helseorganisasjons anbefaling. Det innebærer abort helt fram til fødsel. Dette har også partiets nestleder bekreftet til media.

Om et forslag som dette hadde blitt innført, kan det i alle fall omtales som et mørkt kapittel.

Benjamin Jakobsen (A) [21:03:59]: Trygghet og stabilitet er avgjørende for at barn skal få utvikle og utfolde seg. De fleste barn i Norge vokser opp i trygge rammer, men noen gjør ikke det. For dem er barnevernet en livsviktig del av fellesskapet, et sikkerhetsnett som griper inn når andre svikter. De ansatte i barnevernet gjør en av de mest krevende og viktigste jobbene i vårt velferdssamfunn – en jobb som også kommer med en risiko.

Drapet på Tamima i august i år har gjort sterkt inntrykk. Det er tragisk at et menneske som brukte livet sitt på å hjelpe andre, selv ble et offer. Hennes død minner oss om viktigheten av å fange opp barn tidlig, før de trekkes inn i rus, vold og kriminalitet.

De siste ukene har vi sett en rekke grove, kriminelle handlinger utført av barn som har vært tilknyttet barnevernsinstitusjoner. Slike handlinger skal møtes med tydelige og raske reaksjoner. Samtidig kan ikke straff være eneste løsning, for utfordringene stikker dypere. Derfor er det opprørende at Fremskrittspartiets eneste fokus i denne debatten er mer straff.

Tidligere i høst kunne vi lese i NRK om hvordan barn rekrutteres til kriminelle nettverk. I saken kunne vi lese en SMS fra 15 år gammel gutt til en mellommann:

«Du er som en pappa jeg aldri har hatt (...) du har vært der for meg. Mer enn noen i hele mitt liv».

Dette er hjerteskjærende, og det krever mer enn enkle, populistiske grep og billige retoriske poenger om «svenske tilstander». Disse barna har opplevd å bli sviktet av fellesskapet. Nå skal de få oppleve at fellesskapet stiller opp.

I statsbudsjettet for 2025 økte Arbeiderpartiet bevilgningene til barnevernet med 800 mill. kr. Før sommeren fikk Arbeiderparti-regjeringen støtte til forslag om endringer i barnevernsloven. Vi satser på økt kvalitet og handlingsrom i det kommunale barnevernet, bedre rettssikkerhet for barn og foreldre og et bedre tilbud til barn på barnevernsinstitusjon.

Barn og unge som begår kriminelle handlinger, skal møtes med tydelige og raske reaksjoner, men de skal

også kjenne at fellesskapet stiller opp og gir trygghet. Det er forskjellen på oss og en høyreside som bare er opptatt av mer straff.

Anne Lise Gjerstad Fredlund (SV) [21:07:07]: Representanten Joel Ystebø fra Kristelig Folkeparti snakket i sitt innlegg om SV og SVs abortstandpunkt. Representanten maler et svært uriktig bilde av SV og viser til et avisoppslag i valgkampen. Jeg vil anmode representanten om å spole tilbake til et tidligere svar fra representanten Kirsti Bergstø i denne debatten, slik at representanten kan bli opplyst om SVs standpunkt.

Noen sier at verden ikke kan forandres, og at slik er det bare, men det må ikke være slik. SV vet at de tar feil. Endring skjer ikke av seg selv, det skjer når vi står sammen. Det gjøres av folk som løfter hverandre, og av dem som står oppreist i motvind, i et samfunn der forskjellene blir mindre, ikke større, der vi setter mennesker og miljø foran profitt og utbytte, og der fellesskapet er framtiden.

Der noen mener at markedet skal ordne opp, tror SV fortsatt på fellesskapet. Der noen setter prislapp på alt, setter SV mennesker først. Det begynner ikke på toppen, det begynner i nabolagene våre – i bygdene og byene, på Dokka, på Tynset og på Hadeland. Der fellesskapet lever, bygges også framtiden.

Vi ser hva som står på spill når breene smelter i Jotunheimen, permafrosten tiner og vintrene i Valdres blir kortere, men vi ser også håpet: ungdom på Hamar som krever handling, bønder i Nord-Fron som fortsatt satser grønt, og frivillige på Lillehammer som tar ansvar for nærmiljøet sitt. Naturen er ikke til pynt – den er livsgrunnlaget vårt. Den gir oss mat, vann og et sted å høre til.

Alt henger sammen med alt, og kommuneøkonomien gjør at folk kjenner det i hverdagen – i skolene våre, i barnehagene, på sykehjemmene, på hverdagsveiene vi kjører på til jobb og skole. Jeg kommer fra Oppland. Der klarer vi oss ofte lenge med litt kaffe og en dugnad, men nå begynner selv dugnadsånden å få betalingsanmerkninger, for man kan ikke lappe et budsjett eller betale lønninger med vafler og kaffe. Vi har prøvd. Man får glade folk en kort stund, men det hjelper lite i kommunekassa. Høyresiden kaller det effektivisering, men det betyr færre folk, større press og dårligere tjenester. Kommunene trenger ikke flere excelark, de trenger flere kompetente hender.

Kommunene blir bedt om å gjøre mer, men har mindre å gjøre det med. Nå står ordførere og folkevalgte i hele landet og må velge mellom å kutte i eldreomsorg og skole, mellom flere hender i omsorgen og trygge hverdagsveger. De blir bedt om å velge mellom frost og vind, og man blir kald uansett. Vi må ha en kommune-

økonomi som gir lokalpolitikere handlingsrom, ikke hodebry.

Anniken Refseth (A) [21:10:30]: Transportbransjen er arbeidsplassen til titusenvis over hele landet. Det skal være trygt å ferdes langs våre veier, på jernbanen, langs kysten og i lufta. Da er det avgjørende at vi sikrer trygghet, seriøsitet og forutsigbare rammer.

Det viktigste verktøyet vårt er trepartssamarbeidet. Trepartssamarbeidet er oppskriften på et anstendig og seriøst arbeidsliv. Det er med og sikrer like lønns- og arbeidsvilkår og like konkurransevilkår. Det er selve garantien for at det alltid skal lønne seg å være seriøs.

Mange av dem som har jobben sin i transportnæringen, utfører jobben sin langs veiene i Norge. De bygger, rassikrer og kjører. Vi vet at mange av disse yrkene trenger gode regler og rammer. Vi har sett hva høyresidens politikk fører til, med overetablering av drosjer og lengre arbeidsdager for å sikre en lønn å leve av og en jernbanereform som har ført til oppsplitting og byråkrati. Dette rammer lønns- og arbeidsvilkårene, leveranseevnen og kvaliteten.

Over 63 000 har jobben sin i transportnæringen, fordelt på 11 000 foretak. Det er verdiskaping, sysselsetting og folk det er viktig at vi tar på alvor. Derfor betyr det noe hvem som styrer. Useriøse transportselskaper har altfor lenge hatt store konkurransefordeler, med lave lønninger og useriøse kontrakter som utnytter arbeidsfolk grovt, og omfattende kabotasjevirkomhet, men vi er godt i gang med å rydde opp.

I drosjenæringen har vi gjeninnført krav om sentraltilknytning, vi har styrket kontrollen og lagt grunnlaget for mer seriøse forhold for både sjåfører og passasjerer. Utenlandske lastebilsjåfører har nå endelig fått rett til å returnere hjem hver tredje eller fjerde uke, og arbeidsgiver skal betale for hjemreisen. De nye reglene lovfester dessuten at sjåførens lønn skal følge nivået i landene der transporten utføres. Dette er en stor seier for norske arbeidsplasser og et regulert arbeidsliv. Dårlige lønns- og arbeidsvilkår skal ikke smitte over på norsk arbeidsliv. Nå har vi redusert risikoen betraktelig og styrket de seriøse aktørene, som det heldigvis er flest av.

Kampen for anstendige lønns- og arbeidsvilkår er ikke over. Den kampen skal vi i Arbeiderpartiet fortsette, sammen med partene i arbeidslivet, for å sikre en trygg, rettferdig og seriøs transportnæring i hele Norge.

Lars Haltbrekken (SV) [21:13:38]: På nyhetene i dag kunne vi høre at jorda har blitt så varm at de tropiske korallrevene ikke vil klare seg. Dette slår forskere fast i en ny stor rapport. Klimakrisen, som en gang var et fjernt framtidsmareritt, en apokalypse som kanskje tilhørte våre barnebarn, er en realitet. Korallrev er kjent for sin fargesprakende skjønnhet, en eventyrlig regn-

bueverden under havoverflaten. De skjærer kystlinjer, de lokker turister, de bidrar med mat og kultur – nesten 1 milliard mennesker lever med og av korallrevene. Nå er det for sent – for sent å redde dem.

En annen studie som har sjokkert klimaforskere verden over, er studien som viser risikoen for at de store havstrømmene, som Golfstrømmen, kan kollapse. Tyske klimaforskere har nylig slått fast at det om 10–20 år kan være for sent å stoppe prosessene som får havstrømmene til å kollapse. Fortsetter utslippene å øke, viser modellkjøringen fra disse forskerne en 70 pst. risiko for kollaps. En kollaps i Golfstrømmen vil få dramatiske konsekvenser for Norge og resten av Europa. Temperaturen på den nordlige halvkulen vil falle dramatisk, og Vest-Europa vil måtte vende seg til ekstremt kalde vintre.

Midt oppi dette har vi et parti i Norge som advarer mot det de kaller klimasløseri, advarer mot å bruke penger på å kutte utslipp og omstille Norge, men ved å bruke penger på å omstille norsk industri og sørge for at de kan møte framtidens miljøkrav fra markedet, sikrer vi norske arbeidsplasser. I stedet vil Fremskrittspartiet sende milliarder av kroner ut av landet for å finansiere kvotekjøp som vil omstille andre lands industri, og som vil sikre andre lands arbeidsplasser.

For 40–50 år siden omstilte vi norsk aluminiumsindustri. Den gangen hadde aluminiumsverkene i Norge svært høye utslipp av giftige stoffer, men det ble innført rensekraft, til sterke protester fra industrien. I dag er den samme industrien svært glad for at kravene ble innført, for det har gjort dem til den reneste industrien i verden. Hadde Fremskrittspartiet styrt landet den gangen, ville de ha sørget for at denne omstillingen hadde skjedd i andre land i stedet. Det ville vært døden for norske industriarbeidsplasser land og strand rundt. Jeg vet at Fremskrittspartiet ikke har så stor tro på forskere og vitenskap, men at de vil norsk industri til livs gjennom å svekke deres framtidige konkurranseevne, skjønner jeg ikke.

Anette Carnarius Elseth (FrP) [21:16:56]: I trontalen framhever regjeringen at politiet endelig er bevæpnet i daglig tjeneste. Det har altså vært bra å lytte til og samarbeide med FrP om gode tiltak og ikke bare «følge situasjonen nøye».

Som politi skulle jeg gjerne vært mer som Politimester Bastian fra Kardemomme by, men i Norge må politiet få mulighet til å legge fra seg silkehanskene. På flere områder er det kritisk behov for nytt eller oppdatert utstyr for å slå ned på de svenske tilstandene vi nå har fått i Norge. Datasystemet politiet bruker i det daglige, ble opprettet samme år som OL på Lillehammer, og det er behov for teknisk nødhjelp.

I trontalen ble det sagt at det aldri før har vært så mange som jobber i politiet, men ser vi nærmere på tal-

lene, har antallet politiårsverk gått dramatisk ned. Bemanningen må speile nødvendige arbeidsoppgaver, og ressurser må fordeles riktig. Slik er det ikke i dag.

I Øst politidistrikt, der jeg jobber, merkes det godt at antallet politiårsverk har gått ned samtidig som antallet innbyggere har økt. Vi er derfor langt fra 2 politifolk per 1 000 innbygger, som Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen oppnådde. Med færre operative politifolk blir det utfordrende å opprettholde tryggheten. Flere saker nedprioriteres og henlegges, også de med kjent gjerningsmann.

Politimester Bastian laget Kardemommeloven, hvor det heter: «Man skal ikke plage andre, man skal være grei og snill, og for øvrig kan man gjøre hva man vil.» Dette holder ikke i dagens Norge. Lover må gjenspeile samfunnets situasjon. Det holder ikke bare å uttale «slik skal vi ikke ha det» når granatene smeller i gatene og svenske tilstander har inntatt oss. Vi må slutte å sette de kriminelles rettigheter høyest og heller prioritere å beskytte ofrene og samfunnet.

Politimester Bastian går omkring og passer på at alle har det bra. Selv om vi aldri vil oppnå tilstandene fra Kardemomme by, må vi ikke glemme at politikernes hovedoppgave er å sørge for innbyggernes trygghet. Regjeringspartiet Arbeiderpartiet har flertall sammen med oss i Fremskrittspartiet, og vi samarbeider gjerne om viktige og nødvendige grep.

Kari Baadstrand Sandnes (A) [21:20:09]: Arbeiderpartiet står fast på at vi er imot endringer i arbeidsmiljøloven som vil svekke arbeidstakernes rettigheter. Vi registrerer at Fremskrittspartiet ønsker å legge til rette for flere midlertidige stillinger. Det er en utvikling vi tar sterkt avstand fra. La meg minne om at vi hadde den største politiske streiken i historien mot endringer i arbeidsmiljøloven i 2015, med Høyre og Fremskrittspartiet i regjering og statsråd fra Fremskrittspartiet.

Dette er ikke bare en politisk debatt, det handler om livet til vanlige mennesker. Derfor er jeg glad for at Arbeiderpartiet i regjering er garantisten for en trygg, helhetlig og rettferdig arbeidslivspolitik. Et trygt og stabilt arbeidsliv er grunnlaget for velfungerende samfunn.

Midlertidige stillinger kan virke forlokkende på kort sikt, men de skaper stor usikkerhet for arbeidstakerne. Mange som jobber ufrivillig deltid, kjenner presset for å jakte på ekstravakter, og dette presset rammer særlig kvinner i tradisjonelle kvinneyrker. Vi må ha som mål at hovedregelen er hele, faste stillinger, ikke midlertidige løsninger, som fører til usikkerhet om egen økonomi og vanskeligheter med å etablere seg.

Fleksibilitet er viktig, men det må ikke skje på bekostning av de ansattes rettigheter, helse og livskvalitet. Arbeidsmiljøloven er et resultat av mange års kamp for

å beskytte arbeidstakerne. Vi kan ikke tillate at denne beskyttelsen skal svekkes igjen.

Arbeiderpartiet vil sikre et trygt arbeidsliv med hele, faste stillinger, og vi vil bekjempe sosial dumping, useriøse aktører, arbeidslivskriminalitet, midlertidighet og ufrivillig deltid.

Monica Molvær (H) [21:22:37]: Med ærefrykt og ydmykhet står jeg her for første gang. Det å gå inn døra til denne bygningen og få gå på jobb for demokratiet er stort.

Dette er også et personlig stort øyeblikk for meg. Oldefaren min var en av dem som døde i kampen for et fritt Norge, og jeg tenker på ham hver gang jeg går inn døra til Stortinget. Han kjempet for demokratiet, friheten og for en framtid for landet vårt. Den friheten mange i dag tar for gitt, ble kjempet fram av mennesker som aldri fikk oppleve det landet de drømte om, og det de kjempet for. Det er vår viktigste arv å forvalte her fra denne salen.

Hver eneste dag er det folk der ute som bygger landet vårt videre – med mot, kunnskap og hardt arbeid, bl.a. i fiskeflåten, på verftene og i industrien, i små familiebedrifter som holder hjulene i gang langs hele kysten. De kjemper for å skape verdier, arbeidsplasser og et fellesskap i sitt lokalsamfunn.

Med dagens politikk ser vi mer byråkrati, næringsfiendtlige skatter og stadig nye reguleringer som kveler utviklingen av næringslivet. Vi ser det særlig langs kysten. Regjeringen påfører nye utgifter med å fjerne fritaket på CO₂-avgift for den havgående fiskeflåten – en næring som ikke har alternativ teknologi for å kutte utslippene. Resultatet blir stikk i strid med det man ønsker. Det blir mer utslipp, lengre overfarter over havet og fare for bunkringsanleggene langs kysten. Dette rammer også beredskapen vår, for det er de samme anleggene som skal forsyne fartøyene til Forsvaret med drivstoff.

Samtidig ser vi en industri som skriker etter arbeidskraft og forutsigbarhet, og familiebedrifter som holder pusten for å se om de overlever dagens regjering. Det er de som står i fjøset, på verftene, i sjarken og på merdkannten som skaper verdiene vi skal leve av, og det vi skal fordele. I den store debatten er det ofte et viktig poeng som ofte drukner: Det handler om hvor viktig norske bedrifter er for sine lokalsamfunn. De sponser idrettslag, korps, festivaler og frivilligheten, og de bygger levende lokalsamfunn i hele landet. De bygger ikke bare verdier, de bygger også fellesskap.

Høyre heier på dem som bygger landet vårt. Vi skal kjempe for å bevare norsk eierskap, med forutsigbarhet og et skattesystem som ikke straffer dem som skaper de verdiene vi skal fordele. Trygge lokalsamfunn bygges av sterke bedrifter og mennesker som vet at innsatsen deres betyr noe.

På vår vakt i denne salen skal vi forvalte friheten som ble kjempet fram, for dem som aldri fikk oppleve det landet de drømte om. Den drømmen skal vi ta vare på. Vi skal bygge den videre, og vi skal også gi den videre til neste generasjon.

Agnes Nærland Viljugrein (A) [21:25:55]: Den 24. august i år ble Tamima Nibras Juhar drept på jobb i barnevernet på Kampen i Oslo, i mitt eget nabolag i Gamle Oslo. Saken har ennå ikke vært behandlet av domstolene, men det vi vet, er at drapsmannen er siktet for terror, at han hadde som intensjon å skade flere, og at han har sagt at handlingen var politisk motivert. Særlig har han uttrykt et ønske om å drepe muslimer.

Folk i dette landet skal være trygge når de er på jobb. Vi skal ha nabolag og arbeidsplasser som er frie for rasisme, ekstremisme, islamofobi eller hat mot skeive. Det er nødt til å bety en ekstraordinær innsats fra alle oss – vi som er folkevalgt i denne sal – til virkelig å vise at vi mener alvor, at det betyr mer enn ord og ønsker, at det betyr politisk handling.

For fire dager siden sto Tamimas venner, Mona, Kiya, Amina og Marius, i Aftenposten og ba om tydelige budskap fra ledende politikere. La meg være tydelig fra denne talerstolen: Det er nødvendig at vi tør å snakke om holdningene mot muslimer og innvandrere, og at de ikke utvikler seg i et vakuum, langt unna oss, men at de også kan utvikle seg hos mennesker nært og rundt oss. Det kan være tilfeldig at det ble akkurat han som endte med å finne fellesskap og mening i høyreekstreme miljøer, men miljøene er ikke tilfeldige.

Fra Arbeiderpartiet er det i år en rekke nyvalgte stortingsrepresentanter med bakgrunn fra AUF i årene etter 22. juli 2011. Mange av oss meldte oss inn nettopp fordi vi ønsket å stå opp imot ekstremisme og fremmedfrykt, og å drive AUFs arbeid videre. En høyreekstrem terrorist forsøkte å ta livet av ungdom i vår organisasjon fordi de var framtiden i Arbeiderpartiet. Han tapte – for den generasjonen sitter i regjering eller på Stortinget. Vi som kom etterpå, har blitt voksne i den ungdomsorganisasjonen han prøvde å knuse. Vi kan stå på Stortingets talerstol i dag og si at innvandring er et gode for samfunnet vårt, at mangfold er en styrke, og at det i Norge er plass til deg, uansett hvor man kommer fra, eller hvilken bakgrunn man har. Det er politisk.

For meg, for min AUF-generasjon og for hele Arbeiderpartiet er det slik at vi alltid kommer til å kjempe for den politikken. Ikke minst kommer vi til å gjøre det i arbeidslivet, fordi vi nettopp har sett konsekvensene av hva som skjer med tryggheten til arbeidsfolk hvis vi lar være.

Trygghet for framtiden er ikke bare et slagord. Det er et løfte om at uansett hvem man er, hva man tror på, hvem man elsker, eller hvor man kommer fra, er Arbei-

derpartiet alltid på jobb for et samfunn og et arbeidsliv som er trygt for absolutt alle.

Stig Atle Abrahamsen (FrP) [21:29:04]: Helsevesenet vårt er der for mennesker som trenger det nå, ikke når systemet finner plass til dem. Da må vi bruke all den mulige kapasiteten vi har – det private, det ideelle og det offentlige tilbudet.

Mange, og spesielt mange unge, sliter med spiseforstyrrelser, og når en av ungdommene våre tar mot til seg og ber om hjelp, kan vi ikke møte ham eller henne med ventelister. Det gjør regjeringen i dag. Samtidig står tilbud som Gillon Klinikken klare til å kunne hjelpe, men denne klinikken får ikke lov til å bidra med en avtale med Helse Bergen under regjeringen Støre. Her vil FrP ta grep og bruke alle gode krefter. For dem som står og venter, så haster det.

I dag har Fremskrittspartiet fremmet et representantforslag om en ny finansieringsmodell for bygging av sykehusbygg. Vi er nødt til å få slutt på at helseforetakene våre må kutte i gode behandlingstilbud for å bruke pengene på dyre renter, økte byggekostnader og unødvendig byråkrati. Da trengs det handlekraft for å gi gode helsetilbud til dem som trenger oss aller mest, og FrP inviterer til å levere på nettopp dette.

Vi trenger også en stor satsing på å bygge ut eldreomsorgen vår i den perioden vi nå er på vei inn i, for det er så altfor mange av våre eldre som står og venter på et helt nødvendig tilbud.

Det er verdt å minne om i inngangen av en periode at de verdiene vi nå skal forvalte, er verdier dem som har kommet før oss, har bygget opp. De har ikke tid til å vente på flere utredninger og utvalg, de trenger handling nå. La dette bli en periode hvor vi leverer på noe alle norske partier har snakket om i mange år: en verdig eldreomsorg og et tilbud man får når man trenger det

Solveig Vestenfor (A) [21:32:12]: Dette var vel verdt å vente på.

Eg har med stor interesse lytta til alle som har teke ordet i dag, og eg vil snakka om kommuneøkonomi. Arbeiderpartiet prioriterer alltid god kommuneøkonomi og har levert historisk godt dei siste åra. Dette er heilt nødvendig for at kommunar og fylkeskommunar kan sikra gode og likeverdige velferdstenester i byar og distrikt. Likevel: Alle veit at det trengst meir, me er ikkje i mål, og difor har eg – og me – store forventningar til nettopp statsbudsjettet.

I valkampen lovde me å setja velferd framfor skatte-kutt til dei rikaste, og det gjer me no i praksis. Dette handlar om meir pengar til eldreomsorg, fleire tilsette i barnehagen og betre vegar ute i distrikta. Dette er utruleg viktig, for me lever livet vårt ute i kommunane. Alle tenester me får glede og nytte av, vert leverte av det of-

fentlege. Me treng tryggleik for helsa vår, for ungane våre, for vatn- og avløpssystemet, for vegar, for pensjonistlivet, for økonomien.

For oss i Arbeidarpartiet handlar dette om tryggleik for kommunane. Det er jo det mange kjenner på – at ein er bekymra for om pengane strekkjer til, at det finst nok vaksne, slik at ein er trygg når ein leverer ungane i barnehagen, at dei tilsette i omsorgstenesta har tid og hender nok til å skifta bleier eller sørgja for trivsel, eller har tid til å vera der når angsten rir ein, eller når ein ligg for døden.

Det handlar om arbeidslivet, om trygge jobbar og om å ha nok folk på jobb. Det handlar om at flest mogleg kjem ut i arbeid og aktivitet, og at alle som kan jobba litt eller mykje, vert brukte, slik at endå fleire kjenner at dei kan bety ein forskjell og bidra i lokalsamfunna sine. Det handlar om å leva et heilt liv.

I kveld fekk eg ei gladmelding: Ål kommune har fått 83 pst. av ukrainarane ut i arbeid etter fullført introduksjonsprogram – best i landet. Det er veldig hyggeleg for meg som nettopp avgått ordførar, og det seier noko om at der det er vilje, der er det veg.

Eg trur alle kommunar ser fram til at ein kan slanka byråkratiet gjennom kommunekommisjonen, fordi rapporteringskrav, lovverk og gode intensjonar frå stortingsvedtak gjennom fleire tiår i aukande grad har utfordra kommunane, og det er viktig å få rydda opp i.

Kommuneøkonomien handlar om innbyggjarane våre – om mor mi, om dotter di, om naboen frå Eritrea og om den kollegaen som alltid er sliten. Kommuneøkonomien set kort og godt rammer og retning når det gjeld både tryggleik for morgondagen og tru på framtida.

Margret Hagerup (H) [21:35:41]: Norge står overfor mange utfordringer, men en av dem kan ikke være at folk vil jobbe. Verdien av at folk er i arbeid, er den største Norge har. Det er for mange veier ut av arbeidslivet, og det er for få veier inn. Mange opplever ikke mestring i skolen og går ut i arbeidslivet uten å kunne lese, skrive eller regne skikkelig. Mange står utenfor arbeidslivet på grunn av helseutfordringer. Liv blir satt på vent mens folk sendes fra helsekø til helsekø. Når en person rammes, rammes hele familien, og utenforskapet vokser.

Samfunnet vårt er bygget rundt system, men det er menneskene som rammes når systemene svikter. Derfor mener Høyre det er helt avgjørende å sette enkeltmennesket først. Vi trenger en reform for uføre, for vi må flytte fokus fra paragrafer til arbeid, fra ambisjon til aktivitet, og vi må fremme sammenhengen mellom helse og arbeid. Det må alltid lønne seg å jobbe, og det har en egenverdi at folk får beholde mer av det de tjener. Derfor foreslår vi 1 000 kr i måneden i skattelette.

Muligheten til å velge er også en verdi. Derfor vil vi ha private tilbud innen barnehage, skole og omsorg. Vi mener samfunnet blir bedre når det bygges nedenfra og alle får delta, og for Høyre er muligheter for alle det viktigste. Man skal kunne stole på at vi bygger et samfunn som stiller opp når man trenger det, et samfunn som er mye for dem som trenger det mest, og litt mindre for oss andre, et samfunn der barn lærer å lese, skrive og regne med dyktige lærere og et sterkt faglig lag rundt dem, et samfunn der folk får helsehjelp når de trenger det, uavhengig av hvem som leverer tjenesten, og et samfunn som legger til rette for verdiskaping.

Norge har store muligheter, men også langsiktige utfordringer. Det krever trygg styring og evne til å prioritere. Valget har gitt en tufftfrutti-koalisjon uten felles plattform, der budsjettet må kjøre slalåm mellom særinteresser. Støres løfter om trygg styring kan føre til stillstand og økt uforutsigbarhet. Et godt samfunn bygges nedenfra, gjennom muligheter til å skape mer sammen. Derfor trenger vi lavere skatter, forutsigbare rammer og konkurransedyktige vilkår for næringslivet. Vi må sikre at kommunene rustes for de demografiske endringene. Høyre mener at skattepengene skal gå til å løse velferdsstatens kjerneoppgaver, at oljefondet skal brukes til utdanning, forskning, infrastruktur og skattelettelser, og at politikere må prioritere – ellers er det vanlige folk som betaler regningen.

Framtiden sikres ikke med store løfter, men med tydelige prioriteringer og ansvarlig styring. Høyre lover ikke alt, men vi holder det vi lover, og vi vil gjøre jobben som trengs for å sikre framtiden, for å forandre, for å bevare.

Marian Hussein (SV) [21:38:48]: I valgkampen møtte jeg mange. Noen møter setter seg i kroppen, og de glemmer jeg sjelden, som møtet med de to guttungen på Stovner helt på tampen av valgkampen. De spurte rett ut: Får vi jobb hvis vi melder oss inn i Sosialistisk Ungdom? Det er et ærlig og sårt spørsmål. Det traff meg, for jeg kjenner igjen den virkeligheten. For mange som bor på Stovner og for mange personer med innvandrerbakgrunn er ikke arbeid bare en vei til inntekt, det er håp om trygghet og en plass i fellesskapet, men det er langt fra alle som får denne sjansen.

Altfor mange personer med innvandrerbakgrunn står utenfor arbeidslivet til tross for at de både vil og kan jobbe. For en del av dem handler det om at de heter Abdi og Hussein til etternavn og ikke blir kalt inn til intervjuer. For andre handler det om språk eller andre kompetansekrav man ikke utfyller, og når man først utfyller dem, får man en jobb hvor man er overkvalifisert, eller hvor man får dårligere lønn.

Nylig kunne vi lese om at Norge er i ferd med å få en ny klasse: arbeidende fattige. Blant dem er mange av drosjesjåførene jeg kjenner, for etter at Solberg-regjeringen liberaliserte drosjenæringen, er det mange drosjesjåfører som jobber 12 timer om dagen, 6 dager i uken og 72 timer i uken. Mange av disse, over 30 000 nordmenn, er avhengig av sosialhjelp samtidig som de er i arbeid. Mange av dem får sjelden tid til familieliv.

Vi ser at makten i arbeidslivet flyttes feil vei. Eierne tar en større del av kaken, mens arbeidstakerne får mindre. Organiseringsgraden synker, og tillitsvalgte opplever trakassering og at fagforeningene motarbeides. I denne salen er det faktisk mulighet til å snu denne trenden. Da må arbeidsfolk oppleve trygghet i arbeidslivet, ikke som Tamima Nibras Juhar eller Linn Ertsås, som opplevde at det å varsle, det å si ifra, ikke hjalp.

Vi må sørge for at ungdom får jobb, og at folk får flere rettigheter og mer makt når de organiserer seg. Når vi står sammen – arbeidere, unge, fagorganiserte og engasjerte – ja, da kan vi flytte fjell og endre samfunnet.

Tobias Hangaard Linge (A) [21:42:15]: Nå har det nye stortinget samlet seg, og vi gjør det i en veldig alvorlig tid. Russlands aggresjon mot Ukraina pågår fremdeles, det er ny stormaktrivalisering mellom øst og vest, og den regelbaserte verdenshandelen er satt til side til fordel for toll som et virkemiddel i et utenrikspolitisk storspill.

Alle disse forholdene påvirker en liten og åpen økonomi som vår. I møte med en urolig verden og høy prisvekst etter pandemien har Arbeiderpartiets viktigste mål vært trygg økonomisk styring. Ved å vise moderasjon og tydelige prioriteringer i budsjettene vi har lagt fram, har vi lyktes med det. Prisveksten gikk fra å være på 7 pst. på det høyeste til å nå være på rundt 3 pst., og som resultat av det er renten på vei nedover. Samtidig sitter norske bedrifter igjen med mer, de investerer mer, de eksporterer mer og de ansetter flere folk. Med høyt investeringsnivå og gode overskudd er norsk næringsliv godt rustet til å møte det urolige farvannet som ligger foran oss.

Til tross for gode resultater har vi likevel en høyreside som i denne valgkampen har forsøkt å svartmale situasjonen for norske bedrifter og arbeidsfolk og snakket som om formuesskatt er det eneste som betyr noe for vekstevnen i norsk økonomi. Vi har altså et FrP som vil kutte skatteregningen for noen få samtidig som de vil legge ned Innovasjon Norge og frata tusenvis av gründere muligheten til å få avgjørende oppstartshjelp, som vil reforhandle EØS-avtalen og sette grunnlaget for tusenvis av norske eksportrettede arbeidsplasser i fare, som kaller grønne industriprosjekter for sløsing og vil sette en effektiv stopper for alle de industribedriftene som nå omstiller seg fra fossilt til fornybart. En slik politikk er å dra Norge baklengs inn i framtiden.

Våre ambisjoner er tydelige. Vi skal legge til rette for at prisveksten fortsetter å avta, at prisen på penger, altså renten, fortsetter å gå nedover, at bedrifter får tilgang til nok ren kraft, og at vi utdanner fagfolk for framtiden. Vi skal utvikle strategiske verdikjeder, enten det er å bygge en bærekraftig mineralnæring i Norge for å sikre tilgangen på kritiske mineraler, fortsette satsingen på romindustrien vår, slik at vi kan opprettholde kontroll over våre enorme hav- og landområder, eller videreutvikle forsvarsindustrien vår for å møte den alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen verden står i.

Vi skal med andre ord ruste Norge for framtiden. Det skal vi få til gjennom en aktiv næringspolitikk som gir nødvendig forutsigbarhet, og som legger til rette for vekst og investeringer over hele landet, til det beste for både folk og bedrifter. Tusen takk.

Abid Raja (V) [21:45:30]: Vi bør klype oss litt i armen. Det går bra i Norge. Ikke alt er perfekt, men det meste går bra. Det er ikke uten videre vi kan si at Norge er verdens beste land å bo i. Det gjelder på nær sagt alle områder. Det må vi ikke glemme, selv når vi gjennomfører en trontaledebatt.

Skulle vi våge å løfte blikket og se lenger ut enn den vestlige verden, står det ikke så bra til: diktaturer, vaklende demokratier og ikke bare manglende ytringsfrihet, men regelrett personforfølgelse grunnet ens meninger. Glem religionsfrihet, 75 pst. av verdens befolkning bor i land hvor religionsfriheten er under sterkt press. Likestilling for kvinner, jenters rett til utdanning, rettighetene til dem med annen seksuell orientering, funksjonsnedsatte minoritetsgrupper, brutale skjebner, som de i Gaza og i Ukraina, glemte kriser som får nær ingen omtale i norsk eller internasjonal presse – listen er lang.

Derfor bør vi her oppe i nord klype oss i armen. Her oppe i nord, sammen med våre nordiske naboland, utgjør vi en trygg, nær utopisk oase. Det må vi ikke ta for gitt. Vi har et sterkt demokrati med reell maktfordeling, et redaktørstyrt pressekorps som kan stille oss folkevalgte til veggs, et samfunn med høy tillit og lav korrupsjon, og en god velferdsstat. Vi er og bør fortsette å være til inspirasjon for mange land i verden.

Ja, vi har vært heldige med våre naturressurser, med vannkraften, med maten i havet og også med de ikke-fornybare ressursene olje og gass, men vi har ikke vært naturgitt heldige med forvaltningen av disse ressursene. Der har mange kloke politikere før oss tatt gode valg for fellesskapet. Det bør være et av målene for dette stortinget: å klare å ta kloke valg på vår vakt – ikke bare for vår samtid, men også for framtidige generasjoner.

Vi vil fortsette å lykkes godt om vi bygger opp under verdien Norge er tuftet på, grunnbjelkene i demokratiet: et sterkt forsvar av maktfordeling, at vi står sammen

om ytringsfrihet, religionsfrihet og likestilling, at vi slår ring om etnisk mangfold, og at vi sammen tar kampen mot antisemittisme, muslimhat og all type rasisme. Skal vi fortsette å lykkes som land her hjemme og være til inspirasjon der ute, må vi skape mer samhold og mindre polarisering. Vi må ikke ty til enkel retorikk på jakt etter kortsiktig gevinst, men heller se på hva vi som fellesskap er tjent med på lang sikt.

Det er mange saker som er viktige for oss i Venstre, utenom det generelle jeg sa, som f.eks. ikke å så tvil om NATO-medlemskapet og å stå sammen om EØS-avtalen, helst gå inn hele veien. Jeg er stolt av å representere Venstre, Norges eldste parti. Vi har for vane å være konstruktive og inngå forlik, og selv om vi nå er Stortingets minste parti, under sperregrensen, skal vi fortsette å være løsningsorienterte også i denne stortingsperioden.

Oda Indgaard (MDG) [21:48:42]: Med høy prisvekst og høye renter de siste årene har naturlig nok folks privatøkonomi vært i fokus. For de av oss som har hatt lite fra før, har utviklingen vært katastrofal. For de av oss med grei økonomi har det vært vanskelig å omstille seg, for følelsen av å få mindre er aldri en god følelse.

Likevel: Økonomien i Norge går godt. Norges befolknings kjøpekraft ligger fremdeles i verdenstoppen. Dette forbruket er en del av et overforbruksproblem som er en stor bidragsyter til den globale klimakrisen. Trontalen nevner ikke dette problemet med et ord. I stedet fikk vi høre en lang liste over tiltak regjeringen har gjort for å heve kjøpekraften for alle, ikke bare for dem som trenger det mest.

I en tid som dette må vi prioritere. Da er det feil prioritering å gi mer til alle når det er de få som virkelig trenger mer, og når det samtidig er kommuner som er sulteføret på ressurser.

Jeg ble aktiv i politikken på grunn av en kamp for lokalbarnehagen. Dette var en barnehage som har vært i drift siden 1950-tallet. Den var liten etter dagens standard, og dermed var det en barnehage vi ikke lenger hadde råd til å holde oss med. Samtidig var denne barnehagen det eneste tilbudet i skolekretsen og et helt nødvendig tilbud for enkelte unger som hadde behov for mer skjerming. Den skulle legges ned fordi den ikke var effektiv nok. Den var for dyr per barn fordi den var liten, fordi dagens bedriftsøkonomiske styring av kommuneøkonomien i det så et gyldig argument.

Gjennom valgkampen snakket jeg med mange i både by og bygd som var bekymret over situasjonen i barnehagene, i skolene og i helsevesenet. Det var foreldre til unger med spesielle behov som var glad for lave priser på barnehage, men som aller helst skulle sett at ungen deres fikk de timene med spesialpedagogen som de hadde rett til, og i de omgivelsene som var rett for det barnet. Det var

lærere som telte på knappene om de orket å fortsette i yrket, fordi de jobber i en skole som er blitt gitt stadig flere oppgaver med færre ressurser til å løse dem.

Jeg er glad for at regjeringen vil dykke dypere ned i utfordringene vi ser, både i helsevesenet, i Kommune-Norge og i skolene. Min forventning til det arbeidet er at vi ser på utfordringen med at vi stadig forventer mer effektivisering, også i bransjer som ikke har tjent på effektivisering, hvor teknologien ikke har spilt på lag, og hvor teknologien kommer til å spille en mindre rolle for arbeidskraftbehovet enn i økonomien for øvrig. Ikke å vurdere hvordan ulike arbeidsoppgaver har ulike forutsetninger for effektivisering, og dermed ta høyde for at vi må være villige til å betale relativt mer for rettferdig fordeling, vil være en tapt mulighet.

Velgerne har talt og valgt rettferdig fordeling og en god velferdsstat over skattelette. Da må vi også ta tak i de grunnleggende finansieringsutfordringene for velferdstjenestene i kommunen.

Ronny Aukrust (A) [21:52:14]: Østfold er et lite fylke i landareal. Vi dekker bare litt over 1 pst. av Fastlands-Norge, men vi står likevel for en femtedel av landets kornproduksjon. Det sier litt om hvor viktig Østfold er for Norges evne til å forsyne seg selv med mat i en urolig tid.

Østfold er heller ikke bare et grensefylke. Med sin plassering i triangelet mellom Oslo, Sverige og Danmark er vi et naturlig nav i framtidens nasjonale beredskap og forsyningslinjer. Her møtes jernbane, hovedveier og strømmnett som binder Norge sammen med Europa. Når vi snakker om nasjonal beredskap, må vi forstå at beligenhet, ressurser og infrastruktur er avgjørende faktorer for å lykkes.

Verden er ikke som før. Vi må legge bort de gammel-dagse oppfatningene om at truslene mot oss bare kommer fra nord, eller bare fra havet. Truslene i dag kan ramme gjennom digitale angrep, brudd i forsyningslinjer eller fra andre himmelretninger enn tidligere. Med Sverige og Finland som nye medlemmer i NATO blir det enda viktigere å sikre trygge og effektive forsyningslinjer mellom landene våre.

Beredskap må bygges på tvers av regioner – ikke bare rundt de gamle militære punktene, men også gjennom robuste lokalsamfunn, et sterkt sivilsamfunn og et landbruk som er i stand til å levere når det gjelder. Derfor må vi satse videre på jernbane, veier og infrastruktur som tåler påkjenninger. Kommunene og næringslivet må ha ressursene de trenger for å håndtere uforutsette situasjoner, og hele beredskapen vår må sees som ett system – militært, sivilt og lokalt – der alle deler virker sammen.

Urolige tider krever at vi tenker nytt, men i Norge skal folk kunne føle seg trygge både i rolige og i urolige ti-

der. Derfor må vi bygge et motstandsdyktig samfunn og et samfunn som står støtt, selv når det stormer rundt oss.

Morten Kolbjørnsen (FrP) [21:54:55]: Innbyggernes sikkerhet er den viktigste oppgaven enhver stat har, men frihet kommer ikke gratis.

I Meld. St. 33 for 2024–2025, som bl.a. omhandler status og risiko i forbindelse med gjennomføringen av langtidsplanen for forsvarssektoren, står det bl.a.:

«Norge står nå overfor den mest krevende sikkerhetssituasjonen siden andre verdenskrig.»

Og videre:

«Vi er inne i en ny tid for Norge og Europa, hvor vi igjen må være forberedt på at krig kan ramme.»

Vi kan ikke utelukke russisk aggresjon overfor Norge, hvor Svalbard er spesielt utsatt. Den tverrpolitiske enigheten om forsvarsløftet var kun oppstarten. Gjenoppbyggingen kommer mest sannsynlig til å koste betydelig mer på grunn av en enorm prisvekst på militært materiell. Erfaringer fra Ukraina har imidlertid lært oss at luftvern er viktig, og det er derfor innlysende at ytterligere innkjøp av luftvern av ulike typer med forskjellig kapasitet bør være en prioritert oppgave.

Det er imidlertid bakkesituasjonen man tar med seg inn i eventuelle fredsforhandlinger. Med andre ord: Landkrig med hæravdelinger har ikke gått av mote. Vi ser også at denne typen krig ikke er over med det første, men trekker ut i tid, noe som betyr at dybde og utholdenhet må gjenskapes.

Innlandet er et betydelig forsvarsfylke. Det produseres ammunisjon og annet militært materiell samtidig som flere militære avdelinger og staber har base i fylket. Vi i Innlandet ser fram til å få på plass Brigade Sør med basis i Hærens våpenskole. Rena leir er klar for videre utbygging, og Haslemoen leir bør tas i bruk så snart som mulig.

Så vidt jeg erfarer, finnes det ingen relevante militære grunner til å flytte HV-staben. Pengene må brukes på kuler og krutt, utdanning og øving og ikke til å flytte avdelinger og staber.

Krigen i Ukraina har også eksponert verden for droner av ulike typer som et fryktet stridsmiddel. Norges bruk av droner må videreutvikles, og minst like viktig er anskaffelsen av effektive mottiltak.

Vedtaket av forsvarsløftet var således bare starten. Det må følges opp, slik at vi får mest mulig forsvarsevne ut av hver eneste krone. Nasjonalforsamlingen må påse at tverrpolitisk villighet og nødvendigheten av forsvarsløftet blir startpunktet for å bedre og sikre Norges sikkerhetspolitiske situasjon. Vi i denne sal må sørge for at satsingen får den kraft, den retning og det tempo som Norge fortjener og vår befolkning forventer.

Ragnhild Bergheim (A) [21:57:55]: Folk i Norge skal ha trygghet for at de får god og nødvendig helsehjelp når de trenger det. Sentralt i dette viktige arbeidet står en sterk og faglig kompetent offentlig helsetjeneste på både spesialist- og kommunenivå.

Når helsen svikter, enten det er ens egen helse eller helsen til noen en er glad i, er en ofte på sitt mest sårbare. Å vente på å bli undersøkt og å få startet behandling er utfordrende og noen ganger helt uutholdelig – smerter, tap av funksjon, fravær fra jobb og frykt og angst hvis det er alvorlige sykdomstegn eller en alvorlig diagnose.

Derfor er jeg veldig glad for at Arbeiderpartiet har satset på reduksjon av ventetidene i hele behandlingsforløpet, og at ventetiden er redusert med 17 dager siden august 2024 og nå skal ytterligere ned. I tillegg har flere fått tildelt fastlege – en viktig tjeneste vi skal både styrke og modernisere i tiden framover. Samtidig skal vi i gang med en helsereform som skal sørge for en mer helhetlig helsetjeneste med bedre samhandling mellom sykehus og kommune, slik at pasienten opplever et mer sømløst helsevesen.

Jeg gleder meg til å ta fatt på dette viktige arbeidet i helse- og omsorgskomiteen, og jeg vil gjerne få lov til å komme med en oppfordring. Vi må huske at pasientene skal komme inn på sykehuset når de trenger behandling, men de må også få komme ut når de er ferdigbehandlet. I dag brukes altfor mye sykehuskapasitet på ferdigbehandlede pasienter. Det skaper press på sykehusene, det gjør arbeidsforholdene for de ansatte krevende, og det hindrer pasientene i å starte nødvendig gjenopptrening. Samtidig betaler kommunene en høy døgnpris, penger som kunne vært brukt til å bygge opp bedre tjenester lokalt.

Derfor skal vi styrke sykehusenes økonomi og mulighet til å behandle pasienter – samtidig som vi gjør kommunene bedre rustet til å ta imot dem når behandlingen er ferdig. Da gjør alle det de er best til, og ressursene brukes mest mulig effektivt – til beste for både pasientene og samfunnet.

I samarbeid med ansatte, pasienter, pårørende og brukere skal vi jobbe tverrpolitisk for å utvikle en helsetjeneste som er rustet til å møte morgendagens utfordringer. Det gleder jeg meg til.

Presidenten [22:00:25]: Klokken er da blitt 22, og i tråd med vedtatt debattopplegg tar Stortinget pause i forhandlingene.

I morgen starter møtet kl. 10, og første taler er da statsminister Jonas Gahr Støre.

Ber noen om ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møte tirsdag den 14. oktober 2025 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 5):

1. Trontaledebatten fortsetter
2. Referat

Presidenten [09:59:46]: Representantene Sverre Myrli og Trond Helleland, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Erlend Wiborg vil framsette et representantforslag.

Erlend Wiborg (FrP) [10:00:07]: Det er en glede på vegne av stortingsrepresentantene Bengt Rune Strifeldt, Jon Engen-Helgheim, Bård Hoksrud, Morten Stordalen, Liv Gustavsen, Himanshu Gulati og meg selv å framsette et representantforslag om fortsatt fiske i Oslofjorden.

Presidenten [10:00:24]: Representanten Trygve Slagsvold Vedum vil framsette et representantforslag.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:00:38]: Det er en glede på vegne av stortingsrepresentantene Maren Grøthe, Erling Sande og meg selv å framsette et representantforslag om «avdirektørifisering».

Presidenten [10:00:53]: Representanten Lars Haltbrekken vil framsette et representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:01:10]: Jeg vil på vegne av meg selv fremme et representantforslag om å pålegge oljeselskapene å kutte CO₂-utslippene ved å bruke flytende havvind og gasskraft som fanger og lagrer CO₂.

Presidenten [10:01:22]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Man fortsatte behandlingen av

sak nr. 1 [10:01:26]

Hans Majestet Kongens tale til det 170. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten [10:01:27]: Presidenten viser til debattopplegget for trontaledebatten som ble vedtatt i går.

Videre vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Dagens første taler er statsminister Jonas Gahr Støre.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:01:58]: Arbeiderparti-regjeringen ser fram til et godt og nært samarbeid med Stortinget. Det er alltid viktig, men i tiden vi er inne i nå, er det avgjørende.

Mens Stortinget startet trontaledebatten i går, dro jeg på kort varsel til Egypt, etter invitasjon fra Egypt og USA, for å delta i møtet om fredsplanen for Gaza. Det skjedde samme dag som israelske gisler ble gjenforent med sine kjære og palestinske fanger fikk friheten tilbake. Det var sterke og rørende scener å se.

Kanskje har vi vendt om et kapittel i Midtøsten etter dette. Dette er viktige første steg, men det som nå venter, er krevende og utfordrende. Nå må våpenhvilen holde og nok humanitær innsats komme uhindret fram. Mye gjenstår, og veien fram er fremdeles lang og krevende.

Norge er rede til å bidra med det vi kan. Vi kjenner partene etter å ha ledet Giverlandsgruppen for Palestina i mange år, og vi har lang erfaring med nødhjelp og humanitær innsats. Det er håp om at dette øyeblikket er det vendepunktet mange har jobbet for i Midtøsten, der palestinere og israelere kan leve side om side i fred. Men det er langt fram. Usikkerheten er stor. Det kan komme tilbakeslag, men dette vil være helt avgjørende for Norge å være engasjert i, slik vi har vært gjennom mange år.

Møtet i Egypt minner oss om at vi som sitter i denne salen, har fått tillit i en urolig tid for verden. Det er vår jobb å finne løsninger som samler, og som sikrer Norge for framtiden. Mange land har det ikke slik. De har polariserte befolkninger som trekker samfunnene fra hverandre.

Partiene som har pekt på meg som statsminister, står på ulike steder i det politiske landskapet. De har forskjellige prioriteringer og historiske røtter. Fra hvert sitt ståsted er jeg glad for at partiene – for det første – ser at Norge og Europa står overfor flere utfordringer enn vi har gjort på mange tiår, og vi må møte dem.

For det andre ser vi mot mange av de samme målene for samfunnet vårt: et Norge med mindre sosiale og geografiske forskjeller – det er da vi er på vårt beste – et Norge som tar vare på verdiene våre, naturen vår og vår felles velferd, og et Norge som står støtt i verden for fred og solidaritet og forpliktende internasjonalt samarbeid om vår tids store spørsmål. Skal vi lykkes, må vi ta demokratiet i bruk og finne løsninger sammen. La meg understreke: Regjeringen har et klart ansvar, men det bæres selvfølgelig også av hele Stortinget.

Denne regjeringen har tydelige prioriteringer for det arbeidet vi nå går i gang med. Det er vår plan for Norge. Det innebærer at vi skal innfri våre valgløfter og sette i gang flere nødvendige reformer. Til forskjell fra tidligere er det ikke en plattform med hundrevis av punkter som låses, men en plan med klare prioriteringer som oppdateres i stortingsperioden, i takt med den tiden vi lever i. Av alt som er usikkert i dagens verden, er én ting sikkert: 2029 vil se annerledes ut enn 2025. Det må vi ta høyde for når vi prioriterer og jobber. Arbeiderparti-regjeringen vil senere i høst legge fram ytterligere kon-

kretiseringer av denne planen, for trygghet er ikke å stå stille. Trygghet er å vite hvor vi skal, hva vi må gjøre først, og å kunne gjøre forandringer når det trengs, så vi kan møte verden som den er her og nå.

La meg bruke dette innlegget til å dele hovedretningen i vår plan for Norge. Vårt grunnleggende mål er å skape trygghet for framtiden. Det er demokratiets kjerne. Vi er folkets tjenere. Det betyr, for det første, trygghet for økonomien, for landets økonomi og for folks økonomi. 2024 ble et vendepunkt i økonomien, som vi jobbet målrettet for. Prisveksten har gått ned, og lønningene stiger markert mer enn prisene. De første rentenedsettelsene er kommet, og norgespris på strøm er innført. Barnehageprisen er rekordlav. Folk får nå bedre råd.

I morgen legger vi fram forslag til statsbudsjett for 2026. Det kommer til å være et ansvarlig budsjett, som bidrar til at prisveksten holdes nede, for vi skal gjøre vår del av jobben. Andre må også bidra, men målet er klart at renten fortsatt kan settes ned. Det har mye å si. For en familie med 4 mill. kr i lån betyr rentenedgangen vi allerede har fått, 16 000 kr mer å rutte med i året.

Ansvarlig pengebruk går til politikkens kjerne, nemlig å prioritere det viktigste. Men det er også å si nei, og til og med si nei til politikk vi i utgangspunktet synes høres spennende ut og er for, fordi vi vil holde arbeidsledigheten lav, vi vil ha renten ned, og fordi vi vil ha mer ut av hver krone. Skal vi få til det, vil Norge trenge flere store initiativ for reformer i årene som kommer. Skatt, skole, kommune, helse og politi er alle områder der vi har tatt reforminitiativ og vil følge opp framover. Vi skal digitalisere mer, effektivisere mer, forenkle mer, produsere mer kraft, kutte utslipp og bruke pengene smartere.

Å skape trygghet for framtiden betyr, for det andre, trygghet for arbeid og næringsliv. Under vår regjering er det skapt 162 000 nye jobber der ute i arbeidslivet. Åtte av ti jobber har kommet ute i bedriftene. Næringslivet har nå høyere investeringer, høyere overskudd og langt høyere eksport enn i forrige periode. Men vi ser framover, ikke bakover. Vi skal ha et næringsliv som tør å satse fordi rammevilkårene er stabile, rettferdige og oppmuntrer til kloke investeringer, et næringsliv som er best på kunnskap og til å ta i bruk ny teknologi, fordi vi aldri kan konkurrere på lave lønninger – vi vil ikke det heller – men alltid kan konkurrere på høy kompetanse, og vi skal ha et arbeidsliv som er godt organisert, og som får enda flere hele, faste stillinger.

Privat kapital er driveren i denne utviklingen i næringslivet vårt. Men så er vår samfunnsmodell slik at arbeidsfolk og næringsliv skal vite at de har en regjering og myndigheter som er på lag med dem, som utvikler og ikke avviker EØS-avtalen, som bidrar til at 150 000 flere kan komme i jobb innen 2030 – det er jo det alle etterlyser, flere i jobb, kvalifiserte arbeidsfolk – og som har mål

om en ny skattereform for å gi forutsigbarhet i en uforutsigbar tid.

Å skape trygghet for framtiden betyr, for det tredje, trygghet for barn og unge. Knappt noe er viktigere: Selv om barn går to år mer på skole i dag enn i 1990, lærer de mindre. Flere barn sliter på skolen, med trivsel og resultater. Flere unge står utenfor arbeid og utdanning, og bruken av skjerm og sosiale medier har gått på bekostning av konsentrasjon, fellesskap, læring og trivsel. Altfor lenge har vi gitt barna skjermer når de trengte bøker, tester når de trengte tid, og diagnoser når det de egentlig trengte, var trygge voksne som så dem og hadde tid. Derfor bygger vi nå en sterkere fellesskole, med mer ro og orden, og der læreren får være sjef i klasserommet, et sterkere lag rundt elevene, med flere voksne som ser hele barnet, og en mer praktisk skoledag, som passer til både hodene og hendene i klasserommet. Som vi lovte i valgkampen, skal vi bruke 1 mrd. kr på å løfte lesing, for lesing er veien til kunnskap i alle fag. Vi innfører lesekvarteret på alle trinn, alle skoledager. Og her kommer oppfordringen utenom manus: Foreldre og besteforeldre – les med barna etter skoletid, på kvelden!

Elever skal få flere bøker. Det første læremiddelet barn får med hjem, skal være en bok, ikke en skjerm, og elever som strever med lesing, skal få rask og tilpasset hjelp, slik at de kan være med de andre på klasselaget.

I sum skal de grepene vi nå tar, hjelpe flere videre i livet og inn i jobb. Med oss er alle under 30 år garantert tilbud om utdanning, opplæring eller jobberfaring, og nå gjennomfører vi Ungdomsløftet, med mål om 30 000 flere unge i jobb innen 2030. Ingen skal stå alene på startstreken i livet.

Så er vi kompromissløse i møte med barne- og ungdomskriminaliteten. La det være klart: Når noen bryter loven, skal det få konsekvenser, uansett alder – strengere straff, raskere straff. Vi oppretter nå flere hurtigspor i domstolene. Vi skjerper strafferammen for å bære kniv i offentlige rom. Vi øker antall plasser i ungdomsenhetene, og vi starter én-til-én-oppfølging for å holde unge borte fra kriminalitet.

Det er også slik at dette henger sammen. Skal vi stoppe gjengene, må vi stoppe nyrekrutteringen. Av og til har samfunnet møtt unge med misforstått snillhet og overdreven forståelse. Å ha forventninger er å ha respekt for folk, og vi er tydelige på at unge mennesker skal møtes med forventninger og ambisjoner, fordi vi trenger hver og en av dem og det de kan bidra med, og fordi ingen i Norge skal trenge å plukke opp et våpen for å høre til, for å få respekt eller føle seg sett.

Så, for det fjerde, er det å skape trygghet for framtiden en oppgave om å skape trygghet for helsen. Når vi blir syke, skal vi vite at hjelpen er der når vi trenger den. Etter mange år med fastlegekrise og lange ventetider ser vi nå

resultatet av målrettet arbeid over tid. Ventetidene er de laveste noensinne, og fastlegeordningen er på vei tilbake i balanse. Vi vil fortsette å følge opp ventetidsloftet og sørge for at ventetidene holder seg lave. Vi starter flere nye sykehusprosjekter neste år. Samtidig moderniserer vi fastlegeordningen, med bedre oppgavedeling og flere digitale løsninger. Målet er enkelt: Det skal være lettere å få time, og mer av tiden skal brukes på pasienten, ikke på byråkrati og papirarbeid.

Så vet vi – og det er en positiv utvikling for samfunnet vårt – at antall eldre øker, de lever lenger, og vi legger nå til rette for at flere eldre kan bo trygt hjemme lenger, med tilskudd til boligtilpasning, nye omsorgsboliger og bedre hjemmebaserte tjenester. Vi har startet arbeidet med en helsereform for framtiden, der pasientene skal oppleve én helsetjeneste som henger sammen, hele veien, hele livet.

Til det femte punktet, som egentlig rammer inn det hele: Å skape trygghet for framtiden betyr å sikre trygghet for landet, for Norge. Som jeg startet med: Verden har blitt farligere de siste årene. Vi styrker nå forsvarsevnen, og vi gjør det raskt og i tråd med den brede enigheten i Stortinget. Vi samordner vårt forsvar med NATO-samarbeidet, med felles planer, strategier og øvelser. Vi står fast ved vår støtte til Ukraina. Det er en del av forsvaret av vår sikkerhet. Vi bygger tettere partnerskap med Storbritannia, Tyskland, Frankrike og våre nordiske venner. Og når vi nå investerer i nye fregatter, den største enkeltposten i forsvarsplanen, gjør vi det i et strategisk partnerskap med Storbritannia over Nordsjøen. Vi ruster oss også mot et alvorlig trusselbilde. Innsatsen mot fremmed etterretning, sabotasje, påvirkningsforsøk og sammensatte trusler må styrkes, og kritisk infrastruktur skal sikres.

Trygghet vokser ikke bare ut av et sterkt forsvar. Det vokser ut av fellesskapet mellom hver og en av oss. Det må helt inn i familien, på arbeidsplassen, i kommunen, for å se omfanget av det. Vi må sammen stille opp når vi møter usannheter og fordommer, og møte det med kunnskap.

Vår tid krever åpenhet og ærlighet om at ikke alt kan løses på en gang. Den krever ansvar for å ta beslutninger som ikke alltid er populære, men som er nødvendige, og den krever mer samarbeid også over partigrensene, over det vi kan kalle primærposisjonene.

Fra mitt ståsted: La oss komme sammen og hegne om både verdifellesskap og uenighetsfellesskap, med klar markering av uenighet der det gjelder, og med respekt for at uenigheter behandles nettopp med respekt, slik stortingspresidenten framhevet under åpningen i denne sal sist lørdag.

Jeg inviterer Stortinget til å søke samhold, til å søke løsninger og til å ta ansvar sammen, til beste for Norge.

Presidenten [10:15:22]: Det blir replikkordskifte.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:15:27]: Først vil jeg gratulere statsministeren med valget, og jeg takker for invitasjonen til samarbeid. Det er vi selvsagt interessert i hvis vi får dratt politikken i vår retning.

Det som er mangelvaren i trontalen, er visjoner. Det er utredninger, kommisjoner, byråkrati og fullstendig mangel på handlekraft. Fremskrittspartiet har notert seg at regjeringen ønsker et bredt skatteforlik. Vi har sagt tydelig fra om at en skattekommisjon mener vi er feil vei å gå, fordi vi trenger å få på plass dette raskere. En annen veldig viktig forutsetning for oss er at skatte- og avgiftsnivået skal ned, ikke opp. Jeg ser med interesse på at diskusjonene på venstresiden i tuttifrutti-samarbeidet er i gang. Fra Rødt heter det at Arbeiderpartiet må gjerne tenke at skatteløftet er utgangspunktet, men det er det ikke noen andre som har gått til valg på. Mitt spørsmål er om statsministeren kan gi en garanti for at skatter og avgifter ikke øker?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:16:31]: I går var jeg sammen med 30 ledere fra ulike land, og jeg tenker på spørsmålet til representanten Listhaug om hva det er å ha visjoner for framtiden. Jeg er egentlig ganske stolt av å være i et land hvor det er en kjempevisjon for framtiden å sørge for at folk har trygg økonomi, at barna våre klarer seg i skolen – at vi har den ambisjonen. Jeg tror ikke det er mange som sier det blant den kretsen jeg var i i går, at det å redusere forskjellene mellom folk og deler av landet er en visjon vi strekker oss imot. Jeg erkjenner jo nå, og har lært, at Fremskrittspartiet har andre visjoner. Det så vi også i valgkampen. Jeg gratulerer også representanten med å ha gjort et godt valg. Men jeg tror vi ser de to tydelige visjonene nå: Fremskrittspartiets visjon for et samfunn med økte forskjeller, der fellesskapet tar mindre ansvar og overlater mer til at hver og en får ordne seg selv og være sin egen lykkes smed, og det prosjektet Arbeiderpartiet og et flertall står bak, nemlig å utvikle den norske modellen.

Når det gjelder Arbeiderpartiets syn på skatter, vet Sylvi Listhaug, etter å ha studert vår politikk veldig godt og lest vårt gripende gode program, at Arbeiderpartiet har et skatteløfte om at skattene ikke skal opp.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:17:34]: Det kom ingen garanti.

Det er helt riktig at vi har en annen visjon. Det er en visjon der vi skal sikre at vi prioriterer det viktigste først istedenfor å sløse store beløp på ting som strengt tatt ikke er statens hovedoppgave.

I flere år har Fremskrittspartiet advart mot svenske tilstander. Like lenge har Arbeiderpartiet forsøkt å lat-terliggjøre det. Da jeg reiste til Rinkeby i 2017, sa stats-

minister Støre at jeg dro dit for å skremme, og at noe Rinkeby kommer aldri til å komme til Norge. For to år siden i denne salen i trontaledebatten mente statsministeren at dette temaet hørte mer hjemme i den svenske Riksdagen enn i Stortinget. Og tre dager før valget sa statsministeren at når vi snakket om svenske tilstander og det som skjer på krim-området, var det et overskriftstema, og at det norske gjengmiljøet var veldig ulikt det vi ser i Sverige. Vil statsministeren omsider innrømme at han tok feil, og at regjeringen burde gjort mye mer for å forhindre svenske tilstander i Norge?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:18:40]: Først: Vi må bruke pengene på riktige ting. Jeg var sammen med en gruppe gründere i Førde på torsdag. Det var et utrolig inspirerende møte med masse nye initiativer til å komme i gang, og det var ideer i alle retninger. Felles for veldig mange av innleggene var at det ble sagt at uten Innovasjon Norge hadde ikke de kommet opp å stå. Jeg innviet også Innovasjon Norges kontor i Førde. Jeg tenkte på det at hadde det vært en annen statsminister som hadde stått der, Sylvi Listhaug, hadde det kontoret blitt lagt ned. Innovasjon Norge avvirket er en dårlig idé.

Jeg er for at vi skal løse norske tilstander. Vi har ungdomskriminalitet som har gått ned gjennom mange år, som begynte å gå opp i 2015 på Fremskrittspartiets vakt, og som vi nå tar tak i for fullt. Det er jo å sikre tryggheten i Norge vi skal gjøre, og da skal vi trekke lærdommer fra alle land, også fra Sverige. Derfor har vi nå et nært samarbeid for å bekjempe gjengkriminalitet over grensene. Vi har politifolk som sitter i Stockholm, sammen med dansker, svensker og finner, og samordner etterretning. På den måten blir vi bedre.

Vi skal ta tak i dette på en måte som virker i Norge. Det er her vi er valgt, og det er her vi har ansvar.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:19:41]: Jeg kan bekrefte at hadde Fremskrittspartiet fått hånden på rattet, hadde det vært slutt på midler til batterifabrikker og havvind og å pøse ut milliarder av kroner. Vi skulle ha prioritert barn, unge, de eldre – de viktigste oppgavene.

Jeg hører at vi skal lære av Sverige. Problemet er at dette burde vi begynt med for mange år siden. Statsministeren har altså hatt fire år på seg der alt har gått helt i gal retning. I dag var Sveriges justisminister ute og sa at Norge bør lære av Sverige, som Fremskrittspartiet startet med å si i 2017. Det ble bl.a. sagt at noe av nøkkelen er å spørre politiet om hva de trenger. Og hva er det politiet trenger? Noe av det viktigste som politimesteren i Oslo trekker fram, er at vi trenger lukkede institusjoner for dem som er under den kriminelle lavalderen. Dette er tiltak som regjeringen har avvist, som Arbeiderpartiet avviser. De kommer med noen kvasiløsninger, men ikke

det Fremskrittspartiet mener må på plass. Når har statsministeren tenkt å begynne å lytte til de behovene som politiet har?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:20:47]: Mitt mantra er å se framover og ikke bakover, men det er verdt å tenke på at her står justismakten i sju av åtte år i forrige regjeringsperiode, med sju justisministre, eller hva det var. Og hva var det de fikk til? De klarte ikke å ta inn noe mer av pengene fra gjengene, statussymbolene. Ungdomskriminaliteten snudde i 2015 og begynte å gå oppover. Så hvis det er noe utgangspunkt for det vi ser nå, tror jeg representanten skal gå i seg selv.

Vi spør politiet om hva politiet trenger. Det vi har styrket nå, er bl.a. etterforskningskapasitet – å styrke akkurat det de trenger for å bekjempe gjengkriminaliteten, som ny teknologi. Gjengkriminaliteten oppstår ikke på et gatehjørne, den oppstår nå på nett. Det er veldig urovekkende. Dette er dypt alvorlig for tiden som kommer. Man kan rekruttere unge mennesker til å begå kriminalitet over nettet, og de kan gjerne være under 15 år. Det er der vi må sette inn kreftene. Da er ikke svaret 3 politimenn per 1 000, men det er å gå inn og se: Hva trenger politiet? Og så er det å gi det til dem.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:21:49]: Jeg tror det er bedre med sju justisministre som faktisk bygger opp politiet, får på plass beredskapssenter, får på plass politihelikopter og gjennomfører noe, enn med to som ikke har gjort annet enn å sitte og se på at Norge nå går helt i gal retning, at håndgranater sprenes i gatene, og at knivstikking er blitt et vanlig fenomen.

Jeg har lyst å høre litt med statsministeren om dette med barnets beste, for spørsmålet er: Hvilke barns beste er det vi skal være opptatt av? Er det de kriminelle barna som man i dag ikke greier å håndtere på riktig måte, og som i altfor stor grad får lov til å herje rundt, eller er det de barna som nå sitter redde hjemme, som er blitt utsatt for disse kriminelle, som er blitt knivstukket, som er blitt frastjålet eiendeler, som er blitt banket opp, og som ikke tør å gå på fotballtrening eller gå på skolen av redsel for å treffe på disse? I dag har vi ingenting som heter samfunnsvern mot disse i Norge, og mitt spørsmål er: Har statsministeren nå tenkt å innføre det?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:22:50]: Barns beste er et utrolig viktig prinsipp som et moderne, sivilisert samfunn skal styres etter. Jeg tenker at vi for barn under den kriminelle lavalderen skal ha det som et førende prinsipp, men det handler om alle barn. Det handler om at samfunnet skal kunne beskytte seg mot barn under 15 år som begår kriminalitet, og barne- og familieministeren har akkurat lagt fram forsterkede tiltak for hvordan vi skal ivareta det. Jeg er veldig for at

barns beste også skal være inspirasjonen for de 12–13–14-åringene som begår alvorlig kriminalitet. De skal leve et langt liv i landet. Vi skal beskytte oss mot dem om de er farlige, men så skal de tilbake igjen til samfunnet på et vis. Da må vi ha en plan for det. Og så skal de som er over den kriminelle lavalder, behandles i henhold til det som er rettsstatens regler og prinsipper.

Barns beste skal aldri bli et prinsipp som skiller oss i Norge. Det er noe som gjelder for standardene vi setter, og som denne regjeringen har sagt – og som regjeringen med Senterpartiet, med barne- og familieministeren da, også veldig tydelig sa: Barns beste er et uttrykk for at vi tar samfunnsvern på alvor, og det vil vi også gjøre framover.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:24:03]: Statsministeren snakket i sitt innlegg nå om bl.a. én-til-én-oppfølging av kriminelle ungdommer, og det er vel og bra. Samtidig har vi også tidligere erfaring med å bekjempe gjengkriminalitet i dette landet. Vi hadde bl.a. et prosjekt som fikk store ressurser og gode rammer for å kjempe mot gjengkriminaliteten. En av suksessfaktorene for at politiet lyktes den gangen, var at politiet fotfulgte de kriminelle, slik at de ble tatt for alt de gjorde. Det var massivt med razziaer, beslag hele tiden, og de fikk aldri fred til å begå ny kriminalitet. Det førte etter hvert til at mange av dem rett og slett gikk lei og ga opp det å være kriminell. Det var noe som fungerte før. Da var det altså politiet som drev en én-til-én-oppfølging, og det fungerte.

Hvorfor mener statsministeren nå at det denne gangen er riktig med færre politifolk, og at det som fungerte før, ikke lenger fungerer?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:25:09]: Det er slik at det som fungerte før, ikke alltid fungerer like bra nå. Hvis man besøker kriminalpolitiet i Oslo, synes de at dette én-til-én-prosjektet er veldig bra. Det er i utgangspunktet frivillig, men det er altså et voksent menneske som følger sårbar ungdom. Vi vet også at dette handler om et fåtall, sånn at ungdom blir fulgt fra A til B for å være trygg på ikke å bli sugd inn i kriminalitet. Det er ikke én-til-én-oppfølging av politiet mot gjengene som løser utfordringer fra nett. Der har det skjedd forandringer, representant Engen-Helgheim: Den gjengkriminaliteten – og der var Arbeiderpartiet i front med å ta gjengene og gjøre det via politi i gatene – var før nettet spilte den rollen det gjør nå.

Det jeg ønsker å se, er kvalifiserte politifolk som kan komme inn i nettet, kan forstå trusselen, kan bryte inn, og kan ha etterretningssamarbeid med naboene om bestillingene kommer f.eks. over grensen. Det er nå, og det er ikke nødvendigvis basert på det som fungerte før.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [10:26:07]: Jeg har aldri hørt noen fra politiet si at det ikke vil fungere å fotfølge de kriminelle mer. Senest i går sa Politiforbundet at Oslo mangler rundt 100 politifolk for å løse sitt samfunnsoppdrag, og flere distrikter har meldt om at de må kutte i bl.a. forebygging fordi de har for få ressurser. Antall politiårsverk i de store distriktene, som Oslo, Innlandet, Øst og Sørøst, er redusert med hele 228 med denne regjeringen, og det har skjedd samtidig som disse politidistriktene har fått mer å gjøre med bl.a. sikkerhetsoppdrag og den type belastninger. Til sammenligning, da FrP satt i regjering og hadde en hånd på rattet, ble de samme politidistriktene styrket med over 1 300 politiårsverk. Hvordan kan statsministeren forsvare at regjeringen bygger ned politiet i de største distriktene når arbeidsmengden øker?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:27:11]: Reelt er politibudsjettene styrket med 3,5 mrd. kr i vår periode. Det jobber 700 flere i politiet nå enn i 2021, men de jobber innenfor områder hvor vi trenger dem på det som skal fungere nå, ikke det som fungerte før. Det er bl.a. etterforskere og folk med digital kompetanse.

Det har aldri vært flere politifolk på jobb i gaten i Oslo enn det er nå, sammenlignet med FrPs vakt. Vi skal sette inn ressursene og den kompetansen som trengs, for å bekjempe den kriminaliteten som er, i nær dialog med politiet, de ansatte i politiet og de ulike politidistriktene.

Erna Solberg (H) [10:28:14]: Jeg vil få benytte anledningen, som jeg også gjorde i går, til å gratulere Arbeiderpartiet og statsministeren med å fortsette som regjering. Jeg vil også ønske lykke til, som jeg sa i går, i en politisk situasjon som fremstår som meget komplisert, vanskelig og utfordrende å kunne styre i, og også, som jeg la vekt på i går, ansvaret denne salen har for å sørge for at Norge beveges i riktig retning. Det kommer Høyre til å bidra til.

Jeg har registrert at det i trontalen lanseres en rekke reformer. Det vil si: Det gjør det jo egentlig ikke; det lanseres en rekke utredninger og en rekke kommisjoner. En av kommisjonene er et resultat av Høyres forslag i Stortinget i fjor, nemlig om en kommuneforenklingsreform. Vi er selvfølgelig opptatt av at det skal lykkes. Andre reformer kommer vi til å se på, men vi ønsker å ha et tempo i disse, og at det ikke bare er kommisjoner og utredninger.

Kanskje det aller viktigste spørsmålet til statsministeren er: Vil man gjennom disse kommisjonene bidra til at vi raskt klarer å få gjort de reformene og endringene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:29:23]: La meg først takke for gode hilsener og lykkeønskninger.

Ja, det er komplisert og utfordrende, og det la jeg vekt på i mitt innlegg. Det krever noe av oss alle, på tvers av partiene, å dra Norge i riktig retning.

Så vil jeg si at det er ikke sånn at vi venter på rapporter fra kommisjoner for å gjøre noe på området skole. Der har vi satt i gang veldig store prosjekter for å få lesingen og kunnskapen opp og for lærerens posisjon – en lang rekke forslag. Det er ikke slik at vi venter på kommunekommisjonen for å se på mulige forenklinger i måten vi følger opp kommunene på med færre regler.

Det er heller ikke slik at vi venter på en skattekommisjon for å ha et økonomisk opplegg i budsjettet som trekker Norge i riktig retning. Vi er opptatt av å få framdrift. Dette er ikke for å skyve på ting, men det er for – i god norsk tradisjon – å supplere arbeidet vi gjør, med god kunnskap, og å sette et mål, både for oss selv og for hele det samfunnet vi skal jobbe sammen med der ute. Det er grunnen til at vi også er for en skattekommisjon, som jeg håper også Høyre blir med på.

Erna Solberg (H) [10:30:27]: Grunnen til at jeg stiller dette spørsmålet, er at det av og til synes som om disse reformene mer har blitt snakkepunkter enn reelle ønsker om å gjøre noen endringer, og for å skyve vekk noen av de utfordringene som er.

Det andre som det da er viktig å stille spørsmål om, er: Hvordan går det med de enighetene vi allerede har? Hvordan går det med de utfordringene som faktisk er blant de aller største vi har på dagsordenen i dag? En av dem er at vi har en bred enighet på Stortinget knyttet til langtidsplanen for Forsvaret og et forsvarsforlik i Norge. I inneværende år har vi likevel opplevd at det øves og trenes mindre i Forsvaret nå enn man gjorde tidligere. Altså: Det satses mer, men det øves og trenes mindre. De unge som går inn i Forsvaret nå, opplever altså en lavere øvings- og treningsaktivitet til tross for en vanskeligere sikkerhetspolitisk situasjon. Mener statsministeren at det er en grei løsning, siden humankapitalen, menneskene i Forsvaret, er vår viktigste forsvarsevne?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:31:30]: Jeg har besøkt mye av humankapitalen i Forsvaret, og jeg kan bekrefte at den er sterk – gode rekrutter, kvinner og menn, som bidrar – og vi skal ha rundt 4 000 flere vernepliktige og rundt 4 000 flere ansatte.

Vi er av de landene som virkelig har gjort en oppdatter, moderne utredning av behovene våre gjennom forsvarskommisjonen, gjennom alt som ble gjort med fagmilitært råd og det vi ble enige om her i Stortinget. Men allerede etter ett år ser vi at veldig mye av det økonomiske blir veldig mye dyrere enn vi hadde trodd. Veldig mange av erfaringene fra Ukraina gir nye spørsmål om hva som er en klok investering. Det er grunnen til at vi, etter at dette stortinget nå har kommet i gang, og vi har

fått en komité, ønsker å jobbe nært med Stortinget for å se hvilke oppdateringer vi trenger å gjøre for at den planen leverer der vi er i dag. Dette er en plan som går til 2036, noe jeg tror vi kommer til å trenge, og det ligger jo inne i planen at vi hvert år må gå igjennom hva som trengs for at den leverer forsvarskraft for Norge.

Jeg ser fram til å jobbe nært med Stortinget, og jeg håper vi også der kommer til å beholde et bredt flertall bak satsingene.

Erna Solberg (H) [10:32:32]: Jeg har da lyst til å minne statsministeren om at han har en tapt mulighet, for akkurat dette sa opposisjonen til statsministeren i vår. Vi ba om å få fremlagt en statusrapport før revidert nasjonalbudsjett som gjorde det mulig for oss å gjøre endringer i revidert nasjonalbudsjett. Det ønsket ikke statsministeren og leverte en rapport før sommeren, som nå egentlig er foreldet. Det er nesten ingen vits i at Stortinget skal behandle den – fordi den nå vil være utgått på dato. Vi fikk ikke mulighet til å gjøre de kraftøkningene som kunne gjøres før sommeren, fordi vi ikke hadde et beslutningsgrunnlag for det.

Mitt spørsmål er helt konkret til dette, for Stortinget vedtok jo noen forbedringer av langtidsplanen under behandlingen. Et av de store investeringsprosjektene i langtidsplanen er anskaffelse av to nye ubåter, i tillegg til de fire ubåtene vi vedtok å anskaffe i 2017. Det vi nå ser, er at vi i den kontrakten vi hadde, skulle kunne komme inn med den raskere. Da vi inngikk ubåtkontrakten i 2017, var det en opsjon på å kjøpe to nye båter. Tyskland har økt sitt kjøp, Norge har ikke gjort det ennå. Hvorfor ikke? Skal vi nok en gang bli forsinket i investeringene våre?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:33:42]: La meg si at en av grunnene til at jeg tror vi gjør klokt i å komme i gang med dette arbeidet med det nye stortinget, er at vi har hatt et NATO-toppmøte som har satt et nytt mål, på 5 pst: 3,5 pst. pluss 1,5 pst. Vi kjenner den delingen. Det ønsker vi å ta med inn for å se på hvilke konsekvenser dette får for Norge.

Norge får nå en veldig viktig spredning av våre strategiske partnerskap. Vi får ubåt, stridsvogn og en del militært utstyrssamarbeid med Tyskland. Vi har F-35 og en lang rekke andre kapasiteter, som overvåkningsfly, med USA, og nå får vi fregatter med Storbritannia. Dette er en god spredning.

Jeg snakket i går med den tyske forbundskansleren og den kanadiske statsministeren om ubåt. Kanadierne er kanskje på vei inn i disse kontraktene. Vi skal gjøre våre kloke vurderinger knyttet til de opsjonene og mulighetene vi har, og det samarbeidet er sterkt.

Så ser jeg fram til at vi skal få en god dialog med Stortinget, nå veldig snart, for å sørge for at vår forsvarsplan

er oppdatert på alle felt knyttet til hva vi skal gjøre i det neste året av den planen.

Erna Solberg (H) [10:34:46]: Vår forsvarsevne økes ikke av forsvarsprat fra statsministeren, men av forsvarshandling fra statsministeren. Mitt spørsmål var: Hvorfor har vi ikke gjort det Stortinget sa, og undertegnet en kontrakt for to ekstra ubåter? Hvorfor er vi forsinket i disse prosessene?

La meg også gå videre til en annen sak som er viktig. Noe av det aller viktigste fremover er å sørge for at vi har en sterkere droneteknologi i Norge. Norsk forsvarsindustri begynte for fire år siden sitt arbeid med å be regjeringen om å tillate at de kan teste våpenbærende droner på sine våpentestfelt. I juni fremmet Høyre forslag i Stortinget om at norsk forsvarsindustri umiddelbart må få teste droner med våpensystemer. Det ble altså vedtatt av et flertall på Stortinget. Det er ennå ikke iverksatt av regjeringen. Det er nok et eksempel på at i en tid da alt brenner, brenner det åpenbart ikke for regjeringen med å øke forsvarsevnen i Norge.

Kommer Nammo nå til å få tillatelse til å teste våpenbærende droner, slik Stortinget har instruert regjeringen om å gjøre?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:35:51]: Jeg synes det er en interessant vinkel fra Høyres leder, som nå egentlig snakker ned den norske forsvarsevnen, hvor vi altså bevilger rekordmye penger og gjennomfører en plan som virkelig treffer alle grener. Vi er nødt til å holde en dialog underveis om hva som er kostnadsbildet, og hva som er de riktige prioriteringene. Vi må gjøre justeringer på grunn av både kostnader og prioriteringer.

Ja, vi kommer til å være langt fremme på droner, bl.a. i utviklingen av droneteknologi, hvor vi har noen av de aller mest ledende miljøer. Vi utvikler nå droneteknologi sammen med Ukraina, og vi henter inn ukrainske erfaringer i vår egen droneteknologi. Men svaret på hva som er riktig å gjøre her, er annerledes i dag enn det var i april, fordi det skjer såpass raske endringer. Vi kommer til å sørge for at vårt forsvar har droneteknologi som er operativt på våre systemer, og at vi har beskyttelse mot droner – slik vi også kunne hjelpe Danmark med under toppmøtet som var der, ved at vi har dronedeteksjonssystemer. Det er helt opplagt at droner kommer til å bli en av de store satsingene på alle plattformene våre i tiden som kommer.

Kirsti Bergstø (SV) [10:37:04]: Det palestinske folk trenger en verden som ser dem og ikke svikter. Jeg vil takke statsministeren for å være til stede. Vi deler gleden over våpenhvile, over fanger og gisler som kommer tilbake til familien. Likevel ser vi at det er langt unna

fred, langt unna likeverdige parter, og krigsforbrytelsene er enorme.

Da vil jeg spørre om statsministeren ser behovet for et samlet internasjonalt press mot Israel, for å avslutte den ulovlige okkupasjonen, men også for å anerkjenne det økonomiske ansvaret som ligger i et Gaza i grus, og også for å anerkjenne Palestina og det palestinske folkets rett til å eksistere – i tillegg til i det norske perspektivet å utfordre på hvordan det går med forsikringene om at Norge ikke skal være investert i selskap som bidrar til okkupasjon.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:38:06]: Midt oppi dramatikken som har vært i denne toårsperioden siden 7. oktober og fram til gislene kom tilbake i går og fangeutveksling, ligger jo det store temaet om at det pågår en okkupasjon. Den er folkerettsstridig. Gjentatte ganger har man gjennom FN påpekt at det er en okkupasjon, og at okkupanten har folkerettslig ansvar. Norge har vel vært det landet som mest systematisk har påpekt hvor manglene er knyttet til okkupantens forpliktelser og hva som faktisk vil gjøres. Nå pågår det store rettsprosesser i Den internasjonale straffedomstolen og i Den internasjonale domstolen som skal vurdere folkemord. Det har Norge vært med på å bidra til. De har avklart gjennom FNs generalforsamling at okkupanten har ansvar, og hva det betyr.

Så vi må både gjøre det og holde de ansvarlige for det bruddet det kan være på dette, og det som kanskje blir stående som en av vår tids største krigsforbrytelser. Samtidig, hvis vi skal jobbe for palestinerne rett til å eksistere, må vi jobbe med Israel, for all vei inn til Palestina går på et eller annet vis gjennom Israel. Det er derfor regjeringen ikke har gått for boikottlinjen. Gjør vi det, setter vi oss helt utenfor det politiske arbeidet også for å jobbe for en palestinsk stat.

Kirsti Bergstø (SV) [10:39:12]: SV lover å fortsette presset for at Norge både kan og skal gjøre mer. Jeg er glad for at vi har en regjering som tross alt er i front, og som er til stede, som har visjoner for verden, men også her hjemme.

I trontalen kunne vi se veldig sterke spor av SVs bidrag til tidligere budsjettgjennomslag, både økt barne-trygd, gratis tid på SFO, billigere barnehage og hvordan vi har pekt retning for små forskjeller og sterke fellesskap, som statsministeren snakket om i sin visjon. Vi vil fortsette det arbeidet, med å fullføre tannhelsereformen, ha en økonomisk omfordeling, ha hele, faste stillinger i arbeidslivet, sørge for at politikken brukes for å regulere dagligvarer og bolig og sørge for nok folk i velferden.

Jeg vil utfordre statsministeren: Hvordan skal statsministeren fullføre sin visjon for små forskjeller og sterke fellesskap?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:40:15]: La meg si at jeg synes de punktene som representanten nevnte her, er veldig gode spor. Jeg tror det er eksempler på spor for å kunne redusere forskjeller.

Jeg tror at et veldig viktig bidrag til å redusere forskjeller er å gi folk likere muligheter. Derfor er skolesatsingen så viktig, det å hindre at unge mennesker faller ut. Derfor er det viktig å gi lik mulighet til å komme inn i et fellesskap, gjennom barnehagen, som er blitt billigere. SV har gitt viktige bidrag, sammen med Senterpartiet og Arbeiderpartiet. Det blir snakket om hele, faste stillinger. Jeg er helt enig, vi skal fortsatt arbeide for det. Det er viktig å sørge for at det er konkurranse i dagligvarebransjen, slik at matvareprisene – som er det som kanskje treffer mest i folks økonomi – blir bedre regulert, og det er viktig å ha nok folk.

Dette er egentlig hele dagsordenen og veldig mye av det vi jobber med. Jeg kan bekrefte – som jeg tror representanten kjenner til, det var i trontalen, og det kommer i budsjettet – at dette er de områdene vi jobber for, nettopp for å gi flere mennesker muligheter og sørge for at vi har det som er Norges kjennetegn, bredt kunnskapsnivå og bred deltakelse, og at veien til arbeid ofte er veien til å løse de store problemene, også å redusere forskjeller.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:41:30]: Statsministeren fra Arbeiderpartiet snakker om forskjeller, at han er bekymret for økte forskjeller. Er det ett sted det er store forskjeller i Norge, så er det innenfor helseforetakene, innenfor sykehusene våre. Hvis en snakker med sykepleiere, bioingeniører, leger, de som gjør jobben, de som er renholdere – alle som driver norske sykehus – sier de at de løper fortere og fortere. Samtidig som vi ser et sykehusvesen som er under et veldig press, har vi fått et voldsomt direktørsjikt. Det er dobbelt så mange direktører i norske helseforetak som det er stortingsrepresentanter. Det er 169 som sitter her, og det er 338 helsedirektører i norske sykehusforetak. Det er et verk som startet med helseforetaksreformen – fra Stoltenberg I. Dette bør være den siste perioden helseforetakene eksisterer.

Jeg et spørsmål til statsministeren, når han er bekymret for økte forskjeller. I Helse nord har vi en ledelse som tjener rundt 3 mill. kr i årlig godtgjørelse. I forrige uke så vi at den nye årsgodtgjørelsen i Helse sør-øst er på 2 960 000 kr. Synes statsministeren det er klokt at helse-toppene har den type lønninger?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:42:33]: Jeg vil ta et litt annet perspektiv når jeg skal gi et første svar på

dette, og det er at jeg tror vår organisering av sykehusene egentlig har gitt veldig gode resultater. Det ga det gjennom åtte år med Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering, i Stoltenberg II. Da gjennomførte vi løft for sykehusene, investeringer i sykehusene, vi fikk bedre resultater og bedre overlevelse, og flere pasienter ble behandlet. Nå har vi regjert i tre og et halvt år sammen, hvor vi har stått bak også store investeringer i sykehusene våre, som leverer svært gode resultater.

Så har vi sagt veldig klart, med et arbeid nå for å se på reformer for å få en helhetlig tjeneste, gjennom både det som skjer i kommunene, og det som skjer i spesialisthelsetjenesten, at vi er villige til å se på alle mulige justeringer for at vi skal treffe enda bedre, men utgangspunktet er at vi treffer ganske godt. Jeg har ikke tallet på hvor mange direktører man trenger for å drive det norske sykehusvesenet, men at det å styre sykehusene våre og investeringene våre og sørge for at det er gode regionale tilbud, krever ledelse, er det ikke tvil om.

Jeg ønsker at vi skal ha et moderat lønnsnivå. Vi skal ikke være lønnsledende når vi er i staten, men vi må også finne de rette folkene til å ta de største ansvarsoppgavene der ute.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:43:40]: Det er noe forunderlig med at økonomene og juristene i norsk helsevesen skal tjene bedre enn kirurgene, for de ordentlige fagfolkene i norsk helsevesen er jo de som faktisk gjør jobben. Det er det som nå har skjedd. Vi har fått et direktørsjikt. Juristene og økonomene som sitter og styrer, har et helt annet lønnsnivå enn sykepleierne, legene og de som står i førstelinjen i norsk helsevesen. Det må vi gjøre noe med. Det er ingen grunn til at helseforetakene ikke skal være omfattet av statens lederlønnssystem, der det er et lønnstak.

Slik det er i dag, er direktørsjiktet frikoblet fra politisk styring. Arbeiderpartiet må være med på å ta tilbake politisk styring. Hvis man er opptatt av forskjeller, kan man ikke se det at man får en slik type direktørsjikt, frikoblet fra politisk ansvar. I dag er det 644 direktører totalt i den norske helseforvaltningen. Har ikke statsministeren noen oppfatning av om det tallet er for høyt? Nå bruker vi i overkant av 1 mrd. kr på direktørlønnninger i norsk helsevesen. Senterpartiet mener det er feil. Vi må ha en «avdirektørifisering» og få lønnsnivået ned.

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:44:43]: Dette tror jeg vi kan snakke godt om med Senterpartiet. Vi har jo snakket godt med Senterpartiet i tre og et halvt år i regjering. Da var ikke dette et stort tema, men jeg ser at det er et stort tema nå, og vi skal ta tak i det.

Vi har lagt fram at vi nå skal flytte ressurser innen sykehusbudsjettet – til avbyråkratisering, flytte mer penger over på pasientbehandling – og jeg er opptatt av at vi

gjør det på en måte som sørger for at vi ikke får sammenbrudd i styre og ledelse av sykehusene våre. Jeg tror den regionale organiseringen har mye for seg og mange poenger ved seg, for 80 pst. av behovene til en pasient, f.eks. jeg eller representanten, vil være innen den regionen man bor i, og da må det styres på en eller annen måte.

Jeg er for å ha moderate lønninger. Jeg er for at vi skal ha insentiver som gjør at vi får de beste kirurgene, de beste helsefagarbeiderne, de beste folkene til å levere gode helsetjenester.

Dette ser vi veldig gjerne på, og vi må gjøre det innenfor en modell som sørger for at vi opprettholder det gode nivået vårt, at vi behandler flere pasienter, tar i bruk ny teknologi, får bedre overlevelse og ikke minst bedre samspill mellom det som skjer i sykehusene, og det som skjer når vi kommer ut av sykehusene og skal få oppfølging av kommunen.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:45:54]: Ord er viktige, og i trontalen skriver regjeringen at man ønsker «å ta vare på små forskjeller». Da blir jeg litt stresset, men så hører jeg her i innlegget fra statsministeren at man ønsker seg mindre sosiale og geografiske forskjeller, og da blir jeg litt mer beroliget. Forskjellene i Norge er ikke små. De er altfor store. De er altfor store når det gjelder helse, og de er definitivt altfor store når det gjelder tannhelse. Spesielt folk som har hatt dårlig råd i perioder av livet, kan ha tenner som bærer preg av det resten av livet. Og spesielt folk som har levd et langt liv, og som vokste opp før fluortannkremen ble funnet opp, har altfor dårlig tannhelse i dag.

Med regjeringens mål om mindre sosiale og geografiske forskjeller: Er statsministeren enig i at å styrke velferden, f.eks. med en ordentlig tannhelsereform, er en måte å få ned forskjellene på?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:46:46]: Ja – men det ville være dårlig bruk av 1 minutt å si bare det. Dette har jo representanten og jeg debattert i valgkampen også, og vi slet med å finne den store uenigheten, så jeg tror vi er enige om det. Nå har ikke representanten vært en hyppig besøkende på Arbeiderpartiets landsmøter, men vi er for å jobbe med tannhelse. Så må vi bare gjøre det i en rekkefølge, som med alt annet Arbeiderpartiet gjør. Det må være skritt for skritt, på en måte som har nok folk, god nok økonomi og er innrettet slik at det faktisk gir resultater. Det er vårt arbeid.

Så tror jeg vi får en interessant og god diskusjon om hva som virkelig bidrar til å redusere økonomiske og sosiale forskjeller. Det er det mange holdninger til. Jeg tror at det å gi flere mennesker muligheter til å klare seg i livet med egen jobb og egen lønn for seg og sin familie er det viktigste utgangspunktet for at samfunnet innrettes slik. Derfor blir satsingene vi gjør på skole og på å få flere

i arbeid, og å sørge for at velferden bidrar til det, så viktig i tiden framover.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:47:49]: Jeg tar gjerne imot en invitasjon til Arbeiderpartiets landsmøte. Det blir veldig hyggelig.

Et annet område som er viktig for forskjellene, er jo, som statsministeren selv sier, arbeidslivet. I går hadde jeg enrunde med representanten Listhaug, der jeg spurte representanten Listhaug hvorfor Fremskrittspartiet ønsker å fjerne alle de innstrammingene som regjeringen har gjort, spesielt når det gjelder innleie og bemanningsbyråer. Da sa representanten Listhaug at det er fordi man tar utgangspunkt i at arbeidsgivere vil sine arbeidstakere det beste. Det er selvsagt mange arbeidsgivere som vil det, men rettigheter i arbeidslivet er jo til for de tilfellene der det ikke er sånn – de tilfellene der noen kan bli utnyttet.

Derfor er Rødt glad for all den storrengjøringen man har hatt i arbeidslivet de siste fire årene, men vi har lett, og funnet en del skitt i krokene, kanskje spesielt når det gjelder arbeidstid. Det er altfor lett å tvinge arbeidsfolk til å jobbe lange dager når man kan gjennomsnittsberegne over lang tid, og det er også områder der det fortsatt er altfor lett å gi folk en midlertidig stilling framfor å ha fast ansettelse.

Er statsministeren også enig i at rettigheter i arbeidslivet trengs for å få ned forskjellene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:48:54]: Ja. Det med Arbeiderpartiets landsmøte skal jeg følge opp, for jeg tror at hvis representanten sitter lenge nok der, kan hun få sjelekvaler, for da har hun kanskje valgt feil ståsted. Men nå skal vi finne ut mye sammen.

Jeg helt enig i at det å ha rettigheter i arbeidslivet som gir trygghet for jobben en gjør – ikke uroen ved å være på noens nåde – er noe den norske samfunnsmodellen har utviklet over tiår. Det er et langt løp. Så må vi gjøre det på en måte som treffer den nye tiden. En av de store utfordringene som jeg tror vi alle opplever, er at jobben blir med oss hjem, helt til leggetid, gjennom digitale skjermer. Vi har alle et ansvar for å sette grenser for det. Jeg tror det er et område som ikke er regulert, og hvor det å regulere er langt mer krevende enn hva man gjør i en fast arbeidstid på jobb.

Jeg mener at det moderne arbeidslivet, å samarbeide med partene i arbeidslivet og lytte til både arbeidsgivere og arbeidstakere, er modellen vår for å få gode løsninger på det, og det er jeg helt sikker på at vi kommer til å finne enighet om.

Arild Hermstad (MDG) [10:50:11]: Jeg vil gjerne også begynne med å gratulere statsministeren med val-

get og med et grønnere, bredere og bedre flertall enn noen gang i Stortinget.

Statsministerens mantra i oljepolitikken de siste årene har vært å utvikle, ikke avvike. Utvikling kan bety mye forskjellig, f.eks. gradvis å trappe ned investeringsnivået for å få en forutsigbar og trygg omstilling, hvor arbeidsplasser, kompetanse og investeringer flyttes til andre næringer for å skape trygghet for framtiden. Det kan også bety å fortsette som i dag, hvor vi altså investerer 32 ganger mer i fossil energi enn i fornybart, og satse på at Norge ikke skal ende opp med en massiv arbeidsløshet, dårlig økonomi og mindre velferd til alle når markedet for norsk olje og gass krymper.

Hva mener egentlig statsministeren når han snakker om å utvikle, ikke avvike, og hvilke grep vil han ta for å utvikle oljenæringen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:51:10]: Dette er et veldig godt og viktig spørsmål. Representanten har helt rett: Når vi sier «utvikle, ikke avvike», er ikke «utvikle» et begrep som bare handler om å fortsette som før, tvert imot. Det er jo dette som er den norske energisektorens kjennetegn: en voldsom utvikling i teknologi og arbeidsmåter for få ned utslippene og jobbe mer effektivt og mer økonomisk. Så når vi sier «utvikle, ikke avvike», handler det om å videreføre utviklingen av norsk sokkel samtidig som vi får ned utslippene, og samtidig som vi utvikler fornybarløsninger i Norge og i samarbeid med Europa. I går kunne jeg til og med se at norsk teknologi er inne på fornybarsiden i Egypt, med solkraft, basert på kompetanse de har utviklet i Norge – fordi vi ikke har avvirket.

Det å fortsette som i dag betyr at vi investerer, stiller krav og ser at energisektoren vår er verdensledende og moderne. Det er det å fortsette å gjøre ting som i går, som kommer til å sette den sektoren i fare, og som vil lede til den ledigheten som representanten pekte på.

Arild Hermstad (MDG) [10:52:18]: I Arbeiderpartiets program står det at vi må forberede oss på at olje- og gassetterspørselen må gå ned. Dette er MDG helt enig i. Vi mener at en slik omstilling som her skisseres, må skje planlagt og ikke gjennom en markedsstyrt krasjlanding. Norsk oljealder er på hell. De store funnene ute blir, vi finner mest olje, mens markedene for både olje og gass vil krympe.

Vi har også sett at mer gass inn i det europeiske markedet mest sannsynlig vil bidra til å forsinke overgangen til fornybart i Europa. Det regjeringsoppnevnte Klimautvalget 2050 mente også at vi trenger en plan for norsk petroleumsnærings slutfase, og dette ble da anbefalt.

Er statsministeren enig i at det trengs en plan for omstilling av norsk sokkel?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:53:10]: Vi setter mål i internasjonale klimaforhandlinger, vi inngår avtaler med de ulike delene av vår økonomi, vår industri, om å kutte på de ulike områdene, og vi støtter opp om det. Ser vi på prognosene for norsk olje og gass framover, som representanten nevner, ser vi at vi er i en utvikling hvor det kommer til å bli mindre av det. Akkurat hvor mye og hvordan, er det ikke godt å si.

Jeg er ikke enig i at vi skal overlate dette til markedskreftene, men jeg tror at det er utrolig viktig for Europas sikkerhet å ha et trygt og stabilt mottak av norsk energi, norsk gass. Jeg hører det når jeg møter Polens statsminister, Storbritannias statsminister og andre kolleger som nå ser på overgangen i Europa.

Her tror jeg vi kan komme fram til mye felles forståelse. Kompetansen til dem som jobber i denne sektoren, er jo ikke låst inne i olje og gass. Det er disse fagfolkene som nå utvikler havvind, og som utvikler helt ny teknologi basert på den fantastiske maritime kompetansen, undervannskompetansen, som de har. Derfor er dette en næring som både gir inntekter i dag, og som har stor kompetanse for veien videre.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [10:54:25]: Jeg vil begynne med å gratulere så mye med et godt valg og fortsatt regjeringsmakt.

I uke 39 kom Frelsesarmeens fattigdomsbarometer for tredje kvartal, som viser at hele 9 pst. av norske husstander oppgir at de ikke har tilstrekkelig økonomi til å dekke helt vanlige levekostnader fra dag til dag. Til sammenligning var tallet i første kvartal 6 pst. Undersøkelser viser at vedvarende lav eller usikker inntekt er en kilde til konstant bekymring, noe som spesielt går ut over barna i familiene der dette gjelder. Statsministeren har vært veldig opptatt av at renten skal ned. Denne undersøkelsen peker på at det er de store prisøkningene på mat og strøm som har gjort hverdagen merkbart vanskeligere. Rentenedgangen har ikke den store betydningen for mange av disse, som gjerne leier bolig, der også prisveksten har vært stor de siste årene. Hva vil statsministeren gjøre for å bedre situasjonen for disse familiene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:55:32]: Jeg må også gratulere representanten med å bli valgt og å ha gjort et godt valg.

Jeg tror dette er et tema vi kan snakke veldig godt om. De tallene Frelsesarmeen kommer med, er tall som gjør inntrykk. Jeg tror at det viktigste vi nå kan gjøre, er å holde fast ved det begrepet som kan virke traust, nemlig trygg økonomisk styring, som – ja – bidrar til at rentene går ned. Jeg ser at for mange sårbare er ikke det det viktigste, men at prisene går ned, er viktig. Derfor følger vi det veldig nøye – at prisene går ned – og ser på matvare-

prisene gjennom å få konkurransen til å fungere der. Da blir norgespris på strøm veldig viktig. Den kan nå tegnes veldig enkelt. Det er teknisk enkelt å gjøre det. Det at barnehagene er blitt så mye billigere, er veldig viktig for å få unger med, og det belaster ikke økonomien sånn. En skolefritidsordning som er gratis, bostøtte og andre former for støtte er også ordninger hvor vi når de mest sårbare. Men igjen: Målet er at vi får en hverdagsøkonomi som gir trygghet for familiene, og det er et av regjeringens aller viktigste mål.

Guri Melby (V) [10:56:47]: Elektrifisering av sokkelser ser ut til å bli en av de store konfliktsakene i denne stortingsperioden, og allerede i dag får vi den første testen. Fremskrittspartiet og Senterpartiet gjør felles sak i å stanse pågående elektrifiseringsprosesser, og flere partier har signalisert støtte til dette. For meg og Venstre er det helt uforståelig om et flertall skal stanse det desidert mest effektive klimatilskottet på norsk sokkel de neste fem til ti årene, og med det i praksis egentlig gi opp å nå klimamålene for både 2030 og 2050.

En annen alvorlig effekt dersom Stortinget skulle vedta å stanse pågående elektrifiseringsprosjekter, er at det også undergraver næringslivets vilje til å investere i teknologi som kutter utslipp. Det ville være et alvorlig brudd på norsk forvaltningspraksis, og det ville rokke ved Norges omdømme som et trygt og pålitelig land å investere i. Dette er ikke mine ord, men det bekreftes også av NHOs administrerende direktør. Selv om det ikke er flertall for noen alternative løsninger for kraft fra land, kan det altså bli flertall mot elektrifisering i dag, i denne sal. Er det et vedtak statsministeren kan akseptere og styre videre på grunnlag av?

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:57:53]: Den slutningen skal jeg ikke trekke her og nå, men jeg synes representanten holder et godt innlegg og peker på noe som er interessant etter en valgkamp. Da var bl.a. Fremskrittspartiet hele tiden på Arbeiderpartiet og snakket om at det var uforutsigbarhet, og at det hadde kommet vedtak herfra og derfra som ikke var utredet. Så fremmer de forslag fire dager etter at Stortinget er kommet sammen, som jo er en dramatisk omlegging av rammebetingelsene for en stor næring – som investerer store beløp med veldig krevende avveininger – og kaster om på alt det. Før vi har rukket å kommentere det, kommer kommentarene fra bransjen og fra selskapene, som spør: Hva er dette?

Jeg registrerer at forslagene som kommer her nå, fra henholdsvis Rødt på den ene siden og Fremskrittspartiet på den andre siden, har en helt annen visjon for hvordan dette skal gjøres. Der tror jeg Stortinget må ta seg god tid til å tenke på hva som er ansvarlig nå, for den viktigste sektoren for norsk økonomi, hvor norsk kompe-

tanse utvikles, og hvor vi kan bidra til reduksjoner i klimagassutslipp og være verdensledende. Den debatten er nok ikke over med de forslagene som kommer her i dag.

Presidenten [10:58:52]: Da er replikkordskiftet avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Mudassar Kapur (H) [10:59:25]: Norske kommuner er ryggraden i vårt velferdssamfunn. Her lever folk sitt liv og har egentlig sitt næreste møte med den politikken vi vedtar både her i Stortinget og ute lokalt. Derfor er vi helt avhengig av at kommuner har sterke fagmiljøer, et næringsliv og en solid økonomi. Dette er viktige faktorer for at kommunene skal kunne levere gode tjenester til sine innbyggere.

Resultatet etter Støres fem kommunalministre på fire år er den verste pengekrise i Kommune-Norge på 40 år. Over halvparten av norske kommuner går i minus. Flere kommuner havner under statlig styring. Krisen merkes allerede, og den kommer til å tilta i styrke de neste årene. Dette har skjedd og skjer på Arbeiderpartiets vakt, samtidig som man har valgt å bruke over 1 mrd. kr på å lage syv nye fylkeskommuner og mer byråkrati de siste årene. Det har noe å si hvordan man prioriterer. Det har noe å si også for kommunene.

Nå står lokalpolitikere over hele landet i svært krevende avveininger i tiden framover. Den nye kommunalministeren har bedt dem om å dra fram sparekniven. Det er enklere sagt enn gjort. Kommunene i Norge har om lag 1 100 lovpålagte regler, oppgaver, forskrifter og normer som sikkert hver for seg var kjekke å ha da de ble innført, men som nå utgjør et lappeteppes av byråkrati og bremseklosser og egentlig også fordyrende ledd i kommunens arbeid med å levere gode tjenester. Det var også derfor Høyre fremmet et forslag som munnet ut i en kommisjon. Vi skulle gjerne ønsket at man hadde fått til litt mer tempo enn det, og det kommer vi til å bidra med.

Vi ønsker en annen kurs for kommunene våre. Økonomien må styrkes. Samtidig må vi redusere omfanget av øremerkede midler og søknadsbaserte tilskudd, og vi må sørge for at kommunene får tid, mulighet og frihet til å løse oppgavene slik de selv mener er best. Kommunenes økonomi avgjør om elevene får tidlig hjelp, om de eldre får trygghet i hverdagen, og om familier i krise får rask og riktig støtte. Når kommuneøkonomien svikter, svikter velferden. Derfor må kursen legges om.

Både vi i Høyre og Kommune-Norge har store forventninger til det som kommer fra regjeringen i budsjettet de neste døgnene. Det som blir viktigst, er at Kommune-Norge nå må få de musklene de trenger for å levere sine oppgaver.

Tom Staahle (FrP) [11:02:46]: All makt ligger i denne sal – Johan Sverdrups ord er sterke i sitt innhold og refereres ofte, men reflekterer vi over hva det faktisk betyr? Er vi i denne sal bevisst i de valg vi tar, og konsekvensen av dem? Landets innbyggere og næringsliv forventer mye av oss – med rette. Vedtak som fattes her, påvirker folks liv hver dag, og de forventes løst av fylkeskommunene og kommunesektoren. Å vedta politikk er én ting, men å gjennomføre den krever reelle økonomiske rammer. Når rettigheter gis, men finansieringen uteblir, rokker det ved troverdigheten vår.

Dagens inntektsmodell straffer kommuner og fylkeskommuner som vokser i antall innbyggere og oppgaver. Vekst gir økte behov og medfører flere kostnadskrevende investeringer. Tilbakemeldingene er tydelige: Kommunesektoren sliter. Merkelig nok belønner inntektsmodellen områdene der folk flytter fra.

Selv kommer jeg fra vekstkommunen Ullensaker. Behovene innen helse, omsorg, skole og barnevern øker hver eneste dag. Kommunen har store demografiske utfordringer som følge av innvandring, og kommunen rammes negativt, både økonomisk og strukturelt. Dette er ikke unikt for Ullensaker.

Akershus fylkeskommune mistet en kvart milliard over natten som følge av endringer i inntektsmodellen for inneværende år. Konsekvensen er kutt i driftsmidler til kollektiv og videregående skole i et fylke der elevveksten er enorm. Dette er tjenester og tilbud folk er avhengige av, tjenester som krever en forutsigbar økonomi. Sånn er det ikke, og det skjer på denne regjeringens vakt. Min påstand er at venstresidens politikk ikke bidrar til å gjøre hverdagen bedre for folk flest.

Fremskrittspartiet mener Norge trenger en politikk som setter mennesker og bedrifter først, ikke byråkratiet. Vi mener kommunene trenger forutsigbare rammer som gjør det mulig å gi de gode tjenestene til lokal samfunnet. Det er på tide å prioritere kjerneoppgavene framfor å sløse bort på symbolpolitikk som ikke kommer landets innbyggere til gode. Landets økonomiske muskler må brukes smartere, og midlene må følge den enkelte innbygger, sånn at tjenestene kan finansieres i den kommunen der den enkelte bor.

Fremskrittspartiet mener vårt samfunnsoppdrag er å sikre trygghet og frihet for folk. For oss er det avgjørende å bygge et sterkere Norge, der verdiskaping, flere arbeidsplasser og sterkere privatøkonomi er målet, altså det motsatte av det dagens regjering gjør. Skatte- og avgiftstrykket har økt med 27 mrd. kr siden 2021, og ved å redusere skatter og avgifter og la folk beholde mer av egne inntekter vil vi oppnå to helt essensielle ting: frihet for enkeltmennesket og stimulering til nyskaping og vekst i økonomien.

Vår oppgave i denne salen er å prioritere ressursene riktig. For FrP betyr det mer til statens kjerneoppgaver og mindre til symbolpolitikk og unødvendig byråkrati.

Politikk handler om valg mellom frihet eller tvang. All makt ligger i denne sal. Min oppfordring er at vi bruker den rett, er oss bevisst vår rolle og vårt ansvar og gir folket mer frihet.

Kari Sofie Bjørnsen (H) [11:06:11]: Høyres mål er at de som kommer etter oss, skal arve et velferdssamfunn som er bedre, sterkere og tryggere. Skal vi lykkes med dette, må vi se verdiskaping, økt konkurransekraft og behov for mer energi i sammenheng med ivaretagelse av klima, miljø og natur.

Nøkkelen til å overlate verden i bedre stand til neste generasjon er et sterkt og lønnsomt privat næringsliv. Da er forutsigbare rammevilkår og et konkurransedyktig skattenivå helt nødvendig. Det blir ingen grønn omstilling med røde tall på bedriftenes bunnlinje. Vi er rett og slett ikke tjent med at skaperkraft strupes av høye skatter, og at konkurransekraft reguleres bort av overivrige politikere, verken her i Norge eller i Europa. Vi må bruke skattepengene på å løse velferdsstatens kjerneoppgaver og inntektene fra oljefondet på det de var ment for, nemlig utdanning og forskning, infrastruktur og skattelettelser. Dette er viktige bidrag til grønn omstilling.

En annen avgjørende faktor er internasjonalt samarbeid. Høyre vil ha et klimamål som ligger på linje med EU, og ha en kostnadseffektiv klimapolitikk. Klimarendringene vil sende millioner av mennesker på flukt mot Europa, og et villere og våtere ekstremvær koster oss allerede milliarder av kroner. Spørsmålet er ikke om vi skal gjøre noe med det, men hva. Vi mener alvor når vi sier at vi skal kutte utslippene, ikke utviklingen. Utslippene i hele verden er for høye, og Norge må ta sin del av ansvaret for å kutte disse. Samtidig må vi bidra til at andre land gjør det samme.

Grønn omstilling henger uløselig sammen med behovet for mer fornybar kraft. Her må regjeringen levere raskere og bedre. Høyres løsning er å ta markedet i bruk for å gjøre det lønnsomt å gjennomføre god klimapolitikk samt skape vekst og lønnsomme grønne jobber. Det må være dyrere å forurense og billigere å velge grønt. Forankring og god kommunikasjon er nødvendig for at folk blir med i kampen for klima, miljø og natur.

Politikkutviklingen på dette området må være helhetlig. Vi må lytte til aktørene som oppfordrer politikere til å jobbe med grønn omstilling, økt konkurransekraft og verdiskaping. Det etterspørres i mitt fylke, Akershus, og i hele landet. Det er mye som er bra i Norge, og mye som kan bli bedre. Jeg er klar for å lytte og bidra til konstruktive løsninger.

Mats Henriksen (FrP) [11:09:22]: Regjeringens trontale vitner om en regjering uten tydelige ambisjoner for Norge. Da jeg i desember ble far til en liten gutt, ble min misjon i politikken enda tydeligere. Det ble enda viktigere for meg at vi overleverer dette landet i bedre stand til neste generasjon.

Derfor skuffer det meg at regjeringen ikke nevner samferdsel i sin trontale. Regjeringen har de siste årene nedprioritert norske veier og jernbane. Investeringene stopper opp, kostnadene øker, og vedlikeholdsetterslepet vokser. I Trøndelag ser vi det tydelig: Fylkesveiene forfaller, riksveiene prioriteres ikke, og næringslivet opplever stor usikkerhet. Regjeringens svar er enda mindre penger til samferdsel og enda mindre penger til veiselskapet Nye veier.

Raset på E6 i Levanger viser viktigheten av helhetstenking i utviklingen av Norge. Vi må både bygge nytt, ta vare på det vi har, og ha gode alternativer når hovedfartsårene er stengt.

La det ikke være noen tvil: Bilen er bærebjelken i det norske transportsystemet. Mer enn 80 pst. av persontransporten i Norge foregår med bil. I stedet for å legge til rette for bil opplever mange at regjeringen innskrenker folks mulighet til å bruke bil. I byer som Trondheim har man nullvekstmål og miljøpakke, som i realiteten betyr enorme bompengeregninger, stengte veier og færre parkeringsplasser. Samtidig som regjeringen nedprioriterer utbygging av infrastruktur og senker standarden for veiutbygging, øker de avgiftsbelastningen for bilistene. Kjøpsavgifter, drivstoffavgifter og bompengbelastningen øker. Det er bilistene som blir de store taperne når Arbeiderpartiet styrer landet.

Norge trenger et nytt samferdselsløft – et løft som binder landet sammen, kutter reisetid og styrker trafikksikkerheten. Det handler ikke bare om asfalt og betong, det handler om hverdagen til folk flest.

Fremskrittspartiet har vist at det går an å bygge landet. Vi prioriterte vei og samferdsel da vi hadde ansvaret, og vi vet at investeringer i infrastruktur betaler seg – i trygghet, verdiskaping og frihet for vanlige folk.

Politikk handler til slutt om hvilket land vi vil overlate til barna våre. Når min sønn vokser opp, håper jeg han kan se tilbake på oss som en generasjon som bygde landet videre. Neste generasjon fortjener et Norge som henger sammen, og det vil Fremskrittspartiet alltid kjempe for.

Henrik Gottfries Kierulf (H) [11:12:23]: En av de viktigste oppgavene vi som folkevalgte har, er å sikre trygghet for innbyggerne i landet vårt. Den siste tiden har tryggheten blitt utfordret, både fordi vi er i en urolig tid og har et urolig verdensbilde rundt oss, og fordi kriminaliteten her hjemme, nær oss, har blitt mer truende.

I landets hovedstad, Oslo, har vi den siste tiden vært vitne til svært alvorlige hendelser, med bruk av granater midt i byen, med den enorme faren det innebærer. I min egen hjemby, Trondheim, har vi den samme situasjonen som i mange andre steder i landet, nemlig økende ungdomskriminalitet, hvor de som begår kriminelle handlinger, blir yngre og yngre, og handlingene som begås, blir grovere og mer brutale. Videre har disse handlingene også koblinger til kriminelle nettverk. Sårbare barn rekrutteres av kyniske bakmenn, gjengkriminalitet øker, og foreldre frykter for sine barns trygghet.

Det er uakseptabelt at mennesker kjenner på utrygghet ute i gatene, i sine lokalsamfunn og i sitt dagligliv. Jeg håper og tror regjeringen deler mitt og Høyres syn på hvor alvorlig situasjonen er, men det har manglet på handlekraft fra dagens regjering.

Vi må ta tryggheten tilbake. Det er mulig gjennom å ta de riktige grepene. Under Støre-regjeringen har det blitt færre politifolk i gatene. Det må vi snu, antall politifolk må øke. Det må iverksettes kraftfulle grep mot gjengkriminalitet, med økte straffer for vold, våpenbæring og rekruttering av barn til kriminalitet. Den økende ungdomskriminaliteten må forebygges og bekjempes med tidlig innsats og raske reaksjoner.

Å ta tryggheten tilbake gjøres ikke gjennom ord, det gjøres gjennom handling, og det må handles nå.

Martin Virkesdal Jonsterhaug (FrP) [11:15:06]: Som ung politiker har jeg alltid sett opp til mer erfarne politikere som sier at vår viktigste oppgave som folkevalgte er å overlate landet i bedre stand til neste generasjon. Det skuffer meg derfor at Arbeiderparti-regjeringen framfor å vise handlekraft og ta grep som møter de utfordringene landet står overfor, velger å møte stadig større utfordringer med nye utredninger framfor løsninger.

Jeg er fra Vestlandet, og er det én ting jeg tar med meg inn i denne salen, er det sunt norsk bondevett. Jeg vil derfor dra en sammenligning som kanskje når hjem hos Arbeiderpartiets samarbeidspartner Senterpartiet. Vi kan nemlig se på politiske utfordringer sånn som en bonde ser på et hull i taket på løen sin. Når bonden ser et hull i taket, fikser bonden hullet i taket. Han setter ikke ned et utvalg som skal vurdere om og eventuelt hvordan hullet skal repareres, og hvis bonden ikke har de nødvendige redskapene for å reparere hullet, skaffer bonden det. Dette gjør bonden naturligvis fordi han vet at dersom han ikke fikser hullet raskt, vil hullet bli større og problemet vanskeligere å fikse.

På samme måten som bonden vet at små hull raskt kan bli store, burde regjeringen forstå at mange av utfordringene Norge står overfor, ikke blir enklere med tiden. For Norge trenger ikke flere utredninger, vi trenger hand-

lekraft. Istedenfor å sette ned en skattekommisjon kunne regjeringen bare satt ned skattene, og framfor å sette ned en kommunekommisjon kunne regjeringen lagt ned fylkeskommunen og overført oppgaver og ressurser til kommunene. Framfor å sette ned et helsereformutvalg kunne regjeringen lagt ned de regionale helseforetakene og sørget for at byggingen av nye sykehjemsbygg ikke gikk på bekostning av driften, altså pasientbehandlingen. Framfor å sette ned et fellesskoleutvalg kunne regjeringen gjort læreren til sjefen i klasserommet og gitt elevene mer valgfrihet og praktisk undervisning, og framfor å sette ned et politirolleutvalg kunne regjeringen lyttet til politiet, ansatt flere politifolk og sørget for at de faktisk var ute i gatene for å bekjempe kriminalitet.

Jeg tror innbyggerne er lei av kommisjoner og lange utredninger. Folk vil ha handlekraft, og mange ser nok at fellesnevneren mellom de stadig voksende køene i helsevesenet, den økte kriminaliteten og den manglende forutsigbarheten for næringslivet er at regjeringen kunne ha gjort noe med det. Men dessverre har vi en regjering som velger noe annet.

Fremskrittspartiet mener at vi må prioritere annerledes. Vi må handle før det er for sent, og vi må prioritere det viktigste først. De neste fire årene skal Fremskrittspartiet jobbe for å ta tryggheten tilbake. Kriminaliteten skal bli slått ned på, og folk skal være trygge på at de får helsehjelp når de trenger det.

Jeg ser fram til fire år i folkets tjeneste. Mitt mål er å sikre folk trygghet og økonomisk handlefrihet.

Line Marlene Haugen (FrP) [11:18:11]: Norske klasserom preges av uro, utenforskap og mobbing. Lærere forteller om elever som mister motivasjonen og ikke klarer å finne sin plass i fellesskapet. Dette er alvorlig.

Like alvorlig er det hvordan regjeringen møter utfordringen, med raske symboltiltak på sammensatte problemer. Da mobbingen økte, var svaret å innføre mobilfri skole. Det skulle styrke skolemiljøet og forebygge mobbing. Nå, ett år senere, må vi nesten spørre om mobbingen har gått ned. Er utenforskapet redusert, og er det nå slik at de kan klappe seg selv på skulderen og si «der satt den, gitt, det var mobilen som var problemet»? Hvis det var så enkelt, hadde vi hatt en trygg skole for lenge siden.

Fremskrittspartiet er for en mobilfri skole, men vi er ikke for politikere som alene mener at forbud og påbud løser alle de komplekse utfordringene vi har i skolen. I neste steg skylder de på skjermen. De vil ha mindre skjerm og mer bøker. Som forskningen sier, kan bøker helt klart styrke konsentrasjon og forståelse, men for svært mange elever er skjermen selve nøkkelen til å lære. En skole uten digitale hjelpemidler er ikke en skole for alle. Det vil faktisk føre til mindre inkludering. Derfor

må lærerne få friheten og tilliten til selv å vurdere hva som skal brukes, og når.

Men vår forundring stopper ikke der. Når regjeringen nå svikter i å hindre utenforskap i skolen, burde den i det minste sørge for at noen fanger det opp etterpå. Men det gjør de heller ikke. Rauland attføringscenter i Telemark har bl.a. et unikt tilbud innenfor arbeidsrettet rehabilitering og ungt utenforskap. Der får unge voksne støtte til å mestre livet og til å komme seg inn i arbeid. Det er et tilbud som nå står i fare fordi regjeringen tenker at det er greit at helseforetakene gjør uforsvarlige kutt. Konsekvensen er brutal. De som faller utenfor i skolen, risikerer nå å møte et system som også vender dem ryggen som voksne.

Ungt utenforskap er noe vi i Fremskrittspartiet tar på høyeste alvor. Hadde Arbeiderpartiet gjort det samme, ville de støttet vårt forslag, som vil gi alle elever muligheten til å bli den beste versjonen av seg selv.

Farukh Qureshi (A) [11:21:11]: Jeg har selv stått midt i det – på gata, i fengselet, på fotballbanen – i møte med ungdom som står i fare for å bli rekruttert til kriminalitet, med dem som begår kriminalitet, med dem som er ofre for deres kriminalitet, og med pårørende.

Trygghet handler ikke om slagord. Det handler om mennesker, om handling og om å ta ansvar – hver eneste dag. Det gjør Arbeiderpartiet. Skal vi gjøre samfunnet tryggere, må vi gripe inn tidlig og samtidig slå hardt og tydelig ned på dem som organiserer, rekrutterer og tjener penger på kriminalitet. Det er ingen motsetning mellom forebygging og kriminalitetsbekjempelse, tvert imot. Begge deler må gjøres, og det må gjøres samtidig.

I motsetning til Fremskrittspartiet, som altfor ofte forenkler både situasjonen og løsningene, er vi i Arbeiderpartiet opptatt av å gjøre det som faktisk virker. Trygghet krever mer enn bare slagord og lettvinne løsninger. Det krever en helhetlig politikk der forebygging og kriminalitetsbekjempelse går sammen.

La oss ta et bitte lite tilbakeblikk. Da Fremskrittspartiet satt i regjering og styrte Justisdepartementet, mente de på et tidspunkt at det var nok politifolk. De valgte å kutte studieplasser på Politihøgskolen. De innførte ungdomsstraffen, men justerte den aldri, selv da evalueringen viste at det var nødvendig. De underfinansierte kriminalomsorgen, økte aldri kapasiteten for ungdommer og lot ansatte stå igjen med en enorm belastning. Dette er historien om deres vakt.

Det tar tid å snu en skute som har vært på feil kurs, særlig en skute som har vært styrt av Fremskrittspartiet. Vi har tatt mange nødvendige grep. Vi har økt opptaket til Politihøgskolen. Vi har skjerpet ungdomsstraffen og etablert hurtigspor for ungdom som begår kriminalitet. Vi vil gjøre det straffbart å rekruttere barn og unge til kri-

minalitet. Vi ønsker å skjerpe straffene for bæring av kniv og våpen i det offentlige rom. På vår vakt er det flere ansatte i politiet enn noen gang før, og vi har tatt grep både for å beholde og for å rekruttere ansatte i kriminalomsorgen.

Vi har trappet opp innsatsen mot kriminelle nettverk, og vi går etter pengene, bilene og klokkeene – med andre ord symbolene de bruker for å gjøre seg attraktive og rekruttere. Samtidig satser vi tungt på forebygging, for den beste forebyggingen og kriminalitetsbekjempelsen er den som hindrer kriminalitet i utgangspunktet. Det handler om skole, fritidstilbud, barnevern og samarbeid mellom politi og kommuner.

Vi står opp mot dem som skaper utrygghet, men vi gir også folk en sjanse til å velge en bedre og annen vei. Vi velger fellesskap framfor forenkling, vi velger handling framfor slagord, og vi velger trygghet i fellesskap fordi trygghet skapes sammen.

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [11:24:29]: Norge er et fantastisk land bygd på rike naturressurser, frihet, menneskeverd og nestekjærlighet, men vi har også noen utfordringer. En av disse utfordringene er regjeringens skattepolitikk, som sender dyktige eiere ut av landet.

Formuesskatten på arbeidende kapital må betales uavhengig av overskudd og kveler nyskaping, innovasjon og investeringer i små og store bedrifter over hele landet. Kristelig Folkeparti ser på småbedrifter, familieeide selskaper og lokale arbeidsplasser som bærere av viktige verdier, nemlig fellesskap, ansvarlighet og nærhet til folk. Nettopp derfor har vi lenge vært opptatt av rammevilkårene for de virksomhetene som gir liv til bygder, tettsteder og lokalsamfunn, ikke minst nettopp ved å fjerne formuesskatten på arbeidende kapital.

I tillegg er det tid for skattelette for familiene. Å få barn gir store ekstrakostnader til bolig, bil, fritidsaktiviteter, mat og klær. Kristelig Folkeparti vil legge til rette for at familier kan få så mange barn som de ønsker. I dag er det ikke sånn. Fødselstallene er svært lave. Mange, særlig menn, peker på økonomi som en hindring. Derfor vil Kristelig Folkeparti øke foreldrebetalingen til 50 000 kr for barn nummer én og to, og 100 000 kr for barn nummer tre og videre. Dette grepet har bidratt til høye fødselstall i Frankrike, og vi tror det kan bidra til det samme i Norge.

Skolen er framtidens samfunn og økonomi. Samtidig har skoleresultatene falt til et bunnivå i Norden. Kristelig Folkeparti vil lytte til lærerne og OECD og gi lærerne høyere lønn og mer tid til å følge opp elevene – finansiert av kortere skoledag, sånn som Finland har gjort. Sånn blir læreryrket mer attraktivt, og lærerne får

tiden som trengs for å bygge gode relasjoner med elevene, noe som er selve nøkkelen til læring.

Vi må også hjelpe flere av de 700 000 menneskene som står utenfor arbeidslivet, inn i arbeid. Kristelig Folkeparti vil derfor ha en uføreforordning inspirert av Danmark. Uføre med gradert uføretrygd kan få større arbeidsmuligheter ved at arbeidsgivere kan betale litt lavere lønn og uføretrygden kan gis som kompensasjon for redusert timelønn. Dette er vinn-vinn for enkeltmennesker og for samfunnet.

Siden statsministeren fremdeles er til stede, har jeg også lyst til å gratulere statsministeren med et godt valg. Jeg har også lyst til å takke for invitasjonen til et skatteutvalg. Vi kommer til å møte der. Jeg tror alle i salen er enige om at dette blir en spennende og interessant stortingsperiode.

Per-Willy Amundsen (FrP) [11:27:30]: Den 19. juni 2008 rundt kl. 22.30 fattet Stortinget et svært uklokt vedtak. Det husker jeg veldig godt, jeg deltok selv i votingen i salen. Det var den gangen et flertall bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV sørget for nedleggelsen av Olavsvern.

I dag har vi til behandling et forslag fra Senterpartiet, ved representanten Trygve Slagsvold Vedum, som skal reversere denne beslutningen. Interessant nok deltok han selv i den samme votingen den fatale junidagen i 2008. Men Senterpartiet har videreutviklet sin egen reverseringspolitikk – nå skal de ikke bare reverse alle andre, nå skal de også reversere seg selv. Det er i så fall svært bra, for da kan vi faktisk oppnå det resultatet i dag at vi får et flertall i denne salen som omgjør det famøse vedtaket fra 2008 og sørger for at Forsvaret igjen blir eier av Olavsvern, og at det kan brukes i tråd med det som amerikanerne har uttrykt stort behov for, og som er i Norges interesse. Det er faktisk under ett år siden Senterpartiet ved sin forsvarsminister Gram den gangen sa at det overhodet ikke var interessant for regjeringen, og da Senterpartiet på det tidspunktet, å hente tilbake Olavsvern.

Fremskrittspartiet stemmer for det vi er for, og imot det vi er imot. Vi har uttrykt klar støtte til å kjøpe tilbake Olavsvern. Det er likevel behov for å komme med en stemmeforklaring når det gjelder forslag nr. 30, fra representanten Vedum.

For det første skal det ikke rokke ved forsvarsforliket. Det forutsetter ytterligere bevilgninger over statsbudsjettet, som denne kostnaden kommer til å medføre. Da regner vi jo med at representanten Vedum kommer til å gjøre en innsats i budsjettforhandlingene for å få disse pengene på plass.

Videre bør man heller ikke utelukke bruk av ekspropriasjon, for det kan ikke være slik at den nåværende ei-

er, som kjøpte Olavsvern for knapper og glansbilder, skal få lov til å sette den prisen selv. Man må ha et ris bak speilet. Da er det mulig å gjennomføre dette. Jeg håper at flertallet i Stortinget sørger for det i dag, for dersom man skal legge til grunn hva de samme partiene sa i valgkampen, ja, så er flertallet til stede.

Anne Kristine Linnestad (H) [11:30:47]: Høyres ambisjon for samferdselspolitikken er raskt og trygt fram, i hele landet, men sist helg skjedde dessverre det utenkelige igjen: Fem liv gikk tapt i trafikken, og ett menneske ligger alvorlig skadet på sykehus. I løpet av sommeren mistet 48 mennesker livet i trafikken. Det er 16 flere enn i samme periode i fjor, og vi må helt tilbake til 2016 for å se høyere tall.

Vi har ikke råd til å miste en eneste en og må gjøre vårt ytterste for å trygge de veiene vi har, med f.eks. rasikring og midtdeler, og samtidig bygge de nye, trygge veiene vi trenger. Etter raset i Levanger er landet delt i to, og det er uvisst når togene igjen vil gå mellom Trondheim og Bodø. Godset som var planlagt å gå på Nordlandsbanen, går nå på lastebiler, med de konsekvensene det har for næringslivet, for miljøet, for økonomien og ikke minst for trafikksikkerheten. Pendlerne fra Nord-Trøndelag til Trondheim har fått en mer krevende hverdag, og jeg undrer meg over at det ikke er satt inn hurtigbåter, på statens regning, forbi rasstedet, på samme måte som det til stadighet settes inn buss for tog på Østlandet.

Vi som benytter togtilbudet på Østlandet, står som sild i tønne i et tog som oppleves å være i rute bare hvis vi er heldige, og sitteplass er ofte en fjern drøm som en sjelden gang blir virkelighet. Passasjerer har besvimt fordi togene var så fulle, og daglig er det forsinkelser, signalfeil – senest i dag – strømbrydd, personell- og togmangel og ikke minst innstillinger. Dette er rett og slett ikke godt nok og gjør det umulig for folk å planlegge hverdagen sin.

Norge er et langstrakt land som har ulike behov for transport og kommunikasjon. Flytilbudet er en del av kollektivtilbudet for mange. Avstandene er så store og veiene så dårlige at det ikke finnes alternativ transport. Da er det helt avgjørende for Høyre å beholde et godt flytilbud over hele landet. For noen er ferjetilbudet deres eneste måte å holde kontakt med fastlandet på.

Uansett om man er avhengig av bil, tog, buss, ferje, båt eller fly, skal Høyre legge til rette for god samferdsel. Å nedprioritere samferdsel, slik Støre-regjeringen har gjort de siste årene, er dårlig både som distriktspolitikk, næringspolitikk og klima- og miljøpolitikk. Høyre vil satse mer på samferdsel, for god samferdselspolitikk er også helt avgjørende for god beredskapspolitikk.

Alle vi som har tatt sete i denne sal, har et stort ansvar for å legge til rette for kommende generasjoner. Et løft for infrastruktur, slik at våre barn og barnebarn vil kunne reise raskere og tryggere, vil uten tvil være en god investering for framtiden. Da må det en større satsing til enn det Støre-regjeringen har vært villig til så langt.

Hege Bae Nyholt (R) [11:33:58]: Etter en intens og arbeidsom valgkamp er det igjen på tide å ta fatt på arbeidet i denne sal. Det er vel også på sin plass å gratulere presidenten med å ha blitt president – så gratulerer!

En ny stortingsperiode, et nytt flertall, eller i hvert fall et nytt sammensatt flertall, gir mulighet til å ta fatt på nye oppgaver, gjøre noe nytt og ikke minst gjøre det vi allerede har gjort, bedre.

Gang på gang har jeg snakket om bemanningen i barnehagen fra denne talerstolen – noen ganger for tom sal, andre ganger for relativt fulle benkerader – og alle gangene har jeg hatt fagforeningene, foreldrene, foreldreopprøret og ungene med meg når jeg har stått her. Jeg skulle ønske det ikke var nødvendig å fortsette der vi slapp før sommeren, men dessverre er det fortsatt en stor jobb som gjenstår før vi har riktig og nok bemanning på jobb i barnehagen, hele dagen, i alle landets barnehager.

Også i år har vi lest avisartikler om en dramatisk nedgang i søkertallene til barnehagelæreutdanningen. Vi har lest hjerteskjærende reportasjer om ansatte som ikke får dagen til å gå opp, og om foreldre som synes det er vanskelig å gå fra ungene om morgenen. Lav bemanning rammer både barna og de ansatte – og i det store bildet: samfunnet. Når man må gjøre mer av alt, raskere, tærer det på kroppen. Det gjør de ansatte utslitte. De blir sykmeldte. I verste fall forlater de sektoren. Barna får på sin side ikke alltid den oppfølgingen de skal ha. Det blir mindre tid til det pedagogiske, de viktige lærdommene ungene skal ta med seg videre i livet.

Rødt vil jobbe for å sikre nok og riktig bemanning i alle landets barnehager. For oss er det viktig å jobbe både for å øke rekrutteringen og for å sikre at de som jobber i barnehagen i dag, blir i barnehagen. Vi ønsker å styrke hele laget, både fagarbeideren, assistenten og barnehagelæreren, med og uten mastergrad. Derfor opplever vi også at Venstres forslag, som retter seg utelukkende mot barnehagelærere med master, meg f.eks., blir for smalt. Rødt er selvfølgelig også for å sikre at folk blir i sektoren, at arbeidsforholdene og rammene skal bli bedre, og at man skal få uttelling for kompetanse, men mitt yrkesliv på gulvet i barnehagen har vist meg at vi trenger hele laget, fra renholder til styrer.

Vi trenger et løft for barnehagen, både for å sikre økt rekruttering og for at folk blir i barnehagen, og den job-

ben kan jeg love at Rødt er klar for å ta også i den kommende fireårsperioden.

Julia Eikeland (A) [11:36:52]: Snuoperasjonen i den norske skolen er i gang, og Arbeiderpartiet leder an. I fire år har Arbeiderpartiet tatt grep for å gi elevene bedre læring og lærerne mer tillit, og endelig begynner vi å se resultater. Læreren har igjen fått autoritet i klasserommet, mobilen er ute, både i timen og i friminuttene, og skolen har fått flere fysiske bøker og mer praktisk utstyr. Flere søker seg til yrkesfag, og endelig ser vi at flere har lyst til å bli lærer.

Dette er ikke tilfældigheter, det er resultatet av målrettet politikk, av at vi har lyttet til lærerne og satt elvene først. Arbeiderpartiet tok over Høyre og FrPs teoritunge skole, en pugge- og testeskole der teori tok over praktisk læring, og resultatene falt hvert eneste år. Arbeiderpartiet bygger nå en skole der elevene skal mestre, ikke bare måles – en skole som gir rom for læring og stolthet i klasserommet. Men vi er ikke ferdige, for norske barn må lære mer, og de må lære sammen.

Den norske fellesskolen er noe av det fineste vi har, det er vårt fremste konkurransefortrinn. Den gir barn like muligheter til å lykkes uavhengig av bakgrunn, bosted eller foreldrenes lommebok. Fellesskolen vår er imidlertid under press – fra kommersielle aktører som vil tilby mer, men kun til dem som har råd, og fra partier som mener at valgfrihet betyr å kjøpe seg ut av fellesskapet. For å stå imot dette presset må fellesskolen vår bli enda bedre. Kvalitet i skolen handler ikke bare om antall timer, men om hvordan barn lærer bedre.

Tiden da løsningen alltid var flere timer og flere milliarder, er forbi. Nå må vi også sikre kvalitet for pengene. Det betyr at vi må bruke ressursene vi har, smartere, gi lærerne tid og tillit og fjerne unødvendig byråkrati og detaljstyring. Kvalitet handler også om hvordan undervisningen faktisk foregår. Derfor er Arbeiderpartiet klinkende klare: Mobiltelefonen har ingen plass i klasserommet eller i friminuttet.

Det fine med den norske fellesskolen er at vi der møtes på tvers av bakgrunn – fysisk, ansikt til ansikt. Vi trenger en sterkere fellesskole der elevene får tillit. Sånn sikrer vi at Norge er rustet for framtiden.

Tellef Inge Mørland (A) [11:40:11]: Stortingsvalget har gitt Arbeiderpartiet styrket oppslutning og mandat til å styre videre. Det er jeg veldig glad for fordi jeg tror at de beste samfunnene bygger man ved å skape og dele sammen. Gjennom krevende økonomiske tider i den forrige perioden har Arbeiderpartiet klart å styre på en slik måte at vi har fått flere i arbeid, ikke færre. Prisveksten og renta er nå på vei ned, ikke opp. Vi har bygd ut velferden gjennom gratistid i SFO, økt barnetrygd og svært lave barnehagepriser.

Likevel, skal vi komme videre, må vi aldri bli selvtilfredse og fornøyde. Jeg holder for tiden på med boka om Oddvar Nordli. Han vokste opp i en tid da Arbeiderpartiet nærmest var selve håpet for folk i arbeiderklassen. Det bør være noe å strekke seg etter, også i 2025. Når matprisene er gått opp 6 pst. det siste året, betyr det for mange med dårlig råd at det blir færre varer i handlekurven. Da skal Arbeiderpartiet være de som gjør noe med det – sørger for bedre konkurranse i matvarebransjen, sørger for at flere får arbeid, sørger for at de som ikke kan arbeide, får ytelser som det går an å leve av. Vi skal også være partiet som sørger for nye velferdsreformer, som en ordentlig tannhelsereform, slik at vi gjør sikkerhetsnettet til fellesskapet sterkere, ikke svakere.

Vi vant valget som vokteren av våre fellesskapsløsninger. Samtidig må vi være ærlig på at for mange kommuner sliter med økonomien – kommunene, som er den viktigste leverandøren av nettopp gode fellesskapsløsninger. Vi har økt bevilgningene til kommunene flere ganger i den forrige perioden. Svaret på kommunenes utfordringer ligger ikke til høyre i politikken, men når over halvparten av kommunene gikk med underskudd i 2024, trues også våre fellesskapsløsninger.

Jeg kan bruke min egen kommune, Arbeiderparti-styrte Arendal, som et eksempel. Kommunedirektøren har varslet at det må kuttes 300 mill. kr for å få neste års budsjett i balanse. Et av de kuttene man nå forbereder seg på, er avvikling av lindrende avdeling i kommunen. De sykeste og mest sårbare av våre innbyggere, på slutten av livet, ser nå ut til å kunne få et dårligere tilbud fordi kommuneøkonomien ikke går i hop. Jeg kjenner bystyrepolitikkerne våre i Arendal. Det er ikke et bein i kroppen deres som ønsker å gi et dårligere tilbud til alvorlig syke personer på slutten av livet, men de må kutte i nær sagt alt av det som ikke er strengt lovpålagte tjenester. Det skjer på vår vakt.

Kommunene har samtidig selv et ansvar for å omstille seg når antallet 90-åringer i eldreomsorgen øker og antallet 9-åringer i skolen faller. Da må kommunen selv foreta nødvendige endringer, noe som kan gjøre vondt. Vi i Arbeiderpartiet vant ikke valget fordi vi er fornøyde, men fordi vi vil videre. Da må ambisjonene de kommende fire årene være at kommunene skal være i en bedre stand i 2029 enn i 2025, at flere, også blant dem med dårlig råd, opplever å få bedre råd, og at flere opplever at Arbeiderpartiet i disse fire årene går i bresjen for nye velferdsreformer, velferdsreformer som kan sørge for at når matvareprisene går opp, går samtidig tannlegeregningen ned eller barnetrygden ytterligere opp. Slik bygger vi gode samfunn, 100 år etter at arbeiderklassen reiste seg, tok makta og sørget for et samfunn der alle skal med, og slik tar vi vare på den arven vi har fått av dem som gikk før oss.

Bjørn-Kristian Svendsrud (FrP) [11:43:34]: Vi lever i en tid da det nærmest forventes at alle skal fullføre videregående opplæring etterfulgt av fagbrev, bachelor eller mastergrad før man trer inn i arbeidslivet, men virkeligheten er ikke alltid så enkel. For mange blir dette A4-løpet for smalt, og veien til utenforskap og lav mestring blir dermed kort. Da min far gikk på ungdomsskolen, kom det representanter fra hjørnesteinsbedriften Horten Verft og lurte på hvem som kunne tenke seg å begynne på verftet framfor å sitte på skolebenken, og han bet på. For min mor var det derimot forventet at hun skulle bli husmor, noe hun for øvrig aldri ble, etter eget ønske. Det var andre tider, og godt er det.

I dag har vi et utdanningssystem som skal gi alle like muligheter for å lykkes i det norske samfunnet, men realiteten er at det systemet likevel ikke fungerer for alle. Tvert imot ser vi at stadig flere faller utenfor. I mitt fylke, Vestfold, står 20 pst. av unge under 30 år uten jobb eller utdanning, og dette er det høyeste tallet for utenforskap blant unge i landet. I min egen hjemkommune er 24 pst. av de unge i utenforskap, og nesten 60 000 personer mellom 20 og 66 år i Vestfold og Telemark sto utenfor arbeid eller utdanning ved utgangen av fjoråret. Dette er alarmerende. Regjeringen kan ikke si å ha omtalt utenforskap nevneverdig i sin trontale, noe jeg synes er synd, men også symptomatisk for regjeringens ambisjoner.

Det finnes ingen enkel løsning på dette omfattende samfunnsproblemet, men vi må satse mer på tidlig innsats og tilpasset opplæring. Da må kommuner og fylkeskommuner være rustet til å følge opp de elevene som faller utenfor. Jeg er redd for at det arbeidet vil bli svært krevende dersom Arbeiderpartiet har som mål å fortsette underfinansieringen av kommunesektoren, slik de har gjort siden de overtok regjeringskontorene. Samarbeid mellom Nav, skoler og næringsliv vil også være viktig for å sikre at færre faller utenfor. Flere praksisplasser og VTA-plasser, bedre mentorordninger og et fleksibelt arbeidsliv vil være avgjørende for de menneskene som ikke finner sin vei inn i arbeidslivet på egen hånd. Innleieforbudet på det sentrale Østlandet er videre et hinder for å sikre flere i jobb, og Fremskrittspartiet mener dette forbudet må opphøre. Det offentlige må slutte å stå og peke på hverandre – staten på kommunen, kommunen på staten. Løsningen ligger i bedre samarbeid og større frihet. Vi trenger et næringsliv som får gode rammevilkår til å skape arbeidsplasser, og vi trenger en offentlig sektor som spiller på lag med folk og bedrifter. Ti den for å handle er nå.

Konstanse Marie Alvær (A) [11:46:48]: Språket vårt er noe av det viktigste vi har. Det er måten vi kommuniserer og utfolder oss på, men også en stor del av vår identitet. Allikevel vet jeg at det i dag er flere samer som

meg som mangler denne viktige puslebrikken i identiteten sin. Fornorskingen tok språket fra store deler av den samiske befolkningen. Det kom tydelig fram i sannhets- og forsoningsrapporten, og det kjenner vi i hverdagen når vi ikke kan delta i samtalen fordi vi ikke kan språket, eller når samtalen må foregå på norsk for ikke å ekskludere oss som ikke kan samisk. Derfor er jeg glad for at Norge har forpliktet seg til å forvalte, under vise og ta vare på det samiske språket.

Samiske barn som vokser opp i dag, har rett til undervisning på sitt språk enten de bor i Bamble eller Båtsfjord, og det er viktig. Det gir en trygghet, ikke bare for den samiske delen av befolkningen, men også for vår felles historie og kulturarv. Selv om dette gjelder barn i hele Norge, er det ikke til å stikke under stol at våre nordligste kommuner og fylkeskommuner er de som står igjen med den største økonomiske påkjenningen av flerspråkligheten, fordi man har tatt på alvor det ansvaret det er å forvalte det samiske språket. I disse kommunene jobber man målrettet for at store deler av offentlige papirer, undervisningsmaterieell og informasjon til innbyggerne er tilgjengelig både på norsk og på de samiske språkene. For å finansiere dette har man tospråklighetsmidler. Disse skal per definisjon gå til kommuner og fylkeskommuner som bruker, styrker og utvikler de samiske språkene. Denne ordningen er et viktig steg i forsoningen, men allikevel får vi tilbakemeldinger om at midlene ikke strekker til, og at kommunene selv sitter igjen med store deler av utgiftene.

For Arbeiderpartiet er det viktig å bygge en sterk fellesskole også for våre samiske elever. Derfor er jeg glad for at Arbeiderpartiet har gått til valg på å styrke refusjonsordningen og gi mer penger til flerspråklighet. På den måten gir vi trygghet til samiske barn og unge for at de skal få den opplæringen og undervisningen de har krav på, sånn at de kan vokse opp med alle puslebrickene i sin identitet.

Haagen Poppe (H) [11:49:36]: Det lokale selvstyret er under press. Denne sal har de seneste årene pålagt kommunene stadig flere detaljkrav, ilagt unødvendig strenge vern og innskrenket lokale folkevalgtes muligheter til å ta vettuge valg og lokale hensyn.

Norge er langstrakt og mangfoldig, og det som framstår som gode ideer i denne sal, er ikke nødvendigvis en god idé ute i alle kommuner. Det er en gryende erkjennelse, også langt inn i tuttifrutti-koalisjonen, om at vi har gått for langt, og at det er på tide med en dereguleringsreform av kommunal sektor og av plan- og bygningsregimet, slik at makten igjen flyttes fra staten og statsforvaltere til lokale folkevalgte.

De negative eksemplene på hva våre velmente vedtak og forvaltningens oppfølging av dem betyr ute i

kommuner og for folk og bedrifter, begynner å bli mange.

I Setesdal har statsforvalteren lagt fram en tiltaksplan for villrein som vil gjøre bruken av natur vanskeligere for både setesdøler og turister. Bruken av støler og områder grunneiere har forvaltet godt i århundrer, innskrenkes med et stadig strengere verneregime.

I Risør nektet statsforvalteren en familie å bygge en enkel, tradisjonell kvist på taket på huset, som ligger helt i utkanten av det bevaringsverdige bysentrumet. Er det ingen andre hus med kvist i området? Jo da, man kan telle minst syv innen hundre meter. Hele kommunestyret støttet kvisten, men det var i strid med overordnet plan, må vite.

Denne sal ønsker både mer vern av natur, at kulturminner blir tatt vare på, og at strandsonen ikke bygges ned, men også folk og bedrifter i hele landet. Vi ønsker det beste for barna våre og de eldre, men også mer handlingsrom ute i kommunene. Alle disse konkrete vektningene av ulike hensyn er det umulig for oss i denne sal å foreta. Litt oftere må vi derfor stole på at vettet er jevnt fordelt, holde fingrene av detaljstyringsfatet og la kommunene selv bestemme litt mer.

Byråkratiets makt må selvsagt utøves med klokskap og evne til å tolke de folkevalgte politikernes intensjoner, men vi trenger også flere folk i denne sal som kan si nei når velmenende kollegaer ønsker enda en regulering, plan eller lov.

Ute i Eidsvollsgalleriet står en byste av sørlendingen Søren Jaabæk. Han fikk i sin samtid kallenavnet «Neibæk» for sin motstand mot økte offentlige utgifter og byrder. La oss ved inngangen til denne stortingsperioden alle sammen inspireres litt mer av Jaabæk og alltid stille oss spørsmålet, når vi skal ta stilling til en ny lov eller regulering: «Kan vi si nei?»

Amalie Gunnufsen (H) [11:52:49]: Unge som vokser opp i dag, er den første generasjonen siden krigen som kan få det verre enn tidligere generasjoner. Det er dyrere å etablere seg, unge sliter med å komme seg inn på boligmarkedet, og når politikerne ukritisk utvider staten i dag, er det vi som er unge nå, som må ta regningen for det i morgen. Samtidig vet vi at vi er færre som skal betale for flere.

I regjeringens egen perspektivmelding står det at Norge kan øke oljepengebruken med 13 mrd. kr i året fram til 2030 uten å svekke velferden, men bare i år har oljepengebruken steget med 127 mrd. kr. Trenden de siste fire årene er at statsregnskapet har endt opp med mange titalls milliarder i høyere utgifter enn de vedtatte oktoberbudsjettene. Det er ikke bærekraftig. Det er et klart brudd på generasjonskontrakten, avtalen mellom generasjoner om at vi skal etterlate oss et samfunn som

er bedre, sterkere og tryggere. Nå skjer det motsatte. Vi bruker opp vår felles formue og overlater regningen til framtidige generasjoner.

Trygg økonomisk styring handler ikke bare om hvordan Norge ser ut i dag, det handler om hvordan Norge skal se ut de neste 100 årene. Vi mangler arbeidskraft, og når staten øker pengebruken uten å øke arbeidskraften, risikerer vi å tappe næringslivet for folk. Samtidig vokser utgiftene til stønader fordi det er flere som jobber lite eller ingenting. Eldrebølgen vil alltid gjøre det vanskelig for oss å finansiere velferden i framtiden.

Vi har hatt et oljefond som har vokst seg større enn det vi ventet, og vi kunne ha gjort noe med problemet. I stedet ser vi nå at inndekningsbehovet i 2060 har økt fordi regjeringen har latt utgiftene vokse og nesten ikke brukt handlingsrommet til å senke skattene for folk og bedrifter.

Det var aldri vi som er unge i dag, som skulle være oppvaskgenerasjonen. Det er det statsministerens generasjon som skulle være. Ikke bare har oppvasken blitt stående på benken, regjeringen fortsetter å lempe skitne kopper, kar og bestikk over på neste generasjon. Nå er det på tide å bytte ut silkehanskene med oppvaskhansker og erkjenne at velferdsstaten ikke kan være alt for alle – den må være der for dem som trenger det mest.

Nå må vi gjenvinne budsjettdisiplinen. Vi må respekttere skattebetalernes penger, for det skylder vi framtidige generasjoner.

Ingrid Liland (MDG) [11:55:38]: Miljøpartiet De Grønne er for første gang en del av det styrende flertallet på Stortinget – et rød-grønt flertall som vi har hatt gleden av å samarbeide med lokalt flere steder med stor suksess, ikke minst for klima og natur. Akkurat nå er det ikke bare Miljøpartiet De Grønnes 152 000 velgere, men også SVs velgere, Rødts velgere og mange av Arbeiderpartiets velgere som gleder seg til å se en ny kurs i norsk klimapolitikk. Framtiden for sosialdemokratiet, for velferdsstaten og for ikke å snakke om hele folkestyret avhenger av at det nettopp er demokratiske velferdssamfunn som Norge som viser seg i stand til å løse vår tids store utfordringer, som klima- og naturkrisen.

I går sa representantene Brenna og Moflag fra Arbeiderpartiet at en av de store utfordringene i omstillingen er å få folk med seg. Det bekymrer også meg. Jeg har ikke vært politiker så veldig lenge, men jeg har jobbet mange år i næringslivet med tøffe omstillingsprosesser. Er det noe som virkelig tar håpet og troen fra folk, er det ledere som sier én ting, men så gjør noe annet – som når politiske ledere sier at klimaendringene er vår tids største utfordring, men ikke gjennomfører tiltak som kutter nok utslipp, eller når politikere sier til næringslivet at

det nå skal lønne seg å drive miljøvennlig, men så uteblir både avgiftene og insentivene som faktisk gjør at miljø-investeringene betaler seg, eller når politikere på hele det politiske spekteret sier at vi må fase ut fossil energi fordi det skaper farlige klimaendringer, men så fortsetter vi å gjøre investeringer som forlenger oljealderen, som å gi kraft fra land.

I dag voterer Stortinget over forslag om å stanse elektrifiseringen av flere oljefelt med kraft fra land. Offshore Norge sa i går at stans i elektrifisering vil føre til at felt på norsk sokkel vil avslutte oljeproduksjonen tidligere. Det er akkurat det Norge trenger. Jeg håper at alle som er opptatt av å få Norge og verden til nullutslipp, og som vil ha med folk på veien, er med på å vise at klimapolitikken i Norge henger sammen og er ærlig. Skal vi fase ut olje og gass fordi det skaper klimaendringer, kan vi ikke samtidig la oljelobbyen få de ressursene og de investeringene som næringen ønsker seg for å holde på lengst mulig. Tror de virkelig at folk synes det gir mening å bygge ned natur over hele landet for å sende strøm til en næring som vi skal fase ut nettopp for å redde klima og natur? Jeg forstår at oljelobbyen skjeller i buksene fordi det styrende flertallet er grønnere enn noen gang. Å stanse elektrifisering av oljefelt er en enorm klimaseier, for det er det første steget på veien mot utfasing av olje og gass.

Jeg gleder meg til å diskutere med Arbeiderpartiet om en samlet strategi for petroleumpolitikken i Norge, som Arbeiderpartiet har programfestet. Sammen kan vi vise folk og næringsliv at det sosialdemokratiske Norge er det landet i verden som er best i stand til å løse vår tids store utfordringer.

Isak Veierud Busch (A) [11:58:58]: Presidenten bor i Nord-Odal, i salen sitter representanter som bor i Oslo, i Trondheim, i Tromsø og på Senja, og jeg bor på Røros – ulike steder, men samtidig med mer til felles enn man skulle tro. Alle disse stedene står folk opp om morgenen, går på jobb, lever livet sitt, og håper at politikken vi vedtar her inne, faktisk bidrar til å gjøre hverdagen litt bedre.

Landet vårt består av bygder og byer, og vi har til og med blitt velsignet med en og annen bergstad. Ethvert samfunn er et resultat av politiske prioriteringer. I Norge har vi valgt fellesskap, og vi har valgt frihet – ikke bare frihet til å mene og tro, men frihet til å leve livet slik man ønsker, der man ønsker. Vi trenger at det bor folk i hele landet, og at vi har sterke fellesskap i alle lokalsamfunn, i bygd og i by.

For å lykkes med det må vi ha lokalsamfunn med rom for utvikling og verdiskaping, og kommuner som er i stand til å levere velferdstjenester. Vi har gjort endringer i inntektssystemet som gir mer omfordeling, slik at de

med minst får litt mer, og de med mest gir litt tilbake. Det er rettferdig omfordeling, og det er Arbeiderpartipolitikk.

Vi binder landet sammen med infrastruktur både fysisk og digitalt. Vi har styrket ferjetilbudet og halvert maksprisen på FOT-rutene, og vi satser på bredbånd til alle innen 2030 – for næringsutvikling, beredskap og folks hverdagsliv.

Det betyr noe hvem som styrer, for mens vi prioriterer fellesskapet, vil Fremskrittspartiet kutte milliarder i formuesskatt. Det betyr mindre til velferd. Merk også at når Fremskrittspartiet snakker om stram kommuneøkonomi, foreslår de aldri mer penger, bare mindre eieendomsskatt, mer privatisering og oppsplitting av velferdstjenestene.

Vi skal få fart på boligbyggingen og bygge 130 000 boliger de neste fem årene. Vi skal ha gode velferdstjenester og føre en aktiv næringspolitikk. Det er slik vi skaper vekst, utvikling og gode lokalsamfunn i bygd og by – ikke gjennom kutt, privatisering og oppsplitting.

La meg avslutte med å si at distriktspolitikk ikke er noe man driver med for å være snille med dem som bor i distriktene. Det er bra for Norge at det bor folk i hele landet, og det er derfor Arbeiderpartiet mener alvor når vi sier «by og land, hand i hand».

Julia Brännström Nordtug (FrP) [12:01:53]: Når sykdom inntreffer – eller under gledelige omstendigheter som en fødsel – er vi prisgitt at de som går på jobb i Helse-Norge, har kunnskap og kompetanse, og at de har tid. Som et av verdens rikeste land bruker Norge store penger på helse, og vi har en høyere andel helsepersonell enn andre land.

Men hva får vi igjen for de pengene vi bruker? Køene for å få helsehjelp er lange. Over 200 000 mennesker venter på behandling, stadig flere tegner seg en helseforsikring, og når det gjelder tilgangen på nye medisiner, har vi havnet i bakleksa. Norge bruker i gjennomsnitt 524 dager før nye legemidler blir innført, langt mer enn sammenlignbare land. Tid er en ressurs som alvorlig syke mennesker ikke har.

Det er behov for store investeringer i sykehus i årene som kommer. Når investeringsnivået øker, og kapitalkostnadene belaster driftsbudsjettene, flyttes penger fra pasienter til å betale renter og avdrag. Bare i år skal sykehusene betale over 3 mrd. kr i renter og avdrag. Gang på gang ser vi konsekvensene. Det kuttes i stillinger og behandlingstilbud. Pasientene sviktes. Kalnes sykehus i min hjemkommune bygges nå ut, og det er etterlenget, all den tid det allerede under åpningsdagen for elleve år siden hadde korridorpasienter.

Det bygges også ut flere steder i Stor-Oslo. Hvordan vil dette ramme sykehus i Østfold i årene som kommer?

Frykten er at økte kapitalkostnader vil ramme viktige pasienttilbud. Fremskrittspartiet vil sikre at penger tiltenkt pasientbehandling, personell og medisiner faktisk går til det. Derfor må drift og investering i sykehusene skilles.

I forrige uke kom en rapport som viser at åtte av ti kvinner opplever fødselsomsorgen som god. Bak disse tallene er det tusenvis av jordmødre, barnepleiere og leger som jobber hardt for at fødende kvinner skal ha det trygt. Når mye står på spill, er det ansatte på fødestuen med hjerne og hjerte og hender fulle av erfaring og kompetanse som trygger deg og ditt barns liv. Mine tre barn er født under trygge omstendigheter, med ansatte som tok seg tid. Det kommenterte jeg også til en ansatt på barsel, som svarte: Det er som andeflokken som flyter stille og fredfylt på vannoverflaten, men under overflaten går andeføttene i en rasende fart, i full desperasjon etter å holde det hele flytende.

Hun er ikke alene. Slik opplever mange ansatte i helsevesenet sin hverdag. Dette er bare starten, med større knapphet på ansatte og stadig flere pasienter. Fremskrittspartiet vil bidra til kloke beslutninger for å sikre økt valgfrihet og økt trygghet for helsen din.

Anne Hagenborg (A) [12:05:18]: Jeg er heldig. Jeg er fra Søndre Land kommune, en skogbrukskommune med mye natur. Når jeg skal gå tur med bikkja mi, kan jeg velge om jeg vil gå på Odnesberget og få en skikkelig trimtur på veien opp, eller om jeg vil gå ned til Randsfjorden og rusle langs den. Uansett er jeg ute i skogen og i naturen.

Naturen er viktig for oss på alle måter, og den fungerer også godt til restitusjon. Samtidig står vi midt i en naturkrise. Naturen forsvinner, bit for bit – stille, men dramatisk. For å kunne ta bedre vare på naturen må vi vite mer om den. Derfor er det så viktig at Norge nå er i gang med å utvikle et nasjonalt naturregnskap. Et naturregnskap gir oss oversikt over hvor mye natur vi har, hvilken tilstand den er i, og hvilke økosystemtjenester den gir oss, som f.eks. rent vann, mat, pollinering og karbonlagring. Dette er ikke bare viktig for miljøet, det er avgjørende for økonomien, helsen vår og framtidige generasjoner.

Arbeiderpartiet har vært en pådriver for å få på plass et nasjonalt naturregnskap. I regjering har vi satt i gang arbeidet med naturregnskapet, og vi har sikret finansiering og forankring i statsbudsjettet. Vi har styrket kunnskapsgrunnlaget for kommuner og fylker, slik at naturhensyn kan integreres i lokal planlegging. Dette er politikk i praksis. Det handler om å gjøre naturen synlig i budsjettene våre, i planene våre, og i beslutningene vi tar, både lokalt og nasjonalt.

Fremskrittspartiet har en annen tilnærming: De advarer mot det de kaller symbolpolitikk og meningsløse

reguleringer de mener rammer folk flest og norsk næringsliv. De har uttrykt skepsis til tiltak som ikke gir umiddelbar økonomisk gevinst. Dette er en politikk som overser naturens langsiktige verdi, både som livsgrunnlag og som økonomisk ressurs.

Arbeiderpartiet mener at naturpolitikk ikke er symbolpolitikk, det er ansvarlig politikk. Et naturregnskap er et verktøy for å ta bedre beslutninger, for å sikre naturmangfoldet og for å møte klimautfordringer med kunnskap og rettferdighet. Det gir trygghet for framtiden. Vi skal fortsette med å gå foran. Vi skal sørge for at naturen ikke bare får vakre ord, men også konkret vern og verdi i politikken.

Anne Kristine Linnestad (H) [12:08:27]: I sitt innlegg i debatten i går var representanten Vedum svært skeptisk til EUs direktiver og mente at internasjonale reguleringer fratar oss makt. Han nevnte EUs avløpsdirektiv spesielt og uttalte følgende:

«At EU skal ha en oppfatning om hvordan vi skal rense vann og avløp i Finnmark, er grunnleggende ufornuftig, og det kommer til å bli kjempedyrt hvis ikke det norske storting rammer det inn.»

Avløpsdirektivet har som mål å forbedre håndteringen av avløpsvann og redusere utslipp av organisk materiale, nitrogen, fosfor og mikroforurensning til det beste for alle oss mennesker, for miljøet på land og miljøet i vann. Norge har fått forlenget frist til å tilpasse sin nasjonale lovgivning.

Jeg vil minne representanten Vedum om at han satt i regjering i over tre år og hadde store muligheter til å ramme dette inn, men alle de mulighetene sa Senterpartiet nei til så lenge de satt i regjering. Det var først da Senterpartiet gikk ut av regjering at de stemte for to av Høyre, Fremskrittspartiet og Rødts forslag, bl.a. det om å forlenge avskrivningstider på renseanlegg, pumpestasjoner, høydebasseng og ledningsnett til 80 år. Senterpartiet har heller ikke vært villig til å vurdere en vannreform eller gjennomgå selvkostforskriften.

Representanten har rett i at EUs reviderte avløpsdirektiv er vedtatt uten å ta spesielle hensyn til Norges topografi, geografi og demografi, men definisjonsmakt er også makt, og den har vi her i Norge. Dersom representanten Vedum virkelig hadde villet ha hånden på rattet og jobbet for å ramme direktivet inn til beste for innbyggerne, næringslivet og miljøet i hele landet – også Finnmark, som han nevnte spesielt – kunne de benyttet muligheten enten til å stemme for flere av Høyres forslag eller til selv å ha bedt departementer og direktorater om å gjennomgå selvkostsystemet, forurensningsloven og annet tilhørende lovverk.

Er Norges definisjon av tettsted i tråd med avløpsdirektivets intensjon? Ligger det en fleksibilitet i overset-

telsen av «urban areas» som Norge ikke benytter, fordi vi tolker EUs begrep strengere enn nødvendig? Dersom representanten hadde benyttet muligheten, ville han kanskje sett at Norge kan ha pålagt seg selv langt strengere definisjoner enn det avløpsdirektivet egentlig legger opp til, og som kan være langt mindre fleksible enn nødvendig. Det har ikke Senterpartiet vært villig til så langt.

Så noe helt annet: Vi debatterer nå årets trontale, en trontale som dessverre ikke nevner samene, vårt urfolk, våre nasjonale minoriteter eller sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid med ett eneste ord. Det synes jeg er trist, for det hadde de virkelig fortjent.

Anne Grethe Hauan (FrP) [12:11:39]: Eg vil ta opp to saker som viser kor viktig det er at staten tek ansvar, både for offera etter urett og for dei eldre, som har bygd landet vårt.

Den første gjeld offera etter psykolog Sverre Varhaug, som takk vera statens manglande oppfølging fekk gjera grove overgrep mot unge menn over fleire tiår. Trass i varsel og domar fortsette staten å senda sårbare unge menn til serieforbrytaren, som avisa VG har døyppt «Dukkemannen» for si evne til å manipulera og øydelegja. Mange av offera er dessverre døde. Nokre orka ikkje leva lenger. Dei få som framleis lever, er eldre og sjuke og kan truleg teljast på ei hand.

I juni bestemte Stortinget at dei få overlevande skal få erstatning. Det er ikkje snakk om behov for ei ny ordning, men om utbetaling av erstatning til dei som er igjen. Eg blei difor svært forundra og lei meg då eg nyleg blei klar over at departementet trenerer saka ved å visa til utarbeiding av ei ordning. Lat meg vera tydeleg: Det er ikkje det Stortinget har bedt om. Oppdraget til regjeringa og departementet er å finna rett erstatning og så utbetala. Eg vil innstendig be: Gjer det som Stortinget bad om, finn rett erstatning, og betal ut – no.

Den andre saka gjeld våre eldre – dei som bygde landet, men som altfor ofte blir gløymde når dei treng oss mest. Ei undersøking frå Nasjonalt senter for aldring og helse viser at talet på eldre med depresjon kan doblast fram mot 2050 – til 160 000 menneske. Særleg utsette er menn over 80 år. Einsemd og mangel på aktivitet tek livsgnisten frå mange. Eg ser det veldig tett på. Foreldra mine er snart 94 år. Far min har i det siste blitt veldig tung til sinns. Når han slit, slit alle rundt han. Kvardagen hans er tung – smerter, lite søvn og redsel for fall. Han har levd eit rikt liv. No er kroppen skrøpeleg, men hovudet er framleis klart. Mor mi har Parkinsons sjukdom. Ho får trening ein gong i veka i fem veker og så fem veker av – fem veker til å forvitra. Kvar er logikken?

Me snakkar mykje om psykisk helse, men eldre blir gløymde. Løysinga blir ofte å gje medisinar, men det som trengst, er menneske, fellesskap, aktivitet og venskap.

Me må tenkja nytt om eldreomsorg. Thore Liverød i Larvik står bak prosjektet Otium Saltbrygga. Der bur eldre – frå 60 år og oppover – og dei møtest, trener, et og ler saman. Mange hadde kanskje vore på sjukeheim utan dette tilbodet. Slike idear skaper liv og ikkje meir byråkrati.

Framstegspartiet kjempar for valfridom og verdig liv – heile livet. Det må også gjelda dei som er 67 eller 100 år. Me må våga å snakka om alderdomen, om døden og om det som ventar.

Til slutt: Lat oss ikkje gløyma dei som bygde landet. Lat oss stå opp for dei, lat oss gje dei livsglede heilt til siste dag.

Rune Bakervik (A) [12:15:14]: Under høstens mange debatter var det én som særleg skilte seg ut: besøket og debatten i Bergen fengsel. Det er et sted man kanskje ikke forbinder med politisk engasjement, men nettopp derfor var denne så viktig. Her møtte vi innsatte som hadde et sterkt engasjement for demokratiet. De stilte spørsmål, de utfordret oss, og de deltok – på lik linje med resten av befolkningen.

Det minner oss om noe helt grunnleggende: Demokratiet gjelder også bak murene. I Norge mister ikke innsatte stemmeretten. Det er bra, rett og viktig, for alle som soner en dom, skal en dag tilbake til samfunnet. De skal på ny bli våre naboer og våre kollegaer. Da må vi sørge for at de ikke mister troen på det samfunnet de skal tilbake til.

Å legge til rette for demokratisk deltakelse blant innsatte er derfor ikke bare en formalitet. Nei, det er en investering i inkludering, i tillit og i framtid – tillit til hverandre, der vi utenfor murene må ha tillit til at de innsatte er rehabilitert når de kommer ut, og de som er innsatt, må ha tillit til at det finnes et liv utenfor kriminaliteten når de er ferdige med soningen.

Derfor er det så viktig med aktivitet og normaliserende tiltak under soningen. Derfor er det så viktig for oss i Arbeiderpartiet å fortsette jobben med å gjenreise kriminalomsorgen – og ikke sånn som Fremskrittspartiet vil, med å lage butikk av fengslene, øke maksimumsstraffene og innføre mer kontroll, noe som bare resulterer i nettopp fravær av tillit.

Årets valgdeltakelse var den høyeste på 36 år, og da jeg fikk tilbakemelding fra Bergen fengsel om at de innsatte hadde bidratt til denne høye valgdeltakelsen, og ikke minst at flere faktisk hadde stemt for aller første gang, ja, da ble jeg faktisk rørt. Dette viser at demokratiet vårt fungerer, og det minner oss på den store og viktige jobben vi har de neste fire årene med å legge til rette for, utvikle, verne og ikke minst styrke demokratiet vårt.

Dersom vi skal lykkes med alt dette i den urolige verdenen vi lever i, må vi fortsette å styrke forsvaret vårt.

Forsvarsforliket fra sist periode, som i stor grad skal forvaltes i denne perioden, stiller store krav til oss. Vi i Arbeiderpartiet er åpne for å finne brede og gode løsninger, for det er dette som tjener og gagnar landet vårt best. Å sikre Norges trygghet og frihet er vår viktigste oppgave, for sikkerhet er fundamentet for alle andre samfunnsoppgaver. Det er det det hviler på, og vår jobb er å trygge Norge.

Lill Harriet Sandaune (FrP) [12:18:35]: Vi kan ikke fortsette som før i den norske skolen. Læringsresultatene går ned, mens vold, mobbing og uro skyter i været. Det er en utvikling som er uakseptabel.

Fremskrittspartiets mål er klart: Alle elever skal få mulighet til å bli den beste versjonen av seg selv, men da må vi også tørre å innse at ikke alle elevene passer inn i den samme trakten. Alle er forskjellige, med ulike evner, behov og utfordringer. Fremskrittspartiet tør å si det mange tenker: Rettighetene til bråkmakerne kan ikke gå foran rettighetene til dem som er på skolen for å lære. Både lærere og elever har krav på et trygt arbeidsmiljø. Det må veie tyngst.

I dag er det altfor vanskelig å flytte utagerende elever som over tid har hatt uakseptabel atferd. Det er ikke rettferdig at en liten gruppe får ødelegge for de mange. Derfor må vi opprette flere spesialiserte skoletilbud – ikke for å straffe, men for å hjelpe og gi elevene bedre oppfølging, ro og en reell sjanse til å komme på riktig spor.

Tallene viser at det er alvorlig. Sju av ti lærere i grunnskolen har vært utsatt for trusler, vold eller trakassering det siste året. I Oslo ble det i 2024 meldt om over 7 800 hendelser. På landsbasis er det over 100 meldinger om vold og trusler hver eneste skoledag. Sånn kan vi ikke ha det.

Det er noe fundamentalt galt når lærerne, de som skal forme framtiden, er blant de mest utsatte yrkesgruppene i Norge. Vi bruker mer penger enn de fleste OECD-landene på utdanning, samtidig som resultatene blir dårligere. I PISA-undersøkelsen fra 2022 gikk Norge tilbake i norsk, matte og naturfag. Flere elever mangler nå det grunnlaget de trenger for å lykkes i arbeidslivet. Og hva gjør regjeringen? Jo, man setter ned et nytt utvalg, fellesskoleutvalget, som skal se på skolens rolle de neste 20 årene. Men skal dette utvalget faktisk utvikle skolen til beste for elevene, eller er det bare nok et forsøk på å forsvare et system som ikke fungerer?

Fremskrittspartiet mener at tiden er inne for å ta grep, med tydelige tiltak, for en skole med trygghet, læring og resultater. Vi trenger lærere som får støtte – ikke bare skjemaer – og elever som får tilpasset opplæring, ikke bare formelle enkeltvedtak og fine ord, og vi tren-

ger ledere og politikere som våger å prioritere trygghet og kvalitet framfor system og ideologi.

Regjeringen har endelig gitt lærerne noe mer handlingsrom ved å åpne for fysisk inngripen for å hindre skade eller alvorlige forstyrrelser. Det var på tide, men som man i Arbeiderpartiet selv pleide å si: for lite, for sent.

Fremskrittspartiet vil ha en skole der kunnskap, trygghet og respekt står øverst på tavla – hver eneste dag. Det fortjener både lærerne og elevene.

Monica Nielsen (A) [12:21:49]: For Arbeiderpartiet er sterke fellesskap, bærekraftig vekst og utvikling, trygghet og gode samfunn i hele landet viktig. For mange i Finnmark er luftambulansen vår akuttberedskap. På Arbeiderpartiets vakt er driften av ambulanshelikoptrene tildelt Norsk Luftambulans, og om noen år kan også ambulansflyanbudet byttes med tildeling. I motsetning til Fremskrittspartiet, som har sagt at det er uaktuelt for dem å ta luftambulansen tilbake i offentlig regi, ser vi på det som en god og forutsigbar løsning, for ved siste anbudsfordeling og bytte av operatør fikk vi en alvorlig luftambulansekrise. Vår trygghet for rask helsehjelp egnar seg ikke for anbud.

Endringer i helsetjenestene i nord og de høye direktørlønningene har fått nasjonal oppmerksomhet. Dette, og en alternativ organisering i ny helsereform, løftes inn i denne debatten – til regjeringen – med to forslag fra Arbeiderpartiet: I forslag nr. 19 ber vi regjeringen gjennomgå lederlønnsutviklingen i helseforetakene og sørge for moderasjon i utviklingen av dem. I forslag nr. 22 ber vi om at minst én av modellene som utredes i forbindelse med ny helsereform, skiller mellom drift og investering i sykehusene, og at utredningen med forslag til endring legges fram for Stortinget.

Verden er blitt mer uoversiktlig og kompleks. Her har et samlet storting tatt grep med langtidsplanen for Forsvaret. Store investeringer skal gjøres, og tre nye brigader skal etableres: én i Finnmark, én i Troms og en ny Brigade Sør. Samtidig vil et fortsatt høyt bistandsbudsjett bidra til en mer stabil verden.

Et sterkere forsvar gjør Norge tryggere. Det gjør også økt bosetting i nord. Arbeiderpartiet og samarbeidspartiene har gitt viktige initiativer til innsatssonen: gratis barnehage, økt finnmaksfradrag og økt nedskrivning av studielån. Dette er tiltak som virker. Vi ser økte jobbsøkertall, og flere unge velger å flytte nordover. Et annet politisk grep fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet i 2023 er politiutdanning i Alta og pilotprosjektet for økt motstandskraft for unge i Finnmark. Det er også viktig å få drift i Sydvaranger Gruve og 420 kV-linjer raskt helt til Varangerbotn.

Dagens regjering har levert mye god politikk, og mange saker venter Stortinget. Sikkerhetspolitikken vil stå sentralt. Her må forsvarsinvesteringer og samfunnsutvikling henge sammen og gi lokale ringvirkninger. I nord er det særlig viktig, for flere jobber i nord gir mer folk i nord, og mer folk i nord gir mer trygghet for Norge.

Tage Pettersen (H) [12:24:51]: Flere har i denne debatten vært innom inn- og utflytting av offentlige arbeidsplasser, og da ofte fra større byer som Oslo til områder litt lenger unna maktsentrum. Det kan være mange gode grunner til at dette er en fornuftig politikk. Det handler om press på arealer i de tettest befolkede områdene, det handler om økonomi, og det handler om å redusere presset på veier og kollektivtrafikken inn til f.eks. Oslo, for å nevne noe. Dette er jo ingen ny debatt. Solberg-regjeringen flyttet eller etablerte, ifølge Nationen, over 800 offentlige arbeidsplasser utenfor Oslo. Støre-regjeringen klarte 365 i sin første periode. Etter at Senterpartiet gikk ut av regjering, vil det kanskje gå enda saktere, all den tid Arbeiderpartiets mål nå er å flytte statsansatte ut av Oslo sentrum.

Sammen med Senterpartiet har Høyre fremmet et forslag der vi ber regjeringen om ikke å igangsette arbeidet med å flytte Politihøgskolen internt i Oslo før en har utredet alternativer med lokalisering av Politihøgskolen til Moss, Stavern eller Kongsvinger, og om å legge fram en sak for Stortinget med sammenlignbare vurderinger av disse alternativene. Jeg håper at et flertall i dag blir med oss på å sikre en slik utredning.

Statsministeren selv har ikke en lang liste over argumenter for ikke å flytte skolen lenger enn internt i Oslo by, ifølge mediene. Han mener at siden Politihøgskolen ligger i Oslo, bør den ligge i Oslo. Ja vel, sier jeg da. Da han besøkte Mortensrud-festivalen i valgkampinnspurten, slo han fast at den nye politihøgskolen burde flyttes dit, fordi bydelen Søndre Nordstrand over tid har hatt utfordringer med arbeidsledighet og kriminalitet. Jeg vil nok advare mot at morgendagens politistudenter primært skal rekrutteres med dette som utvalgskriterier.

Det er mange gode grunner til at skolen kan ligge i Oslo. Det samme finnes helt sikkert for Kongsvinger, og siden jeg selv har en sønn som har studert ved Politihøgskolen i Stavern, vet jeg også hvilke kvaliteter den lokasjonen har. Likevel slår selvfølgelig ingen av disse lokasjonene Moss. Allerede i min tid som ordfører i byen startet vi jobbingen med å få skolen til å se på nettopp de kvalitetene som Moss kunne tilby midt i sentrum, med beliggenhet, infrastruktur, kommunikasjon og øvingsfasiliteter som noen viktige elementer.

La det ikke herske noen tvil om at det er politiets beste som må ligge til grunn for valg av lokalisering. Det er også derfor vi nå inviterer Stortinget til å be regjering-

en om å utrede alternative lokaliseringer før de legger fram en egen sak for Stortinget med nettopp disse vurderingene.

Solveig Vitanza (A) [12:27:33]: Arbeiderpartiet skal jobbe for trygghet og vekst i norsk næringsliv, over hele landet og for alle bransjer. Det skal være trygt å investere i Norge, uavhengig av om man er bonde, fisker eller aksjeeier. Vi skal sørge for en næringspolitikk som legger til rette for vekst, grønn omstilling og trygge eksportmuligheter. I møte med klimautfordringer, global konkurranse og teknologiske endringer er vårt svar å føre en aktiv og ikke en passiv næringspolitikk, der privat kapital leder an, men der staten stiller opp for næringslivet med risikoavlastning. Vårt mål er å bidra til økt samlet verdiskaping og et mer omstillingsdyktig næringsliv for å sikre framtidens arbeidsplasser.

Norsk matproduksjon er en svært viktig del av norsk næringsliv. Sjømat er en av de viktigste eksportvarene våre. Norske bønder sørger for trygg og sunn mat til det norske folk og bidrar til selvforsyning av mat og norsk matberedskap. Landbruks- og sjømatnæringen er hjørnesteinen i mange lokalsamfunn og bidrar til arbeidsplasser også i andre næringer.

Landbrukspolitikken er et område som viser de store skillelinjene mellom de partiene som ønsker å styrke den norske bonden, og de som vil kutte glatt i jordbruksbudsjettene. Det synes jeg er oppsiktsvekkende i en tid da stadig flere ser betydningen av nasjonal matberedskap. Jeg er derfor glad for at denne regjeringen styrket landbruket kraftig i forrige periode. Nå ligger vi også an til å tette inntektsgapet mellom bøndene og andre inntektsgupper, i tråd med de målene vi har satt oss.

En annen utfordring som vi står overfor når det gjelder matpolitikken, er makten som de store dagligvareaktørene har over verdikjeden. Noen få aktører dominerer markedene, og det er store etableringshindringer. Norske forbrukere opplever høyere priser og mindre utvalg enn andre land. På ett år har matprisene vokst med over 6 pst. Regjeringen jobber med å styrke konkurransen i dagligvarebransjen og har satt i gang flere tiltak for å ivareta forbrukernes interesser, samtidig som vi ikke skal glemme at det også må lønne seg å produsere maten vår.

Selv om det går godt i store deler av norsk næringsliv nå, må vi investere for fremtiden. Arbeiderpartiet vil styrke konkurransekraften. Vi skal sørge for at folk sikres oppdatert kompetanse, vi skal bidra til forskning og utvikling, og vi skal trygge og skape nye arbeidsplasser, samtidig som vi kutter klimautslippene. For å lykkes må vi spille på lag med nye og gamle næringer, fra gründere i idéfasen til erfarne industriarbeidere. Med god dialog og en aktiv næringspolitikk skal vi sørge for å skape framtidens mest innovative og grønne næringsliv i Norge.

Vebjørn Gorseth (A) [12:30:54]: I altfor mange år har skolen blitt mer stillesittende, mer teoretisk og mer skjermbasert. Motivasjonen har falt, og resultatene har fulgt etter. Derfor gjennomfører denne regjeringen nettopp ny politikk framfor å gjøre mer av det som ikke har fungert. Vi skal skape bedre skoletimer, ikke ha flere skoletimer. Vi satser på en skole der læreren igjen er sjef i klasserommet, der ungene får flere bøker og mer praktisk undervisning. Det handler om å gjøre skolen mer relevant, og det handler om å anerkjenne folks praktiske, ikke bare teoretiske, egenskaper, både hos dem som skal tegne byggetegningene, og hos dem som skal slå inn spikeren.

Jeg har møtt mange lærere det siste året. I hele Trøndelag sa de det samme: Ungene lærer best når de får bruke både hodet og hendene, når de får slå av skjermen, ta fram boka og oppleve mestring gjennom aktivitet og praktisk arbeid. En lærer på Kolvereid skole sa det enkelt: Det er ikke flere tester som gir motivasjon, det er følelsen av å lykkes. På Halsan i Levanger fortalte lærerne hvordan fysiske lærebøker har fått elever som tidligere har slitt, til å blomstre.

Da jeg møtte Utdanningsforbundet på Stjørdal, fortalte lærerne om hvordan pandemien hadde påvirket de aller yngste, barn som ikke hadde fått leke gjemsel, ikke hadde fått hoppe paradiset eller spille fotball. Da de kom tilbake på skolen, slet mange rett og slett med å fungere i det sosiale fellesskapet, nettopp fordi leken er den fremste arenaen for læring og utvikling hos de yngste. Fremskrittspartiet kaller stadig lek i skolen for tøys. Vi vet at det er nettopp der grunnlaget for læring legges.

Vi står foran et veiskille i skolepolitikken. Fremskrittspartiet vil ha mer testing, mer teori og mer sortering. Vi velger det motsatte: billigere barnehage, mindre skjerm, mer praktisk undervisning og mer fellesskap. Sånn bygger vi fellesskolen – ikke med nivådeling og privatisering, men med tillit til læreren og tro på alle elever.

Framtiden til Norge skrives akkurat nå. Den skrives i kladdebøkene til ungene våre, og den skal skrives med trygghet, muligheter og fellesskap som overskrift.

Rikard Spets (FrP) [12:33:56]: Norge er et energiland. Det har vi vært i over 100 år, og om FrP skal få bestemme, skal vi være det i minst 100 år til. Men energinasjonen Norge står nå i fare for å bli et land som sier nei: nei til utbygging, nei til verdiskaping og nei til vanlige folk og bedrifters behov for trygg strømforsyning til en fornuftig pris. Vi er i ferd med å avindustrialisere både Europa og Norge på klimapolitikkens alter – uten at det påvirker de globale utslippene nevneverdig. Når statsministeren, uten verken forbehold eller kostnadsberegninger, sier at alt som kan elektrifiseres, skal elek-

trifiseres, har vi forlatt rammene for normal politikk, og vi har beveget oss over i det religiøse.

Vi har det siste døgnet hørt Arbeiderpartiet skryte på innpust og utpust om norgespris, en ordning som er vesentlig dårligere enn FrPs forslag om makspris på 50 øre, men kraftprisen er bare en del av regningen for brukere og bedrifter må betale. Regjeringens fundamentalistiske tilnærming til elektrifisering, kombinert med ukritisk satsing på uregulerbar grønn kraft, har medført at balansekostnadene i det norske kraftmarkedet har eksplodert. Bare i mai utgjorde de nærmere 800 mill. kr.

I tillegg har Statnett oppjustert investeringsbehovet i sin nettutviklingsplan med mer enn 500 pst. de siste årene. I 2023 estimerte de investeringer på opp mot 150 mrd. kr. Den 3. november kommer Statnett med ny prognose, og jeg blir ikke forundret om de da passerer 200–250 mrd. kr. Dette er kostnader som selvfølgelig vil leses over på privatpersoner og bedrifter, uavhengig av strømprisen. Det hører vi veldig lite om.

Mens andre partier snakker om symbolske klimatiltak og utredninger, vil vi bygge landet. Vi vil åpne for mer vannkraft og mer gasskraft med moderne teknologi, og vi sier klart og tydelig nei til å stanse norsk olje- og gassutvinning. Norsk energi skal først og fremst komme norske innbyggere og norsk næringsliv til gode. Derfor vil Fremskrittspartiet

- sikre lavere strømpriser gjennom økt produksjon og nasjonal kontroll
- kutte i avgiftene på strøm og fjerne elavgiften
- satse på vannkraft og kjernekraft som stabile, rene energikilder
- sørge for at olje- og gassnæringen får forutsigbare rammevilkår

Energipolitikken handler ikke bare om klima og kabler; den handler om økonomisk handlefrihet, trygghet og arbeidsplasser. Fremskrittspartiet står for en politikk som setter folk og næringsliv først.

Trond Giske (A) [12:37:24]: To dager etter min 23-årsdag falt Berlinmuren. Den liberale markedsøkonomien hadde vunnet. Vi trodde på fred, optimisme og vekst.

I dag ser vi en annen verden med krig, økonomisk utrygghet, økte forskjeller og større avmakt, og, som Tonje Brenna sa, en ny generasjon som har mistet håpet om å få det bedre.

Forfatteren Carsten Jensen skriver at hvis de likegyldige og de håpløse blir mange nok, setter de sistnevnte fyr på verden. I mange land stormer ytre høyre fram – i Italia, i Frankrike, i USA, i Tyskland. Kommentator Martin Wolf fra Financial Times sier det slik: Høyrepopulismen vil vinne fordi den lever av frykt og sinne. Håp kre-

ver tillit. Frykt trenger ikke det, det krever bare en fiende.

Vårt svar på folks uro må være sterkere fellesskap, mer demokrati og nytt håp. Det sies i debatten at Arbeiderpartiet mangler visjoner, men kan det tenkes noe mer visjonært enn å gjenreise håpet om en bedre framtid, at vi skal slåss for de verdiene som har bygd Norge, at vi skal skape et samfunn som gir alle arbeid, bedre råd og god velferd, og at en ny generasjon kan vokse opp i trygghet?

Skal vi nå målene, må vi vise at demokratisk deltakelse kan forme samfunnet. Når vi ser et barnevern som svikter, opprørende lederlønninger, boligmangel for unge, fattigdom i Norge eller frafall i skolen, skal vårt budskap være at dette kan vi gjøre noe med, sammen. Politikk virker, men da må vi også vise at vi har vilje til styring, ikke overlate viktige beslutninger til markedet eller til ansiktsløse byråkrater som ikke står til valg overfor befolkningen. Vi må også gi alle en mulighet til å bli hørt og møtt med respekt.

Kommentator John Olav Egeland skriver det slik:

«Folk som føler seg marginalisert mister tilliten til de politiske institusjonene og prosessene. Når rettsstaten og det liberale demokratiet ikke leverer respekt og reell frihet, står andre krefter klare til å overta.»

– Utjevning av økonomiske forskjeller og geografiske forskjeller, ja, men også utjevning av respekt og innflytelse.

Trontaledebatten kalles opposisjonens debatt. Her kan opposisjonen beskrive sitt alternativ. Det har det vært lite av – i en opposisjon som er splittet og spriker og ikke presenterer løsninger. I stedet er det vi som beskriver visjonen og fortsetter kampen for et Norge med små forskjeller og stor tillit.

Kari Baadstrand Sandnes (A) [12:40:51]: Jeg kommer fra vakre Lofoten – og i Lofoten er det mange som er opptatt av Veipakke Lofoten. Dette prosjektet er mer enn bare en oppgradering av veiene, det er en investering i vår infrastruktur, vår økonomi og vår trygghet. Hvert år er det antakeligvis mer enn én million besøkende som kommer til Lofoten. De kommer i fly, i cruiseskip, på sykkel, i bil og bobil – ja, de kommer til og med gående.

Lofoten er et unikt sted. For å sikre at både innbyggere og besøkende kan nyte alt Lofoten har å tilby, må vi sørge for et trygt og effektivt veinett. Strekningen Napp–Å er vedtatt med oppstart i den første delen av Nasjonal transportplan. Parallelt blir det jobbet med planprogram for strekningen Fiskebøl–Nappstraumen, for å avklare trasévalg og kostnadsrammer. Denne strekningen

må prioriteres høyt ved rulleringen av NTP i kommende stortingsperiode.

Innbyggerne i Lofoten er vant til veier som går gjennom rasutsatte plasser, og av og til går det galt. I april i år opplevde Dagfinn fra Vestvågøy å havne midt i et stort ras på E10 på tur hjem fra Svolvær. Denne gangen gikk det høvelig bra, og Dagfinn klarte seg uten fysiske men. Veien var stengt i flere dager mens opprydding og skredsikring pågikk. Vi kan ikke se bort fra at det vil være nødvendig å forsere arbeidet på noen av strekningene som er spesielt utsatt. Dette er avgjørende for å forbedre trafiksikkerheten og tilgjengeligheten i regionen.

Vi vet at Lofoten er en populær destinasjon for turister, og med denne oppgraderingen kan vi håndtere økt trafikk på en tryggere måte. Dette vil også legge til rette for vekst i næringslivet, spesielt innen reiseliv og fiske, som er viktige hjørnesteiner i den lokale økonomien.

Det er viktig å understreke at dette prosjektet ikke bare handler om veier, men om trygghet og livskvalitet for innbyggerne. Vi må derfor sørge for trygge forhold for barn som skal gå til skolen, for familier som reiser, og for næringslivet som skal blomstre.

Vi ønsker oss et Lofoten der både innbyggere og besøkende kan ferdes trygt og enkelt. La oss sørge for at denne fantastiske regionen kan fortsette å være et sted for vekst, glede og høy livskvalitet.

Mona Nilsen (A) [12:44:07]: Barn og unge som bor i barnevernsinstitusjoner, har ofte med seg tunge erfaringer som vold, omsorgssvikt, rus eller psykisk sykdom. Det er barn som trenger mer, ikke mindre støtte fra fellesskapet.

Vi tar et tydelig politisk ansvar for at velferdsstaten stiller opp når det gjelder som mest. Der andre snakker om kutt og privatisering, velger Arbeiderpartiet å stille opp. Derfor styrker vi helsetjenestene i barnevernet.

For det første har Arbeiderpartiet satt i gang en opptrapping av helseteam i barnevernsinstitusjoner. Vi vet at barn i institusjon har høyere risiko for psykiske lidelser og rusproblemer, og derfor må helsehjelpen inn der barna bor. Helseteamene skal sørge for tidlig innsats og tettere samarbeid mellom barnevern og helsevesen. Ingen barn i institusjon skal stå uten tilgang til nødvendig helsehjelp.

For det andre må vi sikre bedre psykiatritilbud, også for de mest utsatte barna. I dag mangler det gode sikkerhetspsykiatriske tilbud til barn under 18 år. Barn med alvorlige psykiske lidelser skal møtes med omsorg og faglighet, ikke overlates til låste dører, uten reell behandling. Vi vil bygge opp flere psykiatriske plasser med høy kompetanse og tydelig ansvar, slik at barna får trygghet og behandling, ikke ventetid og tilfeldigheter.

For det tredje må vi få på plass rusbehandling som faktisk virker, også for barn. Altfor mange unge med rusproblemer faller mellom to stoler. Rusproblemer hos ungdom skal møtes med behandling, ikke straff. Unge med rusproblemer skal få helhetlig behandling tilpasset dem, og vi skal bygge ut egne rusinstitusjoner for barn og unge under 18 år. Samtidig styrker vi samarbeidet mellom barnevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, for ingen ungdommer skal miste hjelpen de trenger, i overgangen mellom systemer.

Alt dette er en del av kvalitetsløftet for barnevernet. For Arbeiderpartiet har det vært viktig. Kvalitet i barnevernet betyr trygge voksne, tett oppfølging og helhetlig hjelp for barna. Det handler ikke bare om institusjonsplasser, det handler om verdighet, fellesskap og like muligheter.

Barna i barnevernsinstitusjoner har ikke valgt sin situasjon, men vi kan velge hvordan vi som samfunn møter dem. Arbeiderpartiet velger å stille opp, med fagfolkene og med fellesskapet – og først og fremst for barna.

Bent-Joacim Bentzen (Sp) [12:47:19]: «Det er langt dette landet. Det meste er nord.»

Nordland er et eksportfylke, et fylke som skaper verdier og bidrar til Norge som nasjon, enten det er fisk, mineraler eller – i all ærbødighet – Norges fineste turistdestinasjoner.

Vi lever i urolige tider. Ting er ikke som de en gang var. Vi ser det knyttet til kriminalitetsbildet, vi ser det knyttet til sikkerhetstruende hendelser og utenlandsk etterretning, og vi ser det knyttet til lokalsamfunnenes evne til å gi gode tjenester til sin egen befolkning.

Kommuneøkonomi handler om de nære ting: om skolen, om eldreomsorgen, om at ferga og båten skal gå. Det handler om de primære behovene vi har i samfunnet vårt.

I et historisk perspektiv kan man si at Norge har utviklet seg raskt på kort tid. Det digitale samfunnet skaper ikke bare muligheter, men også utfordringer, f.eks. innen ungdomskriminalitet. Jeg har et bilde hjemme fra hjemkommunen min, Hadsel, fra 1968. På bildet er det kun asfalt på flystripa, alt annet er grusveier.

Hvorfor tar jeg opp dette? Vi i denne sal må evne å tilpasse politikken til den virkeligheten det norske folk opplever, og der tror jeg vi har en vei å gå. Vi må legge til rette for at det fortsatt kan skapes verdier der verdiene er. Vi må styrke innsatsen for å få bukt med kriminaliteten vi ser i både små og store lokalsamfunn, og vi må ta på alvor de tilbakemeldingene den offentlige grunnsteinen i samfunnet, kommunesektoren, gir oss. Mange hjemme i Nordland opplever at avstanden til Oslo er blitt større. Det er vårt ansvar i denne sal å gjøre avstanden kortere.

Når vi har et samfunn hvor skoler, hurtigbåter, legekontor og andre grunnleggende faktorer for Norge som samfunn legges ned, betyr det en endring av Norge. Jeg ønsker ikke en slik utvikling. Det handler om hva slags nasjon vi skal ha, skape og leve i. Vi må legge til rette for gode samfunn i hele Norge – samfunn vi satser på, plassene der folk bor og verdiene skapes.

Anniken Refseth (A) [12:49:41]: Samferdsel ligger til grunn for det samfunnet vi skal bygge. Viktige mål som bosetting i distriktene, arbeidsplasser og en god beredskap er avhengig av at infrastruktur som vei og bane er på plass. Det moderne samfunnet vårt bygger på tillit til at vi kommer fram.

Tidligere har jeg jobbet som ruteplanlegger på jernbanen, og jeg vet at rutetabellen er kontrakten med de reisende. Toget skal gå i rute. Skal vi levere på det, trengs det en robust infrastruktur – med nok midler til både drift og vedlikehold og nok krysningsspor.

Vi skal utvikle norsk jernbane for fremtiden. Vi skal levere på forventningene til gods- og persontrafikken, vi skal nå klimamålene våre og sikre at landet vårt er godt knyttet sammen. Så skal vi våge å drømme stort om fremtiden, men som tidligere ruteplanlegger vet jeg at det er mye som skal på plass før vi får til det – og før alt er i rute.

Vi må ikke glemme at jernbanen også er veldig viktig i en beredskapssammenheng, for transport av militært materiell og potensielle troppeforflytninger har blitt enda viktigere etter at Finland og Sverige ble med i NATO.

I hjemfylket mitt, Trøndelag, har vi 6 400 km med fylkesvei og 1 370 bruer langs disse veiene. Vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene i Trøndelag er estimert til å utgjøre 6 mrd. kr. Dette er ikke bare tall på papir. Det handler om tryggheten til folk, framkommeligheten for næringslivet og utviklingen av distriktene våre.

Situasjonen er også den samme i andre deler av landet. Og på ny E6 – vår hovedferdselsåre – er prosjektene allerede kraftig forsinket. Når prosjektene ikke fullføres i tide, rammer det kommuner, næringsliv og innbyggere.

Vårt mål i samferdselspolitikken er å ta bedre vare på det vi har, utbedre der vi kan, og bygge nytt der vi må. Veier og jernbane binder oss sammen i fredstid og trygger oss når krisene rammer. Arbeiderpartiet står for en mer offensiv jernbanepolitikk for fremtiden og skal redusere vedlikeholdsetterslepet. Vi vil ha sterk statlig styring og prioritere mer midler til å styrke drift og vedlikehold. Satsing på samferdsel og transport er ikke en utgift. Det er investeringer i trygghet, beredskap og utvikling – i hele landet.

Benjamin Jakobsen (A) [12:53:01]: Den 1. oktober trådte det 170. storting sammen for første gang. Som nyvalgt representant kjennes det utrolig meningsfylt. Men hvis jeg skal være helt ærlig, er det å bli stortingsrepresentant kun det nest mest meningsfulle jeg har gjort i år. I vår var jeg nemlig i pappapermisjon.

I Norge har vi en av verdens beste permisjonsordninger for nybakte familier. Vi har 49 uker med full lønn, eller 61 uker og 1 dag med 80 pst. lønn. Foreldrepermisjonen gir trygghet, forutsigbarhet og en best mulig start på livet for de yngste.

Det unike med norsk foreldrepermisjon er ikke bare lengden, men hvordan den fordeles. I dag får mor og far 15 uker hver, mens resten fordeles av familien selv. Det gjør at vi pappaer kan knytte tidlige bånd til barna våre, samtidig som mor beholder tilknytningen til arbeidslivet. Hvor mye permisjon far tar ut, henger direkte sammen med lengden på fedrekvoten. All statistikk viser at jo mindre kvoten er, desto mindre tid får far hjemme.

Når vi vet hva pappapermen betyr, ikke bare for den enkelte familie, men også for samfunnet, er det bekymringsfullt at Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil fjerne hele fedrekvoten, og at Høyre vil redusere den til 10 uker.

Heldigvis har de ikke flertall, men det er skremmende at så mange i Norges nasjonalforsamling ønsker å svekke rettighetene til oss pappaer. Høyresidens ønske om å fjerne eller svekke fedrekvoten kan ikke tolkes på noen annen måte enn som en direkte mistillit mot oss pappaer.

Dagens ordning er ikke perfekt. Derfor vil Arbeiderpartiet alltid jobbe for å tette hull og styrke både mors og fars mulighet til å være der for barnet sitt. Senest i forrige periode styrket regjeringen foreldrepengeordningen for dem som velger 80-prosentsats, og i år fikk vi vedtatt ny barnelov som støtter likestilt foreldreskap og styrker barns rettigheter.

Vi i Arbeiderpartiet skal være garantisten for pappapermen. I motsetning til høyresiden mener vi at det beste for barna er å knytte bånd til både mor og far fra starten av livet. Vi pappaer fortjener å bli kjent med våre barn. Det handler om trygghet og om å gi barna den best mulige starten på livet.

Farahnaz Bahrami (A) [12:56:01]: I dag har jeg æren av å stå her på Stortingets talerstol for første gang. I over 30 år har jeg arbeidet for et godt psykisk helsetilbud for barn og unge. Det har vært min hjertesak. Derfor vil jeg bruke min første runde på denne talerstolen til å understreke hvor viktig dette arbeidet er.

Psykisk helse er vår tids store helseutfordring. Bak hver tallrekke og hver rapport finnes mennesker – ungdom som mister håpet, voksne som strever i stillhet, og

eldre som kjenner på ensomhet. Det handler ikke bare om tall – det handler om liv og død.

Vi må snakke mer om forebygging. God psykisk helse skapes i hverdagen. Den bygges når vi bekjemper mobbing, rasisme og diskriminering. Den forebygges gjennom kampen mot fattigdom og utenforskap.

Derfor må vi investere tidlig. En god lærer som ser en elev i tide, en helsesykepleier som tar seg tid til en ekstra prat, eller en fritidsleder som får et barn til å føle seg verdifullt – det er ekte forebygging. Vi vet at utenforskap og psykiske helseutfordringer henger tett sammen. Derfor må kampen mot utenforskap være en del av helsepolitikken, ikke bare sosialpolitikken. Ingen unge skal føle at de står alene, og ingen voksne skal falle utenfor fordi systemet er for rigid eller for tregt.

Vi må bygge lavterskeltilbud i kommunene, slik at hjelp er tilgjengelig når behovet melder seg, ikke etter måneder med ventetid. Vi må også sørge for at psykisk helse likestilles med fysisk helse i både ord, prioriteringer og budsjett.

Samtidig må vi ta vare på dem som står i front: lærere, miljøarbeidere, helsesykepleiere og ansatte i psykisk helsevern. De gjør en enorm innsats, men mange står i en krevende hverdag med høyt press. De fortjener trygghet, faglig støtte og tid til å gjøre jobben sin skikkelig.

Jeg var kommunepolitiker på Hamar fram til for to uker siden. Jeg vet hvor vanskelig det er å få et stramt budsjett til å gå opp.

Vi skal gjøre vårt ytterste for å bygge et Norge hvor psykisk helse tas på alvor, hvor alle blir sett, og hvor fellesskapet står sterkt nok til å bære dem som trenger det mest.

Rune Midtun (FrP) [12:59:23]: Som nyvalgt medlem av kommunal- og forvaltningskomiteen og som representant for Fremskrittspartiet har jeg fått gleden av å jobbe med saker som berører folks hverdag direkte – særlig boligpolitikken. Det er et område hvor vi ser store utfordringer, men også store muligheter. Regjeringen snakker varmt om boligbygging, men det er fortsatt for vanskelig, for dyrt og for tregt å bygge i Norge. Det er ikke mangel på planer; det er mangel på handlekraft.

FrP mener at folk skal kunne eie sitt eget hjem. Det er en frihet vi må verne om og ikke skattlegge. Derfor vil vi fjerne dokumentavgiften, kutte eiendomsskatten og redusere de offentlige kostnadene som gjør boligdrømmen uoppnåelig for mange.

Vi ser nå at byggebransjen sliter. Antallet igangsatte boliger er dramatisk lavt, og mange prosjekter stoppes på grunn av byråkrati og uforutsigbare kostnader. Det er på tide å ta grep. FrP vil ha en regelstopp for nye krav og forskrifter som driver opp prisene, og vi vil ha en gjennomgang av plan- og bygningsloven for å sikre raskere

og enklere prosesser. Kommunene må få mer frihet til å utvikle egne boligområder uten å bli overstyrt av statlige retningslinjer og fylkeskommunale innsigelser. Vi må gi makten tilbake til lokalsamfunnene – de vet best hvor og hvordan det bør bygges.

Regjeringen snakker om 130 000 nye boliger innen 2030. Det er et fint mål, men det blir med praten hvis vi samtidig innfører stadig nye regler og krav som bremser utbyggingen. Vi trenger handling, ikke hindringer. FrP vil gi muligheten til å eie, ikke bare leie. Vi vil ha en boligpolitikk som setter individet først, og som gir rom for vekst, frihet og trygghet.

Ove Trellevik hadde her teke over presidentplassen.

Jone Blikra (A) [13:01:38]: I 1814, da mennene på Eidsvoll vedtok vår grunnlov, var det ingen fra Nordland, Troms og Finnmark til stede. Nord-Norge var ikke representert på Eidsvoll, de rakk ikke fram. Deler av årsaken var en lang og kronglete reisevei, dårlig infrastruktur og overhodet ikke noe som het kollektivtilbud.

Vårt langstrakte land er helt avhengig av en samferdselspolitikk som prioriterer å binde hele landet sammen, og som løser folks behov for trygg og sikker transport både i by og land. Arbeiderparti-regjeringen fører en offensiv samferdselspolitikk som betyr noe i folks hverdag. Å trygge en god og sikker skolevei, en sikker og effektiv pendlervei og sikre at våre bedrifter får varer trygt og effektivt til og fra, er det som er viktigst i vår samferdselspolitikk.

I et land med mye vær, mye bratt natur og mange rasutsatte vei- og banestrekninger er et eksempel på en samferdselspolitikk som betyr noe i folks hverdag, at regjeringen holder fast på at transportsystemet i hele landet skal bli sikrere og mer motstandsdyktig mot ekstremvær, ras, skred og flom. Det som er viktigst i folks reisehverdag, skal være det viktigste i vår samferdselspolitikk. I en verden der vår sikkerhet og beredskap må prioriteres, i et land der endringer i befolkningen krever økt innsats innen helse- og omsorg, der mangelen på kompetanse og folk blir mer og mer utfordrende, er regjeringen klar i sine prioriteringer innen samferdsel: å ta vare på det vi har, utbedre der vi kan, og bygge nytt der vi må.

I praksis betyr det å prioritere drift og vedlikehold og investeringer som sørger for at vi har en sterk og forutsigbar infrastruktur. En slik prioritering er utfordrende politisk. Det er en realitet at det ikke er lett å få politisk gevinst på drift og vedlikehold. Det er ingen store oppslag i media, ingen bløttake og ingen barnehage som synger ved oppstart av drifts- og vedlikeholdsprosjekter. Allikevel prioriterer regjeringen det som er viktigst for å trygge vår hverdag, ikke hva som gir mest og

best medieoppslag. Det er en samferdselspolitikk som baserer seg på fakta og behov. Det er en samferdselspolitikk som prioriterer der de tildelte midlene gir best effekt, og der vi får mest igjen for pengene. Det som er viktigst i folks reisehverdag, skal være viktigst i samferdselspolitikken.

Kai Steffen Østensen (A) [13:04:40]: For en sørlending har denne valgkampen handlet om strømpriser for næringslivet, om lavere bompenger på ny E39, om hvordan vi utvikler lokalsykehusene våre i Flekkefjord, Kristiansand og Arendal, om kommuneøkonomi – en kommuneøkonomi som krever trygg økonomisk styring, sånn at renten fortsatt kan gå ned – og om en utenrikspolitikk som ikke rammer sørlandsk industri. Velferdsstaten vår bygges på skuldrene av det industrien skaper. Derfor er debatten om sløseri viktig.

For hver skattekrone, for hver krone vi henter inn fra investeringer, og for hver krone vi tjener på norsk eksport, skal vi sørge for at pengene brukes der vi trenger det. Et veldig godt eksempel er Arbeiderparti-regjeringens varslede kraftige grep for å flytte penger fra byråkrati til faktiske helsetjenester. Det er systematisk flytting av penger for å bruke dem på folk, ikke generelle, flate kutt hvor politikere ikke tar ansvar for prioriteringene, sånn FrP og Høyre har holdt på, med de såkalte ABE-kuttene sine.

Det interessante med sløseridebatten er at den ofte kobles til kritikk av venstresiden, men når Fremskrittspartiet får gjennomslag for sin politikk lokalt, er det sløsing på verste vis. Eksempelet er tydelig: I min hjemby, Kristiansand, konkurranseutsetter de nå hele hjemmesykepleien – mot faglige råd, mot ansattes vilje og til en prislapp på 12 mill. kr. Det er penger som ikke gir flere fagfolk eller mer trygghet, ikke bedre tjenester eller mer oppfølging av pårørende. Det er 12 mill. kr kun for ideologi og mer byråkrati. Det er sløsing av penger – stikk i strid med Sylvi Listhaugs tordentale her i salen i går.

På samme måte er det med eiendomsskattekuttene FrP- og Høyre-ledede kommunestyre prioriterer i den tiden vi lever i, over hele landet. Det er kutt som rammer forebyggingstiltak for barn og unge og for folk som trenger at fellesskapet stiller opp. Det er kutt som har store konsekvenser ikke bare her og nå, fordi folk mister tilbud, men også på sikt, fordi forebygging som ikke alltid kan telles i kroner og ører i ett budsjett, fjernes. Svaret blir ofte mer utenforskap og færre i arbeidslivet. Det er ekte sløseri av både penger og folk.

Skal vi diskutere sløseri, må alle kortene på bordet. Arbeiderpartiet prioriterer trygghet for tjenester folk trenger, ikke konkurranseutsetting og skatteuttak som skyver problemene foran seg.

Alf Erik Andersen (FrP) [13:07:51]: Jeg vil bruke dette innlegget til å varsle om to kommende representantforslag. Det første gjelder E39 mellom Kristiansand og Mandal, som har en svært høy bompengetakst, langt høyere enn det som lå til grunn for kommunale vedtak da strekningen ble bygget. Sist jeg kjørte fra Mandal til Kristiansand sentrum, faktisk på ny vei, noterte jeg meg en samlet takst på 163 kr én vei. For tungebiler er vi nå på mellom 800 og 900 kr tur-retur. Næringstrafikken som kjører strekningen flere ganger om dagen, ber nå sine sjåfører om å kjøre den gamle og farlige veien.

Fylkestinget i Agder gjorde vedtak om utredning av bompengetakster 18. juni 2022 på grunn av misnøye. Bompengetakstene ble likevel økt med 30 pst. i februar 2024, og Ferde varslet i brev av 7. april 2025 en ytterligere økning. Ikke nok med det: I og med at trafikken ikke tilfredsstiller Ferdes krav til inntjening, varsles det nå ytterligere økninger ut over den varslede prisstigningen. Hvor skal grensen gå for en strekning på 20 minutter?

I februar 2024 var begrunnelsen svakt inntektsgrunnlag, da mange velger å bruke gamleveien. Det er en strekning som er svært farlig, med mange hardt skadde og tapte liv. På vinterstid har man i tillegg problemer med å holde den gamle veien åpen på grunn av stans som følge av snømengder, og de konsekvenser det gir for utrykningskjøretøy og hjemmesykepleien. I fylkesutvalget 1. april 2025 er Ferde klar på at det kun er myndighetene som kan endre forutsetningene for takstene, altså at statsråden kommer til Stortinget, som tar en endelig avgjørelse.

Det andre representantforslaget jeg vil varsle om, gjelder samordningsfellen. Det er et av de mest urettferdige utslagene i dagens pensjonssystem. Det rammer vanlige folk som har jobbet et helt liv i offentlig sektor, og som i god tro har spart opp til en tjenestepensjon bare for å oppleve at folketrygden trekker fra det de har spart opp. Hva blir resultatet? Jo, lavere pensjon enn forventet og en følelse av å ha blitt lurt. Fremskrittspartiet mener dette er helt uakseptabelt. Pensjon skal være en opparbeidet rettighet, ikke en salderingspost.

Når folk har jobbet i 30, 40 eller 50 år, skal de få beholde det de har tjent opp, ikke bli straffet fordi de har vært ansvarlige og spart gjennom tjenestepensjon. Mange opplever at de får mindre utbetalt enn forventet, og at det ikke lønner seg å jobbe. Det er stikk i strid med prinsippet om at arbeid skal lønne seg. Fremskrittspartiet har i flere omganger foreslått å fjerne samordningsfellen, og nå varsler vi en ny runde. Vi vil ha et pensjonssystem som er rettferdig og forutsigbart, og som belønner innsats.

Hashim Abdi (A) [13:11:09]: I en utrygg tid der folk rundt om i hele verden ikke evner å bli enige om at himmelen er blå, er det viktigere enn noen gang at vi

har noen felles virkelighetsbeskrivelser, noen grunnleggende sannheter vi kan bli enige om, og noen institusjoner vi kan stole på. Det er det som gjør et samfunn robust – ikke at vi alltid er enige med hverandre, men at vi forholder oss til de samme faktaene og den samme virkeligheten.

For noen dager siden spurte min kompis meg helt oppriktig om vaksiner kan gi ham autisme. Han hadde sett det på en TikTok-video. Dette er ikke til forkleinselse for min kompis, men det slo meg hvor lett det er å bli dratt inn i en spiral av feilinformasjon, og hvor raskt en konspirasjonsteori kan spre seg når det pakkes inn i et klipp med godt lys, riktig musikk og en varm KI-stemme. Aldri før har jeg vært så takknemlig for redaksjonelle medier, for journalistene som dobbeltsjekker kildene sine, for redaksjonene som hver eneste dag kjemper mot klikkøkonomien for å gi oss sannheten.

I en tid da grensen mellom fakta og usannheter viskes ut, og da mange unge får nyhetene sine fra sosiale medier før de får dem fra avisen, bør det ringe noen bjeller hos oss. Da må vi som samfunn ta ansvar. La meg dra fram en aktør som har tatt det ansvaret: Amedia. Med sin gratis for unge-satsing har de de siste tre månedene fått 53 000 unge abonnenter. I mitt lokale område, Fredrikstad, Hvaler og Råde, er det hele 30 pst. av alle unge som har et abonnement i enten Amedia eller Fredrikstad Blad. Det er å ta ansvar. Det er det redaktørstyrte mediet vi heier på og stiller opp for.

Alle mennesker skal ha trygghet for å vite hva som er sant og ikke. Da er det er slående og egentlig smått absurd at FrP går til krig mot redaktørstyrte medier, med kutt i milliardklassen, samtidig som samfunnet vårt blir mer polarisert. Arbeiderpartiet er garantisten mot den raseingen av Medie-Norge som FrP ønsker. Vi skal ikke overlate sannheten til algoritmer, og vi kommer alltid til å heie på redaktørstyrte medier. Det er vårt ansvar. Alle skal ha trygghet for å vite hva som er sant og ikke.

Liv Gustavsén (FrP) [13:13:54]: De siste årene har vi sett flere dypt tragiske hendelser i barnevernet. Barn og ungdom som skulle vært beskyttet, blir i stedet sviktet. Dette er ikke enkelttilfeller. Det er systemsvikt. Det er et system som ikke lenger klarer å beskytte de mest sårbare blant oss. Barnevernet skal være et vern, men altfor mange blir kasteballer mellom tiltak, voksne og kommuner, uten at noen tar ansvar.

Vi vet at mange av ungdommene som i dag begår alvorlig kriminalitet, kommer rett fra barnevernsinstitusjoner. De trenger hjelp, men barnevernet mangler verktøyene. Dermed står institusjonene maktesløse når ungdommene er til fare for seg selv eller andre. Dette er ikke bare et faglig problem. Det er politisk handlingslammelse. Ansvar uten virkemidler hjelper ingen.

Fremskrittspartiet har advart om dette lenge, og nå har det gått for langt. Først nå, når krisene står i kø, viser Arbeiderparti-regjeringen tegn til å ville gjøre noe, men det de kommer med, er ikke nok. Plaster hjelper ikke på brukket bein.

Vi er tydelige: Det må på plass lukkede institusjoner for barna og ungdommene som trenger mer oppfølging og kontroll enn dagens system klarer å gi. Det handler ikke om straff. Det handler om trygghet, behandling og ansvar. Ekspertutvalget har nå slått fast det vi alle vet: Styringen svikter, ledelsen svikter, og systemet svikter. Da spør jeg: Hvor mange barn skal sviktes før regjeringen slutter å snakke og begynner å handle? Vi trenger handling nå – et barnevern som får bedre verktøy og tydeligere ansvar, nye, trygge og lukkede institusjoner for ungdommer som begår alvorlige lovbrudd, og et sterkere samarbeid mellom politi, helse og barnevern, slik at ingen ungdommer faller mellom to stoler.

Forebygging må også styrkes. Men hvordan kan vi gjøre det når regjeringen skjevfordeler tilskudd blant landets kommuner og fylker? I Akershus fylke kuttet det i statlige tilskudd samtidig som befolkningen vokser. Hva er resultatet? Det er færre tilbud til barn og unge. Er ikke barn og unge i Akershus like mye verdt for denne regjeringen som barna i distriktene? Enkle tilbud som BUA, som gir ungdom en arena for fellesskap og aktivitet, legges ned – ikke fordi de ikke virker, men fordi regjeringen ikke prioriterer dem gjennom fylke og kommune. Disse tiltakene er små i budsjettet, men store i betydning. De forebygger utenforskap og kriminalitet før det starter.

Fremskrittspartiet vil handle – ikke vente. Vi må gi barnevernet midler til å beskytte de mest sårbare og styrke fellesskapet rundt barna.

Lars Rem (FrP) [13:17:21]: Norge står overfor en stor utfordring i helsevesenet. Problemet handler ikke om mangel på medisinsk kapasitet, men om hvordan sykehusene finansieres. Våre sykehus, som eies av staten og betales av skattepengene våre, må i dag låne store summer for å bygge og vedlikeholde viktige bygninger. Det er en vanskelig og uholdbar situasjon. Helseforetakene har samlet en gjeld på nesten 63 mrd. kr. Renter på disse lånene koster flere milliarder kroner hvert år. Det er sykehusene selv som må betale disse kostnadene, ikke staten direkte. Dette går ut over pasientbehandlingen og de ansatte. Sykehusene må kutte i antall ansatte og i drift for å betale renter og avdrag. Det er uakseptabelt, spesielt når det er staten som eier sykehusene og har ansvaret for helsetjenestene.

Denne finansieringsmodellen skaper en unødvendig økonomisk belastning som truer kvaliteten på helsetilbudet. Det er ikke rett at investeringer i sykehusbygg skal

gjøre driften vanskelig og gå på bekostning av pasientene. Vi må slutte å la sykehusene bære denne gjelden alene.

Fremskrittspartiet har sagt klart at vi vil jobbe for å skille mellom drift og investeringer i sykehusøkonomien. Det må bli slutt på at sykehus må kutte i pasientbehandling for å betale renter på lån som staten burde ta ansvaret for. Vi trenger en reform som gjør at staten tar økonomisk ansvar for investeringene i sykehusbygg, slik at sykehusene kan fokusere fullt ut på pasientene.

Jeg er bekymret for at det nye storsykehuset i Innlandet, som nå trolig får en lånegaranti på rundt 17 mrd. kr, blir så dyrt at det vil gå ut over pasientbehandling og antall ansatte. Samtidig planlegges den nye Mjøsbrua ferdigstilt trolig lenge etter at sykehuset står klart. Det vil skape utfordringer for en effektiv transport til og fra det nye sykehuset. Her må Nye veier få økt budsjett, slik at den nye Mjøsbrua og rv. 4 står klare når sykehuset åpner sine dører for ansatte og pasienter.

Dette handler om liv, helse og tillit til helsevesenet vårt. Vi kan ikke akseptere at økonomiske regler og markedsmekanismer går foran pasientenes behov. Nå må vi handle. Vi trenger ikke flere utvalg og utredninger nå. Staten må ta ansvar og sikre en finansieringsmodell som gir stabile og trygge helsetjenester for alle.

Jonas Andersen Sayed (KrF) [13:20:46]: I går ble endelig de gjenlevende israelske gislene løslatt av Hamas. De enorme lidelsene i Gaza går med dette over, og dette hadde aldri skjedd om ikke USA og flere av de arabiske landene hadde lagt press på Hamas og Israel.

I år markerer vi at det er 50 år siden 35 land på begge sider av jernteppet fant sammen i Helsingfors. Grunnlaget for FN og den nye verdensordenen etter verdenskrigen ble lagt i Jalta i 1945, men der Jalta var basert på vinere og tapere og interessesfærer, markerte Helsingfors-erklæringen et veiskille. Den slo fast at sikkerhet ikke bare handler om militær styrke, men om respekt for grenser, staters suverenitet og fredelig konfliktløsning. Den sa at sikkerheten i Europa er udelelig, og at den bare kan bygges gjennom samarbeid og dialog på tvers av landegrensene. Samtidig ble sikkerhetsbegrepet utvidet til ikke bare å være politisk-militært, men til også å omfatte økonomi, miljø, demokrati, menneskerettigheter og rettsstat.

Da Stortinget trådte sammen 1. oktober, kom jeg direkte fra Kyiv. I møte med krigens realiteter blir det veldig tydelig: Hvis vi lar verden falle tilbake til en tid da stormakter deler opp kartet i interessesfærer, mister folk i frie og demokratiske land retten til å bestemme over eget liv. Å støtte det ukrainske folket i deres forsvarskamp er derfor ikke bare moralsk rett – det er også i klar norsk egeninteresse at Ukraina vinner en fred der de selv får bestemme over sin egen framtid.

Kristelig Folkeparti mener også at det haster å styrke vårt eget forsvar. Vi vil framskynde flere av investeringene i langtidsplanen for Forsvaret og nå minst 3 pst. av BNP til forsvarsrelaterte utgifter i 2027.

For KrF er det uaktuelt at det er verdens fattige og forfulgte som skal betale prisen for Putins aggresjon i Ukraina. Hvis lekkasjene fra statsbudsjettet stemmer, velger Ap-regjeringen nettopp dette: å gjøre bistandspolitikken enda mer preget av kortsiktige utenrikspolitiske hensyn.

I den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig må vi bygge videre på Helsingfors og ikke Jalta. Norges sikkerhet styrkes ikke bare av økte forsvarsbudsjetter – den blir også styrket når vi jobber for fred og demokrati internasjonalt, når vi tar klimaendringene på alvor, når vi gir flere unger rett til utdanning, og når vi sikrer vaksiner og helsehjelp til verdens fattigste.

Joakim Myklebost Tangen (FrP) [13:23:55]: Parti-programmet til Framstegspartiet slår fast:

«Norge er et av verdens aller beste land å leve i, da må vi også øke ambisjonene og sørge for at vi har en skole i verdenstoppen.»

Trontalen mangla dessverre ambisjonar for norsk skule. Framstegspartiet har høge ambisjonar, og høge ambisjonar er nettopp det norske elevar ønskjer.

Dagens skule er altfor teoretisk og passar berre for nokre få elevar. Mange fell dessverre utafør og opplever at undervisninga ikkje er tilpassa deira nivå. Gjennomsnittseleven som skulen er laga for, eksisterer rett og slett ikkje, og det er eit stort problem.

Nivådeling i grunnskulen vil gjere at elevar kan få undervisning som er betre tilpassa deira eigne føresetnader. Det vil gje dei eit betre grunnlag for å velje riktig linje på vidaregåande og større moglegheiter til å gjennomføre vidaregåande opplæring med gode resultat.

Framstegspartiet meiner at elevar bør få større innflytelse på sin eigen skulekvardag. Det kan vi gjere ved å tilby fleire valfag og meir praktisk undervisning, slik at faga er betre tilpassa interessene til elevane. Når elevar får velje fag dei er engasjerte i, aukar motivasjonen, og det gjev betre resultat. Engasjerte elevar er meir motiverte og har større sjansar for å lykkast, både på vidaregåande og i arbeidslivet. Vi meiner at skulen bør tilpasse seg behova til den enkelte eleven og gje dei moglegheita til å utvikle styrkar og praktiske ferdigheiter. Valfridom i skulekvardagen skaper eit utdanningsløp der elevane får større ansvar og betre føresetnader for å forme si eiga framtid.

Framstegspartiet har alltid vore tydeleg på at elevane skal ha retten til å velje kva skule dei vil gå på. Dette gjev dei moglegheita til å velje den skulen som best møter

deira behov og interesser, i staden for berre å velje den skulen som ligg nærmast. Sjølv om dei fleste elevar faktisk vel nærskulen sin, er det viktig at dei har moglegheita til å velje sjølve. Dette bidrar òg til å auke kvaliteten, og det blir ein sunn konkurranse mellom skulane om elevane.

Framstegspartiet kjempar for ein skule der elevane får meir fridom og moglegheita til å forme si eiga utdanning. Resultata frå skulevalet viser klart at elevane ønskjer seg meir valfridom og ein meir praktisk skule. Dette er FrP-Skulen – ein skule som gjev elevane reelle valmoglegheiter og betre føresetnader for å lykkast i både utdanning og arbeidsliv.

Solveig Vik (A) [13:26:54]: Jeg kommer fra Hauge-sund, en by med en stolt industrihistorie. På Vestlandet er ikke verftene stygge klosser, men selve ryggraden i lokalsamfunnene våre. Vi er stolte av verdiskapingen som skjer rett på dørstokken vår, og det har vi god grunn til.

Nå står vi ved et veiskille. Industrien vår – både den vi har bygd, og den vi bygger – er avgjørende for Norges sikkerhet, økonomi og tusenvis av arbeidsplasser. I en tid preget av krig og uro i Europa ser vi tydelig hvor viktig norsk olje- og gassnæring er, ikke bare for vår egen trygghet, men som en del av Europas energisikkerhet. Norge er den største og viktigste energileverandøren til våre europeiske allierte. Det handler ikke bare om økonomi – det er sikkerhetspolitikk.

Samtidig som vi satser videre på olje og gass, skal vi bygge opp den nye store eksportnæringen. Rogaland er eksempelet på hvordan vi kan satse på olje og gass og bruke den kunnskapen til å bygge nye næringer, som f.eks. havvind. På Rosenberg og Aibel utgjør fornybare prosjekter allerede 50 pst. av porteføljene. De bygger omformerplattformer til noen av verdens største havvindprosjekter.

Over 800 norske selskaper er nå involvert i havvindsatsingen. Det er ikke teori – det er virkelighet. Omsetningen økte med nesten 30 pst. i fjor, til over 40 mrd. kr og nesten 6 000 årsverk. Det er resultatet av målrettet politikk, sterke fagmiljøer og en næringsstruktur som har omstillingsevne i verdensklasse. Akkurat derfor provoserer det meg grenseløst når FrP foreslår å skrote hele havvindsatsingen. Når de vil kutte ut fornybarsatsingen og gjøre Norge mer avhengig av kun én inntektskilde, setter de tusenvis av arbeidsplasser og hele vår industrielle framtid i fare. Det er rett og slett uforsvarlig.

La det ikke være noen tvil: Vi skal kutte utslipp, ikke jobber. Vi skal skape for å dele. Arbeid til alle er fortsatt jobb nummer én for Arbeiderpartiet. Vi vet at skal vi lykkes med det, må vi ha en aktiv næringspolitikk som gir trygghet, forutsigbarhet og rom for vekst. Norge skal fortsatt være en ledende energinasjon. Vi skal fortsette å

produsere og levere olje og gass til Europa, men samtidig skal vi bygge opp den neste store eksportnæringen – ikke ved å velge mellom olje eller fornybart, men ved å satse på begge deler. Det er det som gir trygghet for folk, det er det som gir trygghet for arbeidsplasser, og det er det som gir trygghet for framtiden.

Kari Sofie Bjørnsen (H) [13:30:02]: Som representant for Akershus er det en sak jeg vet forener mange av våre innbyggere og politiske partier på tvers, nemlig kampen for å redde Oslofjorden, som dessverre befinner seg i en dyp krise. Vi vet at avløpsvannet må renses mer. Vi må ha strengere krav til avrenningen fra landbruket. Mer naturrestaurering er viktig. Fiskeriet blir nå regulert. Flere fredningsområder for hummer er bra. Vi vet mye, og det gjøres noe.

Hva er det så vi savner? Jo, vi savner et helhetlig, koordinert nasjonalt ansvar. Det gjelder konkrete og tydelige tilbakemeldinger fra sentrale myndigheter til aktører som ønsker å bidra. Det er eksempelvis Veas, som har utført mulighetsstudier som viser at det kan være mulig å rense mer og bedre for en rimeligere penge, for flere kommuner. Det er vanskelig å få respons fra sentralt hold. Det gjelder eksempelvis Toxiclean, som har som forretningsidé å sørge for at båter som skal vaskes og renses for bunnstoff, gjør dette med minimal forurensning. De lurte på hvordan forurensningsforskriften og myndighetene følger opp det faktum at dagens praksis gjør at Oslofjordens mange hundretusener av båter forurenser enormt mye med farlige tungmetaller og giftige stoffer. Det gjelder kommuner som har strenge tidsfrister og krav når det gjelder bygging av nye renseanlegg. Burde ikke mer være koordinert?

Det er ikke nok hender og hoder når det gjelder teknologer og kompetanse innen vann og avløp, melder SINTEF og Tekna. Det burde også føre til det opplagte, nemlig mer samarbeid og koordinering på tvers av kommunene. Vi har behov for småbåtregister og bedre vrakpant på båter. Når kommer det?

Statsminister Støre sa ved flere anledninger i valgkampen at det er helt avgjørende å redde Oslofjorden. Vi skal ikke glemme det, alle vi som er opptatt av fjorden. Neste år skal den helhetlige tiltaksplanen for Oslofjorden som regjeringen Solberg la fram i 2021, revideres. Det er ingen grunn til å sitte stille og vente på en revidert plan, selv om det er fornuftig med oppdatert kunnskap og tiltak. Fjorden trenger handling nå.

Høyre ønsker en kraftinnsats for Oslofjorden. Jeg ser fram til et bredt samarbeid i Stortinget om dette, for Oslofjorden er et nasjonalt anliggende. Jeg må legge til at jeg forventer at regjeringen trapper opp arbeidet. Jeg velger å være optimist: Oslofjorden kan og skal reddes.

Ingrid Fiskaa (SV) [13:33:15]: SV har store ambisjoner for korleis me skal byggja landet, og det trengst. Næringspolitikken her til lands har altfor lenge handla om at folkevalde trekkjer seg tilbake og lar pengesterke aktørar leggja premissane. Altfor lenge har internasjonale maktforhold og overnasjonale avtalar lagt føringar for kva me skal leva av, kven som skal få inntektene, og kor folk skal bu. Altfor lenge har me gjort oss sårbare og avhengige. Slik kan me ikkje ha det lenger. I staden må me venda blikket til lokalkunnskapen og det lokale ressursgrunnlaget. I staden for kvartalsrekneskapen må det lange tidsperspektivet vera førande.

SV har som mål at Noreg framleis skal vera ein avansert industrinasjon. Det er langt frå sjølvst, for i dag risikerer me å bli ein rein råvareleverandør til Europa. Skal me unngå det, må me for det første ta vare på den eksisterande, landbaserte industrien vår. Å sikra industrien tilgang til rimeleg kraft er nøkkelen for å få det til. Me har ikkje råd til å skusla vekk det eine prismessige konkurransefortrinnet me har hatt, nemleg låge og stabile straumprisar.

For det andre må me skapa ein gradvis og planmessig overgang for leverandørindustrien – frå å vera avhengig av olje og gass til nye, grøne oppdrag. Særleg i mitt kjære oljefylke, Rogaland, treng me fleire bein å stå på. Me kan ikkje venta på at marknaden tvingar oss til omstilling gjennom eit brått fall i oljeinntekter. SV har ein betre plan. Det er å gradvis fasa folk, kapital og teknologi inn i fornybare næringar.

Noreg må produsera meir mat på norske, lokale ressursar. Sjølvforsyninga og bondeinntekta må opp, importen må ned. Heile verdikjedene, frå bonde til midtidsbord, må hengja saman og gje inntekter og arbeid. Me må bli mindre avhengige av internasjonale forsyningskjeder, både for å redusera klimautslepp og spara natur og også for å styrkja beredskapen.

SV vil stoppa ranet av lokalsamfunna langs kysten. Fiskekvotane skal gå til lokale fiskarar, og fisken skal leverast til industri som gjev lokale arbeidsplassar. Eit variert næringsliv over heile landet vil gje grunnlag for busettjing og eit godt liv. Me treng eit næringsliv som ikkje utarmar naturen, men som tek i bruk ressursane der dei finst. Eit slikt næringsliv styrkjer beredskapen i møte med ei uroleg verd og usikre tider.

Haagen Poppe (H) [13:36:32]: Det er krig i Europa, fremmede makter truer oss og våre allierte med hybrid krigføring. I Oslos gater er skyteepisoder og granatkasting ganske dagligdags. Vår samfunnsorden er ikke umiddelbart truet, men under stadig press, og dette gjør bevissthet rundt norsk og felles europeisk kultur viktigere enn noensinne.

Krigen i Ukraina dreier seg delvis om et russisk ønske om å utviske ukrainsk kulturell egenart. Bevaring av ukrainske kulturminner er en del av motstanden mot russisk aggresjon, og et stolt folk som står opp for seg selv, er et kraftfullt bolverk mot Putins terrorregime.

Uten sammenligning for øvrig er også mange europeiske land i dag preget av splittelse, og tillit, trygghet, sosial samhörighet og fellesskap er under press. I for eksempel Sverige ser vi helt klart at etniske, religiøse og sosioøkonomiske skiller sammenfaller, og man får en innvandret befolkning som har lite til felles med resten av befolkningen. I denne situasjonen på det europeiske kontinent er det behov for å tydeliggjøre og tilgjengeliggjøre den kulturelle arven som har formet vår sivilisasjon, som en felles referanseramme i samfunnet.

Det gjelder også her i Norge. Vi politikere skal vokte oss for å la egen smak styre kunst- og kulturpolitikken, men det må være plass til noe bestandig og udiskutabelt norsk og europeisk i et mangfoldig Norge og Europa. Vi nordmenn er ikke fremmede for offentlig å framheve verker og uttrykk som fortjener særskilt oppmerksomhet. Det må vi gjøre enda mer, f.eks. i en kulturkanon, og med større vekt på kulturarven i norsk skole.

Jeg tror ikke at unge voldsutøvere blir snillere gutter av å lære seg sin Margrete Munthe og synge «Nei, nei, gutt, dette må bli slutt», men summen av disse kulturelle uttrykkene og referansene det tidligere var så naturlig at vi alle kunne, er jeg overbevist om at bidro til at man sto nærmere hverandre – som folk og som samfunn.

Jeg har ikke noe behov for å gå i skyttergravene og gjøre meg selv til offer, slik enkelte andre konservative stemmer i kulturdebatten gjør. Jeg kan ikke fordra identitetspolitikk og kulturkrig, men det bør ikke være politisk ukorrekt å mene at å bevare norsk og felleseuropeisk kultur, verdier, identitet og arv bør prioriteres og være et hovedmål med kulturpolitikken. Dette handler om noe mer enn bare de kunstneriske uttrykkene i seg selv; det handler om samhold, tilhörighet og sivilisasjon.

May Helen Hetland Ervik (FrP) [13:39:49]: Over 80 pst. av all persontransport i Norge skjer med bil. Det er ikke tilfeldig. I et land med spredt bosetting og lange avstander er bilen det mest fleksible og tilgjengelige transportmiddelet for folk flest i regionen. Likevel møter bilbrukerne stadig flere hindringer. I mange byer brukes nullvekstmålet som et verktøy for å gjøre det vanskeligere å bruke bil – med stengte veier, færre parkeringsplasser og økte avgifter. Dette rammer vanlige folk som er avhengige av bilen for å få hverdagen til å gå i hop.

Med dagens regjering har avgiftene økt, både kjøpsavgiftene og drivstoffavgiftene, samtidig som in-

vesteringer i store veiprosjekter kuttet. Det er en farlig kombinasjon for et land som fortsatt mangler et ferdig utbygd veinett som binder landet bedre sammen.

Vi må gjøre det enklere og billigere å bruke vei. Et viktig grep er å forenkle veinormalen, slik at vi får mer vei for pengene. Derfor er det også avgjørende at store prosjekter, som eksempelvis E134 i Rogaland og ny E39 mellom Kristiansand og Ålgård, ikke stopper opp. Vi trenger bedre veier, ikke flere hinder for folk som er avhengige av bilen.

Fremskrittspartiet vil ha en ny kurs i samferdselspolitikken. Fremskrittspartiet sier klart ifra: Bilen er ikke problemet; den er løsningen for folk flest. Derfor er det viktig å få ned prisene på bensin og diesel. Det er ingen skam å kjøre fossilt – det er tvert imot helt nødvendig for å holde hjulene i gang i samfunnet. Vi vet at eksempelvis tungtransporten og store deler av arbeidslivet fortsatt er avhengig av fossilt drivstoff. Å gjøre det dyrere å bruke disse kjøretøyene rammer ikke bare sjåførene, men også forbrukerne og næringslivet.

Dersom vi skal få fart på utbyggingen av viktig infrastruktur i Norge, må vi fjerne unødvendige og kostnadsdrivende krav. Vi må f.eks. fjerne påbud om bruk av elektriske anleggsmaskiner, som i dag er både dyre og lite effektive. Slike krav svekker konkurransen og forsin-ker prosjektene.

Fremskrittspartiet mener at vi, særlig i en tid med økt usikkerhet, også må prioritere å bygge landet. Vi må forsere utbyggingen av kritisk infrastruktur som vei, jernbane og havner. Dette handler ikke bare om framkommelighet og næringsutvikling, men også om beredskap og nasjonal sikkerhet. Det er på tide å sette handling bak ordene. Norge trenger mer vei, bedre beredskap og en politikk som setter folk og framkommelighet først.

Monica Molvær (H) [13:43:03]: I ti år jobbet jeg som elev- og lærlingombud i Møre og Romsdal. Jeg møtte elever og lærlinger som hadde store utfordringer, men jeg møtte også dem som fikk en ny sjanse, som fant mestring, en lærlingplass, et fag og en framtid. Dette har gitt inntrykk for livet, som jeg er glad for å ha med meg inn i utdannings- og forskningskomiteen her på Stortinget.

Forskjellen mellom å falle utenfor og å finne veien videre handler om mennesker, kunnskap og muligheter. Kunnskap er ikke bare et fag. Det er starten på livet, det er veien inn i arbeidslivet og grunnlaget for å skape det livet som man drømmer om.

Nettopp der ligger paradokset. Vi har så mange unge mennesker som står utenfor, samtidig som næringslivet roper etter folk. Det mangler ikke på talent, men vi mangler et system som kobler mennesker med evner sammen med bedriftene som har behov.

Langs kysten står bedriftene klare til å ansette. De har oppdrag og ordrer, men de får ikke tak i folk. Verftene mangler sveisere og mekanikere. Havbruksnæringen mangler prosessoperatører og teknikere, og reiselivet mangler kokker og fagarbeidere. Skal vi klare å møte framtiden, må vi koble menneskelige ressurser til et næringsliv med behov for kompetanse.

Høyre har lyst til å bygge en sterkere bro mellom skoler, fagskoler, forskning og bedrifter. Vi vil ha flere læringsplasser og gjøre det enklere å fylle på med kompetanse gjennom hele yrkeslivet. Utdanning skal ikke bare være et engangstilbud – det skal være en livslang mulighet.

Samtidig må vi satse mer på forskning som faktisk gir resultat, og på samarbeid mellom universitet og næringsliv. De store løsningene både på havet, i energien og for industrien kommer ikke av seg selv. De skapes av mennesker som samarbeider, som tør å prøve, og som har kunnskapen til å lykkes.

Når vi investerer i kunnskap og forskning, investerer vi også i framtiden. Og som et kjent ordtak sier: Vi arver ikke jorda fra våre foreldre – vi låner den av våre barn. Det forplikter. Derfor må vi heve kunnskapsnivået i hele landet, for det er kunnskapen som skal bære Norge videre.

Høyre vil satse på læring, teknologi og forskning, slik at vi kan møte framtidens krav og bygge et næringsliv også i verdensklasse, et næringsliv som skaper jobber, løser problem og bringer Norge framover. Framtiden stiller høye krav til oss alle, og det er bare gjennom kunnskap vi kan svare.

Dette handler om å ruste Norge for framtiden og skape det beste grunnlaget for hele samfunnsutviklingen og veien til drømmer om liv som skal gå i oppfyllelse.

Erling Sande (Sp) [13:46:11]: Mangelen på arbeidskraft kjem til å bli ei stor utfordring for oss framover, og då treng vi ein stor innsats for at ungane våre skal lykkast i skulen. Altfor mange elevar opplever i dag ein skulekvardag prega av teoritunge timar og mykje stille-sitjing. Når praktisk læring manglar, mister vi dei elevane som ikkje lærer best gjennom teori.

Dei siste åra har Senterpartiet fått på plass viktige grep. Vi har fått på plass obligatorisk arbeidslivsfag. Vi har fått på plass meir rom for praktiske valfag på mellomtrinnet, og vi har satsa på utstyr og støtte til kommunane. Dette var viktige prioriteringar for oss då vi deltok i regjeringssamarbeidet, men vi må vidare.

Vi treng fleire møteplassar mellom elevar og arbeidslivet tidleg i skuleløpet. Det vil gje meir praktisk læring og betre moglegheiter for læringsplassar for dei som seinare vel yrkesfag. Vi treng ventilar sånn at elevar som

ikkje meistrar skulen, slik han er lagt opp no, får moglegheit til å utfalde seg gjennom samarbeid med arbeidsliv eller andre aktivitetar. Dette samarbeidet må gjerast meir fleksibelt og mindre regelstyrt. Samtidig må vi redusere testregimet i norsk skule, vi må kutte detaljstyring og gje lærarane meir tillit og tid. Det er bra for lærarane, men det er ikkje minst bra for elevane.

Noreg er eit langstrekt land med levande lokalsamfunn og trygge nærskular. Vi må verne om denne desentraliserte skulestrukturen sånn at det er kort veg til skulen, uansett om du bur i by eller bygd. Nærskulen er ofte den viktige møteplassen i lokalsamfunnet. Det bygger tilhørrelse. Fleire elevar kjenner at dei høyrer til i eit lokalsamfunn, og fleire lokalsamfunn bryr seg om det som skjer på den lokale skulen.

Til slutt: Vi må rekruttere fleire lærarar. Senterpartiet er glad for at vi har snudd ein negativ trend i opptaket til lærarutdanningane, men det er ikkje nok. Difor vil vi opne for ei treårig lærarutdanning – for ein lærar med bachelorgrad er betre enn ein ufaglært i klasserommet, og i altfor mange norske klasserom i dag er det ufaglærte som underviser, fordi vi ikkje får tak i dei lærarane vi treng.

Frøya Skjold Sjørsæther (MDG) [13:48:53]: Elektrifisering av olje- og gassnæringen er grønnvasking og forlenger levetiden på felt som egentlig burde vært avviklet. Hvis oljenæringen skal klare å nå sine egne klimamål uten elektrifisering, er den enkleste løsningen å avvikle produksjonen. Det er bra, for sånn sparer vi ikke bare klimaet, men også kraft, kapital og kloke hoder, som heller kan brukes i oppbyggingen av nye, grønne næringer. Hvis selskapene heller vil fortsette produksjonen, er det deres eget ansvar å kutte utslippene selv, uten kraft fra land og for egen regning.

Faktum er at med SV, Rødt, MDG, KrF, FrP og Senterpartiet er det flertall i Stortinget for å stanse elektrifiseringen. Det ville vært en stor klima- og miljøseier, for å fase ut olje- og gassnæringen blir enklere hvis elektrifiseringen stoppes, også når det er Fremskrittspartiet som foreslår stans i elektrifiseringen. Når oljelobbyen selv bekrefter at stans i elektrifiseringen kan bety tidligere nedstenging, vil jeg gjerne gratulere FrP med å ha sluppet til å foreslå god klimapolitikk. Det er bra for omstillingen som vi skal gjennom.

I går advarte Hildegunn Blindheim, administrerende direktør i Offshore Norge, om at stans i elektrifiseringen vil føre til at feltene blir stengt ned raskere. Det er litt av poenget. Klimakravene på sokkelen skal ligge fast, men oljebransjen er Norges rikeste og mest forurensende næring. Den skal selvfølgelig ikke slippe unna klimakrav, og den skal selvsagt ikke bli sponset av storsamfunnet for å kutte utslippene. Den jobben må de fikse og be-

tale for selv, og de må fikse den uten å bruke strøm som kunne blitt brukt mye smartere på ting på fastlandet, som å kutte utslipp i metallindustrien og til nye, grønne næringer.

Jeg tar opp forslagene nr. 35, 36, 37, 38 og 39, fra MDG.

Presidenten [13:50:10]: Representanten Frøya Skjold Sjursæther har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Bjørn Arild Gram (Sp) [13:50:58]: Den sikkerhetspolitiske situasjonen er alvorlig, og vi møter en verden med stor uro og uforutsigbarhet. Det er aktører der ute som ikke vil oss vel, som forsøker å utnytte våre sårbarheter og avhengigheter. Vi må ta inn over oss at vi nå har et helt annet beskyttelsesbehov enn det vi trodde da den kalde krigen var over.

Med Senterpartiet i spissen er det de siste årene tatt en rekke kraftfulle grep for å styrke innsatsen for forsvar, sikkerhet og beredskap. Et formidabelt forsvarsløft er lagt fram og vedtatt gjennom en historisk enighet i Stortinget. Det er foretatt en grundig gjennomgang av den sivile beredskapen gjennom totalberedskapskommissjonen, fulgt opp i totalberedskapsmeldingen. Her trekkes det opp et omfattende sett med tiltak for å styrke motstandskraft og beredskap i det norske samfunnet.

Det er også lagt fram en egen melding med ambisjon om å øke den norske selvforsyningen av mat. Matberedskap må være en svært sentral del av vår beredskapstenkning, og grunnlaget legges gjennom å styrke økonomien for matprodusentene.

Spørsmålet nå blir hvordan alle disse initiativene følges opp, og hva som må til av ytterligere tiltak for å beskytte Norge og styrke beredskapen vår. Det forventes økt tempo og gjennomføringskraft. Den store kostnadsveksten på forsvarsmateriell utfordrer åpenbart balansen i langtidsplanen. Det er laget et nytt regime for løpende rebalansering og oversikt over forsvarsøkonomien og langtidsplanleggingen. Nødvendige endringer må sikre de evnene og effektene planen har lagt opp til. Senterpartiet forventer dessuten tydelig initiativ fra regjeringen for å ta vare på forsvarsforliket gjennom oppfølgingen som kommer.

Behandlingen av totalberedskapsmeldingen ga også en rekke vedtak som raskt og systematisk må følges opp, gjennom bl.a. styrkingen av Siviltforsvaret, utbyggingen av tilfluktsrom, opptrappingen og støtten til frivillige beredskapsorganisasjoner og utviklingen av beredskapsbutikker, for å nevne noe.

Det er gjort og gjøres mye for å trygge Norge og styrke beredskapen vår. Vi har neppe verken vedtatt eller langt mindre gjennomført politikk som gir oss den beskyttelsen vi trenger, og som oppmerksomheten om særlig de sammensatte truslene stadig minner oss på.

Framfor alt bør forsyningsberedskapen løftes fram og alle sektorer og bransjers behov for systematisk gjennomgang av verdikjeder og sårbarheter. Arbeidet med såkalte grunnleggende nasjonale funksjoner er et godt utgangspunkt, men her er det fortsatt mye ugjort, og det er grunn til å tro at mange aktører har avhengigheter i sine verdikjeder som gir sårbarheter man må være bedre forberedt på å håndtere. Nå er det behov for å tenke beredskap som en gjennomgripende del av alt vi gjør i vår samfunnsaktivitet og planlegging.

Bengt Fasteraune (Sp) [13:54:07]: Med Europas sikkerhet under press og krig i Ukraina blir det stadig tydeligere at Norge må ta et større ansvar for egen beredskap og forsvarsevne. Det krever et forsvar som er til stede og operativt i hele landet. Norges geografi er krevende. Vi har en lang kyst, store avstander og en grense til Russland i nord. For å kunne møte kriser må vi bygge opp et desentralisert og robust forsvar med beredskapsressurser spredt utover landet, ikke konsentrert i sentrale strøk.

Nå må vi ta dette videre og sørge for en samordnet innsats i totalberedskapen. Dette vil bidra til volum og utholdenhet i krisesituasjoner og sikre at alle som skal bidra til Norges sikkerhet, er integrert i planverk og øvingsstruktur. Det er her kommunene har en helt sentral nøkkelrolle. Det er kommunene som i stor grad er den sivile beredskapen. Det er bare å se hvilket enormt arbeid som kommunene har gjort for å håndtere stormen Amy. Jeg vil påstå at kommunene har blitt flinkere til å håndtere naturkatastrofer fordi de er et koordinerende ledd som kjenner hvilke ressurser som finnes til å håndtere det kjente og ikke minst det ukjente. Og så har de fått muligheten til å trene, dessverre.

Dette må Stortinget og regjeringen bygge oppunder, ikke lager regler, byråkrati og strukturer som gjør denne jobben vanskelig. Når jeg sier «dessverre» om trening, er det jo fordi vi opplever denne type kriser hele tiden. Og når vi legger opp til storstilte sammenslåinger og strukturer som flyter og flytter makt vekk fra lokalsamfunn, vil vi redusere den lokale tilstedeværelsen og robustheten til lokalsamfunnet. Vi kan kjøpe inn så mye dyrt utstyr og bruke så mye penger vi vil, men hvis ikke folkene som kjenner lokalsamfunnet, er til stede på bakken, er vi ikke rustet til å håndtere krisene.

Jeg ser også noe av den samme tendensen til overstyring av kommunene når det gjelder arealpolitikken. Noen partier har et ønske om at avgjørelser knyttet til arealpolitikk skal flyttes vekk fra kommunene og til byråkratiet og sentraliseres. Det er vi i Senterpartiet helt imot. Arealpolitikk er også beredskapspolitikk. Arealpolitikk er på mange måter kjernen av hva politikk er. Man vekter ulike hensyn opp mot hverandre, og hver

sak er unik på sin måte. Det er lokalsamfunnet som skal leve med konsekvensene av valgene i arealpolitikken. Hvorfor skal man da flytte makten vekk fra det? Demokratiet må være tuftet på at folk skal kunne ha mest mulig påvirkning på sin hverdag, og det får vi ikke hvis vi flytter makten over arealpolitikken til statsforvaltere og byråkratiet.

Finn Krokeide (FrP) [13:57:31]: De fire foregående årene har regjeringen konsekvent vært på etterskudd i kampen mot den eskalerende kriminalitetsspiralen. Kriminaliteten blir stadig grovere og med en åpenbar smitteeffekt fra kriminalitetsbildet i vårt naboland Sverige. Regjeringen tviholdt på å benekte fenomenet kriminalitetsimport fra Sverige så lenge at det nesten ble parodisk. Nå kan det ikke benektes lenger, vi har kommet dit at mediedekningen jevnlig påminner oss om konsekvensene av denne samfunnstruende svenske importen.

Den sendrektige erkjennelsen av realiteten i kriminalitetsutviklingen er én ting. Langt mer alvorlig er det at regjeringen som følge av det ikke benyttet handlingsrommet som var der, til raskt å prioritere politiet og justissektoren. Konsekvensen er at vi nå er på etterskudd, og dessverre ser det ut til at regjeringen vil fortsette å slepe bena etter seg i håndteringen av denne samfunns-trusselen.

For Innlandet har dette bildet om svekket trygghet også en annen side. Med statsbudsjettet for 2022 ble det innført en ny finansieringsmodell for politiet, ressursallokeringsmodellen, også kalt RAM-modellen. Formålet var at ressursene skulle fordeles mellom politidistriktene på en bedre og mer effektiv måte. Regjeringen ble advart fra flere hold mot å implementere denne modellen. Blant modellens kritikere var Politiets Fellesforbund. RAM-modellen ble like fullt innført, med effekt fra budsjettåret 2022. RAM-modellen har nå fått virke i nesten tre år. Resultatet av det er en geografisk skjevfordeling, der Innlandet politidistrikt kommer svært dårlig ut. Fra slutten av 2021 og til august i år har Innlandet politidistrikt mistet 40 politiårsverk. Det skal her bemerkes at ansvarlig statsråd ved innføringen av RAM-modellen var fra Innlandet og Senterpartiet. Så i en tid da kriminaliteten utvikler seg i helt feil retning, er regjeringens grep for å ivareta tryggheten til befolkningen i Innlandet å tappe politidistriktet for politifolk.

Fremskrittspartiet har vært lydhør for de mange innvendingene mot RAM-modellen. I vårt alternative statsbudsjett for 2022 hadde vi et verbalforslag om en gjennomgang av finansieringsmodellen for politiet med sikte på en mer effektiv ressursutnyttelse. Det forslaget fikk bare Fremskrittspartiets stemmer. Fremskrittspartiet vil fortsette arbeidet for å få avviklet RAM-

modellen. Vi vil ha en modell for ressursfordeling i politiet som legger politiets reelle behov til grunn for budsjetteringen, til erstatning for RAM, som er en fordelingsmodell som ikke hensyntar de reelle ressursbehovene i det enkelte politidistrikt.

Det haster med å få kontroll over kriminalitetsspiralen og ta tryggheten tilbake. Hvis regjeringen er klar til omsider å ta situasjonen vi står i, på alvor, står Fremskrittspartiet klar til å danne flertall for å styrke politiet og innføre kraftfulle tiltak mot kriminalitetsimporten.

Margret Hagerup (H) [14:00:43]: Mange har aldri hørt om VTA og BPA, men for dem det gjelder, betyr det alt. Det handler om retten til å leve et verdig liv, muligheten til å delta i arbeidslivet og å gå på skole – å være en del av samfunnet.

I dag snakker jeg for dem som har møtt systemer som har blitt viktigere enn menneskene – for dem som står lengst unna skole, jobb og reell likestilling, og for dem som ikke får assistansen de trenger og dermed heller ikke får brukt ressursene sine. Varig tilrettelagt arbeid, eller VTA, er helt avgjørende for mange med funksjonsnedsettelse. Høyre har fått et enstemmig storting med på å sikre bedre oppfølging av dem som er i VTA, også i ordinært arbeidsliv. Høyre har lenge vært tydelig: Flere må få VTA-plass, og vi må gi bedre støtte.

Regjeringen sier de er for inkludering, men handlingene uteblir. De starter prosesser, de tenker og så venter de. Vi ønsker alle å leve et fritt og selvstendig liv, men mange møter barrierer som gjør det vanskelig – og noen ganger umulig – å delta. For Høyre er likestilling for personer med funksjonsnedsettelse helt grunnleggende. Derfor innførte vi brukerstyrt personlig assistanse og rettighetsfestet ordningen. BPA er ikke luksus, det er en frihet. Det gjør det mulig for mennesker å leve eget liv og ikke et liv på institusjon. I 2023 fikk Høyre gjennomslag i behandlingen av folkehelsemeldingen om at regjeringen skulle komme med en stortingsmelding om BPA. Mange har ventet i årevis på klare svar. Årene har gått, ingenting har skjedd. Det gjør at mange fortsatt holdes utenfor.

Samfunnet skaper barrierene, men det er Støre-regjeringens manglende handlekraft som rammer mennesker med funksjonsnedsettelse hardest. Stortinget har bedt om politisk oppfølging over flere år. I går sa regjeringen nei. Det kommer ikke noen stortingsmelding om BPA. I stedet kommer det et nytt utvalg – en ny omvei rundt Stortinget og enda flere år med uforutsigbarhet og urett.

For mange er BPA helt avgjørende for å være i jobb og skole. Signalet fra Støre-regjeringen er imidlertid tydelig: Dette kan vente. Men det kan ikke vente, for de som står lengst unna, kan ikke fortsette å bli skjøvet bak-

erst i køen – igjen. BPA må være tilgjengelig der folk bor. Kommunene må få tydelige avklaringer, veiledning og kompetanse. Det trengs politisk lederskap.

Mange hadde forventet mer politikk og færre utredninger da Støre-regjeringen fikk fornyet tillit, men de fortsetter i samme spor. Å lede handler om å ta beslutninger. Det gjør ikke Støre-regjeringen. Det er all grunn til at denne salen nå må vise politisk lederskap.

Tom Einar Karlsen (A) [14:03:59]: I lang tid har vi vært vant til at det år for år har blitt tryggere i trafikken. Teknologisk utvikling, sikrere biler, tryggere veier og et målrettet trafikksikkerhetsarbeid har bidratt til langt færre drepte og hardt skadde enn tilfellet var da bilen først ble allemannseie. Men etter pandemien har vi sett en urovekkende trend. Kurven som lenge bare pekte nedover, har de siste årene også fått noen hopp oppover.

I helgen mistet fem mennesker livet på veien i mitt hjemfylke Troms og en person er hardt skadet. Blant de drepte er tre ungdommer fra samme bygd. Langs hovedveien inn til Tromsø er veiskulderen nå pyntet med blomster og lys til minne om dem som er borte. Det er også en påminnelse til oss politikere som jobber med samferdsel, om at vi må ha med oss trafikksikkerhetsarbeidet i alt vi gjør. Hvert eneste tapte eller ødelagte liv i trafikken er ett liv for mye. Vi må forsterke arbeidet med nullvisjonen for drepte og hardt skadde i transportsektoren.

Trafikksikkerhet er også sentralt for å skape trygghet i arbeidslivet. Tusenvis av arbeidstakere går på jobb hver dag i transportnæringene våre og sørger for at folk og varer kommer seg fram dit de skal. Det kan ikke være slik at det skal skje med livet som innsats. Vi har sett at særlig bussjåfører har vært utsatt. Moderne busser er bygd på en måte som gjør at kollisjoner selv i lav fart kan få fatale konsekvenser for sjåføren. Derfor har vi i Arbeiderpartiet jobbet sammen med fagbevegelsen og partene i arbeidslivet for å få på plass busser der sikkerheten til sjåføren blir bedre ivarettatt.

Vi vet også at trygge lønns- og arbeidsvilkår legger til rette for trygge arbeidsplasser. Utslitte eller utrygge sjåfører som mangler kompetanse og riktig utstyr, kan være en fare både for seg selv og for alle andre som ferdes langs veien. Vi i Arbeiderpartiet kommer derfor alltid til å jobbe for å styrke det organiserte arbeidslivet. Det er spesielt viktig i transportnæringene, der vi vet at presset mot lønns- og arbeidsvilkårene er stort. Sterke og representative fagforeninger og arbeidslivsorganisasjoner har makt til å sikre tryggere arbeidsforhold for alle. Det er positivt også i et trafikksikkerhetsperspektiv.

Tor André Johnsen (FrP) [14:06:49]: Norsk næringsliv trenger bedre og konkurransedyktige rammevilkår. Næringslivet trenger billigere og mer forutsigbar

tilgang på strøm, lavere skatter og avgifter, færre lover og reguleringer og færre krav og påbud. De trenger forenklinger, mindre byråkrati, mer frihet og fleksibilitet, f.eks. ved ansettelses, og bedre infrastruktur, spesielt tryggere, sikrere og bedre veier.

Dessverre har dagens Ap-regjering gjort akkurat det motsatte av hva næringslivet trenger. Høy rente, dyr strøm, stort byråkrati og høye skatter og avgifter har resultert i at bedrifter og bedriftseiere flytter ut av landet, permitterer eller rett og slett går konkurs. I bygg og anlegg er det spesielt alvorlig. Når det gjelder både bolig- og veibygging, er det fullstendig bråstopp. Langvarig krise for næringen har bl.a. resultert i at flere boligutbyggere har måttet permittere eller har gått konkurs. Det er ikke bare de små og mellomstore som sliter. En av Norges største boligbyggere, BoligPartner, gikk konkurs. Moelven Industrier, en av våre giganter, permitterte nylig 140 ansatte bare i avdelingen Byggmodul. Der er omtrent halvparten av de ansatte permittert. Flere andre avdelinger i Moelven har også måttet permittere.

Dette er alvorlig, og det er trist. Det som kanskje er enda mer alvorlig og trist, er at Ap-regjeringen ikke forstår eller ser at løsningen for næringslivet og norske arbeidsplasser ikke er høye skatter og avgifter og et enormt stort byråkrati, men det motsatte, nemlig lavere skatter og avgifter, kutt i skjemaveldet og kutt i byråkratiet.

Jeg er usikker på om Ap forstår viktigheten av å kutte i skatter og avgifter og byråkrati, men det jeg håper Arbeiderpartiet forstår, er at Nye veier må styrkes for å kunne bygge landet både raskere og billigere, med nye, sikre og trygge veier. For folk flest og for næringslivet, spesielt for oss i Innlandet, er det ekstra viktig at vi styrker Nye veier, slik at vi får knyttet Innlandet tettere sammen og fullført de nasjonale veiprosjektene som Fremskrittspartiet satte i gang da vi satt i regjering. Riksvei 4 er ennå ikke utbygd, E16 til Kongsvinger er ennå ikke fullført, det gjenstår fortsatt en liten parsell på rv. 25 mellom Løten og Hamar, og det gjenstår veldig mye på E6 fra Biri og helt opp til Otta. Ikke minst gjenstår Mjøsbrua. Mjøsbrua er selve symbolet som knytter folk og næringsliv i Innlandet sammen.

Fremskrittspartiet er tydelig på at Nye veier må styrkes. I statsbudsjettet er det avgjørende viktig for å bidra til tryggere, sikrere veier og for å få fullført de veiprosjektene som FrP startet. Det blir spennende å se i morgen om Nye veier fortsatt skal sulteføres, eller om også Arbeiderpartiet forstår at Nye veier må løftes og styrkes og bevilges mer penger, slik at de får fullført flere veiprosjekter.

Henrik Gottfries Kierulf (H) [14:10:02]: Landet er i praksis delt i to. I mitt hjemfylke ble kritisk viktig infrastruktur som jernbane og E6 kuttet da både vei og bane

raste sammen i august. Raset fikk det verst tenkelige utfallet ved at en person omkom.

Ukene i etterkant har vært svært krevende for både persontrafikk, næringsliv og lokalsamfunn. Hverdagen er lange og farlige omkjøringsruter med de konsekvensene det har, ikke minst for beredskap og sikkerhet, ikke bare i Trøndelag, men i hele landet.

Det er først når kritisk viktig infrastruktur svikter, at vi ser hvor avhengig vi er av den. Det er da vi får kjenne på hvor viktig infrastrukturen er for verdiskaping og arbeidsplasser, og det er når slike hendelser som raset i Trøndelag oppstår, at vi ser hvor sårbare vi er.

En viktig oppgave for oss i denne salen er å skape trygge rammer, forutsigbarhet og gjøre det mulig for folk og næringsliv å skape arbeidsplasser og verdier. Svaret er ikke da å bygge mindre, skalere ned, forsinke og utsette. E6-utbyggingen gjennom Trøndelag, en viktig del av blodåren gjennom landet vårt, er kraftig forsinket. Det er et resultat av denne regjeringens nedprioritering av veibygging i landet. Jeg er bekymret for utviklingen i Trøndelag og andre deler av landet når stortingsflertallet vi skal ha framover, består av partier som har som mål å stoppe utbyggingen av viktig infrastruktur i landet.

Høyre vil bygge landet sammen. Da er vi avhengig av at folk og varer kommer raskere og tryggere fram. Vi er avhengig av forutsigbarhet. Vi må få fart på veibyggingen i Norge. Varer, folk og framtidige generasjoner skal ikke måtte stoppe opp, rygge eller bruke endeløse omkjøringer. Man skal fram – man skal framover – og det er vår oppgave å sørge for at det skjer.

Frode Jacobsen (A) [14:12:39]: Valg er en fin ting, særlig når velgerne bidrar med å delta og stemme ganske fornuftig, selv om det nok er noe ulike oppfatninger om akkurat det siste etter ethvert valg.

Trygghet for framtiden er demokratiets kjerne, sa statsministeren i sitt innlegg tidligere i dag. I Norge virker demokratiet. Det skal vi være stolte av, og vi har sett det utspille seg så fint her i Stortinget de siste dagene. For å sikre trygghet for framtiden må vi derfor også styrke og verne om vårt eget demokrati. Dette er en oppgave vi burde stå sammen om.

Vi ser rundt oss at moderne, liberale demokratier er under press. Det er urovekkende å være vitne til. Vi har ingen garanti mot at Norge er vaksinert mot angrep og mot forsøk på å destabilisere vårt samfunn og vårt demokrati. Rundt oss ser vi angrep på rettsstaten, påtalemyndigheter og domstoler. Vi ser angrep på media, ytringsfriheten og kulturens uavhengighet. Og vi ser en utvikling der anstendighet, fakta og sannhet ikke har samme status som vi tok som en selvfølge for kort tid siden.

Derfor var det utrolig viktig og riktig at Stortinget i forrige periode enstemmig vedtok endringer i Grunnloven som sikrer domstolenes uavhengighet. For det er i fredstid og i tider som nå – når det virker helt utenkelig at noen her i salen vil doble antall medlemmer i Høyesterett over natten for å sikre et flertall av dommere som gjør det som noen vil – at vi må gjøre det som er riktig, og sikre oss et sterkt vern. Derfor sikret vi domstolene et sterkere grunnlovsværn.

I løpet av denne perioden kan vi i Stortinget sikre at påtalemyndigheten får det samme vernet. Vi har sett f.eks. i USA de siste ukene at presidenten bruker politisk makt for å sikre påtale eller fjerne påtale i tråd med hans ønsker og impulser. Jeg trodde ikke vi skulle oppleve å se dette utspille seg i USA, og jeg tror fortsatt det er utenkelig her i landet. Men ved å sikre påtalemyndighetens uavhengighet i Grunnloven kan vi gi oss selv et forsterket vern mot autoritære krefter dersom slike skulle komme til makten her.

Derfor er det for å styrke demokratiet og skape trygghet for framtiden at vi må sikre mediemangfold, en fri presse og redaktørstyrte medier. Også ytringsfriheten er under press. Mange blir hetset fordi de ytrer seg, og lar dermed være å si fra. Vi må heie fram den offentlige samtalen. Det trengs for å styrke demokratiet.

La meg slå et slag for sannheten, og jeg håper at det nye stortinget skal gå foran. La oss heie på fakta og forholde oss til det som er riktig og sant i vårt arbeid de neste fire årene. Mindre polarisering, mindre «fake news», mer fakta og mer sannhet er viktige bidrag for å styrke demokratiet og skape den riktige tryggheten for framtiden.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [14:16:16]: Regjeringens trontale var full av svulstige ord, som fellesskap, rettferdighet, klima og utredninger. Virkeligheten i nord handler ikke om fine ord. Den handler om dårlige veier, dårlige ferge- og hurtigbåttilbud, dårlige busstilbud, dårlige flytilbud, dårlige jernbanetilbud og en stat som stadig trekker seg lenger unna ved at den ikke følger opp med nødvendige rammer slik at innbyggerne får et tilstrekkelig tilbud. De fire siste årene har kostnadene for samferdsel økt med 39 pst. i Nordland, og mye av kostnadsøkningen skyldes den hodeløse klimapolitikken som regjeringen fører. Denne kostnadsøkningen har ikke blitt kompensert fra regjeringen, og da blir resultatet kutt i tilbudet til innbyggerne.

Fylkeskommunene har i dag ansvaret for i overkant av halvparten av all offentlig vei i Norge. Kvaliteten på mye av den er dårlig, og vedlikeholdsetterlepet er enormt – ja, i Nordland ca. 14–15 mrd. kr. Størst fare for å forulykke har en på en fylkesvei, og størst fare for å forulykke på en fylkesvei har en i Nordland. Mange av da-

gens fylkesveier med stort trafikkgrunnlag eller mye næringstrafikk bør kunne omklassifiseres til riksveier, og det må settes av ressurser for å kunne gjennomføre dette. Men så lenge fylkeskommunene har ansvaret, må det følges opp gjennom øremerkede statlige overføringer til fylkesveier. Vedlikeholdsetterslepet på fylkesveinettet er enormt, men selv på riksveinettet er vedlikeholdsetterslepet så høyt som 40 mrd. kr. I Fremskrittspartiets regjeringstid ble vedlikeholdsetterslepet på riksvei redusert, men dit ser det ikke ut som regjeringen vil, da kursen tilsynelatende er satt i en annen retning.

Bilen er bærebjelken i transportsystemet når det gjelder både person- og varetransport. Mer enn 80 pst. av persontransporten foregår med bil, og det må legges til grunn at bruken av bil kommer til å øke i tiden framover. Grunnen til dette er at for de fleste av oss er bilen det mest fleksible transportmiddelet og det som gjør at hverdagen henger sammen. Da er det uforståelig at politikere og byråkrater med pisk i form av bompenger, avgifter, dårlige veier og restriksjoner prøver å stoppe oss fra å bruke bilen. Jeg registrerer at regjeringen til stadighet snakker varmt om distriktene, men gang på gang viser de at de ikke forstår hvordan folk faktisk har det i Distrikts-Norge, når bruk av bilen tilsynelatende er et stort problem for regjeringen. Det er langt dette landet, og det meste er nord, var det en som sa. Nå er det på tide at regjeringen tar av seg skylappene og leverer en samferdselspolitikk som innbyggere og næringsliv i nord, ja, faktisk i hele landet, fortjener.

Bjørn Larsen (FrP) [14:19:18]: Hele kommunesektoren står i en økonomisk skvis. Ifølge SSB gikk kommunesektoren i 2024 med et driftsunderskudd på 2,6 mrd. kr. KS omtaler dette som den verste økonomiske situasjonen på nær 40 år og advarer om at kommunene ikke klarer å finansiere lovpålagte tjenester. Regjeringen pålegger kommunesektoren stadig nye oppgaver og krav og gjør opp regning uten vert, nemlig dem som faktisk skal levere disse tjenestene. De får beskjed om å levere mer, raskere og grønnere, men uten pengene som trengs. Resultatet er at lokalpolitikerne tvinges til å kutte i skole, barnehage, eldreomsorg og andre velferdstjenester for barn, unge, eldre, syke og pleietrengende, eller å øke avgiftene, mens en stadig mer søkkrik stat sløser pengene på store milliardbeløp på subsidier til batterifabrikker, havvind og annen grønn industri. Det er nettopp denne sløsing som rammer fylkeskommunal samferdsel hardt.

I tillegg til å ha Norges beste fotballag, Bodø/Glimt, har Nordland fylkeskommune ansvaret for 23 fergesamband, 20 hurtigbåtsamband, 2 godsåter og nær 400 busser samt over 4 000 km med fylkesveg, med bruer, tunneler og kaier. Dette er ikke luksus, det er livsnerven

i et kystfylke som strekker seg 80 mil fra nord til sør. Kostnadsveksten innenfor samferdsel har eksplodert. Totalt har kontraktene økt med 39 pst., mens den kommunale deflatoren har ligget mellom 4,2 pst. og 4,6 pst. Dette er underfinansiering i praksis.

Fremskrittspartiet vil jobbe for god infrastruktur i hele landet. Gode riksveier og fylkesveier bidrar til trygge veier og kortere reiseavstander. Derfor ønsker Fremskrittspartiet å øremerke mer penger til fylkesveiene, for dette handler om tryggheten til dem som ferdes på disse veiene.

Samtidig som staten pålegger nye miljøkrav, har vedlikeholdsetterslepet på fylkesveier, rassikring, tunnelsikkerhetsforskriften og fergekaier i Nordland endt på dramatiske 32 mrd. kr etter 24 år med rød-grønt styre. Oppi alt dette forventer staten at fergene skal bli nullutslippsferger. Nordland får 24,9 mill. kr i 2025 til nullutslippsferger, mens elektrifisering av et av de korteste sambandene i Nordland, Festvåg–Misten, koster hele 75 mill. kr. Alle skjønner at skjorta ikke rekker ned i buksa. Det er på tide at staten tar regningen for sine egne vedtak. Folk i Nordland og langs kysten skal ikke betale prisen for en regjering som vender dem ryggen.

Marius Arion Nilsen (FrP) [14:22:21]: Et nytt storting er samlet, nye politiske kamper skal utkjempes, nye forslag fremmes, forlik inngås og anmodningsvedtak leveres på. I mitt fylke, Agder, ble Fremskrittspartiet størst i begge valgkretser, i både øst og vest – og det i fylket som huser Arbeiderpartiets fødested. Tilliten folk har vist oss, den tar vi til oss, og den skal vi levere på. Folk forteller meg at noen av grunnene er de høye strømprisene, den høye renten, som i stor grad skyldes feilaktig pengebruk og energidrevet inflasjon, sløsepolitikken og ikke minst et inderlig ønske om å ta tryggheten tilbake for unge, eldre og alle. Derfor stemmer de FrP.

Trygghet begynner nemlig å bli et fjernt begrep med denne regjeringen og støttepartiene. På halvannen uke er det nå begått 19 ran i Kristiansand, hvorav hele 11 ran på en og samme dag. Dette skaper en enorm utrygghet i samfunnet, det ødelegger livskvaliteten for uskyldige ofre og ungdom, og politiet har ikke fått tilstrekkelige hjelpemidler og hjemler til å få bukt med dette.

På regjeringen Støres vakt har kriminalitetsproblemer økt betraktelig, og svenske kriminelle nettverk er nå til stede over hele landet. Nylig opplevde hovedstadsområdet flere alvorlige voldshendelser med granater og våpen, men det går tydeligvis ikke inn på regjeringen, for naiviteten fortsetter. 16-åringen som er siktet for medvirkning til granatangrepet på Strømmen forrige uke, ble løslatt etter kun én dag i varetekt, da 15-åringen, som er siktet for å ha kastet granaten, skulle overta plas-

sen hans. Hvordan er dette mulig, og hvordan ivaretar man folks rettsfølelse med en slik naiv politikk? Vi trenger en ny kurs, med en ny kraftfull politikk som har samfunnsvern i fokus, ikke kun de kriminelles rettigheter.

Næringslivet i Norge sliter også. En myriade av krav, forbud, påbud, reguleringer, nye skatter med tilbakevirkende kraft, ingen forutsigbarhet og høye strømpriser svekker den norske konkurransekraften. Strømprisen er i dag 2 kr og 70 øre i den dyreste perioden i det sørlige Norge – pluss moms pluss nettleie pluss elavgift. Hvordan skal man kunne konkurrere globalt i industrier hvor strøm er en av de viktige innsatsfaktorene, med slike priser? Støre og firerbandens diskriminering av norske selskaper – med formuesskatt og særnorske CO₂-avgifter – gjør situasjonen enda verre. Hvordan skal man kunne drive utvikling og tørre å ta store investeringer med de uforutsigbare rammevilkårene Støre-regjeringen leverer?

Vi trenger en ny kurs for næringslivet. Vi trenger en kurs hvor skatter og avgifter senkes, hvor diskrimineringen av norsk eierskap stoppes, hvor formuesskatten avskaffes, og hvor det igjen legges til rette for gründerskap og utvikling, ikke kun symbolpolitikk og subsidiefester. Dette krever en ny regjering, og det krever en realitetsorientering hvor konkurransekraft, ikke mest mulig symbolpolitikk, er målet. Jeg frykter at det motsatte vil skje de neste fire årene med Støre-regjeringen, og jeg frykter at Norge ikke bare vil beholde bunnplasseringen på OECDs liste over forventet vekst til neste år, men at vi vil befeste den ytterligere.

Stig Even Lillestøl (FrP) [14:25:45]: Regjeringens utspill om å skrinlegge Stad skipstunnel er et stort nederlag for hele kysten vår. Det er allerede brukt flere hundre millioner kroner på planlegging og kjøp av eiendommer. Om en gir opp prosjektet nå, vil det gå ut over tilliten til det offentlige Norge og evnen til å gjennomføre arbeid som blir pålagt av Stortinget, og som nesten er kommet til byggestart. Spesielt er dette sant om en stanser arbeidet før sluttforhandlingene om endelig pris for prosjektet er fullført, et arbeid som det er satt av midler til i statsbudsjettet for 2025.

Trygg skipsfart er det viktigste hensynet på den farligste delen av den norske farleien, der mange mennesker har mistet livet opp gjennom årene. Tunnelen vil også åpne for persontrafikk med forlenging av hurtigbåtruta nordover fra Måløy og Selje til Ålesund og Vigra lufthavn.

For næringslivet åpner en skipstunnel for stabil kysttransport av gods ved å redusere ventetider i dårlig vær. Fartøy som i dag må vente i mange døgn for å runde Stadthavøya, har store økonomiske tap gjennom forsinkelser og tapt omdømme som mindre leveringsdyk-

tige. Man må også påpeke at tunnelen vil levere en reiselivsopplevelse som er unik i global skala.

Satsingen vil også kunne regnes som en stor satsing på forsvarsstrategisk infrastruktur. Nesten hele næringslivet på Nordvestlandet sier de vil få stor nytte av tunnelen, noe som blir understøttet av organisasjonen Kystrederiene, som dokumenterer at 80 pst. av deres medlemmer vil benytte tiltaket.

Kommuner og næringsliv har i lang tid arbeidet med forberedelser gjennom reguleringer, oppkjøp av eiendommer og tilrettelegging av framtidig næringsareal. Flere familier har solgt og forlatt hjemmene sine, bare for å se at regjeringen Støre vil stanse prosjektet før sluttforhandlingene med anbudstilbyderne er gjennomført.

At investeringsrammen må økes i en tid da kostnadene for de fleste byggeprosjekter, spesielt innenfor samferdsel, har økt mer enn vanlig prisstigning, har ikke kommet som et sjokk på noen. Det må her presiseres at når statsministeren sier at totalkostnaden blir på 9,4 mrd. kr, er det medregnet moms, altså penger som det offentlige betaler til seg selv, og et garantibeløp på 1 mrd. kr.

Dette er det siste i en rekke av samferdselsprosjekter på Vestlandet som regjeringen vil ha ut av vedtatte prioriteringslister. Da regjeringen i fjor la fram ny NTP, var bl.a. Hordfast nedprioritert, med for høy ressursbruk som forklaring. Møre og Romsdal fikk ingen større prosjekter i NTP-perioden.

Det er viktig å påpeke at vi på Nordvestlandet, som står for en svært stor del av norsk verdiskaping og eksport, ikke har noen jernbaneprosjekter, som utgjør rundt halvparten av samferdselsmidlene. Når midler heller ikke kommer til vei på vestlandskysten, har vi all grunn til å være skuffet over regjeringen nå. Staten skal etter planen bruke over 1 000 mrd. kr på infrastruktur det kommende tiåret. Vi skal altså satse enormt på å utvikle Norge, men bare ikke Nordvestlandet.

Jeg håper at Stortinget ser hvor viktig Stad skipstunnel er, og at et flertall vil sørge for at vi kommer videre med prosjektet.

Bengt Rune Strifeldt (FrP) [14:29:03]: Demografiutviklingen i Nord-Norge, og spesielt i Finnmark, er for nedadgående. Årsakene til dette er sammensatte, men det er en uttalt politisk målsetting å sikre bosetting og befolkning i nord av sikkerhets- og beredskapshensyn. Finnmark er et av Norges viktigste områder, og viktigheten av at det bor folk i nord, er ytterligere aktualisert som følge av den geopolitiske verdenssituasjonen og Russlands invasjon av Ukraina. Det er viktig og riktig at Forsvaret utvikles som følge av sikkerhets- og beredskapspolitiske målsettinger, og ikke som distriktspolitikk. Forsvaret er imidlertid bare én del av totalforsvar-

et, og innbyggere og næringsliv er ryggmargen i totalforsvaret og skal ved en krise- eller krigssituasjon understøtte Forsvaret. Da må man sørge for at det er et grunnlag for folk og næringsliv for å kunne bo og leve der også i fredstid.

Forsvaret må også være med og bidra som samfunnsbygger i de områdene som de er lokalisert i, og i større grad ha muligheten til å handle lokalt for å styrke det lokale næringslivet framfor å ha sentrale avtaler.

Avslutningsvis kommer jeg ikke utenom helsetilbudet i Finnmark – rettere sagt, det manglende helsetilbudet. Trygghet for liv og helse er viktig for innbyggere i hele landet og har avgjørende betydning for befolkningsutviklingen i nord. Vi hadde en positiv oppbygging av helsetilbudet i Finnmark fram mot 2021. Under Fremskrittspartiet og Høyre fikk vi på plass stedlig ledelse ved Klinikk Alta, CT og MR 24/7 ved Klinikk Alta og slagalarm med prehospital trombolysed ved Klinikk Alta. Vi bevilget også midler til en ultraren operasjonsstue ved Klinikk Alta, vi fikk på plass ambulanshelikopter ved Klinikk Kirkenes og opprettholdt intensivnivå 2 ved Klinikk Kirkenes.

Dessverre fikk vi et regjeringsskifte i 2021, og Arbeiderpartiet overtok kontorene i Helse- og omsorgsdepartementet. Siden den tid har vi sett en massiv nedbygging av helsetilbudet, noe som har skapt stor frustrasjon og utrygghet for innbyggerne i Finnmark. Det meste av helsetilbudet i Finnmark er under angrep av helseforetaket, med velsignelse fra Arbeiderpartiet og helseministeren. Ikke bare ble midlene til en ultraren operasjonsstue ved Klinikk Alta fjernet med et pennestrøk, men også dagkirurgien forsvant i dragsuget. Den gamle operasjonsstuen blir i dag benyttet som lager av helseforetaket, med velsignelse fra Arbeiderpartiet og helseministeren.

Helseforetaket er i utakt med ønsker og behov i Finnmark, og det gjennomføres nedbygging av pasienttilbud, samtidig som skandaler i helseforetaket kommer fram, med velsignelse fra Arbeiderpartiet og helseministeren. Direktøren i helseforetaket håndplukker rådgivere og er på kant med habilitetsregelverk, med velsignelse fra Arbeiderpartiet og helseministeren.

Avslutningsvis: Vi har en taxinæring i Finnmark som nekter å inngå avtaler med Pasientreiser, og mange kommuner i Finnmark har ikke de transporttilbudene pasientene har krav på, med velsignelse fra Arbeiderpartiet og helseministeren.

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Even H. Eriksen (A) [14:32:24]: La meg aller først få gratulere presidenten med presidentvervet.

Valget er over, folket har talt, og nå er det tid for å levere. Jeg ser fram til å jobbe i lag med gode kollegaer på

Stortinget for et bedre Norge. Hva som er et bedre Norge, kan vi sikkert diskutere, men for oss i Arbeiderpartiet handler det om trygghet for framtiden.

La meg bruke noen av de møtene jeg hadde i løpet av valgkampen, i flotte Hedmark og Innlandet, som knagger for Arbeiderpartiets visjon om trygghet for folks økonomi, arbeid, barn, helse og trygghet for landet. Trygghet for landet er Raufoss. Der finnes viktig forsvarsindustri. Arbeiderparti-regjeringens ambisjoner for Forsvaret og milliardinvesteringer viser at vi evner å satse når det trengs. På Raufoss bygges ikke bare ammunisjon, det bygges systemer og teknologi som våre allierte er helt avhengig av.

Beredskap handler imidlertid ikke bare om kuler og krutt, det handler også om samfunnssikkerhet og beredskap. Norsk senter for beredskap og helseindustri har jeg stor tro på. Det vil være et viktig bidrag inn i diskusjonen i den sammenheng. Senteret kan bli en nasjonal kraft for å heve kvaliteten på beredskapsarbeidet ute i kommunene og styrke den lokale kapasiteten nettopp der krisene rammer. Senteret ligger i beredskaps- og forsvarsbyen Elverum. Det gjør også Terningmoen leir. Der ligger Heimevernsstaben. La det være klart: Innlandet Arbeiderparti slår kringvern om Heimevernsstaben og mener det er uklokt å bruke tid og krefter på å flytte et etablert og godt fagmiljø i en tid da Forsvaret skal styrkes. La oss heller satse på noe som fungerer.

Trygghet handler også om helse, og om hvordan vi stiller opp for mennesker som trenger hjelp. Derfor var det sterkt å besøke Frankmotunet i Folldal. De viser at fellesskapet kan løfte når livet er tungt. Vi trenger mer av det.

For oss i Arbeiderpartiet er arbeid til alle jobb nummer én. Arbeid er trygghet i praksis. På Tynset finner vi svaret på hva norsk matindustri kan få til når gode råvarer møter fagkompetanse. Her lager Nortura verdens beste spekeskinke. Glem serranoskinke og ibéricoskinke – dette er lokalmat i verdensklasse.

Til slutt: Limet i lokalsamfunnene våre er kulturen. I valgkampen har kultur nesten ikke blitt nevnt, og det er synd, for det skaper fellesskap. I Engerdal har kårfolket og driverne på Lillebo gård skarpt en kulturlåve. Det er et levende bevis på at frivillighet og engasjement skaper verdier som ikke kan måles i kroner og øre. Forsvar, beredskap, helse, arbeid og kultur – fellesnevneren for dem alle er trygghet for framtiden. Det er vår visjon.

Mona Nilsen (A) [14:35:48]: I debatten i går kunne vi høre fra representanten Svandal Bø at han ikke helt har skjønnet innholdet i helseministerens Prosjekt X. La meg derfor forklare hva ett av prosjektene er, nemlig LofotENhelsetjeneste, noe hans partikollegaer i Lofoten for øvrig er veldig gira på.

Prosjektet LofotENhelsetjeneste er både et viktig og framtidsrettet prosjekt som treffer rett i kjernen av det vi i Arbeiderpartiet står for: likeverdige helsetjenester for alle, uansett hvor man bor. I prosjektet går kommunene Vestvågøy, Vågan, Moskenes og Flakstad sammen med Nordlandssykehuset Lofoten for å se hvordan de i fellesskap kan bygge én helsetjeneste – sømløs, samordnet og trygg, enten hjelpen kommer fra kommunen eller fra spesialisthelsetjenesten. For pasientene skal det ikke spille noen rolle hvem som leverer tjenesten. Det som teller, er at hjelpen kommer når den trengs, og at de jobber på lag rundt pasienten – ikke i hvert sitt system.

Prosjektet skal utrede hvordan man kan koordinere pasientforløp bedre, sikre rett kompetanse i Lofoten og ta i bruk nye behandlingsmetoder og kunnskapsbasert praksis, samtidig som vi beholder det lokale tilbudet.

Vi vet at mange lokalsamfunn sliter med å rekruttere helsepersonell. Her handler det om å bruke ressursene klokt, men også om å vise at vi tror på fellesskapet og bygger tjenester med og for folk, ikke over hodet på dem. Det er denne typen samarbeid som gjør at distriktene kan tilby like gode tjenester som byene – ikke gjennom konkurranse og privatisering, men gjennom samordning, tillit og fellesskapsløsninger.

Prosjekt X i Lofoten er ikke bare et lokalt helseprosjekt, det er også et eksempel på hvordan Arbeiderpartipolitikk virker i praksis – gjennom samarbeid mellom kommune og stat og gjennom tillit til fagfolkene som står i front. Jeg har tro på at vi kan støtte og lære av dette prosjektet, og at vi kan vise at vi fortsatt skal være garantisten for en sterk, offentlig helsetjeneste nær folk, uansett postnummer.

Even A. Røed (A) [14:38:28]: Debatten har fram til nå vært preget av forsøk på enten å skjønne male eller å svartmale situasjonen i samfunnet vårt, der posisjonen har hatt et ønske om å framstille både velferdstjenester og norsk økonomi best mulig, og der høyresiden har forsøkt å gjøre det motsatte. På enkelte av dem som har vært her oppe, høres det ut som om samfunnet er på vei til å glippe mellom fingrene våre. Vi må i denne perioden være varsomme og ikke å ende opp med en situasjon hvor beskrivelsen ikke stemmer med virkeligheten, og unngå at jakten på de gode poenger og oppmerksomheten om medienes søkelys blir viktigere enn å sørge for at kart og terreng faktisk henger sammen.

Veksten i produktiviteten i Fastlands-Norge har falt, men den er på linje eller bedre enn veksten i sammenlignbare land. Veksten i Fastlands-Norge, også utenom offentlig sektor, er høyere enn i våre naboland. Alle typer husholdninger har fått en reell økning i inntekt etter skatt fra 2018 til 2023. Vi hadde riktignok en nedgang i realinntekten i 2022 og 2023, før husholdningene igjen

fikk bedre råd gjennom 2024 og 2025. Det er også verdt å merke seg at Norge er blant landene i Europa med høyest konsum.

Påstanden om at vi har en for stor offentlig sektor, er sterkt overdrevet. Andelen av sysselsatte i offentlig sektor er relativt stabil. Sammenligner vi oss med Danmark og Sverige, er andelen av arbeidsstyrken i offentlig sektor på rundt 30 pst. Det tallet har vært stabilt de siste 30 årene. Norge er blant de landene som har høyest andel av befolkningen i arbeidsstyrken. Vi ligger på tiendeplass, med 80,4 pst. Teller vi med de eldste arbeidstakerne, er andelen vi har i jobb, den fjerde høyeste i verden.

Dette er bra, men vi har også mer å gå på, for samtidig som det er sant at mye går bra, må vi også bruke pengene på en enda mer fornuftig måte. Vi må sørge for at vi får mest mulig ut av hver krone.

Vi vet at vi har utfordringer i skolen, noe som gjør at vi må ta grep. Vi må sørge for at flere opplever å mestre skolen – den må bli mer praktisk, flere må fullføre, og resultatene må opp. Vi vet at vi er nødt til å styrke organiseringen, styringen og finansieringen av sykehusene, at samhandlingen er for dårlig, og at for mange pasienter opplever utfordringer i møte med systemet. Vi vet at vi har nye utfordringer knyttet til kriminalitet, og at det er en negativ utvikling vi er nødt til å snu.

Verden er ikke enten-eller, og verden er heller ikke sånn at det som skjer utenfor vinduene her på Stortinget, blir perfekt av ett enkelt vedtak som er gjort her inne. Det som er sikkert, er at det er ganske mye som går bra i Norge – i norsk økonomi, i helsetjenestene, i politiet, i skolen og i næringslivet. Like sikkert som at det er mye som går bra, er det at vi har mye igjen å gjøre, og at vi har mange utfordringer vi har lyst til å løse. Sånn sett mener jeg at trontalen i år var veldig god. Den peker framover – mot det vi er nødt til å løse i fellesskap.

Trine Lise Sundnes (A) [14:41:34]: Gratulerer med valget.

Trygg styring i arbeidslivet er ikke en selvfølge, det er et politisk valg. Arbeiderpartiet har valgt side. Vi står på arbeidstakernes og fagforeningenes side hver eneste dag. For Oslos vel 430 000 arbeidstakere merkes det.

Vi står i en tid med økonomisk usikkerhet, teknologiske endringer og hard internasjonal konkurranse. Da må vi ha en styring som setter folk først, som sikrer at trygghet på jobben ikke blir et privilegium for noen få, men en rettesnor og et retts gode for alle. For Arbeiderpartiet handler trygg styring om at arbeidsfolk skal kunne planlegge livet sitt, at man vet når lønnen kommer, at man har krav på fast jobb, og at man skal ha et trygt og helsefremmende arbeidsmiljø.

Derfor har regjeringen de siste årene styrket retten til hele og faste stillinger og gitt tillitsvalgte og fagfore-

ninger større makt i arbeidslivet. Vi har ryddet opp i useriøse selskaper, og vi har vært strengere med å følge opp innleie- og bemanningsregelverket. Vi har også stanset kommersialiseringen av offentlige tjenester, fordi folk skal møtes som medmennesker, ikke som markedsandeler. Dette er trygg styring i praksis. Det er å bruke politisk kraft til å bygge et anstendig arbeidsliv.

Vi har sett hvordan forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet åpner for et arbeidsliv med fri flyt av midlertidighet, mindre sikkerhet og lavere lønn for dem som faktisk står i jobbene. Dette ville ført oss tilbake til et Norge der folk står med lua i hånda og må be om arbeid. Ingen vil det.

Det organiserte arbeidslivet er vår største forsikring mot urett og sosial dumping. Når fagbevegelsen sitter ved bordet, får vi politikk som virker for folk, ikke mot dem. Derfor må organisasjonsgraden opp, ikke ned. Derfor må vi bekjempe lavlønnskonkurranse, ikke akseptere den.

Et anstendig arbeidsliv er også nøkkelen til omstilling. Både når vi skal gjennomføre det grønne skiftet, og når vi skal håndtere ny teknologi – særlig KI – må arbeidstakerne være med. Ingen skal stå igjen alene når jobben endrer seg. Det er det som er trygg styring.

Regjeringen fører en politikk som bygger tillit, som viser at fellesskapet tar ansvar, og som minner oss om hvorfor arbeiderbevegelsen én gang ble til: for at alle skulle ha trygghet i arbeid og verdighet i hverdagen.

Hilde Grande (FrP) [14:45:00]: Europavei 10 er en norsk riksvei som går gjennom Lofoten. Den har status som nasjonal turistvei. Kong Olav 5. åpnet veien 1. august 1963, og siden har ikke noe blitt gjort på veistykket. Vi har altså veier med veistandard fra 1963, men med trafikk som er mye høyere enn på E6, hovedfartsåren, som går over Saltfjellet.

KVU for veipakke Lofoten fra 2015 viser trafikk tall for 2024 som etter beregningene ikke skulle komme før i 2060. Det mangler midtstripe, det er enveiskjørt bruk, det er stor rasfare, og E10 er ofte stengt, med fare for beredskap og sikkerhet.

Vi har ulykker på veien nesten hver dag. Hadde det ikke vært for lokalbefolkningen, hadde nok tallene på dødsulykker vært mye høyere. Lofotingene dør på E10. Hvor lenge har regjeringen tenkt å vente? Vi har ikke råd til å miste flere. Vi trenger ny vei nå.

Marius Langballe Dalin (MDG) [14:46:52]: Det er med stor respekt og rett og slett ærefrykt eg står på denne talarstolen og begynner arbeidet mitt som stortingsrepresentant for Sogn og Fjordane. Eg skal vise meg tilliten verdig til alle som har stemt på MDG og på meg.

I dag utgjør naturtapet ein eksistensiell trussel for menneskja. NRK har dokumentert at Europa byggjer

ned natur i eit skremmande tempo, og Noreg er blant verstingane. Som naturvernar i sjela går dette sterkt inn på meg.

Naturen blir utsett for angrep frå mange kantar. I Sogn og Fjordane, der eg kjem frå – det høyrest riktignok ikkje slik ut – byggjer dei ned kystfuruskog av høgste nasjonale verdi på Holmaneset i Bremanger for å byggje ein amoniakkfabrikk. Dette viser korleis naturverdiane blir vurderte altfor seint i planane, og alternativvurderingane er fullstendig fråverande.

I Jølster blir Jostedalen nasjonalpark utfordra av eit gondolprosjekt som er heilt meiningslaust i ein gamal kulturarv som eg sjølv har gått i fleire gonger og sett stor pris på. Vindturbinar blir bygde i sårbar natur, og det er stadig nye planar utan at vi veit kva dette gjer med naturmangfaldet.

Oppdrettsanlegg for ureinar fjordane og truar villaksen. Verna vassdrag er under press frå utbyggingsglade politikarar, og leveområda til villreinen blir stykka opp og er under stort press.

Det er på høg tid med eit historisk løft og ein historisksnuoperasjon for naturen, for å stanse naturtapet etter mange generasjonar der det har gått heilt gal veg og i skremmande stort tempo.

Å stoppe naturtapet krev korkje ny teknologi, store investeringar eller internasjonalt samarbeid. Det er ei lågthengande frukt. Det krev berre at vi sluttar å byggje ned. Det er òg av dei mest effektive klimatiltaka vi kan gjere.

Regjeringa treng verkeleg oss for å få til ekte grøn politikk. Det fleirtalet som regjeringa no byggjer på, er grønarar enn det nokon gong har vore, og det må få store konsekvensar for den praktiske politikken og for naturen.

Presidenten [14:49:19]: Ønsker representanten å ta opp forslaget?

Marius Langballe Dalin (MDG) [14:49:23]: Ja, eg tek opp forslag nr. 40 på vegner av Miljøpartiet Dei Grøne.

Presidenten [14:49:46]: Da har representanten Marius Langballe Dalin tatt opp forslaget han refererte til.

Harry Valderhaug (KrF) [14:50:08]: Norge er mulighetenes land bygd på rike naturressurser, frihet, menneskeverd og nestekjærlighet, men vi kan gjøre ting bedre på mange områder. Jeg vil nevne tre her.

Ett av dem er regjeringens skattepolitikk, som sender dyktige norske eiere ut av landet. Formuesskatten på arbeidende kapital må betales uavhengig av overskudd, og den kveler nyskaping, innovasjon og investeringer i små og store bedrifter over hele landet. KrF ser på små-

bedrifter, familieeide selskaper og lokale arbeidsplasser som bærere av viktige verdier: fellesskap, samfunnsansvar og samfunnsbygging. Nettopp derfor har vi lenge vært opptatt av rammevilkårene for virksomhetene som gir liv til bygder, tettsteder og lokalsamfunn – og ikke minst av å fjerne formuesskatten på arbeidende kapital.

Vi må lykkes med å redusere utenforskap her i landet. Noe av det viktigste vi kan gjøre, er å hjelpe flere av de 700 000 menneskene som står utenfor arbeidslivet. Når antall ungdommer i utenforskap vokser og nå er over 100 000, har vi en jobb å gjøre. Det må vi ta tak i, og vi må få alle med oss. KrF vil ha en uføreforordning inspirert av Danmark. Uføre med gradert uføretrygd kan få større arbeidsmuligheter ved at arbeidsgivere kan betale en noe lavere lønn, og uføretrygden kan gis som kompensasjon for redusert timelønn. Regjeringen foreslo en pilotordning med dette tiltaket for noen år siden, men det forsvant ut i budsjettforliket med SV. La oss håpe at dette forslaget snart kan bli en realitet, for dette er vinn-vinn for enkeltmennesker og samfunnet.

KrF har lenge vært skeptisk til å innføre CO₂-avgift for fiskeflåten, bl.a. fordi land rundt oss ikke har en slik avgift. I mange år fikk vi derfor stanset forsøk på å innføre denne avgiften, men 1. juli i år fjernet det rød-grønne flertallet fritaket for CO₂-avgiften for fiskefartøy som fisker i fjerne farvann. Beslutningen ble sterkt kritisert, og regjeringen valgte å utsette utestengingen til 1. januar 2026. Hva skjer etter 1. januar? KrF håper at regjeringen skroter tanken om en slik avgift. Vi frykter at organisasjonen Fiskebåt har rett i sin advarsel om redusert konkurransekraft og beredskap langs kysten, ettersom følgene av denne avgiften kan bli nedlegging av bunkersstasjoner, redusert etterspørsel etter servicetjenester fra den maritime industrien langs kysten og økte CO₂-utslipp.

Trine Lise Sundnes (A) [14:53:33]: I en tid preget av uro og usikkerhet er det viktigere enn noensinne at Norge står tett sammen med våre europeiske venner og allierte. Som innbygger i Norge nyter vi godt av det hver dag, enten det er på arbeidsplassen, i møte med banken, når man snakker i telefonen, eller som forbruker av andre tjenester. Trygg styring handler ikke bare om stabilitet her hjemme; det handler om å bygge et sterkere Europa, hvor samarbeid gir oss alle forutsigbarhet og økonomisk trygghet og muligheter for folk flest.

I tillegg til EØS-avtalen har vi i overkant av 100 avtaler med EU som henger på EØS-avtalen. Det er også trygghet. Når FrP sier de skal reforhandle EØS-avtalen, er ikke det trygghet. Det er bare en skikkelig dårlig idé. Gjennom EØS-avtalen er Norge en del av et fellesskap

som daglig skaper verdier, arbeidsplasser og vekst. Tilgangen til det indre markedet for norsk næringsliv – fra eksportbedrifter på Vestlandet til familieeide virksomheter i distriktene – gir direkte adgang til over 450 millioner forbrukere. Sammen med våre europeiske partnere har vi bygd et rammeverk som fremmer handel, rettferdig konkurranse og sosial bærekraft.

EØS-midlene vi bidrar med, er et konkret uttrykk for solidaritet i praksis. De støtter prosjekter som styrker demokrati, rettsstat og sosial utjevning – kjerneverdier vi deler med resten av Europa. Fra forskningssamarbeid om grønn teknologi som gir norske miljøer tilgang til europeiske innovasjonsklynger, til støtte for likestilling og minoritetsrettigheter – det er samarbeid som bidrar til et mer rettferdig og inkluderende Europa.

Også som forbrukere merker vi verdien av felles europeiske regler i hverdagen. EØS-samarbeidet har gitt oss tydelige rettigheter ved netthandel, tryggere matmerking og beskyttelse mot skjulte kostnader og urettferdige avtaler. Når rettighetene styrkes på tvers av landegrensene, øker tilliten mellom mennesker og markeder.

Arbeiderpartiet tror på et Norge som tar del i Europa, som ikke står på utsiden. Vår sikkerhet, vårt næringsliv og våre velferdsordninger er vevd sammen med resten av kontinentet. Derfor vil vi fortsatt bruke EØS-avtalen aktivt til å ivareta norske interesser, styrke arbeidsfolks og forbrukeres rettigheter og bidra til et grønnere og mer rettferdig Europa. Et sterkere Norge trenger et sterkt Europa, og et sterkt Europa trenger et engasjert Norge.

Marius Langballe Dalin (MDG) [14:56:46]: Eg har lyst til å snakke om takksemd og om tillit. På denne tida i fjor var eg i Sør-Sudan som einaste kirurg på eit lite distriktssjukehus. Sør-Sudan er kanskje verdas minst utvikla land med ein «failed state», dessverre, og med ein svært høg dødelegheit blant mødrer og barn, heilt i verdstoppen. Der hadde eg det privilegium å få hjelpe menneske utsett for mykje forskjellig – frå bl.a. torturofre som var utsett for den grovaste tortur, til i den andre enden å ta imot velskapte barn med keisarsnitt og forhåpentleg bidra til betre mor-barn-helse, og å behandle tilfeldige ofre for væpna opprørarar.

For meg var det eit stort privilegium og noko av det mest meningsfulle eg har gjort i mi karriere som kirurg. Eg kjenner på stor takksemd for at eg har fått vere med på noko slikt – ikkje minst når eg kjem heim og ser kva eg kjem heim til, der eg lever på den lykkelegaste og beste staden på jorda, i den lykkelegaste tida av alle.

Vi har eit fantastisk helsevesen med flotte, dyktige helsearbeidarar, men det er no eingong slik at vi ikkje skal kvile på laurbæra. Vi skal ikkje sjå til andre stader og

seie at vi har det bra nok som vi har det. Vi skal jobbe med å bli betre i helsevesenet. Leger, sjukepleiarar, fysioterapeutar og andre helsearbeidarar må få lov til å jobbe med det dei er utdanna til, og gjere den fantastiske jobben dei kan. Vi må få slutt på unødvendig registrering, rapportering og dokumentasjon, og fagfolka må få tilliten og tryggleiken tilbake til beste for pasientane. Utrygge fagfolk og fagfolk som druknar i alt anna enn det dei skal drive med, gjer ikkje den jobben vi kan ønske oss.

Eg har fremja eit forslag, og det er fordi vi er mot nedbygging av lokalsjukehusa – som det blir lagt opp til i mitt område, i Helse Førde – på Nordfjordeid og i Lærdal. Samtidig er vi nøydde til å tenkje nytt om kva tenester som vil vere viktig å byggje opp på framtidens lokalsjukehus for å gje best mogleg tenester nær folk i åra som kjem. Difor meiner vi det er riktig å gjere endringar, men vi må gje noko tilbake, og vi må gje det som folk faktisk treng meir enn det dei har i dag. Difor har eg fremja forslag nr. 40. Det er mogleg det vil bli justert noko i tråd med at vi har ein dialog med Arbeidarpartiet. Forhåpentleg kan vi få fleirtal for forslaget med litt endringar.

Så meiner vi det er god grunn til å sjå på leiarlønner, og vi støttar difor Raudts forslag nr. 7, men synest at forslag nr. 8, som trekkjer konklusjonane, er altfor tidleg. Vi stemmer primært for Arbeidarpartiets forslag nr. 22, der ein vil greie ut og sjå på skiljet mellom investering og drift. Vi meiner det er uheldig å trekkje konklusjonane, slik Senterpartiet gjer i forslag nr. 29, og stemmer ikkje for det forslaget.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [15:00:12]: Strømprisene i dette landet er dypt urettferdige. Til tider har vi sett opptil 600 ganger høyere strømpris i ett strømområde enn i et annet. Det er ikke bra.

Vi har nå fått såkalt norgespris for privat konsum, som tar vekk de mest urettferdige toppene for oss forbrukere, men for næringslivet er det ennå ikke funnet noen løsning. Her må det finnes bedre løsninger enn vi ser i dag. Forskjellene i strømpris mellom strømområdene er altfor store og ikke minst konkurransevridende.

I valgkampen snakket jeg med en bedriftseier som fortalte at selv mellom NO1, som i stor grad er Østlandet, og NO2, som i stor grad er Sørlandet, betalte bedriften til tider 50 pst. mer for strømmen i NO2 enn konkurrenten i NO1. Når strøm i tillegg er en viktig innsatsfaktor i det mange bedrifter produserer, skjønner alle at dette ikke kan fortsette. Hadde strømprisene vært like høye i Oslo som de har vært på Sørlandet og Sør-Vestlandet, hadde Arbeiderpartiet løst dette for lenge siden. Det er på høy tid med mer rettferdige strømpriser for næringslivet som ikke er konkurransevridende.

Vi er urolige for hvordan regjeringen vil forholde seg til Nye veier i denne stortingsperioden. Landet vårt tren-

ger gode veier, bokstavelig talt landet rundt. Nye veier har vist seg som et effektivt instrument for veibygging, og det å legge samfunnsøkonomisk nytte til grunn har vært en klok tilnærming ved prioritering av veiprosjektene. Flere steder i landet vårt handler dette for det første om å få en vei som har god framkommelighet, ikke med utenlandske vogntog som sperrer veien vinterstid på dårlige dekk. For det andre handler det om å knytte sammen regioner i landet vårt til bedre arbeidsmarkedsregioner. For det tredje – og ikke minst – handler det om å få en trafikkikker vei med færre dødsulykker.

Dette trenger landet vårt, og det er en god prioritering. Nye veier må derfor sikres god finansiering videre inn i denne stortingsperioden.

Hans Edvard Askjer (KrF) [15:03:04]: Som fotgjenger i Oslos gater registrerer jeg snublesteiner i fortauet mange steder. De ligger der som tause påminnelser om en historie hvor jøder i denne byen ble hentet ut av sin hverdag og arrestert på bakgrunn av sin tilhørighet. Navnet på en av disse steinene er Ruth Maier. Hun flyktet fra Østerrike og trodde hun var kommet til et trygt sted i Norge og i Oslo. Hun ble deportert, og døde som 22-åring i Auschwitz. Hun var en av 532 jøder fra Oslo som ble deportert. De aller fleste led samme skjebne som Ruth. Det var norsk statspoliti i samarbeid med tysk okkupasjonsmakt som foretok deportasjonene.

Dette mørke kapittelet i norsk historie må ikke glemmes. Den siste tiden har vi stadig sett og hørt hvordan Palestinakomiteen roper: «ingen sionister i våre gater» og «from the river to the sea». Da kjenner jeg på et sterkt ubehag og frykter at vi er på vei til et nytt mørkt sted når det gjelder å utsette våre jødiske medborgere for regelrett rasisme.

Hvordan oppleves det å ha samme tilhørighet og religion som personene på snublesteinene i Oslo og Norge i dag? Når landslaget til deres nasjon kommer for å spille fotball, noen fra nasjonen skal delta i musikkkonkurranser, eller legitime investeringer derfra blir utsatt for aksjoner og hat: Har de grunn til å føle seg trygge i dette landet, eller kan de som Ruth frykte å bli utsatt for personlige overgrep basert på sin tro og sin tilhørighet? Hva gjør statsministeren og justisministeren for å sikre at ingen jøder i dette landet skal utsettes for overlast?

Kan vi stole på at statsministerens engasjement for egne borgere og særlig norske jøders sikkerhet og trygghet får like stort fokus som reiser verden rundt for å løse konflikter i andre land? Det er faktisk jøder i dag som i vurdering av egen sikkerhet finner det tryggere å forlate Europa og rømme til et hjemland i krig. Det er tankevekkende.

Så en stemmeforklaring: Det har kommet flere løse forslag når det gjelder elektrifisering av sokkelen. Det er

ingen tvil, Kristelig Folkeparti er imot elektrifisering av sokkelen, men vi tror på en annen prosess enn den som det legges opp til i denne debatten. Derfor oppfordrer vi flest mulig til å være med på en videre prosess hvor vi kan stoppe videre elektrifisering av sokkelen.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [15:06:28]: Først til Kristelig Folkeparti: Når man har tallenes tale og sier man er imot elektrifisering, men likevel stemmer nei, er man faktisk for å bruke kraft fra land. Så noterer jeg meg at vi har fått en leder i energikomiteen som ikke bryr seg om hva kalkulatoren viser, eller er opptatt av at oljeselskapene slår alarm om kostnader som løper løpsk, og som er mer opptatt av å rette pekefingeren mot Fremskrittspartiet enn å lytte.

Jeg vil også rette en kommentar til NHO-direktør Ole Erik Almlid. Vår politikk er den samme som før. Det er ikke FrP som er uforutsigbare, det er elektrifiseringskostnadene som har løpt løpsk. Elektrifisering av petroleumsinstallasjoner med kraft fra land har store konsekvenser, ikke bare for kraftsystemet, men for folk, for næringsliv på land. Gasseksport fra Grane kan realiseres uten elektrifiseringsprosjekt. Da skal selvfølgelig ikke strømsonen NO2 kastes under bussen nok en gang. Grunnen til at vi i det hele tatt har denne problemstillingen, er jo politiske valg, politiske valg som Ap har vært sentraldriveren bak. Sånn sett kan en gjerne si at Arbeiderpartiet er kostnadsdriveren på norsk sokkel. Hvis det blir for dyrt, utvikler man ikke, man avviker. Da tror jeg at jeg ville tygd litt på det Støre har sagt: Alt som kan elektrifiseres, skal elektrifiseres. Og hvis det er sant at det er så lønnsomt med elektrifisering, hvorfor advarer selskapene selv om kostnadene for flere prosjekter og sier rett ut at det ikke er samfunnsøkonomisk lønnsomt? Det er enkelt å dele ut penger som ikke er sine egne, når skattebetalerne må ta milliardregningen.

Jeg vil også si at jeg ble overrasket over å høre representanten Vik fra Rogaland, som framstiller havvind som det som skal redde arbeidsplassene i oljen. La meg peke på en viktig ingrediens som flytende havvind eksempelvis mangler: lønnsomhet. En kan subsidiere det opp og ned, fra start til slutt, men det vil ikke flyte uten flytevest. Uansett hva en måtte mene om subsidier til havvind, har ikke regjeringen sørget for at det kan igangsettes nok prosjekter. På Aps vakt har det blitt 2 000 færre sysselsatte ved Rosenberg verft i Stavanger bare det siste året. Så jeg lurer virkelig på hvilke tiltak regjeringen vil igangsette for å få opp aktiviteten, eller om olje- og energiministeren – energiministeren, strengt tatt – vil sitte stille i båten og se på at oljeeventyret blir et arbeidsledighetsmareritt.

Vi i FrP er enige med Equinor, som sier at ingen olje skal ligge igjen på norsk sokkel, men da trenger vi visjo-

ner, ikke handlingslammelse. Fremskrittspartiet er klare til å være konstruktive. Vi skal være driveren for å åpne for leting i nye områder og få opp aktiviteten. For alternativet til leting er nedgang, og dit skal vi ikke.

Geir Jørgensen (R) [15:09:35]: Det var interessant å høre trontalen på lørdag og de samme ordene som ble gjentatt av statsminister Jonas Gahr Støre i salen her i dag: Privat kapital er og skal være driveren i utvikling av næringsliv. Dette høres jo tilforlatelig flott og fornuftig ut, men vi må kikke i bakspeilet på hva slags valgkamp vi har lagt bak oss. Vi kan si: Folkestyre og demokrati, farvel, for her kommer laksemilliardærene.

Vi har vært vitne til et spleiselag som består av de aller rikeste folkene i dette landet, som mer enn noen gang før har levert inn millioner på millioner til de partiene som taler deres sak. Det er jo ikke noe nytt i det private næringslivet at man gjerne investerer noen millioner for å tjene enda flere millioner. Vi har vært vitne til dette spleiselaget gjennom Aksjon for borgerlig valgseier, som 1. juli var nødt til å oppgi kildene til disse millionene som gikk direkte inn i politisk påvirkning, etter forslag fra Rødt, og Fellesaksjonen for verdiskaping og privat norsk eierskap, som det så fint heter. De har gjort inntrykk på svært mange som arbeider for det reelle folkestyret her i Norge. Vi registrerer at regjeringen også sier at regjeringens oppgave er å gi stabile rammevilkår nettopp for denne private kapitalen.

Jeg som kommer fra et svært fiskeriavhengig fylke, Nordland, må konstatere at vi har mistet 10 pst. av vår fiskeflåte de siste fire årene på Arbeiderpartiets vakt, og det er nettopp fordi kapitalen har fått så stabile rammevilkår. Man kan ikke trekke den slutningen at det som er godt for de aller største selskapene, er godt for kysten eller for folket generelt. Det er vi nødt til å ta med oss.

Filosofen John Dewey oppsummerte i 1931 amerikansk politikk som skyggen som «big business» kaster inn over vårt samfunn. Disse ordene falt midt under den store depresjonen, og de siktet til samrøret mellom snevre næringsinteresser og politikere som hindret at det ble iverksatt nødvendige grep for å ta millioner av mennesker ut av nød. Vi skal ikke dit, Norge skal ikke dit, og Rødt skal være garantisten for at vi ikke kommer dit.

Lars Haltbrekken (SV) [15:12:47]: Unnskyldningen for mange hundre års undertrykkelse og fornorsking av vårt urfolk, samene, var noe av det aller viktigste det forrige stortinget gjorde. Unnskyldningen kom etter en lang prosess som startet med at SV for om lag ti år siden foreslo at det skulle settes ned en egen kommisjon som skulle granske overgrepene den norske stat hadde gjort mot samene og norske minoriteter – ofte med loven i hånd og med penger fra den norske stats statsbudsjett-

ter. I juni 2023 kom sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. Århundrer med undertrykkelse og såre personlige historier kom fram i dagens lys.

Fornorskingen var ikke drevet fram av gode hensikter. Den var drevet fram av en forfeilet ideologi, en idé om hva Norge skulle være, som var feil. Det var en idé om at hvis vi alle er like, gjør det Norge sterkere. Det gjorde det ikke. Det skapte lidelse og splittelse istedenfor. Det var det Stortinget tok et oppgjør med 12. november i fjor. Vi sto opp for en idé om at mangfold gjør oss sterkere, og at når alle innbyggerne i dette landet får puste friere og stå med rak rygg, blir Norge et sterkere land.

Det var et stort flertall i Stortinget som kom med en sterk unnskyldning til vårt urfolk og våre minoriteter. Den unnskyldningen forplikter. Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport kom med sannheten. Det er vårt ansvar i dette storting å sørge for forsoningen, og det vil være en lang prosess.

En av de viktige sakene i forsoningsprosessen er å stoppe praksisen med å gi utbyggere tillatelse til å starte utbygging i samiske reindriftsområder før rettighetene til området er juridisk avklart, en såkalt forhåndstiltredelse. Dette var et av hovedproblemene ved utbyggingen av vindkraftverkene på Fosen, som for fire år siden ble dømt for å være brudd på menneskerettighetene til samene.

Så kan vi spørre: Har vi lært av Fosen-dommen? Jeg frykter at det foreløpige svaret er nei. Det planlegges fortsatt massive inngrep i samiske reindriftsområder, noe som i verste fall kan frata samene muligheten til å drive tradisjonell reindrift. I sommer godkjente f.eks. kommunal- og distriktsministeren reguleringsplanen for Joma gruver i Røyrvik, til tross for at de selv skriver at planene vil føre til omfattende problemer for reindriften, og til tross for at det ikke er foretatt noen helhetlig utredning av de samlede konsekvensene for reindriften med de mange planene som eksisterer.

Opp gjennom historien har vi sett at reindriften fordrives fra sine arealer. Vi har en lang vei å gå i forsoningsarbeidet. Slik unnskyldningen var en av de viktigste sakene i forrige storting, må forsoningsarbeidet være en av de viktigste sakene i dette storting.

Pål Morten Borgli (FrP) [15:16:10]: Årets trontale var alt annet enn lystig og framtidsrettet. I en tid da kommunene må prioritere knallhardt mellom de viktigste oppgavene for sine innbyggere, burde faktisk regjeringen vist handlekraft og ikke minst vist tillit til de lokale folkevalgte, som gjør kloke beslutninger hver eneste dag i sin kommune. I stedet ser vi bare mer styring ovenfra, flere pålegg, flere reguleringer og mindre og mindre frihet.

Det er ute i kommunene de trygge samfunnene skapes, hver eneste dag. Lokale politikere vet best hva som

fungerer best for sine innbyggere i sine respektive lokalsamfunn, men de får ikke de verktøyene de trenger.

Regjeringen skryter av 13 mrd. kr i inntektsvekst for kommunesektoren, men stadig flere kommuner melder om tøffere prioriteringer og økonomiske utfordringer. Kanskje er ikke svaret bare mer penger, kanskje bruker vi ressursene feil. Vi må forenkle og avbyråkratisere hele norsk offentlig sektor. Det er mulig å spare milliarder av kroner, og det er mulig å frigi tusenvis av flinke folk til mer primære behov i samfunnet.

Det er tydelige signaler fra tusenvis av lokalpolitikere. Det er tydelige signaler fra KS. Det er tydelige signaler fra næringslivet og frivillig sektor. Norge trenger forenkling, forbedring og fornying.

Skal vi klare å bygge nok boliger folk faktisk har råd til å bo i, må plan- og bygningsloven endres, og det må skje raskt. Det lokale selvstyret må styrkes, og det må skje i praksis, ikke bare i festtaler.

I dag er det slik at selv små tiltak blir stoppet av krav til utredninger og innsigelser fra flere hold. Forvaltningen, som egentlig skal være en støtte for folk og næringsliv, blir nå altfor ofte oppfattet som en meget vanskelig og vrien motpart. Det hemmer utvikling, og det skaper frustrasjon.

FrP mener det er på høy tid å rydde opp. Vi må fjerne unødvendige hindringer som bremser næringsutvikling og boligbygging. Vi trenger mindre byråkrati og mer handlekraft. Nye kommisjoner og utredninger er ikke løsningen. Flertallet i denne sal må ta ansvar og sette i gang ryddejobben nå. Tiden er knapp, og folk venter på resultater.

Grunde Almeland (V) [15:18:56]: Første klimavippepunkt er nådd. Vi lever i en ny virkelighet. Det kunne vi lese på NRK i går. For en som er glad i å dykke, er det ganske trist å tenke på at jeg har fått oppleve noen av verdens vakreste korallrev for siste gang. Jorden har blitt så varm at korallrevene blekes, og de klarer seg rett og slett ikke lenger.

At tropiske korallrev forsvinner, er selvsagt synd for en fritidsdykker og synd for turistindustrien, men det er først og fremst et dramatisk tegn på at klimaendringene allerede er her. For hvert vippepunkt vi passerer, er konsekvensene for hvordan vi lever vårt liv, større og større.

Å ta klimaendringene og naturkrisen på alvor er derfor ikke lenger bare et spørsmål om hva vi vil bevare, det er et spørsmål om trygghet for framtiden. Mangelen på forståelse for dette er en trussel mot framtidig fred og sikkerhet.

Vi som stortingsrepresentanter i denne perioden bærer på et stort ansvar. Det er i denne perioden vi må ta de grepene vi kan for å nå klimamålene i 2030. Det er også vi som i denne perioden må ta de store grepene som setter

oss i stand til å nå klimamålene i 2035 og 2050. Det som gjør meg bekymret, er at vi er langt på etterskudd.

I dag tidlig var jeg på et frokostmøte om statusen for arbeidet med Parisavtalen. Før Parisavtalen lå det an til at den globale temperaturen ville øke med mellom 4,2 og 3,6 grader. Med planlagt politikk anslår man en økning på mellom 3,1 og 2,7 grader. Altså er avstanden til 1,5-gradersmålet fortsatt stor. Halvparten av løsningene må komme fra teknologier som fortsatt er under utvikling eller ennå ikke utviklet.

Skal vi klare å nå målene våre, trengs det ny kraft i klima- og naturpolitikken. Derfor fremmet jeg to representantforslag på vegne av Venstre i går – et om en mer ambisiøs klimaplan for å kutte utslipp og et om å få på plass en handlingsplan for naturen. Begge deler trengs, og det haster. I dag har vi verken en klimaplan som tar oss i nærheten av å nå 2030-målene, eller en naturplan som innfrir forpliktelsene Norge har.

I trontalen pekes det på at klimaendringene setter sitt preg på verden. Det vises også til nye klimamål, og at det kreves ny teknologi og mer internasjonalt samarbeid for å nå dem. Det er helt riktig. Samtidig har det vært overraskende lite konkrete lovnader om hva og hvordan fra regjeringen. Den siste tiden har debatten generelt handlet vel så mye om hvor utslipp skal kuttes, som hva som trengs å gjøres her hjemme. Klimapolitikken trenger et tydeligere lederskap, og jeg ser fram til alle diskusjonene vi skal ha på dette feltet framover.

Silje Hjemdal (FrP) [15:22:02]: Som jeg varslet i mitt innlegg i går, skal jeg komme tilbake med en liten stemmeforklaring hva gjelder Fremskrittspartiets innstilling til de løse forslagene som har vært fremmet i salen på familie- og kulturfeltet. Det gjelder spesielt tre forslag.

Forslagene nr. 14 og 15 er helt like og lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke bevilgningene knyttet til Oslos barnevern slik at forskjellene mellom finansiering av Oslos barnevern og det statlige barnevernet utjevnes.»

Fremskrittspartiet deler intensjonen, og det er et spørsmål Fremskrittspartiet har løftet en rekke ganger i skriftlige spørsmål, i denne salen og i ulike budsjetter. Det blir imidlertid litt unaturlig for Fremskrittspartiet å støtte dette, all den tid vi vet at budsjettet kommer i morgen, og det egentlig er der vi bør ta den diskusjonen. Det kan samtidig understrekes at et ekspertutvalg om organisering og styring av det statlige barnevernet nylig leverte rapporten Omsorg og ansvar – styring og organisering til barnets beste, hvor det kommer noen anbefalinger tilknyttet dette. Det er også levert et representantforslag som tar opp i seg mange av de samme problemstillingene. Fremskrittspartiet vil naturligvis fortsette å

ta denne utfordringen på alvor, men det blir ikke i et løst forslag i salen i dag.

Det tredje forslaget jeg vil nevne, forslag nr. 26, lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til lovhjemler som ivaretar behovet for forsterkede institusjonstilbud innenfor barnevernet for barn som begår eller står i fare for å begå gjentatt alvorlig kriminalitet.»

Jeg påpekte i mitt innlegg i går at det kanskje er en bevegelse i riktig retning. Imidlertid er forslaget ganske vagt formulert. Fremskrittspartiet kommer til å stemme for forslag nr. 26 i dag, men jeg er ganske betenkt over om dette forslaget egentlig går langt nok. Opp mot Fremskrittspartiets løsninger, der vi har varslet at vi ønsker permanent lukkede barnevernsinstitusjoner, gjør det definitivt ikke det, men det er i hvert fall en bevegelse i riktig retning.

Jeg kan altså varsle at vi stemmer mot forslagene nr. 14 og 15, men vil støtte forslag nr. 26.

Remi Sølvsberg (R) [15:24:58]: La meg først gratulere med valget.

Rødt var det første partiet som brøt sperregrensen, og har fortsatt å vokse. Partiet står nå sterkere i hele landet. Vi har et styrket Rødt med et historisk valgresultat for oss. Vi står for et prosjekt som handler om å redusere forskjellene. Kampen mot Forskjells-Norge er en kamp vi skal kjempe hver eneste dag, i troen på et bedre og mer rettferdig samfunn.

Det finnes flere mulige flertallskonstellasjoner i denne sal. Det finnes også et flertall som har pekt på den statsminister og den regjering som nå sitter. Det betyr noe. Rødt er nå så stort og sterkt at vi har blitt uunnværlige for dette flertallet. Det betyr at vi er villige til å strekke oss lenger for å sikre dette samarbeidet og en politikk som endrer hverdagen til folk og reduserer forskjeller, og som tør å ta grep som merkes. Vi må tørre å ta styring og gjøre endringer som folk faktisk kjenner.

I valgkampen så vi tydelig at ulikheter i samfunnet var en viktig sak for svært mange av dem som gjør at vi har sete i denne salen i dag, og det må bety noe hvem som styrer. Derfor må vi bruke flertallet velgerne har stemt fram. Det viktige vi kan gjøre, er å levere forbedringer i folks hverdag slik at resultatene synes. Rødt er klare til å ta ansvaret som følger med å være en del av dette flertallet. Vi vil være konstruktive, og vi vil forhandle knallhardt. Det vil vi fordi vi vil få resultater, og i vår ideologi ligger også det å være pragmatiske. Vi må tørre å ta modige grep, slik at folk igjen får troen på politikken og på demokratiet.

Store deler av vår nasjon mangler tro på framtiden. Aldri før har ungdommer hatt en lavere framtidstro. En

betydelig andel av dagens unge er pessimistiske når det gjelder framtiden. Dette har dessverre vært en økende trend de siste årene. Trontalen hadde mange vyer – kanskje ikke så mange om samferdsel og mobilitet, men det får vi komme tilbake til. Det som står der, er at vi skal styrke muligheter for å delta i kultur, idrett og frivillighet. Det betyr noe, og for meg må det bety at det kommer en styrking av kommuneøkonomien. Det er essensielt. Kommune-Norge tar vare på oss fra vugge til grav, og vi har store oppgaver framfor oss på dette feltet.

Erlend Wiborg (FrP) [15:28:09]: Altfor mange politikere glemmer hvor de bor. Jeg tenker ikke da på pendlerbolig, men de glemmer hvem som er deres sjef, nemlig velgerne som har valgt dem. Jeg har derfor i mine år som stortingsrepresentant vært opptatt av å løfte saker fra Moss, Råde, Våler, Skiptvet, Sarpsborg, Fredrikstad, Hvaler, Rakkestad, Marker, Indre Østfold og Aremark. Ja, også for Østfold fylkeskommune har jeg løftet saker, frem til vi får lagt ned dette unødvendige forvaltningsorganet.

Det å være en ombudsmann for folk flest og næringslivet har vært og vil være utrolig viktig for meg, for enkeltsaker viser hvordan de overordnede systemene faktisk virker eller ikke virker. Noen eksempler: Fremskrittspartiet har stått på for en gjenåpning av Moss lufthavn, Rygge, som er en viktig sak for innbyggerne og næringslivet. Det er en kamp vi dessverre har stått alene i, og her har regjeringen sviktet. Når det gjelder å bedre jernbanetilbudet i Østfold, på både østre og vestre linje – og da tenker jeg på reelle forbedringer for brukerne, ikke bare på luftslott som loves i fremtiden – har regjeringen også sviktet. Når Fremskrittspartiet har løftet kampen for en reduksjon av avgiftene på grensehandelsutsatte varer, noe som er viktig både for forbrukere og for næringsliv i Østfold, har vi stått relativt alene, og også her har regjeringen sviktet. Regjeringens kunnskapsløse forslag om å legge ned store deler av fiskerinæringen i Østfold viser også at regjeringen har sviktet. Sist, men ikke minst har vi statsforvalteren, som mot kommunens ønske ønsker å tvinge en høygravid dame til å rive huset sitt som nesten er ferdig. Også her har regjeringen sviktet.

Sånn kunne jeg fortsatt. Jeg er imidlertid veldig glad for at velgerne i Østfold gjorde Fremskrittspartiet til valgets store vinner. Vi gikk fra ett til tre mandater fra Østfold, og det betyr at vi med enda større kraft kan være Østfolds stemme der altfor mange tier. Vi skal være en tydelig stemme for Østfold, for lavere skatter og avgifter, for valgfrihet i eldreomsorgen og trygghet i innvandringspolitikken, og for at vi prioriterer det som virkelig betyr noe: å stoppe sløsing, som stjeler tid og penger fra vanlige folk og næringsliv.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [15:31:01]: Høyre støtter forslagene nr. 14 og 15, fra Venstre. Jeg regner vel egentlig med at Venstre trekker et av de forslagene, de er jo helt likelydende. Det gjelder finansiering av barnevernet i Oslo.

Som Venstre er vi opptatt av å rette opp i den urettferdige økonomiske forskjellsbehandlingen som Oslo kommune står i og har stått i, særlig de siste årene. Alle rede for ett år siden ga Stortinget regjeringen klar beskjed om at Oslos barnevern skal likebehandles med resten av landet. Derfor er det provoserende at det går et helt år uten at noe skjer. Den siste måneden har det vært økt oppmerksomhet rundt kapasiteten innenfor barnevern og ungdomskriminalitet etter en lang rekke alvorlige hendelser i Oslo og i kommuner rundt Oslo, som Lillestrøm. Dette er en akutt situasjon, og regjeringen må ta ansvar og rydde opp.

Samtidig som vi støtter forslaget, vil jeg understreke at Høyre har fremmet et helhetlig representantforslag som vi mener legger til rette for en mer grundig og varig løsning. Forslaget vil jo da komme til behandling i komité, og det gir Stortinget mulighet til å kreve at regjeringen sikrer økonomisk likebehandling av barnevernet i Oslo og rydder opp i etterslepet.

Vi stemmer også for forslag nr. 26, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, om å be regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til lov hjemler for forsterkede institusjonstilbud rettet mot barn som begår eller står i fare for å begå alvorlig kriminalitet. Men la meg være helt tydelig: Dette forslaget er ikke på langt nær ambisiøst nok. Det er forstemmende at Arbeiderpartiet i Stortinget må fremme forslag for at regjeringen skal ta tak i noe regjeringen fritt kan gjøre, og absolutt burde gjøre. Man har regjeringsmakt for å bruke den. Høyre fremmet for et år siden forslag om å etablere landsdekkende institusjoner for denne sårbare gruppen av barn og unge. Da stemte verken Arbeiderpartiet eller Senterpartiet for. Det er et tapt år for livsviktige tiltak som kunne vært iverksatt, og som kunne forhindre barn fra å komme i en situasjon hvor de utfører alvorlige kriminelle handlinger.

Når Høyre stemmer for dette forslaget, handler det om at hvert eneste steg vi kan dytte regjeringen i riktig retning for å sikre bedre hjelp til barn i barnevernet, og barn som har begått alvorlige voldshandlinger – ja, det bidrar vi til. Det trengs imidlertid sterkere, bedre og mer målrettet innsats for å snu utviklingen og skape et tryggere barnevern for barna i vårt samfunn, som trenger det aller mest. Det ansvaret tar Høyre på alvor.

Bjørn-Kristian Svendsrud (FrP) [15:34:07]: Det er tankevekkende at av Stortingets 169 representanter var litt under halvparten ennå ikke født da Alexander Kiel-

land-plattformen kantret i Nordsjøen i 1980 – meg selv inkludert. Over 45 år har gått siden 123 mann mistet livet, og 89 overlevende ble merket for livet. Likevel har staten ennå ikke tatt ansvar og sørget for en rettferdig kompensasjon til ofre, overlevende og etterlatte. Det har tatt for lang tid, men statens ansvar er slått fast. I juni vedtok Stortinget at både ofre og etterlatte skal få sin rettmessige kompensasjon. Derfor er det skuffende at Arbeiderpartiet i regjering fortsetter å trenere saken og motarbeider Stortingets vilje. Det ble nylig kjent at regjeringen vil skyve saken minst ett år fram i tid.

Vi i Fremskrittspartiet mener at ofrene har ventet lenge nok. Det er en skam at oljenasjonen Norge ikke tar seg av arbeidere som bygde grunnmuren for oljeformuen vi alle nyter godt av. Stortingsflertallet har vært tydelig på at det ønsker en erstatningsordning, og det er regjeringens oppgave å levere dette.

I går fremmet Senterpartiet og Rødt et forslag om at regjeringen skal legge fram et forslag til kompensasjonsordning for ofre og etterlatte innen mars 2026. Fremskrittspartiet hadde selvsagt ønsket at det gikk raskere, men det er likevel så viktig å få satt en tidsfrist for regjeringen at vi vil stemme for dette forslaget. Vi forutsetter at Senterpartiet og Rødt vil bruke sin posisjon til å sørge for at de nødvendige midlene kommer på plass, slik at utbetalingene kan starte.

Trygg og ansvarsfull styring handler om å ta ansvar når det går galt, og gjøre det rette for dem som lider urettmessig. Vi håper regjeringen snarest vil ta ansvar og sørge for en rettferdig kompensasjonsordning for de etterlatte og overlevende etter Alexander Kielland-ulykken.

Morten Sandanger (A) [15:36:31]: Da jeg for to år siden vasket bord, gulv og toaletter på McDonald's i Sandnes, hadde jeg aldri trodd jeg skulle få æren av å innta denne talerstolen for å jobbe for arbeidstakeres rettigheter og for flere i jobb.

For Arbeiderpartiet er arbeid til alle jobb nummer én, og jeg er stolt over at vi i forrige stortingsperiode klarte å få 162 000 flere ut i jobb. Vårt mål er nå klart: Vi skal få 150 000 flere i jobb innen 2030, hvor 30 000 av dem er under 30 år. For oss skal det viktigste i folks liv være det viktigste i politikken, og jeg tror knapt noe er viktigere enn at en person har en jobb å gå til og en sikker inntekt. Å få folk i jobb er bra for den enkelte, det er bra for norsk næringsliv, og det er jammen meg bra for den norske velferdsstaten også.

I Stavanger Aftenblad sist uke kunne vi lese en artikkel om menn som sliter med psykisk uhelse, og hva som kjennetegner dem. Et av hovedtrekkene var arbeidsledighet. Dette kan jeg skrive under på, for da jeg gikk arbeidsledig etter at jeg var ferdig å studere, merket jeg at

det tærer på. En føler seg mindre verdt, og en har bare et ønske om å kunne bidra.

Jeg var dessverre arbeidsledig under regjeringen Solberg, og de hadde ikke gode tiltak, som f.eks. ungdomsgarantien, den gangen. Ungdomsgarantien er et målrettet tiltak som hjelper unge som står utenfor arbeidslivet, med å få seg en jobb. I valgkampen traff jeg en mor som var evig takknemlig for at Arbeiderpartiet har jobbet målrettet for at sønnen hennes, som har falt utenfor arbeidslivet, skulle komme seg tilbake igjen. Dette er politikk som fungerer.

Når vi får folk ut i arbeidslivet, er det også viktig at det et trygt og organisert arbeidsliv de går til. Mens tidligere borgerlige regjeringer har anerkjent det uorganiserte arbeidslivet, vil vi i Arbeiderpartiet legge til rette for at flest mulig organiserer seg. Dette gjør vi gjennom f.eks. å øke fagforeningsfradraget til 10 000 kr. Dette er politikk som fungerer, og det er bra for lommeboken.

Det er også viktig at vi får næringslivet til å innse verdien av å organisere seg. I Stavanger ble f.eks. utestedet Showbar organisert, og det vi ser nå, er en kjedereaksjon hvor mange flere følger etter. Organisering kommer alle i trepartssamarbeidet til gode og fører til et tryggere og bedre arbeidsliv.

Jeg er stolt av å stå her for et parti som spiller på lag med det organiserte arbeidslivet, som får flere i jobb – til en jobb som er trygg, og ikke løsarbeid. Som tidligere nevnt er arbeid til alle jobb nummer én, men et trygt arbeidsliv er definitivt jobb nummer to.

Erlend Svoldal Bøe (H) [15:39:16]: For to år siden fattet Stortinget to tydelige vedtak. Det første vedtaket var at nedbygging av plasser innen psykisk helsevern umiddelbart skal stanses. Det andre var at antallet døgnplasser i psykisk helsevern skal økes i tråd med helseforetakenes framskrivninger. Nå er det over to år siden Stortinget fattet disse to vedtakene. Jeg blir ganske frustrert når jeg ser at Arbeiderpartiet i trontaledebatten i dag fremmer et løst forslag om at det skal lages en plan for å øke kapasiteten i psykisk helsevern i tråd med faglige framskrivninger. Høyre kommer til å støtte det forslaget fordi det er bedre enn ingenting, og det er viktig at kapasiteten blir økt, men vi er veldig kritiske til hvordan Arbeiderpartiet holder på.

For det første: Stortinget har allerede vedtatt forslaget Arbeiderpartiet har fremmet. Spørsmålet blir da hvorfor Arbeiderpartiet ikke har fulgt opp det vedtaket de siste to årene. For det andre: Det viktigste er ikke å ha en plan, det viktigste er at kapasiteten faktisk blir økt. Det kan gjøres på kort tid, men det har Arbeiderpartiet valgt ikke å gjøre. For det tredje: Dette viser problemet med Arbeiderpartiet i regjering. Framfor å ta beslutninger, ta ansvar og få ting gjort kommer det sånne forslag

som dette, der det skal lages en ny plan, settes ned et nytt utvalg eller gjøres nye utredninger.

Vi kan ikke ha en helsetjeneste som styres etter innfallsmetoden fra Arbeiderpartiet, der ting Stortinget vedtar, ikke blir fulgt opp, og der det kommer forslag to år etterpå. Da blir det en resirkuleringsmaskin. Det vondeste med å holde på på denne måten – å bruke mer tid, skape mer byråkrati og ikke følge opp vedtak som Stortinget allerede har fattet – er at det faktisk er pasienten og de pårørende som må lide under konsekvensene av det.

Situasjonen i psykisk helsevern er allerede ganske alvorlig. Andelen som blir avvist fra psykisk helsehjelp, har økt med 40 pst. siden 2021. Det er folk som trenger hjelp, men som blir avvist i helsetjenesten. I fjor var det 727 mennesker i Norge som tok sitt eget liv. Mange av de menneskene hadde allerede vært i kontakt med helsetjenesten for å få hjelp, uten å få den hjelpen. Da kan vi ikke holde på sånn som dette. Dette er folk som ikke har tid, folk som trenger hjelp, og det er vårt ansvar å sikre at den hjelpen er der når det er behov for den. Det er derfor Høyre mener at vi ikke trenger en plan for det – det er bare å gjøre det. Det er bare å øke kapasiteten på døgn- og dagbehandling om vi virkelig mener noe med at folk innen psykisk helsevern skal få hjelpen de trenger. Gjør jobben, og følg opp de vedtakene Stortinget allerede har fattet!

Aina Stenersen (FrP) [15:42:32]: For Fremskrittspartiet er alle barn like mye verdt, uansett hvor de bor i landet. Alle barn har like mye rett til trygghet, omsorg og et godt tjenestetilbud, uansett hvor de bor i landet.

Fremskrittspartiet og byrådet i Oslo har flere ganger ropt varsku om underfinansieringen av barnevernet i Oslo. Barnevernet i Oslo får ca. halvparten så mye per barn fra staten sammenlignet med andre steder i landet – dvs. en underfinansiering av barn i Oslo på hele 454 mill. kr i 2025. Før sommeren bestemte regjeringen at det skulle gis en halv milliard kroner til det statlige barnevernet, og det er bra, men ingen av disse kronene gikk til Oslos barnevern. Ekspertutvalget oppnevnt av regjeringen gir det norske barnevernet sterk kritikk. Utvalget peker på flere utfordringer ved dagens system. Blant annet er det dårlig utnyttelse av institusjonsplasser og store geografiske forskjeller i tilbud. Utvalget anbefaler også å avvikle særordningen i Oslo.

Dette er enda et eksempel på en oslofiendtlig politikk fra Arbeiderpartiet. Fremskrittspartiet mener at hvis staten ikke kompenserer Oslo på lik linje med resten av landet, får staten overta ansvaret for barnevernsinstitusjonene, for utfordringene i Oslo er stadig økende.

Fremskrittspartiet mener at barnevernet må tilpasses den nye virkeligheten i Norge, for vi står ved et vei-

skille. Fremskrittspartiet har også advart Arbeiderpartiet og Senterpartiet mot å fase ut kommersielle leverandører. Mye av den ekstreme kostnadsveksten vi ser i barnevernet nå, skyldes dette. Uten rammeavtaler med private aktører må dyre plasser kjøpes. Dette er ikke bærekraftig av regjeringen. Regjeringen må nå begynne å likebehandle barnevernet i Oslo med resten av landet. Vi står ved et stort veiskille, og Fremskrittspartiet anbefaler nye og handlekraftige tiltak for å trygge både barn og samfunnet. For Fremskrittspartiet er alle barn like mye verdt, uansett hvor de bor i landet.

Agnes Nærland Viljugrein (A) [15:45:31]: Oppfatelsen mange av oss unge møter i arbeidslivet, er at man ikke trenger forutsigbarhet når man er ung. Partier, som Fremskrittspartiet, argumenterer med at økt midlertidighet gir mer frihet i arbeidslivet. Det er feil. Det er ingen som føler seg mer fri i en arbeidshverdag der man ikke kan planlegge livet sitt framover.

Ingen vil ha friheten til ikke å kunne få seg boliglån. Ingen ønsker seg friheten til ikke å kunne etablere seg eller stifte familie. Økt midlertidighet er det motsatte av frihet og muligheter. Det er økt utrygghet, og det er ufrihet.

Gjennom denne trontaledebatten har vi hørt mange kjente toner fra Fremskrittspartiet, men jeg synes de kunne tillatt seg å være litt mer ærlige. De har en arbeidslivspolitik som alltid har svekket det organiserte arbeidslivet, som har økt midlertidigheten, som har skapt usikkerhet om sykelønnsordningen og svekket seriositeten på norske arbeidsplasser. Fremskrittspartiet har aldri vært på lag med vanlige arbeidsfolk, det er det Arbeiderpartiet som har.

La meg ta presidenten med til byen min, Oslo. Er det én ting vi har vært gode på bl.a. i bydelen min, Gamle Oslo, er det å gi unge en inngang tidlig i arbeidslivet. Vi har f.eks. et Ungjobb-tilbud i Gamle Oslo, hvor ungdom får opplæring i arbeidsmiljøloven, søknadsskriving, rettigheter og får sin første arbeidserfaring eller deltidsjobb. Når jeg nå forlater lokalpolitikken, er det vel vitende om at vi i 2025 har sørget for at 800 unge får sitt aller første møte med et seriøst og organisert arbeidsliv, og vårt mål er 1 000 innen 2027.

Dessverre har høyrebyrådet og Fremskrittspartiet i Oslo bestemt seg for å kutte i pengene til bydelene og pengene som støtter arbeidet med å få flere unge inn i jobb. Ikke bare er det dumt for unge som ønsker seg arbeidserfaring eller noe å sette på CV-en, men vi vet også at det er det motsatte av hva som skal til når vi skal forebygge ungdomskriminalitet. Når unge kan tjene egne penger, blir lovnadene fra de kriminelle gjengene mye mindre fristende. Når unge får troen på framtiden og blir inkludert i fellesskapet, ja, da forebygger vi utenfor-skap og ungdomskriminalitet.

Arbeiderpartiet vil inkludere flere unge. Vi vil forebygge utenforskap og bekjempe kriminaliteten. Derfor er vårt løfte 30 000 flere unge i arbeid innen 2030. Vi har allerede startet, men jeg skulle ønske at Høyre og Framskrittspartiet var med på jobben.

Heldigvis er vi klare til å samarbeide med et rød-grønt flertall her på Stortinget, som har helt andre ambisjoner. Senterpartiet, SV, MDG og Rødt skal finne sammen. Ikke minst skal vi sørge for å gi unge trygghet for morgendagen og tro på framtiden. Vi er klare til å brette opp ermene og komme i gang med jobben.

Frode Jacobsen (A) [15:48:55]: Jeg håper presidenten, som alle oss andre her i salen og utenfor salen også, hadde en fin sommer. Været var ikke så verst, selv om det var tidlig slutt på sommerferien da vi skulle ut i en viktig valgkamp. Selv tilbrakte jeg sommeren her i Oslo og langs Oslofjorden, slik jeg har gjort i hele mitt liv.

Da jeg var barn i denne byen, var det helt utenkelig å ta seg et bad i Oslo sentrum. Der Operaen ligger nå, med badestrender og badstubaer på alle kanter, var det motorveier, forurensing og utslipp. Et bad der var kanskje noe av det siste man kunne tenke seg.

Nå er det annerledes, med et yrende badeliv og folkeliv langs fjorden. Det gir oss håp om at politikk virker, at vi kan rense og gjøre nye arealer tilgjengelige for folk som vil bruke byen og nyte bylivets kvaliteter.

Da jeg var barn i denne byen, kunne vi fiske i fjorden. Mye torsk og annen fisk var å få både på stang og med garn inne i havnebassenget og ute på hytta på Hvaler. Det var mer enn nok fisk, og livet i fjorden var rikt og mangfoldig. Nå er det annerledes. Fisken er borte, fjorden gror igjen, fjorden er i ferd med å kollapse, og livet i fjorden står i fare for å avgå ved døden. Kraftige grep må til. Avrenningen fra landbruket må reduseres, og det er gjort gode grep knyttet til pløying for å bidra til det. Landbruket spiller på lag, men mer må gjøres.

Det må gjøres mer for at kommunene rundt Oslofjorden skal rense sin kloakk og dermed redusere sine utslipp til fjorden. De kommunene som ennå ikke har gjort jobben, må pålegges å rense og kutte sine utslipp. Vi må også ta en pause fra fisket i fjorden – et inngripende tiltak vi gjerne skulle vært foruten. Men for å redde fjorden må kraftige tiltak innføres, selv om det er motstand hos enkelte. Det som er nødvendig og faglig anbefalt, er også det riktige å gjøre. Derfor er det bra at regjeringen har innført et omfattende fiskeforbud fra nyttår i store deler av Oslofjorden. I møte med klimakrisen og naturkrisen er det bra at vi har en regjering som gjør det som er riktig, selv om det er vanskelig.

Vi har en viktig jobb foran oss. Skal vi skape trygghet for framtiden og gi våre innbyggere, og særlig de unge, tro på framtiden, må vi vise at politikk virker. Vi som har

levd en stund, husker at vi ryddet opp og reddet Mjøsa. Iddefjorden ble reddet og Akerselva også, men det kostet. Nå gjør vi den samme jobben for Oslofjorden. Jeg har troen på framtiden og på et nytt liv i fjorden vår.

Torbjørn Vereide (A) [15:51:54]: La det bli lys – og så temde vestlendingen krafta frå fossefallet og skapte lys.

I Sogn og Fjordane er energi og industri ikkje berre ein grunnstein, for oss er det levebrødet. I haust hadde eg gleda av å reise saman med utanriksministeren vår, Espen Barth Eide, på eit industribesøk til Elkem i Bremanger. Der fekk vi sjå gløden frå tonnevis av smelta metall som blei tømt frå ein stor jernbeholdar til ein annan, og det var så sterkt lys at vi måtte sjå det gjennom ei sveisemaske.

Så er det kanskje nokon av dykk som lurar: Men industribesøk, Torbjørn, kvifor tok du med utanriksministeren dit? Jo, det kan eg svare dykk på. Ja, vi treng meir kraft og nett for å sikre industrien vår, men utan handelsavtalen vår – utan EØS – er det kroken på døra, og folk der var livredde for kva som kunne skje etter valet. Det var fordi dei var bekymra for både enkeltparti på venstresida og ein del haldningar som òg kom til uttrykk i FrP, og kva konsekvens det ville gje for framtida deira.

Dette har vore ein kjenningsmelodi i heile denne valkampen som har kome frå nokre parti på venstresida, men eg har òg lagt merke til at FrP og Høgre har understreka ein bodskap som får grøn industri til å verke som noko som er sløsing i samfunnet vårt. Då lurar eg litt på om dei same representantane – ein av dei var faktisk ein partileiar – har lagt merke til kor stor verdiskaping vi faktisk har i det som er grøn industri langs vestlandskysten. Det er her vi skapar verdiane.

Eg har ein hypotese om at dersom vi hadde putta ei glaskule – det kan vere litt flåsete å seie – over hovudstaden, hadde det vore fleire kloremerke på innsida enn på utsida. Eg trur det er viktig å hugse kvar verdiane blir skapte. Det er over heile landet, men vi kan ikkje gløyme industrien vår.

Eg meiner heilt klart at vi må ta fleire grep for å straumlinjeforme både nettutbygging og kraftutbygging, elles har vi ingen sjanse. Likevel, viss vi i dette arbeidet ikkje klarer å ta vare på dei grunnleggjande føreseielege vilkåra – som veldig mange parti har etterlyst – for industrien vår, nemleg handelsavtalane for eksporten, då er det meningslaust.

Her i salen har vi faktisk noko til felles med månelandaren som var på Mars. Vi har silisium frå Elkem Bremanger i lomma vår. Det treng vi at vi òg har i framtida, vi treng aluminium frå Hydro i både Årdal og Høyanger, men utan føreseielege rammevilkår for industrien vår vil det ikkje bere. Der treng vi at partia strammar seg opp og blir med Arbeidarpartiet.

Simen Velle (FrP) [15:55:10]: Den forrige regjeringen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet var usikker for mange. Næringslivet fikk ustabile rammevilkår, tilbakevirkende skatteinnførsler og for lite dialog med styresmaktene. Regjeringen gikk til angrep på friskolene, på elevers frihet i hverdagen, på russetiden og på mye annet, men noe av det som skuffet meg mest, var angrepene som kom på de private barnehagene.

Da jeg var enda yngre enn det jeg er i dag og skulle gå i barnehagen, sto kongeriket i en barnehagekrise. Det var ikke på langt nær full barnehagedekning, og mange foreldre ble tvunget til å gjøre som mine foreldre, nemlig å betale dyrt for plass i en såkalt familiebarnehage.

Den gangen fant Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og til slutt også Stortinget på et kompromiss, barnehageforliket fra 2003. Forliket sikret bærekraftig finansiering også av private barnehager, og kort tid etter ble det startet en massiv utbygging av barnehageplasser i Norge. Den gangen hadde vi et SV som var pragmatiske i barnehagespørsmålet, i motsetning til i dag, hvor en krig mot private aktører er deres absolutte fanesak.

I 2021 fikk Norge en ny regjering, og det fikk de private barnehagene raskt merke. Siden 2021 har det blitt kuttet over 600 mill. kr i de private barnehagene, noe som har bidratt til at 248 private barnehager ikke lenger eksisterer. Det regjeringen gjorde, var noe så smålig som å kutte i pensjonstilskuddet til de private. Finansminister Vedum la altså frem et budsjett som vingeklippet de private barnehagene, og resultatet ble en konkursbølge i sektoren.

Tidligere i år ble det vedtatt et nytt barnehageforlik i Stortinget, et forlik vi trakk oss fra nettopp fordi det ble tydelig at de private barnehagene ikke ble godt nok ivaretatt. Så kom valget, og nå kommer den gamle finansministeren tilbake til Stortinget med et håp om å sikre flertall for en linje Fremskrittspartiet la opp til for lenge siden. Min partileder Listhaug sa i trontaledebatten i går at Fremskrittspartiet selvfølgelig kommer til å være pragmatiske og sikre støtte til gode forslag, og det kan jeg meddele at vi kommer til å gjøre også i denne saken.

Vi setter pris på at Senterpartiet endelig har kommet til fornuft og stemmer for en ny vår for de private barnehagene. Jeg skulle bare ønske at Senterpartiet hadde lyttet tidligere, og at vi hadde hatt et bredt forlik fra starten av som sørget godt nok for det gode barnehagesystemet vi har hatt i så mange år.

Tonje Brenna (A) [15:57:54]: Arbeiderpartiet vil stemme for forslagene nr. 5, 9, 19–23, 26 og for det justerte forslag nr. 40, fra Miljøpartiet De Grønne. De øvrige vil vi stemme imot.

Jeg har lyst til å utdype bakgrunnen for vår stemmegivning i noen av forslagene. Når det gjelder forslag nr. 9, fra

SV, Rødt, Venstre og MDG, om Palestina, handler forslaget om vi skal følge opp Norges forpliktelser etter folkemordkonvensjonen. Dette er selvfølgelig også viktig for Arbeiderpartiet og i tråd med regjeringens aktive arbeid overfor Palestina. Jeg er glad for at forslaget ser ut til å få flertall.

Når det gjelder forslag nr. 16, fra Venstre, om barnehagelærere med master, er Arbeiderpartiet av den prinsipielle oppfatning at lønsspørsmål hører hjemme hos partene i lønnsoppgjøret, og vi vil derfor stemme imot forslaget. Det er ikke opp til Stortinget å blande seg i lønnsdannelsen, heldigvis.

Forslag nr. 23, fra Fremskrittspartiet, Rødt, MDG, Venstre og KrF, handler om å oppheve vedtaket fra juni om en utredning av nye prinsipper for budsjettvotering. Arbeiderpartiet stemte for å få dette utredet i juni, men vi registrerer jo at det er flertall imot at denne saken skal gjennomføres. Det lever vi svært godt med og stemmer sammen med flertallet her.

Miljøpartiet De Grønnes forslag, som er justert noe, nr. 40, om et godt tilbud ved tjenestestedene i Lærdal og Nordfjord, er et veldig godt forslag. Arbeiderpartiet er også opptatt av et godt tilbud til innbyggerne der, og vi vil stemme for dette forslaget.

Så, til slutt: Arbeiderpartiet vil stemme imot forslag nr. 27, som setter en tidsfrist for en kompensasjonsordning for overlevende og etterlatte etter Kielland-ulykken. Alexander Kielland-ulykken var den største industriulykken i norsk historie, og oppfølgingen av selve ulykken, av de etterlatte og de pårørende skal tas på stort alvor. Det betyr at eventuelle tiltak må baseres på grundige vurderinger. Da Arbeiderpartiet tok opp spørsmålet om en egen kompensasjonsordning for oljepionerene, ble saken grundig utredet og vurdert – det var en bred utredning som lå til grunn, sammen med en bred høring i forkant. Da vi før sommeren stemte imot forslaget om en egen kompensasjon, var det fordi vi mente det ikke var å ta denne saken på alvor. Vi vil heller bruke tiden på å gjøre grundige utredninger, sånn at vi kan få på plass en best mulig ordning hvis vi kommer dit at vi skal ha en egen kompensasjonsordning. Det er ikke å ta saken mer på alvor å vedta én gang til at det skal gå raskt, hvis ikke man går ytterligere inn i saken. Regjeringen er allerede anmodet av Stortinget om å utarbeide en kompensasjonsordning. Da mener vi det er bedre at regjeringen får jobbe videre med det, og ikke at Stortinget bruker anledningen til å detaljstyre på hvilken måte det gjøres.

Ove Trellevik hadde her teke over presidentplassen.

Jon Engen-Helgheim (FrP) [16:01:18]: Debatten om Politihøgskolen på Majorstua har pågått i årevis. Krimi-

nalitetsutviklingen og regjeringens nedbygging av politiet tilsier at vi må handle raskt og effektivt for å bygge politiet opp igjen. Da har vi verken tid eller penger til å flytte en av de viktigste rekrutteringsarenaene vi har for politiet, uten at det er strengt nødvendig.

FrP ønsker å øke ambisjonene til at vi skal ha tre politifolk per tusen innbyggere. Det vil si at det vil bli behov for at flere politifolk skal utdannes i årene som kommer. Det vil dermed trolig bli behov for å utvide utdanningstilbudet, og dette mener FrP – hvis vi får det som vi vil – kan gjøres ved å utvide kapasiteten og legge det til Moss, Kongsvinger eller Stavern.

Regjeringens siste utspill er at de ønsker å lokalisere ny politihøgskole på Søndre Nordstrand. Det kan dermed se ut som regjeringen allerede har besluttet at Politihøgskolen skal flyttes fra der den ligger i dag. Dette er i så fall en beslutning som regjeringen har tatt før det er utredet. Regjeringen vet altså ikke engang om det er nødvendig å flytte, men er ute i mediene og peker på nye lokasjoner.

I altfor lang tid har vi sløst bort penger på dyre bygg og fasiliteter, i stedet for det som er viktig. I dette tilfellet er det viktigste at vi utdanner flere politifolk og opprettholder rekrutteringen og attraktiviteten for politiet. Da er det først og fremst innhold og ikke bygg som er viktig. En stor og vanskelig lokaliseringsdebatt er ingen tjent med, og det ønsker heller ikke FrP å bidra til.

Gjennom flere uttalelser er det tydelig at både Politihøgskolens ledelse og studentene ønsker å beholde dagens lokasjon på Majorstua. Det er riktignok noe uenighet om tilstanden til lokalene på dagens lokasjon, men forutsatt at man får hevet standarden der det trengs, er dagens lokasjon et klart ønske.

FrP kommer dermed ikke til å støtte forslag nr. 24, men vi kommer til å komme tilbake til Stortinget med egne forslag som peker på at hovedprioriteringen framover skal ligge på å videreutvikle de lokasjonene vi allerede har, og at eventuelle utvidelser i kapasiteten gjøres ved å se til Moss, Stavern eller Kongsvinger.

Lill Harriet Sandaune (FrP) [16:04:14]: FrP valgte å trekke seg fra forhandlingene om et nytt barnehageforlik på Stortinget i oktober 2024, hovedsakelig på grunn av regjeringens kutt i pensjonstilskuddet til de private barnehagene. I løpet av de siste tre årene er det trukket inn 600 mill. kr fra godkjente private barnehager.

Denne våren behandlet Stortinget en ny barnehagelov. Et bredt flertall, inkludert regjeringspartiet, var tydelig: Private barnehager skulle få en forutsigbar ordning for pensjonstilskudd. Dokumenterte kostnader skulle dekkes. Ansatte i private barnehager skulle få like gode pensjonsvilkår som sine kollegaer i kommunale barnehager.

Da Kunnskapsdepartementet sendte ut forslaget til ny finansieringsforskrift, fulgte imidlertid ikke departementet opp Stortingets bestilling. Departementet valgte å utarbeide et regelverk som skaper mer usikkerhet, og som ikke gir reell likebehandling. Forslaget er forskjellsbehandling satt i system. Kommunale barnehager skulle få sine pensjonsutgifter dekket fullt ut med 20 pst. av lønnsgrunnlaget; private barnehager skulle ikke få mer enn maks 13 pst. Dette er ikke forutsigbarhet – det er oppskriften på konkurs.

For å sikre mangfold, kvalitet og bærekraftig drift trengs det forutsigbare og rettferdige finansieringsmodeller. Allerede i dag går fire av ti private barnehager med underskudd. Flere har lagt ned, og flere står i fare for å måtte gjøre det.

Det er et alvorlig demokratisk problem når regjeringen leverer forslag som ikke følger opp et klart vedtak i nasjonalforsamlingen. For hva er egentlig verdien av et stortingsvedtak dersom departementene kan overse det i praksis?

De private barnehagene har vært avgjørende for at man i dag har over 90 pst. barnehagedekning. For FrP spiller det ingen rolle om barnehagene er private eller offentlige – barn er like mye verdt, ansatte er like mye verdt, og foreldre skal ha frihet til å velge det tilbudet som passer best for sine unger.

Forslaget som nå fremmes av Senterpartiet, er noe FrP har jobbet for i flere år, og det er av stor betydning for den private barnehagesektoren at dette nå vedtas i Stortinget. Det er viktig at man nå får på plass et system som er rimelig treffsikkert, og med en sikkerhetsventil i form av en søknadsordning.

For FrP er denne saken klar: Forslaget støttes. Løfter skal holdes, likebehandling skal gjelde, og politiske vedtak skal respekteres. Nå må Arbeiderpartiet ta ansvar og sørge for at Stortingets vedtak faktisk blir fulgt opp.

Bård Hoksrud (FrP) [16:07:17]: Fremskrittspartiet har i mange år kjempet for å få på plass Stad skipstunnel, og det var Fremskrittspartiet som klarte å sørge for at det kom penger på plass til prosjektet. En drøy måned etter at valget er over, kortslutter denne regjeringen hele prosessen og sørger for at man ikke får vite hva man faktisk kunne redusert kostnadene til. Det er rimelig spesielt. Jeg tror nok mange på Vestlandet føler seg lurt av Arbeiderpartiet etter den beslutningen.

Stad skipstunnel handler ikke bare om et spektakulært prosjekt. Det handler om sikkerhet, effektivitet og framtidsrettede transportløsninger. Stadlandet er et av de mest værutsatte og farligste havstykkeene langs hele norskekysten. Her møter skip ekstremvær som i dag skaper store utfordringer for både folk og næringsliv. En tunnel vil kunne gjøre sjøtransporten tryggere og mer

forutsigbar og bidra til å flytte mer gods fra vei til sjø, noe som både reduserer utslipp og avlaster tungtrafikken på overbelastede veier.

Fordi vi har et flertall i denne sal som er så glad i å komme med nye klima- og miljøkrav som gjør at kostnadene fyker i været på denne type samferdselsprosjekter, ser vi også her enorme kostnader i forbindelse med utbyggingen. Det er symbolpolitikk som står i veien for at viktige prosjekter faktisk blir realisert. Vi må bort fra dette og heller bygge infrastruktur for framtiden som skaper trygghet, vekst og verdiskaping langs hele kysten, og derfor må vi også få ned kostnadene, sånn at man kan bygge og komme i gang med dette prosjektet.

Så er det spesielt i denne debatten å høre representanter fra regjeringspartiet Arbeiderpartiet stå på denne talerstolen og skryte av alt man gjør på samferdsel. Trontalen var jo et tragisk kapittel for alle som er opptatt av samferdsel. Jeg prøvde å sjekke litt: Hvor mange ganger er ordet samferdsel nevnt i trontalen? Null. Hvor mange ganger er veier nevnt i trontalen? Null. Hvor mange ganger er jernbane nevnt i trontalen? Null. Hvor mange ganger er rassikring nevnt i trontalen? Null. Hvor mange ganger er tog nevnt i trontalen? Null. Hvor mange ganger er fly nevnt i trontalen? Jo, null. Da er det ikke så veldig mye igjen av satsing fra denne regjeringen.

I Telemark er det nesten sånn at det nye slagordet til Arbeiderpartiet er: De som har gebiss, hold det godt fast, og sørg for å kjøpe deg traktor i stedet for å kjøpe bil, for det er veier som er så dårlige at det er på full fart til å bli krise og kaos.

Dette er jo noe av det som er problemet med denne regjeringen: Den tar ikke på alvor utfordringer som folk hver eneste dag står i på samferdsel, og det er tragisk. Derfor er det viktig å sørge for at Fremskrittspartiet kommer til å få gjennomslag i denne sal, og at denne regjeringen snart blir avløst veldig fort, for de tar altså ikke samferdsel på alvor, og det handler om hverdagen til folk rundt omkring i hele landet.

Geir Pollestad (Sp) [16:10:29]: Kor mange gonger vart matberedskap nemnt i innlegget til Bård Hoksrud? Null! (Munterheit i salen.)

Det er to grupper i samfunnet som skal vera særleg glade for at me ikkje fekk eit politisk skifte ved valet. Det er for det fyrste dei som produserer maten vår. Den andre gruppa som skal vera glad, er alle dei som kvar einaste dag treng mat – både i gode dagar og ved krise og krig. Matproduksjon er ei næring som er heilt avhengig av dei politiske rammevilkåra, og det er eit område der det er stor politisk avstand i Stortinget.

Senterpartiet kjem i den perioden me går inn i, framleis til å ta leiarskap for å utvikla eit landbruk i heile landet for å styrkja sjølvforsyninga vår. I den sikker-

heitspolitiske situasjonen me står i, må me tenkja meir på å prioritera matproduksjon og matberedskap. Det handlar om matlagring, det handlar om den løpande matproduksjonen, det handlar om bruk av fiskeriressursane våre. Me har rett og slett ikkje råd til ikkje å vera førebudde. Det er ikkje mogleg å snakka om beredskap på ein seriøs måte utan å ta med matberedskap.

Senterpartiet presenterte i valkampen Matløftet 2030. Der varslar me ei framleis satsing på norsk matproduksjon. Me ønskjer auka lønsemd i alle delar av jordbruket. Då treng me politiske verkemiddel: tollvern, jordbruksforhandlingar, marknadsregulering. Alt dette er Høgre og FrP motstandarar av.

Når det gjeld mat og klima, er det viktig å seia at det er forskjell på ku og kol. Det har vore eit viktig prinsipp at det ikkje skal innførast avgift på norsk matproduksjon. Om det prinsippet står seg og for regjeringa, vil me få svar på i morgon, når statsbudsjettet vert lagt fram.

Det er ein usedvanleg dårleg idé å tenkja seg at ein skal avgiftsleggja norsk matproduksjon. Resultatet vil vera at ein styrkjer konkurransekrafta utanlandske bønder har til å levera mat inn i Noreg. Me svekkjer beredskapen vår. Difor vil eg signalisera at Senterpartiet er ein kraftig motstandar av å innføra avgift på norsk matproduksjon. Det er eit brot med prinsippet om at me skal måla utslepp per produserte eining, og at me ikkje skal kutta utslepp med å auka importen.

Innanfor landbruket er me godt på veg, men det er viktig å signalisera at me framleis ikkje er i mål.

Geir Inge Lien (Sp) [16:13:45]: Gjennom valkampen stod kandidatane til Arbeidarpartiet på kvar holme og kvart nes i dette landet og presenterte gladnyheiter og lovnader om pengar til både det eine, andre og tredje gode føremålet. Langs kysten augna folk håp om at det endeleg skulle kome flytande eit reelt samferdselsløft, etter mange år i skuggen av prestisjeprojekt i sentrale delar av landet. Folk gjekk til valurnene, fulle av optimisme for framtida, men no ser vi at Arbeidarpartiet nok ein gong sviktar kysten.

Senterpartiet er ikkje motstandar av større samferdselsprosjekt. Vi treng gode kvardagsveggar og ein moderne jernbane. Vi må evne å sjå heile landet når vi skal prioritere. Det er mottoet til Senterpartiet.

Når Arbeidarpartiet snakkar varmt om distrikta, men varslar eit budsjett som lar kysten stå åleine i stormen, føler folk seg lurt – og det med god grunn.

Senterpartiet står fast på at samferdselspolitikk skal byggje opp heile landet. For å få til det må vi ta vare på det vi har, utbetre der vi kan, og byggje nytt når vi må. Det hjelper lite med berre nye investeringar viss fylkesveggar skliar på havet. Det hjelper heller ikkje med jernbanesatsing viss pengane går til å sikra at Moss ikkje skal skli på havet.

Eg er glad for at vi no ser ut til å få fleirtal for forslag nr. 28, om å sikre at Kystverket kan halde fram og fullføre dei pågåande forhandlingane med dei utvalde entreprenørane. Stad skipstunnel er noko av det vi må byggje. Nokon påstår at det er symbolpolitikk, men for dei som bur og jobbar langs kysten, handlar det om kvardagen. Det handlar om sikkerheita til sjøfolk, det handlar om konkurransekrafta til kysten, og det handlar om regionbygging. Det handlar om å gje folk tryggleik for at staten ser dei som bur der bølgiene bryt mot land.

Difor vil Senterpartiet fortsetje å kjempe for ein samferdselspolitikk som ser heile landet, som bind oss tettare i hop, og som let oss ta i bruk heile landet vårt.

Kristian August Eilertsen (FrP) [16:16:23]: Jeg vil redegjøre for hvordan Fremskrittspartiet stiller seg til noen av forslagene som er fremmet i debatten.

Arbeiderpartiet har innsett at det ikke lenger er flertall i denne salen for finansieringen av sykehusene. Nå ser det ut som regjeringspartiet har latt seg presse og har fremmet et eget forslag om å utrede et skille mellom drift og investering i sykehusene. Fremskrittspartiet mener at et system der man må kutte i viktige tilbud for pasientene for å betale renter og avdrag for å bygge nye sykehusbygg, ikke kan fortsette. Derfor vil Fremskrittspartiet stemme for forslag nr. 22, framsatt av representanten Tonje Brenna.

Fremskrittspartiets politikk er at lønnsnivået i det offentlige må stå i stil med resultatene man leverer, og når det gjelder resultatene som leveres i helseforetakene for tiden, finnes det knapt noen som er fornøyd med det som skjer.

Vi er først og fremst opptatt av tilbudet til innbyggerne våre. Mange viktige tilbud til pasientene er i ferd med å legges ned, avvikles og sentraliseres, men det er regjeringen som har det øverste ansvaret for dette, og det er på tide at statsråden tar ansvaret sitt. Derfor kommer vi ikke til å støtte forslagene nr. 7, 8 og 33, framsatt av henholdsvis Rødt og Senterpartiet. Fremskrittspartiet kommer derimot til å støtte forslag nr. 19, framsatt av representanten Tonje Brenna fra Arbeiderpartiet.

Det som imidlertid er litt interessant, er at Arbeiderpartiet på Stortinget må gjøre det som deres egen statsråd tydeligvis ikke er i stand til å gjøre selv, nemlig å sørge for moderasjon i utviklingen i lederlønningene i helseforetakene. Langt viktigere er det likevel at regjeringen sørger for et godt helsetilbud, noe man så langt ikke har vært i stand til å gjøre.

Fremskrittspartiet er veldig opptatt av at døgnkapasiteten innen psykisk helsevern må bygges opp. Derfor foreslo Fremskrittspartiet 200 mill. kr mer til økt døgnkapasitet innen psykiatrien i vårt alternative budsjettforslag i fjor. Innbyggerne våre som har behov for døgntilbu-

det innen psykisk helsevern, har behov for det nå. De trenger ikke flere planer, de trenger handling. Det eneste vi får av forslag her, er imidlertid flere planer. Dette kan regjeringen begynne å levere på allerede i morgen, i budsjettet de legger fram. Da kan vi gå fra ord til handling når det gjelder døgntilbudet innen psykiatrien. Derfor vil vi heller ikke stemme for forslag nr. 21, framsatt av representanten Tonje Brenna fra Arbeiderpartiet.

Når det gjelder forslagene nr. 34 og 40, fra henholdsvis Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne, vil Fremskrittspartiet kun støtte førstnevnte, altså nr. 34. Vi mener dette forslaget er langt mer konkret og tydelig. Fremskrittspartiet oppfatter forslag nr. 40 nærmest som en blankofullmakt til helseforetaket og statsråden om å legge ned tilbudet og etterpå si at innbyggerne blir godt ivaretatt. Det kan ikke Fremskrittspartiet støtte.

Ine Eriksen Søreide (H) [16:19:27]: Det er både bra og viktig at vi fikk til en tverrpolitisk enighet i Stortinget om langtidsplanen for Forsvaret for halvannet år siden. Men vi måles ikke på voteringene i Stortinget, vi måles på handlekraft og gjennomføringsevne. Snart fire år inn i en brutal krig i Europa må regjeringa vise større evne til å skjære igjennom.

Da vi inngikk ubåtkontrakten for de fire første ubåtene i 2017, lå det inne en opsjon på ytterligere to ubåter. I fjor forhandlet Tyskland og Norge i fellesskap om kontrakten for de neste ubåtene. Tyskland signerte sin avtale i desember 2024 og bestilte fire ubåter. Norge utreder fortsatt – ifølge regjeringas melding til Stortinget om framdriften i langtidsplanen – om vi skal signere. Nok en gang mister vi tid fordi regjeringa ikke viser nødvendig handlekraft.

Den teknologiske utviklingen går nå usedvanlig raskt, som statsministeren også var inne på i sin innledning, og det gjelder kanskje spesielt droneteknologien. For fire år siden begynte norsk forsvarsindustri arbeidet med å be regjeringa om tillatelse til å kunne teste våpenbærende droner på sine våpentestfelt. Det har tatt veldig lang tid, så i juni fremmet Høyre et forslag i Stortinget, som fikk bredt flertall, der vi instruerte regjeringa om umiddelbart å tillate at man kunne teste våpendroner. Først 14. august sendte Luftfartstilsynet et brev til Nammo, som er den aktuelle bedriften, der de skriver at det er norsk militær luftfartsmyndighet som er rett instans. Det skjer fire år etter at Nammo først var i dialog med myndighetene, og to år etter at de søkte tillatelse. Regjeringa hadde altså i fire år sendt Nammo til feil instans fordi man ikke klarte å stokke beina internt, og ingen har tatt ansvar for å skjære igjennom. Det er derfor vi etterlyser disse vedtakene. Utålmodigheten handler ikke om det vi vedtok i langtidsplanen, det er vi alle enige om. Utålmodigheten handler om forvaltningen av forliket,

den brede og historiske enigheten, og evnen til å vise gjennomføringsevne og handlekraft.

Så en kort stemmeforklaring: Senterpartiets forslag om å instruere regjeringa om å kjøpe tilbake Olavsvern, forslag nr. 30, er ikke et forslag Høyre kommer til å støtte. Dette diskuterte Stortinget bredt i forbindelse med langtidsplanen for Forsvaret. Der ligger det en komitémerknad som er enstemmig, der vi ber regjeringa snarest mulig legge fram en vurdering av mulige havner og fasiliteter til norske allierte fartøy i Tromsø-regionen. Det inkluderer altså i høyeste grad Olavsvern. Det er viktig at denne vurderingen nå kommer til Stortinget, rett og slett fordi dette er infrastruktur som kan være viktig for forsvaret av Norge og for allierte.

Trond Helleland (H) [16:22:53]: Det er trivelig å kunne møtes igjen i et nytt storting, men det er en del ting som står fast. Jeg er blitt styrket i troen her i dag ved å høre representanten Hoksruks engasjement og representanten Liens ønske om å satse på samferdsel, for det vil også Høyre. Vi vil bygge Norge sammen.

Et lite land som vårt, der det bor folk fra Nordkapp til Lindesnes, som har natur og naturkrefter som gir store utfordringer, men som samtidig gir stor verdiskaping, trenger en helhetlig samferdselspolitikk. Derfor vil vi i Høyre fortsette kampen for store og sammenhengende utbygginger. Kysten må knyttes sammen med veier, som f.eks. Hordfast. Øst og vest må bindes sammen med veier og bane, som f.eks. Ringeriksbanen og andre forkortinger av Bergensbanen. Europavei 6 er en livsnerve gjennom hele landet, og mye gjenstår før tunneler gjennom Nordland, sidearmer til Lofoten og andre viktige prosjekter er på plass. Også her i hovedstadsområdet står trafikken i stampe, på E18 og E6, og både Vestfoldbanen og andre jernbaneprosjekt må fullføres.

Et nytt element har dessverre blitt mer aktuelt de siste årene. Med gode naboer som endelig er blitt NATO-medlemmer, er beredskap knyttet til vei, bane, luft og sjø noe vi må arbeide intensivt med de neste årene. Vi ser stadig flere eksempel på at Norge er delt. Vi har hatt bruer som har rast sammen, vi har ras som stenger både vei og jernbane og deler Norge i to, og vi har svikt i infrastrukturen som fører til forsinkelser og innstillinger. Regjeringens mantra er å ta vare på det vi har, og bygge nytt der vi må. Så kan en jo spørre om en tar vare på det vi har, og om en bygger nytt der en må. Jeg håper en i denne perioden kan fokusere mer på oppgavene som må løses, og mindre på omkamper om organisering.

Så en stemmeforklaring når det gjelder forslag nr. 28, nylig omtalt av Bård Hoksrud og Geir Inge Lien, om Stad skipstunnel: Forslaget innebærer at Kystverket skal fullføre de pågående forhandlingene med utvalgte entreprenører. Det er litt oppsiktsvekkende at den enes-

te gangen statsministeren har uttalt seg om samferdsel, så lenge i hvert fall jeg kan huske, vil han skrinlegge et prosjekt som det har vært bred enighet om i Stortinget, og som vi har bedt om en prosess for. Høyre vil ikke ta en realitetsvurdering av dette nå, men vi vil at den prosessen som faktisk er påbegynt, ikke blir kortsluttet gjennom en forhåndslekkasje fra statsministeren. Dette er en sak for budsjettet. Høyre vil behandle dette i forbindelse med budsjettet, og jeg håper at regjeringen kan levere sluttresultatet av de pågående forhandlingene før vi tar stilling til Stad skipstunnel. Ifølge det Marianne Sivertsen Næss svarte til Fremskrittspartiet så sent som 26. august, skulle anbudsprosessen med forhandlinger gjennomføres. Det foreslås det nå å ta avstand fra. Derfor vil Høyre støtte forslaget fra Senterpartiet.

Presidenten [16:26:07]: Representanten Marius Langballe Dalin har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Marius Langballe Dalin (MDG) [16:26:19]: Først: Naturtapet må stansast, og difor meiner vi det er på høg tid å stanse dumpinga i Førdefjorden til det er rettskraftig dom.

Eg skal dernest snakke kort om lokalsjukehusa. Vi er mot kutt i tenestene i Lærdal og på Eid, men det er samtidig nødvendig å utvikle framtidas lokalsjukehus. Å sementere det tilbodet vi har, i staden for å utvikle det nye som trengst endå meir, meiner vi er feil, og difor har vi fremja eit nytt forslag. Det lyder som følgjer:

«Stortinget ber regjeringa sikre at endringar i tenestetilbodet ved Lærdal og Nordfjord sjukehus vil gje eit minst like godt fagleg tilbod på tenestestadene i Sogn og Nordfjord som i dag.»

Vi har god dialog med Arbeidarpartiet om å utvikle dette og ønskjer å fortsetje det arbeidet, så stem for forslag nr. 40.

Kjersti Toppe (Sp) [16:27:31]: Eg skal gjera greie for standpunkta til Senterpartiet i ein del helseforslag.

Vi stemmer for vårt eige forslag om leiarlønningar i helseføretaka, forslag nr. 33, om at helseføretaka skal følgja leiarlønssystemet til staten. Vi støttar difor ikkje forslag nr. 8, frå Raudt.

Vi støttar forslag nr. 7, frå Raudt, om ei sak til Stortinget etter gjennomgang av bruken av leiarlønningar og tilhøyrande ordningar for direktørar i Helse nord og andre helseføretak.

Vi støttar ikkje forslag nr. 19, frå Arbeidarpartiet, om det same, for det er meir upresist. Ein vil heller ikkje få ei sak tilbake til Stortinget om dette viktige spørsmålet.

Vi står for vårt eige forslag nr. 29, om endringar i finansieringa av helseføretaka, slik at det vert skilt mellom drift og investering.

Vi støttar ikkje forslag nr. 22, frå Arbeidarpartiet, om det same. Det er fordi det ikkje er konkret – det er berre at vi vedtar at regjeringa kan få greidd ut mange ulike finansieringsmodellar – og det er heller ikkje forpliktande. Skal Stortinget visa politisk retning mot eit alternativ til dagens finansiering og sjukehusmodell, meiner vi at det ikkje held å la eit reformutval stå for all politikktutvikling og berre be om nye utgreiingar, utan ei politisk retning.

Når det gjeld forslag nr. 34, om å stoppa kutta i tenestetilbodet i Lærdal og på Nordfjordeid, står vi ved vårt eige forslag. Vi kjem ikkje til å støtta, heller ikkje subsidiært, forslag nr. 40, frå Miljøpartiet Dei Grøne. Vi kan ikkje forstå korleis det er mogleg å få til eit minst like godt tilbod når ein skal kutta 100 mill. kr i tenestetilbodet for ortopedi, barsel og skadepoliklinikk. Vi meiner, som FrP, at forslag nr. 40 eigentleg er ei blankofullmakt til å gå vidare med dei kutta som er, og vi vil sterkt anbefala å støtta vårt forslag dersom ein bryr seg om korleis sjukehusstilbodet i Sogn og Fjordane skal verta framover.

Vi kjem til å støtta forslaga nr. 20 og 21, frå Arbeidarpartiet, om å utarbeida ein plan for å auka døgnkapasiteten i psykisk helsevern og om å vurdere vaksine mot RS-virus i barnevaksinasjonsprogrammet. Eg må samtidig seia at dei to forslaga er presist upresist skrivne. Ingen av dei har eigentleg stor verdi. Det er allereie vedtatt og gitt i oppdrag til helseføretaka å levera ein slik tidfesta og konkret plan. No er det berre ein plan, og han skal koma 1. november. Arbeidarpartiet skal få «labben» vår òg på dei to forslaga, men dei har ikkje den store betydninga.

Frank Edvard Sve (FrP) [16:30:50]: Det var ein representant frå Arbeidarpartiet litt tidlegare i dag som var veldig oppteken av å snakke sant, vere truverdig og ikkje minst sannferdig. Då har eg tenkt å gjere eit lite besøk hos ein person i Arbeidarpartiet. Det gjeld representanten Per Vidar Kjølmoen i Møre og Romsdal. For ei tid tilbake reiste han rundt og teppela Vestlandet og Møre og Romsdal med eit innlegg der det stod:

«Ap leverer der FrP sviktet – på Stad også.»

Det gjeld altså Stad skipstunnel. Då lurar eg verkeleg på om Arbeidarpartiet har ein stor jobb å gjere internt i å rydde opp i eigne rekkjer – at folk faktisk bør begynne å snakke sant. I valkampen reiste same person rundt i Møre og Romsdal og bedyra at Arbeidarpartiet skulle støtte Stad skipstunnel. Det er ganske spesielt at statsminister Støre frå Arbeidarpartiet no ynskjer å skrote Stad skipstunnel, når fyrstekandidaten til Arbeidarpartiet i Møre og Romsdal har skrivne lesarinnlegg, teppelagt media og lova innbyggjarane og næringslivet at ein skal gjennomføre det. Det er ganske fantastisk. At Arbeidarpartiet ikkje støttar opp om ei av dei største næringane i

Noreg, er ganske ufatteleg. Kyst- og sjøfartsnasjonen Noreg er ikkje viktig lenger. Vi har ein statsminister som ikkje er interessert i eit av dei største og farlegaste kystområda våre.

Stad er eit område der store næringar må liggje og vente. Det er ikkje berre det at det er livsfarleg. Dette sørger også for at vi ikkje får varer frå viktige næringar over på kjøll, og i staden må køyre bil på alle vegane våre, når dei heller kunne vore frakta på sjøen.

Når eg les riksmidia – ein del redaktørar og andre – vert eg rett og slett sint. Det er redaktørar som sikkert ikkje har hatt anna med kysten å gjere enn å ha løpt på sandstranda på Sørlandet og duppa med tærne. No ynskjer dei å framstå som skipperar, men dei har ikkje sett korleis det er å gå forbi Stad og vere på dei farlege hava våre. Det er forakt for kysten.

Kystområda får 17 mrd. kr i Nasjonal transportplan dei neste tolv åra. Til veg er det sett av 548 mrd. kr og til jernbane 484 mrd. kr. Kysten får 17 mrd. kr. Norsk presse går til angrep på ei heil næring og på ein kyst som faktisk leverer store delar av verdiskapinga i dette landet og held heile Noreg i gang. Eg er skuffa.

Eg er veldig skuffa over statsminister Støre, som kan finne på å gå til eit slikt angrep på kysten og dei store næringane våre. Vi i Møre og Romsdal skal kjempe for å få Stad skipstunnel på plass. Der står vi skulder ved skulder med Vestland, og vi står skulder ved skulder med våre næringar og alle som ferdast der det er farleg på sjøen.

Erlend Larsen (H) [16:34:04]: Vi har nettopp vært gjennom ekstremværet Amy, som sørget for store nedbørsmengder, oversvømmelser og kraftig vind. Store trær ble lagt over ende, strømmen forsvant, en rekke tak fikk store skader, og mange hus fikk vannskader. Svært mange fagfolk sto på natt og dag for å redde bygninger, folk og dyr. Det måtte en stor innsats til for å redusere følgeskader og varige ødeleggelser.

Det er ikke mulig for kommuner og stat å ha så mange ansatte at de kan håndtere så store kriser. Vi er avhengig av et velfungerende privat næringsliv for å holde skoler, sykehus og vannforsyning i gang når krisen oppstår.

Vi er et lite land hvor det ikke er mulig at staten skal kunne levere innenfor alle kriseområder, heller ikke om vi kommer i krig. Riksrevisjonen sier i sin rapport fra mai om totalforsvaret at sivile aktører ikke er godt nok forberedt på å støtte Forsvaret og allierte styrker i en krise eller krig. I dagens sikkerhetspolitiske situasjon kan det få alvorlige konsekvenser, skriver Riksrevisjonen. Et velfungerende næringsliv er altså en viktig del av norsk beredskap, men de blir i liten grad inkludert når beredskapen planlegges.

Vi må begynne å forhåndsrekvirere private bedrifter igjen, slik vi gjorde under den kalde krigen, så de er

klare og disponible dersom det blir krig. Norge kan ikke ha så mange gravemaskiner, bulldosere og lastebiler som det kan bli nødvendig å ha i krise og krig. Maskiner må brukes og rulleres når de er modne for utskifting.

Under den kalde krigen var en rekke private bedrifter forhåndsrekvirert. De ansatte i entreprenørbedrifter skulle kle av seg sine arbeidsklær og kle på seg sine militære uniformer. Bedriftene gikk fra å være privateide til å bli en militær avdeling. Ferjer var forhåndsrekvirert til bruk som mineleggere og hospitalskip. Sivile fly- og helikopterselskaper ble gjort om til militære flyskvadroner. De ansatte var forhåndsmobilisert i jobben sin og visste hvilke oppgaver de ville få om det ble krig.

Forsvaret kan i dag stille med inntil 18 transporthelikoptre, mens de sivile helikopterselskapene i Norge har mellom 200 og 250 helikoptre. Under den kalde krigen ble det sagt at Norge hadde den relativt største løftekapasiteten i NATO på grunn av alle våre sivile helikoptre som var forhåndsrekvirert til militær bruk.

Forsvaret av Norge er vår største dugnad, hvor alle skal bidra på hvert sitt vis. Ved kriser som stormen Amy kan vi bruke det næringslivet har å tilby. Dersom vi skal forhåndsrekvirere sivile bedrifter, slik vi gjorde under den kalde krigen, er det kun norske bedrifter og ansatte vi kan bruke. Derfor er det ikke likegyldig hvem som eier en bedrift. Vi må ha en næringsvennlig politikk som favoriserer norsk eierskap. Når skattesystemet favoriserer utenlandsk eierskap, eller når norske eiere flytter ut av Norge, svekker vi også norsk beredskap.

Presidenten [16:37:03]: Representanten Erlend Svardal Bøe har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Erlend Svardal Bøe (H) [16:37:20]: Jeg skal bare gi en kort stemmeforklaring når det gjelder forslag nr. 40, der ordlyden er endret til følgende:

«Stortinget ber regjeringa sikre at endringar i tenestetilbudet ved Lærdal og Nordfjord sjukehus vil gje eit minst like godt fagleg tilbod på tenestestadene i Sogn og Nordfjord som i dag.»

Høyre kommer til å støtte det forslaget. Vi registrerer at regjeringspartiet selv, altså Arbeiderpartiet, nå stemmer for dette, og da antar vi at de mener at dette ikke er problematisk opp mot den prosessen som allerede foregår i foretaket. – Det var bare en stemmeforklaring på hvorfor Høyre støtter det forslaget, som da vil få flertall.

Kirsti Bergstø (SV) [16:38:17]: Jeg vil takke for to dager med debatt. Jeg må jo bare slå fast at denne stortingsperioden blir alt annet enn kjedelig, men jeg vil også slå fast tryggheten for og gleden over at det tross alt er et flertall som er samlet i denne salen for å styrke

velferden og fellesskapet. Og selv om vi heier på det private næringslivet, ønsker vi at skattepenger skal gå til velferd, ikke til privat profitt.

Jeg vil komme med noen kommentarer til SVs stemmegivning i dag og først si at vi kommer til å stemme for alle forslag som demper lederlønnsgaloppen. Det er noe vi har drevet fram, har vært opptatt av og fortsatt er opptatt av, og vi tar imot andre partiers initiativ med jubel.

Vi setter særlig pris på forslaget om å skille drift og bygg i helsevesenet. Det er nødvendig for at man ikke skal komme i den ulykkelige situasjon at får man nye bygg, må man skrelle ned på det byggene skal brukes til. Vi ser fram til det som et første steg mot målet om en helt annen organisering av sykehusene, som handler om faglighet og om mer politisk styring.

Vi har stor sympati for Venstres forslag knyttet til barnevernet i Oslo og støtter intensjonen i det. SV har tidligere også vært pådrivere for å øke støtten til barnevernet i Oslo og ser at det er en prosess som pågår der. Vi forutsetter at regjeringen kommer til å behandle dette som et budsjettspørsmål, og vi ønsker heller ikke å blande oss inn i lønnsdannelsen ved å gå inn for endring av barnehagelæreres lønn direkte.

Jeg har et par kommentarer til elektrifisering av sokkelen og forslagene om det. Vi ønsker ikke å elektrifisere med kraft fra land, men vi ønsker å kutte utslipp, og vi ønsker å sikre verftene og leverandørindustrien nye oppdrag. Vi lytter til både miljøbevegelsen og de industrilitsvalgte og forbundene når vi i dag stemmer imot forslagene fra Fremskrittspartiet og også alle andre, unntatt nr. 35 og 36, fra Miljøpartiet De Grønne. Det handler rett og slett om at dette er spørsmål som trenger en dypere behandling. Det berører arbeidsplassene til folk, men også hvordan vi skal nå klimamålene våre og sikre industrien for framtiden. Der fremmet SV et representantforslag i dag som jeg ser fram til å diskutere videre.

Arild Hermstad (MDG) [16:41:37]: Takk for en god debatt og en god start på denne stortingssesjonen. Det er veldig mye vi er enige om, og særlig når det gjelder hvilke utfordringer vi er opptatt av å løse, er det ganske mye overlap. Men løsningene spriker i mange retninger. Minst ni ulike meninger om hva som er den beste måten å løse samfunnsproblemene på, tror jeg vi kan skrive under på at vi har.

Det er også tydelig for meg at Miljøpartiet De Grønne har en viktig rolle i dette stortinget. Det handler om at vi er en pådriver for å ta Norge trygt ut av oljealderen og for at vi skal gjøre det billigere og enklere å leve miljøvennlig. Vi skal bekjempe fattigdom og utenforskap og ta bedre vare på naturen vår. Vi skal også stå opp for demokratiet – mot ytre høyre-bølgen, som vi ser i mange land – og kjempe for Palestina og for mer støtte til Ukraina.

Så vil jeg komme med en stemmeforklaring. Det er en forklaring på hvorfor vi stemmer for Fremskrittspartiets forslag nr. 1–4, i tillegg til at vi stemmer for våre egne forslag om elektrifisering. Elektrifisering med kraft fra land forlenger oljealderen. Vi stemmer imot elektrifisering, ikke fordi det er dyrt, men fordi det er dårlig klimapolitikk. Vi i Miljøpartiet De Grønne er for å elektrifisere biler fordi vi vet at vi trenger å komme oss rundt. Vi er for å elektrifisere gravemaskiner, og vi er for at industrien skal få tilgang til strøm for å kutte sine utslipp. Alt dette er noe vi skal fortsette med. Men vi er imot å sende dyrebare kraft og grønn energi til en næring som vi skal slutte med, som vi må slutte med for å løse klimaproblemene. Det vi trenger, er en plan for slutfasen til olje- og gassnæringen, ikke grønnvasking. Å sende kraft fra land til sokkelen er grønnvasking. Det forlenger levetiden til felt som burde vært avviklet, og det stjeler strømmen fra andre næringer, som trenger den.

I dag hadde vi en gyllen mulighet til å stoppe elektrifisering med kraft fra land av flere felt. Nå blir det en behandling av et Dokument 8-forslag. Det ser vi også fram til, og der kommer vi selvfølgelig til å stemme på samme måte.

Hvis man lurte på konsekvensene av Fremskrittspartiets forslag – og dette er kanskje noe Fremskrittspartiet burde ta inn over seg – er det bare å lese hva Hildegunn T. Blindheim, administrerende direktør i Offshore Norge, sa til E24 i går: Det kan bidra til en raskere avslutning av noen av feltene på sokkelen.

Det er nettopp det vi trenger. Det er det som gir den omstillingen Norge må ha.

Til slutt vil jeg benytte anledningen til å takke for en god debatt. Den har vist at Stortinget er et reelt politisk verksted der vi jobber sammen for å finne fram til gode løsninger. Det lover godt for de neste fire årene.

Sofie Marhaug (R) [16:44:48]: Takk for to gode dager med debatt.

Rødt har gjort et historisk godt valg, og vi vil bruke vår makt og innflytelse til å få til faktisk forandring i Norge, for selv om Nettavisens Gunnar Stavrum fortsatt tror at Sylvi Listhaug kan bli statsminister de neste fire årene, er maktbalansen i virkelighetens verden en ganske annen, heldigvis.

Jeg skal også gi noen stemmeforklaringer. Rødt kommer ikke til å støtte forslaget fra Senterpartiet og Høyre om å utsette flytting av Politihøgskolen, men vil la regjeringen fullføre flyttingen fra Majorstuen til Søndre Nordstrand. Når det er sagt, er Rødt positive til å flytte flere statlige arbeidsplasser ut av de store byene – så er det ikke noen tvil om det.

Vi kommer ikke til å støtte forslaget fra Venstre om å øke bevilgningene til barnevernet i Oslo. Rødt deler in-

tensjonen, men vi mener det er et spørsmål som hører hjemme i budsjettet, og har forventninger til at regjeringen leverer noe på dette raskt.

Vi vil heller ikke støtte forslaget til MDG om fredsbevarende styrker i Gaza. Vi deler intensjonen som også har kommet fra Fagforbundet og fra Tromsø kommune, men ordlyden i dette forslaget åpner for andre løsninger enn et FN-mandat, og det har vi historisk dårlige erfaringer med.

Vi kommer derimot til å støtte forslag om å stanse elektrifisering med kraft fra land, både fra FrP og MDG. Elektrifiseringen pynter kanskje på Norges klimagassutslipp, men det står i veien for andre og langsiktige klimatilstand. Det øker også presset på naturen og driver opp strømprisene på land.

Jeg vil også understreke at det er veldig, veldig gledelig at vi får noen seire her i dag, bl.a. at det blir flertall for forslaget som handler om å følge folkemordkonvensjonen og hindre at Norge indirekte bidrar til folkemord.

Jeg er glad for at det kan bli flertall for en tidsfrist for kompensasjon for Kielland-ofrene. De har ventet mer enn 45 år for lenge allerede.

Jeg er glad for at det blir flertall for å avslutte utredningen av en udemokratisk budsjettprosess, og det var veldig gledelig å høre at også Arbeiderpartiet støtter å avslutte den prosessen.

Så kan det bli flertall for Rødts forslag om å regulere anonym finansiering av politisk reklame, som vi har sett flere stygge eksempler på i valgkampen. Det norske demokratiet er nemlig helt avhengig av åpenhet og gjennomsiktighet som et minimum når det gjelder forholdet mellom penger og politikk. Det er en god start på denne perioden.

Geir Pollestad (Sp) [16:48:07]: Eg vil takka for debatten. Det har vore ein interessant debatt. Det har vore mange harde angrep frå Framstegspartiet mot spesielt Arbeidarpartiet, og så er det interessant å sjå korleis det gjev seg utslag når ein kjem til avstemming.

Senterpartiet har eit forslag om leiarlønningar i helseføretaka, der me føreslår at ein skal leggja til grunn statens leiarlønssystem. Nei, det kan ikkje FrP stemma for. Dei går saman med Arbeidarpartiet for å sikra fleirtal for ei langt slappare formulering. Me har eit tydeleg forslag frå Senterpartiet om å skilja drift og investering i sjukehusa våre. Der skulle me tru at me hadde støtte frå FrP, men dei søkjer saman med Arbeidarpartiet og sikrar fleirtal for eit mykje slappare forslag.

Me har eit forslag saman med Høgre om å flytta Politihøgskulen ut av Oslo. Det skulle me jo tru hadde støtta til FrP, men nei, dei går saman med Arbeidarpartiet for å sikra den prosessen som går føre seg. Det er noko av det eg synest er litt underleg med denne prosessen.

Så har det for Senterpartiet vore viktig at me har fremja forslag saman med alle partia på Stortinget. Mange av desse forslaga kjem i voteringa til å få fleirtal. Det er denne måten me ønskjer å jobba på i dette Stortinget. Me ønskjer å ha ei nøkkelrolle og samarbeida med alle parti om saker som me er einige om.

Til slutt berre ei kort stemmeforklaring til forslag nr. 40: Det kan sjå fint ut, og gjeld tenestetilbodet ved Lærdal og Nordfjord sjukehus, men det forslaget stemmer Senterpartiet imot, for det forskoterer det kuttet i tilbodet som Senterpartiet er mot.

Tonje Brenna (A) [16:50:26]: Takk for en god og lang debatt om det store og om det lille, om det fjerne og om det helt nære. Debatten viser helt tydelig at det finnes to alternativer i norsk politikk. Det ene er de partiene som vil etterlate hver og en av oss mer til oss selv, som ikke er opptatt av hvordan fellesskapet også trygger den enkelte, hver og en av oss. Det er en retning som handler om å bruke alle krefter, all energi og all taletid i denne salen på å svartmale, på å beskrive elendighet, men som ikke leverer et eneste forslag til løsninger på problemene.

Problemer finnes det nok av i dette landet. Det finnes ting som ikke virker, tjenester som burde blitt bedre. Det finnes liv som hadde vært bedre hvis politikken hadde hjulpet nettopp de menneskene som lever det livet. Det er ikke Høyre og Fremskrittspartiet opptatt av å gjøre noe med. De er tvert imot bare opptatt av å beskrive den såkalte elendigheten.

Det andre klare alternativet i dette stortinget er de partiene som tror på fellesskap, som mener at det vakre med problemer, er at de er til for å løses – de som tror at vi får til mer sammen enn vi gjør hver for oss. Sånn sett har denne trontaledebatten vært veldig klargjørende, og det er jeg glad for.

Dagen i dag startet med at Sylvi Listhaug i replikk på statsministeren snakket om fravær av visjoner. Det aller mest visjonsløse jeg kan se for meg, er å være opptatt av at de som har aller mest fra før, skal stå først i køen igjen og igjen.

Arbeiderpartiets visjon, derimot, er klar: Vi skal gi folk trygghet for morgendagen og tro på framtiden. Vi skal trygge folks økonomi, trygge næringslivet og arbeidsplassene, trygge barn og unge og vise folk at vi vil gjøre alt for at de skal ha trygghet for helsen sin. I en urolig verden skal vi trygge landet. Vi skal bekjempe kriminalitet og investere i vårt felles forsvar.

Det er å ha visjoner. Det er å ville løse problemene, ikke bare beskrive dem. Det er å bruke all vår energi, all vår taletid og all vår kraft på faktisk å gjøre Norge litt bedre, hver eneste dag. Det er å bruke pengene og budsjettene riktig. Det er å prioritere rett, og det er å gjøre en

jobb for at folk kan leve et trygt og godt liv uansett hvem de er.

Det er en stor og viktig oppgave, en oppgave som løst rett vil føre til mer trygghet, mer fellesskap og at flere mennesker i Norge kan leve et godt liv. Det er Arbeiderpartiet beredt til å fortsette med hver eneste dag de neste fire årene.

Sylvi Listhaug (FrP) [16:53:33]: Takk for en god debatt.

Det er fascinerende mange som er opptatt av Fremskrittspartiet. Det er mange som er opptatt av å gi oss skylden for mye av det som nå er tilstanden i Norge, til tross for at det er et helt annet parti som sitter med styringen. Det er fascinerende å se på dette tuttifrutti-samarbeidet. Det vi har sett nå, er bare en liten krusning sammenlignet med det vi får se når disse partiene skal sette seg ned og forhandle – ikke nødvendigvis i samme rom, har vi lest, for Senterpartiet vil ikke dele rom med de andre. Dette skal bli svært interessant.

Det har vært forfriskende mange nye representanter på talerstolen. Fra Fremskrittspartiet er vi 32 nye representanter – til sammen 47. De aller fleste har vært oppe på denne talerstolen i løpet av disse dagene. Jeg tror alle som sitter i denne salen, ser den formidable kraften vi kommer til å være de neste fire årene.

De neste fire årene skal vi stemme for det vi er for, og vi skal stemme mot det vi er mot. Vi gir bl.a. Senterpartiet nå flertall – sammen med flere andre parti – for å jobbe videre med Stad skipstunnel, og flere andre forslag også. Vi skal følge nøye med på hva som skjer i budsjettforhandlingene, for det er Senterpartiet som må levere når de skal inn i dem. Der er det ikke vi som har påvirkningskraft.

Vi skal fortsette kampen for å stanse sløsingen. Når representanten Brenna snakker om trygghet for folk, tror jeg at eldre som i dag venter på sykehjemsplass, eller som ikke får vedtak om det fordi det ikke finnes penger eller muligheter til å gi det, føler lite trygghet. Jeg tror syke som nå ser at det legges ned tilbud, og som ikke får hjelpen de trenger, eller som blir satt i en kø, føler lite trygghet i hverdagen. Jeg tror at alle de barna som opplever at det går av håndgranater og skjer kriminalitet i nabolaget der de bor, føler lite trygghet i det samfunnet Arbeiderpartiet nå styrer.

Jeg kan i hvert fall love at kampen for tryggheten til folk – for at de som trenger omsorg, skal få det, for at vi skal sikre økonomisk handlefrihet og det å se på folks penger som faktisk deres, ikke som noe man bare skal forsyne seg mest mulig av, som venstresiden har en tendens til – kommer til å bli veldig viktig de neste årene. Vi kommer til å følge med. Vi kommer til å være konstruktive. Vi kommer til å støtte de forslagene vi er for, og vi

kommer høylytt til å gi beskjed om det når vi er mot det som blir vedtatt.

Statsminister Jonas Gahr Støre [16:56:44]: Det har vært årets første debatt, og regjeringen har vært bredt til stede og deltatt og lyttet til den. Jeg har lyst til å si et par oppsummerende ord fra min side.

For det første vil jeg gjenta det som flere har sagt, at det er en sal hvor omtrent halvparten er nye. Jeg tror veldig mange av dem har hatt ordet, og la meg si det slik: Jeg har sittet og overhørt noen slike debatter, og jeg er opplyftet over hvor gode innlegg det har vært fra alle hold, og særlig fra dem som er nye. Jeg er selvfølgelig spesielt begeistret over mitt eget parti, men la meg si at jeg synes det gjelder tvers igjennom at det har vært bra innlegg i den formen som Stortinget har.

For det andre: Vi har fått tydeliggjort det jeg kalte verdifelleskap og uenighetsfelleskap. Det å ha et fellesskap om uenighet er en del av den norske modellen. Ute i arbeidslivet kaller de det konfliktpartnerskap. Når det er konflikt, er det orden på hvordan det skjer. Jeg har bare lyst til å si – etter å ha vært ute i den mest konfliktfylte delen av verden i går og sett hva medmennesker står i av forferdelig og grusom virkelighet – at vi må ta det inn over oss her når vi skal arbeide for det vi snakker om fra de ulike politiske vinklingene, om hvordan vi sikrer trygghet. Det er et utgangspunkt vi er enige om: at folk skal ha trygghet i hverdagen sin, at det skal være trygghet for bedriftene våre, at det skal være trygghet for samfunnet, og så har vi ulike syn på det.

Representanten Listhaug snakker om at Fremskrittspartiet er en formidabel kraft. Den selvtilliten synes jeg hun kan ha, og det er nettopp fordi det er en formidabel kraft fra den høyresiden at Arbeiderpartiet er motivert for å føre en politikk som skal ta Norge i en annen retning. Velgerne ga oss et flertall sammen med fire andre partier for hovedretningen. Det kommer denne perioden til å handle om. Jeg er overbevist om at vi på vår side skal finne enighet om hovedretningen, som vi i dag har hatt veldig mange innlegg som illustrerer.

Jeg tror også vi kan vise resten av Europa at vi evner å finne løsninger sammen, om det så gjelder forsvar eller andre områder, at vi vet at vi alle kan komme tilbake til velgerne våre og si at vi tross alt valgte det som var viktigst for dem, i et land hvor vi deler viktige verdier.

Dette var en god start, og jeg vil takke representantene og si at vi fra regjeringens side fortsatt er innstilt på et nært og godt samarbeid med Stortinget.

Presidenten [16:59:17]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.

Det vert ringt til votering.

Votering

Masud Gharahkhani overtok her presidentplassen.

Presidenten [17:07:38]: Stortinget er da klar til å gå til votering over sakene på dagsorden nr. 5.

Presidenten vil innledningsvis understreke at dersom det skulle hende at en representant stemmer feil, gir man umiddelbart beskjed om det fra salen slik at stemmetallet kan bli korrigert.

Siden dette er første votering, prøver vi å ta det i et ganske greit tempo, sånn at vi kommer inn i det.

Votering i sak nr. 1, debattert 14. oktober 2025

Hans Majestet Kongens tale til det 170. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Under debatten er det satt fram 39 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Tor Mikkjel Wara på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 5–8, fra Marie Sneve Martinussen på vegne av Rødt
- forslag nr. 9, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 10–12, fra Grunde Almeland på vegne av Venstre
- forslagene nr. 13 og 14, fra Abid Raja på vegne av Venstre
- forslag nr. 16, fra Guri Melby på vegne av Venstre
- forslagene nr. 17 og 18, fra Arild Hermstad på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 19–22, fra Tonje Brenna på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 23, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 24, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Høyre og Senterpartiet
- forslag nr. 25, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 26, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 27, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet og Rødt
- forslag nr. 28, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti

- forslagene nr. 29–34, fra Trygve Slagsvold Vedum på vegne av Senterpartiet
 - forslagene nr. 35–39, fra Frøya Skjold Sjursæther på vegne av Miljøpartiet De Grønne
 - forslag nr. 40, fra Marius Langballe Dalin på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- Forslag nr. 40 er under debatten blitt endret og lyder nå:

«Stortinget ber regjeringa sikre at endringar i tenestetilbudet ved Lærdal og Nordfjord sjukehus vil gje eit minst like godt fagleg tilbod på tenestestadene i Sogn og Nordfjord som i dag.»

Det voterer over forslag nr. 10, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for endring i ulvepolitikken som utbedrer de påklagede forholdene innen Bernkonvensjonen, herunder økte bestandsmål og en mindre restriktiv ulvesone.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 86 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.09.45)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 11, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge vekt på nasjonal beredskap og internasjonalt sikkerhetspolitisk samarbeid i sin vurdering av hvorvidt 'Danmarkskablene' Skagerak 1 og 2 skal fornyes.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 92 mot 8 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.10.09)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 12, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innlemme hele Ren energi-pakken i EØS-avtalen.»

Høyre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 78 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.10.29)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 13, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for medisinsk evakuering av flere pasienter fra Gaza til behandling i Norge i 2025.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 82 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.10.50)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 14, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke bevilgningene knyttet til Oslos barnevern slik at forskjellene mellom finansieringen av Oslos barnevern og det statlige barnevernet utjevnes.»

Høyre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 79 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.11.10)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 16, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med partene med mål om å sørge for at barnehagelærere med masterutdanning opplever at deres kompetanse gir uttelling i oppgaver og avlønning.»

Høyre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 80 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.11.28)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 17, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest gjennomføre en utredning om fordeler og ulemper med medlemskap i EUs tollunion, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 93 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.11.45)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 18, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til etablering av en internasjonal, fredsbevarende styrke i Gaza under FN-mandat eller annen bredt forankret internasjonal ordning, i lys av våpenhvile- og fredsavtalen mellom Israel og Hamas inngått i oktober 2025.»

Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 94 mot 7 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.12.02)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 35, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at petroleumsnæringen må kutte sine utslipp og nå sine klimamål uten mer kraft fra land.»

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 86 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.12.19)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 36, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at petroleumsnæringen sikrer erstatningskraft der hvor elektrifisering allerede er vedtatt og igangsatt. Krav om erstatningskraft må innebære ny energiproduksjon uten inngrep i natur på land, og brudd på urfolks rettigheter.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 91 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.12.35)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 37, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at klimakravene til petroleumsnæringen ligger fast, og innføre krav om at utslippskuttene på Heidrun-feltet skal skje uten bruk av kraft fra land, for eksempel gjennom avvikling av produksjonen. Petroleumsnæringen skal selv betale for at klimamålene for næringen nås.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 90 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.12.52)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 38, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at klimakravene til petroleumsnæringen ligger fast, og innføre krav om at utslippskuttene på Grane-feltet skal skje uten bruk av kraft fra land, for eksempel gjennom avvikling av produksjonen. Petroleumsnæringen skal selv betale for at klimamålene for næringen nås.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 91 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.13.08)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 39, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at klimakravene til petroleumsnæringen ligger fast, og innføre krav om at utslippskuttene på Snorre-feltet skal skje uten bruk av kraft fra land, for eksempel gjennom avvikling av produksjonen. Petroleumsnæringen skal selv betale for at klimamålene for næringen nås.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble med 91 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.13.23)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 40, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre at endringar i tenestetilbodet ved Lærdal og Nordfjord sjukehus vil gje eit minst like godt fagleg tilbod i Sogn og Nordfjord som i dag.»

Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Miljøpartiet De Grønne ble vedtatt med 58 mot 43 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.13.47)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 8, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med å sikre at taket på samlet godtgjørelse/lønn for ansatte i helseforetakene, inkludert eventuelle tillegg og pensjon, ikke skal være på et høyere nivå enn de ordningene som til enhver tid gjelder for helse- og omsorgsministeren.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 88 mot 5 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.14.03)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot skjulte prisøkninger gjennom krympflasjon og merking av varer ved reduksjon av produktmengde uten tilsvarende prisreduksjon.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 91 mot 10 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.14.20)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå bruken av lederlønninger og tilhørende ordninger for direktører i Helse Nord og andre helseforetak, med mål om å sikre at ressursene brukes på gode og likeverdige helsetjenester, og komme tilbake til Stortinget på egnet vis.»

Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Voteringsstavlene viste at 80 representanter hadde stemt mot forslaget fra Rødt og 21 hadde stemt for.

(Voteringsutskrift kl. 17.14.38)

Marian Hussein (SV) (fra salen): President! Sosialistisk Venstreparti skal også støtte forslaget.

Presidenten: Da tar vi voteringen en gang til.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 78 mot 22 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.15.04)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere regulering av anonym finansiering av politisk reklame og markedsføring i den helhetlige gjennomgangen av partiloven, og komme tilbake til Stortinget med forslag som følger opp dette.»

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble vedtatt med 54 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.15.51)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 29, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå endringer av finansieringen av helseforetakene slik at det skilles mellom drift og investering.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 82 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.16.42)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 30, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å kjøpe tilbake Olavsvern base i Ramfjord i Tromsø kommune.»

Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 63 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.17.04)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 31, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse arbeidet med reinvestering av likestrømsforbindelsene Skagerrak 1 og 2 mellom Norge og Danmark.»

Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 82 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.17.25)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 32, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme raskt tilbake med tiltak som kan redusere rentekostnadene til kommunesektoren.»

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Voteringsstavlene viste at 55 representanter hadde stemt for forslaget fra Senterpartiet og 39 hadde stemt mot.

(Voteringsutskrift kl. 17.17.52)

Tonje Brenna (A) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Da tar vi det en gang til.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble vedtatt med 55 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.18.40)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 33, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at de regionale helseforetakene følger statens lederlønssystem ved framtidige direktøransettelser.»

Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 80 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.19.18)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 34, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sørge for å stanse dei foreslåtte kutt i prehospitale tenester og nedlegginga av tenestetilbod ved Lærdal og Nordfjord sjukehus.»

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 51 mot 50 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.19.43)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp Norges forpliktelser etter Folkemordkonvensjonen og sikre at Norge ikke risikerer medansvar for folkerettsbrudd i Palestina.»

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble vedtatt med 54 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.20.11)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 28, fra Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringa sikre at Kystverket held fram og fullfører dei pågåande forhandlingane med dei utvalde entreprenørane i arbeidet med Stad skipstunnel for å få fram ein endeleg pris, samt jobbe fram kostnadsreduserande tiltak.»

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble vedtatt med 54 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.20.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 27, fra Senterpartiet og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til kompensasjonsordning for ofre og etterlatte etter Kielland-ulykken, i tråd med vedtak 917 (2024–2025), innen mars 2026.»

Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet og Rødt ble vedtatt med 69 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.21.04)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 26, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til lov hjemler som ivaretar behovet for forsterkede institusjonstilbud innenfor barnevernet for barn som begår eller står i fare for å begå gjentatt alvorlig kriminalitet.»

Fremskrittspartiet, Høyre, Rødt, Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble vedtatt med 96 mot 5 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.21.36)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 25, fra Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre og finansiere en permanent søknadsordning for dekning av reelle pensjonskostnader i private barnehager, i tråd med stortingsflertallets Innst. 510 L (2024–2025). Private barnehager må dokumentere sine utgifter til pensjon i året de søker, inkludert varige kostnader til AFP. Kommunens plikt til å dekke barnehagens pensjonsutgifter er begrenset oppad til tilsvarende kommunale kostnader. Bruk av kommunale premiefond skal holdes utenfor beregningene av det kommunale taket. Ordningen skal innføres og finansieres med virkning fra 1. januar 2026. De økte kostnadene til kommunene fullfinansieres fra innføringstidspunktet.»

Fremskrittspartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti ble vedtatt med 53 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.22.00)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 24, fra Høyre og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen ikke igangsette arbeid med å flytte politihøgskolen internt i Oslo før en har utredet alternativer med lokalisering av Politihøgskolen til Moss, Stavern eller Kongsvinger, og legge frem egen sak for Stortinget med sammenlignbare vurderinger av alternativene.»

Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Senterpartiet ble med 77 mot 22 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.22.23)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 23, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Vedtak 1130 av 19. juni 2025 oppheves.»

Arbeiderpartiet har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti og Venstre ble vedtatt med 87 mot 14 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.22.50)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse elektrifiseringen med kraft fra land av Heidrun-feltet.»

Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 56 mot 44 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.23.10)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse elektrifiseringen med kraft fra land av Grane-feltet.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 61 mot 39 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.23.28)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse elektrifiseringen med kraft fra land av Snorre-feltet.»

Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 57 mot 44 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.23.47)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å vurdere mulighetsrommet for å stoppe både pågående og godkjente elektrifiseringsprosjekter med kraft fra land på norsk kontinentalsokkel.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 62 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 17.24.06)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 19, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå lederlønnutviklingen i helseforetakene sett opp mot andre sektorer og arbeidslivet for øvrig og sørge for moderasjon i utviklingen av lederlønninger.»

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble vedtatt med 90 mot 10 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.24.32)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 20, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med en helhetlig vurdering av hvordan forebygging av alvorlig RSV-sykdom hos sped- og småbarn best kan ivaretas, herunder muligheten for å innlemme relevante tiltak i barnevaksinasjonsprogrammet, basert på faglige råd, kostnytte-vurderinger og gjeldende prioriteringskriterier.»

Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble vedtatt med 67 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.24.53)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 21, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for å øke døgnkapasiteten innen psykisk helsevern i tråd med faglige framskrivninger.»

Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble vedtatt med 67 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.25.17)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 22, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at minst én av modellene som utredes i forbindelse med ny helsereform innebærer å skille mellom drift og investering i sykehusene, og at Stortinget får seg forelagt utredningene med forslag til endringer.»

Fremskrittspartiet, Høyre, Miljøpartiet De Grønne og Venstre har varslet støtte til forslaget.

Sosialistisk Venstreparti og Rødt har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble vedtatt med 89 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 17.25.41)

Presidenten: Presidenten vil foreslå at Hans Majestet Kongens tale til det 170. storting ved dets åpning og meldingen om Noregs rikes tilstand og styring vedlegges protokollen. – Det er enstemmig vedtatt.

Sak nr. 2 [17:26:20]

Referat

1. (4) Den Norske Nobelkomité meddeler at Nobels fredspris for 2025 er tildelt María Corina Machado

Enst.: Vedlegges protokollen.

2. (5) Innberetning fra valgkomiteen om sammensetningen av Stortingets faste komiteer (Innberetning 1 (2025–2026))

Enst.: Vedlegges protokollen.

Presidenten [17:26:34]: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 17.27.

